

کتاب آبی انگلیس نمره یک (۱۹۱۳)

« مجموعه مخابرات و مراسلات نمایندگان انگلیس در سال ۱۳۳۱ که متضمن بهترین شرح حوادث و وقایع تاریخی سال مذکور را بیان مینماید حسب دستور حضرت مستطاب اشرف امیر معارف پرور [illegible] ملاحظات [illegible] اصل مطالبه ایجاب [illegible] حسین خان [illegible] مدرسه عالی امریکائی از انگلیسی بفارسی ترجمه نموده است سایر بزرگان هم بمعارف پروری حضرت مستطاب اشرف [illegible] بطبع [illegible] اقدام فرمایند

ایران نمرهٔ ۱ (۱۹۱۳)

مراسلات ومکاتبات راجع بامور ایران

درتعقیب ایران نمره ۵ (۱۹۱۲)

(نمره ۱)

تلگراف سرجارج بارکلی (وزیر مختار دولت انگلیس)
بسرادوارد گری (وزیر امور خارجه دولت انگلیس)

طهران ۹ مارس ۱۹۱۲ (مطابق ۱۹ ربیع الاول ۱۳۳۰)

آقا رجوع بتلگراف ۵ مارس من در خصوص محل تامین قرضه بدولت ایران افتخار دارم سواد مراسلهٔ که کفیل خزانه داری کل برای من فرستاده ومبالغ ووجوهاتیکه در آن تلگراف ذکر نموده‌ام مبنی بر آن است لذا انفاذ دارم

چنانچه ملاحظه خواهید نمود علاوه بر عایدات مالیاتی دولت ایران فعلاً یک عایدی معین سالیانه بمبلغ ۴۰۰۰۰۰۰ تومان دارند که ۳٬۸۳۱۰۰۰ تومان آن برای مصارف عدیده قشون فارسی موجوده وسایر مصارف صرف نظر نکردنی دولت معین؛

بموجب قسط مرقومه الذکر قروض ثابته ... دولتین مالکه روس متقبل خواهد شد وهم از استهلاک آن سالیانه ۶۵۰۰۰۰۰ تومان نخواهد رسید عایدها از مصارف معینه که بدان اشاره نمود

قروض یا مصارف	محل تامین یا وثیقه	ترتیب تحمیل	مبلغ سالیانه
۳ قرضه ١٩٠٤ از بانك شاهنشاهی از قرار صدی پنج	(١) تلگرافخانه	تحمیل اول	٤،٤٠٠،٠٠٠ قران
	(٢) گمرکات جنوبی	تحمیل دوم	
٤ — قرضه ١٩١٠ از بانك شاهنشاهی از قرار صدی پنج	ایدات گمرکات جنوبی	تحمیل اول	« ٥،٣١٠،٠٠٠
٥ — مصارف معینه دولت	١ عایدات گمرکات شمالی	تحمیل دوم	« ٢،٥٠٠،٠٠٠
	١ عایدات گمرکات جنوبی	تحمیل دوم	
			« ٢٨،٤١٠،٠٠٠
منها شود بانتظار تبدیل قرضهٔ نمره ٢٥			« ٩،٥٠٠،٠٠٠
			« ٢١،٨١٠،٠٠٠

☆ صورت قروض جاریه که بایستی فوراً داده شود ☆

طلب کمپانی اشنیدر پاریس	١٣٠٠٠٠٠٠٠ قران
اضافهٔ برات به بانك شاهنشاهی	« ٣،٣٠٠٠٠٠٠
اضافهٔ برات به بانك دسکونت	« ١٠١٣٠٠٠٠٠
جریمهٔ خسارت از بابت سرقتهای پستی	« ٢٠٠٠٠٠٠٠
طلب تومانیانس	« ٥٠٠٠٠٠٠
طلب جمشیدیان	« ٤٠٠٠٠٠٠
جمع	« ١٩٠٣٢٠٠٠٠

جبران خسارات وارده باتباع خارجه اتباع انگلیس ۷۰،۰۰۰،۰۰۰

اتباع روس ۱۸،۰۰۰،۰۰۰

جمع ۴۴،۳۲۰،۰۰۰

تبدیل قروض تثبیت شده ۶۰،۰۰۰،۰۰۰

جمع ۱۰۴،۳۲۰،۰۰۰

این دو فقره را سفرای دولتین انگلیس و روس شفاها اظهار داشته‌اند

(نمره ۲)

مکتوب اداره بحریه بوزارت خارجه

ادارهٔ بحریه ۲ اوریل ۱۹۱۲

آقا از طرف لرد کمیسونرهای اداره بحریه مامورم که برای استحضار خاطر وزیر امور خارجه سواد تلگراف امروز را که از طرف فرمانده کل قشونی جزایر هند شرقی واصل شده لفاً انفاد دارم

(امضا) گراهم گرین

(ملفوف نمره ۲)

تلگراف فرمانده کل جزایر هند شرقی باداره بحریه

جاشك ۲ اوریل ۱۹۱۲ — صاحب‌منصب بحری درجهٔ اول خلیج فارس امروز بطریق ذیل راپورت میدهد :—

غیر محتمل است که هجوم بلنگه واقع شود چرا که حالا راپورت داده شده ایلیاتیهائیکه آنجا را تهدید مینمودند از قرار معلوم متدرجاً متفرق میشوند نتیجه شیخ جیره و پیاده شدن مستحفظین قونسولخانه علت

مبلغ مذکور کسر خواهد شد وعایدات یقینی که محل تأمین قرضه مذکور باشد ۱۰۸۱۹۰۰۰ تومان خواهد بود

بعقیده مسیو مرنارد درمقابل این تأمین یك قرضه ۳۳۰۰۰۰۰۰ تومانی ازقرار نفع صدی پنج میتوان بدست آورد و بر فرض هم که قیمت خرید آن ازقرار صدی هشتاد و پنج باشد مبلغ ۲۸،۰۵۰۰۰۰ تومان بدولت ایران عاید خواهد گردید که ۶،۰۰۰،۰۰۰ تومان آن برای پرداخت قرضه بانك روس لازم خواهد بود

مسیو مرنارد بعلاوه صورت قروض جاریه دولت ایرانرا بانضمام قرضه کمپانی اشنیدر داده است ومبلغ اینها به ۱،۹۳۲،۰۰۰ تومان میرسد

باضافه این مبلغ کفیل خزانه داری کل در جزو جدول خود مبلغ ۷۰۰،۰۰۰ تومان ازبابت دعاوی دولت انگلیس و ۱،۸۰۰،۰۰۰ تومان ازبابت دعاوی دولت روس محسوب داشته است سفیرین برای رفع حاجت وبرحسب لزوم این مبلغ هارا شفاهاً بمسیو مرنارد اظهار داشتند وبنابراین تخمینی است که از روی دقت زده نشده

جمع کل قروض جاریه بنابراین ۴،۴۳۲،۰۰۰ تومان می باشد که باضافه مبلغ ۶،۰۰۰،۰۰۰ تومانی که برای پرداخت قسمتی از قروض بانك روس بمصرف خواهد رسید ممکن است از وجوهات قرضه منها شده وبقیه مبلغ ۱۷،۶۰۰،۰۰۰ تومان برای دولت ایران باقی خواهد بود باستثنای ادعای کمپانی اشنیدر ازبابت دعاوی

خارجه غیراز آنچه راجع بانکلیس وروس میباشد ذکری نرفته من ازدعاوی سفارت عثمانی اطلاعی ندارم ولی دعاوی سفارتخانهای دیگر رویهم رفته بحتمل به ۵۰۰,۰۰۰ تومان میرسد

(امضاء) جارج بارکلی

(ترجمه ملفوف اول نمره ۱)

خزانه طهران ٤ مارس ۱۹۱۲

آقای وزیر — بنابر خواهشی که در ضمن صحبت اخیر فیما بین از من نمودید افتخار دارم که بعضی اطلاعات کتبی که از روی آن شما میتوانید قیمت واعتبار وثیقه هائیکه دولت ایران درصورت تصمیم ارائه نقشه برای قرضهٔ خارجی میتوانند بدهند ملتفت شوید لطفاً انفاذ دارم

من این مسئله را تاکید میکنم که تخمین عایدات (سالیانه ۴۰,۰۰۰,۰۰۰ قران باشد) بلاشك کمتراز مبلغی است که خیلی احتمال میرود وصول شود چنانچه ملاحظه خواهید فرمود این مبلغ ۴۰,۰۰۰,۰۰۰ قران مبلغ حد وسط عایداتی است که در عرض پنج ساله اخیر وصول شده و چنانچه میدانید در این ۵ ساله حوادث مهمه پلتیکی و اغتشاشات در هر یك از ایالات و ولایات غالباً رخ نموده است

گمان میکنم بانهایت یقین بتوانم اظهار نمایم که بمجرد آنکه انتظامات مملکت اعاده گردید از منابع مختلفه مالیات در هر یك از ایالات و ولایات مملکت بیش از این عایدات وصول خواهد شد .

لازم نیست ذکر شود که طریقهٔ جدید وصول مالیات مبلغ زیادی برعایدات دولت خواهد افزود وقرض دهندگان را از هر خطر تامین خواهد نمود . امضاء (مرنارد خزانه دار کل)

(ترجمه ملفوف دو نمرهٔ ۱)

اطلاعاتی که درجدولهای ذیل مندرج است مینمایاند : —

۱ — دولت حالیه از عایدات گمرکات و ضرابخانه و تلگراف خانه و تذکره و خالصه جات و تجدید تریاك و باندرل مسکرات مبلغ ۴۰۰۰۰۰۰۰ قران بدست می آورد .

۲ — قسمتی از این عایدات (که ۲۸،۳۱۰۰۰۰۰ قران باشد) برای محل تامین قروض خارجه و بعضی ازمصارف لازمه دولت تخصیص شده .

۳ — در صورتی که دولت ایران قرضه ۶۰,۰۰۰,۰۰۰ قران از قرار صدی هفت را که در سال ۱۹۱۰ تثبیت شده ببانك دسکونت ایران مسترد دارند اضافه وجوهات عایدات دولت که بدست می آمد مبلغ ۴۰,۰۰۰,۰۰۰ قران منهای ۲۱،۸۱۰۰۰۰ یا ۱۸،۱۹۰،۰۰۰ قران خواهد بود .

۴ — این اضافه عایدات یك وثیقه درجه اول برای قرضه معادل ۳۳۰,۰۰۰,۰۰۰ قران ازقرار نفع صدی پنج خواهد بود که قیمت اقل اسهام آن از قرار صدی هشتاد وپنج بوده باشد ووجه خالص آن ۲۸۰,۵۰۰,۰۰۰ قران خواهد بود .

۵ — پس از پرداخت قرضه ۶۰,۰۰۰,۰۰۰ قران ازقرار

صدی هفت وقروض جاریه (۴۴,۰۰۰,۰۰۰ قران) بقیه ۱۷۶,۰۰۰,۰۰۰ قران برای دولت ایران باقی خواهد ماند .

امضاء مرنارد خزانه دار کل

طهران ٤ مارس ۱۹۱۲

عایدات دولت که وصول آن حتمی است

گمرکات	(حد وسط پنجساله)	۳۲,۰۰۰,۰۰۰ قران
تلگرافخانه	(حد اقل تخمینی)	۱,۰۰۰,۰۰۰ «
ضرابخانه	(حداقل تخمینی)	۳,۰۰۰,۰۰۰ «
تذکره	(حداقل تخمینی)	۱,٦۰۰,۰۰۰ «
خالصجات	(حداقل تخمینی)	۱,۰۰۰,۰۰۰ «
تریاك و مسکرات وغیره		۱,٤۰۰,۰۰۰ «
	جمع	٤۰,۰۰۰,۰۰۰ «

گمرکات	جنوبی	۸,۰۰۰,۰۰۰ قران
	شمالی	۲٤,۰۰۰,۰۰۰ «

تحملات برعایدات گمرکات وضرابخانه و تلگراف

قروض یامصارف	محل تامین یا وثیقه	ترتیب تحمیل	مبلغ سالیانه
۱ — قرضه سنه ۱۹۰۰ و ۱۹۰۲ ازبانك دسکونت	عایدات گمرکات شمالی	تحمیل اول	۹,٦۰۰,۰۰۰ قران
۲ — قرضه سال ۱۹۱۰ ازبانك دسکونت از قرار صدی هفت	(۱) عایدات گمرکات شمالی	تحمیل سوم	٦,۲٥۰,۰۰۰ «
	(۲) ضرابخانه	تحمیل اول	

عمدهٔ آن است

برای حالا پیشنهاد میکنم که بر عدهٔ مستحفظین لنکه افزوده شود

(نمره ۳)

تلگراف سر جارج بارکلی بسر ادوارد گری

طهران ۲ اوریل ۲۹۱۲ —

کفیل قونسولگری شیراز راپورت میدهد که نصرالدوله پسر قوام‌الملک رضاقلی‌خان که یکی از رؤسای مقتدر اعراب است بقتل رسانیده است هر گونه حادثه که دراین موقع حرکت ایلات وعدم فیصلهٔ مسئلهٔ صولة‌الدوله بوقوع برسد ممکن است باعث تزیید اغتشاشات گردد قوام‌الملک تصور میکنند که باکمک سایر ایلات عرب او میتواند ایلی را که متعلق برضاقلیخان میباشد تخویف نماید

(نمره ٤)

تلگراف سر جارج بارکلی بسر ادوارد گری

طهران ۴ اوریل ۱۹۱۲ —

کفیل قونسولگری رشت راپورت میدهد عساکر جدید را از روسیه میدهند حرکات این قشون را [illegible] مواظب بوده ولی سفیر روس بمن اظهار میدارد که عساکر جدید فقط بجای عساکر سابق آمده‌اند [illegible] حرکات آنها موجب مرحمی است که در تلگراف هشتم [illegible] تقدیم داشته‌ام

(نمره ٥)

تلگراف سر جارج بارکلی بسر ادوارد گری

طهران ۳ اوریل ۱۹۱۲ —
سپهدار بفرمانفرمائی آذربیجان منصوب گردیده وشجاع الدوله را تا ورودخو بنیابت ایالت درتبریز برقرار نموده واوهم این مقامرا قبول نموده است

(نمره ٦)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بارکلی

وزارت خارجه ۳ اوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف دیروزمن شما نیز بایستی ازدولت ایران بخواهید کهاز تندروهای طهران وجاهای دیگر جلو گیری نمایند وعلمای نجف و کربلارا ترغیب کنند که دست از تحریکات اخیرهٔ خود برداشته نفوذ خودرا طوری بکار برند کهوضع سلوك ورویهٔ دوستانهٔ رؤسای ایلاترا جاب نمایند

(نمره ۷)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بارکلی

وزارت خارجه ۳ اوریل ۱۹۱۲ —
راجع بهتلگراف ۲ اوریل شما — آیا بعقیدهٔ شما حالا میتوان عساکر روس‌را ازقزوین عودت‌داد یا آنکه هنوز تصور میکنید پس ازمتفرق‌ساختن فدائیان اغتشاشات بوقوع خواهدرسید

(نمره ۸)

مکتوب وزارت‌خارجه باداره هند

وزارت‌خارجه ۳ اوریل ۱۹۱۲ —
آقا ازطرف سرادوارد گری مامورم برای استحضار خاطر

مارکس اف کرو اظهار نمایم که بوصول مراسله ۲۰ ماه گذشته شما درباب نقشه که کلنل یالمارسن برای تشکیل ژاندارمری ملی درایران طرح نموده اوازسفیر اعلیحضرتی مقیم طهران بموجب تلگرافی که سواد آن در جوف است خواهش نمود که عقاید خود و جنرال قونسول اعلیحضرتی مقیم بوشهررا در خصوص مسائلی که در آن مراسله مذکور است ارائه نماید

بعلاوه تعلیم دارم کهسواد جواب سرجارج بارکلی را لفاً انفاد دارم وازمفاد آن برلرد کرو معلوم خواهد گردید که صرپی کاکس باعقیده سرادوارد گری شریك است که لازم است ترتیب تمام راه از بوشهر الی شیراز ازهمان اول کار داده شده ودرتحت نظارت صاحب منصبان سوئدی وجوهات مصارف آن بمصرف رسیده وقراولی شود

بعلاوه عقیده اوبراین است که هرگونه بهبودی در اوضاع راه بوشهر الی شیراز لزوماً متعاقب آن برعدم انتظام راه کرمان الی بندر عباس نخواهد افزود

جناب عالی بعلاوه ملاحظه خواهید فرمود که کلنل سوئدی خودش اصلاً درنظر داشت که تمام راه بوشهر الی شیرازرا در نقشه خود شامل نماید ولی ازترس اینکه مبادا این اقدام اسباب تزیید خصومتکاری قشقائی ها شود ازان صرف نظر نمود سرادوارد گری تصور میکنند که برقرار داشتن پستی در ۱۲ میلی شمال شیراز محتمل نیست اسباب تقلیل شدتی آنها شود واو در صورتیکه لرد کرو قبول نمایند پیشنهاد میکند که بسرادوارد گری تعلیم داده شود بکلنل اصرار نمایند که

نقشهٔ خودرا تجدید نماید به اینطور که همان قصد اول خودرا که محافظت وقراولی تمام راه ازشیراز تاساحل باشد به انجام رساند حتی در صورتیکه چنین اقدامی باعث لزوم صرف نظر نمودن از سمت شمال آن شهر بوده باشد بعقیدهٔ سرادوادگری لازم است که فوراً برای تجارت انگلیس وهند بین بوشهر وشیراز تایك‌اندازه امنیت برقرار گردد بطوری که بعدازاین تمام راههای شیراز و ایزد خواست و بندر عباس الی کرمان بطور مکفی امکان داشته باشد

سرادواردگری نیز پیشنهاد میکنند بسرجارج‌بارکلی تعلیم‌داده شود که دولت ایران‌را متنبه‌سازند که اگر خان برازجان مانع‌اجرای نقشهٔ ژاندارمری باشد شاید لازم شود که دولت اعلیحضرتی نظر برفتاری سابق وی برضد او اقدامات سخت نمایند

امضاء (لوئیس ملت)

(نمرهٔ ۹)

(تلگراف لرد گیلمارناك بسرادو اردگری)

استخهلم ٤ آوریل ۱۹۱۳ — راجع بمراسله ۱۹ مارس سراسپرینك رایس درباب ژاندارمری ایران

دولت سوئد اظهار میدارند که خواهش کامل سوئدی را حالا قبول نموده‌اند واو تجنه‌ر (نه دونفر) افسر ویك‌نفر بیطار ویك مباشر آذوقــه وغیره خواسته است دولت مشار الیها از سفت پطرز بورغ اطلاع یافته‌اند که دولت روس اعتراضی ندارند و استفسار میکننـد که آیا دولت اعلیحضرتی بااین امر موافقت دارند

صاحب‌منصبان اضافی بجای صاحب‌منصبان امریکائی ژاندارمری خواهند بود

(نمرهٔ ۱۰)

(تلگراف سرجارج بارکلی بسرادوارد گری)

طهران ۵ آوریل ۱۹۱۲ —

عساکر روس درقزوین — راجع بتلگراف ۳ آوریل شما — بعقیدهٔ من چندان فایده نخواهد داشت که در اینموقع اصرار برای تخلیهٔ عساکر شود من یقین دارم که سفیر روس برعلیه آن اصرار خواهد نمود وگمان میکنم حق داشته باشد

بله قبول دارم که میتوان بدون ظهور اغتشاشات فدائیان را متفرق نمود ولی حضور قشون روس درقزوین کمکی خواهد بود که بمناسبت این مسئله استقرار انتظامات را ضمانت نماید گذشته ازمسئلهٔ فدائیان گمان میکنم از قشون قزوین نباید زیاده براین کاسته شود تا آنکه عمل سالارالدوله تمام شده وهمراهان وی دست از تهدید همدان و سایر نقاط بردارند

اقدام اخیر دولت روس در مورد شاه مخلوع یکی ازاعتراضات عمدهٔ مرا برعلیهٔ حضور قشون روس در قزوین رفع نموده اعتراض سابق من برعلیهٔ آنها این بود که حضور آنها باعث تشویق ارتجاعیون میگردید که بتقویت او تولید حوادث جدیده نمایند ولی بواسطهٔ اقدام دولت روس برعلیهٔ او از حرارت ارتجاعیون کاسته شده اعتراض دیگر من این بود که حضور آنها در قزوین باعث تقلیل اهمیت مقام دولت ایران خواهد شد ولی دولت مشارالیها حالیه بکلی مترصد تقویت

دولتین مخصوصاً دولت روس برای هرگونه نفوذی میباشد عودت عساکر باعث تشویق تند روهائیکه حالا از ترس خود را نشان نمیدهند خواهد شد من در اظهار میلی که ایالات برای عودت آنها کرده اعتقادی ندارم

(نمرهٔ ١١)

(تلگراف سرادواردگری بلوند کیلمارناك)

وزارت خارجه ٦ آوریل ١٩١٢ —

ما اعتراضی برعلیه تزئید عده صاحب منصبان سوئدی برای ژاندارمری ایران نداریم (رجوع بتلگراف ٤ آوریل خود نمائید)

(نمرهٔ ١٢)

(تلگراف سرجارج بارکلی بسرادواردگری)

طهران ٧ آوریل ١٩١٢ —

همراهان سالارالدوله همدان‌را تهدید نموده اند ویکصد نفر از عساکر روس به‌آنجا وارد شده‌اند

امید وارم ورود آنها همدان‌را از اغتشاشاتیکه کرمانشاه دوچار آن بوده است مستخلص خواهد ساخت این اقدام بنا برتصویب وزیرامورخارجه بعمل آمده است وگمان میکنم که‌صلاح باشد

(نمرهٔ ١٣)

(تلگراف سرجارج بارکلی بسرادواردگری)

طهران ٨ آوریل ١٩١٢ —

خزانه داری — وزیرمالیه اتصالا مشغول اقدامات متوالی

برای بی‌اثر ساختن مشاغل خزانه‌دار کل میباشد بعلت آن مسیو مرنارد
دراینباب بکابینه رجوع نموده و به آنها اصرار کرده است که اقدامات
نموده خزانه دار کل را مجاز نمایند باعجله وباکمال اقتدار شروع بتشکیل
وتنظیم ادارهٔ مالیهٔ که موقتاً در تحت امر او قرار داده شده بنمایند
واز وضع رفتار وزیرمالیه شکایت نموده است

سواد این مراسله نزد سفارتین فرستاده شده‌است

مسیو مرنارد مرا اطلاع میدهد که در نظر دارد که نقشهٔ
تنظیمات ادارهٔ مالیه‌را هم‌درضمن دنبال کنند وبرای اینکار تقویت سفارتین
را هم لازم خواهد داشت این نقشه متضمن استخدام قریب‌سی‌نفر
اروپائی دیگر میباشد و اکثر آنها بلاشك از بلجیك خواهند بود

واضح است که بهمین زودیها مارادعوت خواهند نمود که
درباب مسئلهٔ تعیین قطعی مرنارد به‌مقام خزانه داری کل تصمیمی بنمائیم
شما البته سروالترتونلی‌را از نظریات خوددراین‌موضوع مستحضر داشته‌اید
از زمان ارسال راپورت آخری خود درعقیدهٔ من نسبت بمسیو
مرنارد تغییری حاصل نشده است .

(نمرهٔ ۱٤)

(مکتوب سرجارج‌بارکلی بسرادوارد‌گری)

طهران ۱۸ مارس ۱۹۱۲ — آقا از زمان ارسال مکتوب ۱۷
فوریه یکی از حوادث مهمه حرکت شاه مخلوع در ۱۰ مارس از
ایران وقبضه کرمانشاه ازطرف سالار الدوله‌واظهاری که قونسولهای
دولتین انکلیس وروس تمایم دارند بوی بنمایند میباشد

چنانچه تلگرافاً راپورت داده شده نتیجه مذاکراتی که دولت ایران توسط قونسول روس مقیم استراباد بنا بر صوابدید دولتین با محمدعلی نمود این بود که شاه مخلوع همینکه پس از رجوع بامپراطور دریافت که تصمیم دولت روس قطعی بوده واو نمیتواند امیدوار بشرایطی بهتر از تعیین حقوق درحق خود و اعطای عفو عمومی باتباعش باشد اظهار میل بخارج شدن از ایران نموده است ودرخواست نموده است که حقوق سابقش مجدداً برقرار گردیده ویکصد هزار تومان یا کمتر برای پرداخت حقوق اتباعش باو داده شود بااین اوضاع همکار روسی ومن تصمیم نموده ایم که بدولت ایران توصیه نمائیم که کاررا بیك طوری اصلاح نمایند ویك حقوق ۷۵,۰۰۰ تومانی برای اومقرر داشته ومبلغی هم که در حقیقت لازم است برای پرداخت حقوق اتباع وی وجلوگیری از خراب کاری های او داده شود

ما باقدری اشکال دولت ایرانرا ترغیب بقبول این شرایط نمودیم مبلغی را که قونسول روس راپورت داده بود برای پرداخت حقوق اتباع شاه مخلوع لازم است ۷۰,۰۰۰ تومان میباشد واین طور قرار شد که شاه مخلوع این وجهرا بواسطه کسر گذاردن هر سالی ۱۰,۰۰۰ تومان از حقوق او بدولت ایران مسترد دارد بااین اوضاع سخت مالی برای دولت ایران امکان نداشت که این مبلغ کلی را بپردازند ودولتین انکلیس وروس بالتساوی این مبلغ را داده اند که ازقرضه مشترك ۲۰۰,۰۰۰ لیرا که مذاکره آن بانجام نرسیده

مسترد شود شاه مخلوع در اواخر ماه گذشته از استراباد برای مقامات بحری روس در عاشوراده رفت واز آنوقت تابعد در ۱۰ مارس با کشتی جنکی روس که برای اوتهیه شده بود بطرف روسیه حرکت کرده است شجاع السلطنه در استراباد مانده است که قونسول روس را در فیصله امر اتباع برادرش همراهی نماید ازقرار اخبار اخیره که از قونسول روس مقیم استراباد واصل گردیده است پرداخت حقوق آنها بارامی بعمل آمده و قفقازیهائیکه در استراباد بوده اند از آنجا حالا خارج شده‌اند

ازبابت اوضاع کرمانشاه فقط بعضی اطلاعات جزئی بدست میباشد مخابرات تلگرافی بین همدان وکرمانشاه بکلی مقطوع گردیده وعبور ومرور بسته بواسطه اغتشاشات آن نقطه خیلی غیر منظم شده ولی ازقرار کاغذ شخصی که ازطرف قونسول اعلیحضرتی برای من رسیده معلوم میگردد که سالار الدوله بهمراهی داود خان رئیس ایل کلهر در ۲۲ ماه گذشته دوباره بکرمانشاه وارد شده ازقراریکه راپورت داده شده اکثر نقاط شهر بغارت رفته است ازقرارمذکور بسیاری از عساکر دولت بقتل رسیده‌اند و بسیاری از مامورین دولتی که اعظم الدوله نایب الحکومه سابق هم جزو آنها باشد وقبلا درقونسول خانه اعلیحضرتی بست اختیار نموده بود ازقراریکه راپورت داده شده بدار زده شده‌اند

درغره شهر جاری همکار روسی ومن بدو قونسول‌ها تعلیم دادیم که بسالار الدوله اصرار نمایند شرایطی را که دولت ایران

مقرر داشته بودند قبول نموده وازمملکت خارج شود ما تاکنون از بابت اقداماتیکه برحسب دستور ما باید بعمل آید راپورتی در دست نداریم (سواد تعلیمات ما درجوف است)

اوضاع مشهد هنوز باعث تشویش است واز قراری که معلوم است مامورین محلی بکلی نمیتوانند باعنصر شاه پرست که عده کثیری از آنها در مقامات متبرکه هنوز بست اختیار نموده‌اند قرار ومداری بدهند سفیر روس همراهی عساکر روس را برای رفع این هیجان تقدیم نموده اند وگمان میکنم برای دولت ایران صلاح باشد که تقدیم دولت مشا الیهارا بپذیرند

اخطار های شجاع الدوله در تبریز از قراری که معلوم است بالاخره باعث ظهور اثری گردیده است زیرا که اوامر داده است بعضی نمایشات منسوب بمقاصد شاه مخلوع که دراوایل این‌ماه بظهور رسیده موقوف بشد واز آنوقت تاکنون دست شخصی موسوم بمحمدخانرا از کار کوتاه کرده است واین شخص اخیراً باعده سوار زنجانرا قبضه نموده بود اگرچه بدبختانه این راهزن شهرمزبوررا درتصرف خود دارد وازوقتی که دستش ازکار کوتاه شده آنجارا باسم سالار لدوله درتصرف خود داشته است

تقابل یا ازدیاد این شورش بیشتر بسته به نتیجه اظهاریه مشترك دوقونسول بسالار الدوله درکرمانشاه میباشد

(امضاء)　　　　جارج بارکلی

(ملفوف نمره ۱٤)

مکتوب سرجارج بارکلی بقونسول مکدول

طهران غره مارس ۱۹۱۲ — شما باید باهمکار روسی خود مشورت نموده بسالار الدوله متفقاً اطلاع دهید که محض خاتمه دادن باین شورشی که باعث آنقدر خسارات بجـاب بایران شـده دولت اعلیحضرتی ودولت روس بدولت ایران ارائه طریق نموده اند که دولت مشار الیها بایستی باشاه مخلوع برای خارج شدن اوازمملکت باب مذاکرات مفتوح نماید بشرط آنکه حقوقی درحق او برقرار گردیده وعفو عمومی کامل درحق همراهان او داده شود

دولت ایران ارائه طریق مذکوررا قبول نموده اند وتوسط قونسول روس مقیم استراباد مشغول مذاکرات باشـاه مخلوع شـده اند

شـاه مخلوع درشرف حرکت است وفقط مسئله حقوق اواست که بایستی فیصله شود

دولت ایران حاضر هستند حقوق شش‌هزار تومانی‌درحق سالارالدوله برقرار کرده وشش هزار تومانهم بخانواده او بدهند و امـلاك اورا که ضبط نموده اند باو مسترد دارند بشرط آنـکه در کرمانشاه وجاهـای دیگری را که اشغال نموده نظم برقرار داشته وآن جاهارا بحکمرانی که دولت ایران تعیین نموده واگذار کنند. و تعهدی نماید که پس از حرکت از خاك ایران بدون رضـایت دولت ایران دیگر بان مملکت مراجعت نماید

سفارتین با کمال سختی بسالار الدوله نصیحت می نمایند که
پیش نهاد دولت ایرانرا قبول نموده و بنا بر شرایط فوق الذکر از
مملکت خارج گردد .

(نمره ۱۵)

مکتوب سرجارج بارکلی بسرادوارد گری

طهران ۱۸ مارس ۱۹۱۲

آقا — در ۱٦ شهر جاری بر حسب تعلیمات دولتین متبوعتین
خود همکار روسی و من وزیر امور خارجه را شفاهاً اطلاع دادیم
که دولتین مخالف استخدام صاحب منصبان قشونی از اتباع دول صغار
نبوده اند و درباب اظهاراتی که سفیر ایران مقیم سنت پطرزبورغ به
دولت روس نموده و از طرف دولت ایران اظهار بیم و وحشت
نموده بود ازاینکه مبادا دولتین در صدد محدود ساختن قوه قشون
جدید باشند ما اورا اطلاع دادیم که دولتین چنین قصدی نداشته
و بعقیدهٔ آنها دولت ایران یك قشونی زیادتر از آنچه مالیه آن
دولت اجازهٔ تشکیل آنرا میدهد لازم است تشکیل نموده
و برقرارداشته باشند اگرچه درتعلیمات من چیزی بطورواضح مذکور
نگردیده که من بتوانم در خصوص قسمت اخیر این اظهاریه چیزی
گفته باشم ولی دراقدام باین امر اعتراضی ندارم اینرا بایستی راپورت
دهم که پس از عنوان این اظهاریه مشترك مسیو پوکلیوسکی بعلاوه
اظهار داشت که اظهار راجع باستخدام صاحبمنصبان قشونی ازدول
صغار ربطی ببریگاد قزاق ندارد در صورتیکه برعدهٔ آن افزوده

شود طریقهٔ تشکیلات آن بنحو سابق باقی خواهد بود .

امضاء جارج بارکلی

(نمره ۱٦)

مکتوب سرجارج بارکلی بسرادوارد گری

طهران ۱۸ مارس ۱۹۱۲

افتخار دارم خلاصه وقایع چهار هفته اخیر ایرانرا بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاد دارم امضاء جارج بارکلی

(ملفوف نمره ۱٦)

خلاصه وقایع چهار هفته ایران لغایت ۱۸ مارس

طهران

مراسله ۱۸ فوریه انگلیس و روس — در خصوص جوابیه دولت ایران بمراسله مشترك درعرض چهار هفتهٔ گذشتهٔ بین دولت ایران و سفارتین مذاکرت درمیان بوده است

کابینه — صمصام السلطنه هنوز بصدارت برقرار است و اگرچه وثوق الدوله وزیر امور خارجه در ۱۱ مارس استعفای خود را تقدیم بنایب السلطنه نمود و صدر اعظم هم روز بعد استعفا کرد کمی بعد از آن هر دو استعفای خودرا باز گرفتند

اوضاع عمومی — اوضاع طهران بحال آرامی دوام دارد ولی ایالات چنانچه از قسمت راجع بایالات این خلاصه مشهود میگردد حتی از حالات معمولی مغشوش تر شده اند

حرکت شاه مخلوع درشمال ایران باعث آرامی زیادی شده

ولی اقدامات متوالی سالارالدوله اسباب اضطراب شدید دولت ایران شده است .

شاهزاده فرمانفرما که چند ماهی در حدود قزوین بسر می‌برد همینکه دریافت نمیتواند در کرمانشاه بمقام خود رسد بطهران مراجعت نموده وقصد دولت ایران این است که اورا با استعدادی از قزاقان ایرانی بمقام حکومت خودش بفرستند .

سپهدار هنوز قطعاً برای ایالت آذربایجان نامزد نشده است ولی معلوم است که سفارت روس تعیین وی‌را مناسب میدانند برای تغییر کابینه سعی و کوشش میشود که سپهدار را بریاست آن برقرار نمایند عموم مردم اینطور تصور می‌کنند که شهرت این مسئله باعث استعفای کابینه که راپورت آن درفوق داده شده‌است گردید .

(تبریز)

در ٥ مارس بواسطهٔ برافراشته‌شدن چندین بیرق که بر روی آنها زنده‌باد محمدعلی شاه منقوش بود قدری هیجان در شهر پیدا شد ولی همینکه مامورین محلی‌دولتین انگلیس و روس دراین‌باب بشجاع الدوله اظهاراتی نمودند روز بعد بیرقهای مذکوره برداشته شدند .

از زمان وقوع حادثه فوق دیگر نمایشاتی بتقویت شاه مخلوع داده نشده است .

در اوایل مارس ۱۵۰۰ نفر از عساکر روس ازتبریز حرکت کرده ۱۰۰۰ نفر وارد شدند از قراریکه جنرال قونسول خبر میدهد در تبریز حالیه ۳۰۰۰ نفر قشون موجود میباشند و قریب

۵۰۰ نفر در راه جلفا الی تبریز میباشند .

(اصفهان)

سردار ظفر حکمران جدید در ۲۵ فوریه وارد گردید

نایب حسین که از مدت زمانی باینطرف در ناحیه کاشان مشغول اغتشاش کاری بود آخر الامر با دولت ایران ازدر صلح در آمده و بحکومت نطنز منصوب گردیده است

در تحت تعلیمات دولت مرکزی میرزا اسدالله خان پیشکار مالیه سابق دولت ایران که مشغول نقشه ریزی بر ضد مستر هیکاك بود در ۲۹ فوریه تحت الحفظ بطهران فرستاده شد

مستر مایرویس قونسول انگلیس و رئیس کمپانی ذیشلر در سلطان آباد را بختیاریها در ۱۸ مارس درموقعی که بطرف مقام خود مراجعت می نمود در حسن آباد غارت نمودند

(شیراز)

در ۲۸ فوریه باسکادرن سواره دستهٔ ۳۹ هندوستان در موقعیکه قریب شش میلی شیراز مشغول مشق کردن بودندشلیك شد جواب شلیك داده نشد وصاحبمنصب فرمانده اسکادرن توانست با تفنکچیان مذاکره نماید وآنها اظهار داشتند تصور کرده بودند سوارها دزد بوده اند واز سهو خود اظهار تاسف نمودند .

همینکه باز هم تحقیقات بعمل آمد قونسول اعلیحضرتی اقناع شد باینکه این حادثه نتیجهٔ سهوی بوده .

مستر ناکس کفیل قونسولگری در ۲۹ فوریه حرکت نمود

در دوم مارس دستهٔ ۱۳۰ نفری ژاندارم در تحت سه‌نفر صاحب منصبان سوئدی از طهران برای شیراز حرکت کردند این ژاندارمها قسمت مرکزی باطالیان فارس خواهند بود که برای حفظ راه بوشهر الی شیراز وایزد خواست تشکیل خواهد شد

(سیستان)

اغتشاشات پلتیکی دراینجاها بوقوع نرسیده وباستثنای هجوم بلوچها درقائنات دراین آیالت آرامی حکمفرما بوده است

(کرمان)

امیر اعظم درپلتیك خود که عدم ترغیب وتشویق نمایشات ضد خارجه باشد ادامه داده است —— رفعت الدوله بحکومت بم تعیین شده است بعلت خساراتی که بادارات تجارتی وارد آمده در مراکز تجارتی اضطراب فوق‌العاده دارند

(کرمانشاه)

در ۸ فوریه یکدسته ازعساکر دولتی درتحت امیریارمحمدخان وارد شده شهررا قبضه نمود سالارالدوله رو بفرار گذارده واعظم‌الدوله از قونسولخانه که از ۱۵ دسامبر درآنجا پناهنده گردیده بود خارج شد وزمام حکمرانی شهررا بدست گرفت

در ۲۲ فوریه سالارالدوله دوباره کرمانشاهرا قبضه نمود اعظم‌الدوله‌را محبوس نموده اورا بقتل رسانیده وشهررا بدست اتباع خود داد که غارت نمایند یار محمدخان سرکردهٔ قشون دولتی موفق بفرار گردید

یکی از همراهان سالارالدوله یکنفر از مستحفظین سواره

قونسولخانه‌را عمداً مجروح نمود وسالارالدوله‌همین که این را شنید از این کار عذر خواهی نموده براتی بمبلغ دویست تومان برای سوار فرستاد ولی قونسول اعلیحضرتی امر نمود برات‌را پس فرستاده بسالارالدوله اطلاع داده که مسئله آنقدر مهم است که او نمیتواند به این‌طور آن‌را اصلاح نماید

بعلت شکست یارمحمدخان فرمان‌فرما که تازگی بحکمرانی منصوب شده و رو بکرمانشاه میرفت بطهران مراجعت نمود وزیر امورخارجه اظهار میدارد که فرمان‌فرما باعده قزاق ایرانی بهمین زودی‌ها بطرف کرمانشاه حرکت خواهد کرد

(زنجان)

در ۱۳ مارس محمدخان که یکی از راهزنان میباشد با عدهٔ سوار داخل شهر شده وعده اطاعت حکومت را داد حکمران بطهران تلگرافاً از مطیع شدن محمدخان اظهار مسرت نموده ووزیر داخله از نایب‌السلطنه درخواست نمود لقبی به‌او اعطا نماید کمی بعد از آن راهزن مزبور باطناً بایکی از اعاظم شهر همدست بود حکمران را گرفته ومحبوس نمود واز شجاع‌الدوله استفسار نمود چطور با او عمل نماید شجاع‌الدوله به‌اودرجواب کفت‌که اورا ازحبس بدر اورد و او هم همین‌طور عمل نمود ولی محمد خان در شهر که بنام سالارالدوله درقبضهٔ اوست توقف دارد

(لنگه)

درماه فوریه ایلات ناحیه تراکه بواسطهٔ قبضهٔ مقدارزیادی

اسلحه که برای آنها وارد شده بود شروع بجمع آوری استعدادی نمودند که به گمرك وقونسولگری انگلیس در لنگه حمله نمایند

از قراریکه راپورت‌داده شد استعدادی تخمیناً بعده ۲،٤۰۰ نفر ایلیاتیها در ۶۰میلی لنگه در ۱۲ مارس بودند

از آنجائیکه ظاهراً پیشقدمی آنها بشهر احتمال نزدیك به یقین داشت و مأمورین محلی نمی‌توانستند از آنها جلوگیری نمایند ۱۵۰ نفر از دستهٔ هفتم را جیپوتها از جاشك آورده شده و در ۱۲ مارس برای حفظ جان ومال اتباع انگلیس‌ها وارد لنگه شدند

(نمره ۱۷)

مکتوب ادارهٔ هند بوزارت خارجه

ادارهٔ هند ۶ اوریل ۱۹۱۲

آقا ازطرف وزیر هند تعلیم دارم که وصول مکتوب ۳ شهر جاری‌شمارا درموضوع نقشهٔ کلنل یالمارسن برای تشکیل ژاندارمری ملی برای ایران اطلاع داده و درجواب اظهار نمایم که او موافقت دارد بر اینکه تعلیماتیکه وزیر امور خارجه پیش نهاد مینماید برای سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران ارسال گردد و جناب معزی الیه مبادرت ورزیده ارائه طریق می نماید (در حالیکه بخوبی میدانند دراین موقع باریك اصرار برای انجام اقدامات حفظ راه بندرعباس الی کرمان نتیجه ندارد) که‌بایستی اتصالا لزوم اعادهٔ نظم‌را درآن نقطه بدولت ایران اصرار نمایند چنانچه مرادوارد گری مستحضر میباشند ادارات تجارتی هندی دراین باب مکررا اظهارات نموده وازآنجائیکه راه

کرمان (نه‌مثل راه شیراز) جزو منطقه نفوذانکلیس میباشدازقرار معلوم لازم‌است دولت اعلیحضرتی عطف توجه مخصوص نسبت بان بنمایند امضا لینل اراهمر

(نمره ۱۸)

تلکراف سرجارج بارکلی بسرادواردکری

طهران ۹ آوریل ۱۹۱۲ — اخیراً نایب السلطنه ازعدم صحت خود شکایت نموده است

همکارروسی‌ومن امروز بعدازظهر والاحضرت را برای‌مذاکره این‌مسئله ملاقات نمودیم

والاحضرت اظهار داشتکه درعرض این چند روزه دوفقره حمله اختناق قلب داشته وبیخوابی اورا صدمه زده وبواسطهٔ شدت کار باعصاب وی صدمهٔ زیاد وارد آمده ودکتر دستورالعمل باو داده است راحت کند ما نظر باوضاع مغشوش حاضره از عواقب مفارقت‌وی اظهار عدم اعتماد نمودیم ولی او اظهار داشتکه معالجه برای وی لازم حتمی بوده و قصددارد دراواسط ماه مه حرکت کرده درماه سپتامبر مراجعت نماید و امیدواربود که‌پس از معالجه بتواند باشما ووزیر امورخارجهٔ روس دید وبازدید نماید واظهارداشت که کلیه اختیارات خودرا بکابینه واکذار نموده وحق امضا کردن فرامین‌را برای‌خود باقی خواهد کذارد که‌در صورت لزوم بوسیلهٔ تلگراف آنهارا بامضا برساند وتصور میکرد که کابینه نصایح اورا بفوریت بذیرفته وغیاب موقتی‌او باعث رفع آنتریکهای برضداوخواهد

گردید وبزودی قادر تواند بود که با نفوذ جدید مراجعت نماید والاحضرت اطمینان داد که مراجعت خواهد نمود و مادامیکه در خارجه اقامت داشته باشد دائماً با دولتین مذاکره و مخابره خواهد داشت

نظر بمراتب فوق ما گمان میکنیم صلاح نباشد بیش ازاین بنایب السلطنه اصرار نمائیم بیش ازاین مدت تعطیل وراحت خودرا که بنا براظهار خوداو کابینه بان رضا داده ازدست بدهد

(نمرهٔ ۱۹)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۱۰ آوریل ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دیروز سرجارج بارکلی — چون مسیو سازانف از قصد نایب السلطنه در باب حرکت از ایران چیزی نشنیده بود مضمون تلگراف فوق شمارا به او ابلاغ نمودم

جناب معزی الیه اظهار داشت نایب السلطنه خیلی احتمال میرود اگر یك دفعه از ایران خارج شود دیگر بهیچوجه مراجعت نماید او نمیدانست

ما چطور میتوانیم او را از رفتن منع نمائیم اگر چه رفتن او باعث تأسف زیاد میباشد چرا که ما درشرف انجام مذاکرات مهمه در موضوع راه آهن ایران و قرضه و قشون وسایر مسائل میباشیم

طریقهٔ صحبت مسیو سازانف ازبابت این اوضاع تا اندازهٔ یأس

امیز بود و با وجود آنکه عمل شاه مخلوع تمام شده بود در اوضاع هنوز بهبودی حاصل نگردیده و مخصوصاً درکرمانشاه کمال اهمیت‌را پیدا کرده بود

مسیو سازانف اظهار داشت که بواسطهٔ اغتشاشاتیکه بطور غیر مستقیم مربوط بمسئلهٔ سالارالدوله میباشد دولت روس یك ستینه قزاق از قزوین بهمدان خواهند فرستاد

(نمرهٔ ۳۰)

(تلگراف سرجارج بارکلی بسرادواردگری)

طهران ۱۱ آوریل ۱۹۱۲ —

سه نفر صاحب منصب سوئدی در ۵ آوریل بشیراز ورود نمودند

(نمره ۳۱)

(تلگراف سرادواردگری بسرجارج‌بارکلی)

وزارت خارجه ۱۱ آوریل ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳۰ مارس شما — ژاندارمری — دولت اعلیحضرتی بادقت تمام دراین مسئله غور رسی نموده واین‌طور نتیجه گرفته‌اندکه لازم ترین‌احتیاج‌یك قسم‌تأمینی برای تجارت‌انگلیس درراه‌بین شیرازو بوشهر میباشد

بنابراین خوب است که کلنل بعقیده سابق خود عطف نظر نموده تمام این راه‌را محافظت نماید وشما باید به او اصرار نمائید که نقشهٔ اخیر خودرا تااین اندازه تجدید نماید حتی اگرهم لازم شود که بجههٔ آن از برقرار داشتن پستی درشمال شیراز موقتاً

صرف نظر نماید

اگر خان برازجان در راه اجرای بطور صحیح نقشهٔ ژاندارمری موانع وعوایق فراهم آورد دولت اعلیحضرت ممکن است خود را مجبور بدانند که برعلیه او اقدامات قهریه نمایند شما باید دولت ایران‌را از این مسئله متنبه ساخته وآنهارا بسوء اعمال سابق این‌خان متذکر سازید

ما بخوبی میدانیم که حالیه موقع مناسبی نیست بدولت ایران اصرار شود اقدامات برای حفظ راه بندر عباس و کرمان بنمایند ما مجبوریم که بذل توجه مخصوص باین راه که در منطقهٔ ما واقع است نموده واعاده نظم آنجارا هرچه زودتر بخواهیم وشما باید مراقب‌باشید ونگذارید اینمسئله از تحت نظر دولت ایران خارج گردد

(نمره ۲۲)

(مکتوب سرجارج‌بارکلی بسرادواردگری)

طهران ۲۵ مارس ۱۹۱۲ —

آقا — افتخار دارم صورت وقایع یومیه را که قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه ضبط نموده وبطور اختصار اوضاع امورات آنجارا از ۱۶ فوریه الی آخر ماه مینمایاند لفاً ایفاد دارم

امضاء (جارج‌بارکلی)

(ملفوف نمره ۲۲)

صورت وقایع یومیه که ازطرف قونسولگری کرمانشاه از ۱۶ الی ۲۹ فوریه ۱۹۱۲

سالارالدوله درموقع حرکت از کرمانشاه بماهیدشت رفته ودو روز آنجا توقف نمود سپس زن خودرا بولایت ایل کلهر فرستاده وباتفاق سردارمظفر وخانهای آنجا بطرف خالصه جات که از ۷ الی ۱۵ میلی شمال غربی آن شهر واقع است حرکت نمود وتمام دهات دور و حوالی آنجارا غارت نموده قاصد برای احضار عساکر باطراف فرستاد شهر در حال کمال نظم بود وفرمانده قشون دولت بامأمورین دیگر مشغول تصفیه امورات وسنگربندی شهر بودند

۲ — روز ۱۷ کاغذی توسط قونسول روس از طرف سالارالدوله رسید مشعر براین که درصدد محاصره شهر بوده و قونسولها واتباع خارجه بایستی بدهات بروند تا آنکه او مجازات متمردین‌را بانجام رساند شخصی متعلق باردوی او بطور حتم اظهار میداشت که متمردین شکست خود را حمل بحضور مأمورین دولتی درقونسولخانهٔ انکلیس نموده واظهار میدارند که اگر بگذارند قونسولخانه‌را منهدم نمایند میتوانند شهررا قبضه نمایند اونیز اظهار داشت که شاهزاده بآنهاوعده غارت‌قونسول خانه‌وبانک‌را داده‌است راه کنکاور را ایل کاکاوند اشغال نموده وقاصدها بهیچوجه نمیتوانستند ایاب وذهاب نمایند دونفر از قونسول خانه بحال مجروح مراجعت نموده یکی از آنها فوت کرد

۳ — اعتلاءالدوله رئیس محکمهٔ نظامی‌ورئیس‌قشون‌شد بهمین طور بریاست کمیسیون مخصوص انتخاب گردید درچندین نقاط دروازه‌ها بناشده و قاصدهای متعدد نزد فرنفرما ارسال شد که قشون

امدادی بفرستند رؤسای مختلفه که سردار اکرم هم جزو آنها بود بمأمورین محلی مکتوبات نوشته اظهار اطاعت و انقیاد نسبت بدولت نمودند

ازانتظار ورود فرمانفرما آثار بهبودی دراوضاع ظاهر بود ولی چون خبری ازاو نرسید همراهان سالارالدوله گمان کردند او دیگر نخواهد آمد وفقط قشون کمی حاضر داشتند وآنهائیکه قبول خدمت دولترا نمودند مهیای ترك آنها یاهمراهی بامتمردین شدند

٤ — مجلل السلطان از طرف محمدعلی میرزا بانجا سوار و بسیاری از کردستانیها (جاف جوانرودیها) که بسیار مایل انتقام کشیدن از رئیس خود شرف‌الملك بودند و با ایلیاتیهای محلی آن نقطه که درتحت امر سردار مظفر متفق شدند روز ۱۸ در خارج شهر جنك وگریزی بوقوع پیوسته یکی از داوطلبان محلی مقتول وچند نفر از یاغیان مجروح گردیدند

۵ — درشب ۲۱ درطرف مغرب شهر در جائیکه داوطلبان شهری باعده کمی از مجاهدین چند سنگررا متصرف بودند قدری شلیك بوقوع رسید درموقع طلوع آفتاب داوطلبان بایاغیان متحد شده و آنوقت یاغیان چیاسرخ‌را که یکی از کوههای حدود کرمانشاه‌است درتصرف داشتند سپس از آنجا رو بجلو رفته یك ثلث بازار را قبضه نموده آنوقت دستهٔ پنجاه نفری مجاهدین پس از تلفاتی چند بر آنها حمله نمودهو آنهارا بعقب نشاندند (مجاهدین تافردا صبح آنروز یك سنگر در تصرف داشتند)

مامورین دولتی ویار محمدخان آنوقت عمارت حکومتی را تخلیه نموده وباچندین بار اسلحه ومهمات جنگی بطرف دنیاور فرار نمودند اقلا ازطرفین ۴۰۰ نفر مقتول گردیده‌اند

۶ — بعدازظهر بعضی ازسوارهای کاکاوند در دره عقب قونسول‌خانه بودند ولی همینکه دریافتند قونسول‌خانه درجلو آنهـا است از آنجا رفتند ۵ نفر از ایلاتیهای کلهر از آنجا عبور نموده و همینکه بانهـا گفتند اینجا قونسول‌خانه است سر کردهٔ آنها اظهار داشت که‌ازسردار مظفر امردارند بقونسول‌خانه احترام نمایند ونباید بیم ووحشتی داشته باشیم و آنوقت یکی از آنهـا که‌خودرا جزو مجاهدین میدانست باتفنك‌خود بریکی ازسواران مستحفظ هندی‌شلیك نموده گلوله ازبازوی‌او عبور نمود بعدازاین‌مقدمه رفتند

۷ — روز ۲۳ سالارالدوله وسردارمظفر بعمارت‌حکومتی رفتنـد ازقراریکه مذکور است بسردارمظفر اجازه داده‌شده است بطور آزادی عمل‌نماید همینکه ایلیاتیهـای کلهر که‌در جنك شرکت کمی نموده بودند واردشدند فوری شروع بغـارت نمودند یکی از اولین‌خانه‌هـائیرا که غارت نمودند متعلق بترجمان قونسول‌خانه‌روس بود وبربالای خانه‌او بیرق دولت‌روس نصب‌بود یکی ازفراشهای هندی این قونسولخانه‌نیز تمام اسبابهایش بغارت‌رفت درروی‌خانه اوهم‌بیرق نصب بود دونفرازسوارهای‌مستحفظ‌قونسول‌خانه‌عثمانی‌راهم درکوچه لخت‌نمودند و بعد از آن‌غارت‌عمومی‌شده فقط‌اجناسیکه در کاروانسرای وکیل الدوله متعلق بانکلیسها بود بغارت نرفت وبزازخانه‌هم غارت نشد ولی در

آنجا چندان اجناس نبود چراکه بسیاری از دکان‌داران اجناس خودرا بخانه‌های خود برده‌بودند تمام کاروانسراهای خارج شهر بانضمام اجناس متعلق به تجار منچستر که منتظر حمل بهمدان بود بغارت رفتند جزئیات این‌غارت هنوز معلوم نیست

سپس اینهادرتجسس مجاهدین برآمده وچند نفررا دستگیر نمودند روز ۲۵ ایلخانی (سالارهمایون سرکردهٔ کلهرهای شهری) با پسرش فتح الایاله برای جلوگیری غارت با کمال جدیت مشغول اقدامات بوده واداره ذیقلر وبسیاری ازدیگران‌را ازغارت رهانیدند مجلل السلطان بسردار مظفر وحاشیی نموده و بانها اظهار داشت که این‌غارت اصلا باعث تخریب وعدم پیشرفت مقاصد آنها شده و تهدید بحرکت نمود ولی‌سالار الدوله اورا ترغیب به‌توقف‌نمود

۸ — روز ۲۳ اعتلاء الدوله بادونفر مجاهد مکشوف گردید وروزبعد بقتل رسیدند نعشهای آنهارا باوحشی گری‌تمام درمعرض نظرعامه گذاردند چندین نفر ازمجاهدین نیز بقتل رسیدند

روز ۲۵ راپورت داده شد که اعظم الدوله گرفتار گردیده وسه‌قونسول‌خانه‌ها منشیهای خودرا فرستادند که‌برای‌جان‌او شفاعت نمایند سالارالدوله اظهارداشت نجات‌دادن او ازقوه‌اش خارج است ازقراری‌که بعد معلوم شد او گرفتار نگردیده بود بلکه ۳٤ نفر دیگری که متعلق بقراول‌خانه‌ها بوده‌اند و فرار نموده‌بودند گرفتار گردیده و ۲۰ نفر آنها را بقتل رسانیده‌اند

سایرین که‌مقتول گردیدندسه یا چهار نفر ازسر کرده‌های

مجاهدین بودند روز ۲۷ اعظم الدوله‌را باپسرش‌ودونفر دیگر بقتل رسانیدند اینهارا در نزدیکی کنندوله (قریه‌ایست درسه فرسخی کرمانشاه ملکی اعظم الدوله) در ناحیهٔ دنیاور دستگیر نموده بودند ازبابت یارمحمدخان وبقیهٔ قشون‌او خبری دردست نیست

۹ — سالارالدوله قشونی برای قبضه صحنه و کنکاور فرستاده شهرت داده است که پس از چند روزی بطرف همدان حرکت خواهد کرد

(امضــاء) مکدول

(نمره ۲۳)

مکتوب سر جارج بارکلی بسرادوارد گری

طهران ۲۹ مارس ۱۹۱۲ —

آقا درباب تلگراف ۲۵ شهر جاری من افتخار دارم اینك سواد مراسله قونسول اعلیحضرتی کرمانشاه‌را درخصوص امتناع ورزیدن سالارالدوله ازقبول شرایط دولت ایران که‌توسط‌قونسولهای دولتین روس وانکلیس باو ارائه شده لفاً ایفاددارم

همکار روسی ومن امروز درکار فرستادن تعلیمات به دو قونسول مذکور میباشیم که اظهار سخت‌تر دیگری بشاهزاده نمایند سواد مکتوب بعنوان قونسول درجوف است

(امضاً) جارج بارکلی

(ملفوف اول نمره ۲۳)

مکتوب مکدول قنسول بسرجارج بارکلی

آقا — افتخاردارم راپورت دهم که‌من باتفاق همکار روسی

خود از سالارالدوله ملاقات نموده وترجمهٔ تلگراف متحد المال دوم مارس سفارتین‌را برای‌او قرائت نموده وباو اشعار نمودیم که‌سفارتین باکمال سختی اورا نصیحت بقبول می‌نمایند — او آنرا قبول‌نموده در کاغذ دیگری که اصل آنرا باترجمه‌اش لفاً ایفاد داشته‌ام شرایط دیگری پیشنهاد نموده است این‌مراسلهٔ او تا ۱٤ واصل نگردید بمجرد وصول آن‌همکار روسی نزدمن‌آمده وما پیغامی برای‌اوفرستاده واورا نصیحت نمودیم پیشنهاد مناسب‌تری‌بنماید اودرجواب گفت البته‌در طهران‌در آن تغییرات‌خواهندداد و لذا آنرا فعلاً اینجا تغییرنخواهدداد

امیر جنك والی پشت کوه میباشد اظهاری که شده است مشعر بر اینکه او وسایر رؤسا درتهیه حرکتی هستند بعقیدهٔ من خیالی است و یحتمل مقصود ازآن این است که شاهزادهٔ مذکور از آنها درخواست نموده‌است چنین کاری بکنند

شاهزاده فعلا فقط ۵۰۰ نفر در کرمانشاه دارد

(امضاء) مکدول

(ملفوف دوم نمره ۲۳)

ترجمه مکتوب سالار الدوله به مکدول قونسول

دیروز شما باتفاق مسیو نیکلسکی قونسول‌روس مطالب‌تلگراف طهران را برای من ذکر نمودید اگرچه در همان وقت من‌شفاها جواب لازم‌را دادم‌باوجود آن این‌مختصر را مینویسم‌که‌شما تلگراف کنید اولاً شما اظهار نمودید که اعلیحضرت محمدعلی شاه اعظم سلطان بالاستحقاق قبول نموده است از ایران خارج شود اگرچه در اینباب

برای من حکمی صادر نشده برای من لازم است این‌را بنویسم پس از آنکه تامدت چهارسال متحمل انواع و اقسام‌بدبختی‌ها وصدمات و خسارات وحبس وتبعید از وطن شده بانهایت سختی‌دوسال‌ونیم در خارجه گذرانیدم اتصالا شرح حال خود را به استحضار دولت ایران رسانیده جوابی به من داده نشد وحتی مبالغی را که توسط دولت روس برای من مقرر داشته بودند نپرداختند برای تصفیهٔ این امر بلندن رفته ودرسفارت ایران توقف نموده وشرح حال خود را به عضدالملك نایب‌السلطنه سابق اظهارداشتم اودرجواب گفت ترتیبات لازمه برای کار شما دراروپا داده خواهد شد ولی هیچ اقدامی نکردند این مسئله چیزی نیست آنها تمام ماءملك مرا بدون جهة و سبب ضبط نموده وتمام املاك من در رهن بانك دسکونت است

برای‌مبلغ ۱۵۰،۰۰۰ تومان و منافع آن که توسط ارباب جمشید قرض نموده‌ام و قبض من‌هم آنجا است آنها املاکی را که از طرف اعلیحضرت پدر من به ارث رسیده ضبط کرده عشرت آباد را به‌اجاره داده ومرد آبادرا غارت نموده وآنچه بمن دادنی هستند نداده‌اند عایدات املاك‌مراهم ضبط کرده اند و کار برای خانوادهٔ من بطوری سخت شده بود که مجبور بفروش خانه واسباب خانهٔ خود شده بودند

این مسئله از هیچکس پنهان نیست تلگرافی از ستار خان و باقرخان رسید مشعر براینکه لازم‌است من به‌ایران آمده وبه‌این‌اغتشاشات خاتمه دهم وبه‌این لسان برای من مخابره نموده

اهالی آمدن شمارا تصویب کرده آن را موهبتی از طرف شما میدانند سپس من برشت آمده و تادو روز مرا در آنجا حبس نمودند وبا آنکه هرقدر توانستم به‌آنها التماس نمودم که مرا درهمان‌حالت بطهران برده وبگذارند دوروز در آنجا توقف نموده پس از تهیهٔ مایلزم خانوادهٔخود ازایران خارج شوم قبول‌ننمودند

پس ازمراجعت ازایران من به‌اعلیحضرت محمدعلی‌شاه وعده‌دادم و قسم‌یاد نمودم که تا زمانیکه آن اعلیحضرت حقوق اجداد خود را نخواهد از دست دهد من ازخدمت او تانفس آخرین مضایقه نخواهم داشت در صورتیکه محمدعلی شاه در ایران باشد عقیدهٔ من مناط اعتبار نخواهد بود من وسه ملیون اهالی این ایالات وولایات در انجام فرمایشات‌او تا آخرین قطره‌خون‌خود حاضر خواهم بود تمام‌مطالب باید بعرض او برسد من نسبت به او رعیت ناقابلی هستم ولی اگر اعلیحضرت محمدعلی شاه مایل بترك حقوق شخص خود بوده باشند وعده‌هائی که به‌ایشان داده‌ام از درجهٔ اعتبار ساقط بوده ومن‌خودرا محق بباز گرفتن حقوق اجداد خود خواهم دانست اما درباب اینکه اظهار داشته‌اید دولت ایران پیشنهاد نموده اند مبلغ شش هزار تومان برای شخص من وشش هزارتومان برای خانوادهٔ من اعطا نمایند که من در اذای این مبلغ دست از قبور اجداد خود بردارم و اینکه املاك من از ضبط وتوقیف بیرون خواهد آمد بااین اوضاع این طور جواب مینویسم که تمام عالم بدانند من شخصاً کینه نداشته ومحض آن متحمل این زحمات گردیدم که بااین اختلالات واغتشاشات

چهار سالهٔ اخیره که از عدم کفایت دولت ایران بظهور رسیده

خاتمه دهم

اولا اگر هفتمین پادشاهی که صلاحیت دارد گدا شود خود میتواند بیش ازاینها پول بدست آورد ثانیاً هنگامی که در اروپا اقامت داشتم برفقای خود توصیه مینمودم که اگر در اروپا مردم جسد مرا برده ودر وطن محبوبم دفن نمائید خدا نخواهد که زنده از این خاك بدر روم چنانچه قبلا ذکر نمودم اگر محمدعلی شاه از حقوق خود صرف نظر کند من خودرا محق باز گرفتن آنها میدانم ولی امروز ببعضی علل واسباب برای اینکه آخرین پرده این (درابا) تیاتر غم انگیز را بعالمیان نشان دهم از باز گرفتن حقوق اجداد خود صرف نظر مینمایم .

بنا براین برای اینکه کسی در حق من سوء ظن نبرد که باعث استدامهٔ این جنك داخلی و انهدام یك مملکت شش هزار ساله واضمحلال ایران شده‌ام از جنك دست کشیده مطیع ومنقاد میشوم بشرط آنکه دولت ایران شرایط ذیل‌را که توسط سفرای دولتین پیشنهاد میشود قبول نمایند

شرایط از این قرار است که قطعاتیکه ذیلا اسم برده میشود درتحت حکمفرمائی من بوده وعلی‌العجاله اقتدار سلطنتی سلسلهٔ قاجاریه بر (آذربایجان وکردستان وگروس ومعادن طارم وعلیا و سفلا) که برحسب امتیاز مظفرالدین‌شاه به آمانیانس مسیحی داده شده‌ووزارت‌خارجه واتابك‌اعظم آنهارابمن‌منتقل نمود بانضمام دهات (آذریاد وانگوران) واقعه

در زنجان که در آنجا من صاحب املاك میباشم (همدان و کرمانشاه وحوالی آن و کنکاور و اسدآباد وبروجرد و لرستان و عربستان و کمره و کلپایکان وخوانسار و ملایر و سلطان آباد وعراق) نواحی فوق‌الذکر که در تصرف من بوده ومیباشدخانه و وطن من بوده و تمام زنهای من از دختران رؤسای این قطعات بوده املاك شخصی من درآنها واقع میباشند

و لازم است که بعضی از این قطعات برای استقرار نظم نقاط دیگر بدست من باشد برتمام عالم عموماً ودولت انکلیس خصوصاً معلوم است که دولت ایران از عهدهٔ انتظامات این نقاط نمیتواند برآید مخصوصاً دربروجرد و لرستان و کرمانشاه و هیچکس غیر از من قادر برنکاهداری این نقاط ووصول عایدات و دفع اشرار آن نمی‌باشد اگر اینهارا قبول نمایند من وعده میدهم اوامر دولت ایران را تااندازه که بامسئله انتظامات نقاطی که در تحت تصرف من میباشد مداخله نشده باشد اطاعت نمایم

پس از انجام این قرار داد وپرداخت وجه مصارف قشون که من برای حفظ این نقاط جمع آوری بتوانم کرد و پرداخت مصارف حکومتی بقیهٔ عایدات وسایر وارداترا سالیانه دردوقسط بخزانهٔ شاهی خواهم پرداخت و فقط اعلیحضرت پادشاهی بایستی بر من اوامر صادر نماید و دولت ایران بروفق سیاههٔ که بعد خواهم داد باید خسارات وارده چهار ساله بمن واتباع مرا داده اشخاصیرا نیز که باعث این خسارات شده و اموال مرا ضبط نمودند بمن تسلیم

نمایند هیچیك از مامورین دولت نباید بدون رضایت و موافقت من باین نقاط پا بگذارد و آنها نبـاید اوامری بدهند مگر مطلبی راجع بشخص من بوده باشد درتمـام مسائل حکومتی ونظـامی راجع باین قطعات بدون استثناً من شخصاً باعلیحضرت پادشـاهی مسئول میباشم از تاریخ امضـای این قرار داد اگر دولت ایران با دول اروپا درباب این قطعات قرار دادی نمایند بایستی باطلاع و رضـایت من بانجـام برسد وگرنه اهالی این نقاط حق قبول یارد آنرا خواهندداشت ودرصورت رد ازطرف اهالی آنها مسئول هرگونه ضرر یا خسارت بآن دولت نخواهند بود .

برای ترمیم خسارات وارده چهار ساله و تعمیر خرابی های این مدت وبنای قراول خانه ها در راه های قافله رو وتشکیل ژاندارمری و تعمیر عمارات حکومتی این قطعات که مخروبه شده اند و برای کمك رعیت املاك خراب شده — که شاید امروز آثاری از آنهـا باقی نمانده است — دولت ایران پس از قبول نمودن باید یاازخزانه یا بواسطهٔ استقراض از دولتین بشرایطیکه دولت ایران تصویب نماید پول بدهنـد و هر زمان که پولی لازم شود باید ترتیب آن بطریق فوق داده شود من هرقدر اسلحه که برای حفـظ این قطعـات مکفی باشد خوهم خرید زیرا که امروز اسلحـه دولت وجود نداشـته و نمیتوان قطعات مملکترا بقوه اسلحه ایلات حفـظ نمود ومالیـات وصول نخواهد شد وترتیبات نظم و آسایش فراهم نیامده اوضاع بحاله خود باقی خواهد ماند .

و برضایت دولتین معلمین برای علم فلاحت وتجارت ودارالفنون وقشون ازخارجه استخدام خواهند شد ومن شخصاً آنها را خواسته و با آنها قرار ومدار خواهم داد .

این است کار شخصی و ارادهٔ من که پس از آنکه باستحضار شاه رسانیده شد بانجام برسانم وفقط هنگامیکه قرار داد مذکوررا دولتین امضاً وضمانت نمایند قانع خواهم شد و اگر یك وقتی دولت ایران بحیله اسباب اغتشاشات دراین نقاط فراهم آورند دولتین حکم خواهند بود اگر این شرایط مورد قبول گردد من تعهد می‌نمایم پادشاه خود سلطان احمدشاه را اطاعت نمایم وبعلاوه اگر مترصد خدمتی ازمن بطور موقت درنقطه دیگری باشد من حاضر انجام آن خواهم بود که اطاعت پادشاه امری واجب است پس از امضای قرار داد دولت ایران بایستی بلا تاخیر اجازه رسمی واختیار کامل دهند که بادولت عثمانی ازبابت اراضی بانه تا قطور که بدون حق آنها ضبط و اشغال نموده اند قرار ومداری بدهم و با اطلاع دولت ایران اقدامات لازمه برای تخلیه عساکر ازآنجاها بنمایم . در صورتیکه دولت ایران این قرار داد را نمایند دولتین باهمان محبت و مکرمتی که همواره نسبت بایران ابراز داشته ومخصوصاً در موقع ورود محمدعلی ومن بایران تصمیم بی طرفی اختیارنمودن کرده ودولت ایرانرا رسماً ازآن مستحضر داشتند دراین موقع که من نیز با تمام قوا حاضر استرداد حقوق خود هستم اگر بی طرفی اختیار نمایند من واین مردم محترم خوشنود خواهیم گردید .

انجام تمام این مطالب درصورتی استکه محمدعلی شاه در ایران نبوده و یا آنکه دست از حقوق خود برداشته باشد من فقط یکی از رعایای مطیع آن اعلیحضرت بوده واز خود عقیده ندارم استدعا دارم بدون تاخیر و تعلل جواب مثبت یامنفی ازطرف دولت ایران تحصیل گردد چراکه امیر جنك و تمام رؤسای این نقاط حاضرند با استعداد خود حرکت نمایند و خود من هم تا پنجم ماه دیگر اگر شرایط مذکوره قبول نشود مجبور هستم حرکت کرده قشونی بفرستم که اگر باید در جنك مداومت شود کار خود را یکسره نمایم

﴿ ملفوف سوم نمره ۳۲ ﴾

تلگراف سرجارج بارکلی بمکدول قونسول

طهران ۳۰ مارچ ۱۹۱۲ — شما باید با همکار روسی خود متفقاً باشدت تمام بسالار الدوله اصرار نمائید ایالات و ولایاتی را که متصرف شده است بفرمانفرما که به فرمان فرمائی آن قسمت ایران تعیین شده است واگذار نموده خود ازایران خارج شودشماباید اورا اطلاع دهید که پیشنهادات او قابل قبول نبوده و طول توقف اودر ایران باعث انعدام نظم وآسایش و مخالف منافع دولتین میباشد علی هذا دولت ایران در اقدام برضد او همدردی کامل وحمایت ازما داشته اند دولت ایران در تهیه قشون زیادی هستند که در مقابل او فرستاده شود و وسایل اعزام آنرا دارند چرا که مبلغ زیادی اخیرا از دولتین دریافت نموده اند .

اگر سالار الدوله از موافقت با این نصایح سخت امتناع ورزد بایستی باو اظهار نمائید که کمك دولتین را در تحصیل حقوقی برای خویش و حفظ شخص او در آتیه بکلی ازدست خواهدداد .

(نمره ٢٤)

تلگراف مستر نیك بسرادوارد گری

طهران ١٢ آوریل ١٩١٢ — کرمانشاه وسالار الدوله — راجع بتلگراف ٢٨ مارس شما —

تلگراف ذیل مورخه ٦ آوریل همین تازگی از قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز رسیده است : —

همکار روسی و من امروز سالار الدوله را ملاقات نموده و بنا بر تعلیمات تلگرافی ٣٠ مارس شما باو اصرار نمودیم شرایطیرا که پیشنهاد شده است قبول نماید او از قبول آنها امتناع ورزیده و اظهار داشت که این جوابیکه بتلگرافش دادهشده اوراوادار می‌نماید که اعلان پادشاهی خود را بدهد و از آنجائیکه خودرا وطن‌پرست ویکی ازقائدین مسلمانان میداند مقصوداواین‌است که نظم و مذهب را درمملکت اعاده نموده وایجاد حکومت مقتدری بنماید

من عرض ملاحظات و عقاید خودرا بتاخیر میاندازم تا آنکه جواب سفیر روس ازقونسول‌او برسد و آنوقت متفقاً عرض خواهیم نمود

قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه نیز درتاریخ ٧ آوریل

بطریق ذیل تلگراف میکنند :ـــ

شاهزاده سالارالدوله برای ملاقات رؤسای کلهر وجمع آوری قشون ازکرمانشاه حرکت کرده‌است گمان‌او این است والی‌هم‌خواهد آمد ولی ازاین‌مسئله من شك‌دارم درصورتیکه دولت ایران درانجام اقدامات خود کوتاهی نمایند بر عده قشون او هر روزه افزوده خواهد شد

من رئیس ایل سنجابیرا ازمضمون مخابره سفارت به‌سالار الدوله مستحضر داشتم او اظهار داشت که در صورتیکه فرمان‌فرما شخصاً فوراً با ۳۰۰ نفر ودو عراده توپ بیاید تقبل دفع ایل کلهررا خواهد نمود وگرنه ایلات مجبور خواهند شد به‌قشون سالارالدوله متفق شوند

فرمانفرما تاقزوین رسیده است من دولت ایرانرا فشار خواهم آورد که حرکت اورا تسریع نموده وبرعدهٔ عساکر وی بیافزایند خوداو اعتماددارد که‌میتواند باقشونی‌که حالیه دارد وبوسیلهٔ مذاکرات با سنجابیها بدفع سالار الدوله از کرمانشاه بپردازد

(نمرهٔ ۲۵)

(تلگراف سرادواردگری بمستر بیلك

وزارت خارجه ۱۲ اوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف نمره ۲۹۶ ۲۸ مارس سرجارج بارکلی — مساعده مشترك من ارائهٔ طریقی‌را که در قسمت آخری شده تصویب میکنم — تصور میکنم از بابت ۳۵۰۰۰۰ تومانیکه در دوم مارس بدولت ایران مساعده داده شد

برای مدت لغایت تاریخ مسترد داشتن آن بایستی مطالبهٔ نفع بشود ومحاسبهٔ این مساعده باید ازحساب قرضه انکلیس و هند ۱۹۰۳ و ۱۹۰٤ مجزا باشد

(نمرهٔ ۲٦)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت‌پطرزبورغ ۱۳ آوریل ۱۹۱۲ —

پیشنهاد دولت‌ایران برای حرکت از ایران —

مسیو سازانف تصور میکنـند که والاحضرت نایب السلطنه میل دارد بکلی از ایران خارج شود در حالیکه قبول دارم نمیتوان کاری کرد که مانع از حرکت او شود مسیو سـازانف برای مسیو پوکلیوسکی تعلیمات فرستـاده است که علل صـلاح نبودن حرکت اورا حالیه ازایران بوی ابلاغ نماید

اخباری‌که همین حالا از کرمانشاه واصل گردید مشعر بر اینکه سالار الدوله قصد اعلان پادشاهی خودرا دارد خیلی اسبـاب اختلال حواس والاحضرت گردیده است

(نمـره ۲۷)

تلگراف سرادوارد گری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ۱۳ اوریل ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دیروز طهران — ازمسیو سازانف خواهش نمائیدمسیو پوکلیوسکی‌را تعلیم دهد که‌اظهاراتیراکه شارژدفر اعلیحضرتی ازبابت سـالارالدوله مینماید تقویت نماید

(نمره ۲۸)

تلگراف مسترنیك بسر ادوارد گری

طهران ۱٤ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱۲ آوریل من قونسول روس مقیم کرمانشاه حالا جوابی بهمین مضمون ازطرف سالار الدوله مخابره نموده است سفیر روس و من موافقت داریم در اینکه حالیه کاردیگری نباید کرد مگر آنکه بدولت ایران اطلاع دهیم هرقدر میتوانند حرکت فرمان فرمارا تسریع نمایند

(نمرهٔ ۲۹)

تلگراف مسترنیك بسر ادوارد گری

طهران ۱٤ آوریل ۱۹۱۲ — مساعده بدولت ایران —

راجع به تلگراف ۱۲ آوریل شما — شما بایستی درموقع تعلیم دادن ببانك مقصود ومعنی اضافه گمرکات جنوبی‌را مشخص نمائید

بعضی مصارف جزو است که برای حسن اداره مملکت لازم استکه علاوه برمصارفی استکه برای قرضهٔ انکلیس وهند وقرضهٔ سال گذشتهٔ بانك تعیین شده اگرچه هنوز این مصارف جزو جداول رسمی نشده من تصور میکنم شما میلی ندارید کسی درآن مداخله نماید

اضافهٔ عایدات گمرك فقط وجهی استیکه خزانه‌دار کل میتواند برآن اتکا نماید والبته او نمیتواند بدون آن پیشرفتی نماید واگر وجوهات قرضه جدید تماماً مصرف پرداخت فوری مساعده برسد دیگر قرضه مزبور چندان مفید فایده نخواهد داشت بنا براین

احتمال میرود که خزانه‌دار کل ازما استدعا نماید یا آنکه مسترد داشتن وجه مزبور را تا مدت معینی یا تا زمانیکه قرضه جدیدی بشود به‌تاخیر اندازیم

بعلاوه او مرا اطلاع میدهد که بهمین زودیها برای قرضه دیگری ازما درخواست خواهد نمود چراکه وجه مساعده جدید بکلی تمام شده است (وازاین پول حقوق سه‌ماه‌ونیم ژاندارمری تحصیل شده است)

مسیو مرنارد دراین هفته مشغول ترتیب نقشه ایستکه بدان واسطه تعیین وی بمقام خزانه داری کل تصدیق گردد این فقط یکی ازچندین نقشه‌ایستکه درتلگراف ۸ آوریل سرجارج‌بارکلی رجوع بان شده است

(نمره ۳۰)

تلگراف مستر نیک بسرادوارد گری

طهران ۱۵ آوریل ۱۹۱۲ — راجع به‌تلگراف ۱۲ آوریل من

فرمان‌فرما ازقزوین بطرف همدان حرکت نموده صاحب منصب کل روسی فرمانده عساکر قزوین ازکم و کیف عساکر او تلگراف مساعدی مخابره نموده است

(نمره ۳۱)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرز بورغ ۱۵ آوریل ۱۹۱۲ — امروز بعد ازظهر مسیو سازانف را ملاقات نمودم جناب معظم‌له بمن اظهار داشت میترسد

از آنکه قشون فرمان فرما آنقدر قوه ندارد که سالار الدوله‌را شکست دهد ولی مسیو پوکلیوسکی دستور العمل رسیده است که اظهارات همکار انگلیسی خودرا تقویت نماید (رجوع بتلگراف ۱۳ شهر جاری خود کنید)

وزیر امور خارجه بعد درباب اوضاع تبریز صحبت نموده و با ناامیدی در آن خصوص سخن راند پس از اعلان تعیین سپهدار قریب ۹۰۰ نفر فدائی فوراً وارد شدند شجاع الدوله فقط شخصی بود که میتوانست از عهدهٔ انتظامات آنجا برآید وجناب معظم‌له خود را ملامت میکرد ازاینکه ازآنجائیکه میل داشت با دولت ایران اصلاح نماید راضی بعزل‌او شده بود وحالا که شاه مخلوع ازایران خارج شده او با دولت ایران همراهی نموده است اگرچه سابقاً اورا طرفدار محمد علی میدانستند اگر اغتشاشات مثل آنچه در ماه دسامبر گذشته واقع گردید ازطرف طرفداران سپهدار تولید گردید (که فدائیان باشند) فقط راهی که برای مشی اقدامات دولت امپراطوری باز است این است که اداره امور آذربایجان شمالی را بعهدهٔ خود گیرند .

من بمسیو سازانف اشعار نمودم که لازم است عساکر روس باندازه کفایت درتبریز باشند که وقوع هرگونه اغتشاشات را غیرممکن بدارد واز جناب معظم له استدعا نمودم که حق تصور عهده گرفتن رتق وفتق امورات آنجاها را نماید .

مسیو سازانف درجواب گفت که درصورتیکه وقوع‌این‌قبیل

اغتشاشات تکرار شود حق خود او این اقدامرا تصویب خواهد نمود وشك داشت ازاینکه عساکر روس بطور کفایت قوی باشند که بتوانند رفع اغتشاشات مذکوره را بنمایند و بنظر جناب معظم له فقط شق دیکری که میتوان اختیار نمود این است که بدولت ایران اصرار شود سپهداررا در پای تخت نکاهداشته بگذارند شجاع الدوله درتبریز بوظایف فرمانفرمائی آنجـا مشغول شود حتی اکر چه وظایف مذکوره اسماً متعلق بسپهـدار بوده باشد وزیر امور خارجه اظهار داشت صبر خواهد نمود تا آنکه اخبار ثانوی از کفیل قونسولگری روس مقیم تبریز برسد و اکر لازم دانست ازدولت ایران خواهش نماید شجاع الدولهرا آنجا نکاهدارند او بهکنت بن کندرف تعلیم خواهد داد ازشما استدعانماید اظهارات مسیو پوکلیوسکی را تقویت نمائید .

(نمره ۳۲)

تلگراف سرادواردگری به مستر نیك

وزارت خارجـه ۱۵ آوریل ۱۹۱۲ — من خیـلی مسرور خواهم شد که نایب‌السلطنه در طهران توقف نمـایند تا آنکه دولت ایران مسئله سالارالدولهرا تسویه نمایند

من نمی‌خواهم ارائهٔ طریقی نموده باشم که بنظر تکلیف‌شاقی بیاید واگر حرکت فوری والاحضرت بعلت کسالت مزاجش لزوم حتمی پیدا کرده باشد من دیگر نمیتوانم به او اصرار نمایم

شمابایدبامسیو پوکلیوسکی در باب اظهاری که ممکن است بنایب‌السلطنه

بشود مشورت نمائید

(نمره ۳۳)

(تلگراف مستر نیك بسرادواردگری)

طهران ۱٦ آوریل ۱۹۱۲ —

عایدات گمرکات ایران در این سالی که باخر رسیده افزوده شده و گمرکات شمالی از قرار صدی ده ونیم و گمرکات جنوبی از قرار صدی بیست گمرکات بوشهر صدی چهل وپنج زیاد شده است

(نمرهٔ ۳٤)

(تلگراف مسترنیك بسرادواردگری)

طهران ۱٦ آوریل ۱۹۱۲ —

صاحب منصب کل فرمانده عساکر روس و اجزاء او قبل از مراجعت بروسیه بحضور شاه و نایب‌السلطنه مشرف گردیدند و نشانهای عالی به آنها مرحمت شد

از حرکت آنها معلوم نمیشود که از عدهٔ عساکر دیگر چیزی کسر شود

سفیر روس از احساسات حسنهٔ که از طرف اولیاء امور واهالی نسبت بانها ابراز شده و پذیرفتن دولت ایران فرستادن چند دسته قشون برای اعادهٔ انتظامات آنجا (قبل از آنکه خبر مظفریت عساکر آنها در زنجان برسد) خوشنود میباشند .

(نمره ۳۵)

تلگراف سرادوارد گری بمستر نیك

وزارت خارجه ۱٦ آوریل ۱۹۱۲ — از کفیل جنرال قونسولگری تبریز استفسار نمائید که آیا میتواند اطلاعات مسیوسازان افرا درباب محتمل بودن وقوع اغتشاشات در آذربایجان چنانچه در تلگراف ۱٥ آوریل سرجارج بارکلی راپورت داده شده تصدیق نماید .

(نمره ۳٦)

تلگراف سرادواردگری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجهٔ ۱٦ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱٥ آوریل شما — من مشغول تحقیق هستم به بینم که آیا جنرال قونسول انکلیس مقیم تبریز عقاید مایوسانه مسیو سازانف را در باب اوضاع آذربایجان شمالی تصدیق میکنند یا نه شما باید مسیو سازانفرا اطلاع دهید که صمیمانه اعتماددارم او بتواند اسباب عدم تقبل ادارهٔ امور را از طرف دولت روس که تولید اثرات بد در اینجا خواهد نمود فراهم نماید .

(نمره ۳۷)

تلگراف مستر نیك بسرادوارد گری

طهران ۲۷ آوریل ۱۹۱۲ — تلگراف ذیل مورخه دیروز از کفیل قونسولگری انکلیس مقیم تبریز رسیده است : —

۲۰۰ نفر پیاده و ۳۰۰ نفر قزاق روسی به تبریز وارد شده اند برعساکر روس که درخوی هستند و عده آنها قریب پنج هزاراست ۱٤۰۰ نفرپیاده اضافه شده‌اند وهمین تازکی ازسرحد عبور نموده و درراه میباشند .

(نمرهٔ ۳۸)

(تلگراف مستر نیک بسر ادوارد گری)

طهران ۱۷ آوریل ۱۹۱۲ —

تبریز — راجع بتلگراف دیروز شما — چنین اخباری از طرف کفیل قونسول گری اعلیحضرتی مقیم تبریز برای من رسیده واورا تعلیم داده‌ام که مطالب را تلگرافاً بطور مشروح راپورت دهد

هیچ علائم و آثاری نیست که بنمایاند سپهدار به این زودیها مقام خودرا اشغال نماید ولی امروز بعد از ظهر من بازهم تحقیقات میکنم سفیر روس چند روز قبل از این بمن اظهار داشت که شجاع الدوله حالیه از مقام خود اظهار نارضایتی نموده اگرچه قبلا این طور مقرر بود که او از ترتیبی که در تلگراف ۳ آوریل سرجارج بارکلی راپورت داده شده بود رضایت داشت

(نمرهٔ ۳۹)

(مکتوب سرجارج بارکلی بسرادوارد گری)

طهران ۵ اوریل ۱۹۱۲ —

آقا — راجع بتلگراف دوم شهر جاری شما افتخار دارم که سواد مکتوبی را که دیروز برای دولت ایران نوشتم لفاً ایفاد دارم

امضاء (جارج بارکلی)

(ملفوف نمره ۳۹)

(مکتوب سرجارج بارکلی بدولت ایران)

طهران ٤ آوریل ۱۹۱۲ —

اقای وزیر — افتخار دارم وصول مکتوب ۱۰ ماه گذشته جنابعالی را اطلاع داده از اطمیناناتی که داده بودید براینکه مبلغ ٤٧٤٤ لیرا از اولین قرضه مسترد خواهد شد مطلع شدم

اینك تعلیم یافته‌ام که مطالب ذیل را بعرض دولت ایران برسانم :—

دولت اعلیحضرتی باکمال دقت اوضاع جنوب ایران‌را درتحت ملاحظه آورده ومخصوصاً حملات اخیره برعساکر هندی که ازشیراز وبوشهر برای حفاظت مستر اسمارت قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز فرستاده شده بودند جلب دقت آنهارا نموده است

دولت اعلیحضرتی لازم میدانند اشخاصی‌را که اهل محل آنهاراخوب میشناسندمقصر این‌حملات بوده‌اند برای‌تنبیه‌بدولت ایران تسلیم شوند اگر این اقدام بعمل آید دولت اعلیحضرتی فوراً دسته قشونیرا که اخیراً ببوشهر فرستاده اند عودت خواهند داد و در صورتیکه رؤسای ایلات و کلانتران آنهـا لااقل تادوماه ابراز احساسات دوستـانه و وضع سلوك وروش مسالمت آمـیز نمودند ودر ظرف مدت مذکور دیگر حملاتی بوقوع نرسید عودت قشون سوارهٔ هندی از شیراز واصفهان متعاقب آن صورت وقوع خواهد یافت

من باید بدولت ایران بفهمانم که ادامهٔ این رویه وسـلوك دوستانه وآزادانه از طرف دولت اعلیحضرتی بسته بتشکیل ژاندارمری صحیح در تحت صاحب منصبان سوئدی است وبنابراین دولت‌ایران باید قبل از عودت قطعی عساکر مذکور بهروسیله که از قوه‌شان برمی‌آید از صاحب منصبان سوئدی تقویت نمایند

وبطور اقدام مقدماتی ولازم محض جلب سلوك دوستانهٔ رؤسای محلی که عودت عساکر فوق الذکر بسته به آن است من باید از دولت ایران استدعا نمایم که از اشخاصی که در طهران وسایر نقاط ایران هستند وتلگرافات مهیجهٔ آنها تا اندازه زیادی مسئول حملهای برعساکر ما بوده جلوگیری نمایند

ونیز واجب است که دولت ایران علمای نجف وکربلارا ترغیب نمایند دست از تحریکات وتهییج علماء وبزرگان فارس برداشته وبه این اشخاص تلگرافاً عقیده خودرا از بابت عدم رضایت انگلستان بمداخله در جنوب ایران اظهار دارند

علماء نیز باید برؤسای ایلات وبزرگان آنها لزوم این مسئله‌را اصرار نمایند که بوسیلهٔ تزئید و پیشرفت دادن منافع انگلیس از راه سلوك دوستانه با اتباع انگلیس وتجارت آن طوری کنند که دولت مشار الیها از سوء اعمال آنها صرف نظر کنند

در خاتمه بایستی جداً تأکید نمایم لزوم فرستادن فرمانفرمای جدیدرا هرقدر زودتر که امکان دارد بشیراز وتقویت کردن از او وتهیهٔ وجوهات لازمه برای او

امضاً (جارج بارکلی)

(نمره ٤٠)

(تلگراف مستر نیك بسرادواردگری)

طهران ۱۸ آوریل ۱۹۱۲ —

تبریز — راجع بتلگراف دیروز من — تلگراف ذیل از

کفیل قونسولگری اعلیحضرت مقیم تبریز رسیده است :—

از قراری که ظاهر میگردد بدولت روس بکلی اشتباهاً اطلاع رسیده‌است چند نفر فدائی که مخفی بودند چندی قبل بیرون آمدند ولی هیچکدام وارد نشده اند بغیر از چهار یا پنجنفر از سرکرده‌هائی که در جنرال قونسولگری عثمانی بست اختیار نموده بودند از لیدرها دیگر کسی اینجا نیست

بعقیده من عقاید مأیوسانه و وحشت دولت روس بکلی بی‌اساس باشد هیچکس اینجا جرأت حرکت ندارد پس از واقعات اخیره البته تولید اغتشاشات جدیده امکان ندارد مخصوصاً در موقعیکه شخصی مثل شجاع الدوله اینجا حضور دارد شجاع‌الدوله از تعیین سپهدار بمقام فرمانفرمائی آذربایجان متغیراست واورا برولسیونرهای قفقازی تشبیه میکند وازاین‌میترسدکه رؤسای‌ایلات‌دیگراز او تقویت نموده‌وهمدردی دولت روس از او سلب شده وبالاتر از همه مقام پردخلی‌را از دست بدهد همین که به او اظهار شد دولت روس تعیین سپهدار را تصویب نموده‌اند اظهار میل نمود که به مراغه رفته و دست از کار بکشد او مجبور بقبول پیشنهادات روس میباشد

سفیر روس از بابت نهصد نفر فدائی اطلاعی ندارد آنچه کفیل قونسولگری روس راپورت داده با آنچه مستر اسمونز خبر داده مطابق میباشد سفیر روس اظهار میدارد که عساکر روس که فعلاً درتبریز هستند میتوانند درهردقیقه از این چیزهاجلوگیری نمایند دولت ایران هم از بابت نهصدنفر فدائی هیچ نمیدانند

کفیل قونسولگری روس عدم رضایت شجاع الدوله را که بعضی نسبتهای دروغی هم بسپهدار راپورت داده است در جواب از طرف سفیر روس همین حالا دستورالعمل یافته استکه با شجاع الدوله بطور سخت مذاکره نموده و باو اظهار دارد باید اوامر دولت ایرانرا که بوسیلهٔ دولت روس با شرایط مساعد با آن اصلاح نموده اطاعت نماید اگر نتواند مطیع دولت ایران باشد باید از ایران خارج شود ودولت روس دیگر باو سرو کاری نخواهد داشت

هنگامیکه سپهدار بفرمانفرمائی تعیین گشت او خواست حکومت مراغه وجاهای دیگررا بشجاع الدوله واگذار نماید این مسئله واضح استکه شجاع الدوله بادولت مرکزی همراهی نداشته وبی میل بوده است از اینکه راپورت برای سپهدار بطهران بفرستد

(نمره ٤١)

تلگراف سر جارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۱۸ آوریل ۱۹۱۲ — رجوع بتلگراف ۱٦ آوریل خود نمائید — امروز صبح وزیر امور خارجه راملاقات نمودم وجناب معظم له درباب تلگراف فوق الذکر شما مذاکره نمودند مضمون همان تلگراف را دیروز در طی کاغذ خصوصی برای او نوشته بودم

مسیو سازانف اظهار داشت که در صورتیکه فدائیان مثل وقعهٔ دسامبر گذشته حملات خائنانه بر عساکر روس بنمایند دولت روس مجبور خواهد گردید برای دفاع از خود حکومت آذربایجان شمالی

را بدست خود گیرند او فقط این مسئله را بمن اظهار داشتکه من شمارا متنبه نمایم و تا کنون در اینباب با هیچیك از همکاران خود مذاکره ننموده است اگر دولت ایران شجاع الدوله‌را بگذارند در تبریز بمقام نیابت ایالت برقرار باشد شاید امکان داشته باشد بهیچوجه اقدامی چنین بعمل نیاید و جناب معظم‌له مرا اطمینان داد که این اقدام‌را فقط در آخرین وهله خواهند نمود و ازمن استدعا نمود بشما اظهار نمایم که اگر شما با او در ترغیب دولت ایران بعدم تغییر مقام شجاع الدوله همراهی نمائید بسیار متشکر و ممنون خواهد گردید

(نمره ۴۲)

تلگراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۱۸ آوریل ۱۹۱۲ —

امروز درباب حرکات قشون روس که‌راپورت آن در تلگراف ۱۷ شهر جاری از طهران داده شده ازمسیو سازانف تحقیق نمودم جناب معظم له اظهار داشتکه عساکرجدید بجای آنهائیکه موعد توقفشان منقضی شده آورده خواهد شد و بعلاوه مذکور داشت که اظهاریکه کفیل قونسولگری انگلیس مقیم تبریز نموده مشعر بر اینکه فعلا ۵۰۰۰ نفر قشون در خوی میباشد بکلی اغراق است

(نمره ۴۳)

تلگراف سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ۱۸ آویل ۱۹۱۲ —

مضمون تلگرافیرا که امروز ازطهران رسیده بمسیو سازانف ابلاغ نمائید و اظهار دارید که بقرار اطلاعاتیکه برای ما رسیده اوضاع آذربایجان شمالی آنقدر مهم نیست که مورث اضطراب و تشویش گردد

(نمره ٤٤)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۹ آوریل ۱۹۱۲ — (تبریز)

راجع بتلگراف دیروز مستر نیك — شجاع الدوله در جواب تعرضات کفیل قونسولگری روس جواب مساعدی فرستاده است واظهار میدارد حاضر است نصیحت سفیر روس را قبول نموده وفرمان بردار دولت مرکزی باشد و امیدوار است که سپهدار ورود خودرا تسریع نماید وراضی است باینکه تا ورود او بمقام نیابت ایالت برقرار باشد کفیل قونسولگری روس نیز راپورت میدهد که شجاع الدوله تلگراف رضایت بخشی هم به سپهدار مخابره نموده است

(نمره ٤٥)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۰ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ١٤ آوریل مستر نیك — تصور میشود امکان دارد سالار الدوله اعلان شاه بودن خودرا بدهد قونسولهای انگلیس و روس استفسار مینمایند که آیا رویه آنها نسبت باین مسئله ازچه قرار بایستی باشد

همکار روسی من ارائهٔ طریق مینماید که ما بایستی انهارا اینطور تعلیم دهیم که اگر سالار الدوله این اقدام را بعمل آورد آنها بایستی مثل حالا با او رفتار کنند ولی تا حدی که ممکن است بایستی از هر گونه دید و بازدید با او احتراز نمایند

(نمره ٤٦)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۰ آوریل ۱۹۱۲ — مساعده بدولت ایران

راجع بتلگراف ١٤ آوریل مستر نیك — کفیل خزانه‌داری اظهار میدارد که باستثنای آن قسمت ۲۰۰,۰۰۰ لیرا که دوماه قبل مساعده داده شده و برای مقاصد معینه از قبیل خرید اسلحه و مهمات جنگی در اروپا و نگاهداری ژاندارمری تا چهار یا پنج ماه و پلیس طهران تا سه ماه تخصیص شده مبلغی که پرداخته شده تا اواخر ماه جاری باتمام خواهد رسید بنا براین او رسماً از سفارتین خواهش نموده است که دولتین انگلیس وروس یا بانك شاهنشاهی یا بانك روس مبلغ ۵۰,۰۰۰ لیرای دیگر بدولت ایران مساعده بدهند

سفیر روس اینطور ارائه طریق مینماید که اگر دولتین راضی شوند مساعدهٔ دیگری بدهند بایستی قرار ومدار از برای ۱۰۰,۰۰۰ لیرا داده شود واو تصور میکند که مبلغیکه مسیو برنارد اظهار داشته است خیلی کمتر از وجه مصارفی است که لزوما بایستی برای اعزام قشون برضد سالار الدوله ومقاصد دیگر بشود وتصور میکند که اگر فقط مبلغ کمتر داده شود خواهش دیگری ناچار باید برای

پول بشود و ارائهٔ طریق مینماید که نباید دولت ایرانرا مستحضر داشت از اینکه مبلغ بزرگتر باختیار آنها گذارده شده است ممکن است که مذاکرات قرضه تا اول پائیز باتمام برسد و تصور میکنند که مبلغ بزرگتر مکفی خواهد بود که دولت ایران بتوانند تا آنوقت اشکالات مالی حالیهٔ خودرا رفع نمایند

(نمره ٤٧)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۰ آوریل ۱۹۱۲ — تبریز —

راجع بتلگراف ۱۸ آوریل مستر نیك ـ همکار روسی مرا اطلاع میدهد که اخبار جدید که ازبابت اوضاع تبریز برای او رسیده بسیار رضایت بخش میباشد شجاع الدوله بوعده خود که با سپهدار مشغول مذاکره و مخابره شود وفا نموده و سپهدار هفتهٔ دیگر بطرف تبریز حرکت خواهد کرده و مقامی هم باو تفویض نموده واوهم قبول کرده است .

(نمره ٤۸)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۲۰ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱۸ آوریل شما —

وزیر امور خارجه که تلگرافات ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ شهر جاری سفارت اعلیحضرتی را برایش ابلاغ نمودم اظهار عقیده نمود که خیلی بهتر است شجاع الدوله در تبریز توقف نماید دولت روس میتواند متکی بوضع رفتار دوستانه سپهدار باشد ولی اوضاع حالیه شخص

مقتدر تری مثل شجاع الدوله را لازم دارد که باعث اطمینان و اعتماد شود .

مسیو سازانف اظهار داشت که قصد ندارد بدولت ایران اصرار نماید حرکت سپهدار را از طهران بتعویق اندازند .

(نمره ٤٩)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرز بورغ ۲۰ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۰ آوریل طهران .

(کرمانشاه)

وزیر امور خارجه روس تصور می کنند که قونسولها نباید رابطه رسمی با سالار الدوله داشته باشند وفقط درصورتیکه او سمت رسمیت داشته باشد با اوامورات لازمه‌را تسویه نمایند

(نمره ٥۰)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرز بورغ ۲۰ آوریل ۱۹۱۲ — سفیر روس هنوز از بابت مساعده دیگری که بنا براراثه طریقی که شده قرار است بدولت ایران داده شود خبری بوزیر امور خارجه روس نداده است ولذا من مضمون تلگراف ۲۰ آوریل سروالتر تنلی را باو ابلاغ نمودم

جناب معظم له خودرا شخصاً با عقاید سفیرروس که در آن تلگراف مذکور گردیده بود مساعد وموافق ابرازداشته ولی قبل از آنکه تصمیمی نماید بایستی با وزیر مالیه مشورت نماید

(نمره ۵۱)

تلگراف سرادواردگری بسروالتر تنلی

وزارت خارجه ۲۰ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۰ آوریل شما

اگر دولت روس پیشنهاد مسیو پوکلیوسکی را راجع بمسئله سالار الدوله تصویب نمایند شما چنانچه در تلگراف بقونسول اعلیحضرتی ارائه طریق شده تعلیمات بدهید .

(نمره ۵۲)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادواردگری

طهران ۲۱ آوریل ۱۹۱۲ — تلگراف ذیل مورخهٔ ۱۹ آوریل از کفیل ویس قونسول گری اعلی حضرتی رشت رسیده است : —

در ۱۶ آوریل در کرگان رود بین قزاقهای روس واهالی جنگ واقع شده دونفرروسی مجروح و ۸ نفر ایرانی مقتول گردیدند اگرچه درست معلوم نیست کدام طرف اول شروع بجنگ نمود ولی علت وسبب آن ازقرار معلوم این بوده که اهالی طالش ازقبول سردار امجد بحکومت امتناع ورزیده اند قونسول روس تعیین او را باین مقام حمایت مینموده اند .

درعرض جنگ کشتی جنگی روس که چند روز قبل از انزلی حرکت کرده بود ساحل طالش را که بازار آلام در نزدیکی آن واقع است بمبارده نمود .

روسها فقط ۱۵۰ نفر قزاق درکرگان رود دارند بقیه هنوز

در انزلی میباشند واز اردبیل و آستارا تلگرافاً قشون امدادی طلب نموده اند .

من در این موضوع با همکار روسی خود مذاکره نموده ام جناب معظم له اظهار میدارد که دستجات سارقین بر اتباع روس خسارات زیاد وارد آورده اند ومقصود از اعزام قشون سرکوبی آنها و بر قرار داشتن حکم واقتدار دولت ایران در آن نقطه میباشد

قونسول رشت روس بمحل اقدامات قشونی رفته ولی نشنیده است که قشون امدادی احضار شده باشند و از قرار اظهار او عده تلفات دولت ایران به بیست میرسد .

(نمره ٥٣)

مکتوب اداره بحریه بوزارت خارجه

ادارهٔ بحریه ٢٠ آوریل ١٩١٢ — ازطرف لرد کمیسیونرهای اداره بحریه مامورم که برای استحضار خاطر وزیر امور خارجه سواد تلگرافی را که امروز از فرمانده کل قشونی ایست ایندیز رسیده لفاً ایفاد دارم .   امضاء   (گراهم گرین)

(ملفوف نمره ٥٣)

(سواد تلگراف فرمانده کل قشونی ایست ایندیز باداره بحریه)

٢٠ آوریل ١٩١٢ — رجوع بتلگراف دویم شهر جاری من نمائید

بایسق راپورت دهم که عده که بر مستحفظین قونسول خانهلنگه اضافه شده بود بجاشك عودت داده شدند .

(نمره ٥٤)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ٢٣ آوریل ١٩١٢ —

تبریز — راجع بتلگراف ١٨ آوریل سرجارج بوکانان ـ سپهدار در تهیه است که تادو هفتهٔ دیگر از طهران حرکت نموده و مقام خودرا اشغال نماید — سپهدار شخصاً بهیچوجه مایل حرکت بطرف تبریز نمیباشد عقیده همکار روسی‌من‌این است که حالا برای‌او اشکال دارد ارائهٔ طریق برای‌رفتن‌او بدانجا بنماید وبمن اظهار میدارد که فشاریکه بشجاع الدوله وارد آورده مؤثر واقع گردیده که اورا براه آورد که وضع و رویهٔ او نسبت بسپهدار حالیه از روی اطاعت و صحت است

اگر سپهدار قبول مقام ایالترا بنماید اینجا تقبل او را حمل بتجدید حکم فرمائی واقتدار دولت ایران برآذربایجان خواهند نمود

سفارت انگلیس تاکنون اظهار عقیده بتقویت یابرعلیه سپهدار یاشجاع‌الدوله نموده اند .

(نمره ٥٥)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ٢٣ آوریل ١٩١٢ —

کرمان — تلگراف ذیل مورخهٔ دیروز از قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمان رسیده‌است :—

در امورات این ایالت اختلال کلی فعلاً وجود دارد ایالت

میرزا حسین‌خان‌را برای وصول مالیات ببعضی نقاط فرستاده است و
استعداد زیادی باچند عراده توپ همراه او میباشد او هم باخوانین
عمده محلی جیرفت وروبار که ازپرداخت مالیات امتناع ورزیده
بودند همدست شده است فراشباشی ایالت که مشغول وصول مالیات
بود اموالش بغارت رفته و خودش هم محبوس گردید و از قراریکه
راپورت داده شده خوانین درکار حرکت بسمت کرمان بوده ومقصود
آنها این است که ایالترا اخراج نموده و شهررا غارت نمایند از
قراری که راپورت داده شده افشارها و بلوچها بامقاصد آنها شرکت
کرده‌اند من امیدوارم کهاین جماعت کهازچندین‌قسم‌مردم تشکیل‌شده
قبل از ورود بکرمان باهمدیگر نزاع خواهند کرد و شخصاً شك
دارم‌ازاینکه‌بهیچ‌وجه‌جرأت حمله‌بشهر بکنند ولی‌اهالی اینجا که‌بی اندازه
ترسیده‌اند بااین عقیده شریك نمیباشند بسیاری از قشون منظم
بعلت عدم وصول حقوق خود ازهم متفرق شده‌اند وکارآمدترین
آنها نزد میرزا حسین خان رفته اند بطوری که برای ایالت قشونی باقی
نمانده است که در صورتیکه حمله بشود مقاومت نماید

گمان نمی‌کنم که یاغیان اسباب زحمتی برای‌ما فراهم آورد ولی
ممکن است که اموال اروپائیانی که نزدیك شهر هستند بغارت رفته ویا
آنکه به آنها مزاحمت شود .

من بایستی فردا وزیر امور خارجه را ملاقات نمایم ودر
این موضوع باجناب معظم صحبت خواهم نمود

(نمرهٔ ٥٦)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲۳ آوریل ۱۹۱۲ —

نایب‌السلطنه — راجع به تلگراف پانزدهم آوریل شما — سفیر روس مرا اطلاع میدهد که دولت متبوع او در موضوع اظهارات بنایب‌السلطنه راجع بحرکت او از ایران بطور مرخصی تعلیماتی نداده‌اند عقیدهٔ او براین است که نایب‌السلطنه یقیناً بایستی درمملکت توقف نماید تا آنکه مسئله سالارالدوله بجائی ختم شود .

اگرچه دولت ایران ظاهراً مطمئن میباشند که در دفع سالارالدوله از کرمانشاه چندان اشکالی نخواهند داشت و عساکر مطیع دولت ظاهراً دور فرمانفرما که حالا بهمدان رسیده است بسرعت جمع میشوند سفیر روس تصور میکنند که مسئله از آنچه انتظار میرفت ممکن است خیلی مهم‌تر بشود

آیا میخواهید من بعضی اظهارات بنایب‌السلطنه بکنم یحتمل تاچند روز دیگر والا حضرت‌را بینم .

(نمره ٥٧)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرز بورغ ۲٤ آوریل ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۳ آوریل سروالترتنلی — مسیو سازانف تصور کرد که از بابت اظهاریه بنایب‌السلطنه برای مسیو پوکلیوسکی تعلیمات مخابره‌شده ولی حالا فهمیده است که تعلیمات قطعی هنوز فرستاده

نشده جناب معظم حالا بمسیو پوکلیوسکی تلگراف خواهد نمود که باهمکار روسی خود بالاتفاق برطبق تعلیماتی که بسروالترتنلی داده شده اظهاراتی بنایب‌السلطنه نمایند .

(نمره ۵۸)

(تلگراف سرادواردگری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۲٤ آوریل ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۳ آوریل شما — ممکن است برطبق تلگراف ۱۵ آوریل من اظهاری بنایب السلطنه بشود بامسیو پوکلیوسکی دراین باب مشورت نمائید .

(نمره ۵۹)

(تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۵ آوریل ۱۹۱۲ —

بختیاریها وشیخ محمره — مأمورین قونسولگری انگلیس برای تعیین و تسویه منافع متضاده شیخ و بختیاری‌ها در شوشتر مشغول تحقیقات میباشند قونسول محمرهٔ اعلیحضرتی که حالیه‌اقونسول‌مقیم‌بوشهردر اهوازاست واخیراً بشوشتر آمد تلگرافاً راپورت میدهد که بختیاریها آن محل‌را حمله نموده ونخواسته‌اند منتظر نتیجه وتحقیقات آنها بشوند ماژور هاورث از آن میترسد که این منازعات ممکن است منجر بجنگ شده برمنافع انگلیس خسارت فوق‌العاده وارد شود راپورت میدهد که رویه و سلوك شیخ درعرض تمام این گفتگوها کاملاً از روی صحت بوده‌واظهارمیدارد که اومحق بتقویت‌کامل‌دولت اعلیحضرتی‌میباشد

این مسئله‌را باطلاع وزیر امور خارجه و خوانین بختیاری که وضعیت آنها نسبت بحکومت مملکت مقام مهمی‌را دارد رسانیده‌ام خوانین اظهار میل میکنند باینکه منتظر حصول نتیجه تحقیقات قونسول بشوند واظهار میدارند صمیمانه مایل باصلاح بوده ومصرند براینکه ایلیاتیهای آنها بشوشتر حمله نکرده و مرا مطمئن میدارند که تعلیمات تلگرافی برای آنها فرستاده شده که جنك نکنند .

(نمرهٔ ٦٠)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ٢٦ آوریل ١٩١٢ — دو روز قبل در ناحیهٔ خلخال واقعهٔ بظهور رسیده که همکار روسی من آنرا مهم میداند بعضی از ایلات شاهسون یکدسته کوچك قزاق را در راه اردبیل حمله و محاصره نمودند عدهٔ خصم خیلی زیادتر از قزاقان بوده ولی صاحب‌منصب فرمانده آنها بمقاومت آنها موفق گردید تاآنکه قشون امدادی وارد گردید سپس قشون روس بایلیاتیهای مزبور حمله نمودند یکنفر صاحب‌منصب ودونفر مقتول وهشت نفر مجروح شدند قریب یکصد یادویست نفر ازشاهسونها مقتول گردیدند .

(نمره ٦١)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادواردگری)

سنت پطرزبورغ ٢٧ آوریل ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ٢٠ آوریل من — وزیرامور خارجه روس بمن اظهارمیدارد که وزیرمالیه اظهار میدارد که نمیتواند راضی بدادن مساعده

دیگر بدولت ایران بشود مثل آنکه مساعده آخری که داده شده یك اقدام خلاف معمول ومستثنی بوده باشد ودر حقیقت انجام آن ازقوه او خارج میباشد . همینکه از وزیر امور خارجه استفسار نمودم که آیادرصورتیکه مابخواهیم خودمان بوسیلهٔ پول دادن ازدولت ایران کمك کنیم او اعتراضی خواهد داشت یانه جناب معظم درجواب اظهار داشت کهقبل از آنکه دراین موضوع جواب قطعی بدهد بایستی در این باب فکر نماید

(نمره ۶۲)

تلگراف سرادوارد گری بسر والترتنلی

وزارت خارجه ۲۷ آوریل ۱۹۱۲ —

خیلی مسرور خواهم شد ازاینکه بدانم آیا دولت ایران برای دستگیری مسؤلین حمله بمستر اسمارت اقدامی نموده‌اند یانه تا کنون سه هفته میگذرد که ما مقاصد خودرا بانها اظهار داشته‌ایم

(نمره ۶۳)

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۸ آوریل ۱۹۱۲ —

ژاندارمری و جنوب ایران — راجع به تلگراف ۱۱ آوریل شما — کلنل سوئدی که بنا بر تلگراف شما اورا نصیحت نمودم اظهار میدارد که حتی المقدور موافق میل دولت اعلیحضرتی عمل خواهد نمود و میگوید که ازبابت نقشهٔ مذکور تاکنون تصمیم قطعی نشده است و بصاحب‌منصبان سوئدی شیراز تعلیم خواهد داد که

راه‌را همانطوریکه دولت اعلیحضرتی میخواهند محافظت نمایند ازقرار معلوم نقشهٔ اولی بانظریات‌او مطابق است واز مذاکرات او برمن معلوم گردید که‌اجرای نقشهٔ مذکور برای وی اشکالی نخواهدداشت

(نمره ٦٤)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۲ آوریل ۱۹۱۲ —

اشکالات مالی دولت ایران — راجع بتلگراف ۲۰ آوریل سرجارج بوکانان — مسیو مرنارد مکتوبی بعنوان همکار روسی و من نوشته وازما استدعا میکند بااو مساعدت‌درتحصیل مساعدهٔ دیگری توسط دو بانك بنمائیم و توجه مارا جلب باین‌مسئله نموده که‌ازآنجائیکه خزانه خالی میباشد او نمیتواند قسمت عمده حقوق ادارات مختلفهٔ انجاررا بدهد

ونیز مسرور خواهم گردید از اینکه عقیدهٔ دولت اعلیحضرتی را درباب امکان تعویق انداختن مسترد داشتن مساعده اولی‌را تا اتمام عمل قرضه پیشنهادی یا تا یك مدت معینی بدانم) رجوع به تلگراف ۱٤ آوریل مستر نیك کنید) ممکن است که بهمین زودیها بمن اصرار نمایند که عقاید دولت اعلیحضرتی را در باب این مسئله اظهار نمایم

(نمره ٦٥)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۹ آوریل ۱۹۱۲ — بختیاریها وشیخ محمره —

راجع بتلگراف ۲۵ آوریل من — در مجلس مشورت کابینه که ازقرار اظهار نایب السلطنه دیروز منعقد گردید اوضاع شوشتر مطرح مذاکره گردید والاحضرت مرا اطلاع دادند که شیخ محمره بایشان تلگرافاً شکایت ازطریقهٔ رفتار بختیاریها نموده و اظهار داشته است مجبور شده‌است بحمایت رعایای خود که بختیاریها تهدیداً میخواستند املاك و اموال آنهارا ضبط نمایند زیر سلاح برود والا حضرت این مسئله را تصدیق داشتند که تلگراف شیخ حاکی بر اطاعت و انقیاد کامل او ازدولت بوده‌است

نایب السلطنه بمن اظهار میدارند که‌دولت درجواب تلگراف مسالمت آمیزی مخابره نموده وبشیخ اظهار داشته‌اند که حرکت ایالت جدید برای عربستان تسریع خواهد شد صدر اعظم نیز تلگراف مؤکدی به بختیاریها مخابره کرده و از آنها درخواست نموده که ترك منازعات ومناقشات فیمابین‌را بنمایند

من درباب اهمیت حفظ انتظامات عربستان با نایب السلطنه مؤکداً مذاکره نموده ووالا حضرت‌را متذکر ساختم از اینکه‌دولت انگلیس منافع مهمه درآن ایالت داشته ومطلقا لازم است که‌از بختیاریها که درراهها غارت میکنند ممانعت‌شود من نیز اظهار داشتم که‌مامورین قونسولگری اعلیحضرتی آن نقطهٔ بختیاریهارا تجاوز کار دانسته ودر تمام راپورتهائیکه بسفارت اعلیحضرتی داده‌اند ازصبر و شکیبائی شیخ تحسین نموده‌اند من اظهار داشتم که آنها تصورمیکنند اگر وقت زیادتری برای تحقیقات باشد کار اصلاح خواهد شد

(نمره ٦٦)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۹ آوریل ۱۹۱۲ — اوضاع طهران —

اداره نظمیه نقشهٔ را که برای برهم‌زدن اوضاع حاضره طرح شده بود کشف کرده است نایب السلطنه بمن اظهار داشته‌اند که اگرچه مقصود از نقشه حالیه برهم زدن طرز حکومت حاضره بوده ولی واضح نیستکه آیا بانیان آن در خیال چه بوده‌اند که بجای آن قرار دهند والاحضرت اظهار میدارند که بانیان این نقشه و تدبیر مرکب از ملیین تندرو وارتجاعیون شدید و عنصر قوی از علما بوده و حرکات آنها بطور قطع مبنی بر احساسات ضد خارجه بوده علت آن تا اندازهٔ زیادی تغیر وتشددی است که از بمباردمان ضریح حضرت رضوی در مشهد حادث گردیده است

بعضیها تصور میکنند که این تدبیر ونقشه بطوری با موفقیت تمام برهم خورد که موجب تقویت زیاد دولت حاضره گردید اداره نظمیه هشت یا نه نفر از سلسله جنبانهای آنها را دستگیر و بمازندران ویزد تبعید نموده‌اند واشخاص دیگررا نیز بانضمام وحید الملك و سلیمان میرزا لیدر سابق حزب دموکرات مجلس دستگیر کرده‌اند این اشخاص وسایرین که از قرار مذکور دراین امر شرکت داشته اند یا آنکه باروپا فرستاده خواهند شد ویا آنکه به ایالات دیگر تبعید خواهند گردید

(نمرهٔ ٦٧)

تلگراف سروالتر تنلی به سرادوارد گری

طهران ۲۹ آوریل ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۳ آوریل من

قونسول انگلیس مقیم کرمان راپورت میدهد که برای ایالت ازطرف دولت ایران پول فرستاده نشده وازاو تقویت نمیشود وصحبت بست اختیار نمودن در قونسولگری رامیکنند

میرزا حسین خان وهمدستان او ازهم خارج شده وفعلاً قریب ۳۰۰۰ نفر بادو عراده توپ باخوددارند ایرانیان ووکلای دارالتجارهای قالی بافی انگلیس و امریکا در کرمان خیلی وحشت دارند وقونسول انگلیس کمی اعتماددارد از اینکه یاغیان ازحمله بهقونسولخانه تردید داشته باشند

من مجدداً اهمیت موقع را خاطرنشان دولت نموده آنهارا از عدم کفایت عساکر محلی و خطر خسارت بمال اتباع خارجه که قبول مسئولیت آنرا دولت مشار الیها باید بنمایند متذکر خواهم ساخت

(نمره ٦٨)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۳۰ آوریل ۱۹۱۲ —

ویس قونسول اعلیحضرتی مقیم رشت در ۲۹ آوریل بقرارذیل تلگراف کرده است :—

اهالی طالش در ۲۷ آوریل بحکومت رشت تلگرافاً اطلاع

دادند که درصورتیکه هیچیك از اعضای خانواده سردار امجد برای آنها بحکومت فرستاده‌نشود تسلیم خواهند گردید و گرنه‌تا آخرین‌قطره خون‌خود جنك خواهند نمود حکومت پس ازمشورت باهمکار روسی من جوابداد که بایستی بدون هیچگونه شرطی تسلیم شوند

یك کشتی جنکی روس امروز برای بمباردمان ساحل طالش حرکت میکند حالیه ۲۵۰ نفر قزاق درطالش میباشند همکار روسی من اظهار میدارد که فقط مقصود آنها این است که عناصر اغتشاش طلب‌را از آن ناحیه برطرف نمایند

(نمرهٔ ٦٩)

تلگراف سروالتر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۳۰ اوریل ۱۹۱۲ — اوضاع کرمان — راجع بتلگراف ۲۹ اوریل من — دولت ایران اظهار میدارند که اعمال فساد آمیز ایالت کرمان اسباب اغتشاش آن ناحیه گردیده است من از بابت صحت این اتهام باقونسول اعلیحضرتی مشاوره نمودم کاملن هیك درجواب اظهار میدارد که فساد ایالت لااقل کمتر ازاسلاف او میباشد اگر چه راست است که آنطوری که شاید وباید نیست قبل از آنکه بایالت کرمان تعیین شود اودراسترآباد بود و درآنجا نام نیکی باقی گذارد ازقرار معلوم اولایق هرگونه تقویتی است که ما از او بنمائیم من همین مطالب را درجواب اتهامی که دولت ایران نسبت باو داده‌اند بانها اظهار میدارم

آخرین خبری که ازطرف کلنل هیك رسیده است این است

که یاغیان درسه منزلی کرمان در حوالی راین مشغول جمع آوری لوازمات میباشند ودرصورتیکه ظاهر گردد ناچار برشهر حمله خواهد شد او پیشنهاد میکنند که تمام اروپائیان اخطار نماید درخانه او پناهنده شوند او تصور نمیکنند یاغیان بقونسولخانه حمله کنند ولی بعلاوه اظهار میدارد که بعضی‌ها دراینباب کمتر ازاو اعتماد دارند

(نمره ٧٠)

. تلگراف سراد وارد گری بسروالتر تنلی

وزارت خارجه ٣٠ اوریل ١٩١٢ — بطوریکه در تلگراف ٢٩ آوریل خود راپورت داده بودید اقدام شمارا درموضوع اوضاع شوشتر تصویب میکنم

(نمرهٔ ٧١)

تلگراف سراد وارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ٣٠ آوریل ١٩١٢ — راجع بتلگراف ٢٩ آوریل طهران وتلگراف ٢٧ وریل شما — ممکن است که اگردولت روس از پرداخت مساعده امتناع ورزند رشته امورات دولت ایران بکلی ازهم گسیخته شود

استفسار کنید که آیا دولت روس چه اقدامی در نظر دارند ممکن است دولت مشار الیها مایل باشند برای تبدیل فوری قرضه بانك روس ترتیبی داده یاآنکه درباب قرضه فوری بصرافان که از قراری که فهمیده ام طرف مشورت آنها بوده اند مذاکره بنمایند .

(نمرهٔ ۷۲)

تلگراف سرو التر تنلی بسراد وارد گری

طهران غره مه ۱۹۱۲ — سالار الدوله — از قرار راپورتی که همین حالا از همدان برای من رسیده سالار الدوله تلگرافی بانجا مخابره نموده است بایمضمون که والی پشتکوه وهمراهان او باوی همدست شده و بطرف کرمانشاه درحال مراجعت است که از آنجا بطرف همدان برود درهمان تلگراف سالار الدوله اظهار میدارد که بامیر مفخم دستور داده است بطرف سلطان آباد ومجلل السلطان بهمدان بروند .

ازقرار اخباری که همین حالا ازآژانس قونسولگری انگلیس از همدان رسیده است از قراری که مذکور است مجلل السلطان از کردستان برای همدان حرکت کرده است او نیز حرکت عساکر دولتی‌را از همدان برای مقابله باآنان راپورت میدهد

(نمره ۷۳)

تلگراف سرجارج بوکانان بسراد وارد گری

سنت پطرز بورغ غره مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۳۰ آوریل شما — مسیو سازانف مرا اطلاع داده است که وزیر مالیه روس‌را هنوز عقیده براین است که شرکت دولت روس درمساعده دیگری که پیشنهاد شده است بدولت ایران داده شود غیر ممکن است یکی ازاعضاء معتبر دو ماهم که در اینموضوع با او صحبت داشتم وجود بعضی اعتراضات اساسی‌را درمقابل این اقدام تصدیق نمود

مسیو سازانف اصلح چنان میداند که دولت اعلیحضرتی تنها این مساعده را ندهند و مشغول تحقیقات است بلکه بتواند مبلغی را که برای سهم دولت روس لازم است از یکی از بانک هـای پاریس تحصیل نماید او حاضر است که فوراً برای ترتیب قرضـه بزرگی برای ایران داخل مذاکرات شود ومعلوم است تاعمل قرضه‌مذکور تمام نشود برای تبدیل قرضه بانک روس نمیتوان کاری کرد

جناب معظم اینطور پیشنهاد نمود که تعلیمات برای نمایندگان دولتین بطهران فرستاده شود که پس از مشورت بادو بانک هـا یاد داشتی ازبابت شرایط قرضه تهیـه و حاضر نمایند واگر دولتین انگلیس وروس شرایط مذکوره را قبول نمودند از صرافخانهـای سوسیته دتود تحقیق میکنند به بینند آیا آنها حاضر پرداخت‌قرضهٔ باین شرایط میباشند یانه چنانچه مسیو سازانف تصور میکنند دولت ایران‌مبلغ ۶۰۰۰,۰۰۰۰ لیرا لازم دارند واورا عقیـده براین است که مبلغ قسط اول بایستی خمس یاسـدس این مبلغ بوده و در موقـع مـذاکرات بابانکها دولتین تاریخی را که این پول بدولت ایران داده خواهد شد بایستی تعیین نمایند

﴿ نمرهٔ ۷۵ ﴾

تلگراف سرادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه غره مه ۱۹۱۲ — اوضـاع کرمان — من پیشنهاد کانسـل هیگ‌را که در تلـگراف ۳۰ آوریل خود راپورت داده‌اید تصویب میکنم

(نمرهٔ ٧٥)

تلگراف سروالتر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۲ مه ۱۹۱۲ — ظاهراً اعلانی که برای افتتاح مجلس جدید اشاعه یافته است تا اندازه علت وسبب دستگیری وتبعید اکثر از اعضای حزب دموکرات مجلس سابق را که درتلگراف ۲۹آوریل خود راپورت داده بودم واضح وآشکار مینماید

وزیر امور خارجه دیروز بمن اظهار داشت که دولت اعلان انعقاد مجلس‌را بفوریت اشاعه داده و قبل از حرکت نایب السلطنه بسمت اروپا تمام ترتیبات مقدماتی انتخابات را بعمل خواهند آورد

(نمرهٔ ٧٦)

تلگراف سرو التر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۲ مه ۱۹۱۲ — کرمان — راجع بتلگراف غره مه شما — دیروز بعد از ظهر باوزیر امور خارجه مفصلا درباب مسئولیت اوضاع مغشوش حالیه ایالت کرمان مذاکره نمودم در خاتمه مذاکرات جناب معظم له درحالیکه تصدیق مینمود که ایالت بسیارسهوهای پلتیکی کرده موافقت داشت براینکه حسین‌خان سرکرده یاغیان مقصر حقیقی میباشد ومرا اطمینان داد که تلگرافا ازطرف وزارت داخله باو مؤکداً امر شده که‌دست از اغتشاش کاری بردارد ممکن استکه‌ایالت‌هم مورد سرزنش و ملامت باشد ولی‌واضح استکه بواسطهٔ آنتریک‌های برعلیه او این اوضاع حادث گردیده است امیدوارم که‌حالا دیگر در اوضاع امور بهبودی حاصل گردد

(نمره ۷۷)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۷ آوریل شما

وزیر امور خارجه دیروز مرا اطمینان داد که دولت ایران ازمسئلهٔ دستگیری اشخاصیکه مسئول حمله بمستر اسمارت بوده‌اند غفلت نکرده‌اند ومقصرین حالیه در اردوی صولة الدوله میباشند و اوهم با برادر خود که بجای وی بایلخانی گری قشقائیها برقرار گردیده آشکارا منازعه دارد و علیهذا دستگیری مقصرین حالیه ممکن نیست

جناب معظم‌له بعلاوه اظهار داشتکه شرایط دیگری که در مشروحهٔ ٤ آوریل سرجارج بار کلی مذ کور گردیده با دقت تمام ملحوظ گردیده و منتظر جواب مساعدی ازطرف علمای نجف و کربلا بهمین زودیها میباشند

(نمره ۷۸)

تلگراف سر ادوارد گری بسروالتر تنلی

وزارت خارجه ۲ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲٤ آوریل من

نایب‌السلطنه — آیا شما اظهاری نموده‌اید قصد حالیه نایب السلطنه چیست

(نمره ۷۹)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۳ مه ۱۹۱۲ — حرکت نایب السلطنه‌راجع بتلگراف

دوم مه شما — در ۲۸ آوریل بانایب السلطنه ملاقاتی نمودم چون هنوز به همکار روسی من تعلیمی نرسیده بود که اظهاری به نایب السلطنه نماید درموقعیکه ازبابت حرکت اروپای او اشاره نمودم اظهارات خودرا محدود بذکرعقاید دوستانه و نظریات مندرجه تلگراف ۱۵ آوریل شما نمودم

والاحضرت در جواب فرمودند قصدشان این استکه در ۱٤ مه ازطهران حرکت نمایند و اظهار داشتند که کسالت مزاج ایشان‌را مجبور بحرکت بطرف اروپا نموده و اگرمسئله سالار الدوله تا آنوقت فیصله نشود یحتمل حرکت خودرا بتاخیر خواهنـد انداخت ولی امیدوار بودند که قبل از آن تاریخ سالار الدوله از ایران خارج گردد

برمن اینطور معلوم گردید که‌نایب السلطنه — که‌ناخوش وضعیف بنظر میـامد — قطعـاً تصمیم بحرکت نموده بود و از آنوقت تاکنون شیوع داده شده است که در تاریخیکه مذکور داشت حرکت خواهد نمود والا حضرت نیز اظهار داشتند که درموقع اقامت در خارجه هم به‌نیابت سلطنت باقی خواهند ماند ومرا اطمینـان دادند که قصد دارند حتماً پس از انقضای مدت مرخصی خود بایران مراجعت فرمایند

تا دو روز قبل هیچگونه تعلیمی برای همکار روسی من نرسیده بود که اظهاری نماید

(نمره ۸۰)

تلگراف سرادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۳ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف غره مه سرجارج بوکانان —

قرضه بدولت ایران — شما باید در باب قرضه چنانچه وزیر امور خارجه روس ارائهٔ طریق نموده است با همکار روسی خود و نمایندگان دو بانکها مذاکره نمائید

(نمره ۸۱)

(تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان)

وزارت خارجه ۳ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف غره مه شما مساعده بدولت ایران — جنابعالی اگر ممکن است باید در فرستادن جواب وزیر امور خارجه روس درباب سهم مساعده که توسط یکی از بانکهای پاریس داده شود عجله نمائید این مسئله خیلی مهم است

(نمره ۸۲)

تلگراف مستر ابرن بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ٤ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۳ مه شما مساعده بدولت ایران — معاون وزارت امور خارجه وعده داد که درپاریس برای این مسئله اقدامات بشود

(نمره ۸۳)

مکتوب سرجارج بارکلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۸ مارس ۱۹۱۲ —

آقا در طی تلگراف ۲۱ شهر جاری خود ترجمه فرانسه جوابیه دولت ایرانرا به پیشنهادات متحد المال ۱۸ فوریه مخابره نمودم این ترجمه را در وزارت امور خارجه کرده و همراه مکتوب مذکور فرستاده بودند این عیناً مطابق با فارسی آن است که فقط وزیر امور خارجه آنرا امضاء نموده است

از تلگرافیکه در ۲۲ ماه جاری برای سر جارج بوکانان مخابره نموده بودید خیلی خوشوقت هستم که شما مواد مندرجه این اظهاریه را رضایت بخش میدانید و امروز من بنا بر تعلیمات تلگرافی ۲۵ شهر جاری شما سهم مساعده مشترك ۲۰۰,۰۰۰ لیرارا بوسیله براتی برای مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ لیرا که بعنوان خزانه داری کل درجزو پاکت فرستادم بدولت ایران پرداختم

اینك باکمال افتخار پروگرام مصارف مساعده مشترك را لفاً انفاد میدارم خزانه‌داری کل این نقشه را بمشورت کابینه طرح نموده و سفارتین آنرا تصویب نموده‌اند چنانچه ملاحظه خواهید فرمود مبالغیکه برای ژاندارمری تخصیص شده ۴۲۰،۰۰۰ تومان است که ۱٤۰,۰۰۰ تومان آن بایستی بمصرف خرید اسلحه برسد ازقراریکه فهمیده‌ام دستور العمل خرید تفنك‌هاو طپانچه‌ها درآلمان داده‌خواهد شد و الات خارجه از سوئد و دولت روس در تحت تامینات کافی برای آنکه اسلحه‌های مزبوره بدست اشخاص ناباب نخواهد افتاد خواهد گذارد که از خاك روسیه بدون پرداخت وجه گمرکی عبور

نمایند بعقیده سفیر روس و خود من سایر فقرات مصارفیکه تعیین گردیده بقاعده است و چنانچه ملاحظه خواهید نمود ۱۰۰,۰۰۰ تومان برای پرداخت حقوق تعیین شده است یکی از عناصر عمدهٔ انقلاب که بیش از چیزهای دیگر واضح است عدم پرداخت حقوق ارباب حقوق میباشد وبامبلغیکه مسیو مرنارد برای این کار تعیین نموده میتواند ازروی زمینه صدی ۳۳ با آنها کم و زیادی نماید

اینك نیز ترجمه مشروحهٔ دولت ایران راکه در آن ترتیبات حقوق شاه مخلوع وخانواده او مرقوم گردیده بهمین طور ترجمهٔ مشروحه را که دولت ایران بموجب آن اظهار شفاهی خود را در موضوع استخدام معلمین قشونی از اتباع دول صغار سمت رسمیت داده اند لهذا ایفاد میدارم دولت ایران میخواستند درجواب پیشنهادات مشترکه درفورمول راجع بمسئلهٔ تشکیل قشون اظهاری از بابت دول صغار نمایند ولی همکار روسی و من تصور کردیم بهتر است همان فورمولی که ما بوزیر امور خارجه اصرار نمودیم مسوده اولی ۷ شهر جاری خود بنویسد (رجوع بتلگراف همان روز من نمائید) و دولتین آن را تصویب نموده بودند بدولت ایران بقبولانیم

(ملفوف یك نمره ۸۳)

(مکتوب مسیو مرنارد بسرجارج بارکلی)

طهران ۲۷ مارس ۱۹۱۲ —

افتخار دارم شمارا اطلاع دهم که دولت درمجلس مشاورهٔ وزراء که در ۲۲ شهر جاری منعقد گردید پروگرام ذیل را که

برای مصرف ۲۰۰۰۰۰۰ لیرائی که دولتین انگلیس و روس مساعده داده‌اند طرح شده تصویب نموده اند : —

	تومان
۱ — حقوق محمد علی میرزا	— ۷۰۰۰۰۰
۲ — برای خرید اسلحهٔ ژاندارمری	— ۱۴۰۰۰۰۰
۳ — حقوق ماهانهٔ ژاندارمری	— ۲۸۰۰۰۰۰
۴ — حقوق اداره نظمیه	— ۱۰۰۰۰۰۰
۵ — بختیاریها	— ۱۲۵۰۰۰۰
۶ — حقوق ارباب حقوق	— ۱۰۰۰۰۰۰
۷ — برای ارسال بولایات و ایالات و حکام	— ۱۰۰۰۰۰۰
۸ — مصارف مهمهٔ لازمه	— ۸۵۰۰۰۰
۹ — حقوق عقب افتاده وزراء	— ۱۰۰۰۰۰۰
جمع	— ۱۰۱۰۰۰۰۰

امضاء (مرنارد)

(ملفوف دوم نمره ۸۲)

ترجمهٔ مکتوب وثوق‌الدوله بسرجارج بارکلی

طهران ۲۵ آوریل ۱۹۱۲ —

جناب — بنا بصحبتی که از بابت اعطای حقوقی بمحمدعلی میرزا باجنابعالی داشتم نظر بمراسلهٔ ۳۰ شهر جاری خود که در آن اظهار داشتم که این مسئله موضوع مراسلهٔ علیحده خواهد شد بانهایت احترام جنابعالی‌را اطلاع میدهم که حسب‌الخواهش سفارت

اعلیحضرتی دولت ایران حاضر خواهند بود که سالیانه ۷۵۰۰۰ تومان به محمدعلی میرزا بدهند واین حقوق از ۳۱ مارس ۱۹۱۲ شروع گردیده به‌اقساط سه ماهه پرداخته خواهد شد و برای استهلاك ۷۰۰۰۰ تومان که مساعده به محمدعلی‌میرزا داده شده که از استرآباد حرکت کند سالیانه مبلغ ده هزار تومان از ۷۵۰۰۰ تومان حقوق وی کسر خواهد شد باین معنی که‌ازسال جاری که سیچقان ئیل باشد تا هفت سال ازقرار سالی ۶۵۰۰۰ تومان و بعد از آن ازقرار سالی ۷۵۰۰۰ تومان پرداخته خواهد شد

محمدعلی‌میرزا بایستی تمام مخارج خانواده‌وبچهایش که باخوداو هستند وبهمین طور مخارج دختر خودرا که در طهران‌است بدهد دولت ایران نیز مبلغ ۶۰۰۰ سالیانه برای حضرت اقدس اعتضادالسلطنه که درطهران اقامت خواهند داشت مقرر نموده واین مبلغ‌را برای مصارف وی خواهند داد

در صورت فوت محمدعلی میرزا ثلث حقوق او که سالیانه ۲۵۰۰۰ تومان‌باشد درحق اهل خانه‌اش مقرر و میان اعضای آن تقسیم خواهد شد وپس از فوت هریك از اعضاء‌تأدیه‌قسمت او چه ذکور وچه اناث موقوف خواهد شد .

در صورتیکه محمدعلی میرزا مجدداً در صدد آنتریك برعلیهٔ دولت نموده واقدامی برای مراجعت بایران و تکرار اعمال سابقهٔ خود نماید دولت ایران برای هیچیك از شرایط مذکوره در این مشروحه مسئول نخواهند بود.

از بابت املاك شعاع السلطنه که بعلت سوء رفتار او ضبط شده بود محترماً اظهار میدارم که اینك بروفق صحبتی که باهم نمودیم چون شاهزادهٔ مذکور از ایران خارج شده املاك مذکوره ازتوقیف خارج شد واضح است که ادامهٔ این حسن نیت ازطرف دولت علیه تاوقتی است که حضرت والا شاهزاده بدون اجازهٔ اولیاء امور ایران به ایران مراجعت نموده و از تکرار سوء اعمال سابقهٔ خود اجتناب ورزیده است .

امضاء (وثوق‌الدوله)

(ملفوف سوم نمره ۸۳)

ترجمهٔ مکتوب وثوق‌الدوله بسرجارج بارکلی

طهران ۲۵ مارس ۱۹۱۲ —

جنابا — اظهارات رسمی را که مستر چرچیل و مسیو دوگیرز ترجمانهای سفارت‌دولتین‌انگلیس و روس در۱۴ شهرجاری از طرف جنابعالی وسفیر روس بمن نمودند باکمال مسرت ورسماً مورد توجه وملاحظهٔ خود قرار دادم اظهارات مذکوره بقراری است که ذیلاً مرقوم میشود :—

سفیر ایران مقیم سنت‌پطرزبورغ از بابت وضعیت دولتین انکلیس وروس نسبت بقشون ایران ومعلمین نظامی خارجه استفسار نموده و تحقیق مینمایند که آیا دولتین در نظر دارند قوهٔ قشون ایران را بیك عده معینی محدود ساخته و یا اعتراض دارند که صاحب‌منصبان قشونی از اتباع دول صغار استخدام شوند .

بما تعلیم داده شده است جواب این دومسئله‌را بطریق ذیل اظهار نمائیم اولاً مسئلهٔ اینکه دولتین انگلیس وروس میـل داشته باشند قشون ایران را محدود سازند نمیشود در میان باشد چرا که بنا بعقیده دولتین دولت ایران بایستی زیاده بر آنچه وسایل ممکنهٔ آن دولت اجازه میدهد قشونی تشکیل داده و آنرا برقرار دارد
ثانیاً دولتین در صورتیکه دولت ایران معلمین نظامی از دول صغار استخدام نمایند مخالفت نخواهند نمود .

امضاء (وثوق‌الدوله)

(نمره ۸٤)

(مکتوب مسترنیك بسرادواردگری)

طهران ۱۷ آوریل ۱۹۱۲ —

آقا — اینك بانهایت افتخار خلاصهٔ وقایع ماهیانهٔ ایران برای چهار هفته اخیر لغایت ۱۷ آوریل لفاً ایفاد میدارم

امضاء (نیك)

(ملفوف نمرهٔ ۸٤)

خلاصه وقایع ایران برای چهار هفته لغایت ۱۷ آوریل ۱۹۱۲

طهران

کابینه — دراوایل آوریل وزیر امور خارجـه استعفـای خودرا بنایب السلطنه تقدیم داشت ولی قبول نگردید و علیهذا او آنرا پس گرفت الحال مقام وزیر پست و تلگراف و وزیر عـدلیه خالی است وکابینه مرکب از اشخاص ذیل است ! —

صمصام السلطنه	رئیس الوزراء
وثوق الدوله	وزیر امور خارجه
قوام السلطنه	وزیر داخله
سردار محتشم	وزیر جنك
محتشم السلطنه	وزیر مالیه

نایب السلطنه — والا حضرت در اوایل ماه بعلت آثار وعلائم عدم رضایت عامه وخوف نمایشاتی که ممکن بود عاقبت بر علیه وی بشود تا اندازه مضطرب بود و از کسالت مزاج خود شکایت داشت وقصد خود را اعلام داشت که میخواهد تا مدت قلیلی به اروپا مسافرت نماید ودر اول ماه مه حرکت کند کاغذی که سپهدار بحضرت معظم له نوشته و پلتیك ایشان را مذمت وایشان را بسستی متهم ساخته بود بر تکدر ایشان افزود .

تغییرات دیپلوماسی — سرجارج بارکلی در ۱۲ ازطهران حرکت و سروالتر تنلی روز ۱۳ بانزلی وارد گردید .

امین بیك وزیر مختار جدید دولت عثمانی روز ۱۹ مارس وارد طهران گردید .

مساعده بدولت ایران — دولت انکلیس روز ۲۸ مارس سهم مساعده خودرا که ۱۰۰،۰۰۰ لیرا باشد بدولت ایران پرداخت

اقدامات برضد سالارالدوله — فرمانفرما روز ۶ آوریل با استعداد زیادی ازطهران بطرف همدان حرکت نمود ومدتکمی درقزوین

توقف نمود ولی آخرالامر از آنجا حرکت کرد کمی پس از آن قریب ۶۰۰ نفر بختیاری در تحت شهاب السلطنه وضیاء السلطان بعقب آنها حرکت کرده و به آنها امر داده شد بزنجان بروند تا آنکه اوامر ثانوی برای حرکت بمقصد بانها داده شود .

(گیلان ومازندران)

در عرض چهار هفته گذشته تقسیم عساکر روس در انزلی ورشت وقزوین از نو شروع شد و دسته دوم و چهارم قشون قفقاز مرخص و یك باطالیان از رژیمان سالیانسکی روسیه بجای آنها آمد و نیم باطری توپخانه که سابقا در رشت بود بقزوین فرستاده شده‌اند

از قراریکه سفیر روس اظهار میدارد نتیجه نقل و انتقال عساکر این است که ۱۳۰۰ نفر دررشت وانزلی‌و ۱۳۰۰ نفر درقزوین قرار داده شده اند .

شعاع السلطنه در ۱۸ مارس از استرآباد برای روسیه حرکت کرد

(اصفهان)

از زمان ورود سردار ظفر در استقرار انتظامات این ولایت قدری بهبودی حاصل شده ولی اوضاع خود شهر کما فی‌السابق رضایت‌بخش نیست .

جنرال قونسول اعلیحضرتی راپورت میدهد که حکم ران برای سلب اختیارات وکیل خزانه داری کل مشغول آنتریك است وبواسطهٔ گران کردن قیمت اوراق سعی‌دارد که اهالی‌را به‌اغتشاشات

تحریك نماید .

مستر ناکس ویس قونسول و ماژور کار در ۲۲ مارس بدون اینکه حادثهٔ به آنها روی دهد از شیراز وارد شدند و مستر ناکس در ۲۶ مارس بسمت طهران حرکت کرد .

(یزد)

از نقطه نظر تجارت اوضاع یزد کما فی‌السابق بعلت عدم‌امنیت روز افزون راه‌ها وکمیابی پول رضایت بخش نیست گبرها وبعضی از ارباب حقوق از اجحافات مجدالممالك منشی اول حکمران شکایت کرده اند دولت مرکزی بحکم ران تعلیم داده اند که این مسئله را تحقیق نماید

(شیراز)

یکدسته از ژاندارمری جدید دولتی که در اوایله مارس از طهران حرکت نمود در ۱۵ آوریل وارد شیراز گردید

در ۳۱ مارس در میان طوایف اعراب حادثهٔ رخ نمود که ممکن است باعث اغتشاش گردد نصرالدوله پسر قوام‌الملك امر به دستگیری رضاقلیخان یکی از رؤسای اعراب شیبانی داد این شخص از پرداخت قیمت اموالی که از بعضی ازتجار جهرم بسرقت رفته بود امتناع میورزید رضاقلیخان در مقام مقاومت برآمده و به اطاقیکه نصرالدوله در آن بود تیر خالی کرده و آن وقت قراولان نصرالدوله رضاقلیخان را بضرب گلوله مقتول نمودند .

(سیستان)

از قرار راپورتی که واصل شده ۲،۷۰۰ نفر از بلوچها بطرف بیرجند حرکت کرده اند

(کرمانشاه)

سالارالدوله بعلت پولهائی که جبراً از اهالی گرفته خود را خیلی طرف بی‌میلی و تنفر آنها نموده است و از اینکه پیشنهسادات دولتین انکلیس وروس‌را در مسئلهٔ قبول حقوق وخروج از مملکت قبول نماید امتناع ورزیده واز قرار راپورتیکه بدولت ایران رسیده بکلهر رفته است که‌ایلات آنجارا باخود همدرد نموده وآنها را ترغیب بکمك خویش در اردو کشی برضد دولت ایران بنماید

مجلل‌السلطان یکی از رؤسای قشونی سالارالدوله درحوالی همـــدان میباشد امیر نظام حکمران آنجا شهررا سنگر بندی نموده‌است

فرمان‌فرما قشونی مرکب از قزاقان و سوارهای ایرانی در اوایل آوریل از راه همدان بطرف کرمانشاه حرکت نمود

(زنجان)

از قرار راپوتیکه بحکومت مرکزی رسیده دستهٔ ازبختیاریها دراوایل آوریل زنجان‌را قبضه نمودند ومحمدخان دزد را که شهر را در ۱۳ مارس قبضه نموده بود مقتول داشته

(بوشهر)

نظام السلطنه در۱۸ مارس ازبوشهر بطرف بمبئی حرکت نمود که به اروپا رهسپار شود

در ۲۰ مارس نایب‌الحکومهٔ بندرعباس درقونسولخانهٔ بوشهر اعلیحضرتی پناهنده گردید که حکمران‌بنادر خلیج فارس اورا محبوس نماید قونسول مقیم از جانب شخص متحصن باحکمران مذاکره نموده وقرار مداری داده شده ونتیجه این شد که نایب الحکومه در ۲۸ مارس از قونسول خانه خارج گردید

(اهواز)

مسئلهٔ مناقشهٔ بین شیخ محمره و بختیاریها در باب حکومت شوشتر بواسطهٔ تعیین حکومت بیطرفی که وقار الملك باشد که در ۵ آوریل بسمت نیابت حکومت وارد شهر گردید فیصله شده است

(نمره ۸۵)

مکتوب مستر نیك به سرادوارد گری

طهران ۱۶ آوریل ۱۹۱۲ —

آقا در باب تلگراف امروز من افتخار دارم سواد جدول عایدات و مصارف سه ساله گذشته اداره گمرکات ایران را لفاً ایفاد دارم

مدیر کل گمرکات مرا اطلاع میدهد که فقرات مصارفیکه در این صورت مرقوم گردیده فقط بطور موقتی است ولی هر گونه تغییراتیکه در آن داده شود قابل اهمیت نخواهدبود و بهیچوجه اثر محسوسی بر صدی دوازده اضافهٔ عایدات سال گذشته نخواهد کرد

من دقت شمارا جلب باین‌مسئله می‌نمایم که بموجب این‌جدول

ز عایدات گمرکات شمالی تخمیناً صدی ده ونیم و بر عایدات گمرکات جنوبی تقریباً صدی بیست اضافه شده است اگر عایدات بوشهر وتوابع آنرا فقط حساب کنیم رویهم رفته اضافه عایدات آنجا صدی چهل و پنج خواهد بود

تقلیل مصارف نسبت بعایدات اداره گمرکات حسن خدمت و مراقبت مامورین مسؤل بلچیکیرا نشان میدهد

(ملفوف نمره ۸۵)

ترجمه صورت عایدات ومصارف اداره کل گمرکات ایران

ایالت	سال تخاقوی ئیل (۲۱ مارس ۱۹۰۹ الی ۲۰ مارس ۱۹۱۰)		
	اصل عایدات	مصارف اداری	خالص عایدات
	شاهی قران	شاهی قران	شاهی قران
آذر بایجان	۶۱۷۷۸۵۲،۳۰	۷۲۷۰۶۶,۶۰	۵۴۵۰۷۸۵,۷۰
آستارا	۱۶۰۴۴۷۴,۸۰	۲۰۴۸۹۶,۵۰	۱۳۹۹۵۷۸,۳۰
گیلان	۶۷۷۶۱۱۵,۸۰	۴۹۰۸۵۲,۹۰	۶۲۸۵۲۶۲,۹۰
مازندران	۲۵۴۳۹۴۰,۳۰	۱۲۴۴۹۲,۷۵	۲۴۱۹۴۴۷,۵۵
استراباد	۱۵۵۳۸۰۹,۶۰	۱۶۷۸۴۸,۱۵	۱۳۸۵۹۶۱,۴۵
خراسان	۲۹۸۹۹۲۳,۵۵	۶۷۸۱۰۳,۳۵	۲۳۱۱۸۲۰,۲۰
کرمانشاه	۵۷۱۳۲۳۸,۵۰	۴۰۵۰۰۱,۹۰	۵۳۰۸۲۳۶,۶۰
طهران	۱۰۰۰۶۸۵,۲۵	۴۰۰۳۹.۹۰	۹۶۰۶۴۵.۳۵
جمع گمرکات شمالی	۲۸۳۶۰۰۴۰,۱۰	۲۸۳۸۳۰۲,۰۵	۲۵۵۲۱۷۳۸,۰۵
جنوب	۴۱۱۱۰۸۴,۹۰	۵۸۱۱۹۲,	۳۵۲۹۸۹۲,۹۰
جنوب اقصی	۱۶۷۰۳۵۵,۴۰	۲۲۷۷۰۸,۷۰	۱۴۴۲۶۴۶,۷۰
عربستان	۲۰۴۲۲۶۲.	۱۹۲۹۳۳.۳۵	۱۸۴۹۳۲۸.۶۵
جمع گمرکات جنوب	۷۸۲۳۷۰۲,۳۰	۱۰۰۱۸۳۴.۰۵	۶۸۲۱۸۶۸.۲۵
جمع ایالات و ولایات	۳۶۱۸۳۷۴۲,۴۰	۳۸۴۰۱۳۶,۱۰	۳۲۳۴۳۶۰۶.۳۰
اداره مرکزی	۱۵۶۵۸۰,۵۵	۶۴۸۵۶۸.۶۵	۴۹۱۹۸۸,۱۰
جمع کل	۳۶۳۴۰۳۲۲,۹۵	۴۴۸۸۷۰۴.۷۵	۳۱۸۵۱۶۱۸,۲۰

ایالات	سال ایت ییل (٢١ مارس ١٩١٠ الی ٢٠ مارس ١٩١١)		
	اصل عایدات	مصارف اداری	خالص عایدات
	شاهی قران	شاهی قران	شاهی قران
آذربایجان	٦٤٦٩٧٩٩،٩٠	٧٣١٨٤١،٩٠	٥٧٣٧٩٥٨،
آستارا	١٦٧٠٠٠٥،٧٥	٢١٨١١٨،	١٤٥١٨٨٧،٧٥
گیلان	٧١٥٩٧٣٠،٧٥	٤٤١٧٧٦،٦٠	٦٧١٧٩٥٤،١٥
مازندران	١٧٠٨٨٧٨،٨٠	١٢١٣١٦،٢٠	١٥٨٧٥٦٢،٦٠
استراباد	١٦١٠٣٤٦،٥٠	١٦٩٤٦١،٨٠	١٤٤٠٨٨٤،٧٠
خراسان	٣٢٤٧٤٢٩،٩٥	٦٩٩٩٤٤،٦٥	٢٥٤٧٤٨٥،٣٠
کرمانشاه	٥٨١٥٤٨٨،١٥	٤٧٢٧٧٠،٢٠	٥٣٤٢٧١٧،٩٥
طهران	٢١٦١١٧٧،٤٥	٣٩٩٨١،٣٠	٢١٢١١٩٦،١٥
جمع گمرکات شمالی	٢٩٨٤٢٨٥٧،٢٥	٢٨٩٥٢١٠،٦٥	٢٦٩٤٧٦٤٦،٦٠
جنوب	٣٢٨٦١٣٧،٧٠	٤٨٢٢٦٨،٤٥	٢٨٠٣٨٦٩،٢٥
جنوب اقصی	١٩٥٩٤٤٤،٧٠	٢١٢٣٨١،٨٠	١٧٤٧٠٦٢،٩٠
عربستان	٣٠٧٤٨٢٩،٩٥	٢٤٣٤٧٤،١٥	٢٨٣١٣٥٥،٨٠
جمع گمرکات جنوب	٨٣٢٠٤١٢،٣٥	٩٣٨١٢٤،٤٠	٧٣٨٢٢٨٧،٩٥
جمع ایالات و ولایات	٣٨١٦٣٢٦٩،٦٠	٣٨٣٣٣٣٥،٠٥	٣٤٣٢٩٩٣٤،٥٥
اداره مرکزی	٥٦٩١٤٢،٢٠	٦٧٨٥٤٧،٤٠	١٠٩٤٠٥،٢٠
جمع کل	٣٨٧٣٢٤١١،٨٠	٤٥١١٨٨٢،٤٥	٣٤٢٢٠٥٢٩،٣٥

ایالات	سال تنکوز ئیل (٢١ مارس ١٩١١ الی ٢٠ مارس ١٩١٢)		
	اصل عایدات	مصارف اداره (تخمین موقتی)	خالص عایدات (تخمین موقتی)
	شاهی قران	شاهی قران	شاهی قران
آذربایجان	٧١٢٩٤٧٢،	٧٢٧٤٧٩،٦٥	٦٤٠١٩٩٢،
آستارا	١٥٩٢١٦٧،١٥	٢٦١٨٤٠،٦٥	١٣٣٠٣٢٦،٥٠
گیلان	١١٣٤٧٦٩٣،٠٥	٥١٣٨٨٥،٥٥	١٠٨٣٣٨٠٧،٥٠
مازندران	٢٢١١٦١١،٩٠	١٢١٣٧١،	٢٠٩٠٢٤٠،٩٠
استراباد	١٢٢٧٣٧٦،٧٥	١٩٣١٣٢،٧٠	١٠٣٤٢٤٤،٠٥
خراسان	٣٨١٣٨٦٠،٧٠	٧٤١٩٣٦،٨٠	٣٠٧١٩٢٣،٩٠
کرمانشاه	٤٥٨٥٥٧١،٥٠	٤٨٣٢٤٦،	٤١٠٢٣٢٥،٥٠
طهران	١٣٢٢٧٥٤،٦٠	٤٦٦٦٧،٧٥	١١٧٦٠٨٦،٨٥
جمع گمرکات شمالی	٣٣١٣٠٥٠٧،٦٥	٣٠٨٩٥٦٠،١٠	٣٠٠٤٠٩٤٧،٥٥
جنوب	٤٨٢٥١٠٧،١٥	٥٢٣٥٩٢،٧٥	٤٣٠١٥١٤،٤٠
جنوب اقصی	١٨٧٨٣٩٩،٥٥	٢٢٩٦٥٨،٣٠	١٦٤٨٧٤١،٢٥
عربستان	٣٢١٨٢١٧،٧٥	٢٧٨٠٠٢،٩٥	٢٩٤٠٢١٤،٣٠
جمع گمرکات جنوب	٩٩٢١٧٢٤،٤٥	١٠٣١٢٥٤،	٨٨٩٠٤٧٠،٤٥
جمع ایالات و ولایات	٤٣٠٥٢٢٣٢،١٠	٤١٢٠٨١٤،١٠	٣٨٩٣١٤١٨،
اداره مرکزی	٣٥٣٤٥٩،٧٥	٧٧١٧٢٥،٩٠	٤١٨٢٦٦،٢٠
جمع کل	٤٣٤٠٥٦٩١،٨٥	٤٨٩٢٥٤٠،٠٥	٣٨٥١٣١٥١،٨٠

ملاحظات — چنانچه ملاحظه شود براصل عایدات تنکوزئیل از سال گذشته ایت ئیل ٤٦٧٣٢٨ تومان ویکشاهی یا ١٢،٠٦ درصد اضافه شده است اضافه خالص عایدات ٤٢٩٣٦٢ تومان و دو قران و

نه شاهی یا صدی ۱۲،۵٤ میباشد

مصارف اداری که در تنکوزئیل صدی ۱۲،۳۵ بود ودرایت‌ئیل بصدی ۱۱،٦٥ تخفیف یافته بود سال گذشته بصدی ۱۱،۲۷ تنزل کرد

(نمره ۸٦)

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ٦ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف نمره مارس شما کلنل دوکلاس توسط کفیل قونسولگری شیراز بطریق ذیل تلگراف میکنند :

اگر دولت اعلیحضرتی قصد دارند قشون سواره را زمستان دیگری در شیراز نگاهدارند لازم استکه ما مسئله تهیهٔ منزل صحیح را برای آنها در تحت ملاحظه داشته باشیم مدت اجاره منزلهای حالیهٔ آنها درماه اکتوبر منقضی خواهدشد وبایستی دوباره قرار و مدار اجاره تازه بدهیم و محلها ومنزلهای تازه بنا شود تا زمانیکه تعلیمات نرسیده اتمام محل ومنزلهای ناتمام شده بعهده تعویق خواهد بود خیلی خوشوقت خواهم بود از اینکه هرقدر زودتر کاامکان داشته باشد تعلیمات فرستاده شود

مستر اسمارت بعلاوه میگوید که هرقدر زودتر کاامکان داشته باشد بایستی قرار ومدار اجاره‌ها داده شود چراکه محتملا برای تجدید آنها اشکال زیاد درمیان باشد

عقیدهٔ شخصی من بر این استکه حالیه زود باشد محقق ازبابت

محل ومنزل زمستانی سوارها بشود اگرچه بدبختانه فعلا صلاح نمیدانم هیچگونه اطمیناناتی داده باشیم ولی از صمیم قلب امیدوارم که قبل از زمستان آینده دولت ایران ازعهده جبرانیکه برای حمله باسمارت تقاضا شده برآمده ودر اوضاع عمومی طوری بهبودی حاصل گردد که دولت اعلیحضرتی بتوانند مستحفظین اضافی قونسول خانه را عودت دهند

(نمره ۸۷)

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ٦ مه ۱۹۱۲ — سالار الدوله —

بدولت ایران اطلاع رسیده که یاغیان عساکر دولتی درتحت فرمانفرمارا درمحلی قریب ۲۸ میلی همدان شکست داده‌اند عساکر دولتی قبلا در جنك مختصری درخارج همدان بردستهٔ پیش قراول قشون سالار الدوله سه روزقبل غالب آمدند اخبار جدیده‌این استکه فرمانفرما عقب قشون امدادی فرستاده است وهنوز مشغول جنك است اگرچه بیش از یکصدو پنجاه نفر همراه‌خود ندارد

قرار شده است که یفرم خان ازاینجا فرستاده شود و هفتصد نفر بختیاریهائیکه در زنجان میباشند تعلیم داده شده است که بکمك فرمانفرما بروند ازقرار معلوم یاغیان دستهٔ میباشند که درتحت امر مجلل السلطان هستند (رجوع بتلگراف نمره مه کنید)

(نمره ۸۸)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

— طهران ۶ مه ۱۹۱۲ کرمان —

راجع بتلگراف ۲ مه‌من — بنا برخواهش نماینده گبرهای اینجا من بقونسول اعلیحضرتی مقیم کرمان دستور العمل میدهم که هراندازه که برای او امکان داشته باشد از گبرها محافظت نماید

ازقرار اخباریکه ازمنابع گبرها امروز واصل گردیده اوضاع آنجا بجای نازك رسیده و ازقرار مذکور یاغیان تا بدروازه شهر خودرا رسانیده و حکمران وسیلهٔ جلو گیری ازورود آنهارا ندارد

چنانچه رسماً بمن اطلاع داده شده چندین مراسلات انتشار یافته نسبت تقصیررا بحکمران داده‌اند و وزیر داخله تلگرافات هم برای وی وهم برای یاغیان فرستاده واطلاع داده است که مامور مخصوصی تعیین شده که در این کار تحقیقات بعمل آورده و بیاغیان امر نماید وارد شهر نشوند ومنتظر ورود مامور مذکور شوند

(نمره ۸۹)

تلگراف سرادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۷ مه ۱۹۱۲ —

قرضه بدولت ایران — عقیده وزیر امور خارجه روس براین استکه قرضه‌را بایستی بانك طهران روس یا بانك شاهنشاهی وبانکهائیکه در سوسیته‌دتود نقشه راه‌آهن ایران شرکت دارند بدهند واز دولت ایران باید تقاضا شود که با شرایط خیلی معمول امتیاز تعمیر راه آهن مذکوررا ضمانت نمایند

وزیر امور خارجه بعلاوه تصور میکنند که چنین خدمت

بزرگی بدولت ایران دولتین انکلیس وروس‌را حق خواهد داد که برای کسب بعضی منافعیکه حل بعضی مسائل بسیار معوقه‌را تامین نماید قرار ومداری بدهند

برای نمونه وزیر امور خارجه ازجملهٔ مسائلیکه راجع بمنافع دولت روس میباشد فقرات ذیل‌را ذکر می‌نماید

(۱) حق تحصیل املاك برای اتباع دولت روس وقبول آن برای تامین قروض

(۲) ترویج وتزئید معاملات قضائی واجرای احکام قضائی

خیلی خوشوقت خواهم بود که‌شماملاحظات خودرا درباب این نظریات اطلاع دهید

شما اجازه دارید که‌در باب این مسئله با همکار روسی خود مذاکره نمائید

﴿ نمره ۹۰ ﴾

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۸ مه ۱۹۱۲ —

بانك شاهنشاهی اصرار دارند براینکه تعلیمات بانها داده شود که دولت اعلیحضرتی میخواهندبچه طریق سهم‌مساعده‌مشترك آنها مسترد گردد وتوضیح معنی اضافهٔ عایدات‌را میخواهند

رجوع بتلگرافات ۱۴ و۲۹ آوریل سفارت نمائید

(نمره ۹۱)

(مکتوب وزارت خارجه باداره هند)

وزارت خارجه ۸ مه ۱۹۱۲ — آقا از طرف سرادوارد گری وزیر امور خارجه تعلیم دارم که برای استحضار خاطر لرد کرو سواد تلگراف سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران را درباب لزوم احتمالی تهیهٔ منزل صحیح برای عساکر اعلیحضرتی را در زمستان آینده لفاً ایفاد دارم

لرد کرو البته بخاطر دارند که در ۲ آوریل به سرجارج بار کلی (که در آنوقت بمقام سفارت دولت اعلیحضرتی در طهران منصوب بود) تعلیم داده شد بدولت ایران اطلاع دهد اگر رؤسای ایلات و سرکردکان آنها ابراز احساسات دوستانه و رویهٔ مسالمت آمیز لااقل تا دوماه نموده وهیچگونه حملاتی از آنها درراه سر نزدعودت سوارها ازشیراز و اصفهان شروع خواهد شد

باین طریق غیر ممکن نیست که سوارهائیکه فعلا در آنجاها قرار داده شده‌اند درماه ژون عودت داده شوند (یا انکه دروقتی قبل اززمستان) وبنابراین سرادوارد گری درحالیکه مضرات تاخیر انداختن اقدامات‌را بخوبی درك میکنند عقیده‌اش براین است که اصلح این خواهد بود که هیچگونه اقدامی نشود تا آنکه دیده شود اوضاع جنوب ایران چه شکل خواهد شد

من بایستی استفسار کنم که آیا جناب لرد معظم موافقت‌دارند که این مراتب به سروالترتنلی اطلاع‌دادەشود امضاء لوئیس ملت

(نمره ۹۲)

تلگراف سروالترتنلی به سرادوارد گری

طهران ۹ مه ۱۹۱۲ — اوضاع کرمان —

کلنل هیك دیروز تلگراف ذیل را مخابره نموده است : —

امیر اعظم تصمیم نموده است از کرمان حرکت کند من حتی‌المقدور سعی کرده‌ام اورا از این اقدام بازدارم وحتی وعده داده‌ام که بوسیلهٔ حضور خود درعمارت ایالتی ازاو تقویت نمایم اوفرداصبح ازشهر خارج وبه‌اردو خواهد رفت یحتمل یاغیان روز بعد از حرکت او وارد خواهندشد درصورتیکه لازم‌شود اروپائیان‌را به قونسول‌خانه حرکت دهند این کاررا فردا خواهند کرد بانك‌خزانهٔ خودرا امروز عصر بدانجا آورده‌است باغهای اطراف قونسول‌خانه متعلق بخوانینی است که باما نسبت دوستی دارند وانجاهارا در مقابل یاغیان حفظ خواهند نمود بعقیده‌من عثمانیها و هندوها و گبرها خیال دارند اینجا پناهنده شوند وبنا براین باستثنای قدری مزاحمت محتمل نیست ازراه دیگری بما اذیتی وارد شود

هنگامیکه امیراعظم حرکت کند ممکن است باین ترتیبات بطور آرامی خاتمه داده شود ولی خودرا مجبور میدانم که ازانجائیکه سرکرده یاغیان شخص دیوانه‌ایست و اکثر رؤسا و اتباع آنها دزد و راه‌زن میباشند احتیاطهای لازمه نمایم

(نمره ۹۳)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۹ مه ۱۹۱۲ —

سالار الدوله — — راجع بتلگراف ۶ مه من —

ازقرار اطلاعات رسمی اخیره عساکر مجلل السلطان قشون فرمانفرمارا بکلی منهزم گردانیده وتمام توپها و مهمات اورا که سه عراده توپ صحرائی شنیدرهم جزو آنها باشد از دستش گرفته‌اند (ازقراریکه راپورت داده فرمانفرما بموقع توانسته است کان گدن توپها را بردارد) قریب ۵۰۰ نفر ازفدائیان ازسلطان آباد برای کمك او حرکت کرده و بهمدان رسیده‌اند که ازآنجا بده کوچکی که در خارج است ودر آنجا فرمانفرما بانتظاروزود عساکر امدادی توقف نموده است بروند بعلت اوامر متضاده که ازطرف کمیتهٔ مرکزی‌ارامنه بفدائیان رسیده ونصایحی که ازطرف دموکراتهای تبعید شده رسیده و آنها را ترغیب بیاغیگری می‌نماید" ازقرار مذکور تا اندازه در اطاعت و انقیاد آنها نسبت بدولت نقصانی حاصل شده باشد قریب ۷۰۰ نفر بختیاری مامورند اززنجان برای همدان حرکت کنند تمام این‌قشون درتحت یفرم‌خان خواهندبود که دیروز از طهران حرکت نمود محتمل ازورود او حسن اعتماد و اتحاد درمیان فدائیان تولید گردد

(نمره ۹٤)

تلگراف سرادوارد گری بسروالتر تنلی

وزارت خارجه ۹ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۸ مه شما مساعده مشترك — آیا پس از پرداخت استهلاك ومنافع قروض ومصارف جزو ازبابت منافع و استهلاك آخرین مساعده ۱۰۰،۰۰۰ لیرا وجه مکفی دیکر باقی می‌ماند

(نمره ۹۵)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۰ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۹ آوریل من تلگراف ذیل در ۹مه از قونسول اعلیحضرتی مقیم محمره رسیده شیخ بطرف شوشتر حرکت نمود و بختیاریها آنشهررا تخلیه نمودند

(نمره ۹۶)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۲ مه ۱۹۱۲ —

سالار الدوله — راجع به تلگراف ۹مه من — تلگراف ذیل مورخهٔ ۸ مه از طرف قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه در ۱۱ مه از همدان مخابره شده است:—

افتخار دارم که راپورت دهم سالارالدوله روز سوم شهر جاری بکرمانشاه مراجعت نمود باستثنای ۲۰۰ نفر از ایلات کلهر دیگر هیچیك از ایلات محلی به او ملحق نشده‌اند وعدهٔ عساکر وی فعلا کمتر از ۱۰۰۰ نفر میباشد و نصف آنها بیستون را در تصرف دارند شاهزادهٔ مذکور اظهار میدارد که برای آنکه بآنهائیکه داخل جنك نیستند صدمه وارد نیاید میخواهد بادولت ایران ترتیبی بدهد که جنك درخارج شهر مثلا در دوازده میلی شهر بوقوع رسد واو این ترتیب‌را قبول خواهدنمود ومیگوید اگر غیر از این بشود او خود را مسئول خسارت به اموال خارجه نخواهد دانست و از من خواهش میکنند تلگرافاً ازسفارت درخواست نمایم دولت ایرانرا از

این مسئله مستحضر دارند

آخرین اطلاعی که رسیده این‌است که عساکر دولتی در همدان جمع میشوند وهمین که عدهٔ آنها مکفی باشد تصور میکنم برای مقابله باسالارالدوله حرکت خواهند کرد

(نمره ۹۷)

(تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۳ مه ۱۹۱۲ —

نظر به اوضاع همدان حرکت نایب‌السلطنه بطرف اروپا تا دوهفتهٔ دیگر بتأخیر انداخته شده‌است بعضی اینطور تصور میکنند که تاچند روز دیگر بین سالارالدوله و عساکر دولتی جنگی واقع شده وکار یکسره خواهد شد .

(نمره ۹۸)

(تلگراف سرادوارد گری بسر والترتنلی)

وزارت‌خارجه ۱۴ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۲ مه شما — سالارالدوله — شما باید بقونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه جداً تعلیم دهید سالارالدوله را متنبه ساخته به‌او بگوید بایستی اتباع خود را ممانعت نماید از این که به‌اموال خارجه خسارت واردآورده وجان آنهارا درخطرانداازند

(نمره ۹۹)

(مکتوب اداره هند بوزارت خارجه)

اداره هند ۱۳ مه ۱۹۱۲ —

اقا از طرف وزیر هند مـأمورم که وصول مکتوب ۸ شهر جاری شمارا درباب امکان لزوم تهیهٔ محل و منزل منـاسب در شیراز برای عساکر اعلیحضرتی در زمستان آینده اطـلاع داده اظهار دارم که او با تعلیماتی که وزیرامور خارجه پیشنهاد میکنند درباب این مسئله برای سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران بفرستند موافقت دارد

ولی از آنجائیکه نباید عساکر زیاده از حدلزوم در آنجا توقف نمایند و از آنطرف چون تا مادامیکه در آنجاها هستند نباید در معرض مشقات غیرلازمه قرار داده شوند مارکس اف کرو اینطور ارائهٔ طریق مینماید که سروالتر تنلی فوراً از کلنـل دوگلاس تحقیق نماید که تاریخی که زیاده بر آن و بعد از آن دیگر نمیتوان تصمیمی را بتعـویق انداخت چیست و آن وقت هرقدر زودتر که امکان داشته باشد بدولت ایران فشار آورده شود که اقـدامات لازمه برای اصلاح امـور تا آنوقت بنمایند اگر بدولت ایران اظهار شود که تأخیر در اقدامات لزوماً باعث نگاهداشتن عساکر انگلیس در تمام زمستان میشود محتمل دولت مشارالیهارا تحریك بتسریع آن خواهدنمود

امضاء (ریچی)

(نمرهٔ ۱۰۰)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۵ ۱۰ ۱۹۱۲ —

راجع به تلگراف ۹ مه شما — در اخصـائیه که کفیل خزانه‌داری کل فرستاده تحمیلاتی را که بر گمرکات جنوبی شده بقرار

ذیل مینویسد .

۱ — برای استهلاك ومنافع قروض ۴،۴۰۰۰۰۰ قران(۸۸۰۰۰لیرا)

۲ — برای مصارف معینه ۲،۵۰۰۰۰۰ قران (۵۰،۰۰۰ لیرا)

وتخمین عایدات ۸،۰۰۰۰۰۰ قران میباشد (۱۶۰،۰۰۰ لیرا)

بموجب این حساب ۱،۱۰۰۰۰۰ قران یا ۲۰،۰۰۰ لیرا باقی میماند مبلغ‌هائی که خزانه داری کل تعیین نموده صحیح نیست وبحساب من سال آینده ۱۰،۰۰۰ لیرا برای استهلاك قرضهٔ انکلیس و هند لازم خواهد بود

درموقعیکه مذاکرات قرضهٔ بزرك درمیان می‌آید بایستی در مسئلهٔ مصارف معینه مداقه شده و آن را برپایه صحیحی استوار نمود ولی کمان میکنم اقدام باین کار فعلا نامناسب وبی‌موقع خواهد بود

درتحت سیستم حالیه بانك ماهیانه از کمرکات جنوبی از تمام وجوهات بطور تناسب یك مبلغی برای استهلاك ومنافع قروض موجوده برمیدارد .

آیا کفایت نمیکند که ببانك تعلیم داده شود که ماهیانه یك مبلغ کافی اضافه برای پرداخت منافع مساعده برداشته وبرای دولت اعلیحضرتی بفرستد و تادوازده ماه اضافهٔ عایدات را برای استرداد مساعده مذکور محسوب نماید (یعنی تا۲۸مارس سال آتیه اگر عمل قرضه تا کنون به انجام نرسیده میتوان در این مسئله تجدید نظری نمود .

مسئله مساعده دولت روس غیراز این‌است چرا که برحسب

قرار داد بانك روس مصارف معینه مقدم بر استهلاك ومنافع قروض تثبیت شده میباشد و اضافهٔ عایدات شش ماه بشش ماه بدولت ایران داده میشود

مسئلهٔ اینکه آیا دولت روس استرداد فوری سهم مساعده خودرا بتأخیر خواهند انداخت یانه در ۱٤ ماه ژویت که در آن وقت قریب ۸۰،۰۰۰ لیرا اضافهٔ عایدات بدست میاید معلوم خواهد شد.

(نمره ۱۰۱)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱٦ مه ۱۹۱۲ —

اوضاع بندر عباس — بعلت نفاقهای داخلی بندر عباس یکی از اشرار مشهور که مایل باستفاده از این موقع میباشد انجارا تهدید نموده وقریب ٤۰۰ نفر همراه خود دارد جهازات پرسیس و آلرت اعلیحضرتی در آن نقطه میباشند ولی موقع آنقدر مهم شده است که قونسول مقیم بوشهر بحکومت هندوستان اصرار نموده است ۱۵۰ نفر سوار از جاشك حرکت دهند و اینها باآنهائیکه از کشتی‌ها پیاده میشوند متفقاً اقدام خواهند نمود

علل این اوضاع تااندازه مبهم وغیر معلوم است تا کنون مکرراً دراینباب بادولت ایران مذاکره نموده‌ام که باین اغتشاشات خاتمه داده شود ولی تا کنون ازاظهارات من نتیجه حاصل نگردیده است

(نمره ۱۰۲)

《 تلگراف سرو التر تنلی بسرادوارد گری 》

طهران ۱۷ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف دیروزمن —
صاحب منصب درجهٔ اول بحری در ۱۶ مه راپورت داد که
نظر باوضاع بندر عباس برای حفظ جان ومال اتباع انکلیس ۱۱۰
نفر ازجهازات پیاده خواهد کرد قونسول مقیم بوشهر باموافقت
حکومت هندوستان از آدمیرال مذکور درخواست نموده‌است هرچند
نفری‌که ممکن است به‌بندر عباس بفرستد

(نمرهٔ ۱۰۳)

تلگراف سرو التر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۱۷ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۹ مه من —
دیروز دراوضاع کرمان تغییری پیداشده آن‌را ازبد بدتر نمود
نزدیك شدن یاغیان تا اندازهٔ ایالت‌را ترسانید که‌ازعمارت ایالتی خارج
شده ودرقونسولخانهٔ اعلیحضرتی بست اختیار نمود دیروزهمینکه
ازطرف کلنل هیك بعضی ارائهٔ طریقها برای تسکین اوضاع رسید
من باوزیر داخله مذاکراتی نموده مذاکرات مزبوررا چنان بطریق
غیر مرضی پذیرفت که‌من صلاح دیدم کلیهٔ این مسئله‌را باطلاع نایب
السلطنه برسانم والاحضرت مذاکرات مزبوره‌را پذیرفته و متعهد
گردید هرگونه اقدام شدیدی‌را که‌من برای ایالت کرمان بتمام تقویت
کنند بنابراین بمستر چرچیل تعلیم دادم وزیر داخله‌را ملاقات‌نموده
وباو اصرار نماید فورا تلگرافی بیاغیان نموده وبطوری آنهارا

متنبه سازد که انتظامات کرمان تامین شده و اجرای اقداماتیراکه قونسول اعلیحضرتی برای علاج کار پیشنهاد نموده تقاضا نماید وزیر داخله قدری اظهار تردید نموده عاقبت قبول نمود

دروسط شب من باداره تلگرافخانه رفته وباقونسول و ایالت مذاکرات مفصله نمودیم وموفق گردیدم باینکه ایالت‌را ترغیب بترك قونسولخانه ومشغول شدن بوظایف ایالتی نمایم

(نمرهٔ ۱۰٤)

تلگراف مستر ابرن بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۱۷ مه ۱۹۱۲ — رجوع بتلگراف ٤ شهر جاری فرمائید — مسیو سازانف دیروز مرا اطلاع داد که ازمسئله پرداخت مساعده بدولت ایران توسط بانکهای پاریس صرف نظرنموده وعقیده‌وی براین است که بانك روس در طهران این مساعده را بپردازد پیشنهاد جدیدی که او بوزیر مالیه تقدیم نموده بود مبنی بود براینکه بگذارند دولت ایران تاحد معینی زیاده برحساب خودشان ببانك استقراضی حواله دهند

(نمره ۱۰۵)

(تلگراف سرادواردگری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۱۷ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۹مه شما عساکر انکلیس را نمیتوان از شیراز عودت داد تا آنکه اولین شرطیکه در تلگراف ۲ آوریل مذکورگردیده بانجام رسد شمامیتوانید این مسئله‌را بدولت ایران بفهمانید ما بسیار مایل هستیم که‌عساکر

راه زمانیکه امکان‌دارد عودت دهیم

وشما باید مراتب‌را برای کانل دو کلاس توضیح نموده و باو تعلیم دهید راپورت دهد درچه تاریخ بایستی برای تهیه‌منزل‌سوارها تصمیمی بشود

(نمره ۱۰۶)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادواردگری)

طهران ۱۸ مه ۱۹۱۲ راجع بتلگراف ۱۷ مه‌من —

تهدید هجوم بر بندر عباس — تلگراف ذیل را کاکس از مسقط مخابره نموده است

صاحب‌منصب درجه اول بحری در ۱۷مه راپورت داد که‌پیاده شدن عساکر اسباب یاس غارتگران شده و از قراریکه راپورت واصل گردیده حرکت کرده‌اند و قصد مراجعت بدینجارا ندارند اگر این خبر تصدیق بشود او درخیال است آنهائیرا که پیاده شده‌اند دوباره به کشتی سوار نماید ومستحفظین اضافهٔ قونسولگری را تا چند روز دیگر بجای خود باقی گذارد

(نمره ۱۰۷)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۸ مه ۱۹۱۲ — اوضاع کرمان —

راجع بتلگراف ۱۷ مه من — ازقرار اطلاعات اخیره که از کرمان رسیده یاغیان سیمهای تلگراف بهند و طهران را قطع نموده‌اند بیم از آن میرفت که یاغیان دیشب حملهٔ بشهر وقونسول‌خانه

نمایند .

راست است که کلنل هیك راپورت داده است که یکی از سر کردگان یاغیان شخص دیوانه‌ایست ولی نمیتوانم باور کنم که اخبار حمله آجلی برقونسولخانه صحیح باشد من دراین باب اظهارات سخت تری بوزیر امور خارجه امروز می نمایم

(نمرهٔ ۱۰۸)

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۸ مه ۱۹۱۲ — راه بختیاری —

وکیل کمپانی لینچ اینجا مرا اطلاع میدهد که نظر بعدم محفوظیت اداره مذکور حمل ونقل مال التجاره را درراه بختیاری وتعمیر پل کداررا بتعویق انداخته‌اند

من دراین موضوع با رؤسای بختیاری طهران مذاکره خواهم نمود

(نمره ۱۰۹)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۸ مه ۱۹۱۲ — اوضاع کرمان — راجع بتلگراف امروز من — وزیر امور خارجه امروز مرا اطمینان داد که دولت بموجب ارائهٔ طریقی که من پس ازمشورت باقونسول بایشان نمودم اقدام نموده آنرا ازروی صحت ودرستی بانجام خواهند رسانید

مخابرات تلگرافی با کرمان فعلا ازراه هندوستان میشود

تا کنون جنگی واقع نشده ولی شهر درحقیقت در تحت

مشکل در این دو سالهٔ اخیره حفظ انتظامات طهران را نمود یفرم خان بود مرحوم شدن او بیشتر اسباب بدبختی است

(نمره ۱۱۴)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۳ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱۷ مه من —

ازقرار راپورت قونسول کرمان دراوضاع بهبودی کامل حاصل گردیده وبتصور او هیجان خصمانه‌را میتوان خاتمه یافته تصور نمود اودراین‌موقع سخت ابراز جرئت وعزم‌وفطانت زیادنموده‌است‌و تصور میکنم که‌وضع رفتاراو خیلی برای حفظ منافع انکلیس مفید بوده و باایالت درحفظ وبرقراری اهمیت مقام واقتدار دولت ایران کمك نموده وخیلی لایق تمجید وتحسین‌است

(نمره ۱۱۵)

مکتوب وزارت خارجه بکمپانی حمل ونقل ایران

وزارت‌خارجه ۲۲ مه ۱۹۱۲ — آقایان‌ازطرف سرادواردگری وزیر امورخارجه‌تعلیم دارم بشما اطلاع دهم که برای جناب‌معزی الیه اخیراً ازطرف سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران تلگرافی رسیـد مشعر براینکه اداره شما بعلت اینکه اسباب محافظت کافی راه فراهم نبوده حمل ونقل درراه لینچ‌را که‌درخاك بختیاری است و تعمیر پل کدار را بتعویق انداخته‌اند سروالترتنلی بعلاوه اظهار داشته است که باخوانین طهران دراین‌باب مشغول مذاکره بوده است

درمقابل اظهارات سروالترتنلی خوانین بختیاری در ۱۸شهر

جاری باو اطمینان داده‌اندکه تا دوماه دیگر نباید ازهیچگونه‌اغتشاشی درراه ترس داشت وخود آنها اقدامات ممکنه برای محافظت راه درموقع خطرناکتر بعمل خواهند آورد

وکیل‌شما مخصوصاً ازسردار اشجع شکایت نمود وازقراریکه خوانین اظهارداشته‌اند بطهران خواهد آمد ونیز وعده داده‌اند که درصورتیکه یوسف‌خان نتواند ازعهده انتظامات راه برآید شخص دیگری‌را برای این کار تعیین خواهند نمود

(امضاء) لوئیس‌ملت

(نمره ۱۱۶)

(مکتوب سروالتر تنلی بسر ادواردگری)

طهران ۳۰ آوریل ۱۹۱۲ —

آقا راجع بمراسلهٔ ۱۴ فوریه ۱۹۱۲ سرجارج بارکلی افتخاردارم راپورت‌دهم که کلنل یالمارسن نقشه برای من فرستاده درآن بعضی تغییرات در تشکیلات‌ژاندارمری دولتی داده است‌بطوریکه درعوض باطالیانهای طهران و قزوین بجای طهران و گیلان و خمسه مقرر خواهند شد

این نقشه موقتی‌است چراکه‌درتحت تشکیلات جدید تخمین مصارف ۱۲ ماهه به ۱۶۹۷۴۹۰ قران (۳۳۹۴۹) لیرا میرسد در صورتیکه بموجب نقشهٔ سابق ۱۳۴۳۹۳۵ قران (۲۶۸۷۸) لیرا میباشد و حالیه ۳۵۳،۵۵۵ قران (تخمیناً ۷۰۷۱) لیرا اضافه شده است

(امضاء) والتر تنلی

(نمره ۱۱۷)

(مکتوب سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۱ مه ۱۹۱۲ —

آقا افتخاردارم سواد تلگرافیرا که کفیل قونسولگری شیراز در خصوص شکست صولة الدوله مخابره نموده است لفاً ایفادداریم .

(امضاء والتر تنلی)

(ملفوف نمرهٔ ۱۱۸)

تلگراف اسمارت کفیل قونسولگری بسروالتر تنلی

شیراز ۹ مه ۱۹۱۲ — عسکرخان وسایر رؤسای ایلات عرب و باصری در ۱۸ آوریل باهمراهان شخصی خودوارد شهر شده وبعلت عدم رضایت (ازحکمرانی نصر الدوله برایلات خمسه مخصوصاً بمناسبت کشتن رضاقلی خان اظهار بمیلی نسبت بهمراهی باقوام نمودند قوام الملك وعده تقبل حکمرانی برایلات خمسه را داده واینطور آنهارا راضی نمود

بعدازان که تفنکچیان عرب و باصری و کوار وارد شدند ودر تحت رؤسای خود باچند نفر سرباز وسوارهای ایالت شیراز ویك عراده توپ کوهستانی تپه‌های بالای قره باغ را متصرف شدند در ۲۸ آوریل ایلخانی بااستعدادی یحتمل قریب ۱۰۰۰ نفر از تفنکچی‌های قشقائی در تحت رؤسای عمده خود بطرف صولة الدوله که آنوقت درمیشون بود حرکت کردند در ۲۵ آوریل قشون طرفین مصادمه نموده در این جنك کار بر صولة الدوله سخت شد قشقائیها در ریختن خون یکدیگر بسیار اظهار بیمیلی نمودند وقشون طرفین تا مدت زمانی بفاصلهٔ

یك فرسخ دورازهم نشسته وصولةالدوله برای صلح مذاکره می‌نمود در ۳۰ آوریل قشون قره‌باغ بایلخانی ملحق گردیده ودر جنگی که واقع شد قشقائیها و اعراب متفقاً باصولة الدوله جنگ نمودند

قبل ازطلوع آفتاب روز دوم مه دره‌شولیها چون ایلخانی را بوعده اطاعت او فریب داده بودند شروع بحرکت بطرف شمال نموده و همینکه بمحل ایلخانی نزدیك شدند خائنانه بوی حمله‌نموده وپس از جنگی که تاغروب طول کشید منهزم گردیدند تعیین عده تلفات مشکل است یحتمل قریب ۳۰ نفر مقتول گردیدند و عده زیاد آنها ازطرف صولة الدوله بود ایلخانی خود درجلو مشغول جنگ بود واز کاوله پوست پیشانیش قدری خراشیده شد

بعد ازاین همراهان صولةالدوله‌شروع بمتفرقشدن نمودندتاآنکه او آنقدر ضعیف‌شد که ایلات‌حمله اصرار بحمله نمودند ولی کشکولیها بعلت اینکه مبادا بسیاری از اقوام آنها که در اردوی صولةالدوله بودند کشته شوند از اینکار امتناع ورزیدند در شب ششم یاهفتم مه صولةالدوله بارئیس ایلات دره شولی که مسئول خیانت دوم مه بود باعده کمی سوار ناپدید گردید ایلخانی اظهار میدارد که او بفیروز آباد رفته است ومحمد بیك کشکولی باچهارصد سوار بتعاقب او رفته است آنها زنها وبچهای خود را عقب گذاشتند ایلخانی خبر میدهد که بقیهٔ ایلات نزد او آمده‌اند و زن و بچهای صولةالدوله با ایلخانی میباشند .

(نمره ۱۱۸)

《 تلگراف سرادوارد گری بسروالتر تنلی 》

وزارت خارجه ۲۲ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۳ مه شما — کرمان — برای موفقیق که قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمان درمقابله بااوضاع خیلی صعب وسخت حاصل نموده از طرف من از ایشان تمجید نمائید

من باتمام اقدامات او از اول تاآخرکار موافقت داشته ودارم

(نمرهٔ ۱۱۹)

تلگراف سروالتر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۲٤ مه ۱۹۱۲ —

حرکت نایب‌السلطنه بطور مرخصی — دیروز بعد ازظهر که نایب‌السلطنه را ملاقات نمودم همکار روسی و من بوالا حضرت اصرار نمودیم که روز ۲۸ مه از ایران حرکت نکنند چنانچه عازم حرکت بودند بلکه تاسه هفته تاآنکه در اوضاع تا اندازه بهبودی حاصل گردد حرکت خود را بتعویق اندازند

از قراری که راپورت داده شده عساکر دولتی در کمال استقامت قشون سالارالدوله‌را بعقب می‌نشانند ولی‌الحال که یفرم مرحوم شده است چندان بفرماندهان ایرانی نمی‌توان اعتماد کرد چرا که لیاقت نظامی آنها درست معلوم نیست بنا براین تا آنکه شکست قطعی بسالارالدوله داده نشود نباید ازبابت نتیجه جنگ کمی اضطراب داشت قبل از آنکه نایب‌السلطنه از ایران خارج شود او بایستی بحران کابینه که حالیه مارا تهدید میکنند خاتمه دهد

والاحضرت از قبول نصیحت بی میل بود ولی آخرالامر

قبول نمود حرکت خودرا بتعویق اندازد

(نمرهٔ ۱۲۰)

تلگراف سرو التر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۲۵ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۷ مه شما — تلگراف ذیل دیروز از کفیل قونسولگری شیراز رسیده است :—

دوکلاس ازمن خواهش میکنند که این تلگراف را مخابره نمایم بعقیده اسمارت مسئلهٔ اجاره ها را میتوان مرتب نمود بنا براین هرگاه تعلیمات قطعی بوقت برای من برسد که بتوانم دراوایل اوت شروع بکار کنم میتوانم قرار و مدار آنهارا بدهم بهمینطور میتوان نقشه‌ها وتخمین‌هارا تهیه و حاضر نمود اگر ممکن باشد ما باید در اوایل ژوییت برای تجدید اجارها شروع بمذاکرات نموده وشرایطی قید نمائیم که مجاز بتعمیر عمارات در محلاتی که اجاره میشوند باشیم

(نمرهٔ ۱۲۱)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۵ مه ۱۹۱۲ —

خزانه دارکل — کفیل خزانه داری کل برای کابینه پیشنهادی برای تصدیق مقام وتعیین قوا و اختیارات خود تقدیم نموده است پیشنهاد مزبور بقرار ذیل است :—

نظر بلزوم تعیین قطعی شخصی بمقام خزانه‌داری‌کل مابنا

بر پیشنهاد شورای وزراء امر می‌نمائیم

۱ — مسیوژاك ژزف‌مرنارد مدیرکل گمرکات برای خزانه داری کل مملکت تعیین شده‌است .

۲ — مسیو مرنارد دراین‌مقام‌جدید دارای‌قوا و اختیاراتی خواهد بود که بموجب قانون ۲۳ جوزای سنهٔ تنگوزئیل معین و مشخص شده وقوا واختیارات مذکوره را درتحت امر وزیر مالیه بروفق قانون و قوانین اداری که خزانه دار کل بمشورت وزیر مالیه و تصویب شورای وزراء تدوین نموده اعمال و اجرا خواهد نمود .

۳ — خزانه داری کل ادارات ووظایف مختلفه‌را که وزیر مالیه مسئول آن‌است به‌انضمام ادارهٔ گمرك نظارت خواهد داشت مسیو مرنارد قسمت عمده ازاین ادارات‌را ازنومنظم ومرتب خواهد نمود

٤ — یکی از وظایف مخصوص خزانه داری‌کل این است که اجرا واتمام کلیه تعهدات مالی دولت ایران‌را با ادارات خارجه تأمین نماید نظر به‌انجام‌این‌مقصود اختیار کامل دارد که‌درموقع‌خود اقدامات لازمه برای منع تاخیر درپرداخت منافع واستهلاك یامسترد داشتن قروض خارجه وحقوق ومستمریات وخسارات یاهرقسم تخفیفاتی که قانوناً از طرف دولت عطا میشود بنماید .

۵ — مدت تعیین مسیو مرنارد بوسیله کنترات دوسال یك‌مرتبه که حقوق اوهم درآنجا قید خواهد بود معین خواهد شد

(نمره ۱۲۲)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲۷ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳۱ مه من — راپورت مشعر بر دستگیری مجلل السلطان وقتل سالارالدوله بدولت رسیده‌است گمان نمی‌کنم بتوان چندان باین‌اشتهارات اعتماد نمود ولی‌واضح‌است که عساکردولتی روی‌هم رفته‌موفقیت حاصل نموده و بطرف کرمانشاه درحرکت میباشند

آخرین‌اطلاعی که ایجارسیده است مشعراست براینکه‌اهالی شهر صحنه دسته‌را که برای تصرف شهر مزبور اعزام گردیده بودند منهزم نموده‌اند ولی فعلا خبری که‌قابل اعتماد باشد بدست‌نیست .

(نمره ۱۲۳)

تلگراف سرادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۲۷ مه ۱۹۱۲ —

راجع‌بتلگراف ۲۴ مه شما — نایب‌السلطنه — هرگاه‌برای همکار روسی شما همین‌طور تعلیمات‌برسد. شما ممکن‌است بنایب السلطنه اطلاع دهید که خبر تصمیم والاحضرت برای توقف حالیه درطهران که حضور ایشان دراین موقع باریك صرف نظر شدنی نیست خیلی رضایت بخش‌است .

(نمره ۱۲۴)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۸ مه ۱۹۱۲ —

کرمان — راجع بتلگراف ٢٣ مه شما — آخرین اخبار از کرمان مشعراست براینکه عساکر ایالت روز ٢٦ بباغیان حمله برده وآنهارا مغلوب و متفرق نمود .

(نمرهٔ ١٢٥)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ١٤ مه ١٩١٢ —

آقا — افتخار دارم سواد های مراسلاتی را که قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه در موضوع اظهاراتیکه او درتحت تعلیمات سفارت باتفاق همکار روسی خود بسالارالدوله نموده‌است که از خاك ایران خارج شود لفاً ایفاد دارم .

چنانچه بخاطر دارید بین سفیر سابق وسفیر روس در اینجا این‌طور قرار بود که مسئله این را که دو قونسول مذکور اظهارات فوق‌الذکررا بسالارالدوله نموده اند هریك بعموم اشاعه دهند از ملاحظه مراسله ١٥ ماه گذشته مستر مکدول برشما معلوم خواهدشد که همکار روسی وی این قراررا بانجام رسانیده و درمیان طرفداران سالارالدوله برضد قونسولگری انگلیس احساسات خصمانه تولید گردیده وقونسول روس اظهار داشته‌است که برای‌او تعلیماتی نرسیده بوده که باین قسم عمل نماید .

من توجه مسیو پوکلیوسکی را بغفلت قونسول روس جلب نموده‌ام واو مرا اطمینان داده‌است که بایستی تعلیمات مرا درست نفهمیده باشد و دراین موضوع بهاو خواهد نوشت .

از انجائیکه مخابرات تلگرافی بین کرمانشاه و طهران مقطوع گردیده در عرض چند هفتهٔ گذشته حرکات سالارالدوله مبهم وغیر معلوم است نه این سفارت و نه سفیر روس و نه هم دولت ایران از بابت عده همراهان وی و اهمیت آنهائیرا که دور خود توانسته است جمع کند و استعداد وقوه قشونی که او بتواند در میدان جنگ حاضر کند اطلاع موثقی ندارند از قرار اخباری که واصل گردیده راپورت داده شده است که او اول با داودخان و سپس با والی پشتکوه بوده و دفعه دیگر از قرار مذکور برای جنگ بابختیاری‌ها درتحت اتحاد باشیخ محمره ووالی پشتکوه بطرف دزفول در حرکت بوده‌است .

از قرار اطلاعات‌اخیره معلوم میگردد که او درمساعی خود بجلب همراهی‌رؤسای مقتدر موفق‌نگردیده وبسرکردگی‌استعدادی‌که‌بطور مختلف از ۱۰۰۰ تا ۳۰۰۰نفر بوده‌اند بکرمانشاه مراجعت نموده است اکثر اینها اراکراد بوده‌اند که محتمل نیست تامسافت زیادی همهراه بروند وایضاً معلوم می‌شود که ایلات همراه او نبوده اند ممکن‌است چنانچه از راپورت مستر مکدول معلوم میگردد اشاعه وانتشار خبر اقدام دولت اعلیحضرتی بربعضی از رؤسای ایلات اثرنموده وآنهارا از حرکت باز داشته باشد .

سالارالدوله در ۸ مه توسط مستر مکدول پیغام تهدید آمیزی برای من فرستاده از من درخواست میکند بدولت ایران نصیحت نمایم قشون خودرا درخارج همدان برای مقابله با اوبفرستند

چرا که در صورتیکه جنك درنقطهٔ نزدیك آنجا یاداخل شهر بوقوع رسد او نمیتواند حفظ جان‌ومال اهالی‌را ضمانت نماید چنین اظهاری ازطرف او بهمکار روسی من نشده ومن این مسئله‌را بطورشوخی درموقع ملاقات غیر رسمی به‌نایب‌السلطنه عنوان کرده اظهارداشتم که سالارالدوله با هنوز دارای حس مزاح وشوخی‌است ونیاآنهد آن تکبروحس‌جاه‌طلبی که اورا وادار نمودخودرا درچند دفعه پادشاه‌بخواند از او سلب نشده است .

تلگراف فوق‌الذکر قبل از آنکه اخبار جنك فرمانفرما باجلل‌السلطان در قریب سی میل خارج همدان بقراریکه در تلگراف ۹ شهر جاری خودراپورت دادم بسالارالدوله برسد فرستاده شده‌بود وآن جنك منجر بمغلوبیت عساکر دولتی و ازدست دادن سه توپ اشنیدر کوهستانی وچند باطری کوهستانی باتمام مهمات جنکی کردید ازقراریکه رسماً مذکور شده قبل از آنکه توپهای مذکوررا از دست بدهند کولاس آنهارا برداشته بودند واز بابت قوهٔ قشون طرفین اقوال وحکایات مختلف است خصم استفاده خود را تعقیب نموده و کذارده‌اند فرمانفرما پس از این شکست دوباره عساکر خود را جمع آوری نموده وعساکر امدادی از سلطان آباد وزنجان برای او بیاید .

از آنجائیکه مابین قشون اولی که از فدائیان ارامنه ودر تحت امر کری‌خان هستند ظاهراً کدورتی درمیان است رفتار آنها قدری مشکوك است یفرم‌خان که به‌او اعتماد دارند حالا به‌آنها ملحق

گردیده ومیتوان اعتماد داشت که او بواسطهٔ نفوذشخصیت خود واهمیت مظفریتهای سابقه بتواند آنهارا ترغیب نماید باامانت ودرستی جنك کنند قشون دیگری که بهمدان رسیده بختیاری هستند اینطورتصور میشود که یفرم‌خان فرمانده عساکر دولتی خواهد بود که محتمل قبل از اینکه این مراسله بشما برسد باسالارالدوله مشغول جنك خواهند شد امضاء (والترتنلی)

(ملفوف یك نمرهٔ۱۲۵)

(مکتوب قونسول مکدول بسروالترتنلی)

کرمانشاه ٦ آوریل ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم راپورت دهم که تلگراف ۳۰ مارس را که توسط بانك همدان فرستاده بودید بعد از ظهر پنجم آوریل بمن رسید من فوراً از همکار روسی خود ملاقات نموده وقرار دادیم که سالارالدوله را صبح روز بعد ملاقات نمائیم همینکه اورا ملاقات نمودیم ما برای او ترجمهٔقسمت اول آن تلگراف را قرائت نمودیم او درجواب اظهار داشت که از آنجائیکه سفارتین بطور واسطه عمل نموده اند او مجبور است باحترام آنها از بعضی اقدامات صرف نظر کنند ولی حالیه اعلان پادشاهی خودرا داده و اقدامات خواهد نمود که دول‌را از آن مستحضر دارد ما پس قسمت آخری آن تلگراف‌را برای وی قرائت نمودیم او اظهار داشت برای تحصیل حقوق بایران نیامده ولی از آنجائیکه ایرانی‌است وازمصیبت هائی که مملکت او را در

دست پادشاه جوان و نایب‌السلطنهٔ بی اقتدار ووزرائی که مقصود آنها کیسهٔ خود پر کردن است دوچار شده‌است قلبش رقت حاصل نموده وبی اندازه متأثر شده است من باو اظهار داشتم که قبل از آنکه آخرالامر امتناع ورزیده واین پیشنهادات‌را ردنماید خوب‌است درمسئله مداقه از روی احتیاط بنماید مخصوصاً در وقتی که دو دولتی مثل انکلیس وروس متحداً از او تقاضائی مینمایند که هیچ دولت‌معظمی حتی آنرا سبك نشمرده و رد نمی‌نماید همکار روسی من هم به او اصرار نمود که از آنجائیکه امتناع و رزیدن او خیلی اهمیت خواهد داشت خوب است قبول نماید او درجواب اظهار داشت که دولتین آنقدر بی انصاف نیستند که خود به او حمله نمایند وهرگاه هم خود آنها این کار را بکنند تمام عالم اسلامی یعنی ۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰ مسلمانها ازاو حمایت و تقویت خواهند داشت و درخواست مینمود که سفارتین بایستی اوضاع ایالات وولایاتی را که درتصرف اوست باطهران وجاهای‌دیگر تطبیق کنند .

من اظهار داشتم که تجارت کرمانشاه از زمان ورود او بحال سکون وتعطیل باقی بوده و او از قبول این مسئله سرباز زده و گفت خیر آن راه امن است .

ما اشعار نمودیم که عساکر ایلیاتی او قادر برمقاومت باقشون صحیحی که درکار حرکت بطرف اوست نمیباشد در جواب گفت هرچه زودتر برسند بهتراست وکار زودتر یکسره میشود پس‌از آنکه بازهم به او اصرار نمودیم قبول نماید نتیجه نبخشید ما از نزد او

خارج شدیم .

حقیقت مسئله این است که خوابهائی که برای تحصیل عظمت واقتدار آتیهٔ خود می‌بینند آنقدر زیاداست که ممکن نیست مقام خود را درك نماید .

من سواد تلگراف مذکور را برای مستر سون فرستاده‌ام که بنظر هریك از خوانینی که با آنها مخابره و مراسله داود برساند ومفاد آنرا باشخاص مختلفه آن‌محل ابلاغ نماید .

ازقراریکه در شهرمذکور شده کهاظهاراتیکه دوقونسول‌دیروز نمودند تنها بعلت‌اقدامات سفیر انگلیس وقونسول بوده‌است منشی‌من مرا اطلاع میدهد کههمراهان سالار الدوله بتصور اینکه مادشمنان آنها هستیم ممکن است سعی کنند بقونسول‌خانه انگلیس ویا اتباع دولت مشارالیها صدمه برسانند من‌شخصاً میتوانم تصور احتمال‌وقوع‌چنین امری‌را بنمایم ولی اگر دراعاده برقراری حکومتی در اینجا تاخیری روی دهد ممکن است بوقوع رسد

سالارالدوله بهارون‌آباد که‌محل سکونت‌داود خان‌است خواهد رفت که‌رؤسای محلی‌را ملاقات نموده ومنازعات آنرا اصلاح نماید

(امضاء) مکدول

(ملفوف دوم نمره ۱۲۵)

(مکتوب قونسول مکدول بسروالتر تنلی)

کرمانشاه ۱۵ آوریل ۱۹۱۲ —

آقا افتخاردارم راپورت دهم که بروفق تعلیمات مندرجه‌تلگراف

سرجارج بارکلی که توسط رئیس بانک شاهنشاهی همدان مخابره شده
بود، من اقداماتی نمودم که اظهاراتیرا که از جانب سفارتین بسالار الدوله
شد اشاعه وانتشار دهم . همکار روسی من اظهار میدارد که دستورالعمل
اشاعهٔ آنهـا برای وی نرسیده است

ابتداءً من صمصام الممالك رئیس ایل سنجابی را از آن مستحضر
داشتم اواظهـار داشت که علی اکبر پسرش اتحادی بر ضد داودخان
کلهر نموده ولی از انجائیکه داودخان یکی از همراهان وحامیان بسیار
معتمد سالارالدوله میباشد قوت وی انقدر نیست که در صورتیکه
داودخان تقویت نماید او بتواند باسالارالدوله جنك کنند اگر شخصی
مثل فرمانفرما بافقط ۵۰۰ نفر ودو توپ وارد کرمانشاه شود حضور
او کفایت خواهد کرد وعساکر متحدهٔ او میتوانند موثراً با داود
خان جنك کنند چنین اقدامیرا باید فوراً انجام داد وگرنه ایلات مجبوراً
بسالارالدوله ملحق شده یا لااقل دسته جات کوچك قشونی برای او
خواهند فرستاد

من آقامحمدمهدی مجتهدرا از آن تلگراف مستحضر داشته واو
فوراً بطرف ده خود حرکت نمود وهیچیك از مجتهدین قابل اهمیت
بغیراز آقارحیم دیگر درانجا دیده نمیشود

روز هشتم سواد تلگراف مذکوررا توسط قاصدی برای
والی پشتکوه فرستاده نسخهٔ را هم توسط پسته برای مستر ویس قونسول
سون بقصر فرستادم

شخصی را هم نزد ایلخانی که پسر فرخ خان مرحوم است

وسر کرده شعبه حاجی‌زاده ایل کلهر وایلخانی باالاستحقاق میباشد بشهر فرستادم وبرای‌او پیغام دادم که چون درزمان غارت شهر اوبرای حفظ اتباع انکلیس قدری خدمت نموده‌بود من میخواستم اورا ازانچه بهسالار الدوله ومجلل السلطان اظهار شده مسبوق و مستحضر گردد برای آنکه مقام خودرا بشناسد او درجواب گفت که‌مثل سایرین نبوده وازاهل شهر است ودر خاکی که داودخان بزور تصرف نموده دارای حقوق واملاك میباشد وتصور می‌نماید که برای‌وی هیچ لزومی ندارد رویهٔ خودرا تغییر دهد ولی‌پس‌از از یك ماه دیکر همینکه فرمان‌فرما پیش‌قدمی نماید او میداند چه کنند

روز ۱۳ قریب یکصد نفر ازهمراهان شاهزاده درخانهٔ آقا رحیم باهم ملاقات نمودند از رؤسای آنها یکی ایلخانی و سالار مظفر ومشهدی حسن برادر معین الرعایای مرحوم انجا بودند آقا رحیم از اخباراتیکه ازقونسول‌خانهٔ انکلیس اشاعه یافته ترسیده وخیال حرکت دارد ودیگران اظهار داشتند که ازقونسول‌خانهٔ روس چنین اخباری شهرت نیافته وانچه واضح‌است این‌است که انکلیسها دشمن سالار الدوله میباشند

آقا رحیم ارائهٔ طریق نمود که چیزی بطهران نوشته شده اظهار بدارند که آنها مردمان فقیر بی صدمهٔ بوده وبهر کس که با قشونی برای انها فرستاده شود اطاعت خواهند نمود ودرخواست عفوعمومی بنمایند دیگران امتناع‌نمودند وبالاخره مراسلهٔ نوشته

ونزد سالارالدوله فرستادند که از زمانیکه او ازقونسولخانهٔ انکلیس خارج شده اینطور اشاعت یافته که محمدعلی حرکت نموده وسالارالدوله هم باید خارج شود ودولت مرکزی دارای اقتدار بوده وخیلی لازم است کهاو والی‌را باخود متحد نموده وبا عساکروالی فوراً بطرف کرمانشاه مراجعت نماید وگرنه شهر ازدستش خواهدرفت اگروالی بااو نیست واو نمیتواند کاری بکند اوبایستی آنهـا را اطلاع دهد که وسایل حفظ امنیت اورا فراهم آورند

اینکه قونسول روس چیزی اظهارنمیکند وقونسول عثمانی هم بنا بر میل شاهزاده رفتـار میکنند سبب شده است که اهالی‌را عقیده براین شده که فقط انکلیسها دشمن شاهزاده مذکور میباشند وهرگاه قشونی پیدا کند ممکن‌است برای‌اتباع انکلیس خوب‌نباشد

سالارالدوله دوستان و همراهانیکه ازروی صداقت ودرستی با او عمل نمایند ندارد اشخاصیکه بوی ملحق میشوند بعضی ازروی پلتیك وبعضی ازترس وبعضی برای غارتگری وسایرین برای بستگی زیادی که بوی‌دارند میباشند وبعضی‌دیگرهم برای آن‌است که‌میدانند درصورتیکه دولت آنهارا معفو بدارند اهالی شهر برای بدرفتاری وبدسلوکی که ازطرف آنها بایشان شده بقتلشان خواهند رسـانید اقدام فوری لازم‌است ازطرف دولت بشود که او را ازجمع آوری قشون دیگر منع نمـاید اینطور اشاعت یافته که در طهران قشونی نیست و هیچکس برای همدان حرکت نکرده ووالی پشت کوه و شیخ محمره باقشون خود بطرف سالارالدوله حرکت نموده‌اند

از گیلان اخبار قابل اعتمادی نرسیده (که سالار الدوله درانجا است) ازقراریکه مذکور است نظام السلطنه بوی ملحق گردیده واو دستورالعمل کتبي داده‌است که‌برای سوارهای پشت کوهی‌منزل تهیه نمایند ولی خیلی محتمل است که‌این یکی‌ازجعلیاتی باشد که‌اوبرای تشویق همراهان‌خود برحسب عادت انتشار میدهد ازطرف‌دیگر اینطور شهرت‌دارد که‌والی امتناع ازملحق شدن باو نموده است و اخبار قطعی اخیره این‌است که‌والی برای شکار رفته است

بهبودی یاعدم بهبودی این اوضاع بسته بوالی‌است واو مثل سردار اکرم ازقرارمعلوم بواسطهٔ احترامات فوق‌العاده که نسبت به داودخان که‌ازخانواده بی‌اهمیتی است بعمل آمده مکدر شده‌است

(امضاء مکدول)

《نمره ۱۲۶》

(مکتوب سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۴ مه ۱۹۱۲ —

آقا افتخاردارم خلاصه وقایع چهار هفته اخیر ایران را بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاددارم (امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۱۲۶)

خلاصه وقایع چهار هفتهٔ ایران لغایت ۱۴ مه ۱۹۱۲

(طهران)

سفیر اعلیحضرتی — سروالتر تنلی در ۱۸ آوریل بطهران ورود نموده اعتبارنامه های خود را روز بیستم به اعلیحضرت‌شاه

تقدیم نمود

دستگیریهای پلتیکی — در آخر ماه آوریل چند فقره دستگیریهای پلتیکی بوقوع رسید ودرجزو آنها سردار محیی و دو برادرش کریم‌خان و عمیدالسلطان ویمین نظام ناصر الاسلام سلیمان میرزا (سرکردهٔ حزب دموکرات) ومنتصر السلطان وسیدجلیل اردبیلی ووحیدالملك بودند روی‌همرفته قریب بیست نفر دستگیر و از طهران نفی شدند بحسین‌قلی‌خان نیز در همان وقت پاسپورتی داده شد

انتخابات برای مجلس — دراوایل مه دستخطی بامضای نایب السلطنه مورخه ۳۰ آوریل اشاعت یافت دستخط مزبور حاکی برقصد نایب‌السلطنه برای مسافرت باروپا ولزوم شروع انتخابات برای مجلس جدید بود ترجمهٔ این دستخط درجوف مراسلهٔ علیحده فرستاده شده است

اقدامات برعلیه سالارالدوله — در ٦ مه خبر شکست عساکر فرمانفرما ازطرف عساکر مجلل السلطان بطهران رسید روز بعد یفرم‌خان برای همدان حرکت نمود که بداوطلبان ارمنی فرمان دهد هیئت ارامنهٔ طهران بعلت اینکه ظاهراً افتتاح مجلس بمهدهٔ تعویق افتاده است اعتراض نموده‌است که نباید داوطلبان ارمنی دراستخدام دولت‌ایران داخل شوند بین رؤسای این هیئت ودولت دراین‌موضوع مذاکرات درمیان است

نایب السلطنه — نایب السلطنه که تصمیم نموده‌بود در ١٤

مه از طهران حرکت نماید الحال حرکت خودرا تا دو هفتهٔ دیگر بتعویق انداخته است روز ۱۱ و ۱۲ مه نایب السلطنه هیئتهای مختلفه دیپلوماسی‌را برای خدا حافظی پذیرفت

(تبریز)

درعرض چهار هفتهٔ اخیره دراوضاع تبریز تغییری حاصل نشده‌است قونسول اعلیحضرتی در ۱۵ آوریل راپورت دادکه برعساکر روس درتبریز ۵۰۰ نفر اضافه شده و ۱۴۰۰ نفر پیاده نظام روس ازسرحد برای خوی عبور نموده اند

(گیلان و مازندران وطالش)

این ایالات وولایات آرام بوده‌اند ولی درطالش قدری جنك بین اهالی وعساکر روس بوقوع رسیده وعلت این بود که اهالی رشت ازقبول شخصی‌را کـه جنرال قونسول روس بایالت نامزد نموده بودند امتنـاع ورزیدند

دراوایل مه عساکر روس ازطالش پس از انکه در نصف آن ناحیه اعاده نظم نمودند به آستارا عودت داده شدندماورین روس تا کنون تصمیم نکرده‌اند که آیا برای اتمـام آرام نمودن آن نقـاط قشون‌دیگری اعزام خواهند نمود یانه ایالت که ازروی پیش‌بینی همراه عساکر روس به آستارا رفته بود حالا بان‌ناحیه آرام مراجعت نمود

در ۲۵ آوریل ۲۰۰ نفر قزاق از روسیه و ۴۰۰ نفر پیاده‌نظام ازقزوین وارد شدند پیاده نظـام مذکور همان روز برای بادکوبه حرکت نمود

(اصفهان)

بعلت تزئید متوالی قیمت ارزاق ازقراریکه راپورت داده‌شده مصیبت اهالی حالا زیادتر ازماه‌های زمستان میباشد در امنیت این ولایت چندان بهبودی حاصل نگردیده در ۱۸ آوریل ماژر پیطرسن یکی ازصاحب‌منصبان سوئدی ژاندارمری هنگامیکه با دستهٔ کوچکی ازشیراز بطرف طهران میامد درمورچه خورت براو شلیك شده (۲۰ میلی شمال اصفهان) ویکی اززاندارمهای او که برای تحصیل علیق رفته بود ازطرف ایلیاتیها دستگیرشد ماژر پیطرسن توانست با بقیهٔ دسته خود فرار کند دوروز بعد ژاندارمیکه دستگیر شده بود مستخلص گردید

سردار ظفر حکمران هنوز با مستر هیکاك وکیل خزانه‌داری کل مخالفت میورزد در ۱۷ آوریل بین آنها ملاقاتی واقع شد که بایکدیگر قرار و مداری بدهند ولی پیشنهاداتیکه جناب معظم کرده بودند آنقدر زیاده از اندازه اجحاف بود که محتمل نیست دولت مرکزی آنهارا قبول نماید

(یزد)

تحریك علما و بعضی ازاعیان یزد واردستان هیجانی برضد شهاب الدوله حکمران انجا برپا شده‌است

در ۷مه ۴۰۰ نفر ازایلات عرب ازقراریکه راپورت داده شد ازطرف جنوب غربی بطرف یزد درحرکت بودند ودسته‌دیگری مرکب از ۱۵۰ نفر از بهارلوها بقراریکه راپورت داده شده شهر

بانك را كه در صدميلي يزد است گرفتند

(شيراز)

هيئتي از رؤساي اعراب در ۱۸ آوريل داخل شيراز شدند كه از حكومت نصرالدوله بر ايلات خمسه مخصوصاً بمناسبت قتل رضاقلي خان (خلاصه وقايع ماه گذشته‌را ملاحظه نمائيد) اظهـار عدم رضايت نمايند قوام‌الملك پدر نصرالدوله بوسيلهٔ وعده حكومت خود آنهـارا راضي نمود

در ۲۳ آوريل ايلخاني با ۱۰۰۰ نفر از قشقائيهـا از شيراز حركت نمود كه برضد صولة الدوله برادراو كه ايلخاني سابق قشقائي بود حركت كنند در ۳۰ آوريل استعـدادي از ايلات عرب بوي ملحق شده ودر ۶ مه بااستعداد متحده قشقائي وعرب بهمراهان صولة الدوله حمله برده و آنهارا شكست داد صولة الدوله باچنـد نفر از همراهان خود باتفاق محمدبيك يكي از رؤسـاي كشكولي و ۴۰۰ نفر بطرف كوهستان فرار كرد

(كرمان)

دراوايل آوريل امير اعظم ايالت كرمان كه‌از زمان ورودش بكرمان برايش پول نرسيده‌بود ميرزا حسين‌خان رئيس نظميهٔ انجارا بااستعدادي براي وصول ماليات باطراف فرستاد

در ۲۲ آوريل بكرمان خبر رسيد كه ميرزا حسين‌خان با رفعت نظام حكمران بم وبعضي ازخوانين محلي براي غارت شهر و خارج كردن حكمران بطرف كرمان حركت كرده است

ازانجائیکه دولت مرکزی ازایالت تقویت نموده بودند(بیشتر بواسطهٔ انتریکهای سردار نصرت) وازانجائیکه بسیاری ازعساکر وی بعلت نرسیدن حقوقشان اورا ترك نموده بودند با نهایت اشکال ازاو جلوگیری شد که ازشهر خارج نشده و انرا بحال خود وانگذارد

همینکه بسفیر اعلیحضرتی اظهاراتی شد حکومت مرکزی بامیر اعظم ویاغیان تلگرافی نمودند که مامور مخصوص فرستاده خواهد شد که علت شکایات وتظلمات آنهارا تحقیق نموده و آنها را متنبه سازد بشهر ورود ننمایند

در ۱۱ مه استعداد یاغیها دردو منزلی کرمان اردو زده و روز بعد بنا بخواهش ایالت قونسول اعلیحضرتی مجلسی از معتبرین شهر منعقد نموده و مسئولیت عمدهٔ را که بر آنها وارد خواهد شد درصورتیکه بگذارند یاغیان بشهر واردشوند بانها فهمانیدیم

در موقع نوشتن این مراسله بین ایالت و یاغیان مذاکراتی درمیان است و چنانچه ظاهر میشود اوضاع امیدبخش است

(کرمانشاه)

فرمانفرما در ٥ آوریل وارد همدان شده و در سوم مه برای مقابله باجلال السلطان حرکت نمود

قشون مخالف در ٥ مه بااین عساکر مصادف گردیده و قشون دولت مغلوب ومجبور بمراجعت بهمدان شدند .

یفرم خان در ۱۱ مه با ۲۰۰ نفر بهمدان وارد شده و همین که فرمانفرما دوباره بطرف خصم میرود به او ملحق خواهند شد

از قراری که راپورت داده شده بازهم قشون امدادی دولت در راه برای همدان میباشند

سالارالدوله پس از اقداماتیکه برای همدست نمودن کلهرها ووالی پشتکوه نمود (اگرچه موفقیت‌او دراینموضوع غیر معلوم‌است) باقریب ششصد نفر در ۱۲ مه بکرمانشاه مراجعت نمود

ایلات سنجابی و سایرین اگرچه ظاهراً باسالارالدوله مخالفتی نمودند هنگامیکه در گیلان بود کسیرا بملاقات او نفرستادند

بوشهر

بعلت حضور دستجات سارقین در دره کازرون تجار شیراز بتجار بوشهر تلگراف کرده اند که مال‌التجاره حمل نمایند .

در احمدی مرض طاعون پیدا شده وبهمین طور دردهات دور وحوالی نیمه راه بین بوشهر وبراز جان اینمرض شیوع پیدا کرده

(بندر عباس)

نایب‌الحکومه که از روزبیستم الی ۲۸ مارس در قونسولخانه پناهنده شده بود همینکه دریافت کشتی پرس پلیس باتفنگچی میرسد از ترس اینکه مبادا دستگیر شود مجدداً بست اختیار نمود

در۲۱ آوریل بازارهامسدود گردیدوقریب۲۰۰نفر ازتجارو سایرین در قونسولخانه پناهنده شدند که از تعدیات حکمران بنادر خلیج تظلم نمایند ..

در ۱۱ مه بواسطهٔ ورود دستهٔ قریب ۲۰۰نفرغارتگران در ۱۰ میلی شهر اوضاع سخت تر گردید

شوشتر

باوجود آنکه وقارالملك حكمران بیطرف در ٥ آوریل وارد شوشتر گردید حکومت مرکزی به او امر داده بودند که در موضوع اختلافات بین شیخ محمره و بختیاری تحقیقات بعمل آورد بختیاریها در غره مه شوشتر را بقوه قهریه اشغال نموده بودند

بوصول این خبر شیخ قشونی قریب ۱۰۰۰ نفر از اهواز جمع آوری نموده و بطرف شوشتر حرکت نمود

این اقدام شیخ بانضمام اظهارات سفیر اعلیحضرتی بخوانین که قشون خودرا از آنجا خارج نماید تا آنکه نتیجه تحقیقات بعمل آید اسباب این شد که بختیاری‌ها در ۹ مه شهر مذکور را تخلیه نمودند

(نمره ۱۲۷)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ١٤ مه ۱۹۱۲ —

آقا اوضاع دور و حوالی شوشتر در عرض چند هفتهٔ گذشته اسباب تشویش خیال بوده است چون قونسولهای اعلیحضرتی مقیم محمره و اهواز مرا مستحضر داشته بودند که بختیاریها عزم خود در اجزم نموده بودند که بر خلاف شیخ محمره و همراهان وی در شوشتر دستی پیدا کنند من اظهار اتیرا که سرجارج بارکلی سابقاً بخوانین بختیاری طهران نموده بود تجدید کرده دولت ایران را متنبه نمودم که هرگاه نزاع و جدالی در عربستان رخ دهد اوضاع بسیار سختی بوجود خواهد آمد که نه فقط امنیت راه بختیاری را در خطر خواهد انداخت وبدان واسطه باعث منع تجارت

انگلیس خواهد شد بلکه ممکن است اثر خیلی مهمی بر اوضاع عمومی ایران داشته باشد

خوانین درجواب اظهار داشتند که آنها در حدود نزدیك شوشتر دارای دهات بوده وادعا مینمودند که خیلی زیادتر از شیخ محمره و همراهان عرب او در آن نقطه ارتباط و منافع داشته‌اند و وعده دادند که اوامر مؤکده برای خوانین محلی بفرستند که دست از مخاصمات برداشته ومنتظر نتیجه تحقیقات راجع بمنافع متضاده که قونسولهای اعلیحضرتی در اهواز ومحمره (که بعلاوه نصایح سر پرسی کاکس هم کمك ذی قیمت به آنها مینماید) بعمل می آورند معلوم گردد .

من صورت دهاترا که سردار اسعد ووزیر مالیه میگویند در حدود شوشتر است و متعلق بخودشان یا بستگان آنها است برای ماژر هاورت فرستادم واو درجواب گفت که تمام این دهات درناحیه دزفول واقع اند مگر یك دسته دهات مهمی موسوم بعقیلی که آنهارا نزدیك شوشتر میدانند .

در باب اینکه آیا امر صادره صمصام السلطنه صدراعظم و سردار اسعد خیلی دیر رسید یا نه من نمی توانم چیزی بگویم ولی از اخبار متضاده که برای من رسیده واضح میشود که بختیاریها حرکتی بطرف شوشتر نموده و آنجارا اشغال نمودند وظاهراً بهمین اندازه مسموع میباشد که آنها بعد از آن شهر مذکوررا تخلیه نمودند اگرچه من فعلا درست نمی‌دانم که علت تخلیهٔ آنها از اثر اوامر طهران بوده

چنانچه خوانین اینجا ودولت ایران اظهار میدارند یا آنکه بواسطه حرکت دادن قشون ازطرف شیخ بوده‌است چنانچه مخبرین غیر رسمی إطلاع داده اند .

ازقراری که نایب‌السلطنه مرا اطلاع داده‌است شیخ‌اطمینانات بسیار صادقانه بدولت ایران داده ودرحالتیکه از تجاوزات بختیاری ها شکایت نموده اظهار میل کرده‌است که منتظر فیصله قطعی مسائل جاریه بوده واز روی یقین عنوان نموده‌است که بهیچوجه میلی ندارد بضرر بختیاری‌ها مقام مهم عمده در عربستان برای خود تحصیل نماید و بطور پروتست اظهار میل نموده است که صادقانه با حکمران عربستان همراهی خواهدکرد واو چنانچه بمن وعده داده شده، بلا تأخیر بمقر خود خواهد رفت والا حضرت دراین موقع بمن اظهار داشت که رؤسای بختیاری که نسبت بحکومت مرکزی دارای چنین اهمیت مقامی میباشند اوامر بسیار صریحه برای خوانین محلی فرستاده اند که دست ازمخاصمه بردارند واو بانهایت اعتماد یقین داشت که کار اصلاح خواهد شد من مدتی‌است اخبار قطعی از آن نقطه ندارم واین مسئله مرا امیدوار میسازد که خطر در هرصورت حالیه برطرف شده است .

اخبار مجادلات در راه بین بختیاری‌ها و کهکلوئیهاهم رسیده و بوکیل اداره لینچ اطلاع داده شده است که تمام کاروانسراهای راه را ازمال‌التجاره‌های جمع شده خالی سازند این نیز باطلاع رؤسای بختیاری رسانیده شده وآنها مرا اطلاع داده اند که احتیاطات لازمه

برای حفظ راه بعمل خواهد آمد .

امضاء (والترتنلی)

(نمرهٔ ۱۲۸)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۴ مه ۱۹۱۲ —

آقا چنانچه مفتخراً در تلگراف ۲۹ ماه گذشته خود راپورت دادم نایب السلطنه درضمن صحبتی که در ۲۸ آوریل باایشان داشتم بمن اظهار داشتند که دستگیری بعضی اشخاص لازم شده است چراکه بسمع دولت رسیده است که نقشهٔ خطرناکی کشیده میشود ومقصود طرفین آن این است که ترتیبات و اوضاع موجوده را برهم زده ومعدوم سازند ناصرالملك بعلاوه اظهار نمود که یکی ازحوادث غیر مطبوع این هیجان وجود احساسات عموم برضد خارجه بوده که تا اندازهٔ زیادی بواسطه هیجان مذهبی است که از بمباردمان مقامات متبرکه مشهد تولید گردیده اظهار داشتند که چون این احساسات چندان جلوهٔ نداشته نباید تصور شود که این حادثه نامساعد باعث تولید تغیر وتکدر کمی بوده (چراکه در حقیقت اینطور نبوده است)

یکی ازعلمای یزد که لیدر این هیجان بود اول کسی بود که موردعقوبت وارد گردید وشخص مزبوردستگیر و بمازندران تبعیدشد درابتدا اینطور مذکور گردید که دستگیری این شخص برای آرام نمودن اغتشاشیکه تهدید می‌نمود کافی بود ولی چند نفر ازسایرشاکیان

معروف را که دارای عقاید مختلفهٔ پلتیکی بودند ازقبیل سردار محیی و دو برادرهای او وسلیمان میرزا لیدر حزب دموکرات وبسیاری دیگر از اعضای معتبر دموکرات مجلس سابق دستگیر شدند وبه وحیدالملك و حسینقلی خان نواب نصیحت داده شد که باروپا مسافرت نمایند

ظاهراً دلیل صحیحی بدست نیست که تصور شود این اعضای حزب ترقی خواه مستقیماً در نقشهٔ که باعث دستگیریهای اولی شد شریك بوده‌اند ولی آشکار می‌نماید که تصور شده‌است این موقع موقع مناسب ومساعدی بوده است برای آنکه تلافی خصومتهای سابقه شده واز جولانگاه پلتیك تمام اعضای رئیسه ومعتبره آن حزبی را که بواسطهٔ پیروی وهمراهی نقشه شوستر و خصومت غیر قابل اصلاح با روسیه خودرا انقدر معروف وقابل اهمیت ساخته بود اخراج نمایند

علاوه براینکه اشخاصیکه دستگیر شده‌اند بنقاط مختلفهٔ مملکت تبعید شده‌اند شخصاً بانها صدمه وارد نیامده ودر مورد آنهائیکه محتاج کمك مالی بودند دولت مقرری مناسبه برایشان معین نموده است اینطور تصور میشود که اکثر آنهارا میگذارند درصورتیکه مجلس منعقد گردد بطهران مراجعت نمایند (در مکتوب علیحده درخصوص انتخابات شرحی مذکور شده است)

(امضاء) والتر تنلی

(نمرهٔ ١٢٩) .

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ١٥ .. ١٩١٢ —

آقا — افتخاردارم که ترجمهٔ دستخط ٣٠ آوریل نایب‌السلطنه را که بموجب آن والاحضرت وزرارا دعوت بشروع انتخابات برای مجلس جدیدی بروفق قانون اساسی مینماید ایفاددارم دراین دستخط بعلاوه توضیح شده است که بواسطهٔ اوضاع مغشوش بسیاری ازنقاط مملکت ممکن است انتخابات دربعضی از نقاط بعمل آید ولی اهمیت تکمیل انتخابات طهران‌را هرقدر زودتر که امکان دارد تاکید مینماید

این دستخط تا چند روز پس ازامضا منتشر نگردید ولی‌در غرہ شهر جاری وزیر امور خارجه بامن دراین موضوع صحبت نموده اظهار داشت که عقیدهٔ دولت بر این است خیلی خوب است که انتخابات هرقدر زودتر که‌مناسب باشد بانجام برسد و صحبت او عموماً مبنی برمفاد دستخط مذکوربود جناب معظم‌له یك نکتهٔ دیگرقابل اهمیت ذکر نمود که‌در اعلان رسمی مذکور بدان اشاره نرفته بود و آن قصد دولت ایران بود که پس از انعقاد مجلس هرقدر زودتر که مناسب باشد مجلس سنارا تشکیل دهند وثوق‌الدوله اشعار نمود که مجلس سنا بروفق‌مواد قانون اساسی از اعضائی تشکیل خواهد گردید که نصف آنها را قوه مجریه ونصف دیگررا مجلس‌انتخاب خواهد نمود بطوریکه تازمانیکه مجلس جدید شروع بکارهای خود نموده آن مجلس هم نمیتواند داخل درعملیات شود وممکن است اوضاع طوری پیش آید که لازم شود تمام اعضای مجلس در طهران باید انتخاب‌شوند ووکلای نقاط دیگر مملکت را هم اهالی پای‌تخت انتخاب نمایند واظهار عقیده نمود که ممکن خواهدبود یك نفر علاوه برنصف عدهٔ وکلائیکه

برای مجلس لازم است انتخاب نمود بطوریکه آنها قانوناً حق اخذ رای داشته باشند

از اول واضح بود که این اظهار اشتیاق برای شروع بانتخابات فقط برای آرام نمودن افکار عموم بود واز آنوقت تاکنون چندان مساعی برای تهیه کاندیداها یا اقدام درطریق تعیین روزی برای انتخابات بکار برده نشده واین خود یك نوع بازی بود وخیلی شك میرود از اینکه بتوان عدهٔ مکفی بدست آورد که حق اخذ بتوانند داشته باشند اگر در امورات همدان پیشرفتی حاصل نشود ممکن است کار بر دولت سخت شود چرا که کمیتهٔ مرکزی ارامنه انتخابات سریع را یکی از شرایطی قرار داده است که در تحت آن فدائیان که در تحت امر یفرم خان برای استقرار اوضاع حاضره آنقدر زحمت کشیده‌اند راضی خواهند بود که با سالار الدوله جنك کنند

دولت اطمینان کتبی داده‌اند که انتخابات بعمل خواهد آمد ولی عبارت این نوشته بطوری ازحیث تاریخ و شرایط مبهم وغیر معلوم است که کمیتهٔ مذکور ازسابق بیشتر نسبت بمقاصد حقیقی دولت سوء ظن برده‌اند ومایل نیستند این اطمینانات غیر معلوم را بپذیرند

(امضاء والتر تنلی)

(ترجمهٔ ملفوف نمره ۱۲۹ دستخط نایب السلطنه)

(راجع بانتخابات)

۳۰ آوریل ۱۹۱۲ — خدمت کابینه وزراء — شما آگاه هستید که بنا بر احتیاجات قانونی من فرمان ودستخطی برای انتخابات جدیده

درموقع اختتـــام دورهٔ تقنینیهٔ مجلس ملی صادر نموده توسط وزارت داخله آنهـــارا منتشر نمودم بدبختانه بعلت بعضی حوادث وغیـــاب حکام بعضی از ایالات وولایات وعدم نظم وآرامی کامل که درموقع انتخابات لازم است تا کنون دراجرای آن تاخیری بوقوع رسیده است

اگرچه واضح است که چنانچه درسایر ممالک مرسوم است مقصود دولت ابتداءً تهیهٔ زمینه واساس وسپس پس ازمدت قلیلی شروع بانتخابات است ولی از انجائیکه تاخیر دراین امر جایز نمیباشد و چنانچه فعلا مذکور است بعضیهـــا ازروی جهل وبعضی ازروی ضدیت شخصی این‌را حمل به‌غفلت وبی‌اعتنائی ازطرف دولت‌مینمایند من توجه وزرارا باین نکته جداً جلب مینمایم وبانها توصیه‌میکنم که باکمال مراقبت دراین‌مسئـــله مداقه نموده وبدون تاخیر در نقاطیکه امکان انتخاب آزاد میباشد و انتخابات درانجاها امکان پذیراست مخصوصاً در پای‌تخت که اهمیت آن نسبت بســـایر نقاط زیادتر است شروع به انتخابات نمایند

اگر در بعضی جاها بعلت اوضـــاع فوق الذکر تااندازهٔ در انتخابات تاخیری روی‌دهد البته درموقع انتخابات در سایر نقاط مساعی بعمل خواهد آمد که هرقدر زودتر که ممکن است اوضاع آن‌نقاط هم بهمینطور مساعد گردد

چون انچه لازم بود دراین‌موضوع مذکور شود در فرمان مرقوم وصادر کشته من فقط دراین یادداشت تکرارمیکنم وتاکید میکنم که منافع وسعادت آتیه مملکت تمـــاماً بسته به نتیجهٔ انتخابات

این دوره تقنینیه میباشد

من انتظار دارم که بلاتاخیر تصمیم قطعی شده ونتیجهٔ آن اعلان شود که قبل از حرکت برای مسافرتی که در نظر دارم برمن معلوم شود که وزراء جداً وبطور واضح اهمیت این وظیفه‌را در نظر داشته ودراین باب اقدام نموده‌اند ودرنقاطیکه اوضاع مساعد بوده اقدامات مقدماتی شده ودر جاهائیکه نظم وآرامی اعاده خواهد شد اقدامات بموقع برای انجام انتخابات بعمل خواهد آمد

از انجائیکه شرط اول برای سعادت وخوشنودی اهالی وترقی مملکت انجام این وظیفه مهم واجرای صحیح آن است وزرای کابینه بوسیلهٔ انجام آن موجبات مسرت وآسودگی خیال مرا فراهم خواهند آورد واز انجائیکه این مسئله مستقیماً مربوط بوزارت داخله است امیدوارم که ایشان نظر باطلاعات خود باجدیت وحدت مخصوص عمل نموده واین یادداشت را برای استحضار خاطر عموم مردم انتشار خواهند داد

ازخداوند مسئلت می‌نمایم که وزرارا تایید فرماید که ازعهدهٔ این مسئولیت مهم هرقدر زودتر که ممکن است برآمده بطوریکه کمکی برای حصول سعادت و خوشنودی اهالی مملکت بنمایند

(امضاء) ابوالقاسم

(نمره ۱۳۰)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۵ • ۹ ۱۹۱۲ —

آقا اوضاع کرمان درعرض ماه گذشته بسیار نامساعد بوده ولازم شد اتصالا اظهارات بدولت‌ایران بشود در۲۲ آوریل قونسول اعلیحضرتی تلگرافاً خبرداد که میرزا حسین خان که‌با استعداد زیادی وچندین عراده توپ برای وصول مالیات باطراف فرستاده شده بود بخوانین جیرفت ورودبار ملحق گردیده و فراشباشی ایالت‌را که نیز مشغول مالیات بوده دستگیر و انچه داشته‌است برده‌اند وبقصداخراج ایالت وغارت شهر بطرف کرمان حرکت کرده‌اند

من وزیر امور خارجه‌را از این‌اوضاع‌در۲۴ آوریل‌مستحضر داشته واهمیت زیاد نظم وآرامی کرمان‌را بمناسبت تجارت انکلیس‌و استقرار نظم درراه کرمان الی بندرعباس را بایشان خاطرنشان نمودم وزیر امورخارجه اظهارداشت که‌دراین‌موضوع چندان اطلاعی نداشته ولی وعده داد که‌تحقیقات فوری بنماید

در ۲۸ آوریل من بهمین مضمون با نایب السلطنه مذاکره کرده وبعلاوه اظهار داشتم که‌ازقرار معلوم کانل هیك رضایت‌دارد از اینکه امیر اعظم وظایف خودرا بخوبی بانجام رسانیده و میرساند ومن‌هم مجبور بوده‌ام که این عقیدهٔ مخالفیرا که‌درطهران شیوع‌داشت تکذیب نمایم من بعلاوه اظهار داشتم که منشاء این آنتریکها چنانچه مکشوف گردیده سردار نصرت نایب الایاله بوده که فعلا در طهران حضوردارد من درباب اقدامات سردار نصرت تا اندازه بطور سخت مذاکره نموده اظهار داشتم از ورود گستاخانهٔ او بسفارت که سعی نموده است مارا برضد امیر اعظم برانگیزاند بسیار

متغیر هستم

جناب معظم له درجواب اظهارداشت که راپورتهای مشروح برای وی رسیده مشعر براینکه تمام اغتشاشات کرمان بواسطهٔ اجحاف و زیادروی ایالت بوده است که ازهمه طرف ماموریتهای رسمی را در معرض بیع و شری درآورده وهرقدر توانسته ازاهالی جبراً پول گرفته ست ایشان ازمن درخواست نمودند که از کلنل هیك تحقیق نمایم که آیا این حکایات وروایات اساس صحیحی دارد یانه

من جواب کلنل هیك را درغره مه برای وزیر امور خارجه نوشتم جواب مشار الیه مشعربود براینکه اگرچه ایالت آدم کاملی که شاید وباید نیست ولی لااقل از اسلاف خویش بهتر است من موقعی بدست آورده بوزیر امور خارجه توضیح نمودم که تا زمانیکه این سیستم نامساعد وغیر مستحسن فروش حکمرانی ایالات و ولایات بحکام در کار باشد بایستی انتظار داشت که حکام مزبوره وجهی را که میدهند از حکام جزو دریافت نمایند این مطالب را بازبان دیپلوماسی بایشان اظهار داشتم ولی طوری که بایشان خوب فهمانیده شد که من مطلع بودم از اینکه امیر اعظم پول فوق العاده برای تعیین خویش بایالت کرمان داده است این اشاره که من کردم خیلی مؤثر واقع گردید وبجای نزدیکی برخورد چرا که وزیر امور خارجه برادر وزیر داخله است که تعیین حکام ایالات وولایات با او میباشد

وزیر امور خارجه وعده داد که انچه لازمهٔ اقدامات است برای منع پیشقدمی یاغیان بعمل خواهد آمد ولی اصرر باظهارات

خود در اینکه ایالت یکی از حکام فاسد است می‌نمود   متعاقب آن سواد مراسله‌ئیرا که ازقرار مذکور محتمل درموقعیکه فراشباشی ایالت‌را میرزا حسین‌خان یاغی دستگیر نموده بود نزداو یافت شده بود برای من فرستاد امیر اعظم در این مراسلات باو دستور العمل داده‌بود که هرقدر میتواند از اهالی پول دریافت نماید   وزیر امور خارجه بعلاوه مرا اطلاع داد که دولت درنظر دارند مامور بیطرفی برای تحقیق در آن‌محل بفرستند و ایالت و سر کرده‌های یاغیان‌را از این اقدام مستحضر داشته و بانها امر داده اند منتظر نتیجهٔ این‌تحقیق باشند

اینکه دولت دعوی می‌نمود قادر است براینکه بیاغیان فشار مؤثری بیاورد دلیل خوبی بود برای آنکه ثابت کنند که‌خوددولت پیشرفت این هیجان‌را استقبال می‌نموده‌است

قونسول اعلیحضرتی راپورت داده است که‌در عرض چند روزهٔ اخیر اتصالا بین شهر و یاغیان مذاکرات در میان بود و خود او برحسب خواهش ایالت اوضاع‌امور‌را برای اهالی‌توضیح نموده بود

تا مدتی ظاهراً امید میرفت که بطور دوستانه قرار مداری داده خواهد شد ولی اطلاعات اخیره ظاهراً معلوم میدارد که از مذاکرات نتیجه حاصل نگردیده و یاغیان بسرعت بطرف شهر میآیند و ایالت از دفع آنها عاجز است   (امضاء) والتر تنلی

(نمره ۱۳۱)

(مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۶ مه ۱۹۱۲ —

آقا درباب مراسلهٔ ۱۱ شهر جاری من افتخار دارم سواد تلگرافیرا که از کفیل قونسولگری شیراز انکلیس درموضوع وضعیت ایلات داخل و نزدیك آن‌شهر رسیده لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف یك نمرهٔ ۱۳۱)

تلگراف کفیل قونسولگری مستر اسمارت بسر والترتنلی

شیراز ۱۵ مه ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۹ مهٔ من —

دردهم مه ایلات خمسه با رؤسای خود بامظفریت تمام بااسرا وغارتهائیکه از اردوی صولة الدوله آورده بودند وارد شهر شدند در ۱۱ مه ایلخانی با استعداد خود بهچنار راهدار رسید ۱۲ مه ایلخانی تمـام کلانتران قشقائی‌را احضار نمود که آمده وبخدمت قوام‌مشرف گردند قوام‌الملك آنهـارا در باغ خارج شهرخود مـلاقات نمود و کلانتران یك‌یك آمده موجبات تعظیم وتکریم باورا بعمـل آوردند این اجتماع خیـلی تازه‌گی داشت و نظیر آن تا کنون دیده نشده بود چرا که کلانتران قشقائی تاکنون بهیئت اجتماع بشیراز ورودنموده بودند پس از انجام این مراسم وتشریفات رؤسای ایلات خمسه و قشقائی که ازانجابودندمشغول خوشگذرانی شدند عدهٔ از کلانتران قشقائی وارد شهرشدند وازچندروز باین‌طرف شهر پرازقشقائیهای

مسلح بود که از روی نظم و ترتیب حرکت میکردند عدهٔ کثیری ازایلات قشقائی که بواسطهٔ نزاع اخیر عقب مانده بودند از چنار راهدار عبور میکرده‌اند و نقل مکان آنها بطرف ییلاق بزودی به آخر خواهد رسید ازقراریکه راپورت داده‌شده ایاز کیخای دره‌شولی که برای خیانت دوم مه مسئول بود باتفاق صولة الدوله بادستهٔ کوچکی ازسواران خود بطرف شمال رفته‌است ایلخانی برای انکه شاید اغتشاشی درقیوم باشد بطرف انجا حرکت کرده است اگر صولة الدوله بطرف شمال برود ممکن است قصدش این باشد که دره‌شولیها وعناصر غیر قشقائی‌را برای جنك دربیضا دورخود جمع آوری نماید

زن صولة الدوله که‌از کشکولیها است ازقراریکه راپورت‌داده شده است در ۳۰ میلی جنوب شیراز بایکی ازخوانین کشکولی توقف دارد ولی بچه‌هایش معلوم نیست کجا هستند

(نمرهٔ ۱۳۲)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۶ مه ۱۹۱۲ — آقا راجع بمکتوب دیروز من افتخار دارم سواد مراسله‌را که در ۹ مه بدولت ایران نوشته وآنهارا ازمسئولیت برای امنیت جان ومال اتباع انکلیس درکرمان مستحضر داشتم لفاً ایفاد دارم (امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۱۳۲)

مکتوب سروالتر تنلی بدولت ایران

طهران ۹ مه ۱۹۱۲ — آقای وزیر — افتخار دارم

جنابعالی را مستحضر بدارم که تلگرافی از قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمان برای من رسیده مشعر بر اینکه یك دسته از یاغیان بطرف شهر درحرکت بوده‌اند و ایالت درتهیهٔ فرار بوده است

وظیفهٔ من این است که‌دولت ایران را بالسان بسیار سخت متذکر سازیم ازمسئولیتی که برای امنیت جان‌ومال اتباع انکلیس در مقابل اغتشاشیکه تهدید می‌نماید برعهده دارند

(امضاء) والتر تنلی

《 نمره ۱۳۳ 》

(مکتوب کمپانی حمل ونقل ایران بوزارت‌خارجه)

لندن ۲۸ مه ۱۹۱۲ — آقا از طرف هیئت رئیسه تعلیم دارم که‌وصول مکتوب ۲۲ شهر جاری شما رااطلاع داده وازشما استدعا نمایم ازطرف آنها برای‌اقداماتیکه سروالتر تنلی نموده ولزوم‌محافظت مکفی قوافل‌را که‌در راه اهواز الی اصفهان ایاب و ذهاب می‌نمایند برخوانین تاکید نموده اظهار تشکر و امتنان نمائید .

اما ازبابت متارکهٔ تعمیرات پل گدار من تعلیم دارم‌شمارا اطلاع دهم که‌مستر ساتم مهندس ما در ١٤ شهر جاری تلگرافاً خبر داد که تعمیرات لازمه پل‌را بطوریکه بعقیده وی تا اقلا دوازده ماه دیگر آن‌را از خرابی‌را محفوظ‌خواهدداشت بعمل آورده‌است وبعلاوه این‌طور تلگراف میکند :—

ازطرف بختیاریها بمن تقویتی‌نشده‌است اگرچه خوانین‌طهران اوامر مؤکده فرستاده‌اند وخودشان درولایت نیستند و اقتداری

ندارند مستحفظین کاررا برای من خیلی مشکل کرده‌اند وبرای انکه تاچند ساعتی پل‌را مسدود نمایند پول گزاف بانها میدهم بهمراهان من حمله شده وجانم تهدید شده است در پیش بردن کارحود اشکال زیاد داشته ام انتظار میرود که کهکلوئیها بهمین زودی هجوم بیاورند راه هنوز نا امن است دو قاصدهای اهواز را درراه زده‌اند واشیه داشته‌اند برده‌اند

بعلت غفلت رؤسا درعمل نمودن بروفق نصایحی که مسترساتم درماه دسامبر گذشته بانها داده بود که بایستی ایاب وذهاب قوافل را ازروی پل موقتاً موقوف دارند خمیده‌گی پل انقدر زیاد شده‌بود که بورود او بانجا درماه مارس درشرف خراب‌شدن بود واین‌خمیدگی را فقط بواسطهٔ ازهم باز کردن پل میتوان تعمیر کرد ودراینصورت تا اقلا دوماه ایاب وذهاب قوافل ازروی آن موقوف خواهد بود

میل صمیمی‌ما براین بوده است که‌در این‌موقع تمام این‌کاررا کاملاانجام‌برسانیم ونظر باینمقصود وکلای‌ما مکررا ازخوانین درخواست نموده‌اند که اقدامات برای محافظت انجاها بنمایند بطوریکه مهندس‌ما بتواند کار خودرا بسرعت وبدون انکه صدمه باو وارد آید بانجام برساند چون این اقدامات بعمل نیامده وهوا انقدر گرم شده‌است که دیگر کار کردن‌غیر ازشب و صبح زود مشکل است ماجبور شده‌ایم که مهندس واجزاء اورا باز بخواهیم

(امضاء) پری معاون رئیس

(نمره ۱۳۴)

(مکتوب سرو التر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۹ مه ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم ترجمهٔ دستخطی را که نایب السلطنه اخیراً بنام شاه صادر نموده وبامضای صدر اعظم ووزیرمالیه ووزیر داخله رسیده وکفیل خزانه داری کل‌را مجـاز میدارد که شروع بجمـع آوری و انبار کردن غلهٔ دولتی در نواحی طهران وسـایر نواحی مجاور که بنظر او مقرون بصرفه است نماید لفاً ایفاد دارم

از اجرای این دستخط دو مقصود بعمل خواهد آمد اولا مردم از سیستم معمول حالیه که بوسیلهٔ آن نرخ اولین لازمهٔ زندکی باین قیمت گزاف میرسد محفوظ خواهند شد وثانیـاً بوسیله آن مقدار زیادی غله برای احتیاجات پای تخت فراهم خواهد شد

بنا برتخمین مسیو مرنارد مقدار غله که ازمنابع فوق‌الذکر در عرض سال گذشته که زراعت خوب بود برای فروش وارد شهر شد متجاوز از ۱۵۰۰۰ خروار بود وحال آنکه بنا بر تخمینی کـه او میزند باسیستم صحیح جمع آوری‌غله مقدارآن بایستی اقلا ۶۰۰۰۰ خروار یحتمل ۸۰۰۰۰ خروار باشد

بعلاوه فواید مادی بسیاری که انتظار میرود اهالی طهران از این اقـدام بدست اورند صدور این دستخط ممکن است برای اجرای وظایف خزانه داری کل مؤثر ومستحسن باشد و تا اندازه ممکن تصور شود که این اقدام درواقع از سیستمی جلوگـیری نمود

که بوسیله آن وزرای کابینه در صدد برمیامدند که این گونه مشاغل پردخلی‌را از قبیل وصول وجمع آوری غله دولتی بدست خود گیرند که در سال گذشته آن‌را احتکار کرده وبا کمال بی شرمی به آن وسیله بمقاصد شخصی خود نایل میگردیدند واین خود یکی ازقبایح اعمالی بود که من در اول دفعــه که از وزیر امور خارجه ملاقات نمودم دقت ایشان‌را بان جلب کردم واین نیز علامتی است ازاین که دولت بخوبی درك میکنند که‌وظیفه خزانه داری‌کل دارای‌کمال اهمیت‌بوده و سفارتین از صمیم قلب باهم متفق‌اند در این که خواهان پیشرفت مادی آن شوند .

برای قبولانیدن پیشنهاد خوش بختـانه هیچ فشاری لازم نبود ولی شکی نیست که اطلاع اتفاق دولتین در این امر اثر خیلی زیادی بر کابینه داشت

عقیدهٔ مسیو مرنارد براین است که این دستخط بطور غیر مستقیم اختیارات خزانه داری کل را در تحت قانون ۲۳ جوزاء سنهٔ تنکوز ئیل تصدیق مینماید ویك سابقه بسیار مفیدی خواهدبود برای توسعه اختیارات اداری او درسایر نقاط مملکت . ویحتمل مطلوب خواهد بود که بهمین زودیها وظایف خزانه‌داری‌کل معین ومشخص شود ولازم نخواهد بود که بقانون فوق‌الذکر مجلس چندان اهمیتی‌داده شودمگر اینکه‌قانون مذکوردستخط‌مزبوررا بموجب قوانین‌اساسی قانوناً تصویب وتصدیق مینماید

امضاء (والترتیلی)

ملفوف نمره ۱۳٤

(ترجمه دستخط نایب السلطنه)

(بنام اعلی حضرت اقدس شهریاری)

برای آنکه باهالی طهران مثل سال گذشته ازکمی غله صدمه وارد نیاید بروفق تصمیم کابینه بقرار ذیل مقرر میداریم

ماده اول — خزانه داری کل بروفق وظایف معینه خود به موجب قانون ۲۳ جوزای سنه تنگوزئیل از حالا اقدامات برای جمع آوری غله دولتی در ناحیه طهران ونواحی مجاوره آن یعنی در هر نقطه که مقرون بصرفه باشد چه ازاملاك اربابی یاخالصه بعمل آورده و آن را برای خوراك اهالی پایتخت در انبارهای دولتی انبار خواهد کرد .

ماده دوم — مأمورین مالیاتی دراول موسم حصاد مالیات نقدی وجنسی خالصجات را جمع آوری خواهند نمود بطوریکه در آخر میزان (۲۱ سپتامبر) تمام آن وصول شده باشد ومأمورین مذکور مواظب خواهند بود که بنا برمعمول عمل نموده و اشخاصیکه مالیات نقدی باید بدهند و بهمین طور مستأجرین املاك خالصه نباید بهیچ عذر وبهانه پرداخت وبدهی خود راکه مأمورین مالیاتی مطالبه مینمایند بتأخیر انداخته یا امتناع ورزند .

ماده سوم — صاحبان املاك اربابی و مستأجرین خالصجات یاوکلای آنها مباشرین بمحلات خواهند فرستاد که غله دولترا بضباط تحویل دهند واگر وکلای آنها حاضر نباشند اخطار کتبی فرستاده

خواهد شد واگر این اخطاریه تاپانزده‌روز موردتوجه واعتنا نگردید ضباط حق خواهند داشت که غلهٔ دولتیرا از محصول آن‌محل بردارند

ماده چهارم — در صورتیکه مالیات دهندکان یامستأجرین املاك خالصه از مأمورین خزانه شکایاتی داشته باشند یا آنکه مقدار ومبلغی‌را که از آنها مطالبه میشود خلاف قانون بدانند شکایات خود را کتباً برای خزانه داری کل خواهندفرستاد خزانه داری کل پس از دقت کامل اگر صلاح داند عمل را بکمیسیونی که برای انجام این مقصود در طهران تشکیل خواهد گردید رجوع خواهد کرد .

ماده پنجم — اشخاصیکه مقصر خیانت یا دزدی در اموال دولت باشند دستگیر گردیده ومجبور به‌استرداد آن خواهند شد خزانه داری کل پس از استرداد اموال دولت مقصرین را مورد مؤاخذه قرار داده ودر محکمهٔ صحیحی آنهارا محاکمه نموده تقصیرات آنها را بروفق قانون اشاعه خواهد داد .

مادهٔ ششم — اشخاصیکه برخلاف قانون یابدون اجازه صحیح ازطرف دولت در امور عایدات دولتی‌مداخله نموده ویا دراین‌کار برای خسارت وارد آوردن بدولت باقدامات آنها کمك نمایند خواه مالیات بده باشند یانباشند با آنها بروفق ماده پنجم عمل خواهد شد هرگاه دستگیری این مقصرین ممکن نباشد خزانه‌داری‌کل از اموال آنقدری که جبران خسارت وارده بدولت را بنماید ضبط خواهد کرد

ماده هفتم وزیر داخله و مأمورین نظامی دولتی ضباط

را درانجام وظایف خود برای وصول مالیاتهای دولتی وحمل ونقل غله دولت بانبارهای دولتی کمك خواهند کرد

ماده هشتم — وزرای داخله ومالیه موظف باجرای این دستخط میباشند امضاء ومهر (ناصرالملك نایب‌السلطنه)

امضاء (نجفقلی بختیاری صدراعظم)

محتشم‌السلطنه وزیر مالیه

قوام السلطنه وزیر داخله

(نمرهٔ ۱۳۵)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادواردگری)

طهران ۳۰ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۷ مه خود — از منابع رسمی بمن اطلاع رسیده که عساکر دولتی یاغیان را در جنگهای متوالی در حدود کرمانشاه‌در ۲۸ مه‌ودیروز شکست داده تلفات‌زیاد به‌آنها وارد‌آورده بطوریکه یاغیان سپس بطرف لرستان حرکت کرده‌اند وراه تاکرمانشاه فعلا باز است

معلوم نیست که آیا سالارالدوله هنوز در کرمانشاه است یاآنکه بطرف لرستان فرار کرده است .

(نمرهٔ ۱۳۶)

(تلگراف سراد واردگری بسروالتر تنلی)

وزارت خارجه ۳۰ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگرافات ۲ و ۲۵ مه شما — شیراز — آیا بری

دولت ایران جواب مساعدی از علماء رسیده است و درصدد
چه اقدامی هستند .

(نمره ۱۳۷)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۳۱ مه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳۰ مه خود — قونسول روس مقیم
کرمانشاه تلگرافاً خبر میدهد که سالارالدوله مصمم دفاع از شهر
است ومجلل‌السلطان هم نزد او آمده ۲۰۰۰ نفر از ایلات کلهر و
ایلیاتیهای والی پشتکوه باو ملحق شده اند

من متمایل هستم در تخمینی که از بابت استعداد ایل کلهر
زده شده تردید داشته باشم وخیلی غریب است که والی پس از
شکست باو ملحق شده باشد در صورتیکه اطلاعاتیکه برای ما رسیده
مشعراست برایکه‌درموقعیکه ترتیبات‌کار اومقتضی ومناسب این اقدام بود
از این‌کار امتناع ورزید .

(نمره ۱۳۸)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادواردگری)

طهران ۳۱ مه ۱۹۱۲ —

جنوب ایران — راجع به تلگراف دیروز شما — یکهفته
قبل وزیر امور خارجه مرا اطلاع داد که تلگرافیکه علماء وعده
داده بودند مخابره نمایند باو نرسیده بود

مأمورین محلی شیراز فقط کسانی هستند که میتوانند

مقصرین را گرفتار و تسلیم نمایند برای این مقصود مساعی بکار برده میشود و مجدداً برای حرکت فرمانفرما تهیه دیده میشود

تایك یادو روز دیگر وزیر امور خارجه را ملاقات کرده و باز هم راپورت خواهم داد چندروز است که بعلت بحران کابینه نتوانستم جناب معظم له را ملاقات نمایم از قراری که معلوم شده بحران حالیه به اختتام رسیده است .

(نمره ۱۳۹)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۳۱ مه ۱۹۱۲ —

راجع به تلگراف قبل از این — بحران کابینه بانتها رسیده فقط وزیر داخله استعفا میکند

(نمرهٔ ۱٤۰)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲ ژون ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳۱ مه من — وزیر جنگ وسفارت روس بمن اطلاع داده اند که عساکر دولتی بدون خالی کردن یك تیر تفنك بکرمانشاه وارد شده اند

آخرین اخباری که از قونسول انکلیس رسیده مورخه ۲۸ مه میباشد

(نمره ۱٤۱)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ٤ ژون ۱۹۱۲ —

راجع به تلگراف دوم ژون من — هنوز از طرف قونسولخانه اخبار قبضهٔ کرمانشاه تصدیق نشده ولی واضح مینماید که شهر مذکور قبضه شده وسالارالدوله نزد والی پشتکوه پناهنده شده است داود خان کلهر وپسرش هردو مقتول گردیده‌اند

(نمرهٔ ۱۴۲)

(تلگراف سرادواردگری بمستراوبرن)

وزارت خارجه ٤ ژون ۱۹۱۲ —

راجع به تلگراف ۲۵ مه سروالترتنلی — خزانه داری کل من شرایط تعیین خزانه‌دار کل را غیر قابل اعتراض میدانم وخوشوقت خواهم شد که نظریات وزیرامور خارجهٔ روس را مخصوصاً ازبابت مدت تعیین او بدانم .

(نمره ۱٤۳)

(مکتوب سرادواردگری بسروالتر تنلی)

وزارت خارجه ٤ ژون ۱۹۱۲ — آقا راجع بتلگرافات ۱۸و۱۹ شهرماضی درباب راه اهواز الی اصفهان اینک سواد مکتوبی که ازطرف کمپانی حمل ونقل ایران درجواب مکتوبی که من واداشتم بانها نوشته شده مفاد تلگرافات فوق الذکر شما در آن مندرج گردد برای من رسیده لفاً ایفاد دارم

اوضاع راه بطوریکه در این مراسله شرح داده اند تقریباً تحمل نشدنی است ومن باید ازشما خواهش کنم بانهایت سختی بخوانین بختیاری مقیم طهران اصرار بنمائید که نمایندگان محلی خود در خانهٔ بختیاری و عموم ایلات خود امر بدهند بگذارند تعمیرات لازمه بانجام

رسیده و بهر نحوی که امکان داشته باشد مهندس کمپانی را همراهی نمایند امضاء (گری)

(نمرهٔ ١٤٤)

(تلگراف مستر اپرن بسرادواردگری)

سنت پطرزبورغ ٥ ژون ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ٤ ژون شما — خزانه دار ایران — وزیر امور خارجه روس مرا اطلاع میدهد که برعلیه شرایطی که برای تعیین خزانه دار پیشنهاد شده اعتراض نخواهد داشت

اما از بابت مدت آن گمان میکنند پنجسال مناسب باشد

(نمــرهٔ ١٤٥)

(تلگراف سرادوارد گری بسر والترتنلی)

وزارت خارجه ٥ ژون ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ١٥ مه شما—مساعده مشترك — خزانه‌واداره هند پیشنهاد قسمت پنجم تلگراف شمارا تصویب مینماید — بنــا براین استرداد مساعده که دولت اعلیحضرتی و حکومت هندوستان داده‌اند ممکن است بعهده تعویق انداخته شود .

(نمرهٔ ١٤٦)

تلگراف سر والتر تنــلی بسرادواردگری

طهران ٧ ژون ١٩١٢ — تلگراف ذیل بتاریخ ٣١ مه از قونسول کرمانشاه رسیده است :—

در ٢٩ مه درنزدیکی صحنه جنگی بوقوع پیوست داودخان

وپسر ارشداو وبسیاری ازدیگران بانضمام سر کردکان شهر مقتول کردیدند سالارالدوله ومجلل وهمراهان آنها همینکه این‌را شنیدند بطرف لرستان فرار کردند فرمان فرما ۳۰ مه وارد شد شهر آرام است

تلگراف فوق اولین راپورت رسمی است که‌ازطرف‌قونسول کرمانشاه درموضوع شکست سالارالدوله برای من رسیده است

(نمره ۱٤۷)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۷ ژون ۱۹۱۲ — نایب السلطنه و بحران کابینه —

راجع بتلگراف ۲۷ مه شما — سفیر روس ومن دیروز نایب السلطنه‌را ملاقات نمودیم از انجائیکه برای مسیو پوکلیوسکی در این‌موضوع ازطرف دولت متبوعه خود تعلیمی نرسیده بود من از بابت رضایت ومسرت دولت اعلیحضرتی ازتاخیر مسافرت‌او بطرف اروپا مخصوصاً اظهاری نمودم

نایب السلطنه باوجود انکه بحران کابینه فقط بطور موقت باتمام رسیده مصمم است در ۱۱ ژون از طهران حرکت نماید ازانجائیکه محتمل نمی‌نماید که‌ازحضور وی درایران درامورات بهبودی حاصل گردد ما بوالاحضرت اصرار بتوقف نمودیم

(نمره ۱٤۸)

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ۷ ژون ۱۹۱۲ — رئیس کل نظمیه طهران —

همکار روسی ومن دیروز از نایب السلطنه ملاقات نموده ووالا حضرت ضمناً درموضوع قائم‌مقامی برای مرحوم یفرم‌خان صحبت نموده وبما اصرار نمود نظریات دولتین متبوعتین خودرا دراین‌باب استفسار نمائیم

حضور یك رئیس نظمیه‌مقتدری درموقعیکه فدائیان‌وبختیاریهائیکه از جنك سالار الدوله بپایتخت مراجعت می‌نمایند ویحتمل انوقت‌اوضاع سخت شود بسیار مطلوب است

ازقرار تقریر والاحضرت دولت ایران مصمم‌شده‌اند که مقام مزبوررا بیك‌نفر اجنبی واگذار نمایند واظهارداشتند که‌هنوزقرارنشده است که‌در این‌مسئله بطور رسمی مذاکره شود و اصرار داشت که‌ما قبل از انکه مسئله صورت رسمیت حاصل کنند بطور خصوصی نظریات دولتین متبوعتین خود را استفسار کنیم

(نمره ۱۴۹)

(تلگراف سر ادوارد گری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۷ژون ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۵ مه شما —

شرایطی که برای تعیین خزانه‌داری کل پیشنهاد شده ظاهراً غیر قابل اعتراض است گمان میکنم تعیین وی ممکن است برای مدت ۵ سال باشد اگر تعیین وی رضایت بخش شد ممکن است این مدت‌را زیادتر کرد

آیا مسیو مرنارد درنظر دارد که بعلاوه تقبل وظایف خزانه‌داری کل کنترل اداره گمرك‌را هم بعهده گیرد لطف نموده راپورت دهید که آیا بعقیدهٔ شما برای انجام این کارها شخص

دیگری‌هم لازم است آیا درباب این نکته با همکار روسی خودمذاکره نموده‌اید

(نمرهٔ ۱۵۰)

تلگراف سروالتر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۹ ژون ۱۹۱۲ — جنك سختی بین ۵۰۰ نفر از عساکر روس وعدهٔ از شاهسونهای سیار در ۲۰ میلی اردبیل بوقوع رسیده از شاهسونها عده زیادی مقتول شدند عده تلفات روسها ۳۰ نفر است بانضمام دو نفر صاحب منصب که‌مقتول شده‌اند

حسب الخواهش برای قشون امدادی شتی دستهٔ صدنفری ازرشت فرستاده شده اند بنابراین دررشت حالیه دویست نفر پیاده نظام و ۳۰۰ نفر قزاق میباشند

(نمره ۱۵۱)

(تلگراف سراد وارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت‌خارجه ۱۰ ژون ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۷ژون‌شما رئیس کل نظمیه — آیا ممکن نخواهد بود که از میان صاحب منصبان سوئدی شخص مناسبی‌را برای این‌کار تعیین کرد

(نمره ۱۵۲)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۱ ژون ۱۹۱۲ — نایب السلطنه امروز صبح بطرف اروپا حرکت نموده روز ۱۳ ژون درکشتی جنگی روسی ازانزلی حرکت خواهد کرد

(نمره ۱۵۳)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۲ ژون ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۷ ژون شما —

هیئت مامورین بلجیکی که برای اداره گمرکات استخدام شده‌اند در تحت امر مرنارد میباشند بنا براین مطلوب خواهد بود که او اسماً بمقام مدیر کل گمرکات وخزانه‌داری منصوب باشد یکی ازاجزاءاو (موسوم به وییبر) درتحت نظارت مرنارد بمقام مدیر کل گمرکات تعیین خواهد شد او ازچندی باینطرف این مقامرا بعهده داشته‌است همکارروسی ومرا عقیده براین است که این بهترین ترتیبی است که امکان داشته است داده شود

کنترات علیحده برای عهدهٔ خزانه‌داری کل مرناردازطرف وزیر مالیه بامضا خواهد رسید مدتیکه در کنترات تعیین خواهدشد پنجسال خواهد بود

نایب السلطنه دیروز قبل از انکه حرکت کند دستخطی برای تعیین مرنارد بامضا رسانید ازقراریکه فهمیده‌ام درعبارت آن قبلا بعضی تغییرات غیر مهم داده شده‌است والا ازحیث دیگر دستخط مذکور شبیه است باآنکه ما بدولتین متبوعتین خود ارائه نمودیم

(نمره ۱۵٤)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۲ ژون ۱۹۱۲ — رئیس کل نظمیه طهران —

راجع بتلگراف ۱۰ ژون شما — — هیچیك از صاحبمنصبان سوئدی را نمیتوان ازمشاغل ژاندارمری معاف داشت و کسی دیگرهم که برای این کار مناسب باشد نیست

ممکن است دولت ایران ریاست نظمیه را بشخصیکه بعد از یفرم لیاقت این کاررا دارد بدهند

(نمرهٔ ۱۵۵)

(تلگراف سرادواردگری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۱۵ ژون ۱۹۱۲ — راجع بقسمت آخر تلگراف ۳۱ مه شما — سربازخانه‌های شیراز — لطف نموده راپورت دهید — ما باید در ظرف سه هفته ازبابت سربازخانه‌های شیراز تصمیمی بنمائیم آیا دولت ایران اهمیت این مسئله‌را خوب میدانند

(نمره ۱۵۶)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادواردگری)

طهران ۱۷ ژون ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۹ ژون من حرکت عساکر روس برضد ایلات شاهسون که تهدید شده‌است زیاده اسباب توحش دولت ایران شده‌است ومیترسند که قصددولت روس این باشد که این ایلات‌را بکلی معدوم سازند

همکار روسی مرا اطلاع میدهد که‌قرار شده قشون امدادی از تبریز بسراب فرستاده شود و صدراعظم روس از مامورین محلی قفقاز درخواست اعزام قشون کرده‌اند این عساکر البته باضافه دستهٔ خواهد بود که ازرشت فرستاده شده‌است سفیر روس اظهار

میدارد که مقامات نظامی ظاهراً مایل نیستند عساکر بایران بفرستند
ومایلند آنها ئیرا که تا کنون بان مملکت فرستاده‌اند باز بخواهند

(نمره ۱۵۷۰)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۷ ژون ۱۹۱۲ — راجع به تلگراف ۱۵ ژون شما

همینکه کابینه مجدداً تشکیل گردید وزیر امور خارجه استعفا
نمود بنابراین حصول پیشرفتی درمسئلهٔ جبران حمله برعساکرما امکان
پذیر نیست

علاء السلطنه امروز بطور قطع بجای وثوق الدوله بوزارت
امور خارجه تعیین شده‌است

وزیر داخله امروز صبح بملاقات من آمده اطمینان داد
که این مسئله از سه هفتهٔ قبل ازاینکه داخل کار شده است جلب توجه
دقیق ویرا نموده ومکرراً بشیراز تلگراف کرده اصرار بردستگیری
مقصرین نموده است وبعلاوه اظهار امیدواری کرد که ممکن است پس
ازورود مخبر السلطنه فرمانفرمای جدید بانجا در امورات بهبودی حاصل
گردد ازقرار تقریر وی مخبر السلطنه پس از چند روز دیگر
بطرف شیراز حرکت خواهد کرد

من شک دارم از اینکه حکومت حاضره انقدر قدرت داشته
باشد که بتواند اسباب دستگیری مقصرین را فراهم آورد وزیر امور
خارجهٔ سابق بطور یقین اظهار میداشت که مقصرین نزد صولة الدوله
میباشند ولی ازقرار معلوم این مسئله واقعیت ندارد

عقیدهٔ من بر این است که دولت اهمیت اوضاع را خوب شناخته‌اند ولی بدبختانه نمیتوانند اقدام مؤثری نمایند وروبه‌ووضع سلوك دوستانه دولت اعلیحضرتی را بسیار قدر میدانند

(نمره ۱۵۸)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۹ ژون ۱۹۱۲ — کرمان —

راجع بتلگراف ۲۸ مه من — یاغیان متفرق شده‌اند ودو سرکرده آنها هم دستگیر ومحبوس شده‌اند کانل هیك راپورت میدهد که ایالت قصد کشتن دو نفر مذکور را دارد اینها ازمقصرین قدیمی هستند و در جنك آشکارا برضد دولت مشروطه دستگیر شده‌اند ومسئول خیلی از بدبختیها ومصیبات این ایالت بوده اند عقیدهٔ کانل هیك با ایالت موافق است وگمان میکنند تعقیب طریق دیگری صلاح نخواهد بود

اگرچه من خیلی بمیل باین اقدام هستم ولی مجبورم با این عقیده موافقت نمایم چراکه بااین اوضاع درهم ومغشوش مملکت چنین اقدامی برای عبرت سایرین بعقیدهٔ من لازم است

چون ایالت عقیده مرا در این موضوع نخواسته است من نصیحتی باو ننموده‌ام

(نمره ۱۵۹)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۱۹ ژون ۱۹۱۲ — از تلگراف ۱۷ ژون شما

مشهود میگردد که مانمیتوانیم انتظار داشته باشیم که مقصرین حمله بعساکر انکلیس از این تاریخ تا سه هفتهٔ دیگر چنانچه شما میدانید ما عودت دستهٔ قشون بوشهررا مشروط به تسلیم اینها نمودیم

اگر باید قشون خودرا درشیراز نگاهداریم بایستی برای آنها منزل بسازیم ومگر انکه دولت ایران تعهد نمایند که قیمت عمارات ومنزلهای مذکوره را پس از تخلیهٔ آنها مسترد دارند مانمیتوانیم بانها مهلت دهیم تا انکه باتقاضای ما موافقت نمایند

از قراریکه فهمیده‌ام دولت ایران بکلی قادر بر دستگیری مقصرین نمیباشند ولی باید راپورت دهید که آیا آنها برای این مقصود با ایلات حقیقتاً درمقام مذاکره برآمده‌اند یانه

لطف نموده نظریات خودرا پس ازمشورت باجنرال‌قونسول بوشهر وکلنل دوکلاس هرقدر زودتر که ممکن است تلگراف کنید

(نمره ۱۶۰)

(تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۲۰ ژون ۱۹۱۲ — راجع بمراسلهٔ ٤ ژون من وتلگراف ۱۹ مه شما — راه لینچ — خوانین اشکال تراشی نموده‌اند واز لینچ درخواست نموده‌اند که برای اجرای لوازم حفظ راه مبلغ ۸۰۰۰ لیرا قرض بدهند

شما باید سعی کرده خوانین بختیاریرا وادارید قراردادهای خودرا بانجام رسانیده واختیارات زیاد به‌یوسف‌خان بدهند

(نمره ۱۶۱)

(تلگراف سروالترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۳ ژون ۱۹۱۲ —

راه اهواز — راجع بتلگراف ۲۰ ژون شما —

امید زیاددارم که بواسطهٔ قرار مداریکه از چند روز باینطرف درباب آن باخوانین مشغول مذاکره بوده‌ام بطور دائم در اوضاع امنیت راه اهواز بهبودی حاصل گردد

یوسف‌خان بانجام این کار موفق نشده وسردارجنگ بجای وی منصوب خواهد شد وجوهات لازمه‌را خود خوانین تحصیل خواهند نمود الحال که دیگر مسئلهٔ تهدیدی درمیان نیست اداره لینچ ممکن است نایل باشند که خودشان وجوهات لازمه‌را فراهم آورند ومن اینطور فهمیده‌ام که درصورتیکه اوضاع تغییر کنند آنها حتی حاضر دادن مبلغی بطور قرض باشند

(نمره ۱۶۲)

(تلگراف سر والترتنلی به‌سر ادوارد گری)

طهران ۲۳ ژون ۱۹۱۲ — جنوب ایرن —

راجع بتلگراف ۱۹ ژون شما — ازانجائیکه حکومت مرکزی را درفارس نمی‌شناسند آنها بهیچوجه قادر بردستگیری مقصرین حمله بعساکرما نمیباشند حتی اگر واقعاً اقدامی برای‌این‌امر بنمایند مشکل است بگوئیم چنین اقدامی ازطرف دولت شده است یانه

صدراعظم که‌دیروز باوی مذاکره طولانی داشتم مرا اطمینان

داد که علماء نجف یقیناً تلگراف مذکوررا مخابره نموده اندو بعلاوه اظهارداشت درنظر دارد عالم بزرك شیرازرا که آدم بسیار مطلوبی است ازانجا اخراج نماید ووعده داده است کهفرمانفرمای جدیدفارس بمجرد انکه مشغول رتق وفتق امور گردید باید مقصرینرا دستگیر نماید و خزانهداری کلرا ملامت مینمود ازاینکه باعث تاخیر حرکت جناب معظمله گردیده است

کفیل قونسولگری شیراز وکانل دوکلاس چنان مینماید تصور کنند کهعساکر بایستی درانجا بمانند یا انکه دولت اعلیحضرتی باید اقدامات برای سرکوبی اشرار بنمایند

جنرال قونسول بوشهر فعلاحضورندارد و بوسیلهٔ تلگراف هم نمیتوان بااو مخابره نمود در غیاباو مستربیل ارائهٔ طریقمیکنند که ممکن استدولت اعلیحضرتی مجبور شوند همینکه نتیجهٔ نقشهٔ ژاندارمری سوئدیها درفارس مشهود گردید تجدید نظری در پلتیك خود در جنوب ایران بنمایند واینمسئله بنابراین بیشتر بسته بموفقیت یاعدم پیشرفت نقشهٔمذکور خواهد بود

(نمرهٔ ۱٦۳)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲٦ ژون ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱۲ ژونمن —

وزیر داخله دراین تازهگی ارائهٔ طریق نمود که یکی از اهالی هلند بجای یفرمخان بمقام ریاست کل نظمیه منصوب شود — سفیر روس مرا اطلاع میدهد کهدولت متبوعهٔاو این عقیده را

تصویب میکنند

(نمره ۱۶٤)

(تلگراف سراد وارد گری بسرو التر تنلی)

وزارت خارجه ۲۷ ژون ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲٦ ژون شما — درتعیین یکی از اتباع دولت هلند بریاست نظمیه ازطرف ما اعتراضی نخواهدشد

(نمرهٔ ۱٦٥)

(تلگراف مستر ابرن بسر ادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۳۰ ژون ۱۹۱۲ —

مسیو سازانف دیروز تلگرافیرا که کفیل قونسولگری روس مقیم تبریز راجع به نصب سپهدار بمقام شجاع الدوله برایش فرستاده بود بمن داد بخوانم کفیل قونسولگری بطور سخت این اقدامرا تقبیح نموده واظهار یقین نموده بود که این کار باعث تحریك اغتشاشات خواهد شد او بعلاوه راپورت داد که شجاع الدوله حالا اظهارمیدارد دیگر میل ندارد مقام دیگری بوی تفویض شود

جناب معظم له اظهارداشت که فعلا کاری نمیتوان کرد و از قرار معلوم او عقیدهٔ کفیل قونسولگریرا ذی قیمت میدانست

(نمره ۱٦٦)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱٤ ژون ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم اینك سوادهای مراسلاتی را که قونسول

اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه فرستاده و راپورت داده است وقایع نظامی اخیر‌ه‌را که بمظفریت عساکر دولتی وقبضهٔ کرمانشاه وشکست وفرار قشون سالار الدوله ومجلل السلطان خاتمه پذیرفت لفاً ایفاد دارم

چنانچه ملاحظه خواهید فرمود مراسلهٔ اولی متضمن اطمینانانی است که سالار الدوله ازبابت احساسات خود دوستانه نسبت بدولت انگلیس بمستر مکدول داده‌است باوجود انکه اقدامات دولت انگلیس درایام گذشته نسبت بخانوادهٔ او خصومت آمیز بوده است مستر مکدول این مطلب‌را تلگرافاً بمن خبرداد ولی جوابی برای‌او نفرستادم وجواب تلگراف دیگری‌را که‌سالار الدوله مستقیماً برای‌من فرستاده و ازمن درخواست نموده بود ازدولت ایران درخواست نمایم عساکر خودرا در ۱۶ میلی همدان برای مقابلهٔ او بفرستند مخابره ننمودم سالارالدوله در این تلگراف اظهار داشته بود که هرگاه‌دولت غیرازاین بکنند او قادر نخواهد بود که امنیت جان ومال اهالی شهررا که داخل جنگ نبودند ضمانت نماید

پیشرفت حرکات نظامی‌را هرزمان که تازهٔ بوده تلگرافا راپورت داده‌ام حرکت عساکر فرمانفرما که دراوائل آوریل از طهران حرکت نمود خیلی بطور تانی بود وتقریباً تاآخرماه بهمدان نرسید اول دفعه که باعساکر سالارالدوله درتحت امر مجلل‌السلطان مقابله نمود قشونش بطور سخت شکست خورده چند توپ ازدست دادند وزیر امور خارجه سپس بمن اظهارداشت که این جنگ‌جنگ منافقانه بوده است

قشون طرفین همینکه باهم مقابل شدند بیکدیگر شلیك نموده وبدون انکه بتوانند ازخود جلوگیری نمایند فرار کردند وعلت انکه عساکر مجلل السلطان غالب آمدند این بود که اواول ملتفت شد که قشون طرف مقابل هم پس از شلیك رو بفرار گذارده‌اند

اگرچه کاملا انتظار میرفت که فرمان‌فرما مغلوب گردد و اغلب شکست اورا مورد سخریه ومزاح قرارداده بودند وصول اخبار شکست او بطهران خیلی اسباب تغیر وتشدد گردید یفرم‌خان مشهور فوراً فرستاده شد که بسر کردکی فدائیان ارامنه که با کمال عجله از همدان اعزام گردیده بودند با خصم مقابل شود وبه‌بختیاریهائیکه ازطرف زنجان رفته بودند امر داده شد که با کمال عجله بمحل جنك بروند وخود یفرم دراتومبیلهائیکه برحسب اتفاق ازباد کوبه برای مسافرت نایب السلطنه تا انزلی جمع آوری شده بود بطرف همدان حرکت نمود

بورود یفرم امورات تا اندازه نظم وترتیبی گرفت وفورا بطرف مجلل که پس ازوصول خبر نزدیك شدن‌او تا مسافتی قشون خودرا عقب کشیده بود ومقام دفاعی محکمی دربعضی کوه‌ها بدست آورده بود حرکت کرد جنك در ساعت نه قبل ازظهرشروع شده درساعت چهارو نیم بعد ازظهر آن‌روز اینطور مینمود که عساکر دولت فتح قاطعی نموده باشند که یفرم باکمال بی‌باکی ببرج خشت وگلی که‌درعرض جنك یك‌عایق نامطبوعی برای‌او شده بود نزدیك‌شد ظاهراً این اقدام‌او هیچ سبب وجهتی نداشت چراکه

مردان او بخوبی می‌توانستند این نشانه‌زنهای قابل برج مذکور را دستگیر و تنبیه نمایند ازقرار معلوم همینکه یفرم نزدیک به ان برج رسید یک‌دکتر ایرانی که‌اعمال حالیهٔ‌او نشانهٔ یک آتیهٔ خوبی بود پهلوی‌وی بضرب گلوله مقتول گردید پس از قتل‌او یکی از همراهان یفرم فریاد برآورد وخواست یفرم‌را ازجلو رفتن منع نماید که یفرم سر خودرا بالا کرده وازبالای برج گلوله بر گوشهٔ دهان‌او خورده ازپس گردنش عبور ومغزش‌را ازهم متلاشی نمود و همانجا جان سپرد گفتگوئی نیست دراینکه پیش رفتن یفرم کار خوبی نبود چراکه بضرب گلوله دشمن فوراً جان سپرد ممکن است که خود او خواستکار مرگ بوده والا توضیح اینکه چرا او بدون هیچ گونه‌قصدی سوار شده بطرف برجی رفته است که از انجا گلوله باو انداخته شود مشکل است

همینکه یفرم بزمین افتاد عساکررا وحشت فراگرفته و اگر بواسطهٔ جرئت وعزم کری‌خان ارمنی که‌بجای یفرم بفرماندهی منصوب گردید نبود ممکن بود مصیبت بزرگی آنهارا فراگیرد چراکه مجلل‌السلطان عساکر امدادی خودرا که بقصد حمله به یفرم ذخیره نگاه داشته بود که پس از خستگی یک روز جنگ همراهی نماید احضار نمود

کری بوسیله تیر باران کردن آنهائیکه از جنگ فرار کرده بودند از فرار سایرین جلوگیری کرده سپس ارامنه و بختیاریها باکمال شجاعت جنگ کرده پس از سه ساعت جنگ سخت بعقب

نشانیدن کامل عساکر مجلل موفق گردیدند

آفتاب طالع سالار الدوله رو بغروب نهاد و عساکر دولتی استفادهٔ خود را با عزمی ثابت بر خلاف معمول جنگهای ایرانیان تعقیب نموده و مجلل السلطان را متدرجاً بعقب نشانیدند تا آنکه با هشتاد نفر از همراهان خود بطرف کرمانشاه فرار نمود بعد از آن دیگر چندان با عساکر دولتی مخالفتی بظهور نرسید تا آنکه بدو منزلی آن شهر رسیدند در اینجا ایلات کلهر و سایر ایلاتی که بسالارالدوله ملحق گردیده بودند توقف داشتند ولی از قراریکه حالا معلوم میشود خود شاهزاده در هیچیك از این جنگها حضور نداشته است دوباره بخت باعساکر دولتی مساعدت نموده و عساکر مذکور شکست خورده داود خان کلهر و پسرش مقتول گردیدند

راه کرمانشاه حالا مفتوح گردیده و عساکر دولتی با وجود تهدید تو خالی سالارالدوله که تا آخرین دقیقه دست از دفاع برنداشته و دولت مسئول هرگونه خساراتی که در موقع بمباردمان وارد آید خواهد بود بشهر وارد گردیدند

بخوبی معلوم نیست در مورد شخص سالار الدوله چه واقعه رخ داده است ولی بعضی‌را عقیده بر این است که او و مجلل‌السلطان فرار کرده و نزد والی پشت کوه رفته اند بختیاریها و فدائیان فعلا برای مراجعت بطهران داد و فریاد میکنند و این مسئله خود ظاهر میسازد که دیگر چیزی در کرمانشاه برای غارت نمانده است اهالی حضور بختیاریها را در طهران مایل نمیباشند و خیلی خطر دارد

که هرگاه قبل از آنکه کار سالار الدوله بجائی ختم شود قشون دولت آنجا را تخلیه نمایند شاهزاده دو باره آنجا را در حیطهٔ تصرف خود در آورد امضاء (والترتنلی)

(ملفوف یك نمره ۱۶۶)

(مکتوب قونسول مکدول بسروالترتنلی)

کرمانشاه ۱۵ مه ۱۹۱۲ —

آقا — افتخار دارم راپورت دهم که سالار الدوله دیروز مکتوبی بمن نوشته دعوت نمود از وی ملاقات نمایم من دعوت او را قبول نموده و در موقع ملاقات بمن اظهار داشت میخواهد برای شما توضیح نمایم که او خودرا وطن پرست دانسته و فقط مقصودی که دارد این است که در ایران انتظامات اعاده گردیده و حکومت مقتدری که آنهائیکه فعلا زمامدار امور هستند بحصول آن بهیچوجه موفق نخواهند گردید در طهران قائم گردد و او میتواند بیشتر از سردار اسعد که مقید بوعدهائی است که در آخرین مسافرت خود بپاریس بمسیو ایسولسکی وزیر مختار دولت روس مقیم پاریس داده بدولت انگلیس فایده برساند و او (شاهزاده) شخصاً جهة و سببی برای دوست داشتن انگلیسها ندارد که در موقعیکه در قونسولخانه اینجا پناهنده شده بود او را تسلیم برادرش نمودند و باعث حبس و تبعید و از دست دادن املاکش گردیدند ولی از آنجائیکه خودرا وطن پرست میداند بخوبی درك نموده است که دولت انگلیس حقیقتاً مایل بحفظ تمامیت ایران بوده و گذشته از آن صرفهٔ دولت مشار

الیها در این است که تمامیت و استقلال ایران محفوظ باشد او بنا
بر این بسیار مایل است که آنچه بتواند در راه تقویت و حمایت
منافع دولت انگلیس بانجام رساند و از اول تاکنون اوامر برای
حفظ اموال انگلیسها دادهاست من اظهار داشتم که بموجب اخبار
واصله از همدان مجلل‌السلطان شهرت داده بود که وزرای طهران
ایران را بدولتین فروخته و علماء کردستان حکم جهاد برضد دولتین
داده اند و اول اقدامی که خواهد شد غارت اموال اتباع خارجه
خواهد بود او در جواب گفت که این‌نشریات نتیجهٔ حیله وتزویر
دشمنان او بوده و مجلل بدون امر او نمیتواند چنین حکایات را
اشاعه دهد من وعده دادم که اظهارات ویرا برای شما مخابره نمایم
او سپس بمن اظهار داشت که علی اکبر خان سنجابی با ۸۰۰ نفر
بطرف اردوی مجلل حرکت کرده و عده دیگر بوی ملحق خواهند
شد از قرار اطلاعاتیکه بمن رسیده آنها هنوز حرکت نکرده اند

(امضاء) مکدول

(ملفوف دوم نمره ۱٦٦)

﴿ مکتوب قونسول مکدول بسروالترتنلی ﴾

کرمانشاه ۱٦ مه ۱۹۱۲ —

آقا — افتخار دارم در تعقیب مراسلهٔ دیروز خود راپورت
دهم که از قرار اطلاعات دیگری که بدست آمده معلوم میشود که
کاظم خان سنجابی و سالار ارشد کردستانی که در موقع شکست
خوردن فرمانفرما با مجلل السلطان بودند همینکه اخبار نزاع بین

ایلات مذکور را شنیدند مراجعت کردند این کار از روی کمال احتیاط بود چرا که عدهٔ قشون فرمانفرما خیلی کم بود مجلل به سالارالدوله نوشت که عوض آنکه قشون امدادی برای وی برسد عده از عساکر وی برای شرکت درجنك ایلات کرمانشاه حرکت کردند و باو تاکید نموده بود که کارها را مرتب نموده و عساکر امدادی اعزام نماید سالارالدوله بعضی از علماء و سایرین را نزد سنجابیها فرستاده نتیجه این شد که صمصام‌الممالك نزد وی آمده شاهزاده او را پدر خود خطاب کرده در آغوشش گرفت و مبلغ سه هزار تومان بانضمام انعامات دیگر باو داد صمصام‌الممالك اظهار داشت که ایلات قبول اینکه در تحت حکمفرمائی کلهرها قرار داده شوند نمی کنند و اگر آنها با ایلات کلهر تلاقی شوند جنك بوقوع خواهد رسید و در آنصورت غیر ممکن است بتوانند باتفاق کلهرها در قشون جنك کنند سالارالدوله وعده داد که در صورتیکه آنها از وی تقویت نمایند بهیچوجه در تحت امر و حکمفرمائی سردار مظفر قرار داده نخواهند شد و خواهش نمود که ۸۰۰ نفر درتحت امر علی اکبر خان و کاظم خان بکردستان اعزام گردند که به عساکر مجلل مدد رسانند و سردار مظفر باقشون تحت امر خود بهمراه آنها حرکت خواهد کرد از قرار معلوم صمصام‌الممالك این ترتیب را قبول کرده و برای ملاقات پسرش علی اکبر خان که سرکرده حقیقی این قشون متحده است بده خود رفته‌است ولی هنوز معلوم نشده که آیا اواینکار را قبول‌خواهدنمود یانه یحتمل انهسا منتظر

وصول اخبار ازطرف فرمان‌فرما میباشند واگراو قبل از حرکت آنها مجلل‌را شکست‌دهد نخواهند رفت سردار مظفر مکتوبی‌باحتشام‌الممالك کرندی نوشته اقدام او را درتنبیه کلهرها برای‌سوء رفتارشان تصدیق کرده‌است واز قراری که مشهود گردیده او از قوه قشون متحده ترسیده و مگر آنکه باو حمله شود با آنها جنك نخواهد کرد انتظار میرود که در ظرف یکی دو روز دیگر باینجا وارد شود که متفقاً به طرف کنکاور پیشقدمی نمایند ولی حرکات وی غیر معلوم بوده و هست ایلخانی که حالیه با ۳۰۰ الی ٤۰۰ نفر درسنندج توقف‌دارد سالارالدوله را اطلاع که ایـل قزل حدود خود را حفظ نموده و مینمایند وسالارالدوله اورا تعلیم داد که حرکت نکرده وسنندج را حفظ نمایند امضاء (مکدول)

(ملفوف سوم نمرهٔ ۱٦٦)

﴿ مکتوب مکدول قونسول بسر والتر تنلی ﴾

کرمانشاه ۲۲ مه ۱۹۱۲ —

آقا در تعقیب مراسلهٔ ۱٦ مه خود — افتخار دارم شمارا اطلاع دهم که رئیس ایل سنجابی در جواب توسط قاصد سالارالدوله پیغام داده است که از آنجائیکه باکلهرها نزاع دارد تا زمانیکه دستجاتیکه آنها اعزام نموده اند از کرمانشاه جلوتر نرفته‌اند و چونکه فعلا بواسطهٔ تحریك کلهرها اغتشاشی درسرحد بظهور رسیده است او بهیچوجه نمی‌تواند حتی یکنفر برای او بفرستد هیچیك از پسران او بکردستان مراجعت نکرده اند .

علی اکبرخان سنجابی همینکه از جنك بین باجلان و شیخ نصرالدین مستحضر کردید باسیصد نفر برای همراهی با باجلان حرکت کرد سردار مظفر بسالارالدوله اطلاع داده است که تا زمانیکه دستجات سنجابی از کرمانشاه حرکت نموده‌اند نمی‌تواند برود وبعلاوه میگوید که تازمانیکه والی پشتکوه حرکت نکرده اونخواهد رفت والی پشتکوه درجواب اظهارداشته‌است که حرکت خواهد کرد ولی در هریك از مراسلات خود یك عذر وبهانه برای تاخیر حرکت خود ارائه می‌دهد .

از آنجائیکه پیشرفت اقدامات سالارالدوله بسته بکمك ایلات است فعلا کار بروی مشکل شده مجلل السلطان اتصالا بسالارالدوله کاغذ نوشته و درخواست اعزام قشون امدادی وحرکت شخص اورا میکند ولی شاهزاده کاری از دستش برنمی‌آید وپیغامات دروغی بسالارالدوله محض تشویق و ترغیب برای طرفداران و تقویت کنندگان خود فرستاده راپورت ورود رؤسای ایلات مختلفه را میدهد

من ازروی دلیل عقیده‌ام براین است که اودرتهیهٔ فرار است

امضاء (مکدول)

ملفوف ٤ نمرهٔ ۱٦٦

(مکتوب مکدول قونسول بسروالترتنلی)

کرمانشاه ۳۱ مه ۱۹۱۲ —

آقا — افتخار دارم راپورت دهم که در ۲۷ ماه ایلخانی بسالارالدوله راپوت داد که دسته پیش قراول عساکر دولتی‌راشکست

داده وقشون امدادی طلب نمود

داود خان کلهر (سردار مظفر) طـرف عصر روز ۲۸ بوی ملحق گردیده پس از جنك مختصری پیش قراولان مذکور به صحنه مراجعت نمودند صبح آنروز عساکر دولتی باتوپخانه و ماکزیم ها بقشون داودخان حمله برده داودخان مجروح وپسر ارشدش علی اکبر خان بابسیاری دیگر بانضمام اشخاص معتبر از ایل کلهر مقتول گردیده بقیه فرار اختیار نموده عساکر دولتی تابیستون آنها را تعاقب نموده از آنجا بخاك خود فرار کردند داود خان از زخمی که برداشته بود جان سپرده حاجی زاده‌های ایلخانی بطرف کوه ها فرار کردند سالارالدوله که گمان نمی‌کرد کسی جرأت حملهٔ به او را خواهد داشت مجللا لسلطان را بایك عراده توپ و قشون امدادی می‌فرستاد که اخبار شکست وفرار قشونش بوی رسید کاظم‌خان سنجابی نزداو بود ولی دفعتاً اوهم باهمراهان خود وبعضی از کردستانیها بطرف دهات خود حرکت نمود

سالارالدوله ومجلل بایك عراده توپ وآنچه که قشون همراه داشتند بطرف لرستان فرار کردند ولی ممکن است بولایت ایلات کلهر رفته باشند عده قشون آنها کم است ولی نتوانسته‌ام تخمین عدهٔ آنرا بدست بیاورم .

بعد از ظهر ۳۰ مه فرمانفرما باقشون خود بکرمانشاه وارد شده شهر آرام است .

(امضاء مکدول)

(نمره ۱۶۷)

(مکتوب سروالترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۴ ژون ۱۹۱۲ —

آقا — از حضور کاپیتان کری ویس‌قونسول اعلیحضرتی مقیم اهواز استفاده شده است که در تمام مسائلی که مربوط بخوانین بختیاری است مداقه وتحقیقات کامل بماید .

مهمترین این مسائل کدورتی‌است که بین بختیاری‌ها و شیخ محمره موجود بوده ومنجر به مخاصمات آشکارا گردیده است

شما آگاه هستید که بهار سال گذشته بواسطه فشاری که سفارت طهران به‌بختیاری‌ها وارد کرد ، ونصایح قونسول اعلیحضرتی در محمره بشیخ که میانه روی واعتدال را رویهٔ خود قرار دهد نزاع بزرکی که ممکن بود بین آنها بوقوع رسد بر طرف گردید بدبختانه نتیجهٔ تمام این وساطتها این بوده‌است که طرفین تصور کرده‌اند بواسطهٔ پذیرفتن نصایح مذکوره خسارات مادی بسیار به آنها وارد آمده است

خوانین بختیاری ادعا میکنند که بنا بر تعلیماتی‌که ازدولت ایران رسیده بود وحسب‌الخواهش سفارت شوشتررا تخلیه نمودند وپس از انجام اینکار عساکر شیخ نه فقط شهرمذکور را اشغال نمودند بلکه تمام محصول ودهات عقیلی‌را آتش زده خسارت‌زیاد قریب ۱۰۰۰۰۰ تومان (۲۰۰۰۰لیرا) باموال سردار محتشم وزیرجنگ‌وارد آوردند وبعلاوه اظهار میدارند که اعراب با بعضی ازهمراهان و

بستگان انها که در شوشتر مانده بودند بدرفتاری نموده و آنهـا را حبس کرده بودند

خوانین مخصوصاً سردار محتشم ازاین اقدام که بتصور آنها تخلف از قرار وی بوده که درتحت سرپرستی دولت ایران فیمابین داده شده خیلی خشمگین میباشند و از سفارت اعلیحضرتی هم متغیر هستند چرا که میگویند اگر بآنها اطمینان داده نشده بود که شیخ شرایط قرار داد مذکور را پای بند خواهـد بود بهیچوجه من الوجوه رویهٔ مصالحت آمیز نسبت به او اتخاذ نمی‌نمودند سردار محتشم باکمال تأکید اظهار میـدارد که اگر غرامت تمـام برای خسارات وارده داده نشود او قریب پنجهزار سوار در پائیز جمـع آوری نموده عساکر شیـخ را تالب دریا خواهدراند

از طرف شیخ بطور یقین اظهار شده است که بختیاریها شوشتررا تخلیه ننموده بلکه همینکه اعراب نزدیك شدند فرار کرده مبلغ پنجهزار تومان (۱۰۰۰لیرا) که متعلق بهمراهان شیخ مقیم آنشهر بود بردند محقق است که قسمتی از اراضی عقیلی را اعراب خراب نموده اند ولی اینطور دعوی می‌شود که این اقدام برخلاف اوامر شیخ بعمل آمده وتصور میشود که محتملا چنانچه سابقاً در مواردی که اینگونه هجومها بوقوع میرسیده معمولش بوده‌است شیخ تلافی این خساراترا خواهد کرد ولی برای این خسـارات پنجهزار تومانی را که بختیاری‌ها از شوشتر برده‌اند محسوب خواهد داشت این طور ظاهر میگردد که شیخ ازناصحین انکلیسی خود ناراضی‌است چرا

که اگر برای خاطر آنها نبود او در موقعی که افراد اعراب حاضر برای انجام او امرش بودند آنهارا برای مقابله ببختیاریها به آن نقاط میفرستاد

اوضاع درهم برهم حالیه تااندازه که توانسته ام بکسب اطلاعات موفق گردم بقراری است که مذکور گردید و حتی با کمك بیطرف مأمورین قونسولخانه اعلیحضرتی پی بردن بحقایق امر چندان سهل نیست چرا که اطلاعات آنها طبعاً از منابع مبهمه است از قراری که مفهوم ماژور هاورت شده است بختیاریها شوشتررا تخلیه نمودند تا آنکه همینکه قشون اعراب که درعده زیادتر بودند نزدیك شده آنهارا مجبور باین کار نمودند وعلیهذا بختیاریها چنانچه خودشان اظهار میدارند بمیل خود بر وفق شرایط قرار دادی که در تحت سر پرستی دولت ایران بین آنها منعقد گردید عمل نمودند بکاپیتان گری اطمینان داده شده است که قسمت معظم استعداد بختیاریها قبل از آمدن اعراب از شوشتر حرکت نموده وفقط یکدستهٔ کوچکی برای نظم شهر درآنجا توقف نموده بودند ماژور هاورت تصور میکنند که شیخ بواسطهٔ کثرت قشون خود میتواند بختیاریها را مغلوب سازد ولی کاپیتان گری را عقیده بر این است که بختیاریها بواسطهٔ مهارت خود در جنك بقشون اعراب حمله برده وغلبه خواهند نمود.

حدس اینکه آیا کدام طرف غالب یامغلوب خواهد شد مهمل وبی ثمراست چرا که مقصودی که مادرنظر داریم این است که ازوقوع مصادمه که باعث تسویه عمل شود جلوگیری کنیم وبرای این مقصود ما درموقع ملاقات کاپیتان گری بخوانین تاکید نموده ایم راضی شوند

درپائیز اجلاسی درنقطهٔ نزدیك شوشتر منعقد گردیده از طرف شیخ وبختیاریها وکیلی به آنجا فرستاده شود

ماژور هاورت وکاپیتان کری هم در آنجا حضور بهم رسانیده ومساعی جداً بکار برده خواهد شد که تمام مسائل معوقه بامید اینکه صلح بادوامی برقرار شود حل وتسویه شود

خوانین اظهار میل نموده اند که وکیلی از طرف خود بفرستند ولی میگویند نمی‌توانند بوکیل خود اختیارات تامه برای اتمام قرار دادی در آن محل بدهند و شرایط چنین قرار دادی که در مد نظراست بایستی بطهران فرستاده شود که در آن مداقه نموده و آنرا تصویب نمایند این‌طور پیشنهاد شده است که مجلسی درماه دسامبر آینده منعقد گردد و تصور میشود که مذاکرهٔ تمام مسائل جاریه اقلا یکماه طول خواهد کشید من از روی دلیل عقیده ام براین است که قونسول جنرال مقیم بوشهر انعقاد چنین مجلسی را کاملا تصویب خواهند نمود و یحتمل خودشان بمدت کمی آنجا حضور پیدا کنند من این ارائه طریق را باطلاع سرپی کاکس رسانیده‌ام ودر صورتیکه شما تصویب بنمائید پیشنهاد میکنم سعی کنیم خوانین‌را وا داریم کتباً قبول فرستادن نماینده در آنجا بنمایند .

من خیلی امید وارم که تبادل نظریات نتایج مستحسنه خواهد داشت ولی عقیده‌ام براین است که درصورتیکه برای دولت ایران ممکن باشد حکم‌ران بیطرفی بعربستان بفرستند که دائماً درشوشتر

اقامت نماید این اقدام مادآ برای برقرار داشتن مناسبات حسنه فی مابین دوطرف مدد وکمکی خواهد بود دراینصورت اگر ممکن باشد حکمران قراولان ومستحفظین را که لازم دارد از هیچیك از دوفرقه متخاصم نخواهد گرفت واگر انجام این کار امکان پذیر نشد من ارائهٔ طریق میکنم که قراولان او باید نصف ازاعراب و نصف از سواران بختیاری باشد واعراب را برای مأموریتهای راجع به‌اعراب وبختیاریها را برای مأموریتهای راجع بختیاریها بفرستند البته این مسئله مسلم است که نه بستگان شیخ و نه‌بستگان بختیاریها نبایددر عمل حکومت شهرشوشتر و دزفول سرکشی داشته باشند بسیاری ازمنازعات سابقه بعلت فاصله طولانی بین عزل حکمران و تعیین حکمران دیگری بوده که در غیاب مأمورین صحیح دولتی حکومت این نقاط به شیخ یابختیاریهـا سپرده شده است ·

من عقاید خود را باطلاع سرپی کاکس و ماژور هاورت رسانیده وامیدوارم که در صورتیکه شما تصویب بنمائید بوسیلهٔ آنها بتوان این اوضاع امور را که متضمن بسیـاری پیش آمدهای غیر مطبوع است خاتمه داد که از آنجمله مسدود گردیدن راه بختیاری که فقط راهی است که تجارت انکلیس از جنوب بشمال بوسیلهٔ آن ممکن است نخواهـد بود چنانچه ملاحظه میشود تخمین بمقـدار خسارتی که سردار محتشم نموده باتخمینی که ماژور هاورت نموده‌است فرق کلی‌است بحتمل ماژور هاورت فقط خساراتیرا که وارد آمده تخمین نموده است وحال آنکه سردار محتشم اصرار دارد براینکه‌رعایای

دهات او از آنجا رانده شده و دیگر جرأت مراجعت ندارند و باین طریق تاچندین سال دیگر زراعت در آن دهات نخواهد شد واین اراضی در ۱۹۱۲ بشانزده هزار تومان اجاره داده شده بود (۳۲۰۰ لیرا)

خیلی غیر محتمل است که سردار محتشم بتواند پنجهزار نفر برای جنك تهیه کند چرا که عدهٔ قوهٔ جنگی بختیاریها فقط به ۸۰۰۰ هزار نفر تخمین شده که دو هزار نفر آنها خارج خاك بختیاری بطهران واصفهان فرستاده شده‌اند اگر جنگی بین بختیاریها وشیخ بوقوع رسد اثرات بسیار عمیق براوضاع پلتیکی ایران وتجارت انگلیس خواهد داشت

یك مسئله مسلم است وآن این است که بختیاری‌ها از اوضاع پلتیکی حالیه استفاده نموده هرقدر بتوانند اسلحه ومهمات جنگی بخاك خود وارد میکنند . (امضاء والترتنلی)

(نمرهٔ ۱۶۸)

《 مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری 》

طهران ۱۴ ژون ۱۹۱۲ —

آقا — مکتوب سابق من در باب امورات بختیاری راجع بمسئلهٔ مناسبات این ایل مقتدر و متنفذ و شیخ محمره میباشد در این مکتوب سعی من در این خواهد بود که اوضاع راه اهواز الی اصفهان را که براه بختیاری مشهور است توضیح نمایم اگرچه بواسطه اینکه کمپانی لینچ این راه را تعمیر نموده‌اند وموسوم براه لینچ میباشد از چندی باین طرف غالباً شکایت میکردند که خوانین

بختیاری که مسئول حفظ راه میباشند اقدامات لازمه برای تأمین آن نمی نمایند ودر این باب اتصالا بخوانین طهران اظهـار میشد وآنها تعلیمات مکرره برای خوانین محلی میفرستادند که اقدامات لازمه برای حفظ قوافل راه بنمایند و باین مسئله خیلی اهمیت داده میشد که یوسفخان امیر مجاهد برای حکومت بهبهان تعیین شده واو می‌تواند از کهکلوئیها که دربعضی ازمواقع سال هنگامیکه برای بختیاری‌های چادر نشین به‌محلات دیگر که‌دارای‌مراتع وآب فراوان باشـد نقـل مکـان می کنـند مشغـول راه زنی می شوند جلوگیری نماید .

در موقع باریکی که خیلی لازم‌بود اقدامات برای جلوگیری کهکلوئیهـا بعمل آید خبر رسید که امیر مجـاهد بطرف بهبهان حرکت نموده وبعلت مخالفت سردار اشجع پسرعموی او که کنترل راه‌را بدست خود میدانست وبازرنگی مخصوصی که بهیچوجه مقتضی و مناسب منافع راه نبود عمل مینمود دست از مـأموریت خود کشیده است

سردار اشجع تاهمین اواخر بحکم رانی اصفهان منصوب بود وعدم کفایت خودرا در آنجا ثابت نمود مقـارن وصول اخبـار بدرفتاری او نسبت به پسر عمویش این طور راپورت داده شد که او از مفتشین راه که ادارهٔ لینچ فرستاده بود جلوگیری کرده و آنها را به اصفهان مراجعت داده است سفـارت فورا بخوانـین پروتست نموده وسردار اشجع بپای تخت احضار شد که اعمال خودرا توضیح

نماید ازقراری که مذکوراست او فعلا در راه است ولی در عرض اینمدت سارقین کهکلوئی راه را کاملا اشغال نموده وکمی شك میرود ازاینکه تا چند هفته دیگر عبور ومرور قوافل در آن بکلی موقوف شود

انمسئله فعلا جلب توجه مخصوص خوانین اینجا را نموده و موضوع مذاکرات موقع ملاقات کاپیتان گری شده است پس ازتفکرات بسیار آنها بوکیل لینچ پیشنهاد کرده‌اند که ادارهٔ لینچ بایستی مبلغ (۴۰،۰۰۰ تومان) قریب (۷۵۰۰ لیرا) بانها قرض دهد که باقساط درمدت پنجسال وجه مذکوررا مسترد دارند وعذر آنها این است که پول برای محافظت راه موجود ندارند واظهار میدارند که در صورتیکه وجه مذکور داده شود در نظر دارند سردار جنك یکی ازبرادران سردار اشجع را برای حکومت بهبهان نامزد نموده اختیارات تامه در راه ودر تمام خاك بختیاری بوی بدهند و چنانچه اظهار میدارند در تحت کنترل او انتظار اعادهٔ انتظامات را دارند خوانین در نظر دارند که اقساط ومنافع قرضه مذکوررا از باج پلها بپردازند وحاضرند در صورتیکه درپرداخت بدهی خود ازبابت قرضه تعویقی روی دهد وصول باجهارا به ادارهٔ لینچ واگذار نمایند و میگویند که در صورتیکه وجه نرسد نمیتوانند خودرا مسئول امنیت راه قرار دهند چرا که وجه برای انجام اینمقصود ندارند .

سردار جنك در ۱۴ شهر جاری از من ملاقات نموده مرا اطمینان داد که آنچه بتواند برای ضمانت امنیت راه واعاده انتظامات در تمام خاك بختیاری اقدام خواهد کرد او مشهور بفعالیت و

داشتن خصوصیات زیاد نظامی و جدیت و عزم میباشد و ملاقات او برمن اثر خوبی نمود در جواب سئوال من که آیا باجهائی که امساله وصول شده چه شده است سردار جنك اظهار داشت که این پول برای خرید اسب و ملبوس لازمه برای بختیاریهائیکه در اقدامات نظامی اخیره شرکت داشتند به مصرف رسیده است .

من اهمیت زیادی را که دولت اعلیحضرتی بمفتوح بودن دائمی راه و خالی بودن آن از سارقین میدهند بسردار جنك تأکید کردم واومرا اطمینان داد که اگر ادارهٔ لینچ پولی که لازم است بپردازند یکهزار نفر برای قراولی راه تعیین خواهد کرد ولی غیر از قول خوانین وثیقهٔ دیگری نمیتوانند بدهند که آیا این پول در صورتیکه داده شد برای مقصودی که در نظراست بمصرف خواهد رسید یانه .

امضاء (والترتنلی)

(نمرهٔ ۱٦۹)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۷ ژون ۱۹۱۲ —

آقا — درجواب تحقیقاتی که صلاح دانستم ازمأمورین قونسولگری اعلیحضرتی مقیم بوشهر وشیراز در باب اوضاع امنیت راه های بزرك جنوبی در عرض چند هفته اخیر و احتمالات بهبودی در آتیه بنمایم برای من تلگرافاتی رسیده که افتخار دارم ایك سواد آنها را جوفاً ایفاد دارم .

چنانچه ملاحظه خواهید فرمود اگرچه بیش از چند فقره سرقتهای مهم

راپورت داده نشده ولی اشکالاتیکه بواسطه اجحافات سارقین و در خطر بودن جان و مال قوافل و مسافرین را دوچار شده و میشود ظاهراً رو بازدیاداست و نه مستر بیل ونه مستر اسمارت نمیتوانند آثار و علائم بهبودی نزدیکی را نشان دهند .

اما از بابت قسمت راه شیراز الی اصفهان از غرهٔ آوریل الی هفتم ژون مستر جنرال قونسول گری هم اینطور تلگراف میکنند روز ۲۸ مه قریب ۴۰۰ راس حیوان محمول مال التجاره ازشیراز باصفهان وارد شد و قریب ۴۰۰ رأس در ۷ ژون از اصفهان بطرف شیراز حرکت کردند علاوه بر این دیگر قافله وارد و خارج نشده است امنیت قسمت راه از اصفهان الی آباده بهتر شده است واز طرف ادارات تجارتی انگلیس راپورت داده سرقتی نشده است . مراتب فوق و لزوم مستحفظین زیاد در هر موقعی که قافله حرکت میکنند وضع غیر معمول راه را نشان میدهند برخلاف معمول سابق قاطردارانیکه از شیراز بشهر وارد میشوند از مراجعت بطرف جنوب امتناع میورزند و ایاب و ذهاب در راههای دیگررا ترجیح میدهند و این یك مسئله قابل ملاحظه است

از تلگرافات مستر بیل و مستر اسمارت ملاحظه میشود که محمد علیخان و دو نفر دیگر که مسئول حمله بر مستر اسمارت و مستحفظین او میباشند باشتعال نایرهٔ این اعمال وحشت انگیز و دهشت آمیز درراه بوشهر الی شیراز دامن میزنند و قوام الملك خودرا ازآنها مقتدرتر نمیداندکه این رؤسارا دستگیر یا ازانها جلوگیری

نمایند   از بابت این مسئله تاکنون موفقی بدست نیاورده‌ام که زیادتر فشاری بحکومت مرکزی بیاورم چرا که بحران کابینهٔ که در تلگرف ۳۱ مه خود رجوع بان کردم بواسطهٔ مساعی که برای ترغیب نمودن وثوق الدوله بعدم استعفایش بکار برده میشود و تلون مزاج وزیر مذکور هنوز امتداد دارد

درباب وضعیت ایلات جنوب و کشمکش بین صولة الدوله و ایلخانی جدید قشقائیها افتخار دارم سواد مراسله اخیررا که مستر اسمارت کفیل قونسولگری در ۲۸ مه در اینموضوع برای من فرستاده لفاً ایفاد دارم ازاین مراسله معلوم میگردد که عدهٔ قشون صولة الدوله خیلی کم شده و قابل اهمیت نمیباشند ولی مغلوب نمودن کامل او مشکل است

اگرچه حرکت ایلات بدون وقوع حادثهٔ نامساعدی که وقتی انتظار آن میرفت باتمام رسیده ولی مدیر اداره تلگرافخانه هند و انگلیس بطور سخت از خرابی که عمداً بخطوط تلگرافی ایالت فارس وارد شده و باعث قطع مخابرات و انفصال مذاکرات تجارتی گردیده است شکایت میکنند

یك مسئله رضایت بخش که دراوضاع فارس مشاهده میشود و مستر اسمارت کفیل قونسولگری راپورت آنرا داده بهبودی زیاد رویه و سلوك علما نسبت بانگلیس و تبادل اظهار تهنیت و مبارکباد روز تولد پادشاد انگلستان ازطرف امام جمعه بود

(امضاء)   والتر تنلی

مجدداً عرض میشود جنرال قونسول اعلیحضرتی مقیم اصفهان تلگرافا خبر میدهد که قافلهٔ (قافله ۲۸ مه) از راه سرحد وارد اصفهان گردید

(ملفوف یك نمره ۱٦۹)

(تلگراف مستر بیل کفیل قونسولگری بسر والتر تنلی)

بوشهر ۸ ژون ۱۹۱۲ —

فقط شکایتی که ازبابت سرقت اجناس انگلیس درانجا شده ازبابت سرقت تریاك کمپانی و کسن استکه قیمت آن معادل ٤۰ لیرا میشود که علی کمارجی متمرد که یکی ازمسؤلین حمله دسامبر گذشته است آنرا در کاروانسرای خواجه ابراهیم سرقت نموده است ولی بعضی را عقیده بر این استکه از کنارتخته در امتداد راه خورده دزدیهای زیاد شده ثانیاً آثار و علائم بهبودی مشهود نیست وبرخلاف اوضاع راه از همیشه برای قوافل و مسافرین اروپائی بدتر شده است وبرای اتباع انگلیس خطرناك میباشد معاون رئیس بانك چون عدهٔ زیادی مستحفظ از شیراز همراه برده بود توانست سالماً بمقصد برسد ولی اظهار میدارد که تفنگچیها برای هر قاطری ۷ تومان اخذ نمودند دردیریسن بیکی از تجار آلمانی قرب همان تاریخ شلیك شد و تهدیداً تا تنك ترکان برده شد ومجبور به پرداخت یکصد تومان گردید ببعضی از تجار فرانسوی نیز درماه اوریل شلیك شد و مجبور بدادن چهل تومان گردیدند یکی دیگر از تجار آلمانی که چند روز قبل از این وارد شده مجبور بدادن ۱۵ تومان

شده و بزن او در جمفر جن بی احترامی شد اجزاء اردوی سواره هندی و شترداران بلوچ را که چند سال قبل در نزدیکی یزد غارت نموده بودند دوهفتهٔقبل مراجعت نموده و سرقتی راکه در کاروانسرای خواجه ابراهیم بوقوع رسیده و یك مسلمانیکه متهم شده بود هندو است پس از آنکه بده آورده شده و آنجا توقیف گردیده بود و مجبور بخواندن نمازش نموده بودند راپورت دادند

سایر اشخاصیهم که متعلق بان دسته بودند در جمفر جن غارت شدند ثالثاً پولهائیکه بعنوان راهداری نامشروع دراوایل آوریل ۱۹۱۱ گرفته شده از ۱۵ قران الی ۷ تومان هر راس قاطری میرسد و درماه سپتامبر ۱۹۱۱ از ۱۷ قران الی نه تومان و نیم ودر عرض دو ماه گذشته از ۲۱ قران الی ۲۷ قران بوده است الحال تفنگچیان درمتجاوز از ۳۰ محل بزور پول میگیرند وقند و چای زیادی برده‌اند قاطرداران بطور سخت شکایت دارند

رابعاً یکی از بدترین چیزهائیکه از زمان اقتدار حاصل نمودن رؤسای کشکولی بظهور رسیده فروختن قسمتهای راه بمزایده و بکار بردن آن برای منافع خویش میباشد وحق لخت کردن و اجحاف بقوافل ومسافرین را آشکارا خرید وفروش مینمایند

کشکولیها راه خودرا بطرف دره قادون منحرف نموده اند برای آنکه از کازرون عبور ننمایند و کاروانسرای بد نام منزل اول را به محمد علی که با خان کازرج دشمنی دارد سپرده اند در اواخر آوریل و اوایل مه کاروانسراها بواسطهٔ جنك ایلات نزدیك زینان تعطیل شد

خامساً در عرض ده هفتهٔ اخیر فقط ۴۰۲۴ راس قاطر بموجب ثبت وارد بوشهر شدند و فقط ۱۰۷۰ راس در ۱۸ روز گذشته وارد گردیدند این عده روی‌هم رفتــه غیر مکفی است قوافل مجدداً از راه شیف که راه تجارتی نیست و ایاب وذهاب در آن اشکال دارد عبور و مرور میکنند مظنهٔ کرایه هر ۷۷۰ پوندی از بوشهر الی شیراز به ۳۴ تومان رسیــده است سادسا کاروانسرا و ده جعفر جن فعلا مغشوش ترین نقاط راه میباشنــد ولی اجحافات آزادانه بعمل میاید و مردان مسلح روز بروز جسورتر میشوند

(ملفوف دوم نمره ۱۶۹)

(تلگراف مستر اسمارت کفیل قونسولگری بسر والترتنلی)

شیراز ۹ ژون ۱۹۱۲ —

در عرض ده هفته اخیر راه معظم ازشیراز الی سرحد اصفهان برای عبور ومرور قوافل مســدود گردیده است در اوایل آوریل قوام الملك بحرکت دادن دو نفر مسافرین فرانسوی از سر حد خالك یزد الی شیراز ار راه‌ده‌بید سالماً موفق گردیدپس از مذاکرات بسیار بارؤسای ایلات خمسه و تاخیر زیاد و با مستحفظین زیاد که‌در بعضی ازمنازل عدهٔ آنهــا به ۲۰۰ نفر در تحت امر چهار رئیس میرسید ما توانسته ایم مال التجاره را باکاری محمــول مال التجاره انکلیسی و اجناس اهل محل درعرض سه هفته به آباده بفرستیم این مال التجاره‌ها فعلا در آنجا معطل مانده و حکمران آباده تصور میکند عده کثیری مستحفظین کشکولی لازم است و من فعــلا

در این باب مشغول مذاکره میباشم در عرض ده هفتهٔ اخیره قسمت راه از آباده الی اصفهان خیلی امن تر شده است و مفتش ادارهٔ تلگراف انگلیس و هند میتوانست با کمال امنیت برای تفتیش خط تلگراف در امتداد راه حرکت کند بهبودی راه محتمل بیشتر بواسطهٔ این بود که چون درراه قوافل عبور ومرور نمینمودند راهزنان دیگر راه را ترك نموده بودند ورود قشقائیهائیکه بطرف شمال نقل مکان میکنند چون جلو راه کهگلوئیها را خواهند گرفت ممکن است این راه را باز نگه دارد قوافل ویسته حالا از راه سرحد عبور و مرور میکنند و محتمل است تا زمستان هم وقتیکه ایلات خمسه در موقع حرکت خود بطرف جنوب از راه معمولی بروند قوافل و پسته ازاینطریق عبور ومرور نمایند

راه بوشهر برای قوافل باز است ولی اوضاع امنیت آن رضایت بخش نیست ایالت فارس همین حالا مرا اطلاع داده اند که قوافل میتوانند از پشت کازرون خود را براه معمولی برسانند ولی راپورتهائیکه از کازرون رسیده از قرار معلوم نشان میدهند که این خبر قدری زود داده شده و بی موقع است تاکنون بعضی ازقوافل برای آنکه ازدست قراولان وحشی صفت یعنی بستکان محمد علیخان که در راهدار محل وقوع حمله بعساکر ما باشد خود را مستخلص سازند از کردنهٔ سرازیری از راه بردون از کازرون بطرف کازرج میروند و محافظت این راه حالیه بدست خورشید خان کازرجی وکلانتر کازرون است ولی قراولان کاشغری که راه شمال کتل

دختر را محافظت میکنند برای آنکه جبراً این قوافل از راه نودان نرفته‌اند آنهارا زیاده بر معمول زحمت داده و جبراً از آنها پول میگیرند سایر قوافلی که براهدار میایند قراولان راهدار آنهارا بضرب سر تفنك مجبور برفتن ازراه نودان میکنند اگر چه گاهی گاهی از قرار معلوم آنها را پس از گرفتن مبالغ گزاف گذارده اند ازراه معمول بروند بزرگترین این وحشی‌های راهدار یکی از مرتکبین حمله بمساکر ماست قوام‌الملك باوجود اطمیناناتی که بمن داده‌است هنوز نتوانسته‌است اورادستگیر کرده و یا ازراه دفع نماید در تمام راه قراولان قشقائی قاطر داران را زیاده ازحد تحمل اذیت کرده وجبراً از آنها پول می‌گیرند وجعبه های مال‌التجاره‌را باز کرده و خورده دزدی میکنند میانهٔ آنهائیکه در طرفین راه سکنی دارند با قشقائیهـا خوب نیست و خورشید خان تهدید میکنند که دهات شاه پور وراهدار را که محمد علی خان تابستان گذشته پس از تعدیهای عمدی بر او به زور گرفته است پس بگیرد اگر خورشید خان که باسترداد این نقاط موفق گردد قسمت راه از کازرج بمیان کتل امن خواهدشد او از من درخواست تقویت نموده مادامی که با کمال شدت خورشید خان و همدستان او را برای منع جنك و جدال که ممکن است راه شیراز موقتاً بواسطهٔ آن مسدود گردد نصیحت مینمایم من نظر به مصالح راه بقوام‌الملك تاکید میکنم که تقاضا های حقهٔ خورشید خان را قبول نموده و قشقائیها را از تلافی کردن ممانعت نماید قوام‌الملك خود را قادر بر جلو گیری از محمدعلیخان مقتدر که بزرگترین سبب شرارت است نمیداند

بعلت همراهی قوام‌الملك و رویه دوستانه خوانین کشکولی نسبت بقونسولخانه من توانسته ام پنجنفر از مسافرین اروپائی را در راه بوشهر حرکت دهم ولی با ترتیبات و تشویش خیال زیاد این کار را کرده و آنها را بدست ایلیاتیهائیکه مربوط به حمله بعساکر ما بودند سپردم دو نفر از این مسافرین مورد بی احترامی سخت واقع شده و وحشی های راهدار از آنها جبراً پول گرفته وتفنگ بانها قر اول رفته وحتی برای تخویف آنها تیر هوائی خالی کردند

از غرهٔ آوریل تا کنون راپورت یك فقره سرقت شش لنکه اجناس انگلیسی در جنوب دشت ارجن که قیمت آن معادل ۱۸۰ لیرا میباشد و سه فقره خورده دزدی داده شده است تمام اطلاعات راجع به قطع شدن سیمهای تلگراف بدفعات مکرره و و سرقت اموال غلامهای مامور تعمیر خطوطرا میتوان ازمدیر کل در طهران بدست آورد

من چندان امید بهبودی امنیت قسمت شمالی راه را تا زمستان ندارم چرا که مطیع ساختن ایلات خمسه فعلا غیر ممکن است و از قسمت جنوبی‌هم تا زمانیکه در اقتدار خودسرانه قشقائیها در راه اعتدالی حاصل نشده امید بهبودی نمیرود ایالت فارس در موقع نبودن قوهٔ نظامی از روی زرنکی تمـام بواسطهٔ اتحاد ایلات اداره میشود

محمد علیخان و کشکولی ها فعلا عضو اعظم این اتحاد ایلات میباشند و تاوقتیکه دولت بتواند از تقویت آنها صرف نظر کرده

وترتیب اتحاد آنهارا طوری دهد که در تحت اطاعت و انقیاد دولت وارد شوند مدتی وقت لازم است

ملفوف سوم نمره ۱۶۹

(تلگراف مستر اسمارت کفیل قونسولگری بسر والتر تنلی)

شیراز ۲۸ مه ۱۹۱۲ —

صولت الدوله دوباره در بیضا بدره شولیها ملحق شده و به وسیلهٔ سرزنش نمودن آنها را که از کشکولیها شکست خورده اند سعی نمود که تقویت آنهارا مجدداً جلب نماید ایلات مذکوره از قبول این کار سر باز زده و همینکه ایلخانی با استعداد وارد شد صولت الدوله بطرف شمال مراجعت نمود ایلخانی اورا تعاقب نموده در دزکرد باو برخورده و آنجا جنگی بوقوع رسیده صولت الدوله بدون آنکه مقاومت سختی بکند فرار اختیار نمود و دوباره بطرف جنوب رفته و ازقراریکه راپورت داده شد مجدداً به بیضا رفته است دو نفر از رؤسای کشگولی و فارسیمدان را که دائماً در شیراز اقامت گزیده اند قوام الملك روز ۲۶ مه با سی نفر از سواران فارسی مدان برای تحقیق و تفتیش به بیضا فرستاد اینها شب اول را در پوزهٔ کوشان که فقط پنج میل از شهر مسافت دارد توقف نموده و در عرض شب صولت الدوله با رؤسا وقریب ۲۰۰ سوار بلاانتظار وارد شد فارسیمدانیها حمله برده بعضی از عساکر صولت الدوله را با عدهٔ اسبها مقتول نمودند صولت الدوله و همراهانش متفرق گردیده و تصور میشود شبانه بفیروز آباد رفتند رؤسا بمن اظهار داشتند

که آنقدر بصولت الدوله نزدیك شدند که صدای او را میشنیدند بحمله کنندکان قشقائی حود ملتمس شده بود که چون زن وبچه همراه او بوده شلیك نکنند

صولة الدوله از انجائیکه کله و رمه و اهل خانه زیادی همراه ندارد میتواند با کمال سرعت از نقطهٔ بنقطهٔ دیکر حرکت کند و بوسیلهٔ این قسم جنکهای غیر منظم ایلیاتی کرفتاری او خیلی سخت است یحتمل فقط یك استعداد دولتی درتحت امر یك نفر صاحبمنصب دولتی بهمراهی ایلات متحده بتواند بانقشهٔ که ازروی دقت طرح شده باشد وپیش بینی کامل اورا مغلوب سازد

﴿ نمره ١٧٠ ﴾

(مکتوب سروالترتنلی بسر ادوارد کری)

طهران ١٧ ژون ١٩١٢ — آقا درباب تلکراف ١٢ شهرجاری خود افتخار دارم اینك ترجمهٔ دستخطی را که نایب السلطنه قبل از حرکت بسمت اروپا امضا نموده ومرناردرا بمقام خزانه داری کل ایران تعیین نموده است لفاً ایفاددارم

مسیو مرنارد این نوشته‌را برای‌من فرستاده وجلب توجه مرا باین‌مسئله می نماید که از تعیین وی باین‌مقام تغییری در اداره نمودن کمرکات حادث نخواهد کردید و اداره نمودن آن درتحت‌نظارت ومسئولیت مستقیم وی بعمل خواهد آمد

چنانچه در تلکراف فوق الذکرمن اشاره رفته مفاد عبارت این دستخط شبیه بهمان است که من در تلکراف ٢٥ مه خود برای

تصویب شما مخابره نمودم شاید بموجب این نوشته از اختیـارات خزانه‌داری کل ازبابت پرداخت وجوهات راجع بقروض خارجه قدری کاسته شده باشد ولی درصورت لزوم همیشه میشود اختیارات زیادتر مخصوصاً بمناسبت هر کونه قرضهٔ خارجی در آتیه باو داده شود همکار روسی من با این عقیـده شریك است مسیو مرنارد مرا اطلاع میدهد که کنترات علیحده که مدت استخدام اورا تا پنجسال تعیین نماید ازطرف وزیری که مربوط باین کار است بامضا خواهدرسید

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمرهٔ ۱۷۰)

(ترجمهٔ دستخط نایب السلطنه)

(بنام اعلیحضرت سلطان احمد شاه قاجار)

نظر بمواد قانون ۲۳ جوزای سنهٔ تنکوزئیل و نظر بلزوم تعیین قطعی شخصی بمقام خزانه داری کل وبنا بر پیشنهاد وزیر مالیه وتصویب شورای وزرا مقرر میداریم :—

۱ — مسیو جاکس جزف مرنارد مدیر کل کمرکات ایران بمقام خزانه‌داری کل ایران تعیین میشود

۲ — تمام وظایف مشاغل معینه بموجب قانون ۲۳جوزای تنکوزئیل بعهدهٔ مسیو مرنارد خواهد بود که در تحت اختیاروزیر مالیه بروفق قوانین اداری که خزانه‌داری کل بامشورت وزیرمالیه وتصویب شورای وزرا تدوین باید بانجام برساند

۳ — خزانه‌داری کل برتمام اداراتیکه وزیر مالیه مسئول

آن است بانضمام ادارهٔ گمرکات بطوریکه درقانون فوق الذکر معین شده نظارت خواهد داشت و این اداراترا برحسب شرایط ماده‌دوم تشکیل خواهدداد

٤ — یکی از وظایف مخصوصه خزانه داری کل این است که پرداخت تمام بدهی‌های دولترا که با خارجه‌ها قرارداد نموده‌اند از قبیل پرداخت منافع و استهلاك یا استرداد قروض دولتی و حقوق و وظایف و غرامات وجبرانها وهر قسم پولهای دیگری که دولت قانوناً میپردازند سر وقت و درموعد هریك تامین نماید

٥ — دولت سالیانه مبلغ ۲۰,۰۰۰ فرانك تا مدتیکه مسیو مرنارد بمقام خزانه‌داری منصوب است بوی خواهد داد این حقوق علاوه بر حقوق اصلی او میباشد

٦ — وزیر مالیه اقدامات لازمه برای اجرای این دستخط خواهد نمود

(امضاء) ابوالقاسم ناصر الملك نایب السلطنه
نجفقلی بختیاری رئیس شورای وزرا
معاون الدوله وزیر مالیه

طهران ماه جمادی الاخری سیچقان‌ئیل ۱۳۳۰

(نمره ۱۷۱)

(مکتوب سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۷ ژون ۱۹۱۲ —

آقا در باب تلگراف ٥ شهر جاری‌شما افتخار دارم اینك‌سواد

مکتوبیرا کەدر۷شهرجاری درموضوع استرداد ۱۰۰،۰۰۰ لیرا استقراضی دولت ایران ببانك شاهنشاهی طهران نوشته وازبابت وصول منافع ۳۵۰۰۰ تومان (۷۰۰۰ لیرا) کەدولت اعلیحضرتی قبلا بطور مساعده دادەبودند دستور العمل دادەام لفا ایفاد دارم

سواد مکتوبیکە رئیس کل بانك درجواب بمن نوشتەاست نیز درجوف است (امضاء) والترتنلی

(ملفوف نمره ۱۷۱)

(مکتوب سروالتر تنلی ببانك شاهنشاهی)

طهران ۷ ژون ۱۹۱۲ — آقا درباب مکتوب ۲۸ مارس سر جارج بارکلی بعنوان شما در خصوص مساعده ۱۰۰،۰۰۰ لیرا بدولت ایران در تحت تعلیمات دولت اعلیحضرتی بایدازبانك شاهنشاهی استدعا نمایم که پس از پرداخت وجوهات بابت قرضه انکلیس وهند ۱۹۰۳ و ۱۹۰٤ ووجوهات بابت قرضهٔ صدی پنج ۱۹۱۱ دولت ایران از حالا ببعد از عایدات کمرکات جنوبی ماهیانه مبلغی که برای پرداخت منافع سالیانه صدی هفت بر وجه قرضه مذکور کافی باشد نکاهدارید وبرای دولت اعلیحضرتی بفرستید منافع صدی هفت هم ازبابت ۳۵۰۰۰ تومانیکه بطور مساعده در دوم مارس بدولت ایران داده شده برای مدت قبل از استرداد آن نیز باید وصول شده و معادل آن بلندن فرستاده شود محاسبات این فقرات بایستی از حساب قرضه انکلیس و هند ۱۹۰۳ و ۱۹۰٤ علیحده نکاهداشته شود

این مسئله‌را بایستی اظهار نمایم که چنانچه آگاه هستید بنا بر قرارداد بادولت ایران اضافه عایدات کمرکات جنوبی بایستی بالتمامه برای استرداد قرضه ۱۰۰,۰۰۰ لیرا نکاهداشته شود دولت اعلیحضرتی تصمیم نموده اند که تا ۱۲ ماه دیکر یعنی از ۲۸ ماه مارس الی ۱۲ ماه استهلاك این وجه‌را بعهدهٔ تعویق اندازند و شما ممکن است این اضافه عایداتوا باختیـار دولت ایران واکذارید البته بشرط اینکه این اضافه عایدات درصورتیکه عمل قرضه بانجام نرسیـد محل تامین پرداخت قرضه مذکور بوده وپس از مدتیکه ذکر شد از آن بابت پرداخته شود امضاء (والترتنلی)

(ملفوف دوم نمره ۱۷۱)

(مکتوب بانك شاهنشاهی بسر والترتنلی)

طهران ۱۳ ژون ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم وصول مکتوب ۷ شهر جاری شمـا را اطلاع داده ازمیـل واراده دولت اعلیحضرتی درباب استرداد اصل وجه قرضه ۱۰۰،۰۰۰ لیرائیکه در ۲۸ مارس کـذشته بدولت ایران داده شده و وصول و ایصال منافع و مسئله تامین آن اطـلاع حاصل نمایم

ما خزانه‌داری کل را ازشرایط فوق الذکر (بموجب سواد مکتوب خود که درجوف است) مستحضر داشته وروز ۲۰ شهر جاری درنظر داریم که‌درصورتیکه پول برای مصارف مکفی باشد وجه منافعی را که از ۲۸ مارس تعلق میکیرد بفرستیم ولی در تحت اوضاع

حاضره بهیچوجه محتمل نمینماید که پول مکفی باشد چرا که
خزانه‌داری کل وجوه عایدات گمرکات جنوبی را بکلی بدون ملاحظه
مصارف مختلفه که درمقابل آن تعیین شده‌است هنوز بمصرف میرساند

(امضاء) وود مدیر کل

(ملفوف سوم نمره ۱۷۱)

(مکتوب بانک شاهنشاهی ایران بخزانه داری کل)

طهران ۱۳ ژون ۱۹۱۲ —

آقا درباب مساعده ۱۰۰,۰۰۰ لیرا که در ۲۸ مارس گذشته
بدولت ایران داده‌شد ازطرف جناب سفیرانگلیس حالا بما دستورالعمل
داده شده که فقط منافع ماهیانه‌را بلندن بفرستیم ومسترد داشتن
اصل وجه‌را از تاریخ پرداخت این‌مساعده تا یکسال بتعویق اندازیم
علی ای‌حال این مسئله را باید متذکر شد که اضافه عایدات گمرکات
جنوبی برای تامین پرداخت اصل و منافع این مساعده نگاهداشته
میباشند ما بنا براین پیشنهاد میکنیم که روز ۲۰ شهر جاری منافع
صدی ۷ سالیانه ۱۰۰،۰۰۰ لیرا را از ۲۸ مارس بفرستیم

(امضا) وود مدیر کل

(نمره ۱۷۲)

(مکتوب سروالتر تنلی بسر ادواردگری)

طهران ۱۸ ژون ۱۹۱۲ —

آقا چنانچه سابقاً در تلگراف ۱۷ ژون خود مفتخراً بشمااطلاع
داده‌ام از چندین هفته باینطرف پیشرفتی در مذاکرات راجع بحملهٔ

بمستر اسمارت وعودت عساکر انکلیس حاصل نگردیده‌است از ۲۲
مه بحران کابینه دوام داشته وحالیه بیك طوری رفع شده که دوباره
حادث نگردد وزیر امور خارجه سابق خیلی مربوط باین
بحران بود بطوریکه توجه او باین مسئله تمام مسائل دیگررا مستثنی
داشته نتیجه این شد که مشکل بود بتوان باو مذاکره حتی در باب
مسئله که فعلا راپورت میدهم نمود

وثوق الدوله باالاخره بطور قطع استعفا نموده وقائم‌مقام وی
تعیین شده است محتشم السلطنه وزیر داخله دیروز ازمن ملاقات
نمود در ضمن صحبت اظهار داشتکه بمجرد آنکه زمام امور را
بدست گرفت فوراً کاغذجاتیرا که‌راجع باین‌قضیه بود خواست او خیلی
خوشوقت بوده است ازاینکه دولت اعلیحضرتی بطور معمول‌ازروی
احساسات خالصانه ونیات حسنه خود نسبت بدولت ایران شرایط
خودرا هرقدر که ممکن بوده سهل نموده‌اند و بمن اطمینان داد که
بنایب الایاله شیراز تلگراف نموده و اورا دستورالعمل داده است که
مرتکبین مذکوررا دستگیر نماید و اظهار داشت که این‌اشخاص
چنانچه وثوق الدوله بمن اظهار داشته بود نزد صولة الدوله نبوده
بلکه با کمال فعالیت درتحت امر برادر صولة الدوله که ایلخانی حالیه
قشقائی است مشغول جنك وجدال بوده‌اند و او بقوام الملك تاکید
نموده است که این‌مسئله نباید مانع از دستگیری آنها وفرستادنشان
بشیراز باشد که در آنجا محاکمه شوند

محتشم السلطنه بعلاوه اظهارداشتکه‌مخبر السلطنه‌فرمانفرمای فارس

حالیه مشغول تهیه استکه بزودی حرکت کند و اظهار امیدواری بسیار نمود که همینکه زمام اموررا بدست گیردفوراً دراوضاع محلی بهبودی حاصل خواهد گردید جناب معظم له باز اظهار داشت که ازقرار معلوم اشکالات بین نایب الایاله ومازور سیفرت صاحب‌منصب درجه دوم سوئدی تسویه شده وتعلیمات مخصوص بایالات داده‌خواهد شد که‌صاحب‌منصبان سوئدی را در مشاغل خود کمك نماید
اظهارات وزیر مذکور درباب محل ومقام حالیه اشخاصیکه مستقیماً مسؤل حمله بمستر اسمارت و مستحفظین او بوده‌اند بواسطهٔ اخبار اخیره که از طرف کفیل قونسولگری انگلیس از شیراز رسیده تصدیق شده است ممکن استکه ایالت جدید که نفوذ بختیاریها حامی او خواهد بود پس از گرفتن زمام امور بدست خویش خودرا بطور کفایت مقتدر بداند که اقدامات برای دستگیری رؤسائی که در این امر شریك بوده اند بنماید من لزوم این اقدام‌را قبل از آنکه ایالت حرکت کند بوی تاکید می‌نمایم

و نیز توجه جدی ایشانرا باهمیتی که دولت اعلیحضرتی بمشاغل ووظایف صاحب‌منصبان سوئدی میدهند جلب خواهم نمود و امید است نتیجه این شود که‌راه تجارتی مهم بین طهران وبوشهر دوباره مفتوح گردیده وبطور صحیح محافظت شود من درنظردارم که بطور خیلی سخت با مخبرالسلطنه در این موضوع صحبت کنم چراکه بادلیل عقیده‌ام‌براین است که تقویت روسای بختیاری که اقتدار تام دارند در مورد این نقشه چندان ازروی خلوص‌عقیدت نمیباشد

مستر اسمارت راپورت میدهد که اتصالا برای گرفتاری و تسلیم مرتکبین برؤسا فشار میاورد ولی میگویند انجام این کار از قوهٔ ما خارج است چرا که تمام آنها فرار کرده و نزد صولت الدوله یا جای دیگر که دسترسی بانها ممکن نیست رفته اند این بلا شك عذری بود که بوثوق‌الدوله ارائه شده و بمن اظهــار داشت کمی میتوان شك داشت از اینکه رؤسا حقیقت امر را اظهار نداشته اند ولی عقیده مستر اسمارت بر این‌است که محتمل نیست آنها مقصرین را گرفته وتسلیم نمایند مگر تهدید سخت بانها بشود

میترسم از آنکه بااین اوضاع بایستی برای قشون تهیه دید که تمام زمستــان را بمانند مگر آنکه دولت اعلیحضرتی حاضر شوند که چنان اقدامات تهدید آمیزی بنمایند که دولت ایران را وادار به فشار آوردن بمامورین محلی شیراز بنمایند

(امضاء) والترتنلی

(نمره ۱۷۳)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۸ ژون ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم که خلاصهٔ وقایع پنج هفتهٔ اخیر ایران را بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والترتنلی

(ملفوف نمره ۱۷۳)

(خلاصهٔ وقایع ایران ازپنج هفتهٔ قبل لغایت ۱۸ ژن ۱۹۱۲)

(طهران)

نایب‌السلطنه و کابینه — نایب‌السلطنه در ابتدا قصدداشت در آخر مه بطرف اروپا حرکت کند ولی بحران کابینه که تهدید بوقوع آن شده بود بانضمام اظهارات سفرای دولتین انگلیس و روس سبب تاخیر حرکت وی تادو هفتهٔ دیگر گردید

در ۳ ژون کابینه مجدداً بقرار ذیل تشکیل گردید —

صدر اعظم	صمصام السلطنه
وزیر امورخارجه	وثوق‌الدوله
وزیرجنگ	سردار محتشم
وزیر داخله	محتشم السلطنه
وزیر معارف	علاء السلطنه
وزیر مالیه	معاون‌الدوله
وزیر عدلیه	ممتاز الدوله
وزیرپست وتلگراف	مستشارالدوله

نایب‌السلطنه روز ۱٤ ژون از طهران برای مسافرت به اروپا حرکت کرد ولی در این موقع وثوق‌الدوله از مقام وزارت خارجه بعنوان اینکه نمیتواند باصدر اعظم بختیاری سازش نماید استعفا نمود

خزانه داری کل — مسیو مرنارد بمقام خزانه داری کل تصدیق شده و در ۱۰ ژون کنترات استخدام پنجسالهٔ او داده شد

حزب دموکرات — چنانچه در خلاصهٔ وقایع آخری

راپورت دادم عدهٔ ازرؤسای حزب دموکرات دستگیر وتبعید شدند وحیدالملك و حسینقلی خان نواب حالا برای اروپا حرکت کرده‌اند و میتوان کفت که حزب دموکرات فعلا در طهران از هم متفرق شده اند

مجلس — فعلا آثار و علائمی پدیدار نیست که برای مجلس جدیدی در آتیه نزدیك شروع بانتخابات شود

یفرم خان — رئیس نظمیه و سر کرده مجاهدین مشهور ارمنی که روز ۱۹ مه خصم او را در نزدیکی همدان بضرب کلوله مقتول نموده بودند در عرض دو سال کذشته خدمات بی اندازه بدولت کرده و مشکل است کسی دیگر بجای او پیدا شود جسد ویرا برای دفن بطهران آوردند

روز تولد شاه — در سوم ژون مراسم عید مولود شاه بطریق معمول بعمل آمد صبح سفیر اعلیحضرتی بالباس رسمی هیئتی را از طرف شاه و دولت پذیرفت و بعد از ظهر جماعت انکلیسها و اعیان ایرانی و هیئت دیپلوماسی در کاردن پارتی سفارت حاضر شده و طرف عصر بکابینه و اعضاء عمده جماعت انکلیسها برای صرف شام حضور بهم رسانیدند

(ایالات و ولایات بحر خزر)

در اولین هفته ماه ژون در اردبیل بین عساکر روس و بعضی ازغارتکران شاهسون که مشغول چپاول دهات دور وحوالی بودند جنکی واقع کردید از روسها ۳۰ نفر بانضمام دو نفر صاحب منصب

مقتول گردید ویس قونسول روس مقیم اردبیل قشون امدادی خواسته و در ٦ ژون شش دستهٔ صد نفری از رشت حرکت کرد دو دسته پیاده نظام و ۳۰۰ نفر قزاق در انزلی و رشت گذاردند

در طالش روسها از زمان عودت قشون اولی خود در ابتدای ماه گذشته اقدام دیگری ننموده اند

والاحضرت نایب‌السلطنه در ۱۳ ژون در یك کشتی جنگی روسی از انزلی حرکت کرد

(مشهد)

عدم امنیت عمومی در این ایالت دوام دارد و چندین صاحبان املاك افغان و بربر از قرار مذکور مشغول فروش املاك خود و مهاجرت بافغانستان میباشند

یوسف خان هراتی‌را ایرانیها نزدیك فریمان ٤۰ میلی جنوب مشهد دستگیر نموده و بطرق ۸ میلی مشهد آورده او را در آنجا مقتول داشتند روز بعد که ۲٤ مه بود بدنش را بشهر آورده ودرمعرض نظاره عموم قرار دادند

متولی باشی مسجد گوهر شاه در اواخر مه از مشهد برای ملاقات شاه مخلوع بطرف ادسا رفت

نیر الدوله ایالت جدید خراسان روز ٥ ژون به مشهد وارد گردید

(اصفهان)

این ولایت کمافی‌السابق مخصوصاً درناحیهٔ سلطان آباد مغشوش

است و از اوایل ژون بعلت بودن سارقین در راه ایاب و ذهاب بسته بکلی موقوف شده و بر مصیبت عمومی شهر افزوده شده مخصوصا بواسطهٔ آنکه حکمران و بعضی از دوستان او غله را احتکار نموده اند

جناب معظم له از آنجائیکه اختیارات وکیل خزانه داری کل را نمیشناسد خودش شروع بوصول مالیاتها نموده و مالیات دهندکان را تحریك میکنند که باقدامات ژاندارمری خزانه در وصول مالیات مقاومت نماید

(یزد)

دستجات سارقین اتصالا در این ولایت مشغول میباشند چونکه حکمران برای حفظ انتظامات قشون مکفی ندارد

اعرابیکه در خلاصهٔ ماه گذشته راپورت دادم بطرف یزد در حرکت میباشند بدستجات کوچك منقسم شده وشروع بغارت این ناحیه نمودند

بهارلو ها که شهر بابك را بقبضه در آوردند یکدسته از قشون حکمران آنها را از آنجا خارج نمودند ولی از آنجائیکه قشون مزبور آنقدر قوت نداشت که آن جماعت را از هم متفرق سازد اهالی سایر دهات دور و حوالی در صدمه و اذیت میباشند

در ۷ ژون انتظام‌الملك حکمران سابق یزد که حالا یکی از مرتجعین شمرده میشود باردستان هجوم آورده ولی عالم بزرك آنجا او را از غارت شهر منع نموده یك راس مادیان و یك قبضه‌تفنك

لیل باو بطور رشوه داد از قرار اخبار جدیده یکدسته ازعساکر دولتی درتعاقب او هستند

(شیراز)

صولة الدوله پس از شکست خوردن از اعراب و قشقائیها در کوهستان دور شیراز پناهنده شده است دستجاتی که او را تعاقب میکردند ماه گذشته دومرتبه باو رسیده ولی در هردو موقع موفق بفرار گردید

(کرمان)

در ۱۷ مه امیر اعظم ایالت نظر بنزدیك شدن یاغیان دست از مقام خود کشیده و در قونسولخانه پناهنده گردید ولی سپس اورا ترغیب نمودند بشهر رفته ومشغول انجام وظایف مقتضی مقام خود گردید

روز ۲٦ او بیاغیان حمله نموده نتیجه این شد که یاغیان از حدود شهر خارج شده و بناحیهٔ بردسیر که در جنوب غربی کرمان است رفتند

امیر اعظم پس از قدری تردید راغب به تعاقب یاغیان گردید در ۸ ژون از قراری که راپورت داده شد او (۳۰ میلی جنوب‌غربی کرمان) با ۱۰۰۰ نفر بیاغین رسید

(کرمانشاه)

در ۱۹ مه عساکر دولتی در تحت امر یفرم بیاغیانی که در تحت امر مجلل بودند حمله برده و آنها را در نزدیکی همدان شکست

داد از طرف مجلل از قراریکه راپورت داده شد ۳۰۰ نفر مقتول گردیدند که ۱۲۰ نفر اسیر هم در جزو آنها بودند تلفات عساکر دولتی ۳۰ نفر مجروح ومقتول بود یفرم در عرض جنك کشته شد و کری که در فرماندهی تالی یفرم بود جای اورا گرفت

عساکر دولتی قشون یاغیان را که در حال مراجعت بودند تعاقب نموده و در ۲۹ مه جنك دیگری در نزدیکی کرمانشاه بوقوع رسیده داود خان سرکرده بزرك و یکی از طرفداران عمدهٔ سالار الدوله مقتول گردیدند روز بعدعساکر دولتی درتحت امر فرمانفرما حکمران جدیدالتعیین کرمانشاه وارد شهر گردید

سالارالدوله و مجلل السلطان از قراریکه راپورت داده شده بطرف لرستان فرار کرده اند

(بوشهر)

از قراریکه راپورت داده شده طاعون در اینجا بدتر شده و اهالی بواسطهٔ شیوع آن شروع بخارج شدن از شهر مینمایند

از ۲۹ مه تاکنون در موقعی که باندازه چهار میل سیم تلگراف و تیرها را بعضی از ایلیاتیهای محلی بردند مخابرات تلگرافی با اهواز موقوف شده است

(بندر عباس)

دسته غارتگران که در خلاصهٔ وقایع ماه گذشته ذکر کردم همینکه قریب سیصد نفر از اهل محل بآنها اضافه شدند روز ۱۵ مه تا ۸ میلی شهر پیشقدمی نموده و دسته پیش قراول خود را که

عدهٔ آنها قریب بهفتاد نفر بود ببعضی از جاهائیکه در ۲ میلی قونسولخانه واقع است رسانیدند

صبح روز ۱۵ مستحفظین قونسولخانه پیش قراول غارت گران را بعقب نشانده همان روز بعد از ظهر نظر باینکه مبادا اوضاع بدتر شود ۱۲۰ نفر را با چهار توپ ماگزیم از کشتیها وارد نموده وروز ۱۷ ۳۰ نفر ویك ماگزیم از دسته هفتم راجپوتها وارد کرد غارتگران ازورود این عساکر ترسیده متفرق شدند

روز ۱۹ مه این عساکر دوباره برای مراجعت بکشتی سوار شدند

(نمرهٔ ۱۷٤)

(مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۸ ژون ۱۹۱۲ —

آقا — در تلگراف ٥ مارس سفیر سابق مفتخراً عین تلگرافی را که مستر اسمارت کفیل قونسولگری برای وی فرستاده و راپورت مداخله که در امر بعضی از صندوقهائیکه برای عساکر اعلیحضرتی مقیم شیراز در ماه ژانویه و فوریهٔ گذشته از بوشهر بطرف داخله حمل شده بود شده و جزئی اشیاء از آن صندوقها بسرقت رفته بود مخابره داده است

تازمان وصول مکتوب ۱٤ ژون ازمستر اسمارت که خلاصه آن در جوف است جزئیات کم وکیف وقیمت اشیاء مسروقه درست معلوم نبود وعلیهذا سفارت ازدولت ادعائی دراینباب نموده است

الحال ظاهر میشود که قیمت اموال مذکوره که عبارت از ۲۰۰ لیرا باشد زیاد تر از آن مبلغی است که از مضمون تلگراف اولی مستر اسمارت انتظار میرفت بایستی بدانید که کلنل دوکلاس از اولیاء امور هندوستان درخواست نموده است این وجه را باو بدهند تا آنکه از دولت ایران گرفته شود برای صاحبمنصبان وافراد قشون صدمه وارد نیاید

من از مستر اسمارت خواهش نموده ام که جزئیات کم وکیف اشیاء مسروقه را کاملا بمن خبر دهد

(امضاء) والترتنلی

۲۰ ژون ۱۹۱۲ — مجدداً عرض میشود از زمان نوشتن مراسله فوق تلگرافی از مستر اسمارت برای من رسیده مشعر بر اینکه اشیائیکه از صندوقهای مذکوره سرقت شده چند دور بین و رکاب و چکمه و پتو ودهنه بوده است که برای صاحبمنصب مامور مهمات و حمل و نقل بشیراز فرستاده شده و یك فقره لباس هم برای لیوتنان فرازر از دسته سواره هند مرکزی بوده است

مستر اسمارت بعلاوه اظهار میدارد تحقیق تمام نقاط راه که در آنجا ها صندوقهای مذکوره باز شده غیر ممکن است اگرچه خورشید خان کمارجی و تفنگچیهای تنك ترکان و راهدار ظاهراً از مرتکبین عمده بوده اند

(امضاء) و . ت

(ملفوف یك ۱۷٤)

(خلاصه مکتوب مستر اسمارت کفیل قونسولگری بسروالترتنلی)

من به جلب توجه مخصوص شما بادعای نمرهٔ ۱۱۲ مبادرت می ورزم کیفیت وقوع این سرقت یا سرقت های یك نوع شدت و سختی مخصوص داشته است ازقراریکه دریافته ام کاتل دوکلاس از اولیاء امورهند درخواست نموده است مبلغ این ادعارا باو بپردازند تاآنکه ازدولت ایران گرفته شود میخواهم عرض کنم که صاحب منصبان وافراد سواره هند مرکزی بایستی ازاینگونه سرقتها محفوظ باشند وظاهراً انصاف نیست آنها درصدمه واذیت بیفتند گذشته ازصدماتیکه ازنرسیدن اشیاء بسیار لازمه وخسارات نقدی که ازتعویق جبران دعاوی انگلیسهای فارس روی داده است

من امیدوارم که شما بتوانید جبران این خسارات وارده را ازدولت ایران بخواهید بطوریکه درپرداخت آن مثل سایر دعاوی انگلیسهای این ایالات تعویقی روی نداده عمل آن زودتر فیصله شود

این را ممکن است اظهار نمایم که چندفقره خورده دزدیهای دیگر شبیه بخورده دزدی هائی که از اجناسی که ازبوشهر برای دستهٔ سواره هند مرکزی فرستاده شده بود بوقوع رسیده بود ودر طی ادعای نمره ۱۱۲ مرقوم است درعرض ماه گذشته بوقوع رسیده ودر صورتیکه من نتوانم عمل این ادعا ها را در اینجاها تمام کنم من آنها را در سیاههٔ ربع سالهٔ خود شامل خواهم ساخت

(ملفوف دوم نمره ۱۷٤)

(نقل ازادعای نمره ۱۱۲)

نمره	ادعا از طرف	مبلغ	تاریخ	ملاحظات
۱۱۲	صاحبمنصبان و افراد دستهٔ سواره ۳۹ هند مرکزی	قران ۱۰٤٤۳	از ماه ژانویه الی فوریه ۱۹۱۲	سرقتهای اسبابهای شخصی و متعلق بر ژیمانها از صندوق هائیکه از بوشهر حمل شده از طرف قراولان راهدر ۲ مارس ۱۹۱۲ بمامورین محلی شیراز اطلاع داده شد

(نمره ۱۷۵)

مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۸ ژون ۱۹۱۲ — آقا مراسلهٔ شما مورخه ٤ ژون درباب راه بختیاری و تعمیراتی که کمپانی لنچ از پل گدار کرده اند واصل گردید

مستر سانم مهندس کمپانی لنچ پس از آنکه پل را بطوری تعمیر کرده است که لااقل تا دوماه دیگر خراب نخواهد شد از خاك بختیاری بطهران مراجعت کرده است بعلت اوضاع مغشوش خاك بختیاری و تا اندازهٔ زیادی بواسطهٔ رویه خلاف دوستانه سردار اشجع یکی از خوانین عمده که سابقاً هم مورد شکایت ازطرف سفارت واقع شده

بود نتوانست تعمیرات پل را بروفق دلخواه بانجام برساند

من از اینکه اهمیت اوضاع را بخوانین طهران اظهار نمایم قصور نورزیده بطور سخت از سردار اشجع شکایت کرده ام و او را فعلا بطهران خواسته اند ولی نظر باینکه خوانین عمده در طهران وجاهای دیگر بمقامات وزارت وحکومت ایالات وولایات منصوب میباشند خیلی کم احتمال میرود که درآتیه نزدیک آنها بتوانند در خاك خود جلوگیری ازاین اوضاع بنمایند

من البته بانها فشار می آورم که اقدامات مؤثره بعمل آورده و از بختیاریهای خود و کهکلوئیها جلوگیری نمایند ولی نمیتوانم باین امر خیلی امیدوار باشم که در صورتیکه اوضاع باینطور باقی باشد بهبودی خوبی در آتیه نزدیك حاصل شود

امضاء والتر تنلی

(نمره ۱۷۶)

مکتوب مستر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۰ ژون ۱۹۱۲ — آقا چنانچه مفتخراً در تلگراف ۱۷ مه خود راپورت دادم اوضاع کرمان غفلتاً دو روز ۱۷ مه بدتر شده وایالت در قونسولخانه اعلیحضرتی پناهنده شد

بواسطه مخابرات و مذاکرات طولانی تلگرافی در نیمهٔ شب با جناب معظم له وکلنل هیك من بترغیب ایالت موفق شدم که بخانه مراجعت نموده و مشغول رتق وفتق امور گردد

چند روز بعد جناب معظم له بیاغیان حمله برده و خوش

بختانه بر آنها فایق آمده آنها را شکست داد و اگرچه کانسل هیك تصور میکنند که در صورتیکه جناب معظم الیه چند روز قبل بانها حمله نموده بود البته کاملا آنها را مغلوب میساخت یاغیان اگرچه مجبور بفرار گردیدند ولی متفرق نشدند جناب معظم له اصلح چنان دانست که آنهارا تعاقب ننماید بلکه بامید تفرقه درارددوی آنها صبر نماید والبته اقدامات فعالهٔ او اسباب تفرقهٔ آنها را فراهم میاورد

آخرین اخباری که بما رسیده مشعر است بر اینکه او فعلا میرزا حسین خان ورفعت نظام سرکردگان یاغیان را دستگیر نموده و باقی مطیع شده اند سرکردگان فوق را بدار زده اند

وقتیکه این اشخاص شکایات دیگری نداشتند بغیر از آنکه ایالت احکامی صادر نموده بود که بایستی دست ازغارت کشیده ومیخواست آنها را از اینکارمحروم ومایوس سازد که باعث ایجاد این حرکات اخیره شده واسباب بد بختی ومصیبت اهالی ایالت را وخسارات بدولت را فراهم آورده و تحت السلاح رفته با ایالت مقاومت نموده و پس از آنکه مامورین محلی آنها را متنبه نمودند که در صورتیکه متفرق نشوند آنها را یاغیان دولت خواهند دانست باز هم ازخود خلع اسلحه ننمودند چنان بنظر میرسد که آنها مستحق قتل بوده و این اقدام برای سایرین لازم بود که بدانند کسی نمیتواند چنین اقدامات بر ضد مامورین محلی بنماید بدون اینکه باو سرکوبی داده نشود

در مسئله رفعت نظام این اول دفعه نبوده که او برضد دولت یاغی گری نموده است سه سال قبل او بطرف کرمان حرکت نموده

و قبــل از آنکه قشو نش شکست خورده و از هم متفرق شوند بما هو ن رسید

بدبختانه با این اوضاع مغشوش مملکت لازم است که اینگونه اقدامات برای عبرت سایرین بعمل آید از روی کمال بی میلی من غیر از آنکه تصمیم ایالت را که بدون آنکه با من مشورت نماید بانجام رسانید تصویب نمایم کار دیگری نمیتوانم کرد

(امضاء) والتر تنلی

(نمره ۱۷۷)

مکتوب سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۰ ژون ۱۹۱۲ — آقا با نهایت تاسف اظهار میدارم که تا کنون ممکن نشده‌است درملاحظه اوضاعی که درتحت آن بتوان قرضه با شرایط مناسب بدولت ایران داد پیشرفتی حاصل شود

مسیو پوکلیو سکی ومن مکرراً بمسیو مرنارد اصرار نموده‌ایم که در موضوع وکم وکیف عایداتی که ممکن است برای تامین این قرضــه قرار داد مداقه نماید چرا که واضح است که به موجب صــورت عایداتی که سر جارج بارکلی در مراسله ۹ مارس خود بشما ارائه نموده است عایداتیکه مطمئناً بدست میاید برای تامین قرضه بمبلغیکه نقشهٔ آن طرح شده مکفی نمیباشد باوجود آنکه مسیو مرنارد درصورت فوق الذکر اظهار عقیده نموده استکه ۱,۸۱۹,۰۰۰ تومانیکه بدست میاید برای قرضه بمبلغ ۳۳,۰۰۰,۰۰۰ تومان یا قریب ۶,۰۰۰,۰۰۰ لیرا مکفی خواهد بود

هم مدیر بانك شاهنشاهی و هم مدیر بانك روس و مسیو بوکلیوسکی با عقیده من شریك هستند که این مبلغ برای تامین قرضه بکلی غیر مکفی خواهد بود و بمسیو مرنارد گفته شده استکه قبل از آنکه بتوانیم طرفدار اینمسئله باشیم که عایدات حتمی سالیانه مملکت برای تامین مکفی قرضه ۶۰۰۰،۰۰۰ لیرا خواهد بود لازم استکه ۳۰۰۰،۰۰۰ تومان دیگر بر عایدات افزوده شود

خزانه‌دار کل هنوز نتوانسته است صورت عایداتیکه مبلغ آن ۳۰۰۰،۰۰۰ تومان ازصورت اولی زیادتر باشد ارائه دهد

ما درمسئله امکان رفورم قوانین قضائی وتغییر قوانین راجع بحقوق اجانب درمالك بودن املاك در ایران را بانایب السلطنه مذاکره نموده‌ایم که آنرا برای تامین قروض قبول نمائیم

والاحضرت اظهار عقیده نمود که رفورمی درراه بهبودی اعمال قضاوتی واجرای دستخطجات واحکام قضائی ممکن ومطلوب است ودرموقع حرکت خود بطرف اروپا این مسئله را درجزو یادداشت تعلیماتیکه برای کابینه نوشته بود که درزمان اقامت وی دراروپا ازروی آن عمل نمایند شامل نمود

مسئلهٔ مالك بودن املاك ظاهراً مسئله مشکل تری است چراکه نایب السلطنه اشعار داشتکه اگر یك نفر اروپائی در ایران دارای املاك شود نه فقط تا اندازهٔ که بملك وی مربوط است ازحدود اختیارات قضاوتی ایران خارج شده بلکه اینطوردعوی خواهد شد که تمام اشخاصیکه درآن املاك بشغل و کاری داخل شوند دولت

ایران حق اجرای اعمال قضاوتی درحق آنهـا نخواهد داشت اتباع عثمانی بواسطهٔ قراردادی که بموجب آن مامورین قونسولخانه‌ها ازدخالت محروم میباشند میتوانند دارای املاك باشند ولی‌چنین قراردادی‌را نمیتوان بیك نفر اروپائی متعلق‌بیك دولت مسیحی‌قبولانید نایب السلطنه را ظاهراً عقیده براین بود که بهتر است این‌مسئله‌را بحال خود واکذاریم چرا که بااوضاع موجوده بانکها واین قبیل ادارات املاك‌را بطور رهن قبول میکنند و بسیاری از مسلمانان تبعه روس و انکلیس و هند باوجود این قانون مخالف صاحب املاك میباشند

ما باکمال احترام خواهش میکنیم قبول بفرمائید که این اظهارات فقط نتیجه تحقیقات اولیه است چرا که بعلت‌غیر معلومی مدت بقاء حکومت‌سابقه ممکن نبوده‌است دراین مسئله مداقه ومذاکره کامل بعمل آید (امضاء) والترتنلی

﴿ نمره ۱۷۸ ﴾

(تلکراف سروالترتنلی بسر ادوارد کری)

طهران غره ژویت ۱۹۱۲ —

سفیر روس مراسله برای دولت ایران نوشته و بموجب آن حرکت سپهداررا مشروط نموده است به تشکیل یك قوه ازقزاقان ایرانی در تبریز درتحت امر دونفر صاحب‌منصب روسی و چهار نفر از صاحب‌منصبان خارج ازفوج وظیفهٔ این استعداد که مرکب از ۷۰۰ نفر خواهد بود وصول مالیاتهای آن ایالت است از قراریکه

مسیو پوکلیوسکی اظهار میدارد بین نایب السلطنه ووزیر امورخارجه سابق وثوق الدوله قراردادی بسته شده بود که ورود سپهدار به تبریز وتشکیل استعداد مذکور بایستی مقارن باشد بنابر شرایط مراسله مذکور عدهٔ که اخیراً پیشنهاد شده بود به بریگاد طهران افزوده شود افزوده نخواهدشد

چنانچه وعده داده‌اند جواب مساعدی بهمین زودیها ازطرف دولت ایران داده خواهدشد ودرآن اظهار امیدواری خواهند نمود که دولت روس عساکر خودرا که فعلا آذربایجان‌را اشغال نموده اند عودت خواهند داد اگرچه ممکن است بواسطه تعویق‌افتادن‌حرکت سپهدار فرستادن جوابیه مذکور بتاخیر افتد

(نمره ۱۷۹)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران غره ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۷ ژون من — مسیو پوکلیوسکی مرا اطلاع میدهد که جنرال روسی مجبور شده است فقط استعداد کمی در اردبیل قرار دهد برای آنکه عساکر درتحت امراو اتصالا مجبور باقدامات برضد شاهسونها نشوند برای تامین این دسته قشون‌او لازم دانسته‌است آنها را در ارك که چنانچه اظهار میدارد خالی است قرار دهد این عساکر فقط بطور موقت درارك مانده و بیرق روس‌را برپا نخواهند کرد

این اقدام جنرال روسی‌را دولت ایران مناقض حقوق سلطنتی

ایران تصور میکنند چرا که میکویند ارك محل حکومت شهر میباشد و نیز اظهار میدارند که شجاع الدوله کار کذاررا که فقط تقصیری که داشت این بود که سعی داشت قرار مصالحت آمیزی با شاهسونها بدهد محبوس وتبعید نموده اند

(نمره ۱۸۰)

(تلکراف سروالتر تنلی بسر ادوارد کری)

طهران ۲ ژویت ۱۹۱۲ — جنوب ایران — راجع به تلکراف ۲۳ ژون من — ایلخانی قوامرا اطلاع داده که او دیکر بهیچوجه امیدوار نیست محمد علیخان‌را ترغیب نماید که بمیل و رضای خود اشخا صیرا که مقصر حمله بر عساکر ما بوده اند تسلیم نماید

من در این باب دیروز مفصلا باوزیر امور خارجه مذاکره کرده ایشانرا متذکر ساختم که‌دولت اعلیحضرتی مایلند بدانند که آیا دولت ایران اقدامی برای‌اصلاح این‌مسئله نموده اند و اکر کرده‌اند کیفیت اقدام آنهاچیست

جناب معظم‌له در جواب مرا اطمینان داد که در اینخصوص حکومت مرکزی تا کید زیاد به‌مامورین محلی فارس نموده‌اند و در این‌موقع نامساعد حالیه اوضاع طوری استکه نمیتوانند اقتدار خودرا درخارج پای‌تخت مؤثراً بکار برند ومرا اطمینان داد که اختیارات تامه و تعلیمات لازمه بفرمانفرمای جدید که تاچند روز دیکر حرکت میکنند داده خواهد شد که بطور بسیار سخت دراین‌مسئله عمل

نماید واظهار داشت مطمئن استکه فرمانفرمای جدید بدستگیری مقصرین موفق خواهد گردید او بعلاوه اظهار داشتکه تعلیمات مخصوص بفرمانفرمای جدید داده خواهد شد که صاحب‌منصبان سوئدی ژاندارمری‌را تقویت نماید و اصرار داشت براینکه بایستی به ایالت مهلت داده شود که کفایت خودرا در تسویهٔ امر مقصرین بمنصه شهود وثبوت برساند

اگرچه تلگراف علمای نجف بهیچوجه در شیراز اشاعت نیافته وزیر امور خارجه‌مرا رسماً اطلاع میدهد که تلگراف‌مذکور درموقع خودفرستاده شد

(نمره ۱۸۱)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۶ ژویت ۱۹۱۳ — بموجب تلگرافیکه همین حالا ازکیفل قونسولگری اعلیحضرتی مقیم تبریز رسیده است انتظار میرود که ورود سپهدار باعث آن خواهد شد که شجاع الدوله در خانهٔ که دریك ده (نعمت آباد که ییلاق قونسول روس است مترجم) روسی در حوالی تبریز ساخته است انزوا جوید و اینکار مساوی بابست اختیار کردن است مستر استونز بعلاوه اظهار میدارد که انتظار میرود سالارالدوله بهمین زودیها باینجا ورود نماید و محلل سرکردهٔ قشونی او در انجا پناهنده شده است از قراریکه راپورت داده شده سالار الدوله در سقز کردستان است ولی دولت ایران دعوی میکنند که باین راپورت اعتمادی نمیکنند و اظهار

میدارند که آخرین اخباری که برایشان رسیده مشعر است باینکه سلسله قاجاریه سالار الدوله را بطور کاندیدای سریر سلطنت شناخته اند.

با این اوضاع حضور سپهدار در پای تخت بعقیدهٔ من خطر دائمی برای امنیت عمومی است

(نمره ۱۸۲)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۳ ژویت ۱۹۱۲ — اقدامات شاه مخلوع — راجع بتلگراف دیروز من — رئیس کابینهٔ وزارت خارجه امروز صبح از طرف وزیر امور خارجه از من ملاقات نمود که اضطرابی را که دولت ایران از اخبار جدیدهٔ حرکات شاه مخلوع و طرفداران تبریز او احساس مینمایند اظهار کرده و از من استدعا نماید که اهمیت اوضاع را خاطر نشان دولت اعلیحضرتی بنمایم که بعقیدهٔ علاء السلطنه اگر محمد علی مجدداً بورود بخاك ایران موفق شود عواقب وخیمه برای دولت ایران متضمن خواهد بود حضور شجاع الدوله در تبریز وحضور برادرش در زنجان و بودن فرمانفرما که امانت و صداقت او مشکوك است مینمایاند که باکمال احتیاط برای پذیرفتن شاه مخلوع نقشه ریزی شده و انتظار میرود که دولتیان به گیلان ومازندران وخراسان با اینها دست بدست داده ودر بخت خود با آنها شریك خواهند شد و چنانچه علاء السلطنه اشعار مینماید بواسطهٔ آنکه مقدار اسلحه و پول نقد دولت ایران خیلی

کمتر از سال گذشته است اهمیت این اوضاع خیلی زیادتر شده است
وزیر مشارالیه خیلی مایل است که دولت اعلیحضرتی حتی القوه از مراجعت محمدعلی ممانعت نموده واستفسار میکنند که آیا رویهٔ دولت اعلیحضرتی از بابت این مسئله بهمانطور سابق خواهد بود یا نه و صمیمانه اظهار میداشت که دولت میـل دارند حرکت سپهدار را برای تبریز تسریع نمایند در جواب من اظهار داشتم دلیلی بدست ندارم از اینکه تصور کنم در عقاید دولت اعلیحضرتی تغییری حاصل شده باشد و اورا اطمینان دادم که من بزودی مضمون اظهارات وی را باطلاع شما خواهم رسانید

(نمره ۱۸۳)

مکتوب سرادوارد گری بسرو التر تنلی

وزارت خارجـه ۳ ژویت ۱۹۱۲ — آقا سفیر ایران روز غره شهره جاری باین وزارتخـانه آمده و مضمون تلگرافیرا که بموجب آن دولت متبوعـه او جلب توجه دولت اعلیحضرتی را باقـدامات بر ضد شاهسونهـا و اعزام متوالی عسـاکر باردبیل و خواسـتن ارك برای منزل دادن عسـاکر را نمودند بمستر ملت اظهـار نمود

جناب معظم له اظهار امیـدواری نمود که من از دولت روس درخواست خواهم کرد که عساکر را عودت دهند وبرعلیه تعیین ارك را برای منزل آنها پروتست خواهم کرد
سرملت در جواب اظهـار داشت که شما را از بابت این

خواهشات مستحضر خواهد ساخت

(امضاء) گری

(نمره ١٨٤)

تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری

طهران ٥ ژویت ١٩١٢ — جنوب ایران — مستراسمارت از شیراز تلگرافا خبر میدهد که گمان نمیکنند ما حق داشته باشیم عالم بزرك شیراز را مسئول طبع نکردن و انتشار ندادن تلگراف علمای نجف بدانیم مستر اسمارت شنیده است که تمام رؤسای قشقائی و علمای بزرك سواد تلگراف مذکور را وصول نموده اند و بعلاوه اظهار میدارد که تلگرافات علمای عراق ممکن است بیشتر اسباب تهیج افکار ایلات شود تا آنکه آنرا تسکین نماید

(نمره ١٨٥)

تلگراف سروالتر تنلی بسرادواردگری

طهران ٧ ژویه ١٩١٢ — جنرال قونسول اعلیحضرتی مقیم بوشهر لطفاً عین تلگراف ٥ ژویت ذیل را که برای حکومت هندوستان مخابره نموده برای من تلگراف کرده است —

از انجائیکه مامورین حالیه فارس بطور واضح نمیتوانند برای دستگیر مرتکبین حمله بر عساکر ما به کشگولیها فشار بیاورند ظاهراً احتمالی نمیرود که دولت ایران باین زودیها باتقاضای ما موافقت نمایند بنابراین گمان میکنم که ما خوب است شروع بساختن سرباز خانه ها نمائیم هنگامیکه شیراز را تخلیه

میکنیم ما میتوانیم قیمت مصارف تعمیر آنرا از دولت ایران بگیریم و البته این سربازخانه ها برای استعداد ژاندارمری که در شیراز تشکیل خواهد شد مفید خواهند بود

(نمره ۱۸٦)

مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۲ ژون ۱۹۱۲ — آقا از مراسله ۲۰ شهر جاری من که توسط قاصدهای روز فرستاده شد برشما ظاهر خواهد شد که اوضاع حالیه کرمان از چه قرار و اقداماتیکه برای شکست و تفرقه یاغیان شده چه بوده است

اینک مفتخراً سواد دو مراسله قابل توجهی را که کلنل هیگ برای من فرستاد و شرح منشأ این طغیان و پیشرفت آنرا تا ۲۲ مه نگاشته است لفاً انفاد میدارم

امضاء والترتنلی

ملفوف یك (نمرهٔ ۱۸٦)

مکتوب قونسول هیگ بسراوالترتنلی

کرمان ۱۵ مه ۱۹۱۲ — آقا افتخار دارم شمارا ازمنشأ و پیشرفت طغیان برضد ایالت کرمان و بلوچستان را که در عرض دوهفتهٔ اخیر اسباب اضطراب فوق العاده در میان طبقات بسیاری از اهلی شهر کرمان شده است مستحضر بدارم

۲ — هنگامیکه امیر اعظم درماه دسامبر گذشته بسمت یالت کرمان بدانجا وارد گردید میرزا حسینخان که سابقاً

ریاست نظمیهٔ کرمان را داشت و وزیر داخله اورا بامیر اعظم معرفی نموده بود بهمراهی او وارد گردید

سپس اینطور مکشوف گردید که درتعیین سابق خود آنقدر از اهالی شهر با او دشمن شده‌بودند که دیگر تعیین وی بمقامی صلاح نبود وتامدتی باینطور بیکار مانده آخر الامر بحکومت بم تعیین گردید اهالی بم که سوء خلق وطمع ورزی اورا شنیده بودند به ایالت تلگرافاً برعلیه تعیین وی پروتست نموده بعلت آن معزول گردید میرزا حسین خان را ایالت به‌بم فرستاد که درمحل مذکور واطراف آن اعاده انتظامات نماید

تازمانیکه آنجا بود امیر اعظم وی را بارفعت متحد ساخت که یك وظیفهٔ عمدهٔ را بانجام رسانند این دو نفر مأمور بودند که آنجا عساکر منظمه وغیر منظمه که جمع آوری آن ممکن بود جمع آوری نموده واز راه نرمشیر وجیرفت ورودبار واقطاع افشار و سیرجان برای اعاده انتظامات ومالیاتهای عقب افتاده حرکت کرده اند از سیرجان بکرمان مراجعت نمایند اینها در اوایل مارس ۱۹۱۲ با عده زیادی پیاده نظام و سوار ودو عراده توپ ازبم برای نرمشیر حرکت کردند .

۳ — انتخاب این دونفر برای انجام چنین وظیفه بسیار نامساعد بود فقط صفتی که میرزا حسین خان دارا است جرات است از حیثیات دیگر برای تعیین شدن درمقام مسئولیتی بکلی نامناسب میباشد بسیاری بمن اظهار داشته اند که امیر اعظم را متنبه نمودند

از اینکه کار مهمی بدست میرزا حسین‌خان ندهد ومخصوصاً توپهای دولتی را بوی نسپارد ولی نتیجه نبخشید رفعت نظام شخصی‌است که خودرا بسیار آدم مهمی میداند وتاریخ شخصی او بخوبی مشهور ومعلوم است بدون آنکه ازخانوادگان نجیب وبامکنت باشد درموقعیکه مشروطیت اول دفعه اعطا گردید خودرا یکی ازقوای عامله وناشرین عقاید مشروطیت قلمداد نموده بدینواسطه شهرت ونفوذی دربم حاصل نمود

پس از آن در نفوذ او تغییری حاصل گشته ولی مجدداً نفوذ خود را دربم بدست آورده وآن را برای انجام مقاصد خود خواهانه بکار برده است وحاجی اختیار السطنه بدون آنکه تصوری در حق‌وی کنند اورا بامیر اعظم معرفی نمود که کار عمدهٔ که مسئولیت داشت باو بسپارد

پدر رفعت نظام بپدر اختیارالسلطنه خدمتی کرده بود نظر بوساطت وخدمات حسنهٔ او بود که اختیارالدوله اینطور حسن‌ظن درحق رفعت‌نظام پیدا کرده بود

٤ — بمجرد آنکه میرزا حسین‌خان و رفعت نظام مشغول بوظیفهٔ که بانها سپرده شده بود شدند بعضی ترتیبات رخ داد که امیر اعظم نقشهٔ اولیهٔ خودرا که وصول عایدات بهترین قطعات کرمان را بدست آنها بسپارد تغییر داد محمدعلی‌خان که یکی ازملاکین درجهٔ اول جیرفت بوده وسابقاً حکومت آن ناحیه‌را داشت بکرمان آمده وامیراعظم‌را ترغیب نمود که اورا بمقام اولش نصب نماید ووعده داد

که بدون مداخله میرزا حسین خان ورفعت نظام تمام مالیاتهای عقب افتاده را وصول نماید میتوان بادلیل یقین داشت که مبالغی برای تعیین این مقام پرداخت یاوعده داد بدهد و وزیر داخله این معامله را موضوع شکایت خود از امیر اعظم قرار داده است مثل این که خرید وفروش حکومتها یکی از عادات غیر معموله مملکت بوده و هیچ شیوع نداشته‌است

بهادر الملك حاکم معزول جیرفت که بیش از یك ثمن یاعشر مالیات بدهی خودرا نداده بود ازتعیین محمدخان بسیار مشوش شده و میترسید مبادا مجبور شود مالیاتی را که بلعیده بود پس بدهد در همانوقت امیر اعظم رویه ووضع سلوك خود را نسبت بضرغا نظام رودباری که تامدتی مالیات خودرانداده ومیرزاحسین خان ورفعت نظام بایستی جبراً ازاو گرفته باشند تغییرداد تحفه وخلعت نزد وی فرستاد اورا وکیل مالیاتی رودبار قرار داد که مالیات آنجارا وصول کند

۵ — دراین اثنا میرزا حسین خان ورفعت نظام درنرمشیر شروع بغارت اهالی کرده امیر اعظم آنهارا تهدید نموده امر داد که آنچه غارت نموده بودند بصاحبان آنها مسترددارند وبانها اطلاع داد که چون ترتیبات دیگربرای وصول مالیات جیرفت ورودبار داده شده‌است دیگر آنهارا لازم ندارد ازآنجائیکه این دو نفر فهمیدند که از آنها جلوگیری میشود از اینکه بدون فرق وامتیاز هرکس را غارت نمایند ودستشان از دو ناحیه که امید برداشتن حصاد زیادی از کاشته‌های خود داشتند کوتاه گردید وپیغام بی ادبانه برای امیر اعظم فرستادند

که در کار آنها مداخله نموده و مشغول کار خود باشد فقط راهی که برای آنها باز بود یاغیگری بود وباداشتن دو عراده توپ وملحق بهادرالملك ومعین دیوان حاکم سابق جبل بارز که ایالت اورا تنبیه نموده بود جرأت یافته اعلان کردند میخواهند امیر اعظم را که ایالت مخالف مشروطه وتعدیکاری است از کرمان خارج کنند واز راه جبل بارز و جیرفت بطرف کرمان حرکت نموده بعنوان جمع وصول مالیات وجمع آوری سیورسات برای قشون ملی بنــای غارت در راه را گذاردند

اموال محمدخان جیرفتی را تاراج نموده و خود اورا مجبــور کردند بیاغیان ملحق شود وهمراهان او ازهم متفرق شده بغیر ازدو نفر سوارشخصی دیگر کسی برای وی باقی نماند ضرغام نظام رودباری اگرچه اسماً دولتخواه بود اینطور صلاح دانست که دسته کوچکی برای همراهی بایاغیان فرستاده وباآنهـا اظهار دوستی وملاطفت کنند ولی از اینکه شخصاً به آنها ملحق شود استنکاف نمود

در جیرفت یاغیان حیدرخان فراشباشی امیراعظم را بابیست یاسی نفری را که برای وصول مالیات فرستاده شده بودند دستگیر نمود حیدرخان مستخلص نمودند ولی سایر محبوسین را هنوز یاغیان در توقیف خود دارند

ازجیرفت تمام استعداد مذکور بطرف نفت رفته و در آنجا بواسطه نفوذ بهادرالملك دو دسته افشارهـا درتحت امر رؤسای خود گنج علیخان وصولة الملك ترغیب بملحق شدن بانها شدند

بلوچهادر تحت امر شکوه‌السلطان وشجاع‌السلطان نیز به‌اینهاملحق شده‌و وچون این ایل با افشارها دشمنی دارند بطریق معمول باآنها متفقاً عمل نمی‌نمایند کم میتوان شك داشت که آنها بتحریك سردار نصرت که بهمن آقای بلوچ تاطهران همراهش رفت وچند تلگراف رمز از آنجا برای رؤسای ایل خودش فرستاد عمل نموده بودند یاغیان که عدهٔ آنها قبلا خیلی اغراق شده بود ظاهراً از ۸۰۰ تا ۱۰۰۰ نفر بیش نبود دردور وحوالی بفت خرابی زیاد کرده مردم‌را غارت ومحصولات سبزرا برای چهار پایان خود درو میکردند و املاك کار گذار را در داخل و دور لاله زار خراب و ویران نموده دو نفر از اجزاء اورا کشتند سپس بناحیهٔ بردسیر رفته دهات فرمانفرما را غارت نمودند واعلام‌نمودند میخواهند فوراً بطرف کرمان بروند امیر اعظم که بیش از یکصد نفر عساکر قابل اعتماد همراه خود نداشت که باآنها مقابله نمایند ازاحتمال‌پیش آمدن آنها بسیارترسیده واسبابهای منقولهٔ خودرا حاضر ساخته وپولهای خودرا از بانك گرفته مهیای فرار گردید من کوشش فوق‌العاده نمودم که او را دوباره مطمئن ساخته ووادار بتوقف نمایم ومکتوبی بیاغیان نوشته آنهارا ازمسئولیتی که از ورود خود بکرمان بعهده خواهند گرفت متنبه نموده و آنهارا متذکر ساختم که در صورتیکه عساکر وهمراهانشان وارد شوند حتماً اهالی‌را برای اخراج ایالت غارت خواهندکرد و اقدامات اورا حمل بر هرچه کنند دولت ایران او را باین مقام نصب نموده وتمام رعایای دولتخواه بایستی اورا اطاعت بنمایند تااز مرکز معزول

گردد این مکتوب‌را هم من و هم کفیل قونسولگری روس امضاء نموده و من نیز مراسلاتی چند برؤسای دو ایل مذکور نوشته و آنهارا متنبه ساختم از خطری که برای خود دعوت مینمایند درصورتیکه در انجام چنین مقصودی بادونفری شریك شوند که هیچ علاقهٔ در آن نقاط نداشته ودر صورت عدم پیشرفت این اقدامات فوری خود را از جبر که خارج کرده وآنهائیرا که خانه و املاکشان در این ایالت است بحال خود میگذارند که مورد عقوبات دولت واقع شوند

درجواب این مکتوب یاغیان مکتوبی را که امضای ۳۱نفر را داشت فرستاده ازقصد عدم‌اطاعت‌دولت‌یا اذیت ومزاحمت اهالی کرمان تحاشی نموده واظهار داشتند مقصود عمده‌شان این است عریضهٔ باولیای دولت عرض کرده عزل ایالت تعدی‌کار ظالمرا بخواهند

از ما درخواست نمودند ایالترا از جلوگیری ورود آنها ممانعت نمائیم ما در جواب اظهار داشتیم که‌هرگاه عارض‌هستند و میخواهند تظلمی نمایند بایستی محبوسین خود را مستخلص نموده وعساکر خودرا متفرق سازند ایشان در جواب کاغذ مختصری فرستاده ما را اطلاع دادند که کاغذ مفصل مشروحی در این باب بکارگذار فرستاده واز ما خواهش نمودند فیما بعد توسط کارگذار برحسب قانون باآنها مکاتبه نمائیم در جوابیکه برای کارگذار فرستاده بودند اظهار نموده بودند حاضرند اوامر قانونی دولت ایران را پذیرفته وظاهراً حق امتیاز دادن بین اوامر قانونی و غیر قانونی را برای خود محفوظ داشته بودند و مجدداً از ما استدعا نموده بودند

ومجدداً ازما استدعا نموده بودند که ایالترا از جلو گیری آنها منع نمائیم ومخصوصاً نگذاریم توپخانه درمقابل آنها بفرستد ودر خاتمه جوابیهٔ خود ایالترا دعوت نموده بودند که حرکت کرده ودر محلی قریب ۵۰ میلی دور از شهر با آنها مقابله نماید

۶ — در ۸ مه ایالت همین که وجوهات خود را از بانك دریافت نمود ومرابطورصریح اطمینان‌داد که صبح روز بعد قصد حرکت دارد خزانهٔ بانك شاهنشاهی‌را بقونسولخانه اعلیحضرتی نقل نموده در آنجا محفوظ داشتند وبارو پاثیان اطلاع داده شده‌بود که برای آنها لازم است بقونسولخانه بیایند وآنها حاضر بحرکت شده بودند و بملاحظهٔ اینکه شاید لازم شود اجزاء تلگرافخانه آنجارا تخلیه نمایند دو سیم تلگراف در عرض دو سه روز بعد تاقونسولخانه وصل نمودند صبح روز ۹ مه ایالت مرا خواسته ومن باتفاق همکار روسی به عمارت ایالتی رفتیم امیر اعظم تصمیم نموده بود حرکت خود را تاچندی‌روزی به‌تعویق اندازد ولی هنوز متوحش بود

من مجدداً کوشش نمودم اورا مطمئن سازم ولی برمن مکشوف گردید که او به‌همان اندازه که از قشون یاغیان میترسد از حزبی که در شهر خود را بدموکرات موسوم نموده بودند بیم و وحشت داشت دموکراتها درتحت امر آقایحیی رئیس سابق انجمن محلی مخفیانه مشغول ترغیب یاغیان بودند که پیش آمده وشهررا اشغال نمایند وچون در موقعیکه من ورود نمودم عدهٔ آنها آنجا حضور داشتند ودراطاق جنب اطاقیکه امیراعظم مرا پذیرفت نشسته‌بودند او

بمن ارائهٔ طریق نمود با آنها صحبت نمایم و میخواست من آنها را
تخویف نموده و تهدید بوارد کردن فوری عساکر انکلیس نمایم
ولی البته من میل به این کار نداشتم من آنهارا اطلاع دادم که اتباع
انکلیس وسایر خارجیها بی اندازه از مزاحمت یاغیان ترسان وهراسان
میباشند وسئوال کردم درنظر دارند چه اقدامی بکنند بمن اطمینان
داده شد که اهالی برای حفظ اتباع خارجه جنك خواهند کرد
ولی من این وعدهها را سخریه نموده به آنها اشعار داشتم که یاغیان
عساکر بانظام ودیسیپلینی نبوده غارتکرانی هستند که درتحت کنترل
صحیحی نمیباشند واز قراریکه بر من معلوم شده بسیاری از اهالیدر
تهیهٔ فرار ازشهر بااموال خود میباشند وآنهائیکه درشهر بمانند حتی
در صورتیکه مایل بجنك شوند (که مشکوك است) فقط کاریکه
میتوانند بکنند دفاع ازاموال خود خواهدبود وچطور میتوانند درمقام
دفاع از اتباع خارجه برآیند همینکه دومرتبه مرا اطمینان دادند
من اصرار نمودم که فقط یك راهی برای محافظت اموال خارجی
بنظر میرسد وآن اینست که غارتگران را خارج شهر نکاهدارند و
بالاخره رؤسارا بطور سخت وادار بتعهد انجام اینمسئله نمودم اکر
چه هیچ اعتمادی نداشتم آنها این کاررا بانجام رسانند چون اشخاصی
که این تعهد را نمودند من مجبور نمودم مقر بحماقت خود شوند
اینمسئله اثر خوبی نموده اسباب تشجیع و جرأت یافتن ایالت کردید
وبدینواسطه از خیال فرار بکلی منصرف کردید
۷ — بموجب خبری که ازاردوی یاغیان برایمن رسید امید

وار شدم که ترس آنهارا فرا گرفته ویحتمل بین خود جنك کرده ومتفرق خواهند شد ولی بدبختانه این امید بجائی نرسیده ونتیجهٔ از آن بظهور نرسید وآنها مجدداً پیش آمده‌اند وچنانچه شنیدم امروز بیاغین که در یك منزلی شهراست رسیده‌اند یحتمل صدمات خیلی‌زیاد از طرف یاغیان که در موقع حرکتشان این نقاط را خراب و ویران وغارت نموده‌اند اشخاصیرا که درمقام‌دفاع ازاموال خودبر آمده کشته وزنان‌را بی‌سیرت نموده‌اند وارد خواهد آمد از قراریکه اطلاع‌یافته‌ام سرکردکان آنها درمواقعیکه سرکرم باده هستند باکمال غرور میکویند قونسولها وسایر اروپائیان را خواهند کشت ولی همینکه حرارت مستی از سرهای آنها خارج کردید از این اظهارات و مقاصد تحاشی مینمایند من نمی‌توانم باور کنم که آنها جرأت حمله بقونسولخانه را داشته باشند

لکن انتظار ندارم که اموال اروپائیان وهندوهای شهر امن باشد چهار اداره‌های قالی بافی قالیهای خود را بقونسولخانه آورده ومن‌در نظر دارم‌ اروپائیان‌را فرداصبح بقونسول‌خانه دعوت‌ تمام هندوها درخواست تحصن درقونسول‌خانه نموده‌اند ولی‌من وسیله برای حفظ اموال شهر آنها را که بچندین هزار روپیه میرسد بدست ندارم

۸ — فعلاً لازم نیست در باب حسن وقبح اقدام برضد امیر اعظم بیش ازاین چیزی کفته شود که اکرچه او درمقام‌ایالت خود بی‌تقصیر بوده است کاری نکرده است که یاغیکری برضد او لازم شود بعقیدهٔ من عقاید مختلفی یاغیان را بحرکت در آورده و

یك عقیده که امید غارت باشد در همه عمومیت دارد

امضاء (هیك لیوتنان کلنل)

﴿ ملفوف دوم نمرهٔ ۱۸٦ ﴾

(مکتوب قونسول هیك بسروا لترتنلی)

کرمان ۲۲ مه ۱۹۱۲ —

آقا — در تعقیب مراسلهٔ ۱۵ مه ۱۹۱۱ خود مفتخراً شمارا از پیشرفت اقدامات برعلیه شاهزاده امیر اعظم ایالت کرمان و بلوچستان اطلاع میدهم

۲ — بین ساعت ۹ و ۱۰ بعد از ظهر روز ۱٦ مه یکی از اجزاء معتمد شاهزاده که عموماً به اسم مسیو ژان مشهور است وادعای تبعیت دولت فرانسه را مینماید و بعقیدهٔ من ارمنی است بقونسولخانه آمده ومرا اطلاع داد که شاهزاده بفوریت برای پناهنده شدن بقونسولخانه وارد میشود چونکه تامدتی وارد نشد من چراغهای قونسولخانه را خواموش نکرده برختخواب رفتم صبح برمن معلوم شد که در عرض شب بدانجا نیامده ولی قبل از آنکه بیرون روم وارد شده در باغ مجاور باغ قونسولخانه که متعلق بنور الله خان است وعموم آن را در تحت حفظ قونسولخانه میدانند آمده آنجا چادر زد او برای ملاقات من آمده ومن سعی نمودم اورا ترغیب بمراجعت به شهر نمایم و مجدداً به او اطمینان دادم که برمن مسلم است حضور او در آنجا برای جلوگیری از حمله کافی است ولی این کار دیگر فایده نداشت

از قراری که راپورت داده شد یاغیان آن وقت در باغین یك منزلی کرمان بودند همینکه روز شد من دوباره برای دیدن او رفتم واعلام نمود قصد دارد دوباره زمام اموررا بدست گیرد واز من درخواست نمود فوراً بشهر رفته و با کارگذار قراری برای اجتماع اشخاص معتبر شهر داده و همین که او را اطلاع دهم هیئت مزبور حاضر برای پذیرائی وی میباشند همراه من بدانجا برود من هنوز درخانهٔ کارگذار مشغول ترتیب جزئیات کار بودم که خبر رسید ایالت بامستحفظین شخصی خود از خیابان بطرف ارك رفت تقریباًفوراً بعد از آن دو نفرازسوارانش رسیده وازمن درخواست نمودند تاتلگرافخانهٔ ایرانی که یکی از عمارات بزرك خوب ارك بود نزد وی بروم من این کار را قبول نموده و همینکه آنجا رفتم اورا مشغول کار دیدم

پس از مشورت بما این طور مکشوف گردید که اول اقدامیکه لازم است این استکه بشارت‌الممالك رئیس جدید التعیین تلگرافخانه توقیف گردد این شخص را دولت ایران نزد یاغیان فرستاده بودند که به آنها امر دهد از هم متفرق شوند و او امر دولترا اطاعت نمایند ولی برای ما اطلاع رسید و از جای موثق این‌خبر تصدیق گردید که آنها رشوه بمبلغ یکهزار تومان به او داده واو وعده داد بایاغیان همدست شود بنا براین من امیر اعظم را وعده دادم که تقاضای وی را برای اخراج بشارت‌الممالك که مسئلهٔ خیلی لازمی است تقویت خواهم نمود

٤ ـــ در این اثنا یاغیان از باغین تا دو یاسه فرسخی شهر پیش آمده وطرف عصرروز ١٧ برمن معلوم گردید که تمام سیمهای تلگرافی از دوطرف مقطوع گردید وبه‌من اطلاع داده شد که یاغیان قصد حملهٔشهررا درشب‌دارند من این‌را قبول نمودم ولی بتمام اروپائیان اطلاع دادم که درصورتیکه متوحش گردند درب‌قونسولخانه برایشان بازاست و احتیاطات لازمه بعمل آمد عدهٔ کمی از آنها قبول دعوت مرانمودند وحمله بوقوع نپیوست صبح روز بعد من مجدداً ایالترا ملاقات نموده وتمام روزرا بااو بودم و مکتوبی بیاغیان نوشته از آنها استفسار نمودم چرا اوامر دولت خودرا قبول ننموده‌اند وچرا خطوط تلگراف را خراب کرده‌اند

درجواب آنها درنهایت جسارت امیر اعظم را بسبب شدن قطع سیمهای تلگراف متهم نموده واز من استدعا نمودند رفته وآن‌هارا معاینه‌نمایم قاصدمن اطلاع داد که‌بعقیدهٔ وی مقصود آنها ازاین سئوال این بود که مرا ترغیب نمایند که دیگر از ایالت تقویت ننموده واز آنها همراهی نمایم و از آنجائی که تصور میکردم عدم اطلاع آنها ازحدودی که برای وظایف من معین است ممکن است آنهارا امید وار بتغییر رویه از طرف من نماید و چون سوء ظن داشتم از اینکه آنها سعی خواهند نمود تلگرافیرا که وزیر داخله اخیراً برایشان مخابره نموده بود ساختگی از طرف امیر اعظم بنمایانند من صلاح دانستم که رفع شبهه ازبابت‌این دونکته بنمایم وتصمیم نمودم روز یکشنبه آنهارا ملاقات نمایم

من ارائهٔ طریق نمودم که کار گذار بایستی به اتفاق من بیاید چرا که او بمقام مأموریت خود از جانب دولت ایران میتوانست آنهارا ازرویه حکومت مرکزی مطمئن ساخته وهرگونه پیغامی که ایالت برای آنها داشته باشد بتواند ابلاغ نماید و گذشته از آن من بموجب اطمینانیکه از طرف شما برایم رسیده بود می‌توانستم به آنها اطمینان دهم که اظهارات کار گذار در موضوع رویه حکومت مرکزی صدق وصحیح است این پیشنهاد که کار گذار باتفاق من بیاید مورد قبول واقع گردیده واو زیاده بر آنچه من انتظار داشتم بامن همراهی نمود

در وقتیکه تمام حضور داشتند من باکمال جدیت مشغول شدم باطمینان دادن بیاعیان به اینمضمون که از آنجائیکه خودرا قنسول دولت خارجی میدانم مجبورم مأموریرا که ازطرف دولت ایران تعیین گردیده بشناسم وهیچکس مبادرت نخواهدورزید بمن آشکارا ارائهٔ طریق نماید که من بایستی رویهٔ خودرا تغییر دهم اگرچه بسیاری در موقع مشورت خصوصی بمن اصرار کردند اینکار را بکنم بزودی مشهود گردید چندان احتمال نمیرفت بتوان ازسرکردگان یاغیان شرح مختصری از شکایات وتظلماتشان بدست آورد

شکایات میرزا حسین خان ورفعت نظام درقسمت پنجم مراسلهٔ من مرقوم است شکایت معین دیوان حکمران سابق جبل بارز این است که ایالت اورا تنبیه نموده است ولی بموجب تمام تفصیلاتی که در بارهٔ او بسمع من رسیده او سزاوار تنبیه بوده است بهادرالملك

از این متغیراست که چرا از حکومت جیرفت معزول گردیده واز آن میترسد مبادا مالیات عقب افتـاده از وی مطالبه شود گنجعلیخان ایلخانی ایل افشار سه سال‌است مالیات خود را نداده است وطبعـاً میترسد از اینکه مبادا از او باز خواست مالیات بشود ولی اکثر آنها اعتراف نمودند که هیچگونه شکایت یاتظلمی نداشته و فقط بهمراهی دوستان خود آمده‌بودند من آشکارا آنهارا یك‌یك بطورخصوصی اطلاع دادم که هیچیك از شکایات آنهارا نمیتوان برای عزل ایالت قبول نمود و تظـلمات آنهـا برای اثبـات مظـلومیتشـان کافی نخواهـد بود و بعضی از آنها بعـد کوشش نمـودند که متعـذر بمعاذیر شده ونسبتهای بی‌اساس مهمل اجحاف وتعدی بامیر اعظم دادند من بآنهـا اطلاع دادم نمیتوانم اظهاراتشان‌را باور کنم ولی ایالت هرچه کرده باشد او هزاریك بدبختیها و مصیبتهائیرا که یاغیان باهالی این نقاط وارد آورده او بآنها وارد نیاورده است

وقتیکه در حضور تمام از آنهـا جهة خراب کردن سیم‌هارا سؤال نمودم آنها اظهارات سابق خودرا تکرار نمودند که امیر اعظم باعث آن شده و همینکه پرسیدم چرا او این کار مهمل‌را کرده است در جواب کفتند برای این بوده که آنهـا را از مخابرهٔ با طهران ممانعت نماید من بآنها اظهـار داشتم لازم نبود او برای این مقصود سیمهای تلکراف‌را قطع نماید چراکه اداره تلکرات خانه دريد اختیـار وی بود و هیچ تلکرافی را بدون تصویب وی مخـابره نمی‌نمودند این اظهار تا اندازهٔ آنهارا ساکت نموده بعد یکی

ز آنها عنوان نمود که سیمهـای تلکراف‌را قطع نموده‌اند مبـادا آنها توسط تلکراف‌خانه انکلیس مخابره نمایند

من در جواب کفتم که این مسئله‌را هم من وهم آنها‌بخوبی میدانند که تلگراف خانه انکلیس بهیچوجه من الوجوه تلکرافی برای مخابره از آنها نمی‌پذیرد این جواب تا مدتی اسباب سکوت آنها شده و بعد کفتنـد سیمهـا را برای این قطع نموده‌اند که اسم و آبروی مارا ضایع کنند من در جواب اظهار داشتم که‌تلکراف خانه ایرانی بکلی درتحت امر امیر اعظم بوده و می‌توانست بوسیله مخابره با طهران مؤثرا و زیادتر اسم آنهـا را خراب کنـد تا انکه وسایل مخابراتیرا که دایر داشتن آن برای وی صرفه دارد مقطوع بدارد این جواب باز آنها راساکت نمود و میرزا حسین خان بعد از آن درضمن صحبت شخصی بمن‌اعتراف نمود که خوداو سیمهای مذکوررا قطع نموده است کمی قبل از غروب کار کذار ومن از اردو خارج شده وبشهر مراجعت نمودیم و شرح کذارشات‌رابرای ایالت نقل نمودیم پس از قدری مذاکرات اینطور تصمیم شد که کار کذار ومن روزبعد مجدداً باردو رفته و ۵ نفر از رؤسا را من امنیت داده آنها را ترغیب نمائیم باما مراجعت نموده وشکایات خودرا بعرض امیر اعظم برسانند

۵ — روز دو شنبه کار کذار و من باردو رفته و این پیشنهادرا برؤسا نمودیم ولی اینها ظاهراً بخوبی درك نموده بودند که برای ایشان غیر ممکن است شکایاتیرا که بمن اظهار داشته بودند

بطور تظلم بعرض ایالت برسانند و کوشش نمودند با معاذیر مختلفهٔ متعدده این پیشنهادرا رد نمایند و اصرار داشتند بر اینکه اگر ۵ نفر از رؤسا بروند آنهائیکه میمانند برای استقرار انتظامات میان ایلات کافی نخواهند بود و ارائه طریق نمودند که فقط یك نفر نماینده بفرستند من در جواب اظهار داشتم که چون هریك از آنها شکایات و تظلمات مخصوص داشتند یك نفر نماینده مکفی نخواهد بود و ۵ نفر یا اقلا ٤ نفر کمترین عده‌ایست که امیر اعظم قبول خواهد کرد و پس از انکه شکایت نمودند اگر ۵ نفر از سر کردگان حرکت کنند ممکن است اسباب خطر گردد

اظهار نمودند خوب است تمام سر کردکان که عده‌شان به ۱۲ یا ۱۳ میرسید حرکت کنند من در جواب اظهار داشتم درصورتیکه میگوئید اگر ۵ نفر از سر کردکان حرکت کنند ممکن است خطری پیش آید پس اگر تمام حرکت کنند بطریق اولی ممکن است خطر بظهور برسد سپس ارائهٔ طریق نمودند که کنفرانسی عوض آنکه بنا برپیشنهاد امیر اعظم درچادر منعقدشود در قونسول خانه منعقد گردد من باین ارائهٔ طریق اعتراض نموده گفتم این کار یك قسم بی احترامی نسبت بدولت ایران است وبانهااطمینان دادم که در چادرهم مثل قونسول‌خانه امنیت خواهندداشت ووعده دادم که محض آنکه سالماً بانجا بروند با ایشان همراهی نموده و درتمام مدت کنفرانس حضور بهم خواهم‌رسانید ولی‌درمذاکرات شرکت نخواهم نمود و آنها را سالماً بهاردو خواهم رسانید

سپس پیشنهاد شد که من یك قسم محکمه تشکیل داده
و بین آنها قضاوت نمایم من از این کار امتناع ورزیده‌واظهار
داشتم حاضر نیستم چرا که این کار یك نوع بی احترامی بایالت است
بعد ازمن درخواست نمودند ضمانت کنم که انعقاد این کنفرانس
سبب تصفیهٔ امور بطور دلخواه خواهد شد من در جواب
اظهار داشتم که با اینکه بنظر من برای تصفیهٔ امور جز بوسیلهٔ
کنفرانس بطور دیگری نمی‌توان بدان نائل‌شد نمیتوانم چنین ضمانتی‌را
بنمایم پس از آن آشکارا ازمن استدعا نمودند که از تقویت
ایالت صرف نظر نموده و از آنها حمایت نمایم من امکان پذیر
نبودن چنین امری‌را برای آنها توضیح نموده اظهار داشتم‌که
چون فقط پیشنهادیرا که ممکن بود بوسیلهٔ آن امور تصفیه شود
رد نمودند من بایستی نتیجه بگیرم که خود آنها میل بفیصلهٔ امر
نداشته و لذامیل ندارم دیگر در این باب با ایشان مذاکره نمایم
آنها بهیچوجه نمیخواستند بگذارند من بروم ظاهراً باین
امید که دوباره مرا ترغیب بهمراهی خود نمایند وازاین می‌ترسیدند
که کناره جوئی من اسباب تفرقهٔ کسانی باشد که بیك طوری
مجبور بهمراهی با آنها شده‌اند

آخر الامر من بکناره جوئی موفق شده حرکت کردم
وبرمن مکشوف کردید که خوف و بیم آنها صورت حقیقت یافته
و بر اظهارات خصوصی من بکسانیکه میدانستم تا اندازهٔ با سایرین
میانه‌شان خوب نبود اثراتی مترتب کشت چنانچه صولة السلطان با

۲۰۰ نفر از همراهان خود قبل از حرکت من بطرف شهر حرکت نموده و هنوز دو یا سه میل نرفته بودم یکدسته را دیدم سواره عقب من میایند من تا مسافتی بجلو رانده و همینکه نزدیک شدند خودرا بیک طرف راه کشیدم تا آنها عبور کنند

این دسته مرکب بود از قریب ۵۰ نفر از ایل افشار در تحت امر صولة الملك و محمد خان جیرفتی پدر زن صولة الملك هم که یکی از رفقای قدیم من و یکدفعه در قونسولخانه مهمان من بود همراه آنها بود من از آمدن وی اظهار مسرت کرده و تبریک گفتم واو درجواب اظهار داشت نمی‌تواند بگذارد من تنها بشهر بروم

من باتفاق کارگذار ورود بشهر نموده امیر اعظم‌را دیدم با بشاشت تمام با دو نفر از سرکردگان افشار که قبل از من وارد شده بودند مشغول صحبت بود و در موقعی که محمد خان و صولة الملك نزد او آمدند حضور داشتم و کمی بعد از آن از حضور او خارج شدم

۶ — شاهزاده فعلا در حمله ببقیه یاغیان تردید دارد و حالا از آنها قوی‌تر است و اگر بانها حمله نماید یقیناً بقیهٔ عساکر دولتی که در اردوی آنها هستند بوی ملحق خواهند شد ولی هنوز مردد است ومشغول پیغام فرستادن برای آنها است و امروز مرا اطلاع داده است که خیال دارد فردا بانها حمله نماید

۷ — اینک باید تفصیل ۵ هزار تومانیرا که از بانک شاهنشاهی

برای ایالات گرفتم بنویسم شرح آن این استکه ازطرف شماطمینان
برای من رسیده بود که قرار است پولی برای‌او فرستاده شود
و تلگرافی‌را که وزیر داخله مخابره نموده باو اطلاع داده بود که
مسیو مرنارد حواله آن‌را داده است ملاحظه نموده‌بودم تازمانیکه
سیم تلگراف مقطوع بود از طرف مسیو مرنارد تلگرافی نرسید و
چون مدتی بود حقوق عساکر داده نشده وبیم آن میرفت عـدهٔاز
آنهـا دست از خدمت کشیده متفرق شوند رسیـدن پول کمال
لزوم‌را داشت ومعلوم نبود چه‌وقت خط‌تلگراف دائر خواهد گردید
من بطور رسمی ببانك شاهنشاهی اطمینان دادم که دولت ایران امر
بپرداخت وجه‌را بایالت داده و اوهم قبول کرد وجـه مذکور را
داده امیر اعظم رسید باو بدهـد من پول را دریافت کرده و در
ادارهٔ خود نگاهداشته‌ام وازمامورین تقسیم پول قبوضیکه بامضـای
خود انهـا و پیشکار مالیه و ایالت است گرفته و متدرجا میپردازم
و این کاررا محض آن کرده‌ام که درهر روز و ساعتی که پول لازم
باشد موجود باشد درصورتیکه این پول در بانك بود غیرازساعاتی که
بانك مفتوح بود و روزهای جمعه یا یکشنبه تحصیل آن امکان‌پذیر
نبود هنگامیکه انتظامات کاملا اعاده شود من در نظر دارم بقیهٔ
پول را انچه باشد در حساب حکومت محلی ببانك انتقـال داده و
صورت حسابی بانضمام اوراق راجع بان توسط کار گذار برای
حکومت محلی بفرستم

در مسئلهٔ پول شاید من از حدود وظـایف خود تجاوز

نموده باشم و مسلم است که از منظور داشتن بعض ترتیبات مرسومه صرف نظر نموده‌ام ولی تا آنکه لزوم هر امری برمن متحتم نشود در انجام آن اقدام ننموده‌ام وهر قسم احتیات لازم‌را برای آنکه وجه مذکور بمصرف صحیح برسد مرعی داشته‌ام

٨ — امیدوارم که هفتهٔ دیکر بتوانم شمارا از تفرقه یا دستکیری بقیهٔ یاغیان و اعادهٔ کامل انتظامات مطلع کردانم این یاغیان شرارت فوق الطاقه نموده و اهالی آن‌قسمت ایالت را که از آنجا و از حدود کرمان عبور نموده‌اند و فعلا در انجا اردو زده‌اند دچار بدبختیهای بسیار نموده‌اند درهر موقعی که باردو رفته‌ام دهاتیهای بیچاره دور مرا گرفته و میگویند انچه داشته‌اند بغارت رفته است و ازمحل موثقی بمن اطلاع رسیده که همین یاغیان عدهٔ از زنان‌را بی‌عصمت نموده و بهیچوجه از جان ومال‌مردم دریغ نداشته‌اند باین جهات و برای استرداد تفنك و مهماتیرا فعلا در دست دارند بسیار بموقع است که ازطرف امیر اعظم اقدامی بعمل آید و من باو تاکید میکنم اقدامی بکنند

درطی مراسلهٔ دیگر خود توضیح خواهم نمود که‌این‌هیجان و اقدامات رؤسا که تا این اندازه غلیان نمود برعلیه بد رفتاری امیر اعظم نبود بلکه برای آن بود که هیچ قسم حکمران لایق کافی در این حدود نماند (امضا) هیك لیوتنان کانل

(نمره ١٨٧)

(مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۳ ژون ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم اینك سواد تلگرافیرا که کفیل قونسولگری شیراز در ۲۰ ژون مخابره نموده و راپورت ورود و فروش مقدار زیادی فشنك در میان ایلات فارس آنجا را داده است لفاً ایفاد دارم

مراسلهٔ هم از مستر اسمارت در تاریخ ۲۳ مه برای‌من رسیده در ان ارائهٔ طریق میکند که چون مسئلهٔ برقرار داشتن یك حکومت مقتدری در فارس انقدر برای دولت اعلیحضرتی دارای اهمیت است خوب است دولت مشار الیهـا در عوض اینکه بدولت مرکزی پول دهد مستقیما بحکومت محلی رسانیده و در این کار همراهی نمـاید

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۱۸۷)

(تلگراف کفیل قونسولگری اسمارت بسر والتر تنلی)

شیراز ۲۰ ژون ۱۹۱۲ —

مقـدار زیادی فشنك از خلیج فارس تازکی بشیراز وارد شده بدانواسطه قیمت فشنك موزر که یك ماه قبـل در بازار ازدانه سی شاهی الی دو قران بفروش میرسید بدانه پانزده یا شانزده شاهی تنزل کرده است خیلی افسوس است که درموقعیکه کار بر ایلات قدری سخت شده است این فشنك مثـل سیـل وارد شود تجار شیراز مقدار زیادی فشنك برؤسای ایلات میفروشند

(نمره ۱۸۸)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۸ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۷ ژون من — رئیس نظمیه —

آیا اقـدامی برای تعیین رئیس هلندی برای نظمیه بعمل آمده است

(نمره ۱۸۹)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۹ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۸ ژویت شما — سفیر هلند درخواست دولت ایران‌را برای استخدام یك نفر صاحب‌منصب کل و دو نفر صاحب منصب جزو برای نظمیه در ۲۷ ژون بدولت متبوعهٔ خود ارائه نمود

(نمره ۱۹۰)

(تلگراف سرادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۱۰ ژویت ۱۹۱۲ —

سفیر ایران مقیم اینجا از بست اختیار نمودن مجلل السلطان نزد روسها (رجوع بتلگراف دوم ژویت خودتان نمائید) شکایت کرده و اصرار دارد بر اینکه دولت اعلیحضرتی باید مواظب اجرای مواد پروتکل ۱۹۰۹ (ماده ۱۰) باشند

یقیناً ظاهر است که سفیر معظم تا اندازه حق شکایت‌دارد

و شما باید در این موضوع با همکار روسی خود مذاکره نمائید

(نمره ۱۹۱)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۲ ژویت ۱۹۱۲ —

مجلل السلطان — راجع بتلگراف ۱۰ ژویت شما —

همینکه خبر ورود مجلل السلطان به نعمت آباد بسفارت روس رسید همکار روسی من بقونسول روس مقیم تبریز تعلیم داد که اورا دستگیر نماید و بمجرد انکه از طرف دولت متبوعه او برایش تعلیمات رسید فوراً امر صادر نمود که اورا بروسیه تبعید نمایند و تازمانیکه تبعیـد نشده نباید باو اجازه داده شود باهمراهان خود که در تبریز هستند مراوده و مخابره نماید و بمجرد آنکه تعهد کتبی نمـاید که بدون اجازهٔ دولت ایران بایران مراجعت نخواهـد نمود باید اورا اخراج نمایند انتظار میرود یکی دو روز دیگر این کار بانجام برسد

چنـانچه فهمیده‌ام وزیر امور خارجه ایران از اقـدامات سفارت روس در این امر اظهار رضایت نموده است

(نمره ۱۹۲)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۲ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۳ ژون من —

افتخـار دارم راپورت دهم که قراردادی باتمـام رسیـده باین

شرایط که سردار جنگ برای اعادهٔ انتظامات وضمانت امنیت راه بخاك بختیاری برود یکی از پسران صدراعظم هم همراه او خواهد رفت

دولت ایران و خوانین فرمانی بمدت ۵ سال بامیر جنگ داده و اورا به ایلخانی گری بختیاری و حکومت بهبهان منصوب داشته‌اند وبانك شاهنشاهی مبلغ ۸ هزار لیرائیکه برای انجام اینکار لازم بود داده است و اسهام معادن نفت خوانین این قرضه را تامین می نماید

به‌گمان من میتوان امیدوار شد که ازتعیین وی نتایج مستحسنه بظهور خواهد رسید و سردارجنگ اهمیت کاری را که بوی سپرده شده خوب درك میکند مشار الیه چند روز دیگر حرکت خواهد کرد و بنا بر خواهش مخصوص وی کاپیتان گری که حالا در اصفهان منتظر ورود او است همراهش خواهد رفت

(نمره ۱۹۳)

(مکتوب سرادوارد گری بسر والترتنلی)

وزارت خارجه ۱۲ ژویت ۱۹۱۲ —

آقا مکتوب ۱٤ ژون شما که‌درآن راپورت نزاع بین‌شیخ محمره و بختیاری را از بابت حکومت شوشتر داده بودید واصل گردید

من پیشنهاد شمارا تصویب میکنم که سعی کرده خوانین‌را ترغیب نمائید که کتباً اظهار میل کنند بأینکه دراجلاسیکه‌نوشته‌اید درماه دسامبر آتیه در محلی نزدیك شوشتر منعقد گردد نمایندگی

بهم رسانند برای آنکه مساعی جدی بکار برده شده وتمام مسائل معوقه بین شیخ و خوانین تصفیه گردد

(امضا) گری

(نمره ۱۹٤)

(مکتوب سر ادوارد گری بکنت بنتینك)

وزارت خارجه ۱۲ ژویت ۱۹۱۲

آقا اینك سواد مراسلاتی که با سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران درخصوص تعیین احتمالی یکی از اتبـاع دولت هلند برای ریاست کل نظمیه رد وبدل شده لفاً انفاد میدارم

این را ممکن است بعلاوه اظهار نمایم که درصورتیکه وزیر امور خارجه در این موضوع بشما اظهاری نماید بگوئید که دولت اعلیحضرتی و دولت روس تعیین اورا تصویب خواهند نمود

(امضاء) گری

(نمره ۱۹٥)

(تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۱۳ ژویت ۱۹۱۲ —

بریگاد قزاق در تبریز — راجع بتلگراف غره ژویت من دیروز جواب دولت ایران بسفارت روس داده شده تشکیل یکدسته قزاق را در تبریز تصویب نموده اند سپهدار هنوز اینجا بلیت ولعل میگذراند و برای آنکه بصوب ماموریت خود حرکت نکنند عذر تراشی میکنند ازطرف دولت ایران مؤکداً اظهـار میشود که

حضوراو در اینجا امنیت عمومی‌را بسیار تهدید میکنند و اظهار میکنند که طرفداران شاه مخلوع باوی سر کار دارند واین مسئله هیچوجه پوشیده و پنهان نمیباشد

گمان میکنم تا زمانیکه سپهدار اینجا توقف دارد امنیت بهیچوجه احساس نمیشود و از پیشرفت امورات حکومت مرکزی جلوگیری میشود یکی از شرایطی که وزیر امور خارجه درموقع قبول مقام خود قرار داد حرکت سپهدار بود

(نمره ۱۹٦)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱٤ ژویت ۱۹۱۲ —

کفیل قونسولگری تبریز راپورت میدهد که ٦۰۰ نفر پیاده نظام روس با دو عراده توپ ۱٤ ژویت وارد اینجا شدند و فعلا کلیهٔ عساکر روس در آنجا ۱۵۰۰ نفر است

(نمره ۱۹۷)

(مکتوب سرادوارد گری بمیرزامهدیخان)

وزیر امور خارجه دولت اعلیحضرتی بسفیر ایران سلام رسانیده و افتخار دارد در باب اظهارات وی بسر نیکلسن روز ۹ ژویت در موضوع مجلل السلطان ایشان‌را مطلع سازد که بموجب تلگرافیکه از سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران در تاریخ ۱۲ ژویت واصل گردیده سفیر روس بمجرد وصول اخبار ورود مجلل السلطان به نعمت آباد برای قونسول روس تعلیم داد اورا دستگیر نماید و

بعدازآن در تحت تعلیمات سنت پطرزبورغ حکم داد اورا از روسیه تبعیـد نموده و اجازه اش ندهنـد با همراهان تبریز خود مخابره و مکاتبه نمـاید

بعلاوه در این تلگراف مذکور است که مجلل السلطـان پس از آنکه تعهـد کتبی نمود بدون اجازهٔ دولت ایران بایران مراجعت نماید اخراج خواهد گردید

علاء السلطنه اظهار داشت که از اقدامیکه در این باب شده رضایت دارد وزارت خارجه ۱۵ ژویت ۱۹۱۲

(نمره ۱۹۸)

(تلگراف سر والترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۶ ژویت ۱۹۱۲

راجع بتلگراف ۳ ژویت من — بموجب خبریکه اینجا شیوع دارد شـاه مخلوع از وینه برای تبریز حرکت کرده‌است این‌اشتهار که من چنـدان آن‌را باور نمیکنم از وزارت امور خارجه نشر شده است

چنانچه معلوم میشود جسارت و قدرت طرفداران‌مراجعت شاه مخلوع روزبروز زیاد میشود

(نمره ۱۹۹)

(تلگراف سر والترتنلی‌بسرادوارد گری)

طهران ۱۶ ژویت ۱۹۱۲ —

رئیس نظمیه — راجع بتلگراف ۹ ژویت من —

ازطرف دولت هلند درباب درخواست دولت ایران برای استخدام صاحب‌منصبان هلندی برای نظمیهٔ طهران هنوز جوابی برای همکار هلندی من نرسیده است

حالیه ریاست نظمیه بایکی از خوانین بختیاری است که به مقام وزارت‌جنگ منصوب است بادلایل صحیحه تصور میکنم که او کوشش خواهد نمود یکی از خوانین جزء را برای این مقام تعیین نماید

خوانین فعلا ناراضی هستند وچنین تعیینی ممکن است حل اشکالاتی‌را بنماید محتمل سفیر روس مخالف چنین اقدامی باشد وعقیدهٔ من نیز بر این است که تعیین بختیاری به‌اینمقام غیر مطلوب است

همکاروسی من شکایت دارد از اینکه دولت ایران میل ندارند بعضی ازفدائیان‌را که اخیراً ازخارج وارد طهران کردیده‌اند و مشهورند باینکه در حملات ماه ژانویه برعساکر روس در تبریز شرکت نموده‌اند دستگیر نمایند

(نمره ۲۰۰)

تلگراف سرادواردگری بسرجارج بوکانان

وزارت‌خارجه ۱۶ ژویت ۱۹۱۲

راجع بتلگراف ۱۳ ژویت سروالترتنلی — تبریز —

نظر به تشویشی که بواسطه حضور سپهدار در طهران بدولت ایران عارض شده آیا وزیر امور خارجهٔ روس مایل خواهد بود بسفیر روس مقیم طهران تأکید برای حرکت سپهدار نماید

اکر مایل باشد من هم تعلیمی شبیه باین بسروالترتنلی خواهم داد

(نمره ۲۰۱)

(تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان)

وزارت خارجه ۱۶ ژویت ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱٤ ژویت سروالتر تنلی —

عساکر روس — خیلی خوشوقت خواهم شد بدانم که این قشون امدادی هستند یا آنکه فقط بجای آنهائیکه مدت خدمتشان سرآمده وارد شده اند

(نمرهٔ ۲۰۲)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۷ ژویت ۱۹۱۲ —

اشکالات مالی دولت ایران — امروز وزیر مالیه از من ملاقات نموده خواهش نمود که چون دولت ایران بسیار محتاج پول است مسئلهٔ مساعدهٔ را از طرف دولتین درتحت ملاحظهٔ جدی شما آورم او اظهار داشت که یکی ازکارهائی که پول برای آن خیلی لازم است تهیهٔ قشونی برای لرستان است که الوار در آنجا آشکارا علم طغیان بلند کرده ودولترا تهدید میکنند عساکری که در کرمانشاه هستند برای مراجعت بطهران داد و فریاد میکنند او اظهار داشت که اگر عساکر کرمانشاه را تخلیه کنند آنشهررا بلا شبهه سالارالدوله مجدداً اشغال خواهد نمود واول کسیکه از آنجا حرکت خواهد کرد فرمان‌فرما حکمران آنجا باعساکر خواهند بود

از قرار تقریر وزیرمالیه همکار روسی من موافقت نموده

است که بدولت متبوعهٔ خود دراین باب تلگراف کنند

(نمرهٔ ۲۰۳)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۱۷ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع به‌تلگراف ۱۶ ژویت شما — امروز بعد از ظهر در ضمن مذاکره بامسیو نراتف درموضوع سپهدار صحبت نموده واو اظهـــار داشت که تااندازه که براو معلوم است حضور او در طهران چندان اسباب تشویش زیادی برای دولت ایران نبوده‌است ودرحقیقت جناب معظم له از این میترسید که اگرسپهدار به‌تبریز ورود نماید بیشتر اسباب اضطراب دولت ایران خواهد گردید چرا در آنصورت اعمال اورا کمتر درتحت مراقبت و نظارت خود نتوانند داشت بنا برعقیدهٔ دولت روس بهتر این بود که شجاع‌الدوله درتبریز نگاهداشته‌شود شجاع‌الدوله که نفوذش زیادترازسپهداربود بیشتر از سپهدار طرف وثوق واعتماد آنها بود

من بجناب معظم اشعارنمودم که یقیناً عساکر روس که در تازگی ۵۰۰ نفر برعدهٔ آنها افزوده شده استقرار انتظامات آنجارا ضمانت خواهند نمود (رجوع به‌تلگراف ۱۶ ژویت خود نمائید) مسیو نراتف توضیح نمود که مقصود دولت روس در فرستادن این قشون تنبیه کردن شاهسونها بوده ومیل آنها براین‌است که‌حتی‌المقدور از مداخلهٔ جبری احتراز نمایند

اما در باب اینکه آیا صلاح است بسپهدار تأکید شود از

طهران بطرف تبریز حرکت نماید مسیو نراتف وعده داد که عقاید مسیو پکلوسکی را استفسار نماید

(نمرهٔ ۲۰٤)

《 تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری 》

سنت پطرزبورغ ۱۷ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع به‌تلگراف ۱٦ ژویت سروالترتنلی — شاه مخلوع — امروز در ضمن صحبت مسئلهٔ شهرت یافتن حرکت محمدعلی را برای تبریز به‌مسیو نراتف اظهار نموده مذکور داشتم که ظاهراً طرفداران وی درایران با کمال جدیت مشغول طرح ریزی برای مراجعت او میباشند

مسیو نراتف درجواب گفت که او ازاین حرکات بهیچوجه اطلاعی نداشته وبعقیده وی محمدعلی چندان بتقویت شدن مقاصد خود در ایران پشت گرمی نداشته و بنا براین اقدامی نخواهد کرد

من بجناب معظم له اظهار داشتم که امیداست دولت روس احتیاطات لازمه حتی‌المقدور بنمایند که نگذارند مخفیانه شاه مخلوع از خاك روس عبور کنند و بعلاوه مذکور داشتم که در صورتیکه احتیاطات لازمه بعمل نیاید دفعهٔ دیگر ممکن است دولت روس را متهم نمایند که برای مراجعت او به‌ایران قرار وترتیبی داده‌اند و در انصورت وضعیت دولت اعلیحضرتی بسی اسباب تشویش واضطراب خواهد گردید

مسیو نراتف در جواب اظهار داشت که در صورتیکه

شاه مخلوع از اودسا حرکت نموده بود این اقدامات سهل بود ولی اگر او باتذکره جعلی و لباس مبدل از خارج بروسیه وارد شود جلوگیری از وی تااندازه مشکل خواهد بود برجناب معظم له مسلم است که نظر باخطارات وانتباهاتیکه از طرف دولت روس در اودسا باو شده احتمال نمیرود واقعات جسورانهٔ سال گذشته تکرار شود

(نمره ۲۰۵)

(تلگراف اسمیت ژنرال قونسول بسرادوارد گری)

اودسا ۱۷ ژویت ۱۹۱۲ —

محمدعلی هنوز اینجا است من نتوانسته‌ام تحقیق کنم چه‌وقت خیال حرکت دارد

(نمرهٔ ۲۰۶)

(تلگراف سرادوارد گری بکنت بنستینک)

وزارت خارجه ۱۷ ژویت ۱۹۱۲ —

آیاخبر دارید که دولت هلند حاضر هستند برای نظمیهٔ طهران صاحبمنصبان بدهندیانه — رجوع بتلگراف ۱۶ ژویت طهران نمائید

خیلی مسرور خواهم شد از اینکه‌بشنوم دولت مشار الیها به این امر رضا دهد

(نمره ۲۰۷)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرز بورغ ۱۸ ژویت ۱۹۱۲ —

رجوع بتلگراف ۱۷ ژویت من کنید — شاه مخلوع

کفیل وزارت امور خارجه بعد از آن تاریخ بمن مکتوبی نوشته
اطلاع داد که شاه مخلوع تاچند روز قبل هنوز در اودسا بوده
ولی در نظر دارد برای معالجه بفرانسه برود بنا براین او تصور
میکنند که اشتهاری که من مذکور داشتم نمی‌شود اساسی داشته باشد

(نمره ۲۰۸)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۸ ژویت ۱۹۱۲ —

وزیر امور خارجه مرا اطمینان داده‌است که مخبرالسلطنه
روز شنبه ۲۰ ژویت هفتهٔ آتیه حتماً از طهران برای شیراز
حرکت خواهد کرد عساکر لازمه به همراه او خواهندرفت
وتوپ هم همراه خواهند برد وبمن اطمینان داده شده که تلگراف
علمای نجف که برای علمای شیراز مخابره شده بود منتشر گردیده
گردیده ومجتهد بزرك شیراز شرحی درتوضیح تلگراف مذکوربه‌آن
منضم نموده است

کفیل قونسولگری اعلیحضرتی مقیم شیراز اظهار داشته‌است
که‌لازم‌است‌قوام نایب‌الایالهٔ ایلات‌اغتشاش‌طلب‌عرب‌را حمله‌نماید حکومت
مرکزی درنظر داشت که تاورود ایالت بشیراز صبر کنند لیکن
علاء السلطنه حالا وعده داده است که تعلیمات برای قوام بفرستد که
فوراً بطریقیکه پیشنهاد شده عمل نماید

حکومت مرکزی بعلاوه مرا اطلاع میدهد که برحقوق
راولان بین شیراز وبوشهر از ۱۰۰۰ تومان تا ۱۴۰۰تومان افزوده

شده علاء السلطنه اظهار امید واری میکنند که ممکن است بوسیلهٔ این اقدام از حرص وطمع ورزی قراولان راه دراجحافات واخذ راهداری‌های گزاف جلوگیری شود بمن اینطور معلوم میشود که رؤسای ایلات بواسطه آنکه نمیگذارند قوافل بدون پرداخت راهداریهای گزاف عبور نمایند مسئول رفتار قراولان راه میباشند من این مسئله را بعلاء السلطنه اشعار داشته‌ام

چنان بنظر میرسد که محمدعلیخان قوام را اطلاع داد که فعلاً موسم مقتضی نیست که دستگیری مرتکبین حمله بمستر اسمارت بعمل آید واظهار میدارد که حاضراست مرتکبین‌را تسلیم نماید ولی برای نیل به این قصد دوماه وقت لازم است

(نمرهٔ ۳۰۹)

﴿ تلگرافی سرادوارد گری بسر جارج بوکانان ﴾

وزارتخارجه ۱۸ ژویت ۱۹۱۲ —

نظر به اوضاع ایران که شرح آن درتلگراف ۱۷ ژویت سروالترتنلی مذکوراست مطلقا لازم‌است که قدری وجه بدولت ایران داده شود

دولت اعلیحضرتی میتوانند درهرموقع ۵۰۰۰۰ ایرانرض بدهند و بوصول تلگراف ۳۰ آوریل سروالترتنلی اقدامات لازمه برای تهیهٔ وجه مذکور نمودند

از کفیل وزارت امور خارجه استفسار نمائید که آیابرای دولت روس امکان ندارد که پرداخت وجه مذکوررا باختیار دولت

روس گذارده آنرا نگاهدارند تاآنکه بلاتأخیر مشترکاً قرضه داده شود

درصورتیکه اتخاذ رویهٔ دیگری غیر ممکن باشد خوب است دولت روس بگذارند تا ۲۵۰۰۰۰لیرا علاوه ببانك روس حواله بدهند فقط باین شرط که میزان منافع که در مورد قرضهٔ سابق محسوب میشد برای این وجه محسوب گردد

(نمرهٔ ۲۱۰)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۹ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف۱٦ژویت شما بسنت‌پطرزبورغ — سپهدار دیشب‌از راه‌قزوین بطرف‌تبریز حرکت نمود ویحتمل‌یك‌هفته الی‌ده‌روز آنجا توقف خواهد نمود

سپهدار پس از فشار سخت سفیر روس باکمال بی میلی حرکت نمود

(نمرهٔ ۲۱۱)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۰ ژویت ۱۹۱۲ —

مالیهٔ ایران — راجع بتلگراف ۱۸ ژویت سنت‌پطرزبورغ مسیومرنارد دیروز بملاقات من آمد مقصود ازملاقات این بود که اشکالات مالی دولت ایرانرا توضیح نماید ظاهراً او خیلی مکدر بود از اینکه بانك روس اضافهٔ عایدات گمرکرا که به ٤۰۰۰۰ لیرا میرسد برای استرداد قرضهٔ اخیر نگاهداشته است و اینکار برحسب

دستورالعمل از سنت پطرزبورغ بعمل آمده است

(نمرهٔ ۲۱۲)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۰ ژویت ۱۹۱۲ —

روسیه وشاهسونها — راجع بتلگراف غرهٔ ژویت من — کفیل ویس قونسولگری رشت در ۱۹ ژویت بقرار ذیل تلگراف میکنند :—

ازقراریکه دریافته‌ام ۲۰۰۰ نفر ازپیاده نظام روسها باهرقریب ۴۰ میلی شمال عربی اردبیل رسیده است اینها از روسیه آمده‌اند از قراری که مذکوراست عساکر روس از مغان وتبریزهم برای مقابله باشاهسون‌ها حرکت کرده اند

(نمـرهٔ ۲۱۳)

(تلگراف سرو الترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۰ ژویت ۱۹۱۲ —

اوضاع کرمانشاه — راجع بتلگراف ۱۸ ژویت من — بسفارت روس از قونسول کرمانشاه خبر رسیده که بختیاری‌ها ومجاهدین از آن‌شهر خارج شده وآن نقطه‌را سالارالدوله مجدداً تهدید نموده است

در مراکز بختیاری‌ها این خبر تصدیق شده ونیز راپورت داده شده است که والی پشت کوه باعده زیادی بطرف کرمانشاه نزدیك میشود مقاصد او درست واضح نیست وتاکنون معلوم نمی‌باشد که او طرفدار دولت ایران یاسالارالدوله خواهد بود

قونسول روس تأکید میکنند براینکه ۲۵۰ نفر مجاهدین و دوعراده توپرا بایستی امر داد فوراً بکرمانشاه مراجعت نمایند نظر بخالی بودن خزانه این حکم بی ثمر خواهد بود

قونسول روس اظهار میدارد که قونسول انگلیس هم همین مطلبرا تلگراف خواهد کرد

(نمرهٔ ۲۱٤)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۲۰ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف امروز سروالترتنلی — عساکر روس درشمال ایران

مسیو نراتف بمن اظهار میدارد که علاوه بر ۶۰۰ نفری که سروالتر تنلی در تلگراف ۱٤ شهر جاری خود بدان رجوع مینماید دیگر از روسیه قشونی بایران حرکت داده نشده است واو بنابراین گمان میکنند که ۲۰۰۰ پیاده نظامی که در تلگراف امروز طهران مذکور شده مرکب از اشخاصی است که در ایران بوده و ازتبریز یا سایر نقاط گرد آمده‌اند — ممکن است اغتشاشات شاهسونها مستلزم اعزام عساکر امدادی باشد

(نمره ۲۱۵)

(تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان)

وزارت خارجه ۲۰ ژویه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف امروز سر والتر تنلی —

نظر بتلگراف فوق‌الذکر لزوم پول که‌در تلگراف ۸ ژویت
خود ذکر نموده‌ام بسیار اهمیت پیدا کرده وضمناً امید وارم که
وزیر امور خارجه کاری کنند که در امور گشایشی حاصل گردد

(نمره ۲۱٦)

(تلگراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۲۰ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۸ ژویت شما — مساعدهٔ مشترك بایران —
مسیو نراتف باوزیر مالیهٔ روس مشغول مشورت است و
سعی میکنند که جناب معظم له را باخود همراه نماید

جناب معظم‌له بنا بر خواهش من وعده داد که بمسیو
کوکوتسکف تاکید نماید که دولت روس را راضی کنند مطالبهٔ
اضافهٔ عایدات گمرکات جنوب را (٤۰۰۰۰۰ لیرا) که در تلگراف امروز
سر والتر تنلی بدان اشاره شده بتاخیر اندازند من مفاد تلگراف
مذکوررا برای او تبلیغ نمودم

(نمره ۲۱۷)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲٤ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۰ ژویت من — بدولت ایران اطلاعات
بسیار اطمینان بخشی در باب کرمانشاه و سالار الدوله رسیده است
نظر رئیس الوار و والی پشت کوه که ازطرفداران عمدهٔ سالارالدوله
هستند مطیع دولت ایران شده‌اند خود شاهزاده فعلا از نقطهٔ

بنقطـهٔ دیگر در حرکت است و از قرار مذکور در راه بطرف تبریز است

(نمره ۲۱۸)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تیلی)

وزارت خارجه ۲۴ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع به تلگراف ۱۶ ژویت خودتان — میترسم در استخـدام یك نفر از اهالی هلنـد برای ریاست کل نظمیـه اشکال داشته باشد

(نمره ۲۱۹)

(مکتوب کنت بنتینك بسرادوارد گری)

هیك ۲۴ ژویت ۱۹۱۲ —

آقا راجع بتلگراف ۱۷ شهر جاری شما افتخار دارم راپورت دهم که معاون وزارت خارجه همین حالا مرا اطـلاع داده است که بمسیو اوندیج تلگرافاً خبر داده است که دولت هلند نتوانسته‌اند کسیرا برای ریاست نظمیه طهران معرفی نمـایند

(امضاء) بنتینك

(نمره ۲۲۰)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسر ادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۲۶ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۸ ژویت شما — درجواب مراسله‌من که جواب آن‌را مؤکداً خواستم کفیل وزارت امور خارجه نوشته

است که با وزیر مالیه و سفیر روس مقیم طهران در خصوص قرضه پیشنهادی بدولت ایران مشغول مذاکره است و جناب معظم منتظر وصول اطلاعات دیگر ازانهـا است و تأسف دارد از اینکه نمیتواند بسؤال شما جواب بدهد و نمیتواند تعیین نماید که درچه‌تاریخی بهمین زودیها بایستی منتظر جواب شد ولی وعده میدهد که هرقدرزودتر مرا از تصمیم دولت روس مستحضر بدارد

(نمره ۲۲۱)

(تلگراف سر جارج بو کانان بسرادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۲۷ ژویت ۱۹۱۲ —

مساعده بدولت ایران — رجوع بتلگراف ۲٦ ژویت من کنید — من دیروز در این موضوع بامسیو نراتف مذاکره نموده از صحبت* ایشان برمن معلوم گردید که مسیو کوکوتسکف محتمل راضی خواهد شد که دولتین بریطانیای عظمی و روس فوراً هریك ۲۵،۰۰۰ لیرا بدهند ولی چون حتمی استکه دولت ایران پس از صرف این ۵۰,۰۰۰ لیرا بازهم پول خواهند خواست مسیو کوکوتسکف گمان میکنند که بایستی بدولت ایران اظهار شود که از آنها انتظار میرود به‌ثبوت برسانند که اعتماد دولتین‌را سوء اعمال نمـاینند

(نمره ۲۲۲)

(تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۲۷ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲٤ ژویت من — دولت هلند حالا بما اطلاع صریح داده اند که نمی‌توانند کسی‌را برای مقام ریاست نظمیه معرفی نمایند

(نمره ۲۲۳)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان)

وزارت خارجه ۲۷ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۶ ژویت شما — بکفیل وزارت امور خارجه اظهار نمائید که مسئله مهم است و لازم است که فوراً به اشکالات مالی که ایران‌را دچار شده گشایشی داده شود و ازاو استدعا نمائید که لا اقل بارائهٔ طریقی که در قسمت آخری تلگراف ۱۸ ژویت من شده موافقت نماید

بسیار مطلوب است که دولتین در یك موقع و مشترکا مساعده بدهند ولی درصورتیکه دولت روس نتوانند باین زودیها تصمیمی بنمایند من حاضرم در این مسئله تدقیق نمایم که آیا ما میتوانیم تمام این‌پول‌را خودمان بدهیم و بگذاریم سهم دولت روس بعد داده شود

(نمره ۲۲٤)

(مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۷ ژویت ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم سواد شرحیکه جنرال قونسول اعلیحضرتی مقیم اصفهان ازبابت ناامنی راههای تجارتی آن‌ولایت در عرض سه

ماهه الی آخرمارس که‌به‌تجارت صدمه زده است نوشته لفاً ایفاددارم
(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۲۲٤)

(راپورت تجارت اصفهان برای سه‌ماهه)

(الی ماه مارس ۱۹۱۲)

(راهها)

برفهائیکه در اوایل ماه ژانویه درتمام‌راهها ونقاط‌این‌ولایت باريد و سرمای بسیار شدیدی که در آخر ماه مذکور شد اسباب منع حمل و نقل مال التجاره شده و تقریباً در تمام راهها پست از حرکت افتاد ولی از انطرف سبب دور رفتن ایلات شده وباین‌طریق تا مدتی سرقت بوقوع نرسید ،

همینکه از شدت سرما قدری کاسته‌شد در اوایل ماه فوریه در اوضاع حمل ونقل مخصوصاً درطرف شمال بهبودی حاصل گردید ولی سارقین درراه شیراز بنای خود نمائی گذارده و لازم گردید مستحفظین زیادهمراه قوافل فرستاده شود در عرض ماه‌فوریه در راه طهران و یزد و همدان امنیت برقرار بود وبعلت حضور دائمی سارقین درراه شیراز و مسدود بودن راه اهواز از برف ورود مال التجاره باصفهان ازطرف جنوب موقوف شد

در اوایل مارس اوضاع راه‌شیراز خیلی‌اسباب تاسف کشته و تا آخر ماه مذکورهم بهمان حال باقی بود راه همدان تا مدتی امنیت نداشت و راه طهران هم بکلی از حوادث و اتفاقات

خالی نبود

در اواخر سه‌ماه اوضاع مادی راه اهواز بهتر شد

دردهم فوریه ماژر پیطرسن یکی ازمعلمین ژاندارمری سوئدی که تشکیلات مقدماتی ژاندارمری خزانه سپرده باوست باتفاق چهار ژاندارم از شیراز حرکت نمود

در ۲۰ مارس سه نفر ازصاحب‌منصبان سوئدی ژاندارمری (ماژر سیفورت و ماژر نون‌راندل و کاپیتان میسترم) با ۱۵۰ نفر پیاده و ۳۰ نفر ژاندارم سواره و ۱۷ واکن آذوقه و مهمات از اصفهان بطرف شیراز حرکت کرد

《 راه اهواز 》

درعرض ماه ژانویه و فوریه بعلت‌برف بسیاری که در راه بود مال‌التجاره تقریباً هیچ حمل و نقل نشد قاصدهای پستی که با تانی و اشکال از آنراه رفتند راپورت امنیت راه‌را دادند

در اواخر فوریه حمل ونقل تجدید شد لکن مقدار مال‌التجارهٔ که باصفهان وارد و از آنجا در عرض مارس خارج شد نسبتاً کم بود قوافلی که وارد میشدند راپورت دادند راه عموما امن است لیکن در اواخر مارس ازقراری که معلوم شد چند فقره سرقت جزئی در کاو پیسه یا نزدیك انجا بوقوع رسید برف بازهم مانع از اياب و ذهاب قوافل بود تعمیرات پل گدار بلوطك‌هم توسط مهندس ادارهٔ لینچ در ماه فوریه و مارس تا اندازه باعث تقلیل عبور و مرور قوافل مال‌التجاره گردید

بموجب راپورتیکه مفتش راه اداره لینیج در دوم مارس از دهدز داده بود خوانین در آن موقع در نظر داشتند برای تامین قسمتهای کوهستانی راه در سر راك و قلعه مدرسه و بلوطبلند و لقم کیر و شلیل (دو) شش قلعه بنا نمایند و برای تعیین ۲۰۰ نفر مستحفظ برای قراولی راه وپرداخت حقوق آنها توسط مفتش ادارهٔ لینج ترتیبی بدهند

(راه شیراز)

در اولین هفته ماه ژانویه تجار محلی که خالی بودن راه بطور موقت از سارقین اسباب تشویق آنها شده بود (نتیجهٔسختی و سردی هوا) چند قافله برای حمل قند و چای وغیره بشیراز فرستادند اخبار حملهٔ سرحدیها در ۱۴ ژانویه بکاری پسته در گردن گیر نزدیك بروجرد (حدود فارس) درموقعیکه از قرار راپورت تمام چاپارخانههارا خراب کرده و ۴ راس اسبهای پستیرا برده بودند سبب این شد که دیگر قوافل فرستاده نشود

قریب ۲۰ ژانویه قوافل شیراز شروع بورود نموده و بهمینطور در عرض ده یا پانزده روز بعد از آن دستجات زیاد وارد شدند قوافل بزرك محمول محصولات اصفهان در اواخر ژانویه و اوایل فوریه از اصفهان بطرف جنوب حرکت کردند مقارن تجدید ایاب و ذهاب قوافل دستجات سارقین در راه آمدند یکی از ایشان (که از قرار مذکور از اهل معیار بود) ۵ فوریه نزدیك قلعهٔ احمد آباد یکی از قوافل اصفهان زده و دیگری (از

کهکلوئیها) برج بین یزد خواست و شلکستان را اشغال نموده و آنرا تاچندروزی در تصرف داشت و باین طریق تامدتی ازحرکت قوافل جلوگیری شد

قوافلی که بطرف شمال عازم بوده و تا آباده سالماً رسیدند خیلی در آنجا معطل شده و برای تحصیل قراول محلی مصادف با اشکالات زیاد گردیدند

حضور اینها فقط مانعی نبود در ۲۳ فوریه یکدسته‌مرکب از شصت نفر کهکلوئیها بیك قافلهٔ بزرکی که باتفـاق مستحفظین مخصوص از آباده حرکت کرده بود در نزدیك برج یزدخواست حمله برده و منهزم گردیدند

تقریباً در همان‌وقت بیك دسته از تجار ایرانی و یك قافله زوار نزدیك قلعهٔ احمدآباد بطرف جنوب گردنه ارچینی حمله‌برده و آنهارا غارت کرده یکی از زوارارا مقتول داشتند

در جنوب آباده چنـانچه راپورت داده شد ایلات باصری قوافل واهالی دهات را میچاپیدند

همینکه هوای گرم نزدیك شد اوضـاع راه شیراز بدترشد ودر آخر فوریه از راپورتهـای واصله معلوم گردید که راه شمال و جنوب ایزد خواسترا دستجات مسلح اشغـال‌نموده اند درعرض هفتهٔ اول مارس بیك قافلهٔ بزرکی محمول مال التجاره انکلیس از طرف بوئر احمدیها در شمال آباده حمله شد و قریب ۹۰ بار شتر مال التجارهٔ یکی از ادارات انکلیس بغارت رفت وبیك قافلهٔ بزرك

محمول اجناس محلی که از اصفهان بطرف جنوب حرکت کرده بود دستهٔ از سرحدیها و کهکلوئیها و نفرها در نزدیکی قمشه حمله برده و کله‌های آنجا را هم بردند سارقین کهکلوئی به‌پسته و ٤ نفر مسافر ایرانی در گردنه ارچینی زدند این سارقین یك قسمت راه‌را در جنوب تنکه مذکور اشغال نموده بودند

دستجات سارقین کهکلوئی سپس دهات حدود راه را غارت نموده و مزاحم بختیاریهای بین اصفهان و قمشه‌هم شده و در موقعی بنایب الحکومه بختیاری آن‌نقطه حمله نمودند حکومت اصفهان برای جلوگیری از آنها مجبور شد یکدسته از بختیاریهارا بطور دائم در معیار قرار دهد

حضور متوالی این ایلیاتیها در عرض ماه مارس درحدود آباده و گردنه ارچینی باعث تقلیل ایاب وذهاب قوافل گردید و فقط قافلهٔ مهمی که عبور نمود در ۲۲ و ۲۳ مارس بود واز قرار مذکور عدهٔ آنها از ٦۰۰ تا ۷۰۰ راس میشد واینها بعقب یکی از ماورین قونسول خانه انکلیس (مستر ناکس) و در تحت حفاظت مستحفظین ایرانی که برای او تعیین شده بود وارد شدند

《 راه طهران 》

در اوایل ژانویه تا اندازهٔ بواسطهٔ برفهای سخت و تا اندازهٔ هم بواسطهٔ نبودن اسب در چاپار خانه‌ها مراوده بین اصفهان و طهران مقطوع بود و فقط بوسیلهٔ تلگراف مخابره امکان داشت

قونسولخانه‌های روس و انگلیس در باب مقطوع بودن متوالی مراودات با اصفهان بسفارتخانه‌های خود شکایت نمودند

ظهور متمرد مشهور نایب حسین نزدیک اردستان بیشتر بی‌نظمی حرکت پسته شده ولی همینکه خبر رسید قرار و مدار دوستانه بین دولت ایران و نایب حسین داده شده و مقدارزیادی مال التجارهٔ محلی برای حمل بطرف شمال که از ترس این متمرد تا مدتی در اصفهان معطل مانده بود در اواخر ماه ژانویه حمل گردید اطمینان اعاده شد سرمای شدید آخر ماه مجدداً مانع تردد شده و اشغال قسمتی از کاشان توسط نایب حسین و همراهان او در اوایل فوریه موجب قدری سوء ظن گردید .

تغییر هوا و تعیین نایب حسین بحکومت نطنز باعث تجدید ایاب و ذهاب گردیده و مامورین محلی‌را تشجیع نمود دوباره اسب پستی برای راه از کاشان الی اصفهان تهیه نمایند

باقی ماه فوریه و نصفه اول ماه مارس اوضاع راه خوب بود و ایاب و ذهاب قوافل بطریق معمول شده و در عبور ومرور پسته بهبودی حاصل گردید سرقتی که در ۱۷ مارس نزدیک گندیاباد در راه قافله‌رو تاطهران بوقوع رسیده و ۸ بار مال التجاره بانك دوپره روس بسرقت رفت و راپورت اجحافات دستجات بختیاریها و در حدود قم باعث تقلیل ایاب و ذهاب قوافل و قدری بی نظمی در عبور و مرور پسته درنصفهٔ آخری ماه مارس گردید

(راه یزد)

درعرض ماه ژانویه بنا براپورت این راه امن بود ولی سردی هوا در ایاب وذهاب قوافل تخفیف داده وازعبورومرورپسته جلو گیری نمود

دراوایل ماه فوریه همینکه درهوا تغییری حاصل گردید قوافل شروع به آمدوشد گذارده و پستههم بسرعت میرسید در تمام راه بنا براپورت واصله راه امن بود ولی قافلهٔ که در دوم مارس از یزد وارد شد راپورت داد که بین نائین و نو گنبد دستهٔ ۳۰ یا ٤۰ نفر از باصریها بانها حمله نموده لیکن مستحفظین که همراه آن قافله بودند آنها را مغلوب ساخته و مجبور بفرارشان نموده بودند

درعرض ماه مارس قوافل و پسته ومسافرین بدون مزاحمت درراه عبور ومرور کرده ولی در اواخر ماه خبر حضور سارقین در نقاط مختلفه داده شد

قوافلی که در آخرین هفته ماه مارس بطرف اصفهان میامدند بارهای خود را در یکی دو منزلی خارج شهر گذارده و برای یزد بار گرفتند محض آنکه حکمران اصفهان قاطرهای انهارا برای حمل غله ازچهارمحال باصفهان نگیرند

(راههای سلطان آباد و کرمانشاه و همدان)

درعرض ماه ژانویه تمام راهها امن بودند باوجود برف خیلی سخت وسرمای شدید قوافل ومسافرین در آن راهها تا

آخر ماه در حرکت بودند تا آنکه سرمای زیاد مانع از ایاب و ذهاب آنها گردید در ۳۰ ژانویه سارقین بقافله بی باری که ازخمی میامد بین تیران ونجف آباد زده پولهایش‌را بردند

همینکه در اوایل فوریه هوا تغییر نمود ایاب و ذهاب مجدداً شروع گردید از ۱۸ تا ۲۳ فوریه مال التجاره زیادی از همدان و مقدار کمی از کرمانشاه وارد شد از آنوقت تا اواسط مارس هم عبور و مرور دوام داشت ولی تلگرافیکه ازهمدان واصل گردیده بود و سرقتی که در ۱٤ مارس نزدیك کلپایکان واقع شده و پست سلطان آباد زده شد باعث قطع آمدوشد قوافل گردید

راپورتهای دیکر راجع باجحافات همراهان سالار الدوله در کرمانشاه و حدود آنجا قبل از آخر ماه ایاب و ذهاب آنها را بدرجهٔ صفر رسانید

(نمره ۲۲۵)

(مکتوب سر والتر تنلی بسرادوارد کری)

طهران ۸ ژویت ۱۹۱۲ —

آقا افتخاردارم خلاصهٔواقعهٔ چهار ماههٔ اخیر ایران‌را بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاد دارم (امضاً) والتر تنلی

(ملفوف نمرهٔ ۲۲۵)

(خلاصهٔ وقایع چهار هفتهٔ ایران)

(لغایت ۸ ژویت ۱۹۱۲)

(طهران)

کابینه — چنانچه در خلاصهٔ وقایع آخری راپورت داده شد وثوق الدوله ازمقام وزارت خارجه استعفا کرده علاء السلطنه بجای او منصوب گشت و مقام وزارت معارف فعلاً خالی است

ادارهٔ نظمیه — سردار محتشم یکی از خوانین بختیاری که حالیه وزیر جنگ است ادارهٔ نظمیه فعلا سپردهٔ او است و برای استخدام یك نفر برای ریاست نظمیهٔ طهران بدولت هلند رجوع شده است

حکومت ایالات و ولایات — سپهدار که تعیین او بمقام ایالت آذربایجان متجاوز از سه ماه قبل رسما اعلام شد هنوز در طهران است

مخبر السلطنه فرمانفرمای منتخب فارس هنوز بعذر اینکه خزانه‌داری کل وجوهات لازمه‌را نداده حرکت خودرا از طهران بتاخیر میاندازد

بعلت اقدامات و بیکار بودن ایلات راه بختیاری اياب وذهاب قوافل مسدود گردیده و چنانچه معلوم میشود اغتشاش زیادی در خاك بختیاری وجوددارد سفارت بخوانین فشار آورده است کا یکی از خوانین مسؤل‌را برای اعادهٔ انتظامات آنجابفرستند امیداست که این کار مهم عنقریب بسردار جنك سپرده خواهد شد نظر باین مقصود بانك شاهنشاهی مشغول ترتیبات دادن قرضهٔ ۸۰۰۰ لیرا ازقرار منافع صدی ۷ سالیانه‌بخوانین استواسهام کمپانی نفت انکلیس

و ایران خوانین این قرضه‌را تامین می‌نماید

(ایالات وولایات بحر خزر)

بعلت وضع ورفتار خصومت آمیز ایلات شاهسون مامورین محلی دولت روس لازم دانستند قشونی برای سرکوبی آنها اعزام دارند برای انجام این مقصود فرمانده قشونی روس در اردبیل در آخر ماه گذشتــه قسمت معظم قشون خود را بانطرف حرکت داده و فقط یك‌دستهٔ کوچك را در شهر گذاشت وهمینکه‌عساکر مزبوره حرکت نمودند این دسته در قلعــهٔ حکومتی منزل گرفتند در ٤ ژویت ٥٠ نفر از پیاده نظام روس از عساکر قزوین از انزلی برای بادکوبه حرکت کردند .

(مشهد)

درعرض سه هفتهٔ اخیر شهر مشهد و دور و حوالی آن ارام بود ولی سارقین هنوز آن ایالت‌را مخصوصاً کازر و قوچان‌و عباس آباد‌را اشغال نموده بودند از قرار مذکــور قریب یکصد خانواده در آخر ماه بافغانستــان مهاجرت نموده بودند

بواسطهٔ ورود ٦٠ نفر از ترکستــان دراین اواخر برعدد عساکر روس درمشهد افزوده شد

(اصفهــان)

این ولایت هنوز کما فی السابق نا امن است و سرقتهای در راه لینیج در چهار محل که تا کنون تصورمیشد نسبتاً محل امن است راپورت داده شد

اوضاع امور در شهر و حدود آن کما فی‌السابق رضایت‌بخش نیست و علت آن گرانی قیمت ارزاق و نزاعهای جزئی دائمی بین اتباع حکمران و ژاندارمهای خزانه میباشد یهودیهای شهر هم بواسطهٔ قتل دو نفر آنها در خارج شهر که ظاهراً سهواً و بدون قصد کشته شدند تا اندازهٔ مضطرب و پریشان بودند

جنرال مالتا که دولت ایران دوسال قبل اورا برای تشکیل ژاندارمری بفارس فرستاده بودند در ۱۶ ژون از اصفهان عبور نمود که بطهران برود

(یزد)

در چند هفتهٔ اخیر در اوضاع یزد و اطراف آن بهبودی حاصل نشده باوجود مساعی قوام الملك شیرازی در ترغیب رؤسای عرب محلی که غارتگران را از خاك یزد بر گردانند دهات ده میلی شهر مذکور غارت شده و قوافل بانضمام قافلهٔ دکتر کار متعلق بهیئت دعاة غارت شد حکمران در صدد استحکام‌مقامات دفاعیهٔ شهر میباشد و تا اندازهٔ که میتواند برای حفظ آن مشغول ترتیبات است یکدسته از بختیاریها بانتظام الملك که در ۷ ژون به اردستان هجوم آورد حمله نموده واورا مجبور بمراجعت بکوههای بیابانك نمودند

همینکه از نایب حسین حکمران نطنز درخواست شد که با بختیاریها متفق شده بمقابله انتظام الملك بروند ۲۰۰ نفر سوار به اردستان فرستاد این سوارها در عوض کمك بختیاریها خانه‌های آن

شهررا غارت نموده وبا یغمای خود به نطنز مراجعت نمودند

بختیاریها باردستان مراجعت نمودند و انتظام الملك وهمراهان او فعلا غلبه دارند

(کرمان)

امیر اعظم ایالات کرمان یاغیانیرا که در اوایل ماه شهر را تهدید نموده بودند تا ناحیهٔ بردسیر تعاقب نموده و آنهارا متفرق نمودند

رفعت نظام ومیرزا حسین‌خان دو نفر از سرکردکان یاغیان که نزد ایلات محلی پناهنده شدند بایالت تسلیم شده وبرحسب امراو بدار زده شدند

(کرمانشاه)

اززمان ورود شاهزاده فرمان فرما در این شهر اغتشاشی نبوده است ولی درخارج اغتشاش وجود دارد چراکه برضد بقیهٔ همراهان سالارالدوله‌که هنوز چند دهات اطراف را اشغال نموده‌اند اقداماتی بعمل نیامده است

(نمره ۳۲۶)

(مکتوب سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۹ ژویت ۱۹۱۲

آقا در ۲۴ ژون کابینه‌که هیئت دیپلوماسی برای جشن افتتاح رسمی مدرسه ژاندارمری در یوسف آباد دعوت شدند

این‌مدرسه مشکل ازیك دارالتعلیم صاحب‌منصبان ویك‌شعبه

برای تعلیم صاحب‌منصبان برای فرماندهی درطهران وقزوین میباشد
(رجوع به‌مراسلهٔ ۳۰ آوریل ۱۹۱۲ من کنید)

دراین‌موقع ۴۰۰ نفر ازژاندارمها برای مشق حاضربودند ووضوح وطریقهٔ ورزشهای مختلفه نظامی نشان میداد که از زمان افتتاح مدرسه مذکور در ۱۵ آوریل گذشته تاچه اندازه ترقی و پیشرفت حاصل شده‌بود

منزلهای آنها راحت و خوب بود و ازبشرهٔ آنها استنباط میشد که استخدام در این اداره مطبوع خاطر ایشان است

شعبات مختلفهٔ‌تعلیمات ازقبیل تیر اندازی و ورزش‌ژیمناستیک و مشق سواره وغیره هریك در تحت نظارت یکی ازصاحب‌منصبان سوئدی است

قوه و بنیه و هیکل افراد آنها هنوز خوب نیست ولی بلا شبهه ترقی خواهدکرد چراکه سوئدیها بمشقهای ژیمناستیك اهمیت زیاد میدهند (امضاء) والتر تنلی

(نمره ۲۲۷)

(مکتوب سروالترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۹ ژویت ۱۹۱۲ —

آقا در تلگراف دوم شهر جاری خود باکمال افتخار بشما اطلاع دادم که بموجب راپورت تبریز مجلل السلطان که‌در این اواخر بفرماندهی کل عساکر سالار الدوله شهرت یافته بنعمت آباد رفته و در این ده نزدیك تبریز که ییلاق جنرال قونسولگری روس در آن

واقع است پناهنده شده‌است

این راپورت را همکار روسی من تصدیق نموده بعلاوه اظهار داشت که او بجنرال قونسول روس تعلیم داده استکه فوراً در صدد دستگیری مجلل السلطان برآید و متعاقب آن همینکه از سفت پطرزبورغ باو اجازه داده شد این کاررا بانجام رساند اسباب تبعید سرکردهٔ مذکوررا بروسیه فراهم آورد

رئیس کابینهٔ وزارت امورخارجه بمجرد شنیدن خبر ورود مجلل بنعمت آباد ازمن ملاقات نموده اظهار داشت که دولت ایران در نظر دارند از سفیر روس، تقاضای تسلیم پناهنده مذکور را نمایند باین دلیل که درموقعیکه قرار حقوق محمدعلی داده شد اینطور موافقت حاصل گشته بود که درمورد هریك از همراهان او که بایران مراجعت کرده و برضد دولت حمل سلاح نماید بطور متمرد باوی عمل خواهد شد

من باتشدد معین الوزاره را ازاین اقدام باز داشتم اولا بجهة اینکه برای دولت روس امکان ندارد پناهنده را تسلیم نمایند که حتما بقتل خواهد رسید و ثانیاً بجهة اینکه بواسطهٔ این تقاضا ناچار بسیاری از اروپائیانیکه سعادت ایران را خواهانند مأیوس خواهند شد

ازقراری که فهمیده‌ام چنین تقاضائی نشده است

(امضاء) والترتنلی

(نمره ۲۲۸)

(مکتوب سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۹ ژویت ۱۹۱۲ —

آقادر تعقیب مراسلهٔ ۲۲ ژون خود افتخاردارم اینك سواد مراسلهٔ دیگر یرا که قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمان فرستاده وشرح شکست یاغیـان را نگاشته است لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۲۲۸)

(مکتوب قونسول هیك بسر والتر تنلی)

کرمان ۲۸ مه ۱۹۱۲ —

آقا درتعقیب مراسله ۲۲ مه ۱۹۱۲ من افتخار دارم بشما اطلاع دهم که یاغیان در ۲۵ مه از حوالی کرمان رانده شدند

۲ — در ۲٤ مه شاهزاده امیر اعظم برای ملاقات یاغیـان و مذاکرهٔ شرایط صلح نزدیك اردوی آنهـا رفت و این اجلاس را دو نفر از ملاها ترتیب داده بودند ولی همینکه با عدهٔ زیادی از مستحفظین خود ازشهر خارج گردید یاغیان ترسیده وازملاقات وی امتناع ورزیدند روز دیگر او با ۶۰۰ نفر و یك توپ ۹سانتیمی از شهر خارج گردید یاغیان قبلا شروع بعقب نشستن کرده بودند ولی درموقعیکه عساکر ایالت از فتح آباد بطرف باغین در حرکت بودند بیاغیان برخورده و یکی از توپهـای یك سانتیمی را که داشتند باتمـام غارتیهای آنهـا گرفتند

در جنگی که واقع شد توپ ۷ سانتیمی دیگر قبضه و یاغیان فرار اختیار نمودند ولی تمام آنها فرار کرده کسی از آنها دستگیر نشد تلفات عساکر امیر اعظم ٤ نفر مجروح بود که یکی از آنها تا کنون مرده است وتلفات یاغیان که تحقیق عده آنها ممکن نبود بقرار تخمین مختلف دو نفر را بعضی از اشخاص بدکاری که از او کناره گرفته بودند بقتل رسانیده بودند و ۷۰ نفر راهم بعضی از طرفداران بسیار امیدواروی مقتول ومجروح نموده بودند

من میخواهم باور کنم که تلفات بین ده و بیست بوده است

یاغیان سپس ببرد سیر که املاك بهادر الملك در آن واقع است رفته و عجالة خودرا ازدست امیر اعظم مستخلص داشته اند وحال آنکه اگر شاهزاده امیر اعظم قبل از طلوع آفتاب در فتح آباد به اردوی آنها در وقتیکه چندان حرارتی نداشتند حمله برده بود عقیدهٔ من بر آن است او میتوانست تمام آنها را دستگیر و توپهارا از آنها بگیرد او مرا اطلاع میدهد که در نظر دارد دو سه روز دیگر تا بردسیر بتعاقب آنها برود ومن سعی خواهم کرد که اورا وادار بانجام قول خویش نمایم زیرا اگرچه گمان نمیکنم آنها دیگر شهر را تهدید نمایند لیکن تا زمانیکه در تحت سلاح و دور هم جمعند اسباب بدبختی اهالی ایالت خواهند بود

۳ — در مراسلات سابق خود عقایدی که محرك انهائی شد که بطرف شهر برای یاغیگری بیایند توضیح نموده ام و در قسمت ۸ مراسلهٔ ۲۲ مه خود مرقوم داشتم که در شهر دستهٔ هستند

که با یاغیان همدردی داشته و اتصالا با آنها مراوده ومکاتبه نموده و بانهـا اصرار میکردند آمده و کرمان‌را اشغال نمایند

اینهـا کسانی هستند که خودرا دموکرات نامیده و چندان کفایت یاعقاید ثابت پلتیکی ندارند شاهزاده امیر اعظم چندان کاری نکرده که اسباب خصومت وعداوت آنهـا شود ولی آنها مخالف بودن حکمران مقتدری در کرمان میباشند وهمین اشخاص بودند که در آنتریکهائیکه بعزل جلال الدوله خاتمـه یافت بسردار نصرت همراهی گردند که پس از آن برضد تعیین سردار محیي پروتست‌واعتراض نموده و در ٥ ماه قبل تحریك بهیجان‌ضد خارجه نمود و امیراعظم پس از ورود خود هیجان مذکـور را خوابانید

نسخ انتخابات انجمن محلی — که بعضی این اقدامرا بشاهزاده نسبت میدهند — اسباب رنجش آقا یحیي رئیس سابق انجمن گردیده و او با همراهانش ازچندی باینطرف مشغول انتریك برعلیه امیراعظم بوده‌اند چیزیکه آنهـا میخواهند تعیین یکی از اشخاص بی‌کفایت محلی برای کفالت ایالت کرمان وتقسیم‌مشاغل حکومتی بین‌خودشان است فرستـادن سردارنصرت بطهران سبب اتحاد طرفداران او بادموکراتهـا شد عدل السلطـان برادر سردار نصرت که از برادرش که درطهران بود تلگرافات متعدده برایش میرسید حرکات آنهارا تقویت نمود بشـارت الممالك که تازه‌کی بریاست ادارهٔ تلگراف‌خانه ایرانی منصوب شده پس از ورود خود با آنها متحد شده و انتخـاب وی ازطرف دولت ایران برای مذاکرهٔ با یاغیـان

بسیار نامساعد واقع گردید چرا که همینکه باردوی آنها رسید مبلغ زیادی گرفت که ایشان‌را تقویت نماید در مراسلات سابق هزار تومانیکه گرفته بود اطلاع دادم از آن ببعد سیاههٔ پولیرا که گرفته است دیده‌ام و بموجب آن خود اعتراف میکند که ۹۷۵ تومان گرفته است و از این مبلغ صد تومانش را سید باقر یکی از اجزاء ادارهٔ مالیه که بیاغیان ملحق گردید داده است

رئیس این اداره که میرزا مهدیخان کرمانی باشد ابتداءً با این هیجان همدردی داشت ولی او آدم عصبانی مزاج ترسوئی است وهمینکه براو معلوم گردید پیشرفتی نخواهد کرد ازمن سؤال نمود به‌بیند در موقع لزوم اورا در قونسولخانه پناه خواهم داد یانه من در جواب اظهار داشتم که نه او نه‌هیچیك‌ازمخالفین ایالت‌را پناه نخواهم داد و لذا رویهٔ خودرا تغییر داده است لیکن بهیچوجه مناسب مقام خود نیست و کسی دیگررا که از اهل کرمان نباشد باید بجای وی نصب نمود امیر اعظم نمیدانست ازکه استعانت جسته یا بکه اعتماد نماید و حتی آنهائیکه با مقاصد او همراه بودند چندان باو تقویت نمی‌نمودند و می‌ترسیدند از آنکه مبادا منفور مخالفین ایالت گردند ولی چیزیکه بیشتر اسباب یاس او بود رفتار دولت ایران بود همینکه روز ۱۹ مه باردو رفته و بانها اظهار داشتم که‌درصورتیکه متفرق نشوند دولت آنهارا یاغی خواهد شمرد آنها بسیار متغیر گشته و نسبت دوروئی بوزیر داخله دادند و تلگرافات یاس آمیزی که ازطرف او برایشان مخابره شده بود ارائه نمودند

دولت ایران امیر اعظم‌را متهم ساخته بودند باینکه کتباً بفراش باشی خود امر داده است که هرقدر میتواند از اهالی‌جیرفت جبراً پول بگیرد دانستن این مسئله خیلی قابل ملاحظه خواهد بود که چطور این اطلاع بدولت ایران رسیده بود

یاغیان در جیرفت این فراش‌باشی‌را دستگیر نموده وکاغذهای اورا گرفتند وگمان نمیکنم ازموقع دستگیر شدن وی تا زمانیکه دولت ایران این نسبترا باو دادند چندان طولی کشید که این کاغذ از جیرفت بطهران برسد و اگر اینطور باشد معلوم میشود که دولت نه فقط برای وجود داشتن چنین خطی بلکه برای کم و کیف مندرجات آن بر اطلاعات تلگرافی که از یاغیان رسیده اعتماد نموده است و درهر صورت مستقیماً بایاغیان مخابره می‌نموده است

درحقیقت حکمران معزول جیرفت که یکی از سرکردگان یاغیان بود فقط یك ثمن یا عشر مالیات بده سال گذشتهٔ خودرا پرداخته و بسیار ممکن است که یاغیان حکم سختی‌را که برای وصول تمام مالیاتهای عقب افتاده داده شده بود برای غارت عمومی بکار برده بودند

(امضاً) هیك لیوتنان کلنل

﴿ نمرهٔ ۲۳۹ ﴾

(مکتوب سر والترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۰ ژویت ۱۹۱۲ —

آقا رجوع بمراسلات سابقه در موضوع اوضاع حالیه راه شیراز الی بوشهر و قصور دولت ایران در انجام شرایط مراسله ٤

آوریل سر جارج بارکلی در باب حمله بر مستر اسمارت و مستحفظین وی در ماه دسامبر گذشته افتخار دارم اینك ترجمهٔ مراسلهٔ را که وزیر امور خارجه برای من فرستاده و اقداماتیرا که دولت ایران برای من فرستاده و اقداماتیرا که دولت ایران برای موافقت باتقاضاهای دولت اعلیحضرتی نموده‌اند در آن توضیح نموده‌اند لفاً ایفاددارم

چنانچه ملاحظه خواهید فرمود علاء السلطنه اظهار میدارد که تلگرافی بعلما و رؤسای فارس مخابره شده و بانها نصیحت داده شده است که نسبت بانگلیسها و تجارت آنان رویهٔ دوستانه اتخاذ نمایند ازقراریکه تحقیق نموده‌ام این تلگراف درموقع خود منتشر گردیده ولی مامور قونسول خانه اعلیحضرتی شیراز بمن خبر داده است که این قبیل تلگرافات ازهیئت علمای نجف و کربلادیگر مثل سابق اثری برای جلوگیری از شرارت کاری ندارد اگرچه کما فی السابق مستمسك خوبی برای تولید اغتشاشات میباشد

راست است که قرار برای حرکت ایالات جدید داده شده و هرروز از منابع مختلفه بمن اطمینان داده میشود که تا چند روز دیگر حرکت خواهد کرد تا کنون مکرراً مسیو مرنارد را باینکه مایل یا قادر نیست وجوهات لازمه برای این مقصود تهیه نماید باعث این تاخیر دانسته‌اند من مکرراً بمسیو مرنارد اهمیت اصلاح اشکالات مالیرا تاکید کرده‌ام و تاکنون بمن اطمینان داد شده استکه ترتیب آن داده شده و باوجوداین حرکت مخبر السلطنه

هنوز بعهدهٔ تعویق است و دیروز مسیو مرنارد بمن اطـلاع داد که مجدداً تلگرافی به پیشکار مالیهٔ شیراز فرستاده وتا کیـد بارسـال وجوهات لازمه نموده است   این مسئله ثابت میکند که باوجود اطمیناناتیکه داده شده ازطرف خزانه‌دار کل قدری مخالفت با این امر شده ومن علت آن‌را نمیدانم

در ضمن مذاکرات اخیره علاء السلطنه اظهار اعتماد کامل نسبت بکفایت مخبر السلطنه در اعادهٔ انتظامات و دستگیری مرتکبین حمله بمستر اسمارت نموده‌است و سردار اسعدهم بهمین طور نسبت باو اعتماد دارد ویقین دارد کـه در صورتیکه سردار جنك بحکومت بختیاری و بهبهان و ایلات کهکلوئی و امیر مفخم بایالت کرمان منصوب باشند انتظامات کامل در جنوب اعاده خواهد شد

شما ملاحظه خواهیـد فرمود که علاء السلطنه در مکتوب خود درباب تنبیه مقصرین می‌نویسد که از قراریکه سرجارج بارکلی بوزیر امور خارجهٔ سابق اعلام نموده است قبول نمودن دولت‌ایران پرداخت ٤٧٤٤ لیرا برای جبران بابن غائله خاتمه داده و دیگر برای تنبیه مقصرین اصرار نخواهند کرد

از نوشتجات سابق معلوم‌نمیشود که سر جارج بار کلی چنین اظهاری کرده باشد وچندی قبل که وثوق‌الدوله در این باب بامن مذاکره نمود من باو اظهارداشتم به گمان‌من مقصود سر جارج بار کلی براو مشتبه شده باشـد چرا که مقصودوی فقط این میتواند باشد که ازطرف خود و ازطرف دولت اعلیحضرتی اظهار رضایت نماده

از اینکه دولت ایران باین زودی حاضر شده‌اند این مبلغ معتدل‌را که مطالبه شده بپردازند اینطوراظهار شده که مذاکره مذکور در سفارت روس شده درموقعیکه سر جارج بارکلی و وثوق الدوله منتظر سفیر روس بوده‌اند وثوق الدوله درست زبان نمیداند و ممکن است بدون غرض او اظهارات مذکوررا زیاده بر انچه از ظاهر الفاظ مستفاد میشده دوستانه و تعارف فهمیده است

من اخیراً در باب اوضاع راه بوشهر الی شیراز وقصور در دستگیری مقصرین مفصلا با علاء السلطنة مذاکره نموده و بجناب معظم‌له اوضاع امور سخت حالیهٔ ایالت فارس‌را خاطرنشان نمودم و معلوم ساخته‌ام که اوضاع با سرعت تمام غیر قابل تحمل میشود و محرمانه بطور خصوصی ایشان‌را متنبه ساختم که بنظرمن ناچاردولت اعلیحضرتی مجبور خواهند گردید که رویه دوستانه و مصالحت‌آمیز خودرا تغییر دهند مگر آنکه معلوم گردد که دولت ایران قادر بهاعادهٔ انتظامات راه که اوضاع مغشوش آن انقدر خسارت بتجارت انکلیس وارد آورده است میباشند

جناب معظم له مرا اطمینان داد که دولت ایران رویه و سلوك دوستانهٔ دولت اعلیحضرتی را قدر دانسته و بکلی سختی اوضاع را میدانند و اظهار داشتند که اوضاع مخصوص محلی که به هیچوجه مربوط بقضیهٔ که در مکتوب مذکور شرحی از آن نوشته شده نبوده‌است باعث این اوضاع‌امورالم انکیز بوده است‌واظهار تاسف و تالم صمیمانه نمود برای‌انکه دولت‌ایران‌چون‌دراین موقع قوهٔنظامی

قابل اعتمادی نداشته وازطرف دیگر مشغول جلوگیری از هجوم یاغیانه شخص غاصبی بوده اند نتوانسته‌اند برای اعادهٔ انتظامات اقدامات لازمه بنمایند وزیر مذکور برای آتیه خیلی اظهار امیدواری نمود وظاهراً منتظر نتایج مستحسنه از استعداد ژاندارمری که درتحت امر صاحب منصبان سوئدی تشکیل میشود بود جناب معظم‌له بعلاوه اظهار داشت که تعلیمات مخصوص قطعی بمخبر السلطنه داده شده است که هرقدر می‌تواند با صاحب منصبان سوئدی همراهی ومعاونت نماید

مسئلهٔ اتحاد بهترین طریقهٔ برای حصول نظم و امنیتی در راه شیراز که انقدر برای تجارت انگلیس در ایران دارای اهمیت است کار بسیار مشکلی است مسئلهٔ دستگیری مقصرین حمله باسمارت با مسئلهٔ انتظامات راه مذکور ارتباط بسیار نزدیك دارد زیرا که اگر انتظامات اعاده شوددستگیری و تسلیم مقصرین حتمی خواهد بود حالا که این‌را می‌نویسم ازطرف وزارت امور خارجه‌مکتوبی خصوصی برایم رسیده مرا اطمینان داده استکه راپورتهای‌اوضاع امور که ازطرف جنوب برای‌من فرستاده‌شده اغراق است‌واخباریکه بدولت رسیده مشعر است براینکه امید کامل میرود که بطور مسالمت حل اشکال شده و بمجرد ورود مخبر السلطنه تصفیهٔ امور بروفق دلخواه بعمل آید علاء السلطنه بعلاوه اظهار میدارد که حکومت جدید همین تازه‌کی زمام اموررا بدست گرفته‌اند واوضاع مغشوش فارس بسیار جلب دقت آنها را نموده و صمیمانه اظهار

میدواری نمود باینکه دولت اعلیحضرتی فرصت بدولت خواهند داد
که کفایت خودرا بعرصه شهود و بروز برسانند ومکرراً میگوید که
مخبر السلطنه درشرف حرکت است

من عقیدهٔ محکم دارم بر اینکه تااندازهٔ که امکان داشته باشد
باید از اشغـال جنوب توسط دولت انگلیس احتراز شود اگرچه
این مسئله‌را بخوبی درك میکنم که این اوضاع غیر قابل تحمل حالیه
را نمی‌توان تامدت غیر محدودی بحال خود گذارد بعقیدهٔ من تعیین
مدتی برای این قسم اشغال غیر ممکن است وممکن است منتج نتایج
دور ودراز شود ونیز شك دارم از اینکه آیا اظهار این مطلب
که نفوذ معنوی دولت انگلیس درجنوب ازمیان رفته ومعدوم شده
است اساس و صحتی دارد یانه مراسلات مستر اسمـارت ظاهراً
می‌نمایاند که باوجود انکه موقع بسیار مشکل وشخصی مثل محمد علی
خان کشکولی ظاهراً سر از هر قسم نفوذ و اقتدار ایرانی یا اروپائی
می‌پیچد هنوز او نفوذ خودرا فوق العاده مؤثراً بکار میبرد

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۲۲۹)

(ترجمهٔ مراسلهٔ وزیر امور خارجه بسر والتر تنلی)

۲ ژوئیت ۱۹۱۲ —

جنـابا — در جواب مکتوب ٤ آوریل سر جارج بارکلی
افتخار دارم اظهار بدارم که دولت علیه اظهارات دوستـانه دولت
اعلیحضرتی را ذیقیمت دانسته و لازم میدانند مساعی فوق العاده برای

استحکام اساسی مودت موجوده بکار برده و به پیشنهادات دولت علیحضرتی که در طی این مکتوب مندرج است توجه مخصوص نموده اند اززمان وصول، این مکتوب دولت ایران در بکار بردن مساعی قصور نورزیده ودر اکثر اقدامات خویش موفقیت حاصل نموده‌اند و برای ملاحظهٔ آن جناب شرح اقدامات مذکوررا ذیلا مینگارم

چنانچه شفاها بجناب عالی اطلاع داده شده توجه علما باین مسئله جلب شده که بنا بر مطالبی که درطی این مراسله مذکور است پلتیک دولت انکلیس مبنی بر عدم مداخلهٔ در جنوب میباشد و تلکرافات بعلما و رؤسای فارس مخابره و بایشان نصیحت داده شده است نسبت باتباع انکلیس و تجارت آنان رویهٔ دوستانه اتخاذ نمایند

۲ — برای تشکیل ژاندارمری تحت امر صاحب‌منصبان سوئدی اقدامات مؤثره بعمل آمده و مدرسه در شیراز تاسیس شده در انجا متجاوز از ۳۰۰ نفر درتحت سلاح رفته و مشغول تعلیم یافتن میباشند و بر این عده افزوده خواهد شد تا آنکه نقشهٔ تشکیل ژاندارمری جنوب بموقع اجرا آید امید استکه ممکن باشد اکثر طرق مهمه‌را همین ژاندارمها در پائیز آتیه قراولی نمایند

۳ — ترتیبات برای حرکت فرمانفرمای جدید فارس‌داده شده و تا چند روز دیگر حرکت خواهد کرد

درباب تنبیه مرتکبین حمله بمستر اسمارت افتخار دارم‌اشعار

نمایم که پس از آنکه دولت ایران راضی شدند مبلغ ٤٧٤٤ لیرا بپردازند جناب سر جارج بارکلی از وزیر سابق اظهار تشکر نموده و اورا اطمینان داده است که اصرار برای تنبیه آنها نخواهد شد وبنا براین اوتصور کرده است که باین‌مسئله خاتمه داده شده ودیگر مذاکره در آن‌باب نخواهد شد

چنانچه شفاهاً اظهار داشته‌ام امیدوارم که پس از ورود فرمان‌فرمای فارس اشکالات محلی رفع گردیده و ژاندارمری بهتر و مؤثر ترکار توانند کرد دولت ایران بنا بر این امیدوارند که دولت بریطانیای عظمی کمافی‌السابق ابرازحسن نیت و وداد خودرا نموده و چنانچه وعده داده‌اند عساکر هندی خودرا که در اصفهان و شیراز و بوشهراند عودت خواهند داد

(امضاء) محمد علی

(نمرهٔ ۲۳۰)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۰ ژویت ۱۹۱۲ —

آقا — رجوع به مراسلهٔ ۱۸ ماه گذشته من — افتخار دارم راپورت دهم که قرار دادی حالا بعمل آمده وبه موجب آن کنترل راه اصفهان الی اهواز وتمام خاك بختیاری بسردار جنك واگذار شده است یکی از پسران صمصام السلطنه صدراعظم باسردار جنك متفق است چهار نفر ازخوانین بزرك فرمانی امضا نموده و بسردار جنك داده و اختیارات تامه به او اعطا کرده

و مدت مأموریت او را تا پنجسال معین کرده اند حکومت بهبهان و کهکلوئیها که بیشتر مشغول هجومهـای در راه بوده اند باوی خواهد بود و ۸۰۰۰ لیرائیرا که خوانین برای حرکت دادن سردار جنك لازم دارند ازطرف بانك شاهنشاهی بطور قرضه‌را داده شده واسهام کمپانی نفت بختیاری خوانین این قرضه‌راتامین مینماید

کاری که سردار جنك بعهده گرفت کار آسانی نیست چرا که خوانین کوچك که نزد ایلات مانده اند آنجاها نیستند بنـا بر خواهش خوانین انجا من توسط جنرال‌قونسول گری اعلیحضرتی در اصفهان پیغام سختی برای آنهـا میفرستم وکاپیتان کری را تعلیم داده‌ام که همراه سردار جنك برود چرا که حضور وی ممکن است برای او مفید باشد ومیتواند برای منافع تجارتی انکلیس با خوانین بزرك مذا کره نماید

من خیلی امیدوارم که‌ماموریت سردار جنك که آدم فعال باکفایتی‌است مثمر ثمرات خوب گردیده منتج باستقرار نظـم و امنیت راد بشود لیکن امورات ایرانیان اغلب یاس آور بوده و وعدهائی که در طهران داده شده ممکن است بطاق نسیان کذارده شود یاآنکه در کوههای بختیاری بکلی از نظر محو کردد

برای اینکه سردار جنك برای انتظامات راه تعیین‌شود من راضی شده ام که برادرکهتر وی امیرمفخم بهایالت کرمان منصوب‌شود واز روی دلایل امید وارم که ایالت او خیلی خوب ومقتدرخواهد بود و در آن نقاط باعاده نظم موفق خواهد کردید او یکی از

اداره کنندکان وحکام باکفایت است ومن از نقطهٔ نظر منافع انگلیس اهمیت این مقام را که میخواهد اشغال نماید بوی خاطر نشان نموده ام وبه او اظهار داشته‌ام که انتظار دارم راه بندر عباس را مفتوح داشته آن‌را از سارقین پاك سازد اوشخصی‌است که چندان بحرف نمی‌پردازد ودارای عزم زیادی است و اطمینــاناتی که بمن داده است بسیــار رضایت بخش است

اگر این دوبرادربنا بوعده های خود عمل نمایند ممکن است بتوانند همراهی ذی قیمتی به مخبرالسلطنه بنمــایند چرا که محلاتیکه ایلات سیار راهزن اشغال مینمایند و آنهــا باید امنیت بدهند تاایالات فارس امتداد دارد امضاء (والتر تنلی)

(نمرهٔ ۲۳۱)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۸ ژویت ۱۹۱۲ —

اوضاع تبریز — کفیل قونسولگری تبریز در ۲۶ ژویت تلگراف ذیل را مخابره نموده است :—

شجــاع الدوله دیروز بعنوان مذاکره مسئله‌حمل قالیهای رنك جوهری تجار را احضار نموده بورود آنها جنرال قونسول روس که آنجا حضور داشت آنهارا اطلاع داد که دولت روس خیال دارند تنبیه سختی بشاهسون‌ها بکنند سپس شجاع‌الدوله در حضور جنرال قونسول روس عقیده آنهارا در باب تعیین سپهدار استفسار نمود آنها البته در جواب اظهار داشتند حکومت شجاع الدوله‌را ترجیح

میدهند بعد از آن مذاکرهٔ مختصری درباب قالیهای جوهری شد امروز صبح مجدداً از تجار خواهش نمودند که به تلگراف خانهٔ انکلیس بروند همین که وارد آنجا شدند تلگرافی بطهران در تعریف وتمجید شجاع الدوله مخابره نموده وازدولت ایران خواهش نمودند سپهدار را به تبریز نفرستند وکاغذی هم قریب بهمین مضمون بجنرال قونسول انجا نوشته وفرستاده شد تجار درامضای این مراسله خیلی بی میل بودند ولی مجبور به این کارشان کردند من شکی ندارم که ترتیب تمام این کارها قبل از وقت داده شده بود وهرگونه مساعی برای منع ورود سپهدار بعمل می آید

(تلگراف دیگری که در ۲۷ ژویت مخابره)
(شد بقرار ذیل است : —)

لطف نموده رجوع به تلگراف دیروز من کنید — سادات امروز صبح بازارهارا بستند من بعقیدهٔ خود شکی ندارم که شجاع الدوله آنهارا امر باین اقدام نمود ملاها سپس نطقهای هیجان آمیز برای ازدهامی که در مسجد نزدیك قونسولخانهای نکلیس وروس بودند ایراد نمودند نطقهای ایشان برضد مشروطیین وآنهائی که مسئول تعیین سپهدار بودند بود چنانچه معلوم میشود اهالی بهروسیله که باشد میخواهند از ورود سپهدار جلوگیری کنند نتیجهٔ این نمایشات حالیه ممکن است تقاضای عودت دادن محمد علیشاه باشد ممکن است اغتشاشات بسیارسخت درانجا بظهوررسد مگرآنکه جنرال قونسول روس بشجاع الدوله تعلیم دهد که فوراً دست از

تمام این آنتریکها بردارد

شجاع‌الدوله آن قدر باسپهدار مخالف است که اگر او بانجا وارد شود مطلوب خواهد بود که شجاع‌الدوله مجبور بخارج شدن از این ایالت گردد

جنرال قونسول روس در جواب کاغذ دوستانهٔ که درباب رفتاروکردار شجاع‌الدوله بوی نوشته واظهار تعجب نموده بودم مرا اطلاع میدهد که بشجاع الدوله تاکید نموده است وادارد بازارهارا درباره باز کنند و ارائهٔ طریق نمود که منهم اقدام مشابهی بنمایم بنا براین منهم مکتوبی بهمین مضمون بشجاع‌الدوله نوشتم

مستر استونز کفیل قونسول گری در تلگراف قبل از این مرا اطلاع داد که شجاع‌الدوله مامور بلجیکی گمرکات را که خزانه داری کل برای تبریز فرستاده بود از پیشکاری مالیهٔ تبریز معزول نموده است

(نمره ۳۶۲)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۸ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف امروز من — رئیس کابینهٔ وزارت امور خارجه امروز صبح از من ملاقات نموده اظهار داشت که تلگرافات زیادی برضد تعیین سپهدار برای دولت ایران رسیده واصرار بابقای شجاع‌الدوله بمقام ایالت تبریز نموده‌اند واظهار داشت شکی نیست که شجاع‌الدوله ترتیب مخابرهٔ این تلگرافات را داده است و دولت از

آن میترسند مبادا اقدامات برای بستن بازارها ودادن نمایشات سخت تر بشود وبیم آن میرود که سپهدار همینکه از این نمایشات برضدخود مخبر شود از مقام خویش استعفا کرده باملاك مازندران خود برود او فعلا در قزوین است و اگر سپهدار اینکار را بکند

شجاع الدوله که حالا مستقلاً عمل نموده و از ید اختیار حکومت مرکزی خارج است باایالت آذربایجان باقی مانده و درحقیقت آن ایالت ازبقیهٔ مملکت مجزا خواهد گردید ودولت ایران مسئولیت این اوضاع را بعهده نخواهند گرفت وکابینه صلاح دراستعفا خواهند دید اگر سپهدار بجای شجاع الدوله منصوب نگردد دولت ایران در انظار اهالی مملکت بحماقت منصوب خواهند گشت چرا که توسعهٔ دایره بریکادقزاق فقط به این شرط صریح قبول شد که سپهدار به مقام ایالت آذربایجان منصوب گردد

وزیر امور خارجه بسیار متشکر خواهد شد که شما به دولت روس تأکید نمائید فوراً تعلیمات برای نمایندهٔ تبریز خود بفرستند که تمام مساعی خودرا بکاربرده واز شجاع جلوگیری نماید که برضد ورود سپهدار مخالفت نورزد

(نمرهٔ ۲۳۳)

(تلکراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۸ ژویت ۱۹۱۲ —

مساعده مشترك — رئیس کابینهٔ وزارت امورخارجه امروز صبح به ملاقات من آمده اظهار داشت که دولت روس امتیاز

احداث خط آهن جلفا الی تبریز وارومیه را شرط مساعدهٔ دیگری که دولت ایران درصدد تحصیل میباشند میخواهند قرار دهند دولت ایران استدعا مینمایند که ما نفوذ خودرا در سنت پطرز بورغ بکار برده وطوری کنیم که عمل هریك از این دومسئله علیحده فیصله شود وانجام یکی‌را مشروط ومربوط بدیگری ننمایند ومخالفت سخت دولت ایران‌را بانقطه نظر دولت روس برای من توضیح نمود

علاوه بر آن درصورتیکه دولت‌روس در رویهٔ حالیهٔ خود مداومت نمایند دولت ایران صمیمانه امید وارند که دولت انگلیس سهم مساعده خودرا بدون اینکه منتظر سهم روس شوند بپردازند پول برای پرداخت حقوق عساکر کرمانشاه بسیار لزوم پیدا کرده و موقع مساعد برای اتمام عمل انتظامات نقطهٔ مذکور از دست خواهد رفت

درموقعیکه مطالب فوق بمن اظهار شد من از تلگرافیکه شما بسفیر کبیر دولت اعلیحضرتی مقیم سنت‌پطرزبورغ مخابره نموده بودید مسبوق نبودم

(نمرهٔ ۲۳٤)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۸ ژویت ۱۹۱۲ —

جنرال قونسول اعلیحضرتی مقیم مشهد درتاریخ ۲۷ژویت تلگراف ذیل‌را مخابره نموده است : —

از منابع موثقه شنیده ام که دولت روس بهمین زودیها

جنرال ردکو وتامانو قزاقهای قفقازیه وباطری کوبان و سربازهای دستهٔ ۱۳ ترکستان را از اینجا عودت خواهند داد

بردستهٔ قوچان یکصد نفر از سربازهای دستهٔ ۱۸ ترکستان افزوده خواهد شد وتمام عده آنها در آنجا ۲۵۰ نفر خواهد بود وعده آنهائیکه در مشهد حاضر خواهند بود تخمیناً ۸۵۰ نفر خواهد بود

(نمره ۲۳۵)

(تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۹ ژویت ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل از کفیل قونسول گری انگلیس مقیم تبریز در ۲۸ ژویت مخابره شده است : —

مراسلاتیکه جنرال‌قونسول روس ومن بشجاع الدوله نوشتیم مفید واقع گردید اوضاع بحالت معمول اعاده شده وبازارها بازاست

از طرف کفیل ایالت اعلانی شده مشعر براینکه اداره مالیه را به بلجیکیها واگذار نموده ورتق‌وفتق امور کما فی‌السابق با اواست واین اقدام‌را فقط وقتی کرده است که مأمورین بلجیکی به او اطمینان داده اند که وجوهات لازمه‌را برای اعزام عساکر خواهند رسانید

ازقراری که میشنوم عساکر روس شاهسونهارا بطور سخت مغلوب نموده وآنها بطرف شمال مراجعت مینمایند

امروز ۸۰۰ نفر از عساکر روس به‌اینجا وارد خواهند شد عده تمام قشون‌روس درتبریزتخمیناً ۲۸۰۰ نفراست

(نمره ۲۳۶)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۲۹ ژویت ۱۹۱۲ —

تبریز — راجع بتلگراف ۲۸ ژویت طهران — من از مسیو نراتف امروز استفسار نمودم که آیا نمی‌تواند بجنرال قونسول روس تعلیم دهد که نفوذ خودرا بکار برده وشجاع‌الدوله را ترغیب نماید دست از تهییج برضد سپهدار بردارد مخصوصاً نظر به اینکه دولت ایران بتوسعه دایره بریگاد قزاق رضاداده‌اند بشرط آنکه سپهدار برای تبریز تعیین شود

کفیل وزارت امور خارجه در جواب اظهار داشت که جنرال قونسول تاکنون هرقدر توانسته است اقدام نموده وخواهد نمود شجاع الدوله اظهار داشته بود که حاضر است در موقع ورود سپهدار برای احترام اظهارات جنرال قونسول از شهر خارج شده وتامسافتی توقف نماید ولی عقیده جنرال قونسول براین بود که بهتراست او درشهر مانده وشخصاً زمام امور را بدست ایالت جدید خود بدهد واشعار نموده بود باینکه دادن شهر بدست اهالی کار خطرناکی است

(نمره ۲۳۷)

(تلگراف سرادوارد گری بسر جارج بوکانان)

وزارت خارجه ۳۰ ژویت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۸ ژویت سروالتر تنلی — احتیاج دولت ایران بپول حالیه آنقدر شدت نموده است که امید وارم دولت روس اصرار نخواهند نمود براینکه اعطای امتیاز راه آهن را شرط پرداخت پول

قرار دهند برای جناب عالی لازم نخواهد بود که علاوه بر آنچه
در تلگراف ۲۷ ژویت خود مذکور داشته‌ام اظهاری نمائید ولی
اگر موقعی بدست آمد باید این نکته را بطور غیر رسمی به مسیو سازانف
تذکار نمائید

(نمرهٔ ۲۳۸)

﴿ تلگراف سر جارج بوکانان بسرادوارد گری ﴾

سنت پطرزبورغ ۳۱ ژویت ۱۹۱۲ —

مساعده بدولت ایران — راجع بتلگراف ۳۰ ژویت
— من امروز مسیو نراتف را ملاقات نمودم جناب معظم‌له مرا
اطلاع داد که سفیر روس مقیم طهران تلگرافاً برای ترتیبی ارائهٔ
طریق نموده که بعقیده وی دولت ایران میتوانند آنرا قبول نمایند
کفیل وزارت خارجه کم و کیف آن ترتیبرا افشا نمود واظهار داشت که در
هر صورت بایستی قبل از ارسال جواب باوزیر مالیه مشورت نماید
من بجناب معظم‌له اظهار داشتم که شما امید وارید که
دولت امپراطوری حالیه برای تحصیل امتیاز خط آهن از جلفا الی تبریز
فشار نخواهند آورد چرا که دولت ایران بسیار محتاج پول میباشند
بعد من استفسار نمودم که آیا اطمینانی از طرف دولت ایران باینکه
بهمین زودی درباب خط آهن داخل مذاکرات خواهد شد
اسباب رضایت دولت روس خواهد بود وبعلاوه اظهار داشتم
که همان روز صبح در این موضوع باسفیر ایران مذاکره نمودم واز
قرار معلوم عقیده وی براین بود که دولت ایران حاضر خواهند بود

که چنین اطمینانی بدهند مخصوصاً اگر دولت روس به آنها بفهمانند که خواهند گذارد یك قسم شرکتی در عمل احداث خط آهن نمایند

مسیو نراتف مرا اطلاع داد که وزیر مالیه مصمم است که این مسئله را باید بطور دائمی فیصل داد واو تصور میکرد که ترتیبی شبیه به آنچه من پیشنهاد نموده ام ممکن است داده شود چرا که دولت روس حاضرند شرایط مساعدی قرار بدهند ولی قبل از آنکه تصمیمی بنماید بایستی باوزیر مالیه مشورت نماید

(نمره ۲۳۹)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۳۱ ژویت ۱۹۱۲ —

اوضاع تبریز — کفیل قونسولگری انگلیس درتبریز در ۳۰ ژویت بقرار ذیل تلگراف میکنند ؛ —

تجار واشخاص متنفذ تلگرافات و مراسلات متعدده بامضاء رسانیده وبرای وزیر امور خارجهٔ روس وفرمانفرمای قفقاز وسفیر روس مقیم طهران وقونسول فرانسه فرستاده واز آنها جداً استدعا نموده‌اند نگذارند سپهدار باهمراهان رولسیونر زیاد خود وارد تبریز شود و بگذارند شجاع الدوله به مقام ایالت آذربایجان باقی باشد

این اطلاع از منبع موثقی برای من رسیده تجاروسایرین مجبور بامضای این نوشتجات شده‌اند و نمی‌توانسته اند عقیدهٔ باطنی

خودرا ابراز نمایند
این را باید تصدیق نمود که عدهٔ کثیری از اهالی شجاع الدوله
را ترجیح میدهنـد

(نمرهٔ ۲۴۰)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهـران ۲ اوت ۱۹۱۲ —
راجع بتلگراف ۲۹ ژویت سنت پطرز بورغ — همکار
روسی مرا اطمینان میدهد که سپهدار در حرکت بسمت تبریز است
واز قزوین بطرف زنجان حرکت نموده است
اقدامات شجاع‌الدوله هنوز اسباب تشویش فوق‌العادهٔ دولت
ایران میباشد و از قراری که راپورت داده شده مخفیانه توپخانه به
میانج که در راه طهران واقع است فرستاده وتلگرافات اطمینان‌بخشیرا
که سپهدار برای اهالی تبریز مخابره نموده است نگذارده است به
صاحبانش برسد

(نمره ۲۴۱)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهـران ۳ اوت ۱۹۱۲ —
منزل برای مستحفظین قونسول خانهٔ شیراز — تلگراف
ذیل که راجع بتلگراف کفیل قونسول گری شیرازاست وعین آنرا
مخابره نمودم مجدداً از طرف او در ۲۵ مه مخابره شده است :—
تاخیر خوب ترتیبی پیش می آورد تاخیر زیاده براین باعث

عجله در کار خواهد شد وعجله مورث خسارات نقدی برای دولت اعلیحضرتی خواهد گردید گذشته از مضار دیگر

کلنل دوگلاس از من درخواست میکند که اظهار نمایم که اوماه‌رمضان‌را که‌باعث‌تاخیرکار است ازنظر انداخته‌است ولزوم‌شروع بکار را تاکید نمایم

فرمانفرمای جدید فارس مرا اطمینان می‌دهد که در ٤ اوت برای مقر خود حرکت خواهد کرد

(نمره ۲٤۲۰)

《 تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری 》

طهران ۳ اوت ۱۹۱۲ —

اوضاع تبریز — کفیل قونسول گری انگلیس در دوم اوت تلگراف ذیل‌را مخابره نموده‌است :—

اجلاسات یومیه که در آنها نطقهای مهیجـه ایراد میشود در مجلس منعقد میشود ازقراری که بمن اطلاع رسیده به اشخاصیکه برای ممانعت سپهدار از ورود بشهر تهیه شده‌اند اسلحه و مهمات برای این مقصود داده شده است

(نمره ۲٤۳۰)

《 تلگراف سرادواردگری بسرجارج بوکانان 》

وزارتخارجه ۳ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دوم‌اوت طهران — آیا دولت روس مایل خواهند بود بجنرال قونسول خود مقیم تبریز تعلیم دهند که بطور

سخت شجاع الدوله‌را متنبه نماید از اینکه از ورود سپهدار به آنجا جلوگیری نموده برضد تعلیماتیکه برای او فرستاده میشود ایستادگی نماید

(نمرهٔ ۲۴۴)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۵ اوت ۱۹۱۲ —

بسفیر روس حالا از تبریز اطلاع داده شده که شجاع الدوله اطمینانات کامله برای همراهی باسپهدار داده است

(نمره ۲۴۵)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۵ اوت ۱۹۱۲ —

اوضاع تبریز — کفیل قونسولگری انکلیس در ٤ اوت تلگراف ذیل را مخابره نموده است : —

جنرال قونسول روس بشجاع‌الدوله اطلاع داده است که امپراطور روسیه میخواهد سپهدار مقام خود را اشغال نماید و شجاع الدوله بایستی راضی به‌همراهی باوی شود شجاع الدوله علیهذا امروز اظهار نمود حاضراست باسپهدار همراهی نماید واز اجلاسات در مساجد جلوگیری کرده است

(نمره ۲۴۶)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادواردگری

سنت پطرزبورغ ۵ اوت ۱۹۱۲ —

تبریز — راجع بتلگراف ۳ اوت شما مسیو زاتف

مرا اطلاع داد که شجاع‌الدوله تلگرافاتیکه سروالترتنلی بدان رجوع نموده است نگذاشته است بصاحبانش برسد ولی تمام کارها حالا به طور رضایت فیصله شده است شجاع الدوله وعده داده بود که سپهدار را بورود بطور دوستانه پذیرائی نموده وهرقسم کمکی بوی خواهد کرد وبنا بود جنرال قونسول روس وساطت نماید که حد وحدودی برای مقام شجاع الدوله‌تعیین کردد مسیو نراتف نمی‌توانست بطور یقین اظهار بدارد که آیا شجاع‌الدوله در تحت امر سپهدار در تبریز خواهد ماند یا آنکه حکومت محل دیگری بوی داده خواهد شد

(نمرهٔ ۲۴۷)

(تلگراف سرجارج‌بوکانان بسرادواردگری)

سنت‌پطرزبورغ ۶ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳۱ ژویت من — خط آهن از جلفا الی تبریز — مسیو نراتف مرا اطلاع داد که دولت ایران یقیناً پیشنهادات مسیو پکلیوسکی‌را درباب نقشهٔ مزبور قبول خواهند کرد ولذا او امید واراست که به همین زودی‌ها مسئلهٔ مساعده فیصله خواهد شد

(نمره ۲۴۸)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۶ اوت ۱۹۱۲ —

کفیل قونسولگری شیراز تلگراف میکند که یك دسته ۵۰۰

نفری غارتکران در تحت امر صولة الدوله که یك محل محکمی را در نزدیك راه شیراز الی بوشهر اشغال نموده بودند و بدانواسطه راه مذکوررا مسدود نموده بودند لطمات وصدمات بهژاندارمری وارد آوردند کفیل قونسولگری راپورت میدهد که استعداد ژاندارمری مرکب بود از ٨٠ سوار و١٨٠ پیاده ویك توپ کوهستانی در تحت امر دونفر ازصاحبمنصبان سوئدی وعده زیادآنها بدون اینکه تیری خالی کنند فرار نموده متعاقب آن خصم آنها را محاصره کرده وبلا مقاومت تسلیم آنها شدند وتمام اسلحه خود را از دست دادند قاپاق توپ مذکور هم ترکیده وبیکار ماند یك قسمت کوچك از این قشون بادو نفر از صاحب منصبان خود تامدتی بلانتیجه جنك نموده لیکن موفق به مراجعت بشیراز شدند

و زخم کمیهم به ماژور سیفورت فرمانده عساکر مذکور وارد آمد

معلوم میگردد که قصد اولی ژاندار مری این بود که در یك منزلی شیراز بچنار راهدار رفته واز آنجا باقشونی در تحت امر قوام الملك به مقابلهٔ صولةالدوله بروند لیکن ماژور سیفورت بدون مذاکرهباقوامالملك به تنهائی باوجودتأکیدات سخت که دست ازاین کار بردارد به مقابلهٔ آنها رفت و جنك در نزدیکی ورنجان واقع کشت

(نمرهٔ ٢٤٩)

﴿ مکتوب وزارتخارجه به اداره هند ﴾

وزارتخارجه ۶ اوت ۱۹۱۲ —

آقا — از طرف سرادواردگری وزیر امور خارجه تعلیم دارم که رجوع بمراسله ۲۳ ماه‌ژون سروالتر تنلی نموده و عقایدمارکس‌اف کرو و حکومت هنـــد را در باب پولتیك قرض دادن بفرمانفرمای فارس برای استقرار انتظامات فارس استفسار نمایم

(امضاء) لوئیس ملت

(نمره ۲۵۰)

(تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۷ اوت ۱۹۱۲ — رئیس نظمیه —

راجع بتلگراف ۲۷ ژویت شمـــا — دولت ایران چون نتوانسته‌اند رئیس نظمیـــه از هلند استخدام نمایند از دولت سوئد درخواست نموده اند اشخاصی را کـــه برای این کار لازم است معرفی نمایند

این اقدام بدون مشورت بادو سفارتخانه‌ها بعمل آمد من دیروز بوزیر امور خارجه خاطر نشان نمودم که دولت نبایستی باینطریق عمل نموده باشند جنـــاب معظم‌له پس از متعذر شدن به بعضی معاذیر اظهار داشت که قبل از اینکه این اقدام بعمـــل آید با کلنل ژاندارمری در این باب مشورت شد کلنـــل یالمارسن اظهار عقیده نموده بود که هردو اداره باید بدست سوئدیها باشد و صرفهٔ هردو هم در این میباشد

سفیر روس اظهار میدارد که کلنل یالمارسن باو همین مطلبرا

اظهار نموده است

(نمره ۲۵۱)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۷ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳ اوت شما

کلنل دو کلاس و قونسول دولت اعلیحضرتی باید برای منزل دادن عساکر به بهترین وجهی که می‌توانند ترتیبی بدهند تا انکه تصمیم قطعی بشود لطف نموده برطبق این بانها تعلیم دهید

(نمرهٔ ۲۵۲)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۷ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۶ اوت شما —

اخبار لطمه که بعساکر تحت امر ماژر سیفورت وارد آمده سخت و مهم است ودرموقع بسیار نا مناسبی بوقوع رسیده است شما اجازه دارید که فوراً ۱۰۰۰۰۰ لیرا ازبابت سهم قرضهٔ مشترك بدولت ایران بدهید بشرط آنکه آنرا برای پرداخت حقوق عساکر و تهیهٔ قشونی برای مقابلهٔ باصولت الدوله به شیراز بفرستند

(نمره ۲۵۳)

(تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان)

وزارت خارجه ۷ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۶ اوت سر والتر تنلی —

شکست دادن صولت الدوله ژاندارمری را —

بسیار لازم است که بدولت ایران پول رسانیده شود ومن بسر والتر تنلی تلگراف میکنم که فوراً ۱۰،۰۰۰ لیرا بدهد که برای مامورین محلی شیراز فرستاده شود شما باید سبب این کاررا توضیح نموده اظهار امیدواری نمائید کەدولت روس‌هم سهم خودرا خواهند پرداخت

(نمرهٔ ۲۵٤)

(تلگراف سرحارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرز بورغ ۸ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۷ اوت شما —

کفیل وزارت امور خارجه برعلیه مساعدهٔ ۱۰،۰۰۰ لیرائی که قرار است سروالتر تنلی بدهد اعتراضی نمود واظهارداشت که بسفیر روس اجازه داده شده است که بمجرد انکه دولت ایران رضا دهند داخل مذاکرات راه آهن جلفا شوند ۲۵،۰۰۰ لیرا را بپردازند

از آن می‌ترسم که تا زمانیکه این‌شرط قبول نشود دولت روس بهیچوجه قرضه نخواهند داد

(نمره ۲۵۵)

(تلگراف سر ادوارد گری بسرجارج بوکانان)

وزارت خارجه ۸ اوت ۱۹۱۲

دسته برای خرید جواهرات دولتی ایران تشکیل شده است و بماهم در این‌باب رجوع شده است اگر دولت ایران مایل بفروش باشند تکلیف دولتین این نیست که از آنها ممانعت کننـد بلکه خود ممد این کار شده و معـاملهٔ مذکور را درتحت بعضی شرایط تسهیل نمایند و گرنه فروش آنها ازروی‌تقلب بعمل آمده و بهیچکس فایدهٔ نخواهد رسید

فعلا بطور بد درامور دور و تسلسلی حاصل شده‌هیچکس حاضر پول‌دادن بدولت ایران نیست مگر انکه دولت مشار الیها خانه خودرا نظم دهد و دراوضاع مملکت بهبودی حاصل نتواند شد مگر برسیدن پول دولتین ممکن است ترتیب فروش جواهرات را داده مســاعده‌های جزئی خودرا از آن برداشته و برای مصرف باقی پول بعضی شرایط قرار دهند

این مسئله‌را بامسیو نراتف مذاکره نمائید من ازلطمهٔ کـه به‌ژاندارمری در نزدیکی شیراز زده‌شده بسیار مشوش هستم و بسیار میل دارم که ازاقدامات فوری سخت احتراز شود

(نمره ۲۵٦)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسر ادوارد گری)

سنت پطرزبورغ ۹ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۸ اوت شما — —

جواهرات دولتی — مسیو سازانف ارائه طریق شمـا را کاملا تصویب میکنند و حاضر است بسفیر روس تعلیم دهد کـه

با سر والتر تنلی درباب بهترین طریقی‌که بنا بر میل شما ترتیب اثری بر آن داده شود مشورت نماید اگر دولت ایران بر مداخلهٔ دولتین اعتراض داشته باشند ما می‌توانیم خاطرنشان نمائیم که اگر فروش آنها بما واگذار شود جواهرات مذکور بقیمت بهتری بفروش خواهد رسید تا آنکه خود دولت با این ورشکستگی حالیه درصدد تحصیل خریداری برآیند

(نمره ۲۵۷)

(مکتوب اداره هند بوزارت خارجه)

اداره هند ۱۰ اوت ۱۹۱۲ —

آقا ازطرف وزیر هندوستان تعلیم دارم که وصول مراسلهٔ ۶ شهر جاری شما را درخصوص پیشنهاد کمك مالی به فرمانفرمای فارس در عوض دولت ایران اطلاع داده و اظهار بدارم که بنظر مارکس اف کرو باینطریق بیشتر محتمل است پول بمصارف لازمه برسد ولی شاید ملاحظهٔ وضعیت دولت ایران ومخصوصاً وضعیت خزانه‌دار لازم باشد لرد کرو ارائهٔ طریق میکنند که‌بایستی درمسئله این پلتیك با سروالترتنلی مشورت نمود لیکن بتعلیماتیکه درتلگراف ۷ شهر جاری سر ادوارد گری مندرج است بذل توجه نموده‌است و بعلاوه تا زمانیکه در اوضاعی که بواسطهٔ شکست ژاندارمری پیش امده گشایشی حاصل نگردد او شك‌دارد ازاینکه بتوان کاری‌انجام‌داد

(امضاء) ریچی

(نمره ۲۵۸)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد کری)

طهران ۱۰ اوت ۱۹۱۲ —

مساعده ۱۰۰،۰۰۰ لیرا برای فارس —

خیلی مسرور خواهم‌شد اگر تعلیم دهید که پولیرا که بموجب تلگراف ۷ اوت خود تصویب نموده بودید بدولت ایران‌داده شود درچه حساب مخصوصی ثبت کنم

بعقیدهٔمن بهترین تدبیر این خواهد بود که وجه مذکور بخزانه داری کل داده شود وبااوقرار ومدار داده شود که‌وجوهاتیرا که اسمارت لازم دارد و بتخمین او ۵۰۰۰ لیرا مکفی خواهد بود برساند و درتحت نظارت اسمارت وجه مزبور بطور صحیح تقسیم شده انچه باقی بماند درورود فرمان‌فرما برای ادامه‌اقدامات قوام‌الملك بمصرف رسد

(نمرهٔ ۲۵۹)

(تلگراف سر والترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۲ اوت ۱۹۱۲ —

ژاندارمری سوئد — رجوع بتلگراف ٦ اوت من —

حادثهٔ نامساعدی که همین حالا درشیراز بوقوع رسیده کانل ژاندارمری‌را مجبور خواهد نمود که نقشه‌های خودرا تغییر دهد او درنظر دارد ۳۰۰ نفری راکه حالیه تعلیم میدهد در شیراز نگاه دارد و امیدوار است بتواند بهار آینده ۷۰۰ نفر از عساکر

تعلیم یافتهٔ ایخارا برای حفاظت راه بفرستد

مشار الیه مرا اطمینان میدهد که درحقیقت موقع ازدست داده نشده است چرا که او درهرصورت در این پائیز نمی‌توانسته است زمام حفظ وحراست راه‌را بدست گیرد کلنل ظاهراً ازموفقیت آتیهٔ ژاندارمری بسیار امیدوار است اگرچه طبعاً از وقوع این حادثه بسیار مشوش ومضطرب است

(نمره ۲۶۰)

(تلگراف سرادوارد گری بسرو الترتنلی)

وزارت خارجه ۱۲ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۰ اوت شما —

من تصور میکنم بانك شاهنشاهی ایران امروز ۲۵،۰۰۰ لیرائی‌را که مبلغ تمام سهم قرضهٔ دولت اعلیحضرتی و حکومت هندوستان میباشد بحساب شما منتقل خواهد نمود چرا که از قراری که ما فهمیده‌ایم دولت روس درنظر دارند قرضهٔ مشترك ۵۰,۰۰۰ لیرا داده شود

(نمره ۲۶۱)

(تلگراف سرادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۱۲ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۹ اوت سر جارج بوکانان —

فروش جواهرات — شما مجاز هستید که در این باب با همکار روسی خود و خزانه‌داری کل مذاکره نمائید —

من بسیار طرفدار این پیشنهاد بوده و امیدوارم بتوان آنرا بموقع اجرا گذارد

(نمره ۲٦۲)

(تلگراف سر والترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۳ اوت ۱۹۱۲

تلگراف ذیل از مامور قونسولگری مشهد رسیده است :—

بنا برابورتیکه دادهشده تخفیف دادهخواهد شد بغیر از آنکه دستهٔ سیزدهم تفنگدارها بجای دستهٔ هیجدهم درمشهد خواهند آمد و ایندسته به ترکستان مراجعت خواهند نمود عدهٔ آنها مثل سابق خواهد بود انتظار میرود که عساکر مذکور روز ۱۸ اوت و ۲۱ اوت حرکت کنند

تلگراف ذیل در ۱۲ اوت از کفیل ویس قونسولگری رشت رسیده :—

٦۰۰ نفر قزاق و پیاده نظام در ۱۰ اوت وارد انزلی شدند نصف آنها دیروز اینجا وارد شدند یحتمل اینها را برای طالش میخواهند

(نمره ۲٦۳)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرز بورغ ۱۳ اوت ۱۹۱۲ —

صاحب منصب سوئدی برای نظمیه طهران —

لطف نموده رجوع بتلگراف ۷ اوت طهران کنید

من دیشب دراین‌باب با مسیو سازانف مذاکره نموده جناب معظم‌له اظهار داشت که‌او اعتراضی نخواهد داشت بر اینکه این مقام بعهدهٔ یک‌نفر ازاتباع سوئد واگذار شود

(نمرهٔ ۲۶٤)

(تلگراف سر ادواردگری بسروالتر تنلی)

وزارت خارجه ۱۳ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۲ اوت من —

من تصمیم درخصوص موقع وکم وکیف مساعده‌را که باید پرداخته شود باختیار شما واگذار خواهم نمود مبلغی که مساعده داده خواهدشد نباید زیاده بر آنچه لازم‌است باشد وفقط درمواقعی که لازم میشود بدولت ایران داده شود

(نمرهٔ ۲٦٥)

(تلگراف سر والتر تنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۷ اوت ۱۹۱۲ —

قشون ایران — دولت ایران از سفیر هلند خواهش نموده اند که به‌بیند دولت متبوعهٔوی مایل خواهند بود که ۲۷نفر صاحب‌منصب برای تشکیل قشون کوچکی برای ایران بفرستند ازقراری‌که مذکور است این قشون باید مرکب از ٦۰۰۰ نفر باشد ولی نقشهٔ برای آن بسفارتین ارائه نشده است

سفیرروس ومن درمراسلهٔمشترکی ازدولت ایران درخواست نموده‌ایم که‌نقشهٔ قشونی خودرا بلاتاخیر بما ارائه نمایند وخاطرنشان

نموده‌ایم که اقدام آنها در این موضوع با قرارداد آنها که قبل از استخدام مامورین خارجه با سفارتین مشورت نمایند موافقت ندارد

ازقراری‌که بمن مفهوم میشود سفیر هلند در موقعیکه دولت متبوعهٔ‌خودرا ازخواهش دولت ایران مستحضر داشت نصیحت نمود که پیشنهادات مذکوررا رد نمایند باین دلیل که اولا رسانیدن وجوهات ازطرف دولت ایران بسیار غیر معلوم است وثانیاً چون بعقیدهٔ او تحصیل افراد صحیح برای قشونی که باید تشکیل شود مشکل است لذا مساعی ومشاغل صاحب‌منصبان اجنبی چندان جلوه ننموده وپیشرفتی نخواهد کرد

او با پسته خواهش دولت ایرانرا باطلاع دولت متبوعهٔ خود رسانیده است

(نمره ۲٦٦)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۹ اوت ۱۹۱۲ —

جنوب ایران — مخبر السلطنه دیروز بعد از ظهر از من ملاقات نمود و مذاکرات طولانی و رضایت بخش باهم داشتیم جناب معظم له حقیقتاً انتظار دارد تا چند روز دیگر بسمت شیراز حرکت کند و در خارج شهر چادر زده است وضع گفتگو و حالت او اسباب اطمینان من شد نظریات و عقاید وی در باب اداره کردن امور فارس قطعی است و ظاهراً میتوان اعتماد داشت باینکه بتواند انتظامات آنجارا اعاده نماید

(نمره ۲۶۷)

(تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۱۹ اوت ۱۹۱۲ —

رجوع بمراسله ۲۳ ژون شما —

عقیدهٔ شما در باب اینکه مستقیماً بمخبر السلطنه پول رسانیده شود چیست.

(نمره ۲۶۸)

(تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲۱ اوت ۱۹۱۲ —

ژاندارمری سوئدی — رجوع بتلگراف ۱۲ اوت من —

کلنل یالمارسن مسودهٔ نقشه قشونیرا که درنظر دارد در بهار سال ۱۹۱۳ بفارس بفرستد بمن نشان داد این قشون مرکب خواهد بود از ۳۳٤ سوار و ٥٦٤ پیاده و ۲ توپ میترایوز با ۲۷ توپچی و مرا اطمینان میدهد که کثرت قشون شیراز بهیچ وجه از عدهٔ قشونی که باید دور و حوالی طهران بکار برده شوند نخواهد کاست ومیگوید که درظرف دو ماه قشون مذکور میتوانند ۱۰۰۰ کیلو راهرا قراولی نمایند واو بسیار امیدوار بموفقیت ژاندارمری مذکور است ولی شکایت میکنند از اینکه بواسطهٔ عدم پول ازپیشرفت حالیهٔ ژاندارمری جلوگیری میشود

من از آژانس روتر درخواست کردهام که تلگراف اطمینان بخشی درباب حادثهٔ شیراز انتشار دهد جهت اقدام من این است که

چون مطبوعات سوئد اخباری انتشار میدهند که از ان مستفاد میشود نقشهٔ ژانداری کلیتاً پیشرفتی حاصل نموده است کلنل بسیار مشوش و متالم است

(نمره ۲۶۹)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۱ اوت ۱۹۱۲ —

رئیس کل نظمیه — رجوع بتلگراف ۱۳ اوت سنت پطرز بورغ — کمال انتظار را داریم که بزودی جوابی در باب رئیس نظمیه از سوئد برسد دولت ایران اظهار میدارند که تا زمانیکه سفارتین رسماً رضایت خودرا ابراز نمایند نمی‌توانند دراین موضوع اقدامی بنمایند و نظمیه فعلا بدست ارمنی‌ها است و این ترتیب ناموافقی است

(نمره ۲۷۰)

(تلگراف سر ادوارد گری بسروالتر تنلی)

وزارت خارجه ۲۲ اوت ۱۹۱۲ —

رجوع بتلگراف ۱۷ اوت شما — قشون ایران — من اقدام شما را تصویب میکنم

(نمره ۲۷۱)

(تلگراف سر ادوارد گری بسروالتر تنلی)

وزارت خارجه ۲۲ اوت ۱۹۱۲ —

رجوع بتلگراف ۱۳ اوت سنت پطرز بورغ نمائید —

مابرعليه استخدام رئيس نظميه از اتباع سوئد اعتراضى نداريم — تصور ميكنم بهمكار روسى شماهم تعليمات مشابهى داده شده باشد

(نمره ۲۷۲)

(تلگراف سرادوارد گرى بسر والتر تنلى)

وزارت خارجه ۲۲ اوت ۱۹۱۲ —

رجوع بتلگراف ۲۱ اوت شما — ژاندارمرى —

اگر تمام مبلغ ۱۰،۰۰۰ ليرارا نداده‌ايد قدرى از آن ممكن است بمصرف ژاندارمرى رسانيده شود — آيا كلنل چقدر لازم دارد

(نمره ۲۷۳)

(تلگراف سروالتر تنلى بسرادوارد گرى)

طهران ۲۲ اوت ۱۹۱۲ —

عساكر روس در خراسان — راجع بتلگراف ۱۳ اوت من — تلگراف ذيل در ۲۱ اوت از جنرال قونسول اعليحضرتى مقيم مشهد رسيده است :—

در باب عودت عساكر روس ازمشهد افتخار دارم راپورت دهم كه چنانچه بموجب تلگراف سابق خود پيش بينى كرده بودم عساكر حركت كرده‌اند

(نمره ۲۷٤)

(تلگراف سر والترتنلى بسرادوارد گرى)

طهران ۲۳ اوت ۱۹۱۲ — مساعده بدولت ایران —

راجع بتلگراف ۲۲ اوت شما — پولیکه کلنل یالمارسن لازم دارد برای توسعه و ترقی ژاندارمری بطور عموم است او می‌ترسد ازاینکه بعلت وضع حالیهٔ مالیه حقوق آنها عقب خواهد افتاد در هرصورت گمان میکنم کلنل مذکور زیاده بر آنچه از ۱۰،۰۰۰۰ لیرا باقی می‌ماند پول لازم دارد عاقبت تمام این مبلغ حتماً برای فارس لازم خواهد شد

(نمره ۲۷۵)

(تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۳ اوت ۱۹۱۲ — مالیه ایران —

بعلت اظهار رسمی که در مجلس مبعوثان شده که با اوضاع حالیه مالیه و وضع مملکت برای دولت ایران مشکل است بدون ضمانت دولتین انگلیس وروس قرضه تحصیل نماید تنفر و تغیر زیادی اینجا محسوس میشود

دولت ایران تصور میکنند که اوضاع مملکت بر دولت اعلیحضرتی مشتبه شده و مرا مسؤل این سوء تاثیر میدانند خزانه‌داری کل امروز درموقعیکه درباب اوضاع مالی بامن مذاکره نمود اظهار داشت که بعقیدهٔ وی عایدات مملکت برای تحصیل قرضه ۶،۰۰۰،۰۰۰ لیرا مکفی خواهد بود واگر وجوهات قرضهٔ مذکور بمصرف توسعه و ترقی عایدات مملکت نرسد و دعاوی خارجه‌ها به تعویق انداخته نشود تا زمانیکه اثرات کمك مالی که داده میشود

محسوس گردد چندان پولی برای مصارف یومیه باقی نخواهدماند و اگر بحصول چنین نتیجه بایستی نائل شد بعقیدهٔ من باید ازطرف اروپائیها کنترل کاملتر و بیشتر از حالیه بر مالیهٔ ایران بشود

(نمره ۲۷٦)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲٤ اوت ۱۹۱۲ —

دولت ایران تقاضاهای دولت روس را درباب امتیاز خط آهن جلفا الی تبریز و ارومیه قبول نموده‌اند بطوریکه دولت‌روس میتواند درباب آن داخل مذاکرات شوند و از مذاکرات خود بدون رجوع بمجلس متوالیاً نتیجه بگیرند سفیر روس را عقیده بر این است که دولت متبوعهٔ وی جواب دولت ایران را کافی خواهند دانست اگرچه راست است اطمینانات آنها درباب قسمتی که راجع بمجلس است قدری مبهم میباشد یحتمل برای دولت روس امکان خواهد داشت که هر زمان که مقتضی باشد درباب این‌نکته فشار بیاورند

درباب خط محمره‌هم بعلاوه فرمان شاه ازطرف وزیرامور خارجه بمن اطمینان شفاهی داده شده است که درمذاکرات راجع بان همان‌قسم منافعیکه برای خط روس منظور گردیده برای ماهم منظور خواهد بود با این اوضاع بسیار مطلوب خواهد بود که هرقدر زودتر که ممکن است در مذاکرات آن عجله شود

(نمره ۲۷۷)

(تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲٤ اوت ۱۹۱۲ —

اوضاع تبریز — تلگراف ذیل از کفیل قونسول گری انگلیس در تاریخ ۲۳ اوت از تبریز واصل گردیده است :—

سپهدار که بتاریخ ۲۱ اوت بباسمج وارد شد اعلام نمود که تا آخر ماه رمضان در آنجا توقف خواهد نمود تصور میشود که او این اقدامرا برای آن نموده است که مامورین محلی روس فرصت خارج شدن از عمارت حکومتی داشته باشند وضع سلوك و رویهٔ شجاع فعلا اسباب تشویش و اضطراب نمی‌باشد او اعلانی انتشار داده و مردمرا مطلع میسازد که دولت ایران سپهداررا بمقام ایالت آنجا فرستاده اند و آنهارا نصیحت و دعوت میکند که ازاو اطاعت نمایند چراکه مقاصد وی شامل مصالح عامهٔ مسلمانان است لیکن مساعدت یا مخالفت آتیهٔ شجاع الدوله نسبت بسپهدار بیشتر بسته بوضع رفتار سپهدار باوی‌میباشد

همکار روسی من مرا اطلاع میدهد که تلگرافاتی از اهالی تبریز برای سپهدار رسیده از مخابرهٔ تلگرافات سابق خود که باعث اشکال کاراو میشد اظهار ندامت و پشیمانی نموده و برای تعیین وی عرض تبریك گفته‌اند

(نمره ۲۷۸)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ٢٤ اوت ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ١٢ اوت شما — فروش جواهرات —

برای همکار روسی من تعلیمی نرسیده خزانه‌دار کل یقین دارد که دولت ایران قصد فروش جواهرات دولتی‌را ندارند و گمان میکند که چنین پیشنهادی نخواهند کرد خوداو فروش بعضی از جواهرات غیر مهم بیفایده‌را تصویب نموده ولی بانجام این کار موفق نشده است

(نمرهٔ ٢٧٩)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ٢٥ اوت ١٩١٢ —

کرمانشاه و سالار الدوله — تلگراف ذیل در تاریخ ٢٢ اوت از قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه واصل شده است :—

در ١٩ اوت یارمحمدخان و مصیب قلیخان بکرمانشاه وارد گردیدند و حکمران‌را دریك منزلی سنندج ول کرده بودند و بهمراه آنها ٣٠٠ نفر از مجاهدین مسلمان بودند وخودرا طرفدار سالار الدوله میدانند که وعده میدهد پارلمان را در مرکز منعقد دارد همراهان سابق سالار الدوله‌هم باینها ملحق شده‌اند

نظم در شهر برقرار است

از اطلاعات دیگری که دردست دارم ظاهر نمی گردد که آیا مجاهدین فوق الذکر خودرا طرفدار سالار الدوله اعلان‌نموده یا آنکه بطهران تلگراف نموده و تغییر حکومت و انعقاد مجلس را

تقاضا نموده‌اند لیکن در هر صورت ظاهراً شهر کرمانشاه در ید تصرف آنها است

(نمره ۲۸۰)

(مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری) .

طهران ۷ اوت ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم اینك صورت خلاصه وقایع ماهیانه ایران‌را برای چهار هفتهٔ گذشته بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۲۸۰)

(خلاصهٔ وقایع چهار هفتهٔ گذشته ایران)

(طهران)

حکومت ایالات و ولایات — سپهدار اعظم در ۱۸ ژویت از طهران بطرف تبریز رهسپار گردید وپس از جزئی توقف در قزوین از راه زنجان بصوب مقر خود حرکت نمود

امیر مفخم بختیاری به‌مقام ایالت کرمان تعیین گردیده ودر ۱۶ ژویت از طهران بطرف آن ایالت حرکت نمود واز راه کمره مسافرت نموده تا کنون باصفهان نرسیده است

سردار جنك در ۱۹ ژویت از طهران حرکت نمود که رفته مشاغل خودرا بمقام ایلخانیگری بختیاریها بعهده گیرد

مخبر السلطنه که برای فرمانفرمائی فارس انتخاب گردیده اکنون از طهران خارج شده و ظاهراً آخر الامر قرار مدار

موافقی با خزانه داری کل نموده است

انتخابات اعضای مجلس — تازگی در مطبوعات محلی وعموم مردم هیجان مختصری مشهود گردیده مقصودشان این استکه برای مجلس جدید اعضا انتخاب نمایند کابینه اجلاسات مختلفی منعقد داشته‌اند که در این باب با نمایندگان اعیان و سایر طبقات مردم مذاکره نمایند ولی تاکنون تصمیمی بعمل نیامده است

《 تبریز 》

بوصول اخبار اینکه سپهدار که تعیین وی به‌مقام ایالت آذربایجان ٤ ماه قبل رسماً اعلام شده‌بود از طهران حرکت‌نموده که مشاغل خودرا بعهده گیرد شجاع الدوله شروع به تحریك بر ضد وی کرد

و بتحریك وی تجار آنجا تلگرافی بر ضد تعیین سپهدار بطهران مخابره نمودند و بازارها مسدود گردیده و در مساجد نطقهای مهیجه برضد مشروطیت ایراد شده و اسلحه و مهمات جنگی در میان مردم تقسیم نمودند که‌بتوانند بقوهٔ قهریه باورود سپهدار مخالفت ورزند

همینکه مامورین انگلیس و روس اظهاراتی نمودند شجاع الدوله دست از اقدامات خود در تحریك مردم برضد حکومت مرکزی برداشته وراضی شد بورود سپهدار زمام امور را باو بسپارد

سپهدار که در ۱۸ ژوییت ازطهران حرکت نمودتازمانیکه

نمایشات برضد وی دوام داشت درقزوین ماند ولی همینکه شنید اوضاع تبریز بحال عادی رجعت نمود در غره اوت از زنجان حرکت نمود

در عرض ژویت ۲۰۰۰ نفر دیگر بقشونیکه برای جنك شاهسونها بهمیدان فرستاده شده بودند از عساکر قزوین امداد رسید و عساکر جدید از روسیه وارد و بجای آنها قرار داده شد

(مشهد)

اوضاع این ایالت وشهر بهمان طوری است که در خلاصهٔ وقایع آخری راپورت داده شده است

(اصفهان)

در عرض ماه گذشته اوضاع شهر و حدود آن کما فی السابق رضایت بخش نبود ولی بر بی نظمی این ولایت افزوده شد مخصوصاً در دور و حوالی قم که در آنجا تازگی سارقین بچندین قوافل زده‌اند

در ۱۰ ژویت یکدسته از کهکلوئیها کاروانسرای مالمیررا که درراه لینچ واقع است غارت کرده آتش زدند و از قراریکه راپورت داده شده دستجات دیگر از ایل مذکور بعضی از دهات خاك بختیاری را غارت نمودند

در ۱۹ ژویت قریب ۱۰۰ نفر مرد و زن متعلق بیکی از ایلات محلی در اداره تلگراف هند و انکلیس درقم پناهنده

شده محض آنکه حکمرانرا مجبور کننـد اقدامی برعلیه شخص موسوم بهمیرزا رضا خان که آنهـارا ازمراتعشان خارج نموده‌بود نماید ایلیاتیهای مذکور هنوز در بست هستند چراکه حکمران ظاهراً چندان اقتداری بر میرزا رضا خان ندارد حکومت مرکزی درصدد اصلاح این امر میبـاشند

《 یزد 》

اگرچه غارتگری دیگری در حدود نزدیك یزد راپورت داده نشده دستجات سارقین بازهم این ناحیه‌را اشغال نموده‌اند

در دوم اوت دستهٔ بزرگی از بهـارلوها به‌بهرام آباد که‌در راه یزد و کرمان واقع است حمله برده و در شب دوم یا سوم اوت دستهٔ از ایلیاتیها بکاروانسرای اردکان که‌درمسافت ٤٠ میلی‌شمال غربی یزد واقع است حمله برده و ۲۵۰ بار مال التجاره‌را با ۷۰۰ شتر بغارت بردند

انتظـام الملك که از زمان هجوم بر اردستان درماه ژون گذشته عدهٔ زیادی باخود همراه کرده بود بنا بر تعلیمات وزارت داخله به‌یزد مراجعت نمود که با دولت ازدر مصالحت درآید

《 شیراز 》

بعلت عدم توانائی نایب الحکومه اعراب در برقرار داشتن حتی جزئی نظمی درمیـان طوایف جنوب مشرق فارس و بواسطهٔ اقدامات و اشغال همراهان‌صولت الدوله قوام الملك مشغول‌جمع‌آوری قشون زیادی در شیراز گردید بقصد اینکه خود بشخصه رفته و در

این ایالت انتظامات را اعاده نماید

در اوایل اوت قشون قوام الملك حاضر کارزار نبودند ولی چون همراهان صولت الدوله خیلی نزدیك شیراز رسیده بودند ماژور سیفورت با یکدسته مرکب از ۸۰ نفر سواره و ۱۸۰ نفرپیاده ژاندارم بطرف چنار راهدار قریب ۱۰ میلی طرف مشرق شیراز واقع است حرکت نمود

قصد قوام الملك این بود که بمجرد آنکه او قشون مکفی جمع آوری نمود بوی ملحق شود در ۵ اوت ماژور سیفورت بدون آنکه منتظر ورود قشون قوام شود برای مقابله باهمراهان صولة الدوله حرکت نمود و شکست سختی خورده قسمت زیادی از قشون او هلاك گردیدند ماژور سیفورت که مجروح گردید باتفاق کاپیتان نیسترم وعدهٔ قلیلی از ژاندارمها موفق بفرار بطرف شیراز شدند

﴿ کرمان ﴾

امیر اعظم چون بنا به امر حکومت مرکزی از مقام ایالت کرمان معزول گردید در اواخر ژوییه از آنجا حرکت نمود

پس از حرکت وی عدل السلطان فرمانده عساکر بعضی از ایلیاتیهارا بشهر اورد بعنوان اینکه عساکر خود او را درحفظ نظم شهر کمك نمایند این ایلیاتیها شروع بغارت اهالی شهر مخصوصاً آنهائیکه در مدت این اغتشاشات مطیع ومنقاد بودند نمودند و نتیجهٔ این اقدام این شد که قریب سی نفر در قونسول خانهٔ اعلیحضرتی پناهنده شدند

(کرمانشاه)

سالارالدوله بنا بر اطلاعات اخیری که از طرف دولت ایران واصل گردیده هنوز درحدود کرمانشاه است

شاهزاده فرمانفرما چون پول برای پرداخت حقوق عساکر خود نداشت حکومت مرکزی‌را اطلاع داد که اگر پول بوی نرسد مجبور خواهد شد برای حقوق خود عایدات گمرك را ضبط نماید وگرنه آنها متفرق گشته وشهر بدست سالارالدوله خواهد افتاد

(نمره ۲۸۱)

(مکتوب سر والتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ٦ اوت ۱۹۱۲ —

آقا در تلگراف ۱۲ ژویت خود اختتام قطعی قرار داد که شرح آن‌را در مراسلهٔ ۱۰ ژویت خود مفصلاً نوشتم راپورت دادم که بموجب آن قرارداد سردار جنك به ایلخانی گری کل طوایف بختیاری وحکومت کهکلوئیها وبهبهان بمدت پنجسال تعیین گردیده ست اکنون افتخار دارم ترجمهٔ مراسلهٔ را که سردار جنك به من نوشته وسواد قرار داد مذکور را که مورخهٔ ۱۰ ژویت است لف آن فرستاده انفاد دارم این نوشته که ترجمهٔ آن در جوف است (ملفوف نمرهٔ ۲) برشما معلوم خواهد نمود که خوانین ظاهراً مصمم گردیده‌اند که اقدام سختی برای اعادهٔ انتظامات در خاك خود وبرقراری امنیت در راه اصفهان الی اهواز بنمایند

بنا برمادهٔ پنجم تمام عایداتیرا که خوانین عموماً وصول میکنند

به انضمام تمام وجوهاتیکه بایستی کمپانی نفت انکلیس و ایران بپردازند بایستی ایلخانی جدید و شریك او مرتضی قلیخان وصول نموده و برای مصارف داخلهٔ بختیاری از قبیل قراول راه ومعادن نفت و تعمیر پلها و ترقی راههای قافله رو بهمصرف برسانند

ملفوفهای نمره ۳ و ٤ راجع بقرضه ٤٥۰۰۰۰ تومان (۹۰۰۰۰ لیرا) بامنافع سالیانهٔ صدی هفت است که در مقابل سهامیکه خوانین ازکمپانی نفت بختیاری در دست دارند بانك شاهنشاهی ایران برای تسهیل امورات سردار جنك بخوانین دادهاست

من بعلاوه سواد جوابیکه بسردار اسعد نوشتهام (ملفوف نمره ٥) وسواد مکتوبیکه بسردار جنك نوشته وازتعیین او تبریك گفتهام (ملفوف نمره ٦) و نیز سواد مکتوب ۱۳ ژویت را که بکاپیتان کری نوشته (ملفوف نمره ۷) و اورا از ترتیباتیکه داده شده مطلع ساخته ودستورالعمل دادهام که بهمراهی ایلخانی جدید در موقعیکه از اصفهان حرکت میکند برود ایقاد میدارم

بنا برخواهش سردار جنك بعد از آن باکلنل دوکلاس که فرمانده دستهٔ عساکر هندی ساخلوی شیراز و اصفهان بود قرار دادم که چهارده نفر بایك نفر صاحبمنصب از دستهٔ عساکر اصفهان بشش سوار مستحفظ کاپیتان کری اضافه شود که عده مستحفظین او رویهم رفته بهبیست و یك نفر برسد اضافه کردن این عده به مستحفظین کاپیتان کری بطور موقت وتامدتی خواهد بود که در چهار محل اقامت دارد وهمینکه از نزد سردار جنك حرکت کنند

باصفهان مراجعت خواهند کرد

باینوسیله بخوانین جزو که مایل بفراهم آوردن اسباب مزاحمت هستند بخوبی واضح خواهد شد که سفارت دولت اعلیحضرتی از سردار جنك تقویت معنوی مینمایند وامیدوارم که ایلخانی جدید به اینطریق قادر خواهد شد که مقـام خودرا قوت داده و خود را مقتدر سازد

امّا درباب مناسبات بختیاریها باشیخ محمره که در طی مراسلهٔ سردار اسعد وجواب من بدان اشاره رفته وآن را اخیراً موضوع مخابرات زیاد تلگرافی بین خود وقونسول مقیم اعلیحضرتی دربوشهر قرار دادهام فعلا شاید لازم نباشد بشما تصدیع داده وشرح مبسوطی از مشاجرات مذکور وشکل حالیـهٔ آن بنگارم فعلا بین این دوطرف مسائل بسیارمطرح مذاکره است وچنانچه سابقاً راپورت دادهام باموافقت شمـا درنظر دارم مأمورین قونسولخانهٔ محمره و اهواز اعلیحضرتی را تعلیم بدهم که دراین امر حکمیت اختیار کنند

تعیین سردار جنك مرا وادار بهامید وار شدن باین مسئله میکنند که نباید بیم داشت از اینکه گرفتاریهای تازه بین شیخ و بختیاریها بظهور رسد وفیصله این قبیل اختلافاتیکه تاکنون به ظهور رسیده تسهیل خواهد شد

اگر چنانچه بادلیل امید وارم ترتیب حالیه منتج باعاده نظم وامنیت در راه اصفهان الی اهواز شود وقتیکه برای اینکار بمصرف رسیده و زحماتیکه تحمل شده بیهوده ومهمل نبوده است

حالا که میخواهم این مکتوب‌را بفرستم تلگرافی از سردار جنك برای من رسیده ورود خودرا خبر داده واظهار میدارد در نظر دارد بهمین زودیها بطرف خاك بختیاری حرکت کند وباوجود آنکه عده سواریرا که‌حکومت مرکزی باو وعده داده‌اند نفرستاده‌اند اعتماد کامل بموفقیت خود دارد

چنانچه سابقاً بوسیلهٔ تلگراف سردار جنك‌را اطلاع داده‌ام اشکالات نقدی حالیهٔ دولت آنهارا از انجام مواعید خود مانع گردیده است حقوقهای عقب افتاده کسانی را که سردار جنك خواسته است آن‌قدر زیاد است که فرستادن حتی پنجـاه نفر آنها مستلزم اخـذ وجه معتنابهی از عایدات خزانه‌است چرا که این اشخاص تازمانیکه حقوق عقب افتادشان بالتمامه پرداخته نشود حرکت نخواهـد کرد

امضاً (والترتنلی)

(ملفوف یك نمره ٢٨١)

(ترجمهٔ مکتوب سرداراسعد بسروالترتنلی)

١٠ ژویت ١٩١٢ —

جناب اجل — مراسلات ٢٦ مه و ٢٧ ژون جنابعالیرا در خصوص امنیت خاك بختیاری واختلافات بین خوانین بختیـاری وشیخ محمره مفتخراً وصول نمودم

چنانچه جنابعالی آگاه هستید من حتی‌المقدور در راه‌حصول امنیت راه بختیاری کوشیده و حالیه که اساس این امنیت تا اندازه متزلزل گردیده اقدامات قطعیه بعمل آورده‌ام

بسردار جنك ومرتضی قلیخان اقتدار تامه و اختیارات لازمه داده شده و استقرار انتظامات خاك بختیاری وراه اهواز بعهده ایشان سپرده شده است ایشان یکی دو روز دیگر حرکت نموده و پس از ورود خود به خاك بختیای علل واسباب اضطراب بکلی رفع خواهد کردید

اینك سواد قرار دادی را که برای نیل به این مقاصد بعمل آمده لفاً ایفاد دارم

در باب کدورت بین شیخ محمره و خوانین میل من این استکه اختلافات فیمابین مرتفع گردیده و دوستی درعوض برقرار گردد لیکن برای نیل باین مقصود بعضی اقدامات از طرف شیخ لازم میباشد و این کار باید بالتفات شما بانجام برسد شرایطیرا که خوانین پیشنهاد میکنند بقرار ذیل است :—

۱ — شیخ باید از عهدهٔ غرامت تمام خساراتیکه باموال خوانین و ایل بختیاری وارد آورده برآید

۲ — بهای خون اشخاصی را که مقتول داشته اند باید تادیه نمایند

۳ — شیخ نباید در عمل شوشتر و دزفول مداخله نماید و تمام شوشتریها و بستکان خوانین را که محبوس نموده‌اند باید آزاد نموده و غرامت خسارات وارده بر آنهارا باید بدهند

هر گاه شیخ شرایط فوقرا بانجام رساند میتوانم شمارا مطمئن سازم که کدورت مرتفع گردیده ومیتوانم بین او وخوانین

طرح دوستی نمایم بطوریکه در آتیه فیمابین اشکالاتی بظهور نرسد
(امضاء) علیقلی بختیاری

(ملفوف دوم نمره ۲۸۱)

﴿ ترجمهٔ قراردادیکه بسردار جنك داده شده است ﴾

﴿ مورخه ۱۰ ژویت ۱۹۱۲ ﴾

﴿ بسم الله الرحمن الرحیم ﴾

ما امضا کنندگان این ورقه امروز که ۲۴ شهر رجب ۱۳۳۰ هجری میباشد برحسب امر دولت علیه و خانوادهٔ خود سردار جنك را بحکومت کل بختیاری و چهار محال و کهکلوئیه و بهبهان از هذه السنه سیچقان ئیل تا آخر سنه لوی ئیل که ۵ سال تمام میشود تعیین می نمائیم و جناب ایشان در نهایت استقلال و درکمال اقتدار و با اختیارات تامه ایلخانی بالاستقلال ایل بختیاری بوده وشرایط مواد ذیل را بانجام خواهند رسانید

ماده اول — چنانچه فوقا ذکر شد جناب ایشان تا پنج سال تمام ایلخانی بالاستقلال و با اقتدار بوده معزول نخواهند شد در مدت این ۵ سال یکی از پسران یا انساب ایلخانی مرحوم همیشه بمقام ایل بکی گری با ایشان شراکت خواهد داشت و در منافع یا خسارات شریك خواهد بود این شخص حالیه مرتضی قلی خان خواهد بود و تا زمانیکه سردار جنك از او راضی است باو بوده و حفظ انتظامات خواهد کرد و هر وقتیکه سردار جنك از او دلتنك شود و دیگر نخواهد که مرتضی قلی

خان با او باشد حق خواهد داشت که مرتضی قلی خان را تغییر داده و یکی دیگر از پسران (یا انساب) ایلخانی مرحوم را بجای وی منصوب دارد که درعوض مرتضی قلیخان شرکت نماید وهیچکس حق اعتراض نخواهد داشت

ماده دوم — سردار جنك و مرتضی قلی خان بر خوانین جزو که پسران یا انساب جعفر قلی‌خان باشند اختیارات تامه دارند و درصورتیکه بخواهند آنهارا دربختیاری وچهار محال نکاه خواهند داشت و میتوانند درصورتیکه لازم بدانند آنهـا را از آنجا خارج نمایند. دولت و خودما با آنها در این کار تقویت کامل خواهیم نمود هرکاه هریك از پسران (یا انســاب) جعفر قلی خان مرحوم سر از اطاعت پیچیـده یا بنای یا غیکری کذارد آنهـا (ایلخانی و ایل بکی) حق تنبیه آنهارا بطور سخت و باقوهٔ ایلی خواهند داشت ودرصورتیکه کار سخت‌شود یا اینکه بانشخص نامطیع یا بستکانش خسارتی ازبابت مال یاجان وارد شود هیچیك از اعضاء خانواده حق شکایت نخواهد داشت

ماده سوم — برای استقرار نظم در خاك بختیـاری و چهار محال بسردار جنك ومرتضی قلی‌خان مجاز و مختار هستند که هر کونه اوامری بخواهند صادر نموده یا هر کونه تنبیهی یا جریمه درحق خوانین جزو و رؤسا و بختیاریهـا مجری و معمول دارند و بهمچنین آنها مجاز و مختار میباشند هرکه‌را معزول یامنصوب نموده و برای هر کسی حقوق تعیین نموده یا آن را قطع نمایند

تمام اوامری‌که درمدت این ۵ سال صادر نمایند صحیح و همیشه مجری و ممضی است و نسخ نخواهد شد

ماده چهارم — سردار جنك و شریك وی هرساله تمام عایدات بختیاری و چهار محال و کله داری فریدن و چهار محال و وجوهات برای حفظ کمپانی نفت و باجهای پل‌را وصول نموده و وجوهات مذکوره را برای مخارج داخلی بختیاری از قبیل‌خرج قراولان راه و معادن نفت و تعمیر پلها و ترقی راه قافله‌رو بمصرف رسانند و هیچیك از اعضای فامیل بهیچوجه حق مداخله یامطالبهٔ سهمی‌نخواهد داشت

مادهٔ پنجم — درخصوص مالیات بختیاری وچهار محال اینطور مقرر میشود که سردار جنك و مرتضی قلیخان هر ساله حقوق دولتی و وظایف فامیل (بختیاری) را بانضمام حقوق سوارهای سردار اشجع و سردار بهادر که بطریق معمول همیشگی دولت آن‌را می‌پرداخته بپردازند و اگر مبلغ کمی باقی بماند باید بسوارهای مخصوص بختیاری داده شود و اگر دولت باقی ماندهٔ مالیات بختیاری را ادعا کنند فامیل مسؤل آن خواهند بود وسردار جنك و مرتضی قلی‌خان مسئول آن نخواهند بود طلب حالیهٔ ادارهٔ لینیج را سردار جنك ومرتضی قلی‌خان هرساله بر طبق‌اقساط معینه خواهند پرداخت

ماده ششم — درباب ۸۰۰۰ لیرائی که ازبابت اسهام ازبانك شاهنشاهی قرض شده و ما آن‌را بسردار جنك و مرتضی قلی‌خان

داده‌ایم هر ساله باید مبلغ دو هزار لیرا ببانك مذکور بپردازند و پرداخت مذکور از آخر سال اودئیل شروع شده و تا آخر سال لوی ئیل که چهار سال تمام میشود بانتها خواهد رسید و در این مدت حکومت بختیاری بدست سردارجنك ومرتضی قلی‌خان خواهد بود باینطریق تمام مبلغ ۸۰۰۰ لیرا بانضمام منافع آن در ظرف چهار سال مذکور باید پرداخته شود و اگر اتفاقا یکی از این دو نفر خدا نکرده مرحوم شود فامیلهای آنها باید متعهد پرداخت بقیهٔ وجه لیرا بشوند و اگر اتفاقا در ظرف این چهار سال که باید سالی ۲۰۰۰ لیرا با منافع بپردازند سردارجنك ومرتضی قلیخان دست از کار کشیده یا معزول شوند باید از سنهٔ اودئیل که ۲۰۰۰ لیرا با منافع باید پرداخته شود تا همان سالی که مالیات و عایدات دیگر بختیاری‌را وصول نمودند وجه مذکوررا بپردازند واز وقتیکه دیگر مالیات و عایدات مذکوررا وصول نمودند دیگر مسؤلیتی برعهده نداشته و کسانیکه وصول مالیات و سایر عایدات بختیاری و چهار محال و پل و کله داری وعایدات معادن نفت‌را وصول مینمایند باید از عهده برآیند

مادهٔ هفتم — در باب مالیات هذه السنهٔ سیچقان ئیل (۱۳ — ۱۹۱۲) بختیاری و باج پلها وکله داری چهار محال و فریدن که خوانین فامیل آنها را وصول می نموده‌اند هریك از اعضای فامیل مسؤل مبلغی خواهد بود که وصول میکنند وباید آن‌را به‌سردار جنك و مرتضی قلیخان تسلیم نمایند

اگر در پرداخت وجوهات مذکور ازطرف آنها اشکالی بظهور رسد سردار جنك و مرتضی قلیخان حق دارند وجوهات مذکوره را از املاك آنها اخذ نمایند

ماده هشتم — ونیز مقرر است که هر عده سوار از ۲۰۰ نفر الی ۲۰۰۰ نفر که لازم باشد سردار جنك و مرتضی قلی‌خان یا هر که با سردار جنك شرکت داشته باشد تهیه نموده بفرستند بشرط آنکه قبل از حرکت بهریك از آنها مبلغ ۱۵ تومان — برای هر عده که لازم باشد — بسردار جنك و مرتضی‌قلی خان داده شود که آنها را بطهران برسانند هریك از خوانین فامیل که بحکومتی تعیین گردد بایستی برای هر عده سواریکه میخواهد سردار جنك و مرتضی قلی‌خان بفرستند مبلغ پانزده تومان بپردازد و آنها خواهند برستاد

مرقومات و مسطورات این نوشته نقض نخواهد شد

نجفقلی بختیاری صمصام السلطنه

علیقلی خان بختیاری سردار اسعد

غلامحسین بختیاری سردار محتشم

لطفعلی بختیاری امیر مفخم

(ملفوف سوم نمره ۲۸۱)

(ترجمه قرار داد)

نظر باینکه بانك شاهنشاهی ایران مبلغ ۴۵۰۰۰ تومان بمدت ۵ سال بما قرض داده‌اند ما امضا کنندگان این قرارداد خودرا منفرداً

و مجتمعاً مسؤل استرداد مبلغ مزبور بانضمام منافع ازقرار سالیانه صدی هفت میدانیم پرداخت اصل وجه ومنافع آن بطریق ذیل خواهد بود .

		تومان	جمع تومان
نوروز ۱۳۳۱ —			
	اصل	هیچ	
	فرع	۲٤٦٧٥و پنجقران	۲٤٦٧٥و پنجقران
۲۱ سپتامبر ۱۹۱۳ —			
	اصل	۹۰۰۰	
	فرع	۱٥۷٥	۱۰٥۷٥
۲۱ مارس ۱۹۱٤ —			
	اصل	هیچ	
	فرع	۱۲٦۰	۱۲٦۰
۲۱ سپتامبر ۱۹۱٤ —			
	اصل	۹۰۰۰	
	فرع	۱۲٦۰	۱۰۲٦۰
۲۱ مارس ۱۹۱٥ —			
	اصل	هیچ	
	فرع	۹٤٥	۹٤٥
۲۱ سپتامبر ۱۹۱٥ —			
	اصل	۹۰۰۰	
	فرع	۹٤٥	۹۹٤٥

۲۱ مارس ۱۹۱۶ —	تومان	جمع تومان
اصل	هیچ	
فرع	۶۳۰	۶۳۰
۲۱ سپتامبر ۱۹۱۶ —		
اصل	۹۰۰۰	
فرع	۶۳۰	۹۶۳۰
۲۱ مارس ۱۹۱۷ —		
اصل	هیچ	
فرع	۳۱۵	۳۱۵
۲۱ سپتامبر ۱۹۱۷ —		
اصل	۹۰۰۰	
فرع	۶۳۰	۹۶۳۰

نوروز ۱۳۳۱ (۲۱ مارس ۱۹۱۳)

(ملفوف چهارم نمره ۲۸۱)

(قرار داد)

ما صاحبان امضای این ورقه متعهد میشویم که بطور صحیح اسهام ذیل‌را که عبارت از ۱۱۶۷۰ سهم معدن نفت بختیاری و ۱۵۵۴۰ سهم کمپانی نفت باشد ببانك شاهنشاهی ایران برای تامین قرضه که بانك مذکور بما خواهند داد و سند علیحدهٔ در تحت مسؤلیت‌ما منفرداً و مجتمعاً برای آن نوشته شده منتقل نمائیم

و نیز کمپانی نفت انکلیس و ایران‌را مجاز میداریم که اسهام

فوق الذکر را ببانك شاهنشاهی ایران تسلیم نمایند ومقرر است که پس از استرداد کل وجوهات قرضه مذکور بانك شاهنشاهی اسهام مزبوررا بما مسترد نمایند

(مهر) علیقلی بختیاری سردار اسعد

(مهر) غلامحسین بختیاری سردار محتشم

(مهر) نصیر بختیاری سردار جنك

(مهر) بختقلی

شهر رجب ۱۳۳۰ (۱۳ ژویت ۱۹۱۲)

(ملفوف پنجم نمره ۲۸۱)

(مکتوب سر والتر تنلی بسردار اسعد)

طهران ۱۹ ژویت ۱۹۱۲ —

جنابا مراسلهٔ شریف مورخهٔ ۱۰ ژویت جنابعالی را که حاوی سواد قرارداد با سردار جنك که بموجب آن بااختیارات تامه بایلخانیگری کل بختیاری تعیین شده واصل گردید

من دولت متبوعه خودرا از اتمام این قرارداد مستحضر ساخته و یقین دارم که این مسئله خیلی اسباب رضایت ایشان شده است که خوانین بختیاری اقدام مجدانه برای استقرار انتظامات خاك بختیاری وراه اهواز نموده ومی نمایند مامورین قونسولخانه اعلیحضرتی بسردار جنك تقویت کامل خواهند نمود که مشاغل مهمهٔ خودرا بانجام برساند ومن ازصمیم قلب امیدوارم که موفقیت حاصل نماید وباید شمارا برای اتمام این ترتیب رضایت بخش تبریك بگویم

در باب شیخ محمره خیلی خوشوقتم از اینکه شما مایل بحفظ مناسبات دوستانه وصمیمی باوی میباشید و تکراراً عرض میکنم که استقرار صلح و مسالمت بین بختیاریها و شیخ نهایت درجه اهمیت دارد

ازدولت متبوعه خود درخواست اجازه نموده‌ام که دو نفر ازمامورین قونسولخانه جنوبی اعلیحضرتی‌را مامور کنیم برای رفع اختلافات بین بختیاریها و شیخ حکمیت نمایند و هر وقتیکه اجازهٔ لازمه بمن رسید از سردار جنك درخواست خواهم نمود نماینده خودرا معرفی نماید و از شیخ هم خواهش کنند نمایندهٔ خودرا معرفی نماید

کمسیون تحقیق مذکور درتمام مسائلی‌که فعلا موضوع منازعه است بانضمام مسائلی که درکاغذ خود مرقوم داشته‌اید تحقیقات بعمل آورده و امیدوارم فیصله قطعی بعمل آید که دیگر در آتیه اشکالی بظهور نرسد (امضاء) والتر تنلی

(ملفوف ششم نمره ۲۸۱)

(مکتوب سر والتر تنلی بسردار جنك)

ازطرف حضرت سردار اسعد سواد قراردادیکه بامضای صمصام السلطنه وسردار اسعد و امیر مفخم و سردار محتشم رسیده وشمارا بحکومت کل بختیاری و چهار محال و کهکلوئیه و بهبهان تا مدت ۵ سال تعیین نموده‌اند برای‌من فرستاده شده

بسیار خوشوقتم از اینکه شما مستقلا و در نهایت اقتدار و

با اختیارات تامه ایلخانی مستقل ایل بختیاری بوده و ۸ مواد قراردادیکه برای من فرستاده شده اقتدار اختیارات تامهٔ که ممکن است بشما میدهد

این نوشتهٔ که ترجمه آنرا برای دولت اعلیحضرتی میفرستم بدولت ما ثابت خواهد کرد که رؤسای حاکمهٔ ایل بختیاری مصمم استقرار امنیت و صلح و نظم در خاك بختیاری و حدود آن بوده‌اند ویقین دارم بسیار اسباب رضایت آنها خواهد گردید

از آنجائیکه بکفایت وامانت وجرئت وپشت‌کار شما اعتماد دارم درصورتیکه کسانیکه وظیفه‌شان تقویت شما است بشماهمراهی کنند برای شما اشکالی نخواهد داشت که خاك بختیاری و راه اهواز را که برای تجارت انکلیس آنقدر ذی منفعت است منظم دارید

مامورین قونسول‌خانه اعلیحضرتی شمارا تقویت‌کامل خواهند نمود و هرگاه محتاج بکمك من باشید من حتی المقدور بشما کمك خواهم کرد

امیدوارم بسلامتی رفته ودر کارخود موفق شوید

طهران ۱۳ ژویت ۱۹۱۲ — (امضأ) والتر تنلی

(ملفوف هفتم نمره ۲۸۱)

(مکتوب سر والترتنلی بکاپیتان گری)

طهران ۱۳ ژویت ۱۹۱۲ —

آقا درموقعیکه اخیراً بطهران آمدید بخوانین بختیاری فشار

آورده شد که اقدامات فوری برای انتظـام خاك خود و مخصوصاً
اعادهٔ وسایل امنیت راه بختیاری بعمل آورند چنانچه بخاطر داشته
باشید خوانین مارا اطلاع دادند که درصدد این هستند این کاررا
بعهدهٔ نصیرخان سردار جنك واگذار نمـایند ولی برای انجام این
مقصود برای او لازم خواهد بود کهمبلغ ٤٠٠٠٠ تومان در مقابل
رهن باج راه قرض کند کمی پس از حرکت شمـا ازطرف
خوانین پیشنهـاد تعیین لطفعلی خان امیر مفخم برای ایالت کرمان و
بلوچستان اعلام شد من بانها رسانیدم که درصورتیکه خوانین داخلهٔ
خاك خود را نتوانند منظم بدارند واضح است که من بهیچوجـه
نمیتوانم پیشنهاد آنهارا بپذیرم آنها سپس حاضر شدند کـه
اسهام کمپانی نفت بختیـاری و کمپانی فرست اکپلایتیشن را برای
تحصیل قرضه رهن گذارند که وجه آن برای تسهیل ماموریت
سردار جنك بمصرف برسد ترتیب این کار فعلا داده شده و
ازسواد دوسیه مذکور شرایطی را که درتحت آن خوانین ٤٥٠٠٠
تومان از بانك شاهنشاهی قرض نموده‌اند معلوم خواهدشد

من بعلاوه سواد اصل و ترجمه نوشته مذکور را کـه
خوانین امضـا نموده و سردار جنك را بمقام ایلخانی گری ومرتضی
قلیخان را بسمت ایل بیگی گری با اختیارات تامه تعیین نموده اند لفاً
ایفاد میدارم

من بسردارجنك نوشته‌ام که ازتعیین وی بسیار خوشوقت
گردید و موفقیت اورا خواهانم وبرای اطلاع شما سواد مراسله

مذکوررا لفاً ایفاد میدارم

اینطور مقرر شده است که شما باید درموقعیکه سردار جنك از اصفهان حرکت میکند همراهاو بخاك بختیاری رفته و در ابتدای کار درموقع قرار ومدار خوانین جزو که‌ازقراریکه فهمیده‌ام فعلا آنجاها نیستند همراهی نمائید

شما اجازه دارید که اهمیت فوق‌العاده همراهی باسردار جنك را بانها تأکید نموده و درصورتیکه لازم باشد آنهاراتهدید نمائید که اگر کاری کنند که مانع از اجرای وظایف ایلخانی و ایل‌بکی جدید شود دولت اعلیحضرتی دلتنك خواهندشد

امیدوارم شما بتوانید بدون اشکال بمقصود خود نائل گردیده و ماموریت سردار جنك موفقیت کامل حاصل خواهد کرد

شما خواهید دانست که اسهام خوانین بختیاری باید ببانك شاهنشاهی تسلیم شود و ازشما خواهش میکنم که‌این کاررا درموقع خود بانجام برسانید (امضا) والتر تنلی

(نمره ۲۸۲)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد کری)

طهران ۷ اوت ۱۹۱۲ —

آقا در باب تلگراف دیروز من افتخار دارم اینك سه تلگرافیکه ازطرف کفیل قونسولگری شیراز برای‌من فرستاده شده و ازکم و کیف اتفاقاتیکه منجر بشکست قشون ژاندارمری تحت‌امر ماژر سیفورت و کاپیتان نیسترم در پنجم ماه جاری از طرف

۵۰۰ نفر قشون غیر منظم تحت امر صولت الدوله گردید لفاً ایفاد دارم

(صولة الدوله موفق بجمع آوری دستهٔ کوچك قشون دور خود شده ومقامی را درسیاخ اشغال نموده و از آنجا بر عبور و مرور قوافل راه شیراز الی بوشهر استیلا دارد)

من دیروز درباب اوضاع شیراز مفصلا باوزیر امور خارجه مذاکره نموده وبجناب ایشان تاکید نمودم لزوم اینکه بفوریت مبلغ ۲۵۰۰۰ تومان برای قوام الملك برای مخارج صرف نظر نشدنی که برای اعزام قشون بر ضد صولة الدوله لازم شده است فرستاده شود واظهار داشتم که محتمل است بواسطهٔ مظفریتی که برای ژاندارمری تحت امر صاحب منصبان سوئدی یافته بر عده قشون وی افزوده شود

علاء السلطنه وعده داده که فوق العاده سعی برای تحصیل مبلغی پول خواهد کرد ولی باعدم امیدواری شانهای خودرا جنبانیده و اظهار داشت که برای آنکه وجوهات برای کرمانشاه فرستاده شود از هرجا ممکن بوده است پول جمع آوری شده و دیگر جائی باقی نمانده است وخزانه هم خالی است

امضا (والترتنلی)

﴿ ملفوف اول نمرهٔ ۲۸۲ ﴾

﴿ تلگراف اسمارت کفیل قونسولگری شیراز ﴾

شیراز ٤ اوت ۱۹۱۲ —

صولةالدوله از غیاب قشقائیها در جنوب استفاده نموده با ۵۰۰ نفر که اکثر ایشان ازغارتگران غیرقشقائی هستنددرتحت امر برادر زن خوددرهٔشیراز ار اتهدیدنموده است وخود اوهمراه آنهانیست غارتگرانی که از طرف قیجه بجلو می آمدند دیرنجان را از رئیس کشکولیها که با ۵۰ نفر بیك شب جنك کرد و بعد عقب نشست گرفتند دیروز هم در راه بوشهر نزدیك چنار راهدار هجوم آوردند لیکن قوافلی که تهدید شده بودند توانستند سالماً بمنزل برسند ولی قشقائیهای کله‌زن که خوش بختانه اتفاقاً در آن حدود بودند از خصم جلوگیری نمودند قوام‌الملك کدخدای دشت ارمن را امر داده است که قوافلی را که بطرف بالا میایند نگاهدارد و قوافلی را که از شیراز حرکت میکنند تاچند روزی نگاه خواهد داشت

خصم فعلا سیاخ را در تصرف دارند و این محل روبروی اولین منزل راه بوشهر است قوام الملك تفنکچیان عرب را احضار کرده است استعداد قشقائی هم وارد شده و میشود این قشون همین که جمع شدند بطرف سیاخ خواهند رفت

ماژر سیفوزت با ۲۰۰ نفر ژاندارم امروز حرکت میکنند که چنار راهدار را اشغال نماید و هنوز تصمیم نموده است که باقشون دولت بطرف سیاخ خواهد رفت یانه و حرکت قوام‌الملك بطرف اعراب بدبختانه بعهدهٔ تعویق افتاده است

مامورین محلی پول بافشنث خیلی کم دارند وسربازها برای حقوق خود داد و فریاد میزنند و مدتی است در تلگرافخانه ایرانی

بست اختیار نموده‌اند وتهدید بورود بقونسولخانه میکنند قوام الملك از آنها جلوگیری میکند لیکن در ۳۱ ژوییت سر از اطاعت پیچیده ویك یك از شهر بدر رفته وعقب قونسولخانه اجتماع نمودند بقصد آنکه بزور داخل شده بست اختیار نمایند

من صاحبمنصبان آنها را تهدید نموده و فقط باین وسیله موفق بمتفرق ساختن آنها شدم واظهار داشتم که اگر سربازها داخل شوند مستحفظین ما شلیك خواهند کرد ووعده دادم که شخصاً بطور غیررسمی برای کشایش کار آنها نفوذ خود را بکار خواهم برد از آن میترسم که این مالیات جزئی هم که وصول میشود بایستی بسربازها داد که آنهارا ساکت نگاهدارد

کمال لزوم را دارد که دسته قشونی برای متفرق ساختن غارتگران وتصرف فیروز آباد فرستاده شود وبرای اینکار قدری کمك مالی لازم است وگرنه قوام الملك یحتمل فقط بتواند آنهارا از سیاخ متفرق نماید که بخواجه بروند و البته همینکه عساکر دولتی بعلت عدم وجوهات لازمه نتوانند آنها را تعاقب کنند دو باره از آنجا مراجعت خواهند کرد

آیا دولت ایران میتواند ۲۵،۰۰۰ تومان به مأمورین محلی بدهد که قشونی فرستاده وغارتگران را متفرق ساخته فیروز آبادرا تصرف نمایند البته ممکن است مبلغی زیاد از بابت مالیات فیروز آباد از اعراب کرفت و اقدامات برضد آنها را عقب انداخت اگر حالا ۲۵،۰۰۰ بمصرف برسد پس از آنکه کارها بدتر شد ۵۰،۰۰۰ تومان

باید خرج شود امید وارم شما بتوانید دولت ایران را ترغیب نمائید باآن مبلغ مامورین محلی را کمك نمایند و بالبته بدون آن مبلغ کاری از پیش نخواهند بود

(ملفوف دوم نمرهٔ ۲۸۳)

﴿ تلگراف کفیل قونسولگری اسمارت بسروالتر تنلی ﴾

شیراز ۵ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دیرز من —

قوام‌الملك همین حالا برای من پیغام فرستاده که ماژور سیفورت با۲۰۰نفر ژاندارم بدون اینکه قبلاباقوام‌الملك مشورت کند امروز صبح علی‌الطلوع برای سیاخ حرکت نمود ۵ نفر ازسواران قوام‌الملك که همراه سیفورت فرستاده که اورا درچنار راهدار کمك نمایند از ماژور مذکور استدعا نمودند قبلاً با قوام‌الملك مشورت نماید ولی او امتناع ورزید قوام‌الملك ازآن میترسید که سیفورت چون باجنك وگریز ایلیاتی آشنا نمیباشد ممکن است عساکر خودرا بشکست سوق‌داده اثربدی برای‌آتیه ژاندارمری وقشون‌کشی حالیه برضدغارتگران صولةالدوله داشته باشد تفنگچیان اعراب امروز بشهر وارد شده و انتظار میرود که قشون امدادی قشقائی فردا وارد شوند

اعراب خیلی خسته هستند و مشکل‌است فردا بتوانند حرکت کنند قوام الملك ارائهٔ طریق میکنند که من نفوذ خود را بکار برده وسیفورت‌را بهاعتدال و میانه روی نصیحت نمایم تا آنکه

قشون دولتی بعساکر او ملحق شوند

چون مأمور نظامی نیستم نمی‌خواهم در امور نظامی ماژور دخالتی کرده باشم که ممکن‌است از دخالت من متغیر شود به علاوه اگر حقیقتاً بسیاخ رفته باشد حالا بایستی داخل میدان جنگ باشند بنا براین من‌درنظردارم که اگر تاظهر ازطرف شماخبری برای من نرسد بقوام الملك اظهار نمایم که کمان نمی‌کنم مداخله صلاح باشد

(ملفوف سوم نمره ۲۸۲)

(تلگراف کفیل قونسولگری اسمارت بسر والتر تنلی)

شیراز ۶ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دیروز من —

ماژور سیفورت وکاپیتان نیسترم با ۸۰ نفر سوار و ۱۸۰ ژاندارم‌پیاده ویك عراده‌توپ بطرف دیرنجان حرکت کرده نزدیك آنجا باقشون صولة‌الدوله مقابل شدند قسمت معظم ژاندارمهای بدون‌خالی کردن کلوله فرار نموده خصم آنها را احاطه نموده بدون مقاومت تسلیم شدند بقیهٔ قشون باصاحبمنصبان سوئدی خود تا مدتی جنگیدند ولی اثری برآن مترتب نشد وتوپرا که مخزن باروتش ترکید ول کردند ژاندارمها بطورعموم متفرق‌شده وفرار کردند و صاحبمنصبان سوئدی مجبور شدند باعدهٔ کمی مراجعت نمایند همراهان صولة‌الدوله سعی دردستگیری آنهانمودندلیکن آنهاموفق بمراجعت‌بچنار راهدار شدند

اگرچه سه‌جای اسب سیفورت گلوله برداشت وشکم خود اوهم مجروح شد ولی زخمش مهلک نبود عده از طرفین مقتول شدند و ظاهراً خصم تمام تفنگ هارا گرفته و فقط چهارده قبضه از آنها باقی مانده است صاحب منصبان سوئدی دیشب مراجعت کردند و ژاندارمهای متفرق شده یکی‌یکی میآیند از قرار معلوم آنها برای مدت حرکت در آن نقاط بی‌آب آب همراه برنداشته بودند وبیم‌آن میرود که بسیاری از مجروحین آنجا خواهند مرد مگر آنکه خصم آنهارا نجات دهد همراهان صولة‌الدوله درکوههای کوچکی بودند که روی آنهارا سنگر بندی نموده وظاهراً دور ژاندارمهارا که عادت بجنگ نداشته واز آن نقاط بصیرتی ندارند باکمال سهولت محاصره نمودند محتمل خصم اسرارا مستخلص خواهد ساخت

این حادثه فجیعه هرقدر که ممکن است اثربدی بر اردوکشی حالیه خواهد داشت چرا که شکست فاحش عساکر دولتی اسباب تشویق خصم شده ویاغیان جدید تولید خواهد نمود

(نمره ۲۸۳)

(مکتوب مسروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۷ اوت ۱۹۱۲ —

آقا — درباب تلگراف ۲۰ ماه گذشته من افتخار دارم اینک سواد مراسله را که از طرف قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه رسیده ورابورت حرکت عساکر دولتی را از شهر میدهد لفاً ایفاد میدارم

امضاء (والترتنلی)

(ملفوف نمره ٢٨٣٠)

﴿ مکتوب قونسول مکدون بسر والتر تیلی ﴾

کرمانشاه ۱۶ ژویت ۱۹۱۲ —

آقا — افتخار دارم راپورت دهم که تمام بختیاری‌ها و مجاهدین در ۱۲ برای بیستون حرکت کردند و فعلا در صحنه که یك منزلی آنجا است میباشند چیزی که اینجا باقی است رژیمان فدائیان همدان و قریب ۵۰۰ نفر از سواران شخصی فرمانفرما و عساکر محلی میباشد و انتظار میرود بیشتر آنهائیکه میمانند عساکر محلی باشند رؤسای قشونی ناراضی بودند از اینکه آنها را بیکار و متفرق در شهر نگاه دارند و شکایت داشتند از اینکه چرا در موقعیکه عده از آنها میخواستند نزد فرمانفرما رفته و درخواست عفو از وی نمایند او آنهارا حضور نداده و گفته بود وقت دیگر نزد او بروند و از حضور ندادن فرمانفرما استنباط میکنند که او به آنها نمی‌تواند اعتماد نماید روز ۱۴ من فرمانفرمارا در قونسل گری روس ملاقات نمودم او بمن اظهار داشت که عساکر مذکور بدون اجازه او حرکت نموده اند و حضور ۳۰۰ نفر از مجاهدین بایك توپ ماکزیم و دو عراده توپ لازم بود چرا بسیاری از عساکر محلی طرفدار یاغیان میباشند و حضور دسته کوچکی از عساکر قابل اعتماد از آنها جلوگیری خواهد نمود که به آتریك‌های سالارالدوله تن در ندهند ما دو در لزوم این مسئله موافقت رأی حاصل نمودیم و در آنباب مخابراتی نموده و تلگرافات خودرا توسط پستهٔ همان روز بهمدان فرستادیم

از اطلاعاتی که از آن وقت تاکنون بمن رسیده میخواهم اظهارات فرمانفرمارا درباب اینکه عساکر مذکور بدون اجازه او حرکت کردند باور نکرده و باور داشته باشم که مقصودی در پرده دارند وعقیده من براین است که حضور دسته از عساکر قابل اعتماد لازم باشد بسیاری از همراهان سالارالدوله از راههای مختلف خودرا بفرمانفرما میرسانند که ازاو درخواست عفو نمایند ومراجعت آنهائیکه متعلق بشهرند اگر حکمران عساکر قابل اعتمادی در آنجا نمیداشت ممکن بود سبب تولید انتریکهای دیگر گردد بعلاوه هرج ومرج در کردستان شیوع دارد

سالارالدوله بانظرعلیخان امرائی سردار اکرم در الیشتر لرستان است وقریب ۷۰۰ نفر همراه دارند لکن نظرعلی بافرمانفرما اتصالا مخابره مینماید واز قراری که مذکوراست سالارالدوله را درعوض حکومت لرستان تسلیم خواهد نمود ولی نمیتوانم باین مسئله اطمینان داشته باشم ونیز میشنوم که سالارالدوله به فرمانفرما پیشنهاد نموده است که درصورتیکه حکومت لرستان بانقطه دیگر ایرانرا بوی بدهند مطیع دولت خواهدشد کسیکه این اطلاع را بمن داده است یکی از پناهندگان سابق است که برای فرمانفرما پیغام آورد

امضاء (مکدول)

(نمرهٔ ۳۸٤)

﴿ مکتوب سروالترتنلی بسرادواردگری ﴾

طهران ۱٤ اوت ۱۹۱۲ —

آقا — درباب تلکراف ٦ اوت ومراسله ۷ شهر جاری خود درموضوع لطمه که باستعداد ژاندارمری دره شهر جاری نزدیك شیراز وارد آمده افتخار دارم اینك سوادهای مخابرات و مذاکرات تلکرافی را که بین سفارت وقونسولکری شیراز بعمل آمده افاداً ایفاد دارم

مذاکره هم باکانل یالمارسن داشته‌ام واو بمن اظهار داشت که نظر بانچه تاکنون بوقوع پیوسته تصمیم نموده است که تااندازه نقشه خودرا برای محافظت راه بوشهر الی شیراز تغییر دهد و او شخصاً همیشه مخالف تاسیس دسته علیحده ژاندارمری در شیراز بوده است لیکن دولت ایران اورا مجبور نموده‌اند که بر خلاف میل خود این رویه را اتخاد نماید الحال درنظر دارد که بعقیده اصلی خود عطف نموده وقشون مخصوصی برای راه شیراز الی بوشهردر طهران تهیه نموده ۳۰۰نفر که فعلا درشیراز هستند بگذاردددوره تعلیمی خودرا انجا باتمام برسانند کانل یالمارسن امیدوار است که ۷۰۰ نفر عساکر تعلیم یافته با اسلحه صحیح دربهار آتیه در راه مذکور حاضر برای خدمت داشته باشد او بعلاوه اشعار نمود که حادثه فجیعه نزدیك شیراز درحقیقت باعث تاخیر اقدامات نخواهد کردید چراکه اوقبل از این میدانست که برای ژاندارمری ممکن نخواهد بود درماه آکتوبر چنانچه‌انتظار میرفت کنترل ومحافظت راه‌را بعهده کیرد

کانل یالمارسن اکرچه ازلطمهٔ که‌در شیراز وارد آمده بسیار محزون بود از بابت کفایت آتیهٔ ژاندارمری ظاهراً امیدوار و از ترقی وپیشرفت عمومی آنها راضی بود   امضاء والتر تنلی

ملفوف اول نمره ۲۸٤

تلگراف سرو الترتنلی باسمارت کفیل قونسولگری

طهران ۷ اوت ۱۹۱۲ — من اهمیت زیاد فرستادن ۲۵۰۰۰ تومان را بفارس بحکومت مرکزی تاکید نمودم وزیر امور خارجه وعده میدهد که برای تحصیل وجه مذکور کوشش نماید و دولت سختی اوضاع را بخوبی درك میکنند لیکن تا زمانیکه شرایط قرضه جدید انگلیس وروس بانجام نرسد پول در خزانه موجود نخواهد بود وکار بجای بسیار نازکی رسیده است وعدم میل دولت ایران بقبول تقاضای دولت روس برای امتیاز احداث خط آهن ازجلفا بتبریز و توسعه شعبه از آن تاشمال دریاچه ارومیه اسباب تاخیر اتمام عمل قرضه جدید انگلیس وروس گردیده است

برای من امکان نداشت که برحسب تلگراف ۵ اوت شما که خیلی دیر بمن رسید اقدامی بنمایم اقدام شما در اینکه سعی نکردید ماژور سیفورت را از حرکت بازدارید خیلی صحیح وبقاعده بود

(ملفوف دوم نمره ۲۸٤)

تلگراف اسمارت کفیل قونسولگری بسر والترتنلی

شیراز ۱۸ اوت ۱۹۱۲ — اوضاع عمومی — تعویق حرکت قوام الملك بطرف ایلات خمسه همان اثری راکه انتظار میرفت ودر قسمت آخری تلگراف ٤ خود بدان رجوع نمودم ظاهر ساخته است میرزا فضل الله خان نایب الحکومه خمسه تلگراف میکنند که ماندن او در میان ایلات بیفایده است مگر آنکه قوام الملك تااول رمضان بدانجا برو

واعراب وباصریها وبهار لوها بدستجات یکصد نفری در راه بطرف
اصفهان ویزد وکرمان هستند وکلا نتران مطیع دولت هم نمیتوانند
وبیش از این ازمردان خود جلوگیری نمایند
قوام الملك فعلا قریب ۱۰۰۰ نفر از اعراب و ٤۰۰ نفر ازتفنکچیان
قشقائی همراه دار دوپولی ندارد که بانهابدهد واوهنوز آنهارادرتحت
مرخود نکاهداشته است اگرچه البته درداخل وخارج شهر مثل
قشون غیر منظم دولت که برای جنك میروند مشغول دزدی میباشند
قوام الملك بامشورت بامن احتیاطات لازمه برای حفظ خانهای اتباع
انکلیسی که دوراز قونسوالخانه واقعند نموده لیکن فعلا انتظار
هیچکونه خطری ندارد تفنکچیان باصری و عرب را احضار نمود
نتظار دارد که تاچند روزدیکر ٤۰۰۰ الی ۵۰۰۰ نفردره
شهر حاضر داشته باشد البته درذکر عده قشون بایستی اغراق
کوئی شرقیان رادرمد نظر داشت لیکن حضور عده زیادی ازسارقین
ایلیاتی درشهر مطبوع نمیباشد ازپیغامی که عسکرخان باتلفون امروز
فرستاده ظاهراً معلوم میشود که ممکن است تحصیل عده دیکران
اعراب برای قوام الملك اشکال داشته باشد ومحتمل است که بواسطه
شکست خوردن ژاندارمها براین اشکال افزوده شود
عساکر کشکولیها وفارسیمد انها در حدود خانه زنیان جمع میشوند و
فعلا توجه خودرا محصور بخورد کردن مقره های تلکراف مامصروف
داشته‌اند که راه بوشهرهنوزمسدود است سیمهای تلکراف
طرف شمال‌هم البته روزبروز بطور منظم ازکار میافتند

همراهـان صولت الدوله تاکنون بی کار بوده‌اند و فقط کاری که کرده‌اند به قره باغ که بطرف ٥ میـلی شهر واقع است هجوم آورده‌اند

قوام الملك تا زمانیکه قشونش جمع نشـده برای مقابله با خصم حرکت نخواهد کرد چرا که امیدوار است که در صورتیکه پول بتواند تحصیل نماید ایندفعه دیگر کاررا یکسره نماید

سربازانیکه حقوقشـان داده نشـده بود دیروز برای من پیغام فرسـتـاده شکایت کردند از اینکه من در کمك آنهـا قصور ورزیده‌ام و مجدداً تهـدید به بست اختیـار نمودن کرده‌اند عادت قونسولخانها سابقاً براین بوده است که سربازهای بستی‌را قبول نمایند لیکن باحضور سربازهای هنـدی داخل ودور قونسولخانه که زبان نمیداننـد من نمیتوانم متحمـل خطر قبول نمودن سربازهـا بشوم که ممکن است تولید نقار نموده ومنجر بحوادث تاسف انگیز شود بنا براین من در نظر دارم کـه اگر نتوانم بطفره و تعلل دیگر سربازهارا سـاکت نگاهدارم چند نفر از صـاحب منصبان آنهارا بطور نماینده‌گی قبول نمایم بست اختیار کنند

(نمره ۲۸٥)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲٦ اوت ۱۹۱۲ —

اردو کشی روس برای شاهسونهـا —

تلگراف ذیل مورخه ۲٦ اوت از طرف کفیل قونسولگری

انکلیس مقیم تبریز رسیده است : —

در ۲۳ اوت قریب ۷۰ نفر از مقتولین و مجروحین روس را از اردبیل بانجا آوردند اکرچه شهرت داده‌اند که روسها شاهسونهارا شکست داده‌اند شیوع دارد که شکست فاحشی خورده و مجبور بحرکت و عقب نشستن از اهر شده‌اند

(نمره ۲۸۶)

تلکراف سر ادوارد گری بسر والترتنلی

وزارت خارجه ۲۶ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۱ و ۲۳ اوت شما —

ممکن است اکر بخواهید اقساط دیگر ۲۵۰۰۰ لیرائیرا که بحساب شما منتقل شده بدهید بشرط آنکه وجه مذکور بمصرف ژاندارمری که فعلا درفارس هستند ویا انکه بایستی در بهار آتیه بانجا فرستاده شوند برسد

(نمره ۲۸۷)

تلکراف سر ادوارد کری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۲۶ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلکراف ۲۳ اوت شما — اوضاع مالیه

اکر دولت ایران ازاظهارات من در پارلمان که خودرا کاملا مسئول آن دانسته و تازمانیکه اوضاع راههای جنوبی بحال حالیه باقی است حاضر تغییر آن نیستم متغیر میباشند بایستی پیشنهادات قطعی برای قرضه بنمایند.

(نمره ۲۸۸)

تلگراف سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ۲۶ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۳ اوت سرو الترتنلی — ژاندارمری —

چون بسیار لازم بود که در این موقع باریك نگذاریم بواسطه عدم پول فلجی عارض ژاندارمری شود من سروالترتنلی را اجازه داده‌ام که سهم مساعده دولت انگلیس را بدهد بتصور اینکه سهم دولت روس هم بهمین زودی داده خواهدشد

(نمره ۲۸۹)

تلگراف سرجارج بوکانان بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۲۶ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲٤ اوت طهران —

وزیر امور خارجه بمن اظهار میدارد که چون دولت ایران راضی شده‌اند که درموضوع راه آهن جلفا داخل مذاکرات شوند او ازوزیر مالیه درخواست میکنند که فوراً ۲۵۰۰۰ لیرابدهند

جناب معظم‌له نیز اظهار داشت که اومیداند وزیر مالیه راضی بپرداخت وجه دیگری نخواهند شد تا آنکه امتیاز اعطا بشود

(نمره ۲۹۰)

تلگراف سر جارج بوکانان بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۲۶ اوت ۱۹۱۲ —

جواهرات دولتی ایران — لطف نموده بتلکراف ۲۴ اوت طهران رجوع کنید — امروز مسیو سازانف را ملاقات نمودم و جناب معظم له وعده داد که فوراً برای مسیو پوکلیوسکی تعلیمات تلکرافی بفرستد واظهار تاسف نمود از اینکه بعلت فراموشی تعلیمات مزبور را قبل ازاین نفرستاده بود و اظهار داشت که از مطالبیکه من باو عنوان نمودم ظاهراً چندان احتمال تحصیل رضایت دولت ایران برای فروش جواهرات نمیرفت

(نمره ۲۹۱)

مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۹ اوت ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم که سواد مراسله را که کفیل قونسولگری انکلیس مقیم شیراز درموضوع اوضاع طرق فارس وژاندارمری که صاحب منصبان سوئدی تشکیل میدهند نوشته لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۲۹۱)

مکتوب ماسمارت کفیل قونسولگری بسر والتر تنلی

شیراز ۱۵ ژویت ۱۹۱۲ —

آقا من میخواهم بتقدیم ملاحظات و نظریات خود در باب اوضاع راههای فارس و ژاندارمری که در تحت امر صاحب منصبان سوئدی تشکیل میگردد مبادرت ورزم

شیراز بسیار برای تجارت انکلیس دارای اهمیت است

بجهة اینکه مخزن و انباری تشکیل میدهد که صادرات ایالات از
قبیل تریاك و کتیرا برای حمل ببوشهر بدانجا وارد میشود و
مرکزی است که از آنجا مال التجاره که از راه بوشهر وارد
میشود برای سایر نقاط تقسیم وحمل میگردد نقـاط عمـده آنکه
این مال التجاره بدانجا ها میرود اصفهان و یزد و نواحی فارس
است این دومحل زیادتر از سایرین مهم است وفعلا ابواب تجارت
منظم با آن چه از حیث صـادرات وچه واردات مسـدود است
با اوضاع رضایت بخش حالیه راه سرحد در تحت حفاظت ایلخانی
قشقائیها خرید و فروش مقدار جزئی مال التجـاره امکان دارد
که با دهات امتداد راه جریان داشته باشد لیکن روی هم
رفته مقدار این مال التجاره خیلی کم وبیمعنی است نقاطیکه
اجناس خارجه را که وارد شیراز میشوند ممکن است درآنجـا
ها بفروش رسانید طرف مشرق و مخصوصاً جنوب شرقی فارس
است حالیه دولت حق اسماً هم اقتداری در اکثر این نقاط که
راه عبور ومرور قوافل عمومی بدانجا ها مسدود است ندارند و
گاهگاهی یك قافله بواسطه دادن مبلغ زیادی بایلات خمسه با خطر
زیاد میتواند در بعضی از نقاط این نواحی دور بزند لیکن
میزان گران کرایه با این اوضاع بانضمام خطری که متلازم آن
است این قسم خرید و فروش را غیر معلوم وکم فایده میکنند
از قراریکه در یافته ام محافظت و قراولی ژاندارمری محدود بخط
عمده میباشد و مساعی آنها پیشرفت داشته باشد یا نداشته باشـد

برای فارس شرقی وجنوب شرقی چندان فایده نخواهد داشت برای تجارت انکلیس چندان امید تجدید و توسعه نمیباشد مگر اینکه باب ایاب و ذهاب قوافل و خرید و فروش دوره گردها بنقاط مذکوره مفتوح گردد

موفقیت ژاندارمری در هر صورت باعث افتتاح دو مرکز ومحل فروش عمده تجارت فارس خواهد گردید که عبارت از اصفهان ویزد باشد زیرا که اگر ژاندارمری بتواند راه بسته اصفهان را منظم بدارد دیکر استقرار امنیت در قسمت کوتاه راه یزد که از راه اصفهان در شمال ده بید جدا شده تا ابرقوه میرود چندان اشکالی نخواهد داشت بعلاوه پیشرفت ژاندارمری در راه معظم هم بواسطه اقدامات سختی که لازم است در ابتدای امر بشود وهم بواسطه اثرات معنوی افتتاح راه تجارتی بوشهر الی اصفهان فوق ـ العاده اقتدار دولت را در آن ایالت بطور عموم زیاد کرده و طبعاً باعث بهبودی اوضاع نواحی خارج آن خواهد گردید

راه معظم بین بوشهر و اصفهان حالیه بحالت تألم انکیزی است قسمت راه از شیراز الی اصفهان فعلا برای ایاب و ذهاب قوافل وحتی برای مسافرین مسدود است مگر آنکه عده زیادی مستحفظ یعنی یك قشون نظامی همراه ببرند در ماههای تابستان ایلات عرب که دست رسی بانها امکان ندارد هرگونه ایاب و ذهاب منظم را در آن راه ممتنع مینمایند و در ماههای زمستان بواسطه ایلات نشینی وچهار راهی وسایر سارقین متفرقه از دهات قسمت

از شیراز الی ده بید بسیار نا امن میشود لیکن قوافل در تحت محافظت مستحفظین زیاد میتوانند عبور ومرور کنند اگر چه گاهگاهی بانها هم دزد میزند در بهار وپائیز قسمت از آباده تا امین آباد را اگر چه غارتگران کهکلوئی با نظم فوق العاده اشغال نموده و غارتگری زیاد مینمایند دهاتیان سرحدی و اهالی شلکستان و سایر دهات مجاور راه هم در پائیز وزمستان و بهار در این راه دست اندازی میکنند و همینکه قشقائیها بطرف ییلاق میروند عموماً سرقتهای تابستان بین آباده وامین اباد بدون رضایت باطنی آنها صورت نمیگیرد اگرقسمت راه از آباده‌الی‌امین‌آباد درتحت مراقبت یك ایلخانی باشد که مثل حالا با دولت دوستی دارد در ماههای تابستان نسبتاً امن خواهد بود حضور اعراب سیار در این ماهها بین آباده و شیراز قوافلیرا که از اصفهان ایاب و ذهاب مینمایند مجبور میکنند که فقط راه سرحد را اختیار کنند و حتی قوافلیکه از یزد ایاب و ذهاب میکنند در طریق سرحد عبور کرده و از راهیکه از ابرکوه بسورمق رفته و نزدیك اسپاس براه سرحد وصل میشود میروند از زمانیکه اقتدار دولت در فارس سلب شده فقط راههائیکه نسبتاً رضایت بخش بوده است راههائی بوده اند که از خاك قشقائی میگذرد وکلی در تحت حفاظت ایل مذکور است راههای جره و فیروز آباد و سر حد حتی در تحت حفاظت ایلخانی که مخالف دولت باشد بطور عموم امنیت داشته و راهداری معتدلی میدادند و آن راهداریرا ایلی

که بیشتر از آن محافظت میکرد میگرفت در این تابستان حال
راه سرحد هم همینطور بوده است و البته راهداری
گرفته میشد ولی باندازه که در راه بوشهر اخذ میکردید و قوافل
و بسته میتوانستند با امنیت عبور و مرور کنند و میزان کرایه
اگرچه گران بود نسبت بمیزان گزاف راه بوشهر بهتر بود
اشکالات راه تلگرافی بوشهر الی شیراز در این است که در
تحت حفاظت چند نفر است و عموما قسمت مابین کمارج و
شیراز مغشوش است و این قسمتی که در تحت نفوذ قشقائیها
است اسباب اشکال تامین راه مذکور میباشد درماه نوامبر ۱۹۱۰
حکومت مرکزی صولت الدوله را ترغیب نمودند که از پلتیك
تغییردادن راه قوافل را براههای جزو صرف نظرنموده و مسئولیت
راه تلگرافی بوشهر را از شیراز تاحدود خاك کمارج بعهده گیرد
نتیجه این کار بسیار یاس آور بود و سرقتها فورا بوقوع پیوسته
و صولت الدوله چون نتوانست بدون کمك رؤسای محلی راه را
محافظت کند مجبور گردید که در اخذ راهداری با آنها
شریك گردد اینکار البته بر اخذ راهداری غیر مشروع در قسمت
راه از شیراز الی کمارج طبعاً افزوده و از کمارج تابوشهرهریك
از خوانین محلی همین قبیل راهداری اخذ نموده نتیجه این شد
که کلیه مبلغ راهداریها ئی که در راه تلگرافی گرفته میشود خیلی
زیادتر از وجوهاتی بود که در راه جره یا فیروز آباد ماخوذ
میگردید پس از شکست کار صولت الدوله در ماه اکتوبر
سال گذشته راه شیراز تا تنکه ترکان بخوانین کشکولی سپرده

شد و محمد علیخان رئیس آنها بحکومت کازرون منصوب گردید
این خوانین هم درسهم بردن از منافع راهداری بارؤسای محلی
ادامه دادند و مسئله راه بسیار درهم و برهم شد بواسطه دشمنی
های سختی که از حکومت نظام السلطنه تولید کردید و از
تجزیه قشقائیها که رؤسای جزو آنها همیکه روز بروز خود را
از تحت امر ایلخانی مستقل دیدند ازمسؤلیت حفاظت آن دانسته
و هرگونه اجحاف و زیادروی رامعمول داشتند خورشیدخان
تابهار سال ۱۹۱۱ تنك ترکان و راهدار و ناحیه شاه پور را
که مجاور آن است بعلاوه دره کمارج درتصرف خودداشت واین
قسمت‌راه‌را در کمال نظم نگاهداشت اگر چه اوهم مثل سایر
رؤسای امتداد راه راهداری میگرفت نظام السلطنه بتحریك صولت
الدوله‌یك اقدام بی‌نتیجه وحمله بی ثمری در مورد کمارج بعمل
آورده و خور شید خان را از انجا بیرون کرده محل مزبور
بغارت رفت و محمد علیخان که دراین اقدامات زحمات زیادی
متحمل شده بود شاه پور را تصاحب نمود خورشید خان در
دره کمارج محل معتبری‌را اشغال نموده ولی نتوانست شاه‌پور را
باز ستاند و این محل درید تصرف محمد علیخان باقی مانده و
راهدار و منتهی نقطه بشمالی تنك تر کانهم در حیطه تصرف وی
در آمد عده از کارچیها که از روی خیانت با خورشید خان
جنگیده بودند نزد محمد علیخان پناهنده گردیدند این‌اشخاصی که
محمدعلیخان مجبورشد با آنها ازدر آشتی داخل شود یك منشاء

اغتشاش راه بودند و از روی اجحاف از قوافل راه پول گرفته
و نسبت بانها و مسافرین بی احترامیهای فوق العاده مینمودند
یکی از آنها موسوم بعلیمحمد کازرجی که هنوز کاروانسرای
راهدار سپرده باوست در حمله بعساکر ما در آن نقطه شرکت
داشت از طرف دیگر خورشید خان که بواسطه تعدیات نظام
السلطنه متحمل خسارات مالی زیاد شده سعی داشته است که جای
خسارات مذکور را بوسیله اخذ راهداری و خورده دزدی
قوافل پر نماید اینمسئله لازم نیست اظهار شود که خصومت
موجود مابین محافظین دوقسمت مجاور راه بسیار بر غیر معلومی
اوضاع راه مذکور افزود وبدتر ازهمه تغییر و تنفر روز افزون.
کازرونیها از قشقائیها منجر بیك منازعه آشکار و استعفای اجباری
محمد علیخان از حکومت آنجا گردید کشکولیها در مقام تلافی
برآمده و عبور و مرور قوافل را از تنك ترکان بشاه پور و از
آنجا از راه نودان بمیان کتل منحرف نموده باینطریق کازرونیه
را از منافعی که بواسطه قوافل میبردند محروم ساختند بعلت
شیوع مرض مگس عبور و مرور قاطر دراین‌راه در تابستان بسیار
مشکل است خورشید خان و کازرونیها سپس برضد قشقائیها
متحد شده وقافله را از معبرخیلی سرازیر پرتگاهی از راه
برودن بکازرون عبورداده‌وباینطریق‌راه راهدار را بکلی ترك‌نمودند
این قوافل همینکه از کازرون گذشته مجددا از نقاطیکه در تحت
حکمفرمائی قشقائیها است عبور نموده برای آنکه از راه نو...

نیامده بودند مجبور بتادیه مبلغ گزافی شدند این خصومت بین اهالی و قشقائیها اسباب سد موقتی راه و اوضاع غیرمعلومی‌شده و اینمسئله بعلاوه اجحافات مستحفظین راه و رؤسا اسباب گرانی قیمت کرایه شد و میزان آن خیلی گزاف شده است قشقائیها از زمانیکه شروع کرده‌اند بطرف شمال بروند مجبور شده‌اند که راه‌را کاملا بدست رؤسای محلی واگذارند و آن را از راه تنگ ترکان الی شیراز قطعه قطعه به‌آنها اجاره داده‌اند ورؤسای مذکور از قوافل آن قدر راه داری میگیرند که وجه اجاره خود را پرداخته ومداخل خودرا هم برند تعیین عین مبلغ راه داری که گرفته میشود آسان نیست زیرا که قاطر داران برای گران کردن میزان کرایه درمبلغ آن مبالغه واغراق میکنند گذشته از آن میزان راهداری نسبت باشخاص مختلف است و قشقائیها قاطر داران کازرونی‌را بیشتر از قاطر داران سایر نقاط اذیت میکنند روی هم رفته بحتمل برای هردفعه که عبور میکنند قاطر داران باید برای هر رأس قاطر سه‌قران بدهند قراولان راه هم هرقدر بخواهند از بارها قند وچائی برمیدارند وحتی از هرگونه مال‌التجاره‌هم که میل کنند خورده دزدی میکنندوالبته علیق را هم در راه بقیمت گزاف بقاطر داران میفروشند

من در باب اوضاع الم انگیز مهمترین راه تجارت انگلیس در ایران بمأمورین محلی متوالیاً و صمیمانه اظهارات نموده ام مأمورین محلی بدون پول یاعساکر نمی‌تواند هیچگونه اقدام متهورانه بنمایند و فقط

امیدی که میتوان داشت که در این اوضاع مؤلمه حالیه قدری تسکین حاصل گردد و برای بهبودی دائمی خط معظم از شیراز به آباده اقدام برضد اعراب لازم است اگر حکومت مرکزی اجازه دهند قوام الملك درنظر دارد که شخصاً حرکت کرده واین ایلات اغتشاش طلبرا سرکوبی دهد وامیدواراست که بکمك رؤسائی که نسبتاً مطیع میباشند واستعدادی که از طرف ایلخانی فرستاده شود متمردین آنهارا تخویف نماید ولی مشکوك است که آیا هرگونه اقدامی ازطرف وی اسباب افتتاح راه پستی شمال درتابستان خواهد شد یانه برای بهبودی دائمی قسمت از آباده تا امین آباد اقدامات شدید برضدطایفه بویر احمدی لازم است ومحتمل بنظر نمی آید که در آتیه نزدیك چنین اقدام بعمل آید مگر آنکه بختیاریها این ایل اغتشاش طلب را سرکوبی دهند

درباب راه بوشهر از قرار معلوم علل و اسباب طبیعی فوق الذکر بهانضمام فشار دائمی قوام الملك وپیش آمد راه بردون کاررا برکشکولیها سخت کرده است

محمدعلیخان بقوام الملك اعلام نموده است که قراولان را از راه نودان برداشته است وعلی محمد کازرجی در راه دار بقوافل اطلاع داده است که از هرراهی که می خواهند میتوانند بروند از این معلوم میشود که کشکولیها بالاخره راضی شده اند که عبور ومرور مجدداً ازراه معظم بشود درهرصورت قسمت راه از کازرج بشیراز امنیت حاصل نخواهد کرد مگر آنکه بین کازرونیها و قشقائیها اصلاحی بشود یا انکه

کازرون مجدداً بقشقائیها واگذار شود براو نیل بمقصود اول لازم است هرقدر زودتر حاکم بیطرفی بکازرون فرستاده شود نصیر دیوان کلانتر کازرون که فعلا آنشهر سپرده باوست باخوانین کشکولی مخالفت بسیار دارد در صورتیکه حاکم بیطرفی درکازرون باشد ممکن است در خصومت ورزی و تکدر کشکولیها اعتدالی حاصل شده ودسترسی به آنها آسانتر شود

ودرهرصورت وضع سلوك وروبه محمدعلیخان که از زمان حمله بلا تابیه برعساکرما ظاهرآامر بروی مشتبه شده وزیاده از اندازه بقدرت خود اعتماد میکنند مشوق نمیباشد ممکن است بواسطه ترسی که ازمحمدخان پسر عموی خود دارد بتوان به او فشار آورد وبوسیله افتتاح موقتی راه جره بکمك قشقائیهای فارسیمدان که در این تابستان درحدود شیراز نگاه داشته شده اند میتوان یك قسم دیگر فشاری به او وسایر خوانین کشکولی وبهمین طور دشمنان آنها که در جزو اهالی نقاط واقعه درامتداد خط تلگرافی ساکنند وارد نمود بواسطه افتتاح راه جره که ممکن است مذاکرات اصلاح را تسهیل نماید خسارت مالی زیاد بهر دوطرف وارد خواهد آمد

ودر صورتیکه باصلاح نتوان موفق گردید راه حل مسئله ظاهراً این است که بقوه قهریه مجدداً شخصی از قشقائیها بحکومت کازرون نامزدشود ومنافع مخصوص اهالی فدای منافع عمومی راه گردد بانجام رسانیدن این ترتیبات آسان نخواهد بود و ممکن است اسباب اشکالات فوق الطاقه ومسدود گردیدن موقتی راه گردد بعلاوه انصاف

نیست که بواسطه این اقدام برقوه نزیاده ازاندازه حالیه قشقائیها افزوده شود که هم غیر مطلوب و هم مورد اعتراض میباشد باوجود این باید بخاطر داشته باشیم که از چندین سال باینطرف قشقائیها کازرون را در جزو اداره خود داشته و خوب میتوان فهمید که تغییر آنها ازخارج شدن آنمحل از حکومتشان تاچه اندازه است

من در ضمن مذاکرات غیررسمی با ماژور سیفورت سعی کرده ام که او ضاع راه و ترتیبات پلتیکی آن ایالت را برای او توضیح نمایم البته ممکن نیست بتوان ازصاحبمنصبان اروپائی که بزبان یا اوضاع و مقتضیات مخصوص مشرق آشنا و بصیر نیستند انتظار داشت که بفوریت از او ضاع درهم برهم فارس مسبوق و مستحضر گردند ماژور سیفورت ظاهراً آدم منصف فعال با کفایتی است و شکی ندارم که بمرور زمان آن تجربیات لازمه را که برای فهم اوضاع محلی لازم است کسب خواهد کرد

من امید وارم که شروع اقدامات و عملیات ژاندارمری موجب یاس و حرمان نخواهد گردید و خیلی بهتر است که ژاندارمری در شیراز نگاهداشته شده و روز بروز بعده و کفایت آنها افزوده شود تا آنکه بواسطه اقدام بیموقع و قبل از وقتی دوچار خطرات مصیبت آمیزی نشود ودرصورتیکه درشیراز نگاهداشته شود متدرجاً یك قشون منظمی را تشکیل خواهد داد شبیه ببریگاد قزاق که هم اسباب تقویت اقتدار دولت شده وهم در صورتیکه لازم باشد بامدد عساکر غیر منظم دولت برای قلع و قمع اشرار بکار برده خواهد

شد و بموقع برای حفظ راه تعیین خواهد گردید

(امضاء) اسمارت

(نمره ۲۹۲)

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۹ اوت ۱۹۱۲ —

مالیه ایران — راجع بتلگراف ۲۶ اوت سنت پطرز بورغ وزیر امور خارجه دیروز بمن موکداً اظهار داشت که دولت اعلیحضرتی باید فوراً تمام مبلغ ۱۰۰۰۰۰ لیرائیرا که دولت ایران میداند برایش تهیه نموده‌اند بپردازند جناب معظمله صمیمانه احتیاج بسیار دولت ایران رابرای کمك مالی متجاوز از ۵۰۰۰۰۰ لیرائی کهٔ .ولتین درصدد قرض دادن هستند بمن تاکید نمود اشعار داشت که ۱۰۰۰۰۰ لیرای سهم انکلیس را برای شیراز تخصیص نموده و ۱۵۰۰۰ لیرا ازسهم روس بعلت آنکه فرمانفرما عایدات کمرکات کرمانشاه را ضبط نموده بودتوقیف شده است و بنابر این در هر صورت نصف وجه قرضه مشترك از میان رفته است

من درجواب اظهار داشتم که اگر دولت روس حاضر نباشد که بهمین قسم پول بدهند من خیلی کم میتوانم امید وار باشم باینکه دولت اعلیحضرتی راضی بپرداخت تمام ۱۰۰۰۰۰ لیرا بشوند و اشاره نمودم که دولت اعلیحضرتی شاید مسئله کمك رسانیدن بدولت ایرانرا بوسیله رفع اشکالات مالیه آندولت در

جنوب تحت توجه و ملاحظه خود قرار دهند

و اصرار نمودم که بایستی بدون فوت وقت پیشنهادات خودرا برای قرضه آرائه نمایند و بایشان اظهار داشتم که بعقیده من این پولهای کم که مکرراً بدولت ایران داده می شود چندان اسباب کمك نخواهد بود که رفع اشکالات مالی را بنماید جناب معظم له درجواب اظهار داشت که خزانه دار کل میتواند محل مکفی که قرضه بزرگی را تامین نماید تعیین کند

(نمره ۲۹۳)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۹ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۵ اوت من — اوضاع کرمانشاه ظاهراً خیلی مغشوش است و از قرار معلوم دولت ایران نمیدانند که مجاهدین یاغی بنام کی شهررا قبضه نموده اند که دولت میخواهند بکمك بختیاریها که ۵۰۰ نفرشان بافرمانفرما و ۱۵۰ نفرشان در راه سلطان آباد و ۳۵۰ نفرشان را از این جا بایستی فرستاد آنرا باز گیرند اینمسئله قابل ملاحظه است که بحکمران یا عساکر منظم نمیتوان اعتماد نمود

از قرار اطلاعاتیکه بمن رسیده چنانچه معلوم میشود پول بطور معمول اولین وسیله حرکت دادن انها است و فرمانفرما میگوید که اگر ۳۵۰۰۰ تومان بوی برسد کار اصلاح خواهد شد سرکرده یاغیان هم وعده میدهد که با ۴۰۰۰۰

حصول همان نتیجه امکان خواهد داشت از قرار معلوم طرفین می خواهند درصورت امکان از دولت پول درآورند

(نمره ۲۹٤)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۳۰ اوت ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲٦ اوت من — تلگراف ذیل در ۲٦ اوت از طرف قونسول تبریز مخابره شده است : —

قریب پنجروز قبل شاهسو نها ی قجه بگلو بقراجه داغ برای کمک طایفه دیگری که در کوهستان متفرق شده بودند آمدند که بمحافظت آن ها تا اردبیل بروند سرکرده روسی این طایفه را گذارد بکوهستان وارد شوند ودر مراجعت هردو آنها را حمله نموده تلفات زیاد وارد نمود و شاهسو نها متفرقا باردبیل فرار کردند

(نمره ۲۹٥)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۳۰ اوت ۱۹۱۲ —

جنوب ایران — من با کمال دقت درمسئله پول رسانیدن بفرمانفرما مستقیماً غور رسی نموده‌ام (رجوع بتلگراف ۱۹ اوت خودتان کنید) ازاین پلتیك نتایج بسیار صحیح میتوان بدست آورد از ۱۰۰۰۰ لیرائیکه دولت اعلیحضرتی اخیراً بدولت ایران قرض دادند ما ۱۰۰۰۰ تومان آنرا بفرمانفرمای جدید دادیم برای

اینکه بتواند بطرف ایالات فارس حرکت کند ومبلغ ۳۰۰۰۰ تومان باقی میماند که بورود شیراز برای مصارفش موجود باشد اکر ما مبلغ ۲۰۰۰ یا ۳۰۰۰ لیرا ماهیانه باو بدهیم میتواند یك‌قوه مفید نظامی‌تشکیل دهد که بدان‌وسیله در ایالات مذکور انتظامات‌را مستقر بدارد وتا آخر یکسال بایستی بتواند مقام خودرا محکم کند و آنوقت میتواند آنچه مالیاتیرا که احتیاجات اداری وی لازم دارد وصول نماید وبواسطهٔ پرداختن این پول توسط وکیل خزانه‌داری کل در شیراز باو ممکن است طوری نمود که اسباب تکدر دولت ایران فراهم نشود واین کاررا باید بمشورت قونسول اعلیحضرتی کرد

(نمره ۲۹۶)

تلکراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ۳۰ اوت ۱۹۱۲ -

راجع بتلگراف ۲۶ اوت شما -

دولت ایران صورت جمع وخرج مالیه خودرا بسفارتخانه‌های خارجه خود فرستاده‌اند محض آنکه نمایانند که‌منابع عایدات ملی آنها برای تامین قرضه ۵،۰۰۰،۰۰۰ لیرا بدون آنکه بمالیات دست‌بزنند کافی بلکه زیاده از اندازه لزوم میباشد

خزانه‌دار کل امروز صبح بمن اظهار داشت که دولت درنظر دارند بهمین زودیها پیشنهادات خودرا برای قرضه‌بسفارتین ارائه نمایند

(نمره ۲۹۷)

مکتوب لیوتنان کا کس بسر ادوارد کری

بوشهر ۱۱ اوت ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم برای استحضار خاطر شما یادداشتی را که مستر چیك مستشار تجارتی من ازبابت تاریخ و کیفیت مسئله بسیار مهم راهداری که عبارت ازاخذ وجوهات جبری ازقوافل توسط رؤسای راه بوشهر الی شیراز باشد که بشکل حق العبور و اجحاف درقیمت علیق کرفته میشود نوشته لفاً ایفاددارم ازقراریکه حساب کرده است مبلغ این وجوهات روی هم رفته سالیانه کمتر از ۲۰۰۰۰ لیرا نمیشود

(امضا) لیوتنان کا کس قونسول مقیم انکلیس در خلیج فارس و جنرال قونسول اعلیحضرتی فارس

(ملفوف نمره ۲۹۷)

یادداشت راجع بمسئله راهداری

این مسئله در این موقع باریك اهمیت اساسی دارد چرا که شکی نیست که قبل از اعاده انتظامات یا ژاندارمری ایران یاعساکر خودما بایستی مسئله راهداری و جلوگیری از اخذ آنرا تصفیه نماید

راهداری یکی ازقوای عامله اوضاع موجوده امتداد راه است و دیر یازود مارا مجبور باقدامات خواهد نمود

الحال مناسب میدانم که شرحی از تاریخ جدید این خراج بنکارم

قبل از سال ۱۹۰۰ راهداری بشکل چند شاهی بعنوان باج قوافل فقط در قسمتهای پائین راه ودرچند مراکز از قبیل برازجان وغیره ماخوذ میگردید واخذ این باج موقتی بود وبهیچوجه خوانین محلی درمنازل راه انرا منظماً وصول نمی نمودند ودر مقابل این وجه برای حفظ قوافل درشب قراول تهیه شده و چند نفر تفنکچی تا منزل دیگر همراه آنهامیفرستادند واین مسئله قابل ملاحظه است که ایلات ساکن در امتداد راه تا سال ۱۹۰۰ چندان مسلح نبودند وبعد از آن تاریخ اسلحه کم وزیاد از مسقط برای آنها وارد شد

وصول علافی که باج دیگری است و اصلا برای علف چرانی ماخوذ میشد بکمان من ازراهداری قدیمتر است ولی این باج را سابقاً دربعضی موسمها وصول نموده وبطور دائم اخذ نمیشد این باج هم حالا یکی دیگر از اجحافاتی شده است که خوانین توسط علافها درمنازل ازقاطرداران میگیرند وبطور عموم ترتیب اخذان این است که خرید وفروش علیق را منحصر بیك نفر می نمایند که برای هر رأس قاطریکی دوقران متجاوز ازقیمت معمولی دریافت نموده منافع آنرا بخوانین میرساند وکاهی هم این دلالرا بواسطهٔ کسر وزن علیق برای هرراس قاطر که قیمت وزن تمامرا برای خرنده محسوب میدارند اخذ ودریافت میشود

حتی درسال ۱۹۰۳ راهداری وعلافی که بطور غیر منظم از قوافل اخذ میشد یکی از آن مالیاتهای سنکین را تشکیل میداد

که موقوف داشتن آن برای دولت ایران منفعت داشت که در مقابل برمیزان تعرفه کمرکی بیفزایند واز نقطه نظر منافع دولت انکلیس هم ترك اخذ آن یکی ازمعاملات بسیار ذیقیمتی بود

درحقیقت دولت ایران نمی توانستند تعهدات و وعده های خودرا بانجام رسانند فقط کسانیکه میتوانستند بجلوکیری این اجحافات موفق شوند هفت هشت نفر از رؤسائی بودند که راه ازخاك آنها میکذشت وچون ازتعرفه جدید کمرکی بانها فایده نمیرسید بهیچوجه مایل نبودند که چیزی را که بر عایدات آنها میافزود ازدست بدهند هنکامیکه بدولت ایران فشار آورده شد که راههارا بطور صحیح مواظبت ومحافظت نمایند ازروی سهو رؤسای مذکور دستور العمل دادند که تفنکچی تهیه نمایند و فراموش کردند حقوقی برای آنها معین نمایند عدم تعیین حقوق برای تفنکچیان برای خوانین عذر بقاعده شد برای آنکه حقوق آنهارا ازمداخل راه درآورده و این اجحاف یعنی را وسیله دخل وافر خود قرار دهند

از سال ۱۹۰۶ ازطرف قونسول مقیم اینجا پروتستهای بسیار بحکومت ایالتی وازطرف سفارت انکلیس درطهران بحکومت مرکزی شده حکومت مرکزی همیشه درجواب میکویند اوامر لازمه فرستاده شده است لیکن اکر این اوامر فرستاده شده باشد کسی بانها اعتنائی نموده است و حتی حکومت ایالتی هم در بوشهر وهم در شیراز باشکال مختلفه از قاطر هائی که ببوشهر

و شیراز وارد میشده اند راهداری اخذ نموده وهرقدر دربوشهر پروتست میشده جواب میدادند که حکومت مرکزی این وجوهات را جزو دفتر مالیاتی شهر نموده و از حکام محلی آنرا مطالبه مینمایند و بابجهة آنها نمیتوانند تغییری در اخذان بدهند (این خود نقص اشکار قرار داد از طرف دولت ایران است)

پس از سال ۱۹۰۶ تزئید تدریجی و مهم اخذ راهداری بسیار اسباب خیال من شده وهرقدر توانسته ام اطلاعات لازمه در باب آن بدست آورده ام تزئید اخذ این وجوهات تاسال ۱۹۰۷ تدریجی بود واز آخر سال ۱۹۱۰ سریع گردید. آنچه ذیلا نگاشته بیشود اضافه شدن ماخوذات راهداریرا که جزو صورت های ماهیانه ما نوشته شده نشان میدهد وبموجب اطلاعاتی است که تجار محلی بما داده اند : —

	هرراس قاطر
ماه ژون ۱۹۰۷	۷۰ — ۳ قران
ژون۱۹۰۹ تخمیناً	— ۱۵ «
ژانویه ۱۹۱۰	۱۵ — ۱۱ «
فوریه ۱۹۱۰	۷۵ — ۹ «
مارس ۱۹۱۰	۳۵ — ۹ «
آوریل ۱۹۱۰	۱۰ — ۷ «
ژون ۱۹۱۰	۸۰ — ۱۰ «
ژویت ۱۹۱۰	۵۰ — ۱۰ «

اوت ۱۹۱۰	۷۰ ــ ۱۰قران
اکتوبر ۱۹۱۰	۶۲ ــ ۱۳ «
ژانویه ۱۹۱۱	۲۵ ــ ۹ «
فوریه ۱۹۱۱	۹۰ ــ ۱۱ «
مارس ۱۹۱۱	ــ ۱۱ «
آوریل ۱۹۱۱	۳۰ ــ ۱۵ «
مه ۱۹۱۱	۹۵ ــ ۱۲ «
ژون ۱۹۱۱	۲۰ ــ ۱۴ «
ژویه ۱۹۱۱	۳۵ ــ ۱۶ «
سپتامبر ۱۹۱۱	۹۵ ــ ۱۷ «
ژانویه ۱۹۱۲	۱۲ ــ ۲۸ «
مارس ۱۹۱۲	۳۵ ــ ۲۱ «
مه ۱۹۱۲	۵۰ ــ ۲۷ «

مبلغهائی که ذکر شد فقط شامل حق راهداری و تفنگچی کری است وشامل علافی نیست وروبهمرفته برای هر ۳۰۰ رطل مال التجار تخمیناً ده شلینك میشود باضافه قیمت کرایه که تاماه ژون ۱۹۱۲ برای مسافت ۱۸۰ میل راه هر ۷۷۰ رطلی ۳۴ تومن و آنچه خسارت ازخورده دزدی وارد شود علاوه براین خواهدبود

درتابستان سال ۱۹۱۰ طریقه اخذاین وجوهات تغییرکرد و خیلی بدترشد وبدی آنرا بهترمیتوان فهمید ازاینکه گفته شود که تامدت نوزده ماه یعنی ازماه مارس ۱۹۰۹ تاماه دسامبر ۱۹۱۰

صولت الدوله راه قافله رورا بجره و فیروز آباد منحرف نمود (ودر انراه باقوافل بطور مهربانی سلوك مینمودند) و در انتهای مدت مذکور خوانین و تفنکچیان راه کارزون مداخل منظم خودرا ازدست داده ودرصدد آن بودند که بهرطوری باشد بقوافل دسترسی پیدا نمایند

دراینوقت تفنکچیان از دهات کارزون که اسماً درتحت خوانین خود بودند ابتداء برای تحصیل معاش بوسیله غارت حرکت کردند خوانین میدانستند که تفنکچیان معاش خودرا تحصیل خواهند کردو خودشان عایدات خودرا محدود ساختند بوجوهاتیکه بزورازدهات معظم هرناحیه از قبیل احمدی وبرازجان میکرفتند

خراج قسمتهای راه قافله رو

همینکه ایلخانی قشقائی حفظ راهرا بعهده کرفت ترتیب فروش بمزایده حق العبور قوافل را خوانین جزو مخصوصاً درجاهائیکه ممکن بود ازراههای دیکر عبور کنند معمول ومجری داشتند واکرچه چندین فقره ازاین قبیل خرید وفروش هارا ازما مخفی داشتندباز هم چندفقره آنرا فهمیدیم واین ترتیب ازقسمت انتهاء راه دربوشهر شروع کردید

درماه مارس ۱۹۰۷ خان انکالی پانصدتومان ویك اسب بطور رشوه بحکم ران بوشهر داد که راه را از برازجان بشیف منحرف نماید (درعرض راه خشکی از احمدی) درماه مه ۱۹۰۷ خان انکالی چهار هزار تومان برای راه شیف بحکم ران بوشهر داد که

(میخواست برای هرسه رأس حیوان یکقران اخذ نماید) درصورتیکه خان احمدی مبلغ ۱۵۰۰ تومان میداد بملاحظه اینکه از راه خشکی عبور ومرور شود حکم . وان مبلغ ۲۲۰۰ تومان دیگر از کلانتر مطالبه نمود (که از قوافل اخذ ودریافت نماید) وآخرالامر خان احمدی مبلغ ۱۷۰۰ تومان پرداخت وحواله ۴۰۰۰ تومان (من شخصاً آنرا درماه ۰۸ ۱۹۰۷ دیدم) برای خان انگالی مرجوع گردید

درسال ۱۹۰۷ نیز خان برازجان از تفنگچیان خود مبلغ ۵۰۰۰۰ تومان از بابت راهداری گرفت ولی تازمانیکه حیدرخان کارجی راه مذکوررا از کتل اول تا کازرون در تحت حفاظت خود داشت وفقط یکنفر دخیل این کار بود (یعنی تازمان فوتش در درماه سپتامبر ۱۰۰۹) میزان راهداری کم بود واز کنار تخته تاکازرون زیادتر ازیکقران و پنجشاهی برای هررأس حیوانی گرفته نمیشد

درماه مارس ۱۹۰۹ صولة الدوله بنا برصوابدید بعضی از تجار شیراز وایالت فارس تعهد نمود که مال التجاره را از راه فیروزآباد وخاک خود سالماً عبور دهد ومبلغ هزار تومان ماهیانه بگیرد

بعضی از تجار ایرانی مقیم شیراز که برای صولة الدوله کار میکردند قرار دادند که از هررأس قاطری که بشیراز وارد میشود مبلغ دوقران و ده شاهی بگیرند وان مبلغ برای راه جره بچهار قران رسید ودوباره درما دمارس ۱۹۱۰ تخفیف یافت بعد راپورت داده شد که تجاری که مشغول دریافت این وجه در شیراز بودند دریافتند که از وصول چهار قران برای هررأس قاطر مبلغی زیادتر از ۱۰۰۰ تومان

ماهیانه اخذ شده و آن را به دوقران و ده شاهی تخفیف داده اند که ماهیانه ۱۰۰۰ تومان بصولة الدوله عاید شود یکی از تجار شیراز بصولة الدوله عنوان کرده بود که خوب است برای حفظ راه ماهیانه ۲۵۰۰ تومان دریافت نماید لیکن صولة الدوله درجواب گفته بود خیر ۱۰۰۰ تومان کافی است و نمیخواهد قاطر داران و تجار را مجبور بپرداخت وجوهات غیر لازمه نماید

وقتیکه حفاظت راه باصولة الدوله بود خوانین دالکی و براز جان مجبور شده بودند که دریافتی‌های خودرا تخفیف دهند در سابق خوانین دالکی برای هر رأس قاطری سه‌قران میگرفتند و تفنگ چی‌ها هم هررأس قاطری دوقران از قاطر داران دریافت می‌نمودند حالیه خوانین دالکی برای هررأس قاطری فقط دو قران ماخوذ داشته و غدغن کرده بودند تفنگچیهایشان از قاطر داران چیزی نگیرند به همین‌طور صولة الدوله بکلانتر فارسیمدان دستورالعمل داده بود که درسه منزل بین جره و دالکی هر رأس قاطری فقط پنجشاهی دریافت نماید

بین صولة الدوله وخان دشتی از بابت قیمت راه فیروز آباد که از دشتی میگذرد کدورتی بود و خان دشتی میخواست زیاد تراز نصف پولی که در شیراز دریافت می‌شد اخذ نماید

در این اثنا خوانین از دالکی الی بوشهر میل داشتند که هرکدام مبلغی بدهند برای آنکه راه تاجره را بخاك خود منحرف نمایندخوانین براز جان ودالکی مبلغ ۳۰۰۰ برای اینکار در ماه

فوریه ۱۹۱۰ بصولةالدوله دادند این دو خوانین (این‌را باید دانست که راههای شیف و احمدی الی بوشهر در برازجان منشعب می‌شوند ودر تحت حفاظت برازجان میباشند سپس بخان احمدی فشار آوردند که مبلغ ۷۰۰ تومان بایك قبضه تفنك بجهة سهمیه‌خود بدهد وهمینکه او از پرداخت این مبلغ امتناع ورزید نزدخان انگالی پیغام فرستاداز او درخواست نمودند که هزار تومان گرفته راه‌را بشیف منحرف سازد

در اواخرماه دسامبر ۱۹۱۰ صولةالدوله ببوشهر آمد دریابیکی که آنوقت حکمران آنجا بود اظهار داشت که صولةالدوله ۳۰۰۰ تومان ویك اسب از شیخ حسین خان گرفته و او‌را اجازه داده‌است راهداری اخذنماید ومی‌خواهدازمصطفی توله‌سیاهی دو هزارتومان گرفته‌و اوراجازه‌اخذراهداری‌دهد

در ماه سپتامبر ۱۹۱۱ حفاظت راه از صولةالدوله رسماً سلب وقراولی قسمت بالائی راه بدست رؤسای کشکولی افتاد که ایلات آنها درموقع نقل مکان از اکثر نقاط راه کازرون بین شیراز وکمارج عبور مینمودند مقصود نظام‌السلطنه از اردو کشی ماه‌مارس ۱۹۱۱ برضد کمارج این بود که این مقام مستحکم را که در راه قافله رو واقع است برای ایل قشقائی تحصیل نماید وصولةالدوله‌در سال ۱۹۱۰ این محل‌را خواسته بود وکشکولی‌ها هم از مدت زمانی به اینطرف آن‌راطمع می‌کردند ودرحالیکه راههائی‌را که صولةالدوله بخوانین ساکن آن نقاط میفروخت از دالکی به‌پائین بود قسمتهائی که برای کشکولی‌ها امکان داشت در آن برای خود پول تحصیل

نمایند از شیراز تاکمارج یاکنار تخته بود

درماه اکتبر ۱۹۱۱ محمد علی خان کشکولی بمن در شاه پور اظهار داشت که در نظر دارد راه‌را از دشت کازرون در کوهستان مشهور بکوه سیاه منحرف سازد بطوریکه از وسط کمارج عبور کنند و کشکولیها نتوانند در تمام راه الی کنارتخته راهداری اخذ نمایند در نوامبر ۱۹۱۱ کشگولیها چادرهای خود را تادشت خشت امتداد دادند به اینمقصود که برراه قافله رو بتوانند زیاده بر این دست اندازی کنند

درماه نوامبر نیز که مهمان محمدعلیخان کشکولی بودم خان دشمن زایری‌راملاقات نمودم خان کشکولی در آن وقت حفاظت راه از چنارتخته تانزدیك دشت ارژن‌را به او فروخت

ازماه آوریل ۱۹۱۱ خوانین کشکولی‌با وجودعداوت‌ورزی باخورشیدخان دشت کمارج بتمام قوافلی که از تنك ترکان عبور میکردند اصرار نمودند که در کاروانسرائی که در انتهاء سمت کازرون تنگهٔ مزبور واقع است راهداری بدهند

از آنوقت تا بحال یا خود کشکولیها در کار وانسرای مزبور استعداد نگاهداشته یا آنرا بزیر دستان خودمثل علی محمد متمرد کمارج اجاره داده اند و چون این محل در مدخل آن گردنه واقع وبر آن استیلا دارد قوافل ناچار شکار تفنگچیان آنجا میشوند

جزئیات فوق در خصوص تزئید راهداری وخرید و فروش

بعزایده راه قافله رو از طرف رؤسای مقتدر امید وارم بخوبی واضح و آشکار بنماید که مسئله تامین راه بوشهر الی شیراز عمیق تر وبشکل تر از آن است که اقداماتیکه برای علاج اوضاع حالیه آن تا کنون پیشنهاد شده از عهده حل آن بتواندبرآید

شرح ذیل چند فقره اتفاقاتی است که رخ داده و نا امنی راه را واضح مینماید : —

۱ — اول اروپائی که پس از حمله ازاین‌راه مسافرت نمود یك جوان تاجر آلمانی موسوم بهر روز بود کهدر اوایل آوریل برای عروسی با نامزد خود ببوشهر وارد گردید از قرار اظهارات وی در دیرس اورا توقیف نموده بودند ومحمد علیخان کشکولی باو کفته بود که پس از آنهمه خونها که ریخته شده اوخوشبخت است که انکلیسی نیست در کاروانسرای خواجه ابراهیم تفنکچیها با او بدرفتاری نموده و از آنجا تا گردنه تنك ترکان او را باته تفنك تهدید نموده و مجبورش نموده اند ۲۵ تومان بدهد و از قراریکه میکفت رویهم رفته صد تومان از او گرفته بودند

۲ — چون قوام الملك برای آنکه لرد لمینسکیں سالماً بشیراز برسد ۳۰ نفر سوار ایرانی همراه او نموده بود مستر لون یکی از دفتر دارهای بانك شاهنشاهی ایران که میخواست بشیراز برود توانست که در اوایل اوریل حرکت کند وبدون آنکه از طرف تفنکچی ها باو مزاحمتی موفق گردید با وجود این قاطر دارانی که همراهاوبودند ازقراریکه میگوید مجبور شدند قاطری‌هفت‌تومان‌بدهند

۳ — به کونت مستیر و مسیو ویولت که از طهران بطرف خلیج فارس میرفتند در دشت کازرون و در جعفر جن شلیك شده و تفنگچی‌ها بانها بسیار اذیت نموده‌ومجبور شدند چهل تومان بدهند و در راپورت کتبی که بعداز آن برای سفارت فرانسه فرستادند از خطرات راه شکایت نموده بودند

٤ — هر هانیکی وزن او که مادر هررور بود در ماه مـه از شیراز وارد شـدند آنها نتوانستند از طریق معمولی کتارج از کازرون عبور کنند ومجبورشده‌بودند که‌از راه بردان ازروی کوه‌ها بدشت‌کتارج بروندبجهة آنکه ازکاروانسرای دهنه تنك ترکان‌عبور نکرده باشند ومجبور شـده بودند ازکتارج بانطرف ۱۵ تومان بدهنـد و تفنکچیان جعفر جن بانها بی احترامی نموده بودند

۵ — در اواخر مه ببعضی از نوکرهای هندی و همراهـان اردوی دسته سواره هند مرکـزی که در شیراز هستند وچند نفر بلوچهائی که همراه آنهـا بودند ومتعلق بودند بقافله شتر داری که در سال ۱۹۰۹ نزدیك یزد بغارت رفت و پس از چند سال زحمت بی ثمربرای استرداد اموال خود بهندوستان مراجعت میکردند سارقین در کاروانسرای خواجه ابراهیم و تفنکچیها در جعفر جن زده اموالشان را بردند

(امضاء) چیك مستشار تجارتی قونسول مقیم خلیج‌فارس

نمره ۲۹۸

تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری

طهران دوم سپتامبر ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل امروز از تبریز واصل گردیده است : —

سپهدار در غره سپتامبر بشهر وارد شد و درخانه کلانتر منزل نموده است

(نمره ۲۹۹)

تلگراف سروالترتنلی بسر ادوارد گری

دسته قشون اصفهان — کلنل دوکلاس در دوم سپتامبر بقرار ذیل تلگراف میکند : —

صاحبمنصب فرمانده اسکادرن اصفهان مرا اطلاع میدهد که مدت اجاره منزل های آنها در پنجم اکتوبر منقضی میشود و امکان ندارد دیگر بتوانند اجاره طویله را تجدید نمایند و اجاره عمارات دیگر هم غیر ممکن است و برای منزل سواران اگر عمل اجارهٔ را که فعلا در کاریم باتمام نرسانیم از تجدید اجاره امتناع خواهد شد

(نمره ۳۰۰)

تلگراف سرجارج بوکانان بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۳ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۶ اوت من —

یاد داشتی که دیروز از طرف دولت روس فرستاده شد حاکی است بر اینکه نماینده روس تلگراف نموده است که مسئله فروش جوهرات دولتی فعلا در طهران مطرح مذاکره نمیباشد و

تصور او بهتر این است که این طریقه امــداد مالیه بانها ارائه طریق نشود

دولت روس با این نظریات موافقت دارند و گمان میکــنند که نه فقط بایستی از مذاکره این مطلب احتراز نمائیم بلکه بایستی در صورتیکه دولت ایران خیال چنین اقدامی را بنمایند حتی المقدور جلوگیری و ممانعت بنمائیم

(نمره ۳۰۱)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٤ سپتامبر ۱۹۱۲ —

دولت روس و شاهسونها — راجع بتلگراف ۳۰ اوت من — سفارت روس مرا اطلاع میدهد که شاهسونها از میان قشون بین اردبیل و اهر عبور نموده وفعلامجتمعاً در دور وحوالی میانج میباشند از قراریکه راپورت داده شده قصد آنهــا این است که از راه قزوین بطرف طهران حرکت کنند

سفارت روس نیز بمن میگوید که فعلا زیاد تر از ۵۰۰ نفر درقزوین ندارند

(نمره ۳۰۲)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ٥ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳ سپتامبر شما —

نگاهداشتن دسته قشون در اصفهان بیش از این مطلوب

نمیباشد شما باید باصاحبمنصب آن نقطه وبا کلنل دو گلاس مشورت نموده به بیند امکان دارد بدون آنکه تغییر بدی در اوضاع آنجا حادث گردد این دسته را بشیراز سالماً عودت داد اگر بعقیده آنها اینکار صواب است وشما هم موافقت داشته باشید من حاضرم اجازه دهم هر زمانیرا که کلنل دوگلاس صلاح بداند عساکرمذکور را عودت دهید

(نمره ۳۰۳)

تلگراف سر والترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۸ سپتامبر ۱۹۱۲—

کرمانشاه — قونسول اعلیحضرتی در ۵ سپتامبر تلگراف ذیل را مخابره میکنند : —

سالار الدوله با ۵۰۰ نفر وچندین تن از روسای کرد در سوم سپتامبر بکرمانشاه مراجعت نمود و یار محمد خان بامحبت تمام از او پذیرائی نمود یارمحمد خان ۱۰۰۰ نفر با خود دارد و ممکن است عساکر دیگرخارج شهر داشته باشد لیکن حالا نمیتوانم بدانم که آیا اینمسئله صحیح است یانه

(نمره ۳۰۴)

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۱ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۸ سپتامبر من — وزیر امور خارجه امروز بمن اظهار داشت که شخص ارمنی که باردوی فرمانفرما

فرستاده شده بود مراجعت نموده و موفق شده است باینکه شاهزاده مذکور و فرمانفرما و ارامنه و مجاهدین را ترغیب و تحریص نماید که متحداً بکرمانشاه حمله نمایند وشاهزاده اظهار داشته است که بفوریت شروع بحرکت خواهد نمود

(نمره ٣٠٥)

تلگراف سر والتر تنلی بسرا دوارد گری

طهران ۱۲ سپتامبر ۱۹۱۲ —

دولت ایران یاد داشتی بسفارتین عرضه نموده اند که مینمایاند قرضه ٥٠٠٠٠ لیرا برای رفع اشکالات مالی حالیه مفید نبوده و میخواهند به ۲۰۰۰۰۰ لیرا بالغ شود که هر یك از دولتین نصف آنرا بپردازند چنانچه در آن یاد داشت نوشته اند ٤٠٠٠٠ لیرا برای پنجماه ژاندارمری و ٢٥٠٠٠ لیرا برای نظمیه طهران و ١٥٠٠٠ لیرا برای قشون طهران و ١٢٠٠٠ لیرا برای دوماه قشون کرمانشاه و ٣٥٠٠ لیرا برای دوماه بریگاد قزاق در تبریز و ٣٠٠٠٠ لیرا برای حقوق عقب افتاده ادارات دولتی و ٣٠٠٠٠ لیرا برای خرید اسلحه و مهمات و ٤٠٠٠٠ لیرا برای تشکیل قشون لازم دارند

چنانچه اشعار شده است تقریباً نصف ٢٠٠٠٠٠ لیرائی که در ماه مارس گذشته قرض داده شد برای ژاندارمری بمصرف رسیده و ٤٠٠٠٠ لیرای آنرا در ماه ژوییت گذشته بدولت روس مسترد داشته اند واز روی دلیل نوشته اند که دولت ایران بدون

پول آنطوریکه شاید و باید اصلاحاتی را که شروع نموده نمیتواند بانجام رساند و اگر حالیه از کمک مالی محروم گردد پیشرفت این اصلاحاتی که شروع شده بطور سخت در خطر خواهد بود در خاتمه این یاد داشت نیز مذکور است که این مساعده را از قرضهٔ که در نظر دارند عمل آنرا بهمین زودی باتمام رسانند و در همین ماه آنرا خواهند خواست مسترد خواهند داشت

نقشه تشکیلات قشونی را هنوز بما ارائه ننموده اند اگردولت اعلیحضرتی بخواهند خواهش دولت ایرانرا بپذیرند تنزل درعایدات گمرکات جنوب گمان من حق میدهد که خواهش نمایند اطمینان رضایت بخشی درباب راه آهن که وسیله ترقی و تزئید تجارت میشود داده شود

(نمره ٣٠٦)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ١٢ سپتامبر ١٩١٢ —

منزل زمستانی برای عساکر شیراز — کلنل دوگلاس در ١١ سپتامبر بقرار ذیل تلگراف میکند : —

تا اواسط ماه اکتوبر مدت اجاره منزلهای عساکر منقضی خواهد شد آیا شما مرا اجازه میدهید که از مستر اسمارت خواهش نمایم سعی کرده ترتیبی برای تجدید اجاره منزلهای مذکور تا مدت کمی بدهد و بهتر است قرار داده شود که اجاره آنها ماه بماه تجدید شود

مستر اسمارت بعلاوه اظهار میدارد که مستاجرین منزلهای مذکور از مدتی باینطرف باو اصرار میکرده اند که مقاصد خودرا در باب اجاره آنجاها اظهار بدارد و اگر زود باو دستور العمل برسد ممنون خواهد گردید

اگر زودتر دستور العمل بفرستید متشکر خواهیم شد چرا که مسئله دارد اهمیت پیدا میکند

(نمره ۳۰۷)

مکتوب اداره هند بوزارت خارجه

اداره هند ۱۲ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا در باب تعلیماتیکه بسفیر اعلیحضرتی مقیم طهران بموجب تلگراف ۵ سپتامبر سر ادوارد گری داده شده من تعلیم دارم که سواد تلگرافیرا که از فرمانفرمای هندوستان رسیده ایفاد داشته و اظهار دارم که در صورتیکه نتوان دسته عساکر اصفهانرا عودت داد مارکس اف کرو با این نظریه موافقت دارد که چنانچه از طرف فرمانفرما پیشنهاد شده بدولت ایران اظهار شود که ترتیباتیرا که ادامه نگاهداشتن عساکر در آن نقطه متضمن است تسهیل نمایند

(امضاء) ریچی

ملفوف نمره ۳۰۷

تلگراف حکومت هندوستان بمارکیس اف کرو

۷ سپتامبر ۱۹۱۲ —

کلنل دو گلاس راپورت میدهد که در ۵ ماه آتیه مدت اجاره منزلهای اسکادران اصفهان منقضی میشود ودر صورتیکه عمل اجارهٔ را که حالا ممکن است باتمام نرسانیم نمیتوان اجاره طویله هارا تجدید نمود و نیز نمیتوان عمارات دیگریرا اجاره نمود و ممکن است تجدید اجاره منزلهای عساکر هم امتناع شود

ما ارائه طریق مینمائیم که بایستی بدولت ایران بطور سخت اظهار شود که مارا در این امر کمک نموده وهرگونه ترتیبات مقتضیه برای منزل دادن عساکر ما بعمل آورند و عساکر مذکور بایستی ترتیبات مزبور بعمل نیامده از آن منازل خارج نشوند وکمافی السابق وجه اجاره آنهارا بپردازند ونظر بحوادثی که در تحت آن باصفهان وشیراز اعزام شدند خیلی مضحك است که عساکر ما از بابت اجاره ومنزل زحمت بیفتند

(نمره ۳۰۸)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۳ ستپامبر ۱۹۱۲ —

مخبر السلطنه بایستی فردا از اصفهان بطرف شیراز حرکت کند من باشدت تمام تاکید میکنم که باید باو مهلت وفرصت داد که تقاضای های مارا بانجام برساند قبل از حرکت از طهران او بمن اطمینان داد که در صورتیکه عساکر ما مجبور شوند زمستانرا در شیراز بگذرانند او حتی المقدور سعی در تهیه اسباب راحتی آنها خواهد نمود و خوب است که من بدولت ایران بفهمانم که تا زمانیکه عساکر ما در شیراز توقف دارند منزل مناسبی باید برای

آنها تهیه شده و برای تحصیل آن اقدامات بشود کلنل دو گلاس در حالتیکه اظهار عقیده میکنند باینکه دسته عساکر اصفهان باید هرقدر زودتر که امکان دارد بشیراز عودت‌داده شوند امیدوار است که این قشون مجبور نخواهند شد زمستانرا در شیراز بسربرند

راهها باستثنای مسدود بودن گاهگاه بمقتضای موسم تا اواخر ماه نوامبر یااواسط دسامبر برای حرکت عساکر باز است

(نمره ۳۰۹)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۱۳ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۲ سپتامبر سروالتر تنلی — قرضه بدولت ایران — خیلی خوشوقت خواهم شد از اینکه نظریات دولت روس را هرقدر زود تر بدانم

نمره ۳۱۰

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادواردگری

سنت پطرزبورغ ١٤ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۲ سپتامبر طهران — قرضه بدولت ایران مفاد تلگراف فوق الذکر شما را امروز در ضمن یادداشتی بمسیو سازانف ابلاغ نمودم

جناب‌معظم‌له مرا اطلاع داد که‌دولت ایرانهم اینمطلب‌را باوعنوان نموده وقبل از آنکه بتواندجواب‌قطعی‌بدهد میخواهد دراین‌مسئله مداقهٔ‌تمام‌نماید اما درباب قرضه دیگر او اظهارداشت که بهیچوجه احتمال تحصیل رضایت

دولت روس نمی‌رود تا آنکه دولت ایران امتیاز احداث خط آهن از جلفا الی تبریز را بدهند

(نمره ۳۱۱)

(تلگراف سرادوارد گری بسر والترتنلی)

وزارت خارجه ۱۵ سپتامبر ۱۹۱۲ —

من منتظر جواب تلگراف ۵ سپتامبر خود میباشم — اگر اسباب عودت دسته ازقشون از اصفهان بشیراز فراهم نباشد دولت اعلیحضرتی باعقیدهٔ که در تلگراف ۷ سپتامبر فرمانفرمای هند مذکور شده موافقت دارند در آن صورت شما باید اظهارات سخت بدولت ایران نمائید وکلنل دوکلاس را تعلیم دهید که اوامر لازمه برطبق آن بصاحب منصب فرمانده در اصفهان صادر نماید ولی بهتر است که قشون مذکور بشیراز فرستاده شود

(نمرهٔ ۳۱۲)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۶ سپتامبر ۱۹۱۲ —

کلنل دوکلاس مانعی برای عودت عساکر اصفهان بشیراز نمی‌بیند ومن مشغول اقدام برای انجام این کار هستم لیکن تاریخ معینی را نمی‌توان قرار داد چرا که فرمانفرمای جدید فارس در اصفهان معطل است وصاحب منصب اسکادرون مذکور برای تهیه لوازمات من حیث القوه در صدد حرکت فرمانفرما از اصفهان بشیراز هستم

(نمره ٣١٣)

(تلکراف سرادوارد گری بسروالتر تنلی)

وزارتخارجه ١٦ سپتامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ١٣ سپتامبر شما — اوضاع شیراز — دولت اعلیحضرتی مصمم شده‌اند که حالیه عساکررا در شیراز نگاهدارند وبنا براین لازم‌است که برای منزل دادن آنها ترتیبات بعمل آید اگر در اینکار اشکالی بظهور رسید شما باید بدولت ایران اظهار بدارید که دولت اعلیحضرتی منتظرند که از طرف دولت مشار الیها هر گونه کمك وهمراهی بشود

عساکر اصفهان باید هر زمانیکه کلنل دوکلاس صلاح بداند بشیراز عودت داده شوند

(نمره ٣١٤)

(تلکراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ١٦ سپتامبر ١٩١٢

راه بختیاری — قونسول اعلیحضرتی مقیم اهواز که همراه سردار جنك بمأموریت حرکت کرده‌است در ١٠ سپتامبر از چغاخور تلگراف ذیل را مخابره نموده است

مناسبات بسیار دوستانه بین سردار جنك و امیر مجاهد برقرار گردیده و امیر مجاهد را ترغیب نموده اند که حکومت بهبهان را قبول نماید ودر اواخر همین‌ماه بمحل حکومت خود حرکت خواهد کرد واو فقط کسی است که محتمل است بتواند درمیان

کهکلوئیها که با آنها مربوط است نظم مستقر بدارد

گمان میکنم از طرف خوانین جزو که اختلافاتشان رفع شده اسباب زحمت واشکالی فراهم نخواهد آمد

دسته ۲۰۰ نفری از قراولان بختیاری (تحت امر یکی از خوانین جزء) که از طوایفی که اسلحه خوب دارند انتخاب شده اند همراه امیر مجاهد خواهند رفت وبااو خواهند بود تاآنکه کهکلوئیها را تحت اداره خود درآورد وبعد از عده آنها تاآن اندازه که برای قراولی درقراولخانه‌ها لازم است مکفی باشد کسر خواهد شد

ترتیبات فوق باید برای اعادهٔ انتظامات مکفی باشد و گمان میکنم بتوانم توصیه نمایم که قبل از آخر این ماه ایاب وذهاب قوافل تجدید شود

من کاپیتان گری‌را برای زحماتیکه در اصلاح ذات البین نموده است تبریك میگویم وظاهراً ترتیباتیکه داده شده رضایت بخش است وبرای آتیه راه بختیاری امیدواری میدهد در ابتدا چنانچه انتظار میرفت از بابت خوانین صغار اشکال زیادی بظهور رسید

(نمره ۳۱۵)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۷سپتامبر ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل ازقونسول اعلیحضرتی مقیم‌تبریز در۱۷سپتامبر واصل شده‌است: —

چندین نفر از همراهان شاه مخلوع به اینجا وارد شده‌اند و

درمیان آنها سالار معزز وحاجب الدوله هستند که از راه قزوین از رشت آمده‌اند یکی از همراهان شاه‌مخلوع اظهار داشت که حاجب الدوله درظرف یکماه از ادسا به‌اروپا رهسپار خواهد شد

از قراریکه راپورت داده شده شجاع‌الدوله بهمین زودیها برای روسیه حرکت خواهد کرد

حشمت الدوله چند روز قبل از این حرکت کرد بعنوان اینکه بطهران برود ولی عقیده عموم براین‌است که خیال دارد بشاه مخلوع ملحق گردد

مترجم‌اول محمدعلی‌بایستی بهمین زودیها از برلن باین‌جا واردشود

(نمره ۳۱۶)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد‌گری)

طهران ۱۸ سپتامبر ۱۹۱۲ —

تعلیماتی که در تلگراف ۱۶ سپتامبر شما مندرج بود مجری شده اند انتظار نمی‌رود در عودت اسکادرن ازاصفهان بشیراز اسباب زحمتی فراهم آید مخبرالسلطنه فعلا حرکت خود را بتعویق انداخته وتاریخ قطعی‌حرکت‌وی ازاصفهان‌غیر معلوم است چراکه عساکری که به او وعده داده‌شده است حاضر نمیباشند عقیده کلنل دوکلاس براین‌است که هرقدر زودتر که ممکن‌است بایستی آنهارا عودت داد وبامن همعقیده است که بدون ملاحظه تاریخ حرکت مخبرالسلطنه باید تاریخی برای حرکت آنها معین شود من‌بقونسول‌جنرال مقیم اصفهان تعلیم داده‌ام که مخبرالسلطنه را نصیحت نموده و باو بگوید که ظاهراً این کار

صحیحی نیست که اسکادرن مزبور بهمراه او برود ولیکن حرکت آنرا نمیتوان تامدت غیرمعین بتعویق انداخت و آنهابابد یاقبل ازحرکت او یاده روز بعداز آن حرکت کنند مستر کرایهم وصاحبمنصب فرمانده آنها ومخبرالسلطنه بهتر میتوانند تاریخ حرکت آنهارا تعیین کنند

(نمره ۳۱۷)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۸ سپتامبر ۱۹۱۲ — مالیه دولت ایران — راجع بتلگراف ۱٤ سپتامبر ازسنت پطرز بورغ — دولت روس بهمکار روسی من تعلیم داده‌اند که همین مطالبی را که وزیر امور خارجه روس بسفیر ایران مقیم سنت پطرزبورغ عنوان نموده است بدولت ایران ابلاغ نماید مشعر براینکه هرزمانیکه دولت ایران اطمینانات رضایت بخش درباب امتیاز احداث راه آهن ازجلفا الی تبریز را بدهند خواهش دولت ایران برای قرضه بدولت روس ابلاغ خواهد شد

(نمره ۳۱۸)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۹ سپتامبر ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۸ سپتامبر من — قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه تلگرافاً خبر میدهد که سالارالدوله ویار محمدخان ازشهر خارج شده وبا ۶۰۰ نفر بطرف کردستان حرکت نموده اند و فعلا سنندج راتهدید میکنند بطوریکه حکمران آنجا درقونسولخانه عثمانی پناهنده شده ومردم ازترس

قرار مینمایند

دولت ایران این اجازه را تصدیق میکنند ولی بهیچوجه نمیدانند عساکر دولتی تحت امرفرمانفرماکه هفته قبل هنگامیکه بطرف کرمانشاه حرکت کردند سنندج را اشغال نموده بودند کجا هستند

اینطور تصور میشود که قشون طرفین متخاصمین ازراه های مختلف ازهم گذشته وبرحسب اتفاق یابرحسب نقشه خود بدون خالی کردن گلوله شهرهائی راکه اشغال کرده بودند مبادله نموده وهریک شهری راکه دیگری اشغال نموده بوده اشغال کرده است

(نمره ۳۱۹)

(تلگراف سروالتر تاون بسر ادوارد گری)

طهران ۱۹ سپتامبر ۱۹۱۲ — مخبرالسلطنه وفارس ـ راجع بتلگراف ۱۸ سپتامبر من ـ قونسول جنرال اعلیحضرتی مقیم اصفهان راپورت میدهد که مخبرالسلطنه دیروز حرکت کرد وچنانچه مقرر شده اسکادرن روز ۳۰ سپتامبر حرکت خواهد کرد کاپتان دوگلاس این ترتیب را تصویب میکنند

من دیروز وزیر امور خارجه را اطلاع دادم کهاسکادرن مذکور درشرف حرکت از اصفهان است علاء السلطنه اظهار داشت که براو حتم است بمجرد ورود فرمانفرما بفارس تمام کارها اصلاح خواهدشد واظهار اعتماد نمود باینکه برای دولت اعلیحضرتی ممکن خواهد بود که تمام عساکررا قبل از زمستان عودت دهند وبعلاوه اظهار داشت که صولت الدوله اطمینانات صریحه ازبابت پشیمانی خود واطاعت وانقیاد

نسبت بدولت داده است واو وعده داده بود که راه بوشهر رامنظم نموده واسلحهٔ کهدرموقع شکست اخیر ازژاندارمها گرفته شده بودمسترد دارد علاء السلطنه ازمن استفسار نمود که آیا صولت الدوله اطمینان مشابهی بمن هم داده است یانه منجواب دادم بلی داده است ولی چون بعقیده من فقط کسیکه بتواند اختلافات فیمابین رؤسای ایلات را رفع نماید فرمانفرمای جدید خواهد بود من درجواب مخابرات صولت الدوله چیزی تلگراف نکرده ام

(نمره ٣٢٠)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرز بورغ ١٩ سپتامبر ١٩١٢ — خط آهن جلفا وقرضه روس بدولت ایران ـ یادداشت دولت روس اطلاعیرا کهمن بموجب تلگراف ١٤ سپتامبر خود داده ام تصدیق میکنند و مشعر است بر اینکه بمجردانکه دولت ایران بسفیر روس مقیم طهران کتباً تصمیم خودرادر اعطای امتیاز اطلاع دادند دولت روس مسئله قرضهرا در تحت ملاحظه خواهند اورد

(نمره ٣٢١)

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی)

وزارتخارجه ١٩ سپتامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ١٨سپتامبر شما — من طریقهٔرا که پیشنهاد شده است درموضوع عساکر اصفهان عمل نمود تصویب میکنم ـ شما حالا باید مراسلهٔ بمضمون ذیل برای دولت ایران بنویسید :—

هرگاه نظر باوضاع ایالت عودت عساکر صلاح بود و اگر شرایط معتدلی که درطی مراسله سرجارج بارکلی در ٤ آوریل گذشته ارائه شده بود پذیرفته گردیده بود دولت اعلیحضرتی قبـل ازاین تاریخ عساکر خودرا از اصفهـان و شیراز عودت داده بودند باوجود این دولت اعلیحضرتی مایل میباشنـد کـه حسن نیت و تحمل خودرا نسبت بدولت ایران ابراز داشته ومشغول ترتیبـاتی هستند که عساکر مزبوررا از اصفهان وشیراز عودت دهند ودولت اعلیحضرتی این اقدامرا باین قصد و اراده خواهند کرد که برای مخبر السلطنه مهلتی برای اعاده انتظامات باشـد و تلافیهای لازمهرا که دولت اعلیحضرتی برای حمله بجهة برصاحب منصب انگلیسی و مستحفظین او مطالبه می نمایند بعمل آورد و اعتماد دارند که مساعی جنـاب معظم له برای انجام مقاصد مذکور موفقیت حاصل خواهد کرد

چون اعتماد داریم باینکه دولت ایران رویه دوستانه خود را شناخته و میشناسند دولت اعلیحضرتی از آنها خواهش میکنند که تعلیمات لازمه بمامورین محلی بدهند که برای تحصیل محل ومنزل صحیح برای عساکر هرقدر که ممکن است در شیراز همراهی و کمك بشود و همینطور برای دسته که قرار است ازاصفهان بشیراز عودت داده شوند اگر همراهی لازمه نشود دولت اعلیحضرتی مجبورند باینکه وادارند برای آنها سربازخانه ساخته شود و دولت ایران را مسئول مصارف آن خواهند دانست

(نمره ۳۲۲)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۲۰ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۲ سپتامبر خودتان —

شیراز — شما باید کلنل دو گلاس ومستر اسمارت را اجازه دهید که سعی نموده اجارهٔ منزلها را تجدید نماید که اگر لازم باشد این زمستان هم دراجاره ما باشد

(نمره ۳۲۳)

تلگراف سر والترتنلی بسر ادواردگری

طهران ۲۱ سپتامبر ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل از جنرال قونسول مقیم اصفهان رسیده است :

صاحبمنصب فرمانده عساکر مرا اطلاع میدهد(پس از مشورت با کلنل دو گلاس) که تاریخ حرکت اسکادرن را پنجم اکتبر قرار داده است

(نمره ۳۲۴)

﴿ مکتوب سر والترتنلی بسرادواردگری ﴾

طهران ۹ اوت ۱۹۱۲ —

آقا در باب تلگراف ۱۷ شهر جاری من افتخار دارم که سواد نوتیرا لفاً ایفاد دارم که سفیر روس ومن بزبان انگلیسی در ۱۷ شهر جاری برای وزیر امور خارجه نوشته و ایشانرا اطلاع دادهایم که چنانچه بسمع ما رسیده دولت ایران از سفیر هلند خواهش نمودهاند

که‌ازدولت هلند استفسار نماید که‌آیا مایل هستند برای ژاندارمری که درنظر دارند تشکیل دهند صاحب‌منصب بدهندوجناب معظم‌له را باین‌مسئله متذکر نموده‌ایم که چنین اقدامی باقرار و مداری که داده شده است که‌قبل از استخدام صاحب منصبان خارجه دولت ایران بایستی نصیحت سفارتین‌را تحصیل نمایند موافقت ندارد و درخاتمه خواهش نموده‌ایم که‌بنا بر قرار دادی که درموقع پرداخت مساعده مشترك درمارس گذشته بعمل آمده نقشه تشکیل قشون جدید که ظاهراً طرح شده بایستی بما ارائه شود

(ملفوف نمره ٣٢٤)

مکتوب سفرای انکلیس وروس بعلاء السلطنه

١٧ اوت ١٩١٢ —

حضرت اشرف — چنانچه بر سفارتین معلوم کردیده دولت ایران چنان صلاح دانسته‌اند که ازدولت هلند استمداد نمایند برای انکه ٢٧ نفر ازصاحب‌منصبان نظامی هلند را تعیین نمایند قشون کمی‌را که دولت علیه درنظر دارند تشکیل دهند

ما میخواهیم حضرت اشرف‌را متذکر نمائیم که در صورتیکه معلوم شود که اطلاع ما صحت داشته باشد چنین اقدامی ظاهراً باقرار دادی که‌داده‌شده‌موافقت‌ندارد‌و چنانچه خودحضرتعالی مسبوق میباشید دولت ایران بموجب قرار داد مذکور در باب استخدام مستخدمین وصاحب‌منصبان خارجه اینطور قرار دادند که‌قبل ازوقت با سفارتخانهای انکلیس و روس تبادل افکار نمایند

ما بعلاوه خاطر نشان مینمائیم که بموجب مراسلات ۱۹ و ۲۰ ماه فوریه گذشته اینطور مقرر گردید که نقشه قشونیرا که دولت ایران در نظر دارند درموقع مناسبی تشکیل دهند بسفارتین ارائه شود برای آنکه در مواد لازمه آن تبادل نظریات بشود تصور میشودم که اگر قصددولت ایران این است که بهمین زودیها ازصاحبمنصبان خارجه استمداد نمایند بایستی چنین نقشه را تا کنون طرح نموده باشند بناءً علیهذا چنین نقشه بنا بر قرار ومدار دوستانه که داده شده و در مراسلاتی که مبادله‌شده مذکور ومسطور است باید هرقدرزودتر بسفارتخانها ارائه‌شود (امضاء) پوکلیوسکی کزیل

والتر تنلی

(نمره ۳۲۵)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۶ ژوئن ۱۹۱۲ —

آقا درباب تلگراف سفیر سابق و جواب شما مورخه ۲۴ و ۲۷ ژانویه افتخار دارم راپورت دهم که خزانه داری کل مرا اطلاع داده است که تعیین هشت نفر از بلجیکیها برای معاونت خزانه تصویب شده است مسیو مرنارد بعلاوه مرا اطلاع میدهد که دولت ایران تصمیم نموده اند دونفر بلجیکی دیگر برای اداره پستخانه استخدام نمایند و بهمین زودی با مسیو بوپر یکی از اتباع روس باب مذاکرات مفتوح خواهند داشت که او را برای مفتشی مهندسی تلگرافات ایران تعیین نمایند مسیو بوپر از چندین سال

باینطرف بهمین شغل در اداره تلگرافی هند و اروپا مستخدم
بوده است

(امضاء) والتر تنلی

(نمره ٣٢٦)

مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٢٦ اوت ١٩١٢ —

آقا افتخار دارم راپورت دهم که نظر باغتشاشی که ممکن است
از بابت نان درطهران بظهور رسد خزانه‌داری کل قراری با انجمن
نانواها داده است و دعوی میکنند که این قرارداد بهر گونه
بیم و وحشت اغتشاش در آتیه خاتمه داده ودیگر ممکن نیست وزراء
بتوانند خرید و فروش گندم را وسیله دخل شخصی خود قرار
دهند

این انجمن متعهد میشوند که چهل و پنج دکان نانوائی در
نقاط مختلفه شهر راه انداخته نان یکساله را بدهند وفقط گندمی
راکه‌ازطرف‌دولت به آنها داده‌میشود بکار ببرند وخزانه داری‌کل‌متعهد
میشود که مقدار معین گندم یومیه به آنهابدهد بشرط آنکه آن‌را
فقط در دکاکین مذکور بمصرف برسانند اگردکاکین مذکوربرای
مصرف گندمی که دولت میدهد کافی نباشد انجمن مذکورمجازهستند
که برعده انها بیفزایند وانجمن مذکور متعهد میشوند که آنچه
گندمیکه از مصرف یومیه باقی میماند با نبارهای دولتی
مسترد دارند در صورتیکه گندمی غیر از گندم دولت بمصرف رسد

یا آنکه گندم را با چیزهای دیگر مخلوط کنند بعضی مجازاتها بعمل خواهد آمد

کنترات مذکور را کابینه تصویب نموده اند و بموجب آن تمام نانواها میتوانند از انبارهای دولتی غله بخرند خزانه داری کل حاضراست که یومیه ۲۵۰ خروار گندم بدکاکین مزبور برساند

امضاء (والترشلی)

(ملفوف نمره ۳۲۷)

(مکتوب مسروالترشلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۳ اوت ۱۹۱۲ —

آقا — اظهاری که اخیراً در مجلس مبعوثان شد که ظاهراً محتمل نیست که هیئتی از سرمایه داران یافت شود که با این اوضاع مغشوش سیاسی و مالی ایران بدون وثیقه از طرف دولت انگلیس یاروس قرضه بدهند اسباب تغیر خیلی زیاد در اینجا شده است به موجب تلگرافیکه از سفیر ایران مقیم لندن رسیده مرا مسئول قرار داده اند که دولت اعلیحضرتی را از عایداتی که دولت ایران میتواند محل تامین قرضه قرار دهد درست مطلع نساخته ام بلکه سبب این شده ام که امر بر آنها مشتبه گردد

وزیر امور خارجه در اینموضوع بطور سرزنش وملامت با من صحبت نموده اظهار داشت که در صورتیکه بگذارند دولت ایران میتواند بسهولت از جاهای دیگر قرض کند

من برای علاء السلطنه توضیح نموده که محتمل مقصود شما

از این اظهار غیر مکفی بودن تامیناتی است که خزانه داری کل برای قرضه ۶۰۰۰۰۰۰۰۰ لیرا ارائه نموده و اینمبلغ تصور میشد کمترین مبلغی است که برای احتیاجات ایران لازم میشود که بتواند قروض خودرا پرداخته و مالیه خودرا بر اساس محکمی استوار نماید که بتوان امید داشت از این پول نتایج منتظره حاصل شده و بوسیله آن عایدات دیگر تحصیل گردد من در این باب با مسیو مرنارد مذاکره نموده ام وعقیده او براین است که عایدات موجوده ایران بایستی کافی باشد که قرضه ۶۰۰۰۰۰۰۰۰ لیرا را تامین نماید ولی میگوید که چنین ترتیبی مستلزم مصرف کلیه وجوهاتی است که ایران برای مصارف لازمه احتیاج دارد دیگر برای مصرف یومیه چیزی باقی نخواهد ماند او بعلاوه اظهار داشت که از زمانیکه در باب امکان حصول قرضه در ماه مه گذشته مذاکره نمودیم پیشنهاداتی ارائه نموده است زیرا که براو محسوس بوده که وجوهات چنین قرضه بایستی بمصرف پرداخت دعاوی و تشکیل قشون وسایر مقاصد بیحاصل برسد و آنوقت اوضاع ایران ازحیث مالیه از حالیه بدتر خواهد شد

مسیو مرنارد تصور میکرد که ... لیل میتوان امیدوار بود کههمینکه در عملیات اداره او استحکام زیادتری حاصل شدبهبودی تدریجی در مالیه پدیدار خواهد گردید ولی او موافق بود با این مسئله که تزیید احتمالی عایدات را نمیتوان بسرمایه داران اروپائی بجای عایدات صحیح قلم داد که ممکن است بخواهند عایدات خالص را کهایران

میتواند محل قرضه قرار دهـد بدانند چیست بتصور او نافعـترین چیزی برای ایران قرضه کمتری خواهد بود که محل مصرف آن به طور وضوح تعیین شود باشی, مخصوصاً بتصرف نقشه‌هائی برسدکه بوسیله آن بتوان برعایدات افزود او ظاهراً چندان اهمیتی بقدروقیمت قشونی که موجب اعاده واستقرار نظم باشد نمیداد واظهار امید واری نمود که ممکن است امکان داشته باشد پرداخت وجوهات دعاوی را بتأخیر انداخت تازمانیکه مملکت بتواند از این سرمایه که داده میشود انتفاعی حاصل نماید عقیده من براین است که بسیار مشکل است که از کم و کیف عایداتی که قرضه را تأمین نماید اطلاعاتی حاصل نمود مگر آنکه یکنفر یاچند نفری که در این کارها مهارتی داشته باشند و کمتر از مسیو پوکلیوسکی ومن در امورات اشتغال داشته باشند آمده ومـداقه لازمه دراین کار بنمایند

در مملکتی که بودجه یا احصائیه وجود ندارد بسیار مشکل است که شخص بتواند عقیده صحیحی ازبابت اوضاع مالی آن داشته باشد از قرار معلوم خزانه داری کل بسیار امیدوار به پیشرفت نقشه اداری است که خیال دارد داخل وخارج طهران مجری و معمـول دارد ومیگوید که این طریقه وصول مالیات هنگامیکه بشود آن را در سایر نقاط مملکت مجری و معمول داشت میتوان متدرجاً نتایج بهتری از آن بدست آورد .

از وقتیکه شروع بنوشتن این مراسله نمودم خزانه داری کل صورت عایدات دولت ایران را تهیه نموده است قصد دولت این

که سواد آنرا برای نمایندگان خارجه خود بفرستند — و من سواد آنرا برای اطلاع شما فرستادم — برای آنکه آنها بتوانند سوء تاثیری که نسبت باوضاع مالی این مملکت در اروپا و اتازونی از اظهار شما در مجلس مبعوثان شده و فوق اینمراسله بدان اشاره نمودم رفع نمایند قرائت این صورت نشان میدهد که بین آن و صورت عایداتی که در ماه مارس گذشته انتشار داده شد وسواد آنرا مسترجارج بارکلی در ۹ مارس برای شما فرستاد اختلاف وجود دارد

ونیز مشاهده خواهد شد که عایدات تخمینی گمرکات وتلگراف خانه و ضرابخانه ومسکرات وغیره وسایر منابع برای سال جاری ۱۰۰۰۰۰ لیرا میباشد وازمبلغی که درماه مارس تخمین شده بود زیادتر است و چند فقره عایدات تازه هم درصورت مذکور دیده میشود وحال انکه مالیات جنسی بامالیات نقدی که برای مصارف اداری تخصیص شده تقریباً مساوی است چنانچه ملاحظه خواهد شد بعلت گرانی قیمت نقره و کمی سکه عایدات ضرابخانه از سیصد هزار تومان بیکصد هزار تومان تخفیف یافته از طرف دیگر تخمین شده است که ازمالیات تریاك و مسکرات پانصد هزار تومان درعوض صدو چهل هزار تومان عاید خواهد شد مسیو مرنارد توضیح میکنند که علت اضافه مالیات تریاك و مسکرات این استکه او حالا بهتر می‌تواند تحدید تریاکرا اداره کند واظهار میداود که از این منبع فیما بعد بهتر میتوان عایدات بدست آورد

اوضاع گمرکات شمالی کما فی‌السابق رضایت بخش است ولی

ازقراریکه فهمیده‌ام درعایدات کمرکات جنوبی تخفیف حاصـل شده است درضمن صحبتی که تازه‌کی درمیان بود خزانه‌داری کل اظهـار داشت که درفکر این استکه بر کمرك تمـام واردات کمی بیافزاید و روی‌هم رفته کمرك تمام وارداتاز روی قیمت صدی‌هفت است درصورتیکه از بعضی اجناس بکلی حقوق کمرکی اخذ نمیشود واظهارداشتکه این اضافه حقوق کمرکی را طوری ترتیب خواهد داد که در واردات نقصانی حاصل نشده یاقیمت آنرا برای خریداران زیاد نماید

مسیو مرنارد را عقیده بر این استکه حتی برای اوهم بسیار مشکل استکه ازروی صحت ابراز عقیده درباب اوضـاع مالی نمـاید لیکن ازقرار معلوم بتخمین فقره اول عایدات اعتماد دارد اکرچه من از بعضی فقرات آن مشکوك میباشم کویا تخمین عایدات مالیـاتی بیشتر خیـالی وقیاسی بوده است زیرا که مسیو مرنارد مکرر اعتراف نموده استکه از بسیاری ایالات و ولایات چیزی وصول نمیشود اکرچه در بعضی از ایالات و ولایات مذکوره از قبیل فارس قانون ونظم برقرار شود مبالغ زیادی عایدات بدست خواهـد آمد که هم بمصرف اداره کردن انجاها رسیده وهم بمقاصد ملی صرف شود از بعضی ایالات دیکر مثل آذربایجان و خراسان هم تاهمین اواخر عایدات صحیح وصول میشد ولی حالا دیکر چیزی از انهـا وصول نشده و بکیسه دولت دیکر کمکی نمیرسانند

مسیو مرنارد بمن اظهار داشتکه قصد دولت ایران اینستکه بهمین زودیها پیشنهاد قرضه ۵۰۰۰۰۰ لیرا بسفارتین عرضه بدارند

لیکن از صمیم قلب امیدوار استکه دولتین راضی خواهند شد قبلا ۲۰۰۰۰۰ لیرا بدهند برای انکه بتواند تا زمانیکه قرضه مذکور تحصیل نشده چند ماهی امورات را اداره نماید او بعلاوه اظهار داشتکه نمیخواهد مبلغ مساعده باندازه مساعده آخری باشد که پس از وصول آن او دیگر نتوانست پرداخت بعضی وجوهات را در عید نوروز بتعویق اندازد بلکه مجبور شد در ماه ژویت گذشته مبلغ ٤٠٠٠٠ لیرا — قریب سه‌ماه پس ازوصول مساعده مذکور — درموقعیکه ازحیث پول کار بروی سخت شده بود مسترد دارد

(امضاء) والتر تنلی

(ترجمه ملفوف نمره ۳۲۷)

(صورت‌عایدات ایران که ازطرف خزانه‌داری کل)

(تهیه شده است)

عایدات حالیه ایران که وصول آن بدست خزانه‌داری کل است راجع بسنه سیچقان ئیل میباشد :—

۱ — عایدات گمرك و تلگرافخانه و ضرابخانه و پاسپورت و تریاك ومسکرات و روده و تمبر و معادن وتنباکوی رژی و امتیاز نفت —

تومان

حد اقل — ٤٥٠٠٠٠٠٠

حد اکثر — ٥٧٠٠٠٠٠٠

۲ — مالیات املاك اربابی وخالصه

حد اقل — ۲٥٠٠٠٠٠٠

حد اکثر — ۵۰۰۰۰۰۰

جمع عایدات

حد اقل تخمینی — ۷۰۲۵۰۰۰۰

حد اکثر تخمینی — ۱۰۷۰۰۰۰۰

دولت ایران بایستی سالیانه استهلاك قروض ۱۹۰۰ و ۱۹۰۲ (روس) و ۱۹۰۴ (هندوستان) و ۱۹۱۱ (انکلیس) را که جمعاً ۱۴۰۰۰۰۰۰ تومان میشود بپردازند

اگر دولت قرضهٔ جدیدی ازقرار صدی پنج بدست آورندبایستی سالیانه‌ازبابت اصل‌وفرع مبلغ ۱۴۴۰۰۰۰۰ تومان‌بپردازند

کلیه وجوهاتیکه باید ازبابت قروض سابقه وقرضهٔ آتیه داده شود از ۲۸۴۰۰۰۰۰ تومان بالغ نخواهد شد وحال‌انکه عایدات گمرك فقط از ۳۲۰۰۰۰۰۰ تومان تا ۳۵۰۰۰۰۰۰تومان‌است‌درصورتیکه‌دولت ایران برای قرضهٔ ۵۰۰۰۰۰۰ لیرا کنترات نمایند ازوجوهات این قرضه باید مصارف ذیل‌را فوراً بپردازد

۱ — قروض مختلفه از زمان مظفرالدین شاه و محمد علی میرزا ۷۳۰۰۰۰۰۰ تومان

۲ — قروض جدیده ۱۴۷۵۰۰۰۰

۳ — دعاوی مختلفه که تاکنون داده نشده ۱۵۰۰۰۰۰۰

جمع ۱۰۴۸۷۰۰۰۰

پس از دریافت وجه قرضه مذکور و استرداد کلیه قروض

جاریه حــد اقل مبلغ — ۱۲۵۰۰۰۰۰۰ تومان برای دولت باقی خواهــد بود و این مبلغ برای اصــلاحات تادو سال بخوبی کافی میبــاشد

عایدات سالیانه برای تامین قرضه

	حد اقل	حد اکثر
	تومان	تومان
گمرکات	۳۲۰۰۰۰۰	۳۵۰۰۰۰۰
تلگراف خانه	۱۰۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰
ضراب خانه	۱۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰
پاسپورت	۲۵۰۰۰۰	۳۵۰۰۰۰
تریاك و مسکرات	۵۰۰۰۰۰	۷۵۰۰۰۰
روده	۵۰۰۰۰	۷۰۰۰۰
جزیره هرمز	۳۰۰۰۰	٦۰۰۰۰
معادن مختلفه	٤۰۰۰۰	۵۰۰۰۰
تنبا کوی رزی	۱۵۰۰۰	۲۰۰۰۰
تمبر	۱۰۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰
نفت	۱٤۰۰۰۰	۱٤۰۰۰۰
	٤۵۲۵۰۰۰	۵۷٤۰۰۰۰
	۲۵۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰
	۷۰۲۵۰۰۰	۱۰۷٤۰۰۰۰

(قروض)

قروض دولتی — پرداختهای سالیانه

قروض ۱۹۰۰ و ۱۹۰۲ صدی پنج از روس ۹۵۰۰۰۰ تومان

قرضه ۱۹۰۴ صدی پنج هندوستان } ۴۵۰۰۰۰

قرضه ۱۹۱۱ صدی پنج بانك شاهنشاهی } ۱۴۰۰۰۰۰

قرضه آتیه ۱۹۱۲ ۵۰۰۰۰۰۰ لیرا ازقرار صدی پنج

۱۴۱۴۰۰۰

۲۸۴۰۰۰۰

اوضاع مالی ایران پس از استرداد قروض جاریه بوسیله قرضه دیگر

قرضه ۱۹۱۲	۵۰۰۰۰۰۰ لیرا
صدی هشتادو پنج	۴۲۵۰۰۰۰ تومان
وجه لیرا بحساب قران	۲۳۰۰۰۰۰۰ تومان
منهای وجوهات استردادی	۱۰۴۸۷۰۰۰
وجوهاتیکه باقی می ماند	۱۲۵۱۳۰۰۰

قروض جاریه که باید مسترد شود	تومان	تومان
۱ — قرضه اشنیدر پاریس	۱۲۰۰۰۰۰	
قرضه بانك دسكونت	۲۲۵۰۰۰	
قرضه سابق بانك مذكور	۱۱۲۰۰۰	
قرضه تومانیانس	۱۵۰۰۰۰	۱۶۸۷۰۰۰
۲ — مبلغ تخمینی دعاوی که پرداخته نشده		۱۷۰۰۰۰۰

٣ ـ مجموع قروض صدی هفت بانک روس ٦٠٠٠٠٠٠

مساعده آخری	١١٠٠٠٠٠	٧١٠٠٠٠٠
جمع کل		١٠٤٨٧٠٠٠

(نمره ٣٢٨)

(مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ٤ سپتامبر ١٩١٢ —

آقا افتخار دارم اینك صورت خلاصه وقایع چهار هفته اخیر ایرانرا بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاد میدارم

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ٣٢٨)

(خلاصه وقایع ایران لغایت ٤ سپتامبر)

(طهران)

حکام ایالات وولایات ـ مخبر السلطنه که درخلاصه وقایع آخری راپورت داده شد ازطهران خارج شد تا ٢٢ ماه اوت در حقیقت ازحدود طهران حرکت نکرد و آنوقت با دو نفر از صاحب‌منصبان سوئدی و یکصد نفر از ژاندارمری خزانه وقریب دویست نفر سوار حرکت کرد

انتخابات مجلس ـ درتحت اوامر حکومت مرکزی کمیتهٔ مرکب از وکلای سابق واعیان تشکیل گردید که در مسئله انتخابات جدید مداقه نموده مخصوصاً به‌بینند انتخابات جدید را بایست بموجب قانون انتخابات مجلس بعمل آورد یا انکه بواسطه حوزه‌های انتخابی

مثل سابق بانجام رسانند کمیته مذکور تصمیم نمود که تغییر سیستم انتخابیکه مجلس سابق اتخاذ نموده خلاف قوانین مشروطیت میباشد و چون حکومت مرکزی تصور میکنند غیر ممکن است حالیه از روی سیستم مذکور انتخابات بشود تا مدتی انعقاد مجلس جدید را بتعویق انداخته‌اند

مامورین دیپلوماسی — پرنس هنری ریس سفیر جدید آلمان دهم اوت بطهران وارد شد و روز بعد اعتبار نامه‌های خود را عرضه نمود

یوم تولد شاه — روز ۱۱ اوت مراسم جشن مولود شاه بعمل آمد روز بعد مامورین دیپلوماسی بحضور اعلیحضرت مشرف شده و غروب آن‌روز را از طرف صدر اعظم رسماً بشام دعوت شدند

ژاندارمری دولت ـ شش نفر صاحبمنصبان سوئدی که در ماه ژویت برای خدمت در ژاندارمری از استخهلم حرکت کرده بودند ماه گذشته وارد طهران شدند

تبریز

اقدامات نظامی برعلیه شاهسونها در تمام ماه گذشته درکار بود و بقرار راپورتهای اخیری که از قونسول اعلیحضرتی مقیم تبریز رسیده یاغیان در نیمه آخری ماه اوت شکست سختی خوردند تلفات روسها نیز زیاد بود چونکه در ۲۳ ماه قریب ۷۰ نفر مقتول و مجروح آنها را از اردبیل به تبریز آوردند

در ۲۹ اوت سپهدار اعظم درباونك که خارج شهر واقع اند آمـــده مردم آنجا بدیدن او میرفتند

رشت وقزوین

در ۱۰ اوت ۶۰۰ قزاق و پیـــاده نظـــام از باد کوبه وارد انزلی شـــدند و از این عـــده ۲۰۰ نفر روز ۳۱ از طـــالش حرکت نمود

دستـــه ۱۰۰ نفری قشون روس که در همـــدان بودند در ۷ اوت بقشونی که درقزوین بود ملحق شدند

مشهد

در عرض ماه گذشتـــه در اوضـــاع شهر و ایالت مشهـــد تغییری حاصل نشده است

عده قشون روس درمشهد و قوچان به ۸۵۰ و ۲۵۰ نفر تخفیف داده شده است

اصفهان

دراین تازگی سلطـــان آباد وقم مراکز عمده انقـــلاب بوده است حکام این دونقطه قشون ندارند ولذا برضد راهزنانی که این نواحی را اشغـــال نموده اند نمیتوانند اقـــدامی بنمایند

باوجود اظهارات مکرره که بحکومت مرکزی شده پناهندگانی که درماه ژویت گذشته در تلگراف خانه بست اختیار نمودند هنوز از آنجا خارج نشده اند

سردار جنك در غره اوت باصفهـــان وارد شـــد ودر ۲۳

حرکت نمود که مشاغل خود را بمقام ایلخانی گری ایل بختیاری بعهده گیرد

یزد

انتظام الملك که ازسه ماه باینطرف یکی از عناصر اغتشاش یزد بود وظاهراً صلاح خود را دراین ندید که درماه ژویت گذشته بادولت از در صلح در آید (رجوع بخلاصه وقایع آخری کنید) در اوایل ماه گذشته وارد نائین شده وشروع باغتشاش کاری نمود

نایب الحکومه اردستان با دسته از بختیاری ها برای مقابله باانتظام الملك حرکت نموده در سرهنك آباد طرفین باهم بنای جنك گذارده وانتظام الملك وپنجنفر از همراهان او بقتل رسیدند و باقی فرار اختیار نمودند

استاد محمد که یکی از سرکردگان هیجان رولسیون سال گذشته بود از قراریکه در ۱۱ اوت راپورت داده شد با قشونی مرکب از ٤۰۰ سوار بطرف یزد در حرکت بود

(شیراز)

از ٥ اوت تاکنون دیگر جنکی رخ نداده لیکن عساکر صولة الدوله هنوز کوههای حدود شیراز را اشغال نمودند وایاب وذهاب در راه بوشهر بتعویق افتاده است و استعداد اعراب وقشقائی که در شیراز اجتماع نموده‌اند هنوز برای مقابله بصولة الدوله حرکت ننموده اند عده از سوارهای صولة الدوله چندصندوق متعلق بسوارهندمرکزی راکه ازراه فیروز آباد ازبوشهر فرستاده شده بود غارت نموده و

مقداری اموال شخصی متعلق بدولت وقشون معادل ۱۶۵ لیرابغارت رفت

کرمان

امیر مفخم ایالت جدید کرمان در ۲۶ اوت واردیزد شدلیکن هنوز بکرمان وارد نشده است

کرمانشاه

بعلت غارتگری همراهان سالار الدوله و سایر دستجات سارقین در کردستان فرمانفرما شروع نمود بتهیه اینکه بان ناحیه رفته و انتظامات آنجارا اعاده نماید

در ۱۵ اوت فرمانفرما همینکه شنید سالار الدوله در ۴۰ میلی کرمانشاه است باقشون خود برای سنندج حرکت نمود

در ۱۹ اوت یار محمد خان و ۳۰۰ نفر از مجاهدین فرمانفرما را ول کرده بکرمانشاه مراجعت نمودند

بموجب تلگرافیکه از قونسول اعلیحضرتی واصل شد مجاهدین خود را طرفدار سالار الدوله اعلان نموده اند ولی اخباراتی که برای حکومت مرکزی رسیده مشعرند باینکه یارمحمد خان اعلانی منتشر نموده است باینکه مراجعت او بهیچوجه بعلت خصومت بفرمانفرما نبوده بلکه او وهمراهانش خواهان افتتاح مجلس وتغییر حکومت میباشند

بقرار راپورتهای اخیره شهر بدست مجاهدین وآرام است

بندر عباس

دسته ۱۰۰ نفری از سوار های بهارلو در ۲۴ اوت

بحدود بندر عباس آمده و یکی از اتباع انگلیس را درنی بند که بمسافت دومیلی شهر واقع است غارت نمودند روز بعد بگمرکخانه حمله نموده و شش تفنگ و هشتصد تومان برده یك کله بزرگ را هم غارت نمودند نایب الحکومه تفنگچیهای خود را برای دفع آنها فرستاد لیکن ظاهراً آنها از طرف شدن با ایلیاتیهای مذکور احتراز نمودند

در غره سپتامبر غارتگران مذکور از آن ناحیه حرکت کردند

(نمره ۳۲۹)

مکتوب سروالتر تنلی بسراد وارد گری

طهران ٤ سپتامبر ۱۹۱۲ — آقا اشکالاتیکه حکومت مرکزی در ایالت فارس بان دو چار شده و میشوند در اوایل اوت بواسطه مخاصمات ایلات عرب دوره حوالی ده بید که منجر بقتل یکی از روسای عرب گردید زیاد تر شد

رؤسای عرب که بسر کردگی دستجات شیراز بودند تهدید نمودند که با همراهان خود حرکت خواهند کرد که انتقام قتل خویش خود را بگیرند قوام الملك کوشش نمود که آنها را ترغیب نماید در شهر بمانند ولی برای آنکه مبادا از اصرار های او نتیجه گرفته نشود اعراب باصری وسایرین را احضار نموده است قریب همان تاریخ همراهان صولت الدوله یاغی مجدداً در راه بوشهر بین چنار راهدار و زینان حمله برده و یك قافله الاغی را که از

فارسیمدان حرکت کرده بود غارت نمودند و دفعه دیگر هم بقره باغ هجوم آورده و باینطریق قوام الملک را مجبور نمودند دسته کوچکی از کشکولیها را بانجا بفرستند قشقائیها هم درشب ۱۳ اوت یك قهوه خانه بزرکی را درشیراز عقب قونسولخانه انکلیس غارت نمودند و همانروز اعراب مقدار زیاد کندم را بورود شهر بردند بعلت این اقدام قوام الملك استعداد عرب خود را تا دو میل از شهر حرکت داد بعلاوه این اغتشاشات چنانکه راپورت داده شد دسته از کشکولیها درشمال شیراز تا زرقان مشغول غارت می باشند •

مستر اسمارت راپورت داد که نه رئوسای خمسه ونه رؤسای قشقائیها هیچکدام نمیتوانستند از سواران خود داخل یا خارج شهر جلوگیری نمایند ورئیس عمده بهارلوها بقوام الملك نوشته بود که دیکر سعی نخواهد کرد که از ایلیاتیها خود که از اختیار وی خارج بودند جلوکیری نمایند و خبر داده بود که سیمهای تلکراف را هرروز قطع مینمایند

در ۱۴ اوت ۱۳۰ نفر سرباز بدون اینکه قبلا اطلاع دهند بقونسولخانه آمدند که در آنجا بست اختیار نمایند مستر اسمارت ده نفر از آنها را پذیرفت تا آنکه ترتیب کارشان داده شود و بدینواسطه آنها را ترغیب نمود از آنجا خارج شوند

مستر اسمارت درطی راپورت این وقایع اظهار داشت که هرج ومرج این ایالت طوری است که با وسایلی که مامورین محلی

دارند علاج آن ممکن نیست و نه فقط اقتدار دولت بلکه اقتدار ایلی هم بکلی از میان رفته است فقط امیدی که برای افتتاح راه بوشهر هست این است که همراهان صولت الدوله از سیاخ خارج گردند وفقط وسیله حفظ انتظامات دره شیراز این است که قوه ایلیاتی از صفحه دره مذکور پاك شود قوام الملك مشغول ترتیبی بود که قوافل ازمیان مراتع فارسیمدان عبور نموده وازمنزل چنار راهدار تازینان عبور نمایند ده روز بعداز آن مستراسمارت راپورت داد که دو دسته از همراهان صولت الدوله مجدداً بقره باغ هجوم آورده یك دسته آنها قصد غارت یك ده بزرگی را نمودند ولی دسته از کشکولیها آنها را منهزم نموده دسته دیگر در امتداد دره پیش رفته و در دو میلی چنار راهدار قافله را که در تحت حفظ دوازده نفر از تفنگچیان دهاتی بود حمله نمودند یکی از تفنگچیان مقتول گردید دسته آخری سی قاطر غارت نموده مقداری گندم غارتی بار کرده و بسیاخ مراجعت نمودند اینوقعه دو عیب بزرك داشت اول آنکه قافله مذکور که برای آوردن برف رفته بودند نتوانستند برف برای شیراز بیاورند و ثانیاً بخوبی واضح کرد که خصم خود را باینراه هم میتوانستند برسانند و بقوافل محمول مال التجاره انگلیس خبر دادند که بدون مستحفظین تحت امر رؤسائی که قوام الملك گاهگاه ترتیب آنرا میدهد حرکت نکنند همراهان صولت الدوله چند صندوقی را که از راه فیروز آباد از بوشهر برای دسته سواره هند مرکزی فرستاده شده بود غارت نموده و معادل ۱۶۵ لیرا اموال دولت و

قشون و اسباب شخصی را بردند و بقراریکه راپورت داده شد دهاتیهای جعفرجن و کنار تخته مقدار ۷۰،۰۰۰ فشنکی را که از بوشهر فرستاده شده بود غارت کردند قوام الملك اظهارات سخت بخان دالکی که این دهات در قلمرو حکومتشان واقع بود برای استرداد فشنك ها نمود ولی چون خان مذکور ده چیرون را که متعلق بکمارج بود ضبط نموده بود انتظار نمیرفت که از اظهارات مذکور اثری بظهور رسد و تصور میشد محتمل است بواسطه ضبط این ده خان شبانکاره که با خان کمارج دوستی دارد بخان دالکی حمله نماید از دست رفتن فشنك ها مسئله مهمی بود برای اردو کشی فشنك بقیمت گزاف در محل بخرد و نیز از قراریکه راپورت داده شد کمارجیها و کازرونیها از تنك ترکان تا نزدیك کازرون با علیمحمد کمارجی مشغول جنك بودند علیمحمد شکست خورده و بشاه پور مراجعت نمود بعلت این اغتشاش قوافل مجدداً از راه بردون ایاب وذهاب نمودند

اعراب جباره و شیبانی تهیه جنك میدیدند و دور مرغاب مقابل یکدیگر برای جنك چادر زده بودند قوام الملك قاصدی فرستاده بود که قرار ومدار اصلاحی بدهد شیبانیها نایب الحکومه اعراب را متهم بتحریك این خصومت فیمابین نموده و تقاضا نموده بودند بشیراز که احضار شود بعلت این تکدر فیمابین مستر اسمارت تصور کرد که برای قوام الملك ممکن نیست باعراب اردوی خود اعتماد بنماید چون متجاوز از نصف اعراب از شیراز رفته بودند کمتر از ۱۰۰۰ نفر مرکب از ایلات خمسه وقشقائی برای قوام -

الملك باقی ماند محمدخان کشکولی در خانه زینـان بود ودر آنجا با یکی از رؤسای فارسیمدان قشون مرکب از کشکولیها وفارسیمدانیها جمع آوری مینمودند مستر اسمارت اظهار عقیده نمود کـه بر دولتخواهی وامانت محمد علیخـان که از فشار قوام الملك و ایلخانی برای تسلیم نمودن مقصرین حمله بعساکر ماخیلی ترسیده بود نمیتوان اعتماد داشت و تصور میکرد که نظر باوضـاع مغشوش حالیه و اشکالات اعراب فعلا تا مدتی صلاح نیست برای فیروز آباد اردوکشی شود وچون رؤسای دستجات مختلفه تماماً با هم مساوی میباشند در میان آنها سرکردهٔ که همه از او اطاعت کنند پیدا نمیشود واگر قشون مذکور برای غارت در راه با همدیگر نزاع کنند نتیجه اردو کشی بسیار وخیم خواهد بود بعلاوه آن حقوق قشونی ایلیاتی که تا مسافتی از محل خود بنقطه فرستاده میشوند باید منظما پرداخته شود و در آنصورت مصارف آنها خیلی زیاد تر از مبلغی خواهد بود که بدست میاید

مستر اسمارت تصور میکرد کـه با وسایلی که قوام ـ الملك فعلا بدست دارد اصلح این خواهد بود کـه فقط قبضه سیاخ را در مد نظر داشته یك دسته کوچکی در آنجا قرارداده شود تا آنکه ایلخانی تا یکماه دیگر بتواند با ایلات حرکت کنند و آنوقت رؤسـای جزو اقتدار اورا شناخته وتفنگچیهـای ایلیاتی را چون نزدیك بایل خود هستند با خرج کمتر ممکن است حرکت داد و آنوقت ایلخانی میتواند با امید موفقیت بهتری بطرف فیروز

آباد حرکت کند وحتی درصورتیکه پیشرفتی حاصل نشود نتیجه آن
برای دره شیراز دیکر چندان وخیم نخواهد بود چرا که درآن
صورت ایلات مذکور باید آنوقت در اراضی پائین دره بمانند
وبتصور مستر اسمارت اکر در کار حالا پیشرفتی حاصل نشود
عده شیراز برای خصم مفتوح خواهد بود

مستر اسمارت تمام وقت خودرا روز ۲۲ اوت مشغول مذاکره
باقوام الملك درباب قرضه ۲۰۰۰۰ تومان برای اردوکشی بودقشون
ایلیاتی که برای حقوق داد وفریاد میزدند دور قوامرا کرفته بودند
مستراسمارت بالاخره قوام الملك راترغیب نمود که باین ترتیب رضا
دهد که از بیست هزار تومان مذکور دوازده هزار تومان در ۲٤
اوت وسه‌هزار تومان پس‌از قبضه سیاخ وپنجهزار تومان پس‌ازورود
ایلخانی بمحل جنك باو داده شود مکر آنکه اتفاق غیر مترقبه روی
دهد که درآنصورت مبلغ آخری زودتر داده خواهد شد قوام‌الملك
وعده داد که سه روز پس‌از پرداخت دوازده هزار تومان مذکور
هزار نفر بسیاخ بفرستد اینعده مکفی تصور میشد چراکه عده‌قشون
خصم تصور میشد ۵۰۰ نفر باشد

مستر اسمارت‌اظهار عقیده نمودکه اکرچه این نقشه اردوکشی‌یأس
آور بود درصورتیکه بانقشه حرکت فوری بطرف فیروز اباد مقایسه
شود اعمال آن اصلح بوده ودرصورتیکه موفقیت حاصل‌شودراه بوشهر
را مفتوح داشته دره شیراز را ازوجود‌غارتکران‌پاك خواهد ساخت‌همین
الان‌خبررسید که بابیونتان فریزرو سوارهمراه‌او و درموقعیکه ازمنزل یکی از

رفقایش که اورا بشام دعوت نموده بود مراجعت میکرد شب یکشنبه غره سپتامبر مراجعت میکرد حمله‌شد این حادثه بمسافت نصف میلی قونسولخانه بوقوع پیوست

خوش بختانه بواسطه شمشیری که سوارش دردست داشت توانست ازمیان شش نفری که به او میخواستند حمله نمایند عبور کند ونه‌او ونه سوارش مجروح نشدند اگرچه کلوله ازکمر و آستین سوارش عبور کرد مستر اسمارت راپورت میدهد که اظهارات لازمه بمامورین محلی شده ولی تاکنون مقصرین دستگیر نشده‌اند

امید میرفت که این واقعه مسکوت عنه خواهد ماند لیکن من اهمیت چنین حادثه‌را بوزیرامور خارجه خاطر نشان نموده‌ام
امضاء (والترتنلی)

(نمره ۳۳۰۰)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد کری)

طهران ۱۲ اوت ۱۹۱۲ —

آقا — در باب تلکراف امروز من افتخار دارم که سواد یادداشتی‌را که دولت ایران برای سفارتین فرستاده و علت غیر مکفی بودن قرضه ۵۰۰۰۰ لیرا را برای احتیاجات فوری خود مدلل نموده وخواهش کرده‌اند که مبلغی که دولتین انگلیس و روس اخیراً در نظر داشته اند مشترکاً بپردازند ۲۰۰۰۰۰ لیرا بشد لفاً انفاد دارم چنانچه‌ملاحظه خواهید فرمود دولت ایران اظهار امیدواری نموده‌اند که بهمین زودی‌ها قرضه زیادتری خواهند گرفت که این مساعده

را از وجوهات آن بپردازند و مذکور داشته اند که قبل از آخر ماه جاری پیشنهاد آن‌را ارائه خواهند نمود

از زمان وصول یاد داشت من فرصتی بدست نیاورده‌ام کـه باهمکار روس خود مشورت نمایم لیکن ممکن است این مطلب‌رابنویسیم که بخوبی واضح است که دولت ایران فعلا واقعاً احتیاج بپول دارند وبیم میرود که بواسطه نرسیدن وجوهات ازپیشرفت نقشه ژاندارمری که حالیه ظاهراً رو بترقی است جلوگیری شود

(ملفوف نمره ۳۳۰)

﴿ یاد داشت ﴾

درباب قرضه کـه دولت اعلیحضرتی درصدد پرداخت بدولت ایران میباشند لازم است تأکید شود که مبـلغ آن کمتر از ۱۰۰۰۰۰لیرا نباشد

از اطلاعاتیکه ذیلا نگاشته میشود ظاهراست که قرضه ۲۵۰۰۰ یرا یا حتی ۵۰۰۰۰ لیرا مکفی نخواهدبود که دولت ایران‌را درمقابل اشکالات مالی که حالیه خودرا دوچار آن می‌بینند تـأمین نمـاید با وجود مساعی که حالیه بکار برده وپیشرفتی که در تشکیل و تنظیم مالیه خود بطور عموم حاصل نموده اند

سفارت دولت اعلیحضرتی بخوبی مستحضر است که از ده سال باین‌طرف دولت ایران برای توازن و تعادل بودجه سالیانه خود و پرداخت بعضی مصارف لازمه از قبیل خرید اسلحه و مهمات متوسل بقروض شده است قرضه‌های مذکور بقرار ذیل است :—

سال ۱۹۰۰ قرضه صدی پنج ۲۰۰۰۰۰۰۰ روبل
« ۱۹۰۲ قرضه صدی پنج ۱۲۵۰۰۰۰۰ روبل
« ۱۹۰٤ قرضه هندوستان صدی پنج ۳۰۰۰۰۰ لیرا
« ۱۹۱۰ مجموع قروض مختلفه ٦۰۰۰۰۰ تومان
« ۱۹۱۱ قرضه صدی پنج ۱۲۵۰۰۰ لیرا

که مجموع آنها ۳۲۰۰۰۰۰۰ تومان است که استقراض شده و در مدت دوازده سال بمصرف رسیده است

چنانچه ملاحظه خواهد شد در آخر سال ۱۹۱۱ تمام قرضه آخری ۱۲۵۰۰۰ لیرا بمصرف رسیده بود در آن تاریخ خزانه‌دار پول موجود نداشت و برای مصارف جاریه بغیر از عایدات مالیاتی وفروش غله دولت پول دیگر نمیرسید وقریب ۲۵۰۰۰۰ تومان هم اضافه عایدات گمرك درغره ژانویه ۱۹۱۲ وصول شد

راست است که درماه مارس دولتین انکلیس وروس راضی شدند مبلغ ۲۰۰۰۰۰ لیرا بدولت ایران قرض بدهند که نصف آن تا کنون صرف حقوق ژاندارمری شده وخمس آن دو ماه قبل از عایدات گمرك مسترد گردید

درحقیقت دولت ایران فقط ۱ ۰۰۰ ۰۰۰ تومان قرض نمودند در صورتیکه مخارج اردوکشی کرمانشاه راداده وبرای پرداخت حقوق ژاندارمری جدید پول رسانیده اند بنا براین بطور تحقیق میتوان گفت که اوضاع مالی امساله نسبت بسال قبل خیلی ترقی کرده است البته اینمسئله ثابت نمیکند که دولت ایران برای اجرای نقشه

اصلاحاتی که تازکی طرح نموده اند میتوانند بدون توسل بقروض جدیده کاری ازپیش ببرند قدام در این امر بدون حصول قرض، البته پیشرفت نخواهد نمود که بلکه بزودی نتایج عالیهٔ راکه فعلا ازبابت اداره کردن مالیات وتشکیل ژاندارمری بدست آورده اند ازمیان خواهد برد

نظر باینملاحظات مهمه دولت ایران تصورمیکنند که بسیار لازم و متحتم است که بشکل مساعده مبلغ ۲۰۰۰۰۰ لیرای دیکرقرض کنند که نصف آنرا دولت انکلیس ونصف دیکررا دولت روس بپردازند

اما از بابت مصرف این وجه ۲۰۰۰۰۰ لیرا دولت ایران میخواهد آنرا بمصارف ذیل بیفزایند :

١ — حقوق ژاندارمری تاپنجماه ۲۰۰۰۰۰ تومان

۲ — حقوق نظمیهٔ طهران تاپنجماه ۱۲۰۰۰۰ «

۳ — حقوق قشون کرمانشاه تادوماه ۷۰۰۰۰ «

٤ — حقوق قشون ساخلوی طهران تاپنجماه ۷۵۰۰۰ «

۵ — حقوق دوماهه بریکاد قزاق در تبریز ۱۸۰۰۰ «

٦ — حقوق عقب افتاده ادارات مختلفه دولتی ۱۵۰۰۰۰ «

۷ — برای خرید اسلحه ومهمات ۱۵۰۰۰۰ «

۸ — تشکیل وتنظیم قشون ۲۰۰۰۰۰ «

۹ — مخارج مختلفه غیر مترقبه ۱۱۷۰۰۰ «

جمع ۱۰۰۰۰۰۰ «

یا ۲۰۰۰۰۰ لیرا

در باب شرایط استرداد قرضه مذکور دولت ایران متعهد استرداد کلیه مبلغ ۲۰۰۰۰۰ لیرا از وجه قرضه که بهمین زودی خیال دارند عمل آن را باتمام برسانند میشوند وپیشنهاد آنرا درعرض ماه سپتامبر حالیه بسفارت دولت اعلیحضرتی ارائه خواهند نمود

(نمره ۳۳۱)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲۳ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع به تلگراف ۱۶ سپتامبر من تلگراف ذیل از کاپیتان گری از اصفهان رسیده : —

ترتیبات رضایت بخش برای حفاظت راه لینچ داده شده است وسردار جنك بطور رسمی مرا اطلاع داده است که ممکن است ایاب وذهاب قوافل مجدداً شروع شود من این مطلب را باصفهان واهواز وبوشهر خبر داده‌ام

(نمره ۳۳۲)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲٤ سپتامبر ۱۹۱۲—

تلگرافی بامضای امام جمعه وسایرین از تبریز برای من رسیده خواهش اعاده محمدعلی میرزا را نموده‌اند

وزیر امور خارجه از من استدعا مینماید بشما بگویم که صاحبان امضای این تلگراف که بسفارت روس نیز فرستاده شده‌است کسان مهمی نیستند وسابقاً هم تلگرافات ومراسلاتی امضاء

نموده ودرخواستهائی نموده اند که باخواهشات حالیه ایشان کمال مباینت را داشته است

(نمره ۳۳۳)

مکتوب سر ادوارد کری بسر جارج بوکانان

بالمرال ۲٤ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا — اینك سواد یاد داشتی را که مسیو سازانف در باب امتیازات خط آهن انکلیس در ایران امروز برای من فرستاده لفاً ایفاد میدارم

من درجواب اظهار داشتم که فقط امتیاز خط آهنی که ما برای آن اصرار داریم خط از محمره الی خرم آباداست ومن بخوبی میدانم که برای امتیاز خط آهن درمنطقه بیطرف باید با دولت روس مشورت کنیم واین مسئله راجع بخط آهنی ازبندر عباس الی کرمان یاخط دیکری درمنطقه انکلیس نمیباشد مسیو سازانف با این امر موافقت داشت وبخوبی درك مینمود که خط از محمره الی خرم آباد برای تجارت ما کمال لزوم را دارد وبااحداث آن مخالف نبود

من بمسیو سازانف اظهار داشته ام که عمل خط محمره الی خرم آباد از سایر خطوط در منطقه بیطرف مجزی میباشد اما ازبابت خطوط دیکر ما ممکن است از دولت روس بعدها خواهش کنیم که رضا شوند لیکن تا ما خط آهن سر تا سر ایران از منطقه روس خارج نشده ما نمیتوانیم آنرا حق خود تصور کرده واز دولت مشار الیها تقاضای قبول احداث آنرا کنیم و پس از آنکه خط آهن سرتاسر

ایران از منطقه روس خارج شد مسئله تا اندازه شکل بین‌المللی خواهد گرفت امضاء (گری)

(ملفوف نمره ۳۳۳)

•(یاد داشت)•

یك سندیکای انگلیسی (مسترزسلیگمان وگرینوی ولینج) برای احداث خطوط آهنی در جنوب ایران پیشنهادی بدولت ایران عرضه داشته اند که خلاصه آن بقرار ذیل است :—

فروش اسناد از طرف دولت ایران باعتبار و تأمین خط آهنهای مذکور وعایدات آنها وبهمین‌طور باعتبار وتأمین گمرکات و عایدات آنها باختیار سندیکا خواهد بود

۱ — احداث خطوط آهن —

۱ — از محمره یاخور موسی تاخرم آبادیابروجرد (نقطه آخری درمنطقه روس واقع است)

۲ — از بندر عباس الی شیراز

۳ — از بندر عباس الی کرمان

٤ — از بندر عباس الی محمره

۳ — حق ساختن بنادر هریك از نقاط فوق که لب دریا واقع باشد

٤ — حق توسعه شعبات این خطوط یا خطوط دیگر در جنوب ایران

این نقشه باعث ازدیاد فوق‌العاده دیون عمومیه ایران خواهد

شد واین مسئله نظر به تعهدات مالی دولت مشار الیها نسبت بروس وانکلیس اسباب زحمت زیاد خواهد شد در هر صورت انتشار اسناد باعتبار و تأمین عایدات کمرکات وسایر عایدات که محل تأمین قروض سابقه قرارداده شده فقط عایداتی است که بتوانند قرضهٔ بزرگی که حالا مذاکره آن درکاراست تأمین نماید محل اعتراض زیاد میباشد

بدون آنکه درباب جزئیات نقشه مذکور که مداقه زیاد لازم دارد چیزی گفته شود باید ملاحظه نمود که چون راه احداث خطوط آهن درمنطقه بیطرف برای سرمایه هردو مملکت بالتساوی باز است انحصار حق احداث آن در منطقه مذکور بامدلول معاهده ۱۹۰۷ توافق نخواهد داشت اما درباب پیشنهاد اینکه منتهای خطوط مذکور دربروجرد که واقع در منطقه روس باشد قرار داده شود این نیز با اصول معاهده مذکور مخالف میباشد

بنابراین بسیار مطلوب مینماید که نقشه سندیکای مذکور را قبلا دولتین انکلیس وروس درتحت ملاحظه ومداقه قرار دهند

(نمره ۲۳۳٤)

(مکتوب سروالترتنلی بسرجارج بوکانان)

وزارت خارجه ۲٤ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا — اینك سواد یادداشتی را که وزیر امور خارجه روس امروز برایم فرستاده راجع بخط آهن سرتاسر ایران است لفاً انفاد میدارم

امضا (گری)

(ملفوف نمره ٣٣٤)

سسیته‌دتود که برای احداث خط آهن سرتاسر ایران تشکیل شده اخیراً در نظر داشته‌است که بدون آنکه منتظر تصمیم قطعی در خصوص اجرا واتمام کلیه این نقشه شود قسمتی از آن را اجرا واعمال نماید و خیال آنها این است که فوراً تعهد باحداث خطی شود که از آلات در راه آهن ما وراء قفقاز شروع شده بطهران منتهی گردد و باینطریق قسمتی از راه آهن بزرك روس را که در مد نظر است تشکیل دهد دولت امپراطوری اساساً حاضر اند بگذارند مسئله باینطور حل شود

سسیته دتود ظاهراً خیال دارد که برای حصول این مقصود با دولت ایران داخل مذاکرات شده هم در باب تحقیقات مقدماتی در محل وهم درباب حق انتخاب خطوطی که برای آن ذیمنفعت است مذاکره نماید چون حق انتخاب خطوط وقتیکه تحصیل شود متضمن حق احداث خطوط مذکوره نخواهد بود دولت امپراطوری امید وارند که دولت انکلیس هم ایرادی نخواهند داشت بر اینکه سسیته مذکور حق انتخاب مذکوررا تحصیل نماید چراکه اگر لازم باشد شرکت مزبور در اعمال حقوق خود نسبت بقیمت خطی که راجع بانکلیس است آزاد ومختار خواهد بود بنا براین دولت امپراطوری امید وارند که هیچ چیزی نمایندگان انکلیس وروس مقیم طهران‌را ممانعت نخواهد کرد که سسیته مذکوررا متفقاً در مراتب فوق‌الذکر همراهی نمایند

محض آنکه بتوان بیشتر امید وار بموفقیت این اقدام شد خوب است کـه سسیته دتود حاضر شود کـه هرگاه دولت ایران احتیاج داشته باشد قرضه بزرگی بانها بدهد

نمره ۳۳۵

مکتوب سراد وارد گری بسرجارج بوکانان

بالمرال ۲۵ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا امروزدر موضوع ایران قدری صحبت با مسیو سازانف داشتم و از روی نقشه وسعت و بزرگی منطقه روس را نسبت بمنطقه انکلیس باو خاطر نشان نمودم

من اظهار داشتم که آنچه عموم مردم اینجا احساس میکنند این است که تغییراتی که از زمان عقد معاهده ۱۹۰۷ حادث گشته برای ما نفعی نداشته است دولت روس حالیه بعضی از نقاط شمالی ایرانرا با قشون خود اشغال نموده و بدینوسیله در تمام شمال ایران بالهـای خودرا گسترده و بر نفوذ خود در طهران افزوده است و نفوذ ما نسبت بان کمتر است

و تمام اینها بیش ازسابق لازم میدارد کهما ازبابت باقی ایران اطمینان داشته باشیم مخصوصاً ازبابت منافع تجارتی خودمان در منطقه بیطرف وحکومت مرکزی باید حکام ایرانیرا تقویت کنند کهاین منافعرا حفظ نمایند وسفیر روس مقیم طهران بهیچوجه نبـاید برضد آن منافع عمل کند و تازمانیکهمسیو پوکلیوسکی انجا باشد یقین داریم منافع ما ایمن ومحفوظ خواهد بود

مسیو سازانف اظهار داشت که هر سفیری که از طرف روس آنجا باشد تعلیماتیکه باو داده میشود همیشه همان خواهد بود که درموضوع منافع انکلیس مثل مسیو پوکلیوسکی عمل کنند

(نمره ۳۳۶)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد کری

طهران ۲۵ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۹ سپتامبرمن —

بواسطه عدم انقیاد بختیاریها و مجاهدین ارامنه که عده انها به ۸۰۰ نفر میرسد و از کرمانشاه برای طهران حرکت کرده‌اند بر اشکالات دولت ایران افزوده شده آنهـا ازجنك نمودن بیش ازاین امتناع ورزیده و بکنکاور رسیده‌اند و در انجا راضی شده‌اند که منتظر ورود قشون جدید باشند بدبختانه وضعیت دولت طوری نیست که بتواند ازپای‌تخت زیادتر از ۱۵۰ نفر بختیـاری حرکت بدهد وازقراریکه مذکور است ازخاك بختیاری‌هم کسی نمیاید

اکر ترتیب این کار داده نشود کار خیلی سخت خواهد شد زیرا که بدون این قشون کمك قشون دولت چنـدان قابل برای جنك نخواهند بود ازقراریکه مذکور است چون این‌قشون ازجنك کردن امتناع نمودند سالار الدوله موفق بفرار از سنندج شد علت این حرکت‌را خودشان اینطور اظهار داشته‌اند که‌انها برای‌تحصیل مشروطیت و مجلس جنك میکرده‌اند و در صورتیکه مشروطیت شناخته نشده و امیدی برای انعقاد مجلس نیست دیکر جنك

نخواهند کرد

(نمره ۳۳۷)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۶ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۰ سپتامبر شما —

تلگراف ذیل درجواب تلگرافیکه من بکلنل دو کلاس مخابره نموده ومضمون مراسلهٔ را که بدولت ایران نوشته بودم باطلاع او رسانیدم مخابره شده است :—

تلگراف ذیل از کلنل دو کلاس رسیده است :—

بسیار لازم است که در محوطه‌هائیکه قشون ما فعلا در آن منزل کرده اند عمارات دیگر برای منزل آنها ساخته شود من تصور میکردم که از مراسلات و مکاتبات سابق این مسئله بخوبی واضح گردیده وبوصول تلگراف ۱۶ سپتامبر وزارت خارجه فوراً میتوان شروع بکار کرد برای اسکادرن اصفهان امیدوارم بتوانم درخارج شهر قریب یک میل دور از بقیه عساکر کاروانسرائی اجاره کنم این ترتیب اگرچه اسباب زحمت میشود ظاهراً بهترین وبا صرفه‌ترین ترتیبی است که ممکن است داده شود

ازقرار معلوم اقدام راه دیگری برای کلنل دو کلاس باز نیست ومن خوشوقت خواهم‌شد از اینکه تعلیمات داده واقدامیرا که باید بعمل آید تصویب نمائید

(نمره ۳۳۸)

تلگراف سر و الترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۸ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۵ سپتامبر من —

اخباراتی که از کردستـــان و کرمانشاه و همـــدان رسیده بسیار اسباب تشویش است — از قراریکه راپورت داده شده سالار الدوله با استعداد ۷۰۰۰ نفر که اکثر آنها از ایلیاتیهـــائی هستند که زیر بیرق او رفته‌اند از سنندج حرکت کرده‌است و واضح نیست که آیا قصد دارد بطرف کرمانشاه یا همدان برود خود فرمانفرما و عساکر دولتی‌هم معلوم نیست کجا هستنـــد وبنا براپورتی درتهیه است که با تمام همراهانش در قونسولگری کرمانشاه تحصن اختیار کنـــد بموجب راپورت دیگر او با بختیاریهـــا و مجاهدینش در کنگاور است

درهمدان بواسطه آنکه مجاهدین تحت امر کری از قراریکه راپورت داده‌شده بطهران تلگراف نموده‌اند که چون مجلس‌وجود ندارد دیگر جنگ نموده و بطهران مراجعت خواهنـــد کرد اهالی وحشت دارند بختیاریهـــا هم بهمان علت از جنگ کردن امتنـــاع می‌نمـــایند

باهمکار روسی ومن اظهارات سخت نموده‌ایم که قشون امدادی بختیاری فوری درتحت امر سر کرده قابلی فرستاده شود

(نمره ۳۳۹)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۹ سپتامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۹ سپتامبر من —

اخبار جدیدی که‌ازطرف جنوب رسیده است این است که مخبر السلطنه از قمشه که در انجا برای‌ورود قشون خود توقف نمود حرکت کرده است از قراریکه راپورت داده شده عده کثیری از بویر احمدیها درراه حاضر برای غارت هستند و دسته سواری‌را که باستقبال فرمانفرما به آباده میامدند غارت کرده وممکن است قدری جنك واقع شود.

کفیل قونسولکری شیراز تلگراف میکنند که انقلاب زیادی در آن محل وجود دارد وایلخانی قشقائی استعفا کرده وایل را بی سر کرده گذارده‌است ظاهراً انتظار نمیرود او نسبت بانکلیسها اقدام خصومت آمیزی نماید ولی راپورت میدهد که رجالهٔ که میگویند قشقائی هستند برئیس بانك وعیالش حمله برده‌اند

(نمره ۳٤۰)

مکتوب سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ۲۹ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا مارکس اف کرو مرا اطلاع میدهد که امروز باموسیو سازانف درموضوع راه آهن ایران صحبتی داشته است

مسیو سازانف ابتداءً درباب راه آهن سر تا سر ایران و

مسئله امتیاز سیته دتود که باو گفته بودم درخصوص آن بالرد گرو مشورت نماید مذاکره نمود لرد گرو درجواب اظهار داشته بود که ازقرارمعلوم امتیاز سیته مذکور امتیاز محدودی است و همینکه مسیو سازانف ازاو سؤال نموده بود که مقصود از این عبارت چیست درجواب گفته بود که درصورتیکه ما بتوانیم تامدت غیر محدودی احداث خط آهن‌را درمنطقه نفوذخود بتاخیراندازیم این امتیازرا نمیتوان امتیاز کاملی دانست مسیو سازانف با این امر موافقت داشت کـه امتیاز مذکور فقط راجع‌به سیته دتود بوده و برای احداث خط آهن نمیباشد باین معنی که هرگاه قرار احداث آن داده شد کسی دیگر حق احداث نداشته باشد

لرد گرو اظهار داشت درصورتیکه اینطور باشـد او اشکالی نخواهد داشت که موافقت نماید اما درباب خط از محمره الی خرم آباد مسیو سازانف اظهار داشت که قراری باید بین‌دولتین بعمل آید

(نمره ۳٤۱)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۳۰ سپتامبر ۱۹۱۲ —

من بنمایندگان جماعتی از انگلیسیها که برای احداث خط آهن سر تا سر ایران باسیته دتود شرکت کرده‌اند اظهارداشته‌ام که بهمکان‌من میتوانند ازطرف خود وکیلی بطهران بفرستند که با سایر نمایندگان شرکت متفقاً تقاضای امتیاز احداث راه آهن

مذکوررا بنمایند بشرطانکه قبل از انکه درتوسعه خط آهن مذکور خارج از منطقه روس اقدامی بنمایند رضایت دولت اعلیحضرتی را تحصیل نمایند

من شمارا مجاز میکنم که با مسیو پوکلیوسکی برای تحصیل امتیازی باین شرایط برای سسیته دتود متفقاً عمل نمائید

هیئت انکلیسها که باین سسیته شرکت دارند البته میدانند که خطیکه پیشنهاد شده از محمره الی خرم آباد احداث شود بکلی از این خط مجزی است شما حالا میتوانید ازدولت ایران در خواست تحصیل امتیازی برای خط آهن آخرالذکر بنمائید مسیو سارانف اعراضی نخواهد داشت که امتیاز آن بیك کمپانی انکلیسی داده شود

(نمره ۳٤۲)

تلکراف سر والتر تنلی بسر ادوارد کری

طهران ٥ اکتوبر ۱۹۱۲ —

تلکراف ذیل بتاریخ ۳۰ سپتامبر از تبریز رسیده است :—

ازطرف علما و تجار زنجان تلکرافاتی رسیده و درخواست اعاده محمد علی میرزارا نموده اند من درجواب آنها کفته ام که مطالبشان را باطلاع شما میرسانم برای همکار روس من همین قسم تلکراف رسیده است بازارهای زنجان بسته است

من باین اظهارات اهمیتی نمیدهم چرا که حکمران زنجان یکی از برادران شجاع الدوله است و هر که با اراده او موافقت نکند محتمل صدمه خواهد دید

از نقاط دیگر واقعه در منطقه روس هم همین قسم تلگرافات رسیده است

(نمره ۳٤۳)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٤ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۸ سپتامبر من —

تلگراف ذیل در سوم اکتوبر ازقونسول انگلیس مقیم کرمانشاه واصل شده است :—

قشون در غره اکتوبر بکرمانشاه مراجعت نمودند تمام متحصنین در سوم اکتوبر باطمینانات کتبی فرمانفرما واطمینانات شخصی سهام الدوله و صمصام الممالك از قونسولخانه خارج شدند

(نمره ٣٤٤)

مکتوب سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ٤ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا درباب مراسله ۲٤ شهر ماضی من اینك سواد یاد داشت راجع بخطوط آهن انگلیس‌را در ایران که امروز برای وزیر امور خارجه فرستادم لفاً انفاد میدارم

(امضاء) گری

(ملفوف نمره ٣٤٤)

سندیکای انگلیس که ازدولت ایران تقاضای امتیاز احداث بعضی خطوط آهن در جنوب ایران نموده موسوم بسندیکای راه

اهنهـای ایران خواهد بود و اسم (مرز سلیگمـان) را شامل نخواهد بود

ازبابت راه آهنهـای مذکور دولت اعلیحضرتی دراوایل سال ۱۹۱۱ دولت روس را ازتقاضای خود در این موضوع مستحضر داشته وبعد از آن اظهار میل نمودند که اساساً باحداث خط آهن سر تاسر ایران رضا دهنـد مشروط بانکه از جمله چیزهای دیگر دولت روس با تقاضاهای انکلیس راجع براه آهن‌های مذکورهمراهی و تقویت نمـاید

اما درباب راه آهن ازمحمره الی خرم آباد این فقط راه آهنی است که دولت اعلیحضرتی برای آن فشار میاورند واطمینان مسیو سازانف را مورد توجه میدانند که نظرباهمیت حتمی آن نسبت بتجارت انکلیس او باآن مخالفت نخواهد نمود

درخصوص احتمال توسعه خط مذکور تابروجرد که در منطقه روس واقع است اکردولت روس محرك کمك سرمایه انکلیس برای احداث قسمت خط واقع درمنطقه روس یا خطی ازخرم آباد باصفهان بشوند ممکن است بدان‌وسیله رفع هر کونه اشکالی شده و بدانواسطه ازاهمیت شعبه ازخانقین بطهران کاسته شود

درباب امتیازات خطوط دیکـر در منطقه بیطرف دولت اعلیحضرتی کاملا حاضراند که بادولت روس درخصوص آن‌مذاکره نموده وازسندیکا درخواست کنند نماینده بسنت‌پطرزبورغ بفرستند ممکن است دولت اعلیحضرتی از دولت روس خواهش کننـد که با

آنها موافقت نمایند و البته معلوم است تقاضای رضایت آنهارا حق خود تصور نخواهند نمود تا انکه خط آهن سر تاسر ایران از منطقه روس خارج شود

درخصوص راه آهنهای منطقه انگلیس از قبیل بندرعباس و کرمان دولت اعلیحضرتی شکی ندارند که دولت روس تصدیق خواهند داشت باینکه احداث آنها فقط مربوط بمنافع انگلیس میباشد لیکن دولت اعلیحضرتی همیشه باکمال مسرت دولت امپراطوری روس را ازهر گونه نقشه و پیشنهاد احداث خط آهن درمنطقه انگلیس آگاه و مستحضر خواهند داشت

درباب هر گونه افزایش دیون عمومیه ایران که بعلت احداث خطوط آهن منطقه بیطرف ممکن است بظهور رسد دولتین میتوانند بایکدیگر مذاکره نمایند بطوریکه برای طرفین مناسب باشد

(نمره ٣٤٥)

مکتوب سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ٤ اکتوبر ١٩١٢ —

آقا درباب مراسله ٢٤ ماه گذشته من اینك سواد یاد داشتی را که درآن نظریات دولت اعلیحضرتی در باب خط آهن سر تاسر ایران مذکور است و برای وزیر امور خارجه روس فرستاده‌ام لفاً انفاد میدارم (امضاء) گری

(ملفوف نمره ٣٤٥)

(یاد داشت)

دولت اعلیحضرتی با نظریه دولت روس موافقت دارند باینکه خوب است برای سسیته دتود امتیازی گرفته شود که بوسیله آن وضعیت دولتین طوری شود که بتوانند اظهار بدارند چه‌وقت و در کجا خط آهن سر تا سر ایران احداث خواهد شد

بنا براین دولت اعلیحضرتی اعتراض ندارند باینکه دولت روس خطی تا طهران احداث نمایند مشروط بحدود وشرایطی که از بابت خط سیر راه آهن مذکور در منطقه روس مقرر شده و این شرط که خط مذکور بدون رضایت دولت اعلیحضرتی از منطقه روس خارج نشود و بناءً علیهذا بسفیر خود مقیم طهران تعلیم داده‌اند که بهمراهی همکار روسی خود امتیاز مذکور را برای سسیته دتود تحصیل نمایند

بهیئت انگلیسهائیکه با سسیته دتود شرکت دارند نیز اطلاع داده شده که حق دارند نمایندهٔ بطهران بفرستند که برای نیل باین‌مقصود با نمایندگان سایر هیئتهای سسیته همراهی نمایند

ازبابت اینکه شرکت مذکور ترغیب و تشویق بشود که قرضهٔ بزرگی بدولت ایران بدهد چنین اقدامی تا اندازهٔ مشکل بنظر میاید چراکه از طرف انگلیس و روس چنین قرضه ضمانت نخواهد شد

(نمره ٣٤٦)

تلگراف سر ادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ٥ اکتوبر ١٩١٢ —

خیلی لازم است در ایران حکومت مقتدری مستقر گردد درموقعیکه مسیو سازانف انگلستان بود من باو همرای بودم که فقط شخصیکه محتمل است بتواند درمملکت اعاده نظم نماید سعدالدوله است اگرچه میدانم سابقه اعمال او آنطوری که باید نبوده است

شما باید حالا از مسیو سازانف استفسار نمائید که آیا بمسیو پوکلیوسکی تعلیم خواهد داد که با سر والتر تنلی همراه شده و تعیین سعد الدوله را بمقام صدارت اعظم تقویت نماید

شرایط تعیین وی بعقیده من باید این باشد که اولا سعدالدوله متعهد شود که مانعی درراه ترقی مالیه ایران قرار ندهد و ثانیاً اطمینانی داده شود که دراینصورت دولتین و نمایندگان آنها مقیم تمام نقاط ایران ازاو و حکامی که تعیین خواهد کرد همراهی معنوی خواهند کرد

(نمره ٣٤٧)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٦ اکتوبر ١٩١٢ —

تلگراف ذیل از اصفهان رسیده است :—

اسکادرن ٥ اکتوبر حرکت نمود

(نمره ٣٤٨)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٧ اکتوبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ٤ اکتوبر من — بموجب خبر تلگرافی که برای دولت ایران رسیده جنگی در کرمانشاه بوقوع رسیده و قشون سالارالدوله بکلی شکست خورده اند و یار محمد خان مشغول گردید لیکن خود سالار الدوله که در جلو قشون مذکور حاضر نبود فرار کرد

(نمره ٣٤٩)

(مکتوب سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ٢٤ سپتامبر ١٩١٢ —

آقا درباب تلگراف ١٩ شهر جاری شماافتخار دارم اینک سواد مراسله را ایفاد دارم که در ٢٠ سپتامبر برای دولت ایران نوشته و آنهارا از قصد دولت اعلیحضرتی مستحضر داشته ام که در نظر دارند اسکادرن انگلیس را که حالیه در اصفهان هستند بشیراز عودت دهند و از دولت مشار الیها برای عساکر اعلیحضرتی در شیراز استمداد نموده ام

امضا (والترتنلی)

(ملفوف نمره ٣٤٩)

(مکتوب سروالترتنلی بدولت ایران)

طهران ٢٠ سپتامبر ١٩١٢ —

حضرت اشرف — هرگاه اوضاع ایالت فارس مقتضی بود و اگر شرایط معتدلی را که سرجارج بارکلی بموجب مراسله ٤ آوریل خود ارائه نمودقبول گردیده بود دولت اعلیحضرتی قشون خودرا مدتی قبل از این از اصفهان و شیراز عودت میدادند

دولت اعلیحضرتی باوجود این مایل بابراز حسن نیت وتحمل خود نسبت بدولت ایران بوده و مشغول ترتیب عودت عساکر خود از اصفهان بشیراز میباشند و میخواهند بمخبر السلطنه فرصت داده باشند اعاده انتظامات را نموده و جبران حمله بیجهتی که برمامور قونسول خانه اعلیحضرتی و مستحفظاو شده بنماید و امید وارند که مساعی جناب ایشان بی نتیجه نخواهد ماند

امیدوارم که دولت ایران در رویه دوستانه خود ادامه داده و دولت‌اعلیحضرتی‌اطمینان دارند که‌تعلیمات لازمه بمامورین محلی داده خواهد شد که هر قدر ممکن است در شیراز برای تهیه منزل صحیح برای عساکر انگلیس کمک نمایند و نیز برای عساکری که از اصفهان بآنجا فرستاده میشود در تهیه منزل کمک نمایند در صورتیکه از این قسم همراهی مضایقه شود دولت اعلیحضرتی مجبور خواهند شد که برای آنها سربازخانه بنا نموده و دولت ایران را مجبورا مسئول مصارف آن خواهند دانست

امضاء (والترتنلی)

(نمره ٣٥٠)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوادگری)

مسیو سازانف مرا اطلاع داده است که هنگامیکه هفته گذشته درپاریس بوده درباب این مسئله بانمایندگان سه هیئت مذاکره نمود نمایندگان مذکور ابتداءً ازاو درخواست نموده بودند که دولتین انگلیس وروس باید وثیقه بدهند لیکن او درجواب گفته بود که این مسئله خارج ازموضوع است و بانها ارائه طریق نموده بود که درمسئله مالیه مخصصینی که ازطرف کمیته دتود برای تحقیقات راجعه براه آهن سرتاسر ایران میروند باید تحقیقات بعمل آورده و سعی کرده ببینند منبع عایداتی وجود دارد که بتوان آنرا وثیقه قرار داد یانه نمایندگان هیئتهای انگلیسی و فرانسه درجواب گفته بودند که خوب است که وکلای مالی خودشان برای این کار بایران بروند مسیو سازانف در جواب اظهار داشت که در آن صورت بهتر این است که مخصصین مالیه با نمایندگان سیته دتود فوراً فرستاده شوند اما درباب جواهرات دولتی جناب معظم له بر ارائه طریق شما اعتراضی نداشت ولی اظهار نمود که جواهرات مذکور بیش از سدس قرضه که درمد نظر است تامین نتواند نمود

(نمره ٣٥٦)

مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ٢٥ سپتامبر ١٩١٢ —

آقا افتخار دارم اینك سواد مراسلهٔرا که در ١٨ ماه جاری برای دولت ایران نوشته و دعاوی خودرا بمبلغ ٣٠٥ ایرا برای سرقت

چند صندوقیکه درسال جاری ازبوشهر برای عساکر اعلیحضرتی بشیراز فرستاده شده عرضه داشته‌ام ایفاد دارم

اکنون از طرف وزارت امور خارجه جوابی رسیده که برای فرمانفرمای جدید فارس تعلیمات تلگرافی مخابره شده که بمجرد ورود خود باین نقطه این عمل‌را تسویه نماید

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ٣٥٦)

مکتوب سر والتر تنلی بدولت ایران

طهران ١٨ سپتامبر ١٩١٢—

حضرت اشرفا — بانهایت تاسف توجه حضرت اشرف ابچند فقره‌دعاوی‌دولت اعلیحضرتی ازدولت ایران ازبابت سرقت‌صندوقهای عساکر شیراز جلب می‌نمایم

١ — درعرض ماه ژانویه و فوریه گذشته بین بوشهر و منزل دیگر قراولان راه به بعضی صندوقها دست درازی کرده و بسیاری اشیاء متعلق بدولت اعلیحضرتی را سرقت نمودند

این اشیاء مسروقه مرکب بود از دوربین و رکاب و چکمه وپتوو دهنه و ملبوس وسایر لوازم که کلیه قیمت آن ٢٠٠ لیرا میشود

این مبلغ ازمامورین محلی شیراز در دوم‌مارس مطالبه شدولی تاکنون پرداخته نشده

٢ — در ٣١ اوت کفیل قسونسولگری اعلیحضرتی مقیم

شیراز مرا اطلاع داد که چند صندوقی که ازراه فیروز آباد از بوشهر فرستاده شده بودغارت‌شد وتخمین‌خسارتی که‌از این غارت‌از بابت اموال قشونی وشخصی بدولت وارد آمده ۱۶۵لیرابود واشیاء عمده مسروقه عبارت از زین و دوا و ماکولات در حلبی و شراب وملبوس وسایر لوازم وامانات مقداری از اموال مسروقه مسترد شده لیکن ۸۰ لیرا برای آنچه بکلی ازمیان رفته است تقاضا شده‌است

۳ — مقداری‌شراب وملبوس راهم متعلق بعساکراعلیحضرتی بود خورشید خان وقراولان راه درماه مارس گذشته در کازرج وکاروانسرای‌جعفرجن بسرقت بردند در ۵ و۱۸ ماه آوریل ۱۰لیرا برای این اموال از مامورین محلی مطالبه شد لیکن هنوز پرداخته نشده است

٤ — مقداری آذوقه وملبوس ونعل اسب را بقیمت ۱۵ لیرا قراولان‌راه درمیان کتل از صندوقهائی که برای عساکر اعلیحضرتی شیراز حمل‌شده بود دزدی کردند

از طرف دولت متبوعه خود تعلیم دارم که مبلغ ۳۰۵ لیرا ازبابت قیمت این اموال مسروقه متعلق بدولت وقشون از دولت ایران مطالبه نموده واز حضرت اشرف استدعا نمایم که لطف فرموده اقدامات لازمه برای پرداخت اینمبلغ بفرمائید

امضاء (والتر تنلی)

نمره ۳۵۸

تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری

طهران ١٤ اکتوبر ١٩١٢ —
سالارالدوله ــ راجع بتلگراف ١٧ ــ اکتوبر من ــ ازقراریکه راپورت داده شده سالارالدوله درنقطـه بین همدان وقزوین است بموجب خبری اوتنها است ودر صدد تحصن درقونسولخانه روس است بقرار راپورت دیگری اوبسر کردکی ٢٠٠٠ نفر میباشد

(نمره ٣٥٨)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ١٧ اکتوبر ١٩١٢ — .

مخبرالسلطنه دیروز بشیراز وارد شد

(نمره ٣٥٩)

تلگراف والترتنلی بسرادواردگری

طهران١٨ اکتوبر ١٩١٢ سالارالدوله ــ برای همکارروسی من که هنوزازز رکنده بشهرنیامده طـلاع رسیده است که سالارالدوله بطرف طهران حرکت کردو تاچندمیلی شهررسیده است مسیو پوکلیوسکی میترسد ازاینکه مبادا اغتشاشات فوق العاده بوقوع رسد چراکه اوتصورمیکند اگر سالارالدوله درشهر طهران حامی و طرفـدار نداشت بهیچو جه جرات نمیکرد چنین اقدام متهورانهٔ را بنماید واز دموکراتها و مجاهدین سوء ظن دارد از اینکه باو همراه باشند علیهذا جناب معظم له ژنرال روسی قزوین را اطلاع داده است که مهیای حرکت بطهران باشد و باو گفته است که در صورتیکه مخابرات تلگرافی وتلفون مقطوع گردد بدون تعلیمات فوری حرکت کند او تمـام اینمطـالب را دیشب

ثن نوشت .

من بجناب معظم له گفتم که شخصاً انتظار ندارم اغتشاش مهمی روی دهد ولی با تعلیماتی که بژنرال روسی داده است که احتیاطاً حاضر ومهیا باشد کمال موافقت را دارم

خود دولت ایران نمیدانند سالارالدوله درچه محل وعده قشون او چقدراست ولی چون ظاهراً او بایستی در نهایت سرعت حرکت کرده باشد یحتمل عده آنها خیلی کم خواهد بود اطلاعی که بمن رسیده این است که اودر نقطه مثلثی است که بواسطه همدانوقزوین وطهران تشکیل میشود هیجان اهالی بواسطه اشتهار نزدیك بودن شاهزاده بشهر طبعاً زیاداست واز حکومت حاضره چندان رضایت ندارند لیکن اگرچه باکمال سهولت ممکن است اینموقع برای اقدامات برعلیه بختیاریها وحکومت بکار برده شود من نمیتوانم یقین داشته باشم که اقدام عمومی مهمی بمصالح شاهزاده مذکور بعمل آید دولت مشغول حفظ نظم شهر واقدات نظامی میباشند

(نمره ۳٦۰)

﴿ تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری ﴾

طهران ۱۸ اکتوبر ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل در ۱۷ اکتبر از تبریز رسیده است :—

عساکر روس شروع بعودت نموده اند قریب ۲۳۰۰ نفر در ظرف این دو روز حرکت کرده اند

(نمره ٣٦١)

(تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۱۸ اکتوبر ۱۹۱۲ —

بموجب اطلاعی که بمسیو سازانف رسیده است که مسئلهٔ انعقاد مجلس را جماعتی از اعیان که بهمین زودیها در طهران اجلاس خواهند داشت مذاکره خواهند نمود

مسیو سازانف تصور میکند انعقاد مجلس مطلوب نمی‌باشد تا آنکه حکومت مستحکم تری منعقد گردد

من می‌خواهم نظریات شمارا دراین باب بدانم مسیو پوکلیوسکی تعلیم دارد که دراین باب باشما مذاکره نماید

(نمره ٣٦٢)

(تلگراف سراد وادگری بسرجارج بوکانان)

وزارت خارجه ۱۹ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۸ اکتبر طهران من باید از جنابعالی خواهش کنم مسیو نراتف را اطلاع دهید که بموجب راپورتهائیکه برای ما رسیده معلوم نیست که خطری در طهران متصور باشد واظهار امید واری کنید باینکه دولت روس از اعزام عساکر اجتناب خواهند نمود مگر آنکه موقع حتماً مستلزم چنین اقدامی باشد

(نمره ٣٦٣)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلکراف ۲۰ سپتامبر شما — قونسول شیرازراپورت میدهد که صاحب باغی که عساکر فعلا در آنجا منزل دارند مبلغ یکصد تومان اجاره ماهیانه میخواهد و میکوید که در صورتیکه شرایط او قبول نشود یاآنکه آن محل تخلیه نشود بلندن تلکراف میکنند که برخلاف میل او ملکش تصرف شده است

کفیل قونسولکری اظهار میکنند که وجه اجاره که تقاضا شده خیلی زیاد است لیکن اکر تاشش ماه دیکر باید عساکر از آن محل خارج شوند قبول این اجاره باصرفه تر خواهد بود از اینکه پیشنهاد حالیه که بصاحب ملك ارائه شده ومتضمن طرفیت باء میباشد مجری کردد او در هرصورت اجازه میخواهد که شرایط صاحب ملك را رد کنند ومنتظر باشد تا آنکه مبلغی را که حاضر است بدهد صاحب ملك قبول کنند

من بکفیل قونسولکری تعلیم میدهم که فرمانفرمارا وادار بوساطت در این امر نماید و خیلی امید وارم که بتوان عساکر را تاشش ماه دیکر ازآن محل خارج کرد وبرای تفاوت خرجی که قریب بیست لیرا میشود نباید اسباب تولید احساسات سوء را درشیرازفراهم آورد

(نمره ٣٦٤)

(تلگراف سرو الترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۰ اکتوبر ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف

آکتوبر شما — کمسیونی مرکب از ٥٦ نفر منتخب از طبقات مختلفه برای مذاکره انتخابات جدیده چندین دفعه جلسات داشتند سردار اسعد بریاست کمسیون مزبور نامزد شده است گمان نمیکنم پیشرفت زیادی حاصل شده باشد چراکه ظاهراً عقاید درباب اینکه چه نوع اقدامی بشود مختلف است و عده زیادی از اهالی گفتگو دارند دراینکه آیا کمیسیون منعقده از روی قوانین مشروطیت حق تغییر قانون انتخابات را دارد یانه طرفداران تغییر قانون انتخابات اصرار دارند براینکه تغییرات مخصوص اوضاع حق اقدامیرا که در صورت ظاهر خلاف قوانین مشروطیت است میدهد

صدر اعظم سعد الدوله را دعوت بمراجعت کرده و بنایب السلطنه اصرار نموده است که ازقصد آمدن یانیامدن اوخبر دهد

(نمره ٣٦٥)

تلگراف سروالتر تنلی بسراد وارد گری

طهران ٢٠ آکتوبر ١٩١٢ — راجع بتلگراف قبل ازاین من — سعد الدوله درجواب صدر اعظم اظهار تشکر نموده و اظهار داشته است که بهمین زودیها بایران مراجعت خواهد کرد

(نمره ٣٦٦)

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ٢٠ آکتوبر ١٩١٢ — راجع بتلگراف ١٨ آکتوبرمن — سالار الدوله آخر الامر پس از دوروز که گم شده

بود در ساوجبلاغ که بمسافت ٤٠ میلی شمال راه قزوین واقع است دیده شده استعدادی مرکب از بختیاریها و ژاندارم فردا بانصوب برای دستگیری او حرکت خواهد کرد غیر محتمل نیست که او بطرف مازندران حرکت کرده وبابعضی اشخاص مخالف دولت در آن ایالت همدست خواهد شد

(نمره ٣٦٧)

مکتوب سر والتر تنلی بسراد وارد گری

طهران ٢٩ سپتامبر ١٩١٢ — آقا در مراسله ٤ سپتامبر خود مفتخراً شرح اوضاع هرج ومرج دور وحوالی شیراز را در مدت قبل از ٤ ماه نوشتم باکمال تاسف اظهار مینمایم که از زمانیکه راپورت مذکور نوشته شد در اوضاع آن ایالت بهبودی حاصل نشده که شرح آن نگاشته شود وفرقه های متنازع ایل قشقائی کما فی السابق یکی ازقوای عامله عمده اوضاع بسیار منقلب فارس بوده اند

در ٧ سپتامبر مستر اسمارت راپورت داد که صولت السلطنه کوشش نموده است ایل شخصی خود را بکمك صولت الدوله برادر یاغی خود بیاورد سالار حشمت برادر ایلخانی او را در نزدیکی اسپاس حمله نموده وشکستش داد وبدینوسیله ازاین اقدام او اثری بظهور نرسید و صولت السلطنه باچند نفری بطرف بیضا فرار کرده چندین ایلات جزو که برای انکه ایلخانی میخواست از آنها مالیات گیرد طغیان نموده بودند باو همدست شدند واز بیضا شروع

بانتریك برعلیه سرکرده قشونی صولت الدوله که درسیاخ بود نمود مستر اسمارت اظهار عقیده نمود که تمام این طغیان برای مالیات بود و ایلاتی که طغیان نموده بودند ظاهراً صولت السلطنه را که میدانستند چندان قدرتی نخواهد داشت که برای اخذ مالیات فشار آورد برای ایلخانی گری بر سردار احتشام ترجیح میدادند

از قراریکه معلوم میشود مذاکرات بین صولت السلطنه و سردار احتشام ایلخانی آنوقت دربیضا که ازآنجا محمدعلی مشهور هم با استعدادی حرکت کرد بعمل میامد

اگرچه معلوم نبود که محمد علی بخواهد باصولت الدوله همدست وهمخیال شود لیکن او ازشکست خوردن صولت السلطنه وپیشقدمی ایلخانی بسیار ترسیده بود درمدتیکه مذاکرات در بیضا بعمل میامد او ظاهراً باتمام استعداد خود با صولت السلطنه همدست شده وشرایط قبول نشدنی بسردار احتشام پیشنهاد نموده است که بعلت آن از استعفای سردار احتشام ازمقام ایلخانی گری این اوضاع جدید غیرمترقبه پیش آمده است

چند روز قبل ازاین حادثه مدیر السلطنه نایب الایاله شیراز ومستشیر الملك که یکی ازملاکین بزرك فارس و در پلتیك این نقطه دخالت تامی داشته است بچیوم رفتند برای آنکه بین صولت السلطنه و ایلخانی را صلح بدهند ولی باین امر موفق نشدند در ۲۵ سپتامبر بمراجعت بشیراز کشکولیها که ظاهراً از طرفداران صولت السلطنه بودند بانها حمله نمودند مدیر السلطنه فرار کرده مستشیر

الملك دستگیر گردید   الحال که ایلخانی استعفا نموده است محمد
علی وصولت السلطنه اطمینات صریحه از بابت اطاعت و انقیاد خود
بقوام الملک داده واز او درخواست تعلیمات نموده ووعده جبران
حمله بجهة بمدبر السلطنه را داده اند صولت السلطنه نیز قوام را
اطلاع داده است که پیشنهاد صولت الدوله را برای اتحاد باخود
رد نموده است

در باب ایلخانی گری حاجی محمد کریم خان که باصولت
السلطنه ومحمد علی است بقوام الملک نوشته است که ایل قشقائی
پیش از این شخصی را که از خانواده ایلخانی باین مقام انتخاب شود
اطاعت نخواهند کرد وتعیین نصر الدوله را که یکی از پسران قوام
الملک و مادرش قشقائی است خواسته اند قوام الملک این پیشنهاد را
رد نموده وبحکومت مرکزی تلگراف نموده است که ایل قشقائی
بایستی بصولت السلطنه سپرده شود بدون انکه برای ایلخانی گری
نامزد شود تا آنکه فرمانفرمای جدید وارد شده و دراین باب تصمیم
صحیحی بنماید .

عقیده مستر اسمارت براین است که ایل قشقائی فعلا
بکلی تجزیه شده است و اقدام سردار احتشام برای اعاده اقتدار
ایلخانی گری ووصول مالیات مثمر ثمری نگردیده است وحالیه
ظاهراً شخص مقتدری نیست که مجدداً برای اعاده اقتدار مذکور
اقدامی نماید ومحتمل دولت مجبور خواهد شد که ایلات مذکورر
حکم چند رئیس قرار دهد

بدتر از همه اینکه ظاهراً محمدعلی آنچه سابقاً ازدست داده بود باز یافته است چرا که تا کنون دو ایلخانی را مغلوب ساخته و خود را ایلخانی درست کن جلوه میدهد

در باب وضعیت قشون دولتی که قرار بود باصولت الدوله مقابله نمایند این قشون که بیشتر از قشقائیها مرکب بود در ۷ سپتامبر دور چنار راهدار اردو زده و برای آن در آنجا توقف نموده است که راه ایلات طاغی را مسدود سازد قوام الملك اصرار داشت براینکه قشون بطرف سیاخ حرکت نکنند تا آنکه ایلخانی به رضا برسد که در آن نقطه از حرکت ایلات بطرف جنوب جلوگیری شود

در ۲۷ سپتامبر مستر اسمارت راپورت داد که قشون دولتی چون امتناع نموده اند ازاینکه بدون حقوق دیگر توقف نمایند بشیراز مراجعت نموده اند وصولت الدوله عساکر خود را درنقطه نیمه راه بین چنار راهدار و خانه زینان جمع نموده است راهها و معبر های شیراز فعلا محفوظ نمیباشد ولی امید میرود که بواسطه سردی هوا ایلات قشقائی با کمال عجله بدون تولید اغتشاشات سخت در دره شیراز بطرف جنوب حرکت خواهند کرد واین مسئله که ایلات مذکور ظاهراً مصمم شده اند که برای هیچیك از اعضای خانواده ایلخانی جنك نکنند بیشتر اسباب این امید واری است

از آخرین اخبار معلوم میشود که تفنکچیان قشقائی در داخل و دور شهر مشغول غارت میباشند اگرچه بعقیده مستر سمارت بواسطه حضور قریب شش نفر از رؤسای قشقائی در شیراز که با انکلیسها دوستی دارند وقوع خطر مهمی برای انکلیسهای این نقطه محتمل نمیباشد

با وجود این دیروز در شیراز دو قضیه بوقوع پیوست چنانچه در تلکراف ۲۹ سپتامبر خود راپورت دادم رئیس بانك شاهنشاهی با زن وبچه اش غروب ۲۸ سپتامبر بخانه مراجعت میکردند بیرون دروازه شهر قریب بیست نفر که ظاهراً قشقائی و با تفنك وچوب مسلح بودند بانها حمله نمودند و انها را از الاغهائیکه سوار بودند بپائین آورده الاغهایشان را بردند سربازان ایرانی در خانه رئیس مذکور مشغول قراولی بوده درعجل حاضر شده و بسارقین کاوله خالی کردند و دو راس الاغرا از انها گرفتند مستر اسمارت با جازه کامل دو گلاس ۱۵ نفر از سپاهیان را در خانه رئیس بانك (که در یك میل ونیمی قونسولخانه واقع است) وخانه ذیقلر قرار داده است خانه رئیس کمپانی ذیقلر و زنش پهلوی خانه رئیس بانك است

همانروز عصر در موقعیکه نوکر ایرانی یکی از انکلیسها با مستر اسمارت هم منزل بود بشهر مراجعت میکرد قریب شش نفر تفنکچی خارج قونسولخانه باو حمله نموده ولی موفق بفرار گردید خودرا بقونسولخانه رسانید

مستر اسمارت اظهارات لازمه بمامورین محلی نموده است ولی بیم آن میرود که مامورین مذکور مثل قضیه لیوتنان فریزر (رجوع بمراسله ٤ سپتامبر من کنید) آنقدر قدرت نخواهند داشت که مقصرین را دستگیر نمایند

در مدتیکه این حوادث در جنوب شیراز بوقوع میرسید پنجاه نفر سواری را که قوام الملك باستقبال فرمانفرمای جدید بآباده فرستاد و سی نفر دیگر را که برای همانمقصود فرستاده شدند دسته بزرگی از بویر احمدیها در خانه حوزه حمله نموده اسباب وتفنك و مهمات آنها را غارت کرده وفرار نمودند

سوارهای غارت‌شده بدون تلفات واردسور مق‌شدند بویر حمدیها خانه‌حوزه‌را اشغال نموددوسیمهای‌تلگراف انجاراقطع نمودند

مخابرات تلگرافی از قراریکه راپورت داده شده پیش از پیش در این تازگی مقطوع بوده قشقائیهای فارسیمدان سیمهای بین دشت ارجن و میان کتل را مقطوع داشته اند و با وجود آنکه مکرراً بخوانین آنها امر داده شده از آنها جلوگیری شود ثمری نبخشیده چرا که دست رسی بایلات مذکور ممکن نیست اعراب و باصریها خطوط بین سیوند وشیراز راقطع میکردند و بهمینطور سیمهای بین شیراز وخانه زنیانرا قشقائی مقطوع میداشتند وغلامهائی که برای تعمیر خطوط مذکوره بشمال و جنوب فرستاده میشد بد رفتاری کرده و آنهارا لخت میکردند

بقره ها و تیرها وسایر اسباب های تلگرافی را تماماً

میبردند و باینطور سیمهای مسافتهای زیاد مقطوع میگردید

در ۲۸ سپتامبر مستر اسمارت راپورت داد که راههای اصفهان و بوشهر بکلی مسدود گردیده و دو هفته است که پسته از بوشهر وارد نشده

قافله بزرگ زوار که بطرف بوشهر حرکت کرده بود مجبور شد بشیراز مراجعت نماید

از مراتب فوق ملاحظه خواهید نمود که اوضاع ایالت فارس بهیچوجه رضایت بخش نیست اینمسئله را باید متذکر شد که حالا موقعی است که باید انتظار اغتشاشات را داشت چرا که ایلات از ییلاق بقشلاق در شرف حرکت هستند و دیگر آنکه ورود ایالت جدید در ایران غالباً یا باعث رفع یا تجدید اغتشاش میباشد

(امضاء) والتر تنلی

(نمره ۳٦۸)

مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران غره آکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا در باب مراسله ۱٤ ژوییت شما در موضوع تصفیه امور شیخ محمره خوانین بختیاری با کمال افتخار راپورت میدهم که دو تلگراف از قونسول اعلیحضرتی مقیم محمره رسیده مشعر بر اینکه مناسبات بین دو طرف فوق الذکر چنان خوب شده که دیگر لازم نیست اجلاسی که پیشنهاد شده منعقد گردد زیرا از روی هر گونه دلیلی میتوان امید وار بود که آنها اختلافات

فیمابین را بطریق دوستانه ومرضی الطرفین تصفیه خواهند نمود

ماژر هاورت اظهار میدارد که عقیده شیخ بر این است که هرگونه قراری داده شود باید با اطلاع مامورین قونسولگری اعلیحضرتی باشد و میگوید خوب است در موقعیکه طرفین قرار داد را امضا میکنند انرا توسط قونسول انگلیس رد و بدل نموده سواد آنرا بقونسول بدهند و عقیده ماژر مذکور این است که چنین اقدامی زحمت و اشکالی برای ما فراهم نیاورده بلکه بواسطه آن برای طرفین مشکل خواهد شد که فیمابعد از قول وقرار خود تخلف ورزند و الا ممکن است تا زمانیکه برای هریك از طرفین صرفه داشته باشد پای بند بقول وقرار خود بود و درموقع عدم صرفه آنرا نقص نماید سر پرسی کاکس عقیده خودرا تلگرافاً اظهار داشته است که ممکن است نوشته مذکوررا در قونسولگری محمره و اهواز ثبت دفتر دولتی نمود که سواد آن از آنجاها برای مقامات عالیه فرستاده شود

بنظر من مکفی خواهد بود که سواد قرار داد مذکوربرای دو قونسول فرستاده شود لکن ممکن است لازم باشدکه بیش از آنچه من تصور میکنم باین اقدام اهمیت داد من مشغول مذاکره با سرپی کاکس هستم

ماژر هاورت نیز تلگراف میکند که بواسطه مناسبات حسنه بین شیخ و امیر مجاهد که از طرف سردار جنك بحکومت بهبهان و کهکلوئیه تعیین شده شیخ بتمام رؤسای ایلات خود که

رسرحدخاك بختیاری هستند دستور العمل داده است کـه هر گونه
همراهی با امیر مجاهد بنمایند و یکصد نفر باستقبال امیر مجاهـد
فرستاده است که تا هرجا که میخواهد همراه او بروند شیخ
علاوه بتمام رؤسای کهکلوئیهـای سرحد که با او مناسبات دوستانه
دارند نوشته است که اگر بامیر مجاهد همراهی نکنندداوبامیر مجاهد
کمك کرده و آنهارا قلع وقمع خواهد نمود

اینمسئله برای بقـای نظم وامنیت راه اهواز الی اصفهـان
بسیار میمون است در صورتیکه حسادت و رقابت سـایر خوانین
اسباب اغتشاشات ایلی نشود

درتلگراف ۲۳ ماه گذشته خود جنابعالی را مفتخراً
اطلاع دادم که راه فعلا برای ایاب وذهاب قوافل مفتوح است

(امضاء) والتر تنلی

نمره ۳۶۹

مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران غره اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا مفتخراً خلاصه وقایع چهار هفته اخیر ایرانرا بطریق
معمول ماهیانه لفاً ایفاد میدارم

(امضاء) والترتنلی

ملفوف نمره ۳۶۹

خلاصه وقایع ایران در ماه سپتامبر

تبریز

درعرض ماه گذشته جنکی بین عساکر روس و شاهسونها بوقوع نرسیده عده از ایل مذکور اسلحه خود را تسلیم نموده‌اند لیکن هنوز هم قریب ۱۵۰۰ نفر در صدد این هستند که از میان قشون روس عبور کرده ودرخاك عثمانی پناهنده شوند ایالت آذربایجان ٤٠٠ نفر سوار وپیاده بساوجبلاغ فرستاده است که آنهارا قلع وقمع نمایند

سپهدار اعظم در ۱۹ سپتامبر به تبریز وارد شد

کیلان و مازندران

مستر وراك در ۱۱ سپتامبر برشت وارد شد ومشاغل ویس قونسولگری را بعهده گرفت

قسمت عمده از عساکر روس از قشون استراباد درقرسو ۲۰ میلی طرف مغرب شهر بارد و وارد شده ودر آنجا مشغول ساختن سربازخانه وتهیه برای زمستان میباشند

همدان

در ۲۲ سپتامبر ماژر برل با استعدادی مرکب از ۹۰ ژاندار ودو توپ که از حکمران کرفته بود از همدان برای متفرق نمودن دسته بزرك سارقین که در کوه های مجاور جمع شده بودند حرکت نمود وروز ۲۷ سپتامبر با سارقین مقابل شده و در جنکی که بوقوع رسید مجروح کردید روز بعد او قشون خود را بر حسب امر فرماندژاندارمری بعقیده وی امر از فرماندژاندارمری بود بهمدان عودت داد

مشهد

بعد از آن معلوم شد که حکمران همدان از ترس حمله بعضی از همراهان سالار الدوله عوض آنکه بر حسب امر فرمانده ژاندارم دستور العمل بدهد که توپها را پس بفرستند تعلیم داده بود که تمام عساکر بهمدان مراجعت نمایند

این ایالت بحال انقلاب معمولی باقی است مخصوصاً درحوالی شاهرود که راههای آنجارا از ده روز باینطرف دسته بزرگی از سارقین ترکمن مسدود نموده اند

درعرض هفته آخری ماه اوت پرنس دابجا وژنرال ردکو بطرف روسیه حرکت کردند وقتیکه ژنرال ردکو حرکت کرد کانل درزدوسکی بسرکردگی عساکر خراسان مستقر گردیده ومرکز قشون خود را درمشهد قرار داد

امیر اعظم که سابقاً بایالت کرمان منصوب بود بشاهرود وارد شده است

ماژر سایکس جنرال قونسول اعلیحضرتی در غره سپتامبر از مشهد برای گردش درناحیه بوجنورد حرکت نمود

اصفهان

درناحیه قم وسلطان آباد بهبودی حاصل نشده است بعلاوه سرقتهای قوافل چندین دهات حدود سلطان آبادرا دستجات غارتگر الوار درعرض ماه گذشته غارت نمودند در ناحیه فریدن نیز از قرار مذکور مصیبت رعایای ارمنی بواسطه تعدی نایب الحکومه

و سادات معتبر آنجا خیلی زیاد است

مخبر السلطنه که برای ایالت فارس انتخاب شده در ۱۸ سپتامبر با یکصد و هشتاد نفر ژاندارم از اصفهان حرکت نمود ووقتیکه در قمشه توقف‌داشت شب۲۳ و۲۵ سپتامبر بر ژاندارمهای مذکور شلیك شد صاحبمنصب سوئدی انها بسارقین حمله برده آنهارا متفرق ساخت وسرکرده آنها که موسوم بعلیخان بود دستگیر و محبوس گردید

سردار جنك حالیه با کاپیتان گری وسط خاك بختیاری است قونسول اعلیحضرتی مقیم اهواز راپورت اطمینان بخشی‌از بابت پیشرفتی که درعمل اعاده انتظامات شده میدهد امیر مجاهد که در ابتدای امر با سردار جنك مخالف بود حالا بااو صلح نموده وبحکومت بهبهان تعیین گردیده است

یزد

استاد محمد که درخلاصه وقایع ماه آخر راپورت حرکتش بسمت یزد داده شد از آن ناحیه حرکت کرده است دسته بزرگی از بوئر احمدیها درنیمه آخر سپتامبر بناحیه اردکان وارد شده وازآنوقت تا کنون در آنجا مشغول غارت بوده‌اند

اسد الله میرزا حکمران آنجا استعفا نموده لیکن کسی بجای او تعیین نشده است

(شیراز)

همراهان صولت الدوله هنوز درحدود شیراز هستند و ره

بوشهر مسدود شده است

چندین دسته از بویر احمدی‌ها از قراریکه راپورت داده شده درناحیه آباده‌اند در ۲۵ سپتامبر یکی از دستجات که عده‌شان ۵۰۰ نفر بود بعضی از دهات درراه عمده بین آباده و ده‌بید حمله برده دهاتیان آنهارا منهزم نموده وانوقت بطرف ده بید حرکت کرده وچندین دهات عرض راه‌را غارت نمودند

(کرمان)

دستجات مختلفه سارقین که نواحی شمال ومغرب کرمان را ازچندی باینطرف غارت می‌نمودند امیر مفخم هنگامیکه بسمت ایالت کرمان میرفت آنهارا بکرات شکست داد ومقدار زیادی مال‌التجاره را مسترد داشته و درجنگ‌های مختلفه با انهـا ازقراری‌که راپورت داده شده یکصد نفر از سارقین بقتل رسیده‌اند

امیر مفخم حالیه در رفسنجان است و قصد دارد بمجرد آنکه ناحیه رفسنجان را منظم نمود بطرف کرمان حرکت کنند

(کرمانشـاه)

در سوم سپتامبر سالار الدوله در کرمانشاه بیار محمـد خان ملحق شد لیکن در ۱۶ سپتامبر همینکه شنید فرمان فرما در ۲۵ میلی شهر است سالار الدوله بدون جنگ حرکت کرده وفرمان فرما حکمران انجا چند روز بعد بانجا وارد شد

در ۲۲ سپتامبر بختیاریها ومجاهدین که قسمتی ازقشون دولت را تشکیل میدادند فرمان‌فرمارا رها کرده وبطرف همدان رفتند

سفارتین بحکومت مرکزی فشار آوردند که به بختیاریها و مجاهدین امر دهند بکرمانشاه بروند و ازقراری که راپورت داده شده حالا بطرف آن نقطه حرکت کرده اند

سالار الدوله از کرمانشاه به سنندج رفته ودر انجا هرقدر ممکن بود قشون جمع آوری نموده است ازقراریکه راپورت داده شده او با یار محمد خان وقریب ۱۲۰۰ نفر بطرف کرمانشاه مراجعت نموده است

(نمره ۳۷۰)

مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا اوضاع کرمانشاه و حدودآن دلیل خوبی است ازعدم توانائی دولت ایران و قوه نظامی آن در اعاده استقرار انتظامات حتی در قسمتی از مملکت که ظاهراً عساکر دولتی در انجا قریب‌سه چهار ماه قبل موفقیت کامل حاصل نمودند ازقرار معلوم درموقع تصرف کرمانشاه اقدام مهمی برای دستگیری سالار الدوله بعمل نیامده ودرعرض ماههای گذشته راپورت ظهور این مدعی سیار از نقاط مختلفه لرستان و کردستان داده شده است بعلت قطع‌مخابرات تلگرافی و غیاب اشخاص قابل اعتماد درنواحی که اشغال شده خیلی مشکل است بتوان محل شاهزاده مذکور رامعین داشت

البته بخاطر دارید که بمجرد آنکه کرمانشاه قبضه وسالار الدوله از آن نقطه خارج گردید که در میان ایلات وحشی لرستان

و کردستان سرگردان و آواره شود استعداد بختیاری و مجاهد که با فرمان فرما بودند شروع بداد و فریاد زیاد برای اجازه مراجعت بطهران کردند چرا که دیگر انتظار نمیرفت جنگی بوقوع رسد در ماه ژویت راپورت داده شد که آنها برای مراجعت بطهران از کرمانشاه حرکت کرده اند قشون مزبور در بیستون توقف نموده و بوصول پول از حکومت مرکزی راضی به مراجعت بکرمانشاه شدند در آنوقت نیز شکایت شد که فرمان فرما تمام غارتیها را برده و دولت و آنهائی که در جنگها فتح نموده اند قسمتی مرده اند

در اوایل اوت فرمانفرما با تمام قشون خود بسنندج پای تخت کردستان که ایالت انجاهم بعهدهٔ او است حرکت کرده استعداد غیر مکفی در کرمانشاه قرار داد درموقعیکه استعداد دولتی بطرف سنندج درحرکت بودند شخصی موسوم به یارمحمدخان فرمانفرما را رها کرده و بسر کردگی ۳۰۰ نفر از مجاهدین مسلمان بکرمانشاه مراجعت نمود از قرار معلوم یار محمدخان بتدبیر جنگی شهر مذکوررا قبضه نموده و از آن نقطه بطهران تلگراف کرده است که چون میخواستهاند نایب السلطنه خلع و کابینه تغییر داده شود و مشروطیت برقرار و مجلس منعقد کردند فرمانفرما را رها نمودهاند در ابتداء شهرت داشت که یارمحمدخان در نظر داشت خودرا طرفدار سالار الدوله اعلان کند و این مسئله وقتی ثابت شد که شاهزاده مذکور درسوم سپتامبر بسر کردگی ۵۰۰ نفر

بکرمانشاه مراجعت نمود ویارمحمدخان که سابقاً دموکرات بود وحالا یاغی وخائن دولت شده بود با کمال محبت از طرف سالار الدوله پذیرفته شد

قبل از انکه بخوبی واضح شود که یارمحمدخان حامی کدام طرف خواهد بود دولت جوان ارمنی موسوم به میرزا یانس را که سابقاً مدیر و مترجم قشونی یفرم خان بود فرستاد بامید اینکه او بتواند اختلافات بین مجاهدین مسلمان و ارمنی هائیکه هنوز در تحت امر کریخان بودند رفع نماید میرزایانس دیر رسید ونتوانست بمقصودی که در نظر گرفته بود نائل شود و ازقراری که معلوم شد از فرستادن او بکلی کاری ازپیش نرفت چراکه او نه فقط نتوانست خطا و سهو مجاهدین یاغی را بانها بفهماند بلکه خود اوبامجاهدین دولتخواه و بختیاریها شریک شده و عریضه بدولت نوشته است که عساکری که برای جنگ فرستاده شده اند چند ماهی برای اعاده مشروطیت و مجلس جنگ نموده ودولت درمسئله مجلس مستدعیات انهارا اصغا نموده و بهیچوجه علامت شروع انتخابات مجلس ظاهر نیست

اینك مفتخراً ترجمه این عریضه‌را بانضمام اعلانیکه‌ازطرف انجمن مخفی انتشار یافته مشعر بر اینکه اهالی ایران دوباره مطیع سلطنت استبدادی محمد علی میرزا نخواهند شد (باوجود آنکه در بعضی مراکز ایرانیان اظهار شده است که اهالی مایل بمراجعت شاه مخلوع میباشند) لفاً انفاد میدارم این نوشتجات را شخصی که

زبان انکلیسی میدانست ومستر چرچیل اورا نمی‌شناخت باو داد

پس از تردید زیاد عساکر تحت امر فرمانفرما ترغیب‌شدند برای‌قبضه کرمانشاه مراجعت کنند همینکه نزدیك کرمانشاه‌رسیدند سالار الدوله و یارمحمدخان بطرف سننــدج که بعد از آن اشغــال شد حرکت کردند ازبابت عبور دو استعداد متخاصم از یکدیگر بدون خالی کردن کاوله دو حکایت نقل شــده است حکایت اول این است که دو قشون از دوراه حرکت کردند قشون دولت ازراه معمولی و یاغیــان که‌عمده‌شان ۶۰۰ نفر بود ازراه غیر معمولی کوهستــان عبور نمودند حکایت دیکر این است که این دو استعداد باهم‌مقابل شده لیکن بختیاریها و مجاهدین که فقط می توانستند جنك کننــد امتنــاع نمودند از اینکه با سالار الدوله و قشونش طرف شوند

بمجرد انکه دوباره فرمانفرما درکرمانشاه‌مستقر کردید بختیاریهــا و مجاهدین اظهــار نمودند دیکر جنك نخواهند نمود و بقصد مراجعت بطهران اورا رها کردند همینکه بکنکاور رسیدند خوانین طهران بانها امر داده تاکید نمودند که درآنجا بمانند تاورود قشون امدادی بختیاری که وعده داده شده بود بزودی فرستاده میشود برسد بدبختانه این قشون امدادی فرستاده نشد چراکه زیادتر از ۱۵۰ نفر نتوانسته‌اند درطهران جمع آوری نمایند و در این موسم سال ازخاك بختیاری‌هم نمی‌توان قشون تحصیل نمود

ازقراریکه میکویند قشون کرچك بختیاری بین سلطان آباد و همدان هستند وزیر امور خارجه مرا اطلاع داده است که بانها

امر داده شده است برای جنك حرکت کنند لیکن اهالی از وجود داشتن آنها مشکوك میباشند

با این اوضاع همکار روسی ومن صلاح دانستیم بصدر اعظم بختیاری و وزیر جنك بطور سخت اظهار نمائیم که اگر نمی‌توانند ایلیاتیهای خودرا که بجنك رفته‌اند ترغیب نمایند وظایف خودرا بانجام برسانند ودر سیاسیات دخالتی نکنند ما مجبور خواهیم شد که دست از حمایت بختیاریها در پای‌تخت و ایالات و ولایات برداریم ازقرار معلوم اظهارات ما مثمر ثمر شده است زیرا که بما حالا اطمینان داده شده است که قسمتی از قشون لنکاور بکرمانشاه مراجعت خواهند نمود وبقیه بهمدان خواهند رفت که باستعداد ساخلوی آنجاملحق شوند راپورتهائی که ازبابت جنك رسیده بسیار متضاد است ولی ظاهراً مسلم است که سالار الدوله دوباره موفق بجمع آوری قشون زیاد ایلیاتی دور خود شده و از سنندج برای کرمانشاه یا همدان حرکت کرده است عده قشون او به ۷۰۰۰ نفر تخمین شده است محتمل این تخمین اغراق باشد او یك توپ کوهستانی هم دارد از قرار معلوم سالار الدوله عنوانات خودرا تا اندازهٔ تغییر داده‌است و ازقرار مذکور دست از دعاوی خود نسبت بسریر سلطنت برداشته وخودرا خواهان وحافظ استقلال و مشروطیت ایران اعلان نموده است (امضاء) والترتیلی

(ملفوف اول نمره ۳۷۰)

سواد مکتوب هیئت اتحادیه ایرانیها

(این مکتوب برای کابینه وسرداراسعد وهیئت)
(دیپلوماسی توسط حزب داشناکسیون)
(فرستاده شده)

البته بکابینه‌بخوبی واضح است که هر فردی از افرادقشونی از ابتدای مشروطیت همه‌جا ودرهر وقت طرفدارا استقلال مملکت وحفظ مشروطیت بوده است و برای این مقصود مقدس دست از جان خود کشیده‌ایم و جنکهـا کرده و فتح‌ها ازقبیل فتح طهران و کیلان و زنجان قراجه‌داغ و اردبیل و مازندران و استراباد و ارشد الدوله و سالار الدوله وغیره کرده‌ایم فرد فرد این قشون دارای یك عقیده بوده و خودرا حاضر فدا کاری میداند ومایقین داریم که عقاید کابینه هم مثل عقـاید قشون است .

هفت ماه قبل دولت بعلت اشکالات خارجی مجبور به‌بستن مجلس کردید و دستجات قشونی‌هم چون این اقـدام را مقتضی و صلاح میدانستند آنرا تصویب ودر اجرای آن کمك نمودند مجلس منفصل کردید وکابینه وعده صریح داد که پس از انقضای سه ماه مفتوح خواهد شد این اسباب یاس‌ما شده و علیهذا فرد فرد قشون بطور عموم وصاحب‌منصبان کل وجزء خصوصاً ازدولت‌درخواست افتتـاح پارلمان‌را می‌نمایند و استدعا میکنند که اوامر بسیار مؤکده برای شروع بانتخابات داده و پارلمان را پس از مدت قلیلی مفتوح سازند این اقدام ازطرف آنهـا اسباب رضایت اهالی مملکت

وتشکر قشون خواهد کردید (امضاء) ضیاء السلطان میرزا یانس شهاب السلطنه کری غفار قزوینی سالارمنصور جوانخان غلامحسین خان حبیب بهادر الدوله و قریب ۳۰نفر دیکر

بتاریخ دهم شوال ۱۳۳۰

(ملفوف دوم نمره ۳۷۰)

(مکتوب کمیته مرکزی اتحادیه ایرانیها)

(بسفارت انکلیس)

میل ما این است که اظهاراتیرا که از بعضی مراکز درباب اعاده محمد علی میرزا منتشر میشود صراحتاً تکذیب نموده بکوئیم که این جعلیاتی است که محرکین انقلاب و اشخاصیکه تاکنون مانع سلامت وسکون مملکت بوده‌اند انتشار میدهند اهالی ایران دوباره مطیع سلطنت جابرانه محمد علی نخواهند شد امیدواریم کسانیکه باانسانیت همدردی دارند ادامه رولوسیون و خونریزی را درایران روا نخواهند داشت ویقین داریم که سفارت انکلیس دولت انکلیس را از احساسات ملت ایران مستحضر خواهد داشت

(بدون امضا) (مهر) کمیته مرکزی اتحادیه ایرانیها

طهران ۱۶ شوال ۱۳۳۰

(نمره ۳۷۱)

مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد کری

طهران ۳ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا کلنل یلمارسن فرمانده ژاندارمری سوئدی اخیراً بعضی

نوشتجات مربوط به تشکیل و تنظیم ژاندارمری دولتی ارائه نموده است

اینک مفتخراً خلاصه این نوشتجات‌را که آتاشه میلیتر سفارت اعلیحضرتی تهیه نموده برای شما لفاً انفاد میدارم

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۳۷۱)

راپورت راجع بتشکیل ژاندارمری دولتی

حوادث اخیره فارس و عدم پیشرفت انتقال صاحبمنصبان از قشون بژاندارمری ولزوم عدم مرکزیت بیش از این در شمال تشکیل دستجات معظم قشونی‌را لازم میدارد کلنل یالمارسن فرمانده ژاندارمری در اوایل سپتامبر نقشهٔ بحکومت مرکزی ارائه نمود

تغییراتیکه توصیه شده بود از انجمله اضافه مصرف ۳۶۹۴۴ تومان ازطرف وزارت داخله تصویب شد و در ۲۴ سپتامبر مجری گردید

تحت تشکیلات جدیده مراکز قشونی تغییر نموده ومدارس صاحب‌منصبان کل و جزو در طهران تخلیط شده و از عساکر قزوین و طهران وفارس سه رژیمان تشکیل خواهد شد

(مراکز قشونی)

مراکز قشونی‌مرکب خواهد بود ازفرمانده کل و رؤسای اداره‌های حقوق و مهمات و بنائی نظامی و بیطاری واجزاء آنها

(مدارس صاحب منصبان کل وجزو)

ابتداءً در نظر بود که از صاحبمنصبان قشونی برای ژاندارمری تعیین شود و زمستان گذشته همینکه مدرسه صاحبمنصبان مفتوح گردید کلنل یالمارسن از وزیر جنك درخواست نمود که اعلانی درمیان صاحب منصبان قشونی منتشر نموده و شرایط دخول‌را برای آنها توضیح کنند وزیر جنك این اعلان‌را منتشر نمود وفقط‌عده‌کمی از صاحب منصبان قشونی داخل‌ژاندارمری شدند چون دیگر از این ممر صاحب‌منصب بدست نمیاید کلنل یالمارسن تصمیم نموده است که صاحب‌منصبان خودرا ازصاحبمنصبان جزو ژاندارمری انتخاب کنند و برای انکه دوره تعلیمات متوالی باشد مدارس صاحب‌منصبان کل و جزو را تخلیط نموده‌است

(تشکیل رژیمانها)

برحسب سیستم جدید امر رژیمان مرکب خواهد بود از یکی یا چند باطالیان افراد تعلیم یافته برای حفظ راهها و یك باطالیان مرکزی برای تعلیم افراد جدید

(قسمت شمالی)

رژیمان اول از سه باطالیان تشکیل خواهد شد باطالیان اول و دوم با مراکز خود درطهران و قزوین برای حفظ راههای دور و حوالی پای‌تخت و راههای از طهران الی قزوین و انزلی وازقزوین الی همدان تعیین خواهند شد مرکز باطالیان سوم یا باطالیان برای تعلیم افراد جدید طهران خواهد بود

رژیمان دوم مرکب از دو باطالیان و مراکز هردو در طهران خواهد بود باطالیان اول در راه از طهران الی قم و پاسنگان و راههای از طهران الی ورامین تقسیم خواهد شد باطالیان دوم برای تعلیم افراد جدید خواهد بود

(قسمت جنوبی)

تشکیل رژیمان سوم که عده آنها فعلا ۲۵۰ نفر ست وبرای تعلیم صاحب‌منصبان جزو آن مدرسهٔ تاسیس‌شده تا بهار آتیه باتمام نخواهد رسید

کانل یالمارسن در نظر داشت که تمام افراد اولین قسمت ژاندارمری فارس را درطهران تعلیم دهد بهار گذشته قبل از انکه عده مکفی تعلیم بیابند و باوجود اعتراضات اوحکومت مرکزی باو دستور العمل دادند که بلا تاخیر درشیراز شروع بکار کنند بنا بر این ۱۳۰ نفر از ژاندارمهای طهران تحت امر سه نفر صاحب‌منصبان سوئدی در ماه مارس گذشته بدانجا فرستاده شد که مرکز ژاندارمری فارس‌را تشکیل دهد لیکن بعلت مخالفت مامورین محلی عده مکفی داخل ژاندرمری نمیشدند لطمهٔ که درماه اوت از همراهان صولت الدوله بانها وارد امد تحصیل افراد جدیدرا بیش‌از پیش مشکل نموده است وچون تا زمانیکه استعداد ژاندارمری باندازه نرسیده که درهر نقطه مورد احترام‌باشد احتمال نمیرود که از این حیث بهبودی حاصل گردد فرمانده کل تصمیم نموده است که۹۲۵نفر رادر مراکز رژیمان اول ودوم تعلیم‌داده

و دربهار آتیه آنهارا بشیراز بفرستند

و آنوقت از این رژیمان باطالیانها منشعب شده ودر راه ازبوشهر الی شیراز و ایزدخواست تقسیم خواهند شد ودرصورت امکان مدرسه صاحب‌منصبان کل و جزوشبیه به‌مدارس طهران تاسیس خواهد گردید

(رژیمان اصفهان)

سال آتیه درصورتیکه پول برسد فرمانده کل امیدوار است بتواند رژیمانی تشکیل داده مرکز آن‌را در اصفهان قراردهد که راههای از یاسنکان ایزدخواست را محافظت نموده بدینواسطه بتوانند قسمت شمالی ژاندارمری‌را با قسمت جنوبی مربوط سازند

(مصارف تخمینی)

مصارف تخمینی رژیمان اول و دوم و سوم ۱۲ ماهه از اول ماه اکتوبر ٦١٦٣٠٧ تومان ویک‌قران و مصارف تشکیل و نگاهداشتن رژیمان اصفهان ۱۲ ماهه ٤٠٧٢٤٢ تومان و پنج‌هزار خواهد بود

(تحصیل افراد ژاندارم)

کلنل یالمارسن درضمن ملاحظات خود در مسئله تشکیل ژاندارمری جلب توجه باشکالاتی که مخصوصاً ازبابت تحصیل افراد با آن مقابل شده می‌نماید

در شمال وجنوب اولیاء امور مخالف پیشرفت و ترقی تشکیلات ژاندارمری بوده‌اند

مثلا حکمران قزوین ازدسته ژاندارمی‌که تحت امر صاحب منصب خود دربهار گذشته برای تحصیل افراد در ناحیه قلمرو حکومتش رفتند مطالبه ۲۰۰۰ تومان بطور رشوه نمود چون این تقاضا قبول نشد او برؤسای ایلاتی‌که درقلمرو حکومتش بودند تعلیم داد که با صاحب‌منصب آنها همراهی ننمایند و لذا دسته مذکور بمقصود خود نایل نشدند

بعد از آن صاحب منصب قشون قزوین ازهمان نقطه ۳۰ نفر را داخل ژاندارمری نمود لیکن همینکه وزیر جنگ این را شنید امر صادر کرده غدغن نمود از آن ناحیه ژاندارم نگیرد

در ناحیه قم رؤسای محلی و نقاطیکه در آن میتوانست تحصیل افراد نماید ازطرف‌دولت‌ایران تحت امر و اختیار ژاندارمری قرار داده شد و فرمانده‌کل تحصیل افراد را بصاحب منصبان رؤسای مذکور سپرد لیکن اینها عوض آنکه با کمال جدیت مشغول تحصیل افراد شوند از هرکه می‌توانستند بعنوان استخدام اجباری جبراً پول میگرفتند

نظر باینکه برای اعزام‌ژاندارم بشیرازدرپائیز گذشته‌لازم است زیاده برمعمول افراد داخل ژاندارم شود بوزیر داخله اظهار شده است که اقدام بر ی این سوء رفتار بنماید

محاکم عدلیه

کلنل یالمارسن نیز شکایت دارد از اینکه طریقهٔ درمحاکم عدلیه ایران که اداره ژاندار مری باید مقصرین خودرا برای تنبیه

بانجاها بفرستد مکفی و مطلوب نمیباشد

او بوزیر عدلیه ارائه‌طریق نمودکه بصاحب‌منصبان ایرانی ژاندار مری اجازه داده شود که خود انها مجازات های جزورا بعمل آورده ودر نقاطیکه صاحب‌منصبان سوئدی هستند تحت ریاست آنها محاکم برای محاکمه مقصرین خطاهای مهمه تشکیل گردد

وزیر عدلیه اظهار داشت که چون این مسئله باقوانین مملکتی مخالف میباشد نمی‌تواند انرا تصویب نماید وکلنل‌یالمارسن را اطمینان داد که اشخاص صحیح برای محاکم صلحیه مخصوصا برای محاکمه مقصرینی را که‌ژاندار مری تسلیم بنماید تعیین خواهد نمود

احتمال و امید موفقیت

باوجود مخالفت بعضی از وزرای کابینه وحکام ایالات وولایات و حکایات اغراق آمیزی که در باب سختی دیسیپلین در اطراف منتشر گردیده کلنل یالمارسن مطمئن به پیشرفت کار است

علما که او بوسایل مختلفه انهارا بااین امرموافق‌ساخته تا کنون باژاندار مری مخالفت ننموده اند و عقیده او بر این است که تازمانیکه حقوق منظماً داده شود مردم برای استخدام دراداره ژاندار مری حاضر خواهند بود

کلنل یلمارسن اظهار میدارد که اشخاصیکه‌داخل ژاندارمری میشوند در ابتدا باهوش ومایل بتعلیم یافتن هستند لیکن همینکه بتحصیلات عالی تر میرسند اغلب تنبل میشوند وامید وار است که بمرور ایام صاحب‌منصبان بتوانند این نقص را از انها رفع کنند

او تصور نمیکنند که ایرانیان از صفات و خصوصیاتی که
برای نظام لازم است عاری باشند و میکوید که در جنك ماه اوت
کذشته نزدیك شیراز ژاندارمری تحت امر صاحبمنصبان خود جنك
خوبی کردند و انهائیکه* فرار کردند تحت امر صاحبمنصب ایرانی
بی جراتی بودند که نتوانسته بود بواسطه ابراز رشادت و جرات
برای انها سرمشقی بشود

(نمره ۳۷۲)

مکتوب سرو الترتنلی بسراد وارد کری

طهران ۹ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا با کمال افتخار پروکرام جوف را که امروز علی‌قلی‌خان معاون وزارت خارجه
بنام دولت ایران برای سفیر روس و من فرستاده ایفاد میدارم
بعقیده او در پروکرام مذکور فقط سه مسئله مندرج است
که دارای اهمیت مخصوص است و انمسائل راجع به تشکیل قشون
۲۸۰۰۰ نفری و قرضه ۳۰،۰۰۰،۰۰۰ تومان واحداث راه آهنی
از بحر خزر یا از نقطه در سرحد آذربایجان تا خلیج فارس
میباشد من از علی‌قلی‌خان سئوال نمودم که دولت ایران چه اقدام
دیگری در نظر دارند در مسئله قرضه بنمایند او ابتدا میخواست به
کوید که انچه در این باب اظهار شده مکفی است و دولتین باید
عمل را بکذرانند پس از قدری فکر او با تردید ارائه طریق
نمود که خزانه داری کل بسفارت آمده وجزئیات عایداتی راکه برای
تامین قرضه مذکور ممکن است بدست آورد عرضه خواهد داشت

و بعلاوه اظهار داشت که صورت مالیهٔ را که مسیو مرنارد نوشت و سواد آنرا من باکاغذ ۳۱ اوت خود فرستادم بخوبی واضح میکند که عایدات گمرکات شمالی و جنوب فقط برای پرداخت وجوهات ازبابت قرضه مذکور مکفی میباشد

من در جواب گفتم این مسئله چنانچه بنوشتجات نظر کنیم صحیح است لیکن تجربیات اخیره بما نشان میدهد که عایدات گمرکات جنوب ظاهرا برای پرداخت اصل و منافع قروض موجوده مکفی نبوده است و اظهار داشتم بخوبی میدانم که عایدات گمرکات جنوب باید بخوبی برای پرداخت وجوهات معینه که بر آن تحمیل شده کافی باشد ولی بدبختانه خزانه دارکل اصرار دارد باینکه این وجوهات را بمصارفی برساند که این که تا زمانیکه شرایط قرضه ۱۹۱۱ بانجام نرسیده نمیتوان آنرا مصرف نمود و گفتم که این مراتب اسباب اطمینان نخواهد شد و گمان میکنم قبل از آنکه امکان دادن قرضهٔ را که پیشنهاد شده بتوان دانست که لازم است که از روی بصیرت در صورت مالیهٔ که فوقاً بدان اشاره رفته مداقه شده و عقیده صحیحی از بابت آن حاصل شود

من سپس از علی قلیخان پرسیدم که مقصود از احداث خط آهن از شمال تا جنوب چیست و باو اظهار داشتم که شما برای من تعلیمات فرستاده اید که با همکار روس خود متفقا از طرف سندیکه که سندی کای انگلیس و فرانسوی و روسی است تقاضای امتیازی برای احداث خطی شبیه بآن که مذکور شد

بنمائیم

علیقلیخان در جواب اظهار داشت که بعقیده او خط آهنی که من ذکر کردم همان است که او بدان اشاره نموده و بگمان او تحصیل امتیاز خط آهن اشکالی نخواهد داشت و بعلاوه گفت که در مسئله نقشه های خط آهن انگلیس و روس که بدولت ایران عرضه گردیده اخیراً پیشرفت زیاد حاصل نشده وانتظار دارد که مسائل مذکور بزودی بر وفق دلخواه تصفیه شود

من نیز اظهار داشتم که واضح است قسمت پنجم و ششم این یادداشت مربوط بمن نمیباشد لیکن اظهار امیدواری نمودم باینکه اگر بگویم که شامل نمودن این دو فقره در این قسم نوشته پلتیک بسیار بدی است مرا معذور خواهد داشت دولت روس اگر بخواهند بفقره ششم جواب بدهند بطور سهولت میتوانند طوری جواب بدهند مثل انکه هیچ جوابی نداده باشند و اشاره بمطلبی که ممکن است اسباب کدورت شود چه فایده وچه ثمر دارد نفوذ و قدرتی که شجاع الدوله را باین مقام تعیین نموده بکنار درهر صورت ایالت اورا بدین مقام منصوب نموده و اگر ایالت بگذارد کسی که تابع وزیر دست اوست مشاغل ایالتی را از دستش بگیرد دولت روس میتواند شخص ایالت را مورد ملامت قرار دهد اما از بابت شاهسون ها خوب نیست گفته شود بگذارند ایالت آنهارا سرکوبی دهد وقتی که تمام عالم میدانند ایالت انقدر

قشون ندارد کـه باشاهسونها جنك كنند حتی در صورتیـکه این خواهشی که از دولت روس شده آن دولت را از انجام‌مقصود خویش باز داشته‌و اسباب‌کدورت دولت مشار الیهـا نمیشـد دولت روس میدید که عادت غارت کری ایل مـذکور منشـاء دائمی خطر جانی ومالی اهالی دور و حوالی میباشد و بنا براین محتمل از روی بیمیلی زیاد تصمیم نمودند بقسمی که دولت ایران باوضاع موجوده نمی‌توانست آنهارا سر کوبی دهند

(امضاء) والترتنلی

(ملفوف نمره ۳۷۲)

(اظهاریه دولت ایران)

چندین سال است که دولت ایران هر کونه مساعی برای انجام اصلاحات لازمه بکار برده وچون مجبور شده اند که تمام اوقات و پول خودرا صرف جلوکیری و رفع اغتشاشات غیر مترقبه بنمایند نتوانسته‌اندمقصودیراکه درمد نظر داشته اند بانجام رسانند

لیکن اصلاحات راکه درمد نظردارند بیش ازاین نمیتوان بعهده تعویق انداخت ودولت علیه بعزم جزم مصمم‌اند بدون جزئی تاخیر نقشه راکه طرح شده است باجرا رسانند

علیهذا دولت علیه جلب توجه دولتین همسایه‌را بدومسئله ذیل مینمـایند بامیدانکه کمك وهمراهی دوستانه آنهارا تااندازه که مربوط بانها است تحصیل نمایند —

۱ — اعاده واستقرار نظم وامنیت در راههای تجارتی اول

چیزی است که توجه دولت بان معطوف است برای انجام این مقصود درنظر دارند اقدامات ذیل را بنمایند ! —

(۱) توسعه ژاندارمری بهمراهی صاحبمنصبان سوئدی

(۲) تشکیل نظمیه کمك صاحبمنصبان سوئدی

(۳) تشکیل قشون ۲۸۰۰۰ نفری با اسلحه خوب قسمت ۷۰۰۰ نفری کمك صاحبمنصبان اروپائی که از یکی از دول صغار استخدام شود درطهران تشکیل خواهد گردید این صاحبمنصبان درطهران مشغول تعلیم خواهند شد ومتدرجاً تمام دستجات دیگر قشونی که برای استقرار نظم در ایالات وولایات ساخلو میباشند توسط انها تعلیم خواهند یافت

۲ — برای فراهم آوردن وسایل لازمه برای اعاده استقرار نظم وخرید اسلحه کافی واجرای اصلاحات اداری وتزئید وتوسعه ثروت طبیعی مملکت وبالاتر ازهمه اجرای اصلاحات مالی دولت علیه مجبورند ازروی شرایط اقتصادی صرف متوسل بیك قرضه بزرگی شوند وحاضرند برای نیل باینمقصود فوراً داخل مذاکرات شوند

عایدات حالیه مملکت باستثنای مالیـات املاك وپس ازوضـع وجوهاتیکه برای استهلاك قروض سابقه ومصارف لازمه مقرر شده برای تامین قرضه ۳۰۰۰۰۰۰۰ تومان مکـفی میباشد

تازمانیکه عمل این قرضه بزرك باتمام نرسیده دولت ایران برای شروع اجرای نقشه خود ازدولتین تقاضای مبلغ ۲۰۰۰۰۰ لیرا بطور مساعده مینماید

٣ — چون حضور قشون اجنبی درخاك ایران بطوروضوح برای نفوذ معنوی حکومت مرکزی مضر است دولت علیه مستدعی است دولتین بحل این اشکال مساعداً جلب توجه بنمایند که حکومت مملکت باقتدار لازمه بتواند بوظایف خود عمل کنند

٤ — چون ترقی تجارت وسعادت مملکت بدون احداث خطوط آهن میسر نگردد دولت علیه مصمم شده اند که بحر خزر یانقطه در سرحد آذربایجانرا بواسطه راه آهن بین المللی باهم مربوط ومستقل سازند

٥ — انعقاد پارلمان هم یکی ازمقاصد دولت میباشد

٦ — چون اعاده واستقرار نظم درایالات آذربایجان مخصوصاً مطلوب است دولت علیه توجه مساعد دولت روس را بقصد نیل بامقصود واستحکام اقتدار ایالت آن نقطه بمسائل ذیل جلب مینمایند ؟ —

(١) که شجاع الدوله از دخالت درحکومت مرکزی آذربایجان اجتناب نماید

(٢) که تصفیه امر شاهسونها بکلی بدست ایالت واگذار شود

٧ — نظر باینکه شهرت مراجعت شاه مخلوع هنوزگاهگاهی اسباب تشویش اذهان مردم شده وسبب تشویق عناصر اغتشاش طلب میشود دولت علیه خواهش خودرا تکرار میکنند که دولتین صاحبان امتیاز پروتکل ١٩٠٩ ضمینان رسمی بدهند که هرقسم علل خطری راکه ازاقدام جدید شاه مخلوع برای مراجعت بایران

متصور است رفع نمایند

نمره ۳۷۳

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرز بورغ ۲۱ اکتوبر ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۱۹ اکتوبر شما — من مفاد تلگراف مذکور را دیروز در کاغذ خصوصی بمعاون وزارت امور خارجه نوشتم

جناب معظم له مرا اطلاع داد که بسفیر روس اجازه داده شده است که در صورتیکه خطر حتمی متصور باشد عساکر بطهران احضار نماید چراکه اوفقط شخصی است که میتواند برلزوم آمدن یا نیامدن عساکر در انجا حکم کند

من اظهار داشتم که ازقرار معلوم سفیرروس باوضاع اهمیت زیاد میدهد وصمیمانه اظهار امیدواری نمودم که چنین اقدامی درآخرین دقیقه که چاره دیگر نباشد بعمل خواهد آمد

جناب معظم الیه درجواب اظهار داشت که خوب است ماازاین مسئله مطمئن باشیم و گفت که سروالتر تنلی البته باسفیرروس مشورت نموده وعقاید دولت انگلیس راباو ابلاغ خواهد نمود

(نمره ۳۷٤)

(تلگراف سرادواردگری بسروالترتنلی)

وزارت خارجه ۲۱ اکتوبر ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۰ اکتوبرشما — عساکر شیراز — من باعقائدی که در قسمت آخرمذکور شده کمال موافقت را دارم

(نمره ۳۷۵)

(تلگراف سرو التر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۲ اکتوبر ۱۹۱۲ — راجع بتلگراف ۲۰ اکتوبر من — وزیر امور خارجه دیروز بملاقات من آمد بعلت کسالت وعلل مختلفه دیگر من نتوانسته بودم عقائد حضرت معظم الیه را ازبابت اوضاع حاضره استفسار نمایم

بعقیده حضرت معظم الیه عین الدوله بهترین کسی است که کابینه جدیدی تشکیل دهد حضرت معظم الیه اظهار داشت که تازمانیکه غیر معلومی امور دوام دارد کابینه حالیه ازامضای امتیازات امتناع خواهد داشت

بختیاریها مخالف تعیین عین الدوله خواهند بود لیکن وقتی ببینند سفارتین متفقاً عمل مینمایند بلاشك دیگر مخالفت نخواهند نمود سفیر روس حامی قوی عین الدوله است لیکن چنانچه میدانید ازچندین سال باینطرف مناسبات شاهزاده مذکور باسفارت دولت اعلیحضرتی دوستانه نبوده است ولی در صورتیکه اورا بهترین شخص برای استقرار نظم درمملکت بدانند خوب نبودن اوباما بعقیده من نباید سبب ضدیت مااو شود

(نمره ۳۷۶)

(تلگراف سرو التر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۲ اکتوبر ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل در ۲۱ اکتوبر ازشیراز مخابره شده است :—

ایالت شیراز مرا اطلاع میدهد که راه از شیراز تا کازرون را به ۱۵۰ ژاندارم و ۱۱۰ نفر تفنکچیان محلی ازدهات امتداد راه سپرده است صاحب‌منصب سوئدی آنها درنظر دارد روز ۲٤ اکتوبر با ژاندارمها حرکت کرده مامورین مخصوص از فرمانفرما همراه بردارد که با کدخداهای دهات مذکور قرار بدهند او مستقیماً بکازرون خواهد رفت و ازانجا مراجعت نموده ژاندارمهای مذکوررا در امتداد راه تقسیم خواهد نمود تفنکچیان محل‌هم تحت امر صاحب‌منصبان ژاندارمری بوده و حقوقشان را آنها می‌پردازند و راهداری نیز مرفوع میشود ایالت در نظر دارد برای محافظت راه ازمدد ایلات صرف نظر کنند

مامور مخصوص از کازرون به‌بوشهر رفته و سعی خواهد کرد که با کدخداهای محلی که تازمانیکه ایالت فارس بتواند ترتیبات اساسی برای آن‌قسمت راه بدهد راه سپرده بانها است قرار بدهد

برای موقوف داشتن راهداری در این قسمت‌راه اقدامی نخواهد شد ولی ازقراریکه فهمیده‌ام برای تخفیف دادن آن اقدام خواهدشد

وزیر امور خارجه بمن اظهار داشت که اهالی با شوق و ذوق زیاد ایالت‌را در شیراز استقبال نموده اند و تصور میشود که قبل از انکه چنین اقدام خطرناکی‌را بنمایند به‌مجرد ورود از ایلات مطمئن گردیده است

(نمره ۳۷۷)

تلکراف سر والتر تنلی بسر ادوارد کری .

طهران ۲۲ اکتوبر ۱۹۱۲ —

قونسول اعلیحضرتی مقیم محمره راپورت میدهد که نمایندهٔ ازطرف خوانین با شیخ محمره ترتیب رضایت بخشی ازبابت اختلافات فیمابین داده است

قرارداد فیمابین هنگامیکه سردار جنگ وامیر مجاهد باهم ملاقات خواهند کرد تصدیق خواهد شد

(نمره ۳۷۸)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۲۲ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۱ اکتوبر سر جرج بوکانن

شما باید بطریقیکه در قسمت آخر [illegible] تصدیق شده عمل نمائید اگر عساکر روس بطهران روانه گردند که در موقع لزوم حتمی و خطر واضح باشد اسباب تشویش فوق العاده عمومی شده و تصور خواهند نمود که مقصود دولت روس الحاق شمال ایران است

بسیار مستحسن است که امتیاز ساخت خط آهن از محمره الی خرم آباد تحصیل شود ومیتوان آنرا درموقعی که یکی از امتیازهای خط آهنی که روس در شمال میخواهد داده شود تحصیل نمود آیا شما و همکار روسی خودتان نمی توانیـد ترتیب این کار را بدهیـد

(نمره ۳۷۹)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۳ اکتوبر ۱۹۱۲ —

اوضاع شیراز — کفیل قونسولگری اعلیحضرتی مقیم شیراز دیروز بقرار ذیل تلگراف کرده است :—

من با ایالات چندین مرتبه صحبت داشته‌ام و از قراری که فهمیده‌ام چون مسئله ایلخانی گری در زمستان وقتیکه ایلات از هم متفرقند کمتر دارای اهمیت است جنـاب معظم له در نظر دارد که حالیه در آنباب اقدامی نماید و تا آنوقت ایل اسماً سپرده بصولت الدوله خواهد بود

مخبر السلطنه صولت‌الدوله‌را بشیراز خواسته ولی درصورتی که او از قبول دعوت جنـاب معظم له امتناع نمـاید مخبر السلطنه تعجب نخواهد نمود

جنـاب معظم له درنظر دارد که درصورتیکه قوام الملك وعده بدهد ازروی صداقت و امانت عمل نماید اورا بمقام خویش مستقر داشته و همراهی وکمك اورا بسیار ذی‌قیمت خواهددانست و ظـاهراً تا اندازهٔ قوام الملك ازاو اطمینـان حاصل نموده است جناب معظم له درنظر دارداقدامات سختی در زمستان نکندوامیدوار است بتواند دربهار وقتیکه قشونیکه دریا بیکی حالا تشکیل میدهد حاضر شود ایلات‌را سرکوبی دهد ومایل است که ازپارتی‌بازی اجتناب نماید و اعلام نموده است که باهمه کس بدون ملاحظهٔ پارتی در صورتیکه حاضر بهمراهی دولت باشند تقویت خواهد نمود

جناب معظم له قبل از انکه اقدام سختی برای دستگیری

مقصرین حمله بعسا کرما بنماید اصلح میداند صبر کند تا تشکیل قشون دریا بیکی باتمام برسد ولی عقیده‌اش بر این است که اگر بقتل رسانیدن آنها تقاضا نشود دستگیری آنها سهلتر است آیا ممکن است شما دستور العمل بدهید که آیا من می‌توانم راضی بعدم تقاضای قتل آنها بشوم

(نمره ۳۸۰)

تلگراف سروالترتنلی بسراد وارد گری

طهران ۲۳ اکتوبر ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل را دوکلاس از شیراز مخابره نموده‌است :

اسکادرن از اصفهان ۲۰ اکتوبر بدون حادثه وارد شد

(نمره ۳۸۱)

تلگراف سر ادوارد گری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ۲۳ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۲ اکتوبر سر والتر تنلی

جنابعالی باید بوزیر امور خارجه روس اطلاع دهید اگر دولت روس طرفدار تعیین عین الدوله باشند ماهم حاضریم با آن موافقت نمائیم

(نمره ۳۸۳)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲٤ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راه آهن از محمره الی خرم آباد — وزیر امور خارجه

که مفاد تلگراف ۲۲ اکتوبر شمارا باو ابلاغ نمودم مزبا اطمینان داد که دولت ایران با نقشه این خط آهن بسیار موافق میباشند و اطمینان سابق خودرا تکرار نمود که امتیاز این خط وقتی که امتیاز خط آهن از جلفا الی تبریز روس داده شود اعطا خواهد گردید او امیدوار بود که بهمین زودی تصمیم قطعی خواهد شد

درجواب خواهش حضرت معظم‌له که من ازبابت امتیاز روس نصیحتی بوی بدهم من مؤکداً اظهار داشتم که‌دولت ایران باید آن‌را بدهند

(نمره ۳۸۳)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۲۴ اکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۲ اکتوبر من —

کلنل ژاندارمری بمن میگوید که وقتیکه از صاحب منصب فرمانده شیراز خبر رسید که رؤسای ایلات اطمینانات رضایت بخش بایالت داده‌ند او راضی شد که ژاندارمری بطرف کازرون حرکت کنند سه نفر از صاحب منصبان سوئدی همراه آنها میباشند

کلنل اجازه میطلبد که‌دو نفر صاحب‌منصب دیگر بخواهد یکی بجای آنکه نزدیك همدان مجروح شد و بوطن خود رفت و دیگری بجای کلنل مری که استعفا نموده است

(نمره ٣٨٤)

تلکراف سر ادوارکری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ٢٤ اکتوبر ١٩١٢ —

راجع بتلکراف ٢٣ اکتوبر شما —

شما می‌توانید قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز را تعلیم دهید که بکوید ما وقتیکه مقصرین دستگیر شوند برای آنها اصرار نخواهیم نمود

(نمره ٣٨٥)

تلکراف سر ادوارد کری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ٢٤ اکتوبر ١٩١٢ —

راجع بتلکراف ٢٤ اکتوبر شما —

صاحب‌منصبان سوئدی – اعتراضی نیست

نمره ٣٨٦

(تلکراف سر والتر تنلی بسر ادوارد کری)

طهران ٢٧ اکتوبر ١٩١٢ —

ویس قونسول یزد راپورت خیلی مهمی [illegible] اوضاع انجا میدهد ماشاء الله خان پسر نایب حسین [illegible] جمهور شهر را قبضه نموده و کوشش دارد خودرا حکمران [illegible] قرار دهد و محبوسین را آزاد نموده و تهدید بغارت انجارا میکنند او بعلاوه اظهار میدارد که از قراریکه شنیده است مشاء الله خان کفته است که اول بویس قونسولکری وآژانس روس وبانك حمله خواهد

نمود و در صورتیکه ماشاء الله خان بحکومت منصوب نشود جان او و رئیس بانك در خطر خواهد بود

من دولت ایرانرا از این خطر متـذکر نموده ام و دولت مشار الیها را مسئول جان ومال اتباع انگلیس میدانم

سردار فاتح بختیاری بحکومت نامزد شده وبا عده قشون زیاد از اصفهان بطرف یزد حرکت کرده است

من ویس قونسول را از اقداماتیکه شده مستحضر داشته وپس از مشورت با سفیر روس باو اظهار داشته ام که ما نمیتوانیم حکومت ماشا الله خانرا تصویب نمائیم و اورا تعلیم داده ام بماشاء الله خان بگوید که تا زمانیکه حکومت قانونی برای یزد نرسیـده سفـیر روس ومن اورا مسئول جان ومال اجانب میدانیم

نمره ۳۸۷

تلگراف سرو الترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۸ آکتوبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۷ آکتوبر من —

ماشاء الله خان معتدل تر شده واز یزد خارج شده است

نمره ۳۸۸

تلگراف سرو الترتنلی بسراد وارد گری

طهران غره نوامبر ۱۹۱۲ —

با کمال تاسف شمارا اطلاع میدهم که لیوتنان بولاك متعلق بدسته ۲۷ راجپوتها در راه بختیاری نزدیك دوپلان غارت شـده

و اورا زده اند

اقــدامات برای تنبیه مرتکبین نموده ام بطوریــکه عبرت سایرین شود و مستحفظ تهیه نموده ام تا اصفهان همراه او بروند

نمره ۳۸۹

تلــگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۲ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دیروز شما —

من اقدام شمــارا تصویب میکنم — آیا صدمــه سخت بلیوتنان بولاك وارد آمد — لطف نموده از سلامتی او اطلاع دهید

نمره ۳۹۰

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ٤ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دوم نوامبر شما —

من از لیوتنان بولاك که تصور میکنم صدمه زیادی نخورده باشد دیگر خبری ندارم با تلگراف نمیتوان از راه استخبار نمود جنرال قونسول اصفهــان راپورت میدهد که دوا و ملزومات دیگر توسط سواری که حکومت تعیین نموده فرستاده شده است

نمره ۳۹۱

تلگراف سروالترتنلی بسراد واردگری

طهران ٥ نوامبر ۱۹۱۲

کفیل قونسولگری شیراز پروگرام مالی که ایالت آنجا باو

داده است برای ن فرستاده است مسئله مهم پروگرام مذکور
این است که دولت باید تعهد پرداخت ۶۰۰۰ لیرا ماهیانه برای
مصارف اداری بایالت بماید مخبر السلطنه درنظر دارد با بانك شاهنشاهی
محاسبه جاری داشته باشد که بتواند تا ۶۰۰۰ لیرا حواله دهد تمام
عایدات فارس در حساب او ببانك داده خواهد شد وهرچه از ۶۰۰۰
لیرا کسر باشد دولت باید آنرا برساند

خزانه داری کل نمیتواند اطمینان لازم برای پرداخت وجه
مذکور را بدهد چرا که پول برای اینکار ندارد رئیس بانك
هم با شعبه بانك در شیراز مشورت نموده و اونیز نمیتواند این
پیشنهاد را قبول کند

اگر اطمینان لازم از بابت ایصال وجه که بوسیله آن
بتواند اداره خود را بگرداند بایالت داده نشود البته حکومت او
پیشرفتی نخواهد کرد و اگر یکدفعه با عاده نظم در فارس موفق
گردید این مبلغی را که لازم است میتواند درظرف چندماهی ازعایدات
فارس بدست آورد عایدات فارس معمولا سالیانه ۱۵۰۰۰۰ لیرا میباشد

خزانه داری کل در صدد فرستادن نماینده اروپائی از طرف
خود بشیراز است و او در ظرف سه هفته بانجا میرسد که وصول و
مصرف عایدات را کنترل کند و وقتیکه فرصت داشته باشد درمسئله
مالیه مداقه ومطالعه نمایدمیتواندبگوید که در صورتیکه مالیه فارس بطور
صحیح اداره شود مبلغ عایدات چقدر خواهد بود

پول بسیار لازم است اوضاع آتیه تا اندازه زیاد بسته

تحصیل پول است گمان میکنم اگر شما بتوانید بترتیبی تا چند ماه توسط بانك بابالك كمك مالی برسانید یحتمل اثرات بسیار عالی خواهد داشت

نمره ۳۹۲

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ٦ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲٤ آکتوبر شما —

هر قدر میتوانید اقدام کنید اعطای امتیاز خط آهن از محمره الی خرم آباد تسریع شود بسیار مستحسن است که پیش از این اینکار بعهده تعویق نیفتد

نمره ۳۹۳

مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۷ آکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا در باب تلگراف ۲۳ سپتامبر من افتخار دارم اینك سواد مراسله ویس قونسولگری اهواز راکه در آن اقدامات سردار جنك رئیس بختیاری را که برای اعاده و استقرار نظم در خاك بختیاری و تامین راه لنچ نموده راپورت داده است لفاً ایفاد میدارم

من جلب توجه شما را برضایت بخش بودن این راپورت نموده و از روی دلیل میدانم که حضور کاپیتان گری و نصایح او کمك معنوی ومادی بسیار بسردار جنك نموده است گمان میکنم

کاپیتان گری برای ارائه نقشه که وسائل امنیت دائمی راه بختیاری را فراهم نموده است مستوجب تحسین و تمجید زیاد است واز روی دلایل میتوان امید وار شد که در این مملکت که نتیجه هر کاری جز یاس چیزی نیست این اقدام را نتایج مستحسنه ملازم باشد

(امضاء)　　　　والترتنلی

ملفوف نمره ۳۹۳

مکتوب گری ویس قونسول بسروالترتنلی

چغاخور ۲۳ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم راپورت ذیل را از بابت مسافرت خود باتفاق سردار جنگ بچغاخور و اقدامات رئیس مذکوررا برای اعاده و استقرار انتظامات در خاك بختیاری و تامین راه لنج معروض دارم : —

چنانچه راپورت داده شده سردار جنگ و مرتضی قلیخان در ۲٤ اوت از اصفهان بطرف چغاخور که مرکز حکومتی ییلاقی است حرکت نمودند همان روز سردار فاتح وسردار معظم بامر اسلاتیکه من و سردار جنگ بامیر مجاهد نوشته بودیم بطرف چهار محال فرستاده شدند من در کاغذ خود پیغامی را که شما بموجب تلگراف ۱۳ ژویت خود بمن اجازه داده بودید باو نوشته وتوضیح نمودم که مخصوصاً مامور شده ام بهمراه سردار جنگ رفته و اورا کمك نمایم و دولت ما تعیین سردار جنگ را بمقام ایلخانی گری بختیاری تقویت نموده وهرگونه اقدامی از طرف او یا خوانین جزو برای منع اجرای

وظایف او بشود بی اندازه اسباب کدورت و دلتنگی دولت اعلیحضرتی خواهد گردید

و مقرر شد که ما آهسته آهسته تا سامان برویم که در آنجا سردار فاتح جواب امیر مجاهد را برای ما بیاورد و سردار جنگ حکم داده بود ۲۰۰ سوار آنجا جمع شوند

در ۲٤ اوت بنجف آباد رسیدیم و روز بعد را در آنجا بسر بردیم روز ۲٦ بعزیز آباد رسیدیم و آنجا بما خبر رسید که امیر مجاهد باچندتن از خوانین جزو و ۱۵۰۰ نفر بختیاری از خانه خود (شمس آباد) بطرف دهکرد حرکت کرده که در شمال آنجا از ورود ما جلو گیری نماید

روز ۲۷ بطرف سامان حرکت کردیم ۲۰۰ نفر سواری که ذکر شد بما ملحق گردیده عده همراهان ما ٥۰۰ نفر سوارو پیاده بود هما نروز سردار فاتح باردو مراجعت نموده از امیر مجاهد جواب آورد مشعر بر اینکه او و خوانین جزو قصد جلو گیری از ما را نداشته و در صورتیکه با تقاضاهای حقه آنها سردار جنگ همراهی کنند حاضر اند حق المقدور باو همراهی و معاونت نمایند

روز ۲۸ ما بطرف دهکرد حرکت کردیم و در آنجا چندین دفعه از امیر مجاهد وخوانین جزو ملاقات شد سردار جنگ وعده داد که باامیر مجاهد د تحصیل حکومت محلی باو همراهی کنند لکن ما تصمیم نمودیم که کوشش کرده و اورا ترغیب نمائیم حکومت بهبهان را که بعلت نسبت او باطوایف بهمه کهکلوئی

برای آنمقام مخصوصاً مناسب بود قبول کند سردار جنك نیز وعده
داد که برای خوانین جزو هم کاری بکنند و در عوض این وعده
خوانین جزو متعهد شدند با او همراهی نمایند

روز ۳۰ اوت اردو متفرق شده و تمام خوانین بمنازل خود
رفته و چادر ها و اذوقه های ایشان در چقاخور جمع شد

روز ٤ سپتامبر ما تماما مجدداً در چقاخور جمع شده و در این
نقطه بترغیب نمودن امیر مجاهد در قبول حکومت بهبهان موفق
شدیم و مقرر شد که او بخانه خود رفته و تهیات لازمه برای سفر
خود ببیند و آخر ماه سپتامبر بچقاخور مراجعت کرده آنوقت مستقیماً
بمقر حکومت خود برود

روز ۱۵ سپتامبر خوانین طهران سردار جنك و امیر مجاهد
را اطلاع دادند که امیر مجاهد برای حکومت یزد تعیین شده است
خوانین قرار تعیین اورا بحکومت یزد در موقعیکه ما صلاح دانسته
بودیم هر قدر زودتر که ممکن باشد امیر مجاهد را از خاك بختیاری
خارج کنیم و قبل از انکه ما بتوانیم اورا ترغیب بقبول حکومت
بهبهان نمائیم بنا بتوصیه سردار جنك داده بودند بوصول این
اخبار امیر مجاهد فوراً بچقاخور خواسته شد و باو توضیح شد که
تعیین وی بحکومت یزد از روی سوء تفاهم بعمل آمده و چنانچه
مقرر شده باید بطرف بهبهان حرکت کنند و قرار شد او از طرف
خود منتظم الدوله رابیزد فرستاده خودش ببهبهان رفته پس ازاین
که از ایلات کهکلوئی برای حسن رفتار شان گروی گرفت وهمه

وعده خوش رفتاری دادند یکی از خوانین جزو را بانجا فرستاده
خود برای حکومت یزد حرکت کنند امیر مجاهد باین ترتیبات رضاداد
ترتیباتی که برای تامین راه لنج داده شد بقرار ذیل بود ۲۰۰
نفر از طایفه زرآسوند و اسموند برای قراولی راه انتخاب
شده‌اند این طایفه راه از تمام طوایف بختیاری اسلحه بهتر دارند
و صدی هشتاد نفر آنها دارای تفنگهای سگزین هستند بهریك از
آنها — ۱۲ تومان در حضور من داده شده و بانها وعده داده شده
است که تا زمانیکه لازم باشد ماهی ۱۲ تومان بانها منظماً داده
خواهد شد بهادر السلطنه پسر هژبر السلطنه که بزرگترین خان خانواده
حاجی ایلخانی است سرکرده آنها است وجوهات مکفی بدست این
خان داده شده بعلاوه سرکردگی قراولان راه بعضی اختیارات
بر طایفه دنیارنی که در خاك مجاور راه سکنا دارند داده شده و
بسیصد نفر از آنها امر داده شده که در حدود راه اقامت بنمایند
و مسئول امنیت ایاب و ذهاب قوافل میباشند

بهادر السلطنه با قراولان تحت امر خود روز ۱۶ سپتامبر از
چقاخور برای راه حرکت کرد روز ۱۸ سپتامبر ایلخانی رسماً افتتاح
راهرا بمن اعلام نمود من این مسئله را باصفهان و اهواز اطلاع دادم
امید است که همینکه امیر مجاهد بحکومت بهبهان مستقر گردید
و طوایف کهکیلویه را خوب اداره کرد ممکن باشد از قراولان
عده زیادی کسر و آنوقت عده کافی برای قراولی در شش برجی
که تازه ساخته شده و چند نفری در هر یك از قراولخانهای دور

دست یحتمل برای جلوگیری از هرگونه ممانعت ایاب و ذهاب قوافل مکفی خواهد بود

سردار جنگ وعده داده است که مسئله تهیه و ترقی منازلی در نقاط مختلفه راه و ترتیب علیق و تعمیرات لازمه راه همینکه از بابت باج بلها وعایدات پلی پول برسد جلب توجه اورا خواهد نمود بعقیده من این ترتیباتی که بعمل آمده نتایج مستحسنه خواهد داشت و بایستی از آنچه سردار جنگ در اینمدت قلیل انجام داده اورا تبریک گفت مرتضی قلی خان از وقتیکه مصمم قبول مقام ایل یکی گری شد با سردار باطناً همراهی و تقویت نموده و همراهی او در وقتیکه سردار جنگ با خوانین جزو طرف بود بسیار ذیقیمت بود سردار در حکومت ایل بختیاری کفایت بخرج داده و میدهد صرفه شخص خود را ملحوظ نمیدارد و با کمال سرعت ایل باو اعتماد نموده و اورا دوست میدارند

نظر باقدامات عالیه سردار جنگ و میل صمیمی او برای اعاده نظم در خاک بختیاری من بتذکار این مسئله مبادرت میورزم که ما باید حتی المقدور اورا تقویت نموده و مراقب باشیم که دراقتدارات وسیعه که بموجب سند باو داده شده است در مدت تعیین او کم و کسری حادث نشود

(امضا) کاپیتان گری معاون قونسول مقیم اهواز

نمره ۳۹٤٥

مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۷ آکتوبر ۱۹۱۲

آقا در باب تلگراف غره آکتوبر من اینك مفتخراً سواد مراسله را که مستر کوان برای من فرستاده و از بابت احساسات ارتجاعی که فعلا در آذربایجان وجود دارد و پیشرفت آتیه کار شاه مخلوع شرحی نگاشته لفاً ایفاد میدارم

(امضاء) والتر تنلی

ملفوف اول نمره ۳۹۴

مکتوب توان کفیل قونسولگری بسروالتر تنلی

تبریز غره اکتوبر ۱۹۱۲

— آقا افتخار دارم اینك ترجمه تلگرافی را که تجار و علمای زنجان برای من مخابره نموده و مفاد از تلگراف برای شما مخابره نموده ام لفا ایفاد دارم من وصول تلگراف مذکور را بآنها خبر داده صاحبان امضای آنرا اطلاع داده ام که مضمون او را بشما ابلاغ خواهم نمود و همکار روسی من هم که برایش تلگرافی شبیه باین رسیده بهمین قسم جواب داده است

من بهیچوجه شکی ندارم که شجاع الدوله تحریك مخابره تلگراف مزبور و بستن بازار ها نموده است واگر دلیلی برای این لازم باشد میتوان گفت که قبل از وصول این تلگراف به تبریز شجاع الدوله از او خبر داشت بعلاوه سردار مؤید حکمران زنجان یکی از برادران و همدستان شجاع الدوله است و ظاهراً باندازه شجاع الدوله آدم متنفذی است علیهذا نمیخواهم این اظهارات

و تمایلات را علامت و اثر میل اهالی آذربایجان برای اعاده محمد
علی قرار دهیم
و نیز باید دانست که در افکار عمومی تبریز تغییر بینی حادث
کشته و میتوان حالا بدون اغراق کفت که مولد و مامن سابق
مشروطیت و مشروطه خواهی تبدیل بمسکن و ماوای ارتجاع و
استبداد پرستی کردیده است از این مسئله نباید تعجب کرد اکر
فکر کنیم که قسمت معظم اهالی تبریز مرکب از تجاری میباشد
که در مدت اغتشاشات چند ساله اخیر متحمل صدمات زیاد شده اند
اشخاصیکه از مدت زمانی باینطرف در این شهر اقامت داشته اند
وشخصاً با هرطبقه مردم آشنائی دارند بطور یقین بمن
میکویند که تجاریکه قلیل مدتی قبل از این مشروطه خواهان صمیمی
بوده اند حالا صمیمانه طرفدار اعاده محمد علیمیرزا شده اند وحالا
حساس میکنند که حکومت‌مشروطه برای ایران قدری زود بیموقع
بوده است لیدرهای پلتیکی آنها یا مرده ویا باسلامبول وسایر نقاط
رفته اند افراد قشون آنها یا متفرق شده ویا در خفیه هستند و —
فقط چیزی که بتواند اسباب نظم و امنیت فراهم آورد و باعث
بهبودی حال و وضع زندکی آنها شود رجعت بسلطنت استبدادی
است الحال که مذاکره در اینموضوع میشود بایستی در نظر داشت
که محمد علی هنکامیکه بمقام ولایت عهد در آذربایجان بود بقدرت و
تعدیکاری مشهور بود وحفظ انتظامات را خوب مینمود
از طرف دیکر در میان طبقه مامورین دولتی و کسبه

و اشخاص بیکار بلاشك بسیاری از مشروطه خواهان پر حرارت وبا کله وبا جرات یافت میشود ولی محل گفتگو است که آیا این اشخاص اگر شاه مخلوع ظهور کند بهمان عقیده خود باقی خواهند بود ویا آنکه در صدد اقدامی خواهند بر آمد افکار وعقاید پلتیکی آنها فقط در اذهان نشان جای دارد و گمان نمیکنم در میان آنها کسی پیدا شود که بتواند در اینموقع لیدر و راهنمای هیجانی برای مشروطیت باشد بعلاوه چون شجاع الدوله وهمراهانش در شهر هستند این اشخاص میترسند

(امضاء) پاتریك کوان

ملفوف دوم نمره ۳۹٤

ترجمه تلگراف زنجان مورخه ۲۷ سپتامبر ۱۹۱۲ —

(توسط سفارت انگلیس بسفیر انگلیس) •

جنابعالی میدانید که در این چند سال گذشته اگر چه عده از اشخاص متقلب تقاضای مشروطیت کرده اند مقصود اصلی آنها تولید مفسدهومخالفت بوده که نتایج آن مملکت را برهم زده وباعث خونریزی زیاد گردیده است برای اهالی دیگر چیزی باقی نمانده و دیگر پیش از این طاقت صبر ندارند واضح است مملکت بدون پادشاه مثل قالب بی روحی است و فقط چیزی که عموم اهالی ایران را تسلی میدهد اعاده شاه مخلوع است

ما طبقه علماء وتجار ومامورین دولتی واهالی زنجان ازاول بدین نکته پی برده و بهیچوجه تا کنون نخواسته ایم با سلطان خود

مخالفت ورزیم وعقیده خودرا اظهار کرده ومنتظر شدیم تاهمه اینمطلب را درك نمایند حالیه دیگر برای مملکت علاجی بجز اعاده شاه که پدر مهربان تمام ایرانیان است بر سریر سلطنت اجدادی خود متصور نمیباشد

ماهم خودرا از جنس انسان میدانیم و منتظر نیستیم دول معظمه بیش از این خدمات در حق ما روادارند و امیدواریم که دولت امپراطوری نظر بهمسایگی خود با شخص محمد علی شاه همراهی خواهد نمود و توجه خودرا برفع مصیبات ما معطوف خواهند داشت

(امضای ٦٠ نفر از علما وتجار و سایرین زنجان)

نمره ٣٩٥

مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ٢٠ اکتوبر ١٩١٢ —

آقا درباب تلگراف ٧ ماه جاری خود افتخار دارم اینك سواد مراسلهٔ را که قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه برای من نوشته و راپورت حمله ٥ آکتوبر یار محمد خانرا بشهر وشکست وقتل ورا میدهد لفاً ایفاد دارم و نیز سواد مراسله دیگری را که مستر مکدول نوشته و شرح حوادث قبل از حمله یار محمد را نوشته لفاً ایفاد میدارم .

(امضا) والتر تنلی

ملفوف اول نمره ٣٩٥

مکتوب مکدول قونسول بسر والتر تنلی

کرمانشاه ۲۸ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم راپورت دهم که با وجود تلگرافات سخت از طهران قشون بطرف اسد آباد رفتند و امروز بعداز ظهر بعلماء تلگراف کرده اندکه سه روز دیکر وارد خواهند شد سالار الدوله بمن تلگرافاً خبر داد که روز ۲۷ سپتامبر بطرف کرمانشاه حرکت خواهد کرد و امروز راپورت داده شده است که یار محمد با استعداد خود بکامیاران که تا اینجا ۲۵ میل مسافت دارد آمده است فرمانفرما با قشون کمی ممکن است تحصن اختیار کند لیکن اگر بشهر حمله شود و او در مقام مقاومت بر آید شهر مجدداً غارت خواهد شد

او چندین دفعه با من وهمکار روسی من از بابت لزوم فرستادن پول از دولت برای تشکیل قشون در محل صحبت نموده و گفته است اگر بقشون محلی حقوق منظمی داده شودبرای او جنگ خواهند کرد ومسلم است که اگر بقشون ایلیاتی پول منظماً داده نشود برای او جنگ نخواهند کرد واگر قشون دیگری از قبیل بختیاریها نداشته باشد جنگ کردن ایلیاتی ها محل شبهه است ۱۵۰ نفر قزاقی که همراه دار وقابل اعتماد نمیباشند وشکستی که نزدیك همدان بقشون او وارد آمد ظاهراً بواسطه خائف بودن آنها واقع شده است سالار الدوله اینمطلب را همیشه گفته است که قزاقها با او جنگ نخواهند کرد

روز ۲۶ چنانچه تلگرافاً راپورت داده شد اهالی شهر

بقونسولگری انگلیس و روس آمده و عریضه جوف را بما دادند ترجمه آنهم در جوف است نماینده علما وشاهزادکان وکسبه وصنعت گران وغیره آنرا امضا نموده اند شکی نیست که این اقدام را اصلا فرمانفرما تحریك نموده است لیکن پس از چندین جلسه و قسم خوردنها این نوشته بامضا رسیده است اهالی بلاشك حق شکایت دارند عده طرفدار سالار الدوله و عده طرفدار دولت میباشند لیکن اکثر مردم فقط امنیت میخواهند که بکسب وکار خود مشغول شوند وحشی های سالار الدوله شهر را درماه فوریه غارت کردند و قشون طرفین دهات را غارت نموده اند سالار الدوله پولهای گزاف از مردم گرفته فرمانفرما هم کمتر گرفته است اهالی میگویند اموالشان از دست رفته و امنیت وجود ندارد که آنچه را که باقیمانده حفظ نموده وبزراعت مشغول شوند فقط چیزی که برایشان باقیمانده عصمت و ناموسشان است واگر هریك از طرفین متخاصمین بشهر حمله نمایند زنها و بچهایشان در خطر خواهند بود و حاضرند مطیع هر سلطانی که طهران در قبضه او باشد باشند ولی میخواهند بی طرف بمانند بفرمانفرما اوامر رسیده که شهررا از دست نداده در تصرف خود داشته باشد بگمان من تا زمانیکه قشون برسد قشون او فقط برای حفظ ارك کافی باشد من بصمصام الممالك رسانیدم که چون حالیه دولتین حامی حکومت مرکزی میباشند وقت آن است که او ابراز دولتخواهی خودرا بنماید اوهم باپسران و سواران خود که از سنجاب وگوران میباشند آمده است اگر

بیقین بداند که اهالی شهر از عقب باو حمله نخواهند نمود گمان میکنم بتواند با خصم مقابله نماید لیکن نمیتواند بقول اهالی شهر اطمینان داشته باشد امروز صبح هیئتی بملاقات من آمده استدعا نمودند که دو قونسول نزد سالار الدوله فرستاده و از او در خواست نمائیم در شهر جنك نکنند و نیز در خواست نمودند که خانوادهای انهارا حفظ نمائیم پس از مشورت باهمکار روسی خودما جواب دادیم که فقط انهائیرا که تحصن اختیار نموده‌اند میتوانیم حفظ نمائیم و حفظ خانوادها و املاك شهری انها برای ما ممکن نیست و بفرمانفرما و سالار الدوله نوشته ایم که اکر در شهر جنك کنند مسئول تمام خسارات وارده بر اموال اجانب خواهند بود

۲۹ سپتامبر — فرنفرما جواب داده است که قشون او امروز از اسد آباد برای کرمانشاه حرکت خواهند کرد و بمراجعت قشون بانها امر خواهد داد برای حمله بیاغیان بیرون روند و حتی المقدور از جنك در شهر اجتناب نمایند لیکن اکر بر خلاف انتظار بشهر حمله شود او باید از ارك دفاع نماید

(امضاء) مکدول

(ملفوف دوم نمره ۳۹۲)

ترجمه عریضه متحصنین بقونسولهای انکلیس و روس

امضاء کنندکان اهالی کرمانشاه که هریك نماینده طبقه و صنفی میباشیم مدت زمانی است که صاحب جان و مال و آبرو

و شرف خود نبوده ایم هر کس از هر کوشه این یك
مشت خاك را حمله نموده است و بجز قتل و غارت عاقبت نتیجه
دیکری برای اهالی بدبخت کرمانشاه نداشته است و مخصوصاً این
روزها می بینیم شرف وجان ومال مادر حقیقت در خطر است بنا
بر این مجبوریم در قونسولخانه تحصن اختیار کنیم ما ازشما که
نماینده دولت معظم و همسایه ما بد بختان هستید استدعا میکنیم
بهر طریقی که میدانید امنیت جان و شرف و آبروی مارا حفظ
کنید بیش از این طاقت صبر و تحمل نداریم و تا زمانیکه امنیت
جان ومال و ابروی مارا تحصیل نکنید از این قونسولخانه خارج
نخواهیم شد استدعای ما اینست که عساکر دولتی و قشون سالار
الدوله در شهر داخل نشده در خارج جنك کنند

(امضاء) سلطان العلما امام جمعه
شجاع العلماء معین الممالك صمصام السلطان آقا محمدمهدی
آقا شمس الدین ظهیرالعلماء سرداراجلال اکرم الدوله اقاشیخ هادی
اقا ابوالحسن آقا محمد صادق معتضد الدوله امیر
مقتدر آقا رحیم حاجی آقای والی نایب الصدر
سردار اشرف معتضد السلطان نصر الدیوان شکوه السلطان
حاجی حسین خان کلانتر قلی خان اسعدالدوله (و بسیاری دیکر)

(ملفوف سوم نمره ۳۹۵)

مکتوب مکدول قونسول بسر والتر تنلی

کرمانشاه ۶ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم راپورت دهم کـه یاغیان تحت امر یار محمد خان مجاهد ساعت دو نیم بعد از نصف شب ۵ آکـتوبر بشهر حمله نمودند فرمانفرما عمارات دولتی را سنکر کرده بختیاریها و سنجابیها جبه سرخ را که یکی از نقاط کوهستانی‌است و اکراد در انجا سکنی‌دارند با دو عراده توپ سنکر نمودند قریب سـه ساعت قبل از ظهر یار محمد خان کـه تامحل مربع جلو عمـارت حکومتی خودرا رسانده‌بسرش کلوله‌خورده مقتول کـردیده ایلیاتیهای کلهر کـه قریب پنجاه نفر بایار محمدخان بودند فوراً فرار اختیار نموده و سواره بقونسولخانه آمده استدعای تحصن نمودند من بانها کـفتم نمیتوانم وعده حفظ انهارا بدهم الوقت به استثنای سـه نفر مجروح و پنجنفر از مجاهدین تمامشان بر فتنـد پنجنفر مجاهـد مذکور استدعا نمودند کـه انهارا بسرکردهای خوشان بسپارم در میان انهـا کریم اقا نماینده دموکراتها بود کـفت من در جنـک دخیل نیستم لیکن برای انجام صلح آمده ام من باو اجازه دادم‌در قونسول خانه بماند بشرط انکه اکر معـلوم شـد درجنك شرکت داشته است برای او کاری نکـنم

یاغیان متدرجا فرار نمودند ولی تا بعد از ظهر که کاهـی صدای شلیك شنیده میشد قریب ظهر ۲۰۰ نفر از اکراد که اکثر شان از جوانرود بودند در اراضی قونسولخانه آمده وعساکردولتی باتفنك و ماکزیم بانها شلیك کرده بسیاری از کلولها بمنزل‌مستحفظین که از قونسولخانه ۲۰۰ ذرع مسافت دارد شلیك شد من از

اینواقعه خبر نداشتم ورفتن بمنزل مستحفظین هم صحیح نبود تا انکه منشی من از طرف فرمانفرما پیغام آورد که عدهٔ از یاغیان در اراضی قونسولخانه آمده اند و اگر من از انها خلع اسلحه نمایم او تعهد امر جان انهارا خواهد نمود من پائین رفته واجازه دادم باصطبل وارد شوند و اسلحه خود را تسلیم نمودند بعضی ها فقط چماق داشتند و مقررشد که فرمانفرما انهارا بامستحفظین از طرف خود بخاك خودشان عودت دهد این دویست نفراستدعا نمودند که انهارا سالما از خاك سنجابی ها بگذرانند قرار این کار توسط کار گذار داده شد و امروز عصر حرکت خواهند کرد مجروحین که عدهشان دوازده نفر است بمریضخانه فرمانفرما برده خواهند شد من نیز بابختیاریها و مجاهدین مشغول مذاکره هستم از بابت مجاهدین این مسئله را باید تصدیق نمود که اگر موقعی به دستشان آمده بود یار محمد خانرا رها میکردند حسینقلی خان که دوم شخص اردوی یار محمد خان بود از قرار معلوم با همراهان خود فرار کرده است از قرار مذکور دویست نفر از هفتصد نفر اکراد مقتول شده اند پس از دفن اجساد انها میتوان تخمین صحیحی بدست آورد پس از شکست یاغیان دسته از کلهرها از ماهی دشت بقصد ملحق شدن بانها حرکت کرده بودند و بختیاریها با انها مصادف شده آنها را منتهزم نمودند

عموم را عقیده بر این است که قتل یار محمد خان ضربت قطعی بر یاغیگری یار محمد خان میباشد

(امضاء) مکدول

(نمره ۳۹۶)

مکتوب سر والترتنلی بسر اد وارد کری

طهران ۲۰ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا در باب مراسله ۲۴ ماه گذشته من افتخار دارم ترجمه جوابیه دولت ایران را بمراسله ۳۰ سپتامبر خود که در آن اقداماتی را که برای جبران حمله دسامبر گذشته بر عساکر ما نموده اند شرح داده و اطمینان داده اند که ترتیبات لازمه برای آسایش و راحتی عساکر اعلیحضرتی در شیراز داده شده است بغداً ایفاد میدارم (امضا) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۳۹۶)

ترجمه مکتوب علاء السلطنه بسر والتر تنلی

۱۷ اکتوبر ۱۹۱۲ —

جناب اجل مفاد مکتوب ۳۰ سپتامبر گذشته شمارا بدولت علیه ایران ابلاغ نموده و افتخار دارم اکنون شمارا از مسرتی که از وصول ان برای دولت علیه حاصل شده و اعتمادی که دولت ایران همیشه بدوستی وحسن نیت دولت اعلیحضرتی داشته اند مستحضر بدارم و نیز باید بخاطر جنابعالی خاطر نشان نمایم که دولت ایران مضامین مراسله ۴ آوریل گذشته سر جارج بار کلی را قابل دقت بسیار دانسته و اقدامات کافیه که بعمل آمده از قبیل ارسال تلگراف مصالحت آمیز علمای بزرگ وجلوگیری از تحریک بعضی اشخاص

وفرستادن فرمانفرما بشیراز وتقویت وهمراهی باو تماماً موفقیت حاصل نموده
است مسئله که هنوز تصفیه نشده عمل مقصرین قضیه تاسف آمیز
حمله بمستر اسمارت است باوجود اطمینانات شفاهی سرجارج بارکلی
که پس از انکه دولت ایران قبول پرداخت ۴۷۴۴ لیرارا نمودند دیگر
اینمسئله تعقیب نخواهد شد دولت ایران مصمم شده اند که مقصرین
را تنبیه نمایند و تعلیمات مخصوص برای این اقدام بفرمانفرمای فارس
داده‌انه وامید وارند که پس از ورود جناب معظم بشیراز وبعداز انجام
اقدامات لازمه دراین کار موفقیت حاصل خواهد نمود

درباب مستحفظین قونسولخانه شیراز ودسته که از اصفهان بانجا
میرود از فرمانفرمای فارس خواهش نموده‌ام که همراهی نموده وبرای
فراهم آوردن اسباب آسایش آنها ترتیبات لازمه بدهد

(امضاء) محمدعلی علاء السلطنه

(نمره ۳۹۷)

مکتوب سروالترتنلی بسراد وارد کری

طهران ۲۳ آکتوبر ۱۹۱۲ — آقا چنانچه درتلگرافات ومراسلات سابقه بجنابعالی اطلاع داده‌ام عساکر سالار الدوله در پنجم ماه
جاری شکست سختی درکرمانشاه خورده ودر آنجنگ یارمحمدخان
دموکرات که تازه باو متحد شده بود مقتول گردید خود شاهزاده
که درجلو صفوف قشون خود نبود فوراً بطرف کردستان فرار نموده
چنانچه مذکور شد بواسطه اتفاق غیر منتظره که عساکر همدان دولت
را مانع آمد ازفراراو جلوگیری نمایند جان خودرا مستخلص ساخت

عساکری‌که درهمدان بودند اکثر آنها ازمجاهدین ارامنه تحت امر گریخان بودند ودر موقعیکه درشرف حرکت برای تعاقب سالارالدوله بودند خبر رسید که میرزا یانس وکیل سابق ارامنه درموقعیکه‌از محل ماموریت مخصوص خود نزد فرمانفرما بطهران مراجعت‌مینمود درقزوین دستگیر شد ارامنه تحت امرگری چون سوءظن بردند مبادا درحق اوخیانتی بشود فوراً از حرکت امتناع نمودند ووقتیکه خبراستخلاص میرزا یانس برحسب امر طهران رسید دیگر موقع دستگیری سالار الدوله ازدست رفته وبشاهزاده مذکور دیگر دست رسی امکان نداشت

شاهزاده آواره ظاهراً ابتدا تاکروس بطرف کرستان‌فرار کرد ومعلوم نشداز انجا بکجا رفت بعد غفلتاً شهرت یافت که‌بسراب که درعرض راه بین همدان وقزوین واقع است دیده شد وعقائد درباب مقاصد او اختلاف داشت بسیاری ازمردم‌را عقیده براین‌بود که درصدد بست اختیار نمودن درقونسولخانه روس درقزوین بوده وسایرین راعقیده براین بودکه‌باقشون زیادی درخیال‌حمل بشهربوده است بموجب خبر دیگری راپورت داده‌شد که در راه‌زنجان است لیکن حرکات اودر پرده بود تاآنکه غفلتاً شهرت‌یافت که‌در حصارك که تاطهران ۳۵ میل مسافت دارد درشب ۱۶ ماه جاری دیده شده است و فوراً تهیه برای‌دفاع ازشهر دیده‌شد وهیچکس از عده‌همراهان شاهزاده اطلاع درستی نداشت و بصاحبمنصبان روسی بریکاد قزاق اجازه داده‌شد که دردفاع شهر همراهی کنند و آنها

بامقصود باژاندارمهای تحت امر صاحبمنصبان سوئدی و سواران بختیاری متفقاً عمل مینمودند

تاسه روز بهیچوجه اطلاعی ازبابت محل وماوای سالار الدوله وعده قشونش نرسید تاآنکه دسته ازبختیاریها ئیکه بطرف قزوین در حرکت بودند خبر دادند که اوباکمال عجله بطرف کوههائی که تا مازندران امتداد دارد درحرکت است

وعده قشونش متجاوز از ۲۸۰ نفر است فوراً باکمال عجله برای فرستادن عده سوار بتعاقب او تهیه دیده شد لیکن تاکنون کاری ازپیش نرفته وآخرین خبری که رسیده این است که او بکوههای شمال شرقی شهر طهران رفته وقریب یکهزار نفر با او میباشند در عده آنها گویا مبالغه واغراق شده باشد ظاهراً هیچکس نمیداند مقصود اوازآمدن نزدیك طهران چیست وازنقشه‌های آتیه اش هم کسی مطلع نمیباشد ازقرار معلوم عموم را عقیده براین است که بطرف استراباد وخاك ترکمن خواهد رفت

نزدیك شدن سالار الدوله بپای تخت وبی اعتنائی توضیح نشدنی دولت اسباب گفتگوی زیاد شد و مردم تا اندازه مشوش ومضطرب شدند زیراکه میگفتند اگرشاهزاده اعتماد بتقویت اهالی شهر نداشت حتماً آنقدر بپای تخت نزدیك نمیشد کسانیکه برای همدردی با او مورد سوء ظن واقع شدند حزب دموکرات ومجاهدین بودنددولت چون میدانست طرف میل اهالی نبود یکی دوروز مضطرب شده میترسیدند مبادا کسانیکه ازدولت کدورت داشتند موقع را مغتنم شمرده

وتولید مفسده نمایند من تحقیقات لازمه کرده ام واینطور نتیجه گرفته‌ام که خرابی درشهر پیدا نمیشود که بامدعیات شاهزاده همراهی داشته باشد

هنگامیکه نزدیك شدن سالار الدوله بپای‌تخت معلوم شدوهمکار روسی من بجنرال قزوین تعلیم داد که در صورتیکه طهران مغشوش شود حاضر ومهیای حرکت دادن قشون باشد همکار روسی من اهمیت موقع راخوب فهمیده‌بود درجواب کاغذیکه مسیو بوکلیوسکی برای‌من نوشته ومرا ازاین اقدام مطلع نمود من نوشتم که چون این اقدام برای احتیاط است من موافقت میکنم وبعلاوه اظهار داشتم که شخصاً گمان نمیکنم اغتشاشی بظهور برسدچراکه تاکنون برمن معلوم نشده است عده زیادی درشهر طرفداروهمدرد سالار الدوله باشند

(امضاء) والترتنلی

(نمره ۳۹۸)

تلگراف سرادوارد گری بسر جارج بوکانن

وزارت خارجه ۷ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ٥ نوامبر سروالترتنلی — من‌پیشنهاد میکنم که بسروالترتنلی اجازه داده شود وجه کافی ماهیانه تا ۶۰۰۰ لیرا بقسط بدولت ایران داده شود که برای مصارف حکومت فارس بفرمانفرمای آنجا داده شود شما باید اینمطلب را باطلاع مسیوسازانف رسانیده واظهار امیدواری نمائید که اوهم اعتراضی نخواهد داشت

چراکه جناب معظم درهمین قسم موارد چند هفته قبل اظهار مخالفتی نمود

بسیار برای ما لازم است که هرقدر میتوانیم بادولت ایران برای اعاده انتظامات خوب همراهی نمائیم

(نمره ۳۹۹)

تلگراف سرجارج بوکانان بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۸ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۷ نوامبرشما — وزیرامورخارجه اظهار داشت که اعتراضی نخواهد داشت وجهی که پیشنهاد شده پرداخته شود

(نمره ۴۰۰)

تلگراف سروالترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ۹ نوامبر ۱۹۱۲ — سعد الدوله امروز بطهران وارد شد

(نمره ۴۰۱)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۱۱ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۵ نوامبر شما —

شما مجاز هستید که از ۱۵۰۰۰ لیرائیکه موجود دارید تا مبلغ ۶۰۰۰ لیرا ماهیانه برای مصارف حکومتی فرمان فرمای فارس بدهید درمصارف باید ازروی دقت مواظبت و مراقبت شود که بمصارف صحیح برسد

(نمره ٤٠٢)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۲ نوامبر ۱۹۱۲

کلانخان سیاهی بولاك متعلق بدسته ۲۷ سنجابیها درمریضخانه اصفهان از ضعف قلبی که پس از مرض ذات الریه و ورم صفاق که از زخم گلوله که برداشته بود وفات نمود در صورتیکه تصویب فرمائید مبلغ ۱۰۰۰ لیرا چنانچه درمورد سواری که همراه بیل در آوریل ۱۹۱۰ مقتول شد مطالبه شد برای این شخص هم مطالبه شود این مبلغ بعلاوه مطالبات دیگری است که ازبابت لیوتنان بولاك ازدولت ایران مطالبه شده است

نمره ٤٠٣

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۲ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۱ نوامبر شما —

برحسب تعلیمات تلگرافی ۲٦ اوت شما و بنا برخواهش خزانه داری کل من روز ۲٤ اکتوبر برئیس بانك شاهنشاهی ایران تعلیم دادم که بقیه مساعده ۲٥۰۰۰ لیرا را در حساب خزانه‌داری کل بپردازد سهم مساعده روس قبلا داده شده است و باو فهمانیدم که این وجه برای مصارف ژاندارمری در جنوب است

نمره ٤٠٤

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ١٣ نوامبر ١٩١٢ —

بموجب خبری که از آژانس انگلیس مقیم استراباد رسیده سالار الدوله در قجه نجف است و از قرار مذکور ١٠٠٠ نفر بااو هستند و قشون سواره هم بطرف شاهرود فرستاده است

نمره ٤٠٥

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ١٣ نوامبر ١٩١٢ —

من پیشنهاد شما را درباب جبران قتل سپاهی بولاك تصویب میکنم

نمره ٤٠٦

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ١٣ نوامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ١٢ نوامبر شما —

مساعده بفرمان فرمای شیراز — آیا تمام وجه بمصرف رسیده یا چیزی از آن هنوز موجود است

(نمره ٤٠٧)

تلگراف سر ادوارگری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ١٣ نوامبر ١٩١٢ —

بجنابعالی باید بمسیو سازانف اشعار نمائید که دولت ایران تا وجودات لازمه برای اعاده نظم نداشته باشند نمی‌توانند مالیات وصول کنند و سرمایه‌داران هم تازمانیکه وصول مالیاتها تامین نشود مایل بدادن قرض نیستند بنظر من این اشکال را فقط دولتین انگلیس و روس می‌توانند رفع نمایند باینطور که ضمانت پرداخت مبلغی برای اعاده انتظامات نموده ووصول مالیاتها رابواسطه‌ژاندارمری یا استعداد دیگر تحت امر صاحب‌منصبان اجنبی تامین نمایند چنین مبلغی نباید متجاوز از ۱۰۰۰۰۰۰ لیراباشد

لطف نموده ازمسیو سازانف استفسار نمائید که آیا دولت روس حاضرند ضمانت پرداخت نصف این مبلغ را بنمایند اگر حاضرند دولت اعلیحضرتی هم حاضر ضمانت پرداخت نصفه دیگر خواهند مشروط بشرایطی که مناسب بنظر میاید

شاید بهترین طریقه این باشدکه‌سرمایه داران بتامین جواهرات دولتی پول قرض بدهند درآنصورت ضمانتی که دولتین باید بکنند فقط ازبابت جواهرات خواهدبود

نمره ۴۰۸

تلگراف سرجرج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرز بورغ ۱۴ نوامبر ۱۹۱۲ —

مسیو سازانف وعده میدهد که با مشورت وزیر مالیه در پیشنهادی‌که بموجب تلگراف دیروز خود کرده بودید دقت کامل بنماید جناب معظم ابتداءً چندان موافقت نداشت لیکن با دلایل و

بواهینی که می‌توانستم اقامه نمایم با پیشنهاد مزبور تقویت نمودم

نمره ۴۰۹

تلگراف سرو الترتنلی بسراد وارد گری

طهران ۱۶ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۳ نوامبر شما —

مساعده بفرمانفرمای شیراز — تمام وجه بخزانه دار کل داده شده و آنچه که بمصرف نرسیده است برای ژاندارمری جنوب که بی اندازه محتاج بپول است تخصیص شده است کلنل ژاندارمری اتصالا تهدیداً میگوید که اگر خزانه داری نتواند منظماً حقوق ماهیانه ژاندارمری را برساند اجرای نقشه ژاندارمری برای او ممکن نیست

نمره ۴۱۰

تلگراف سرو الترتنلی بسراد وارد گری

طهران ۱۷ نوامبر ۱۹۱۲

راجع بتلگراف ۱۳ نوامبر من —

دولت ایران راپورتی را که شیوع دارد مشعر بر اینکه عساکر دولتی تحت امر امیر اعظم سالار الدوله را نزدیک شاهرود بکلی شکست داده اند تصدیق میکنند خود شاهزاده فرار کرده است

نمره ۴۱۱

تلگراف سرو الترتنلی بسراد وارد گری

طهران ۱۷ نوامبر ۱۹۱۲ —

مسیو پوکلیوسکی ومن دیروز از سعدالدوله ملاقات نمودیم واو چند نفر را معرفی کرده کفت اکر این اشخاص را ترغیب بقبول مقام وزارت نمایند بعقیده او بریاست او کابینه مقتدری تشکیل خواهد شد

سعدالدوله ظاهراً با انعقاد مجلس موافق است ودرنظر دارد کنستی دتاثی مرکب از ۳۰ نفر اعضا تشکیل دهد که ازطرف دولت در مجلس سنائی که او خیال دارد پس از انعقاد مجلس تشکیل دهد نمایندکی داشته باشند

صدر اعظم حالیه باتفاق وزیر جنك بملاقات من آمدند که نمایند کی تمام ایل بختیاری در باب اوضاع مذاکره نمایند و بمن فهمانیدند که درصورتیکه وعده داده شود که ابراز خصومتی نسبت به بختیاریها نشود و حکام بختیاری معزول نشوند صدر اعظم به وصول اطلاع و اعلام ازطرف مسیو پوکلیوسکی و من باینکه کابینهٔ ازطرف سعد الدوله تشکیل شده که طرف اطمینـان دولتین میباشد حاضر است استعفا نماید

نمره ۴۱۲

تلکراف سر و الترتنلی بسر ادوارد کری

طهران ۱۷ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلکراف ۱۳ نوامبر شما بسر جارج بوکانان — درضمن ملاقات با سعد الدوله که درتلکراف امروز خود

راپورت دادم او توجه مرا جلب بلزوم پول رسانیدن بایران نمود ازبابت ۱۵۰۰۰۰ لیرائیکه او خیال کرده بود پس از امضای امتیاز خط آهن جلفا پرداخته خواهد شد به گمان او این وجه برای دولت ایران ممکن نخواهد بود که بتوانند بوسیله آن اعاده انتظامات بنمایند وسعد الدوله اظهار داشت تا کمك مالی از طرف دولتین نشود تشکیل کابینه او بی فایده خواهد بود و برادرش در اروپا توقف نموده است ببینید میتوان از محلی استقراض نمود و اگر دولتین انگلیس و روس نتوانند مساعده معتنابه از بابت قرضه بلا تاخیر بدهند امیدی برای پیشرفت کار او نخواهد بود

ما بسعدالدوله اظهار نمودیم خوب است از مسیو مرنارد صورت مبلغی را که فوراً لازم است گرفته و برای ما بفرستد و آنوقت در این باب بدولتین متبوعتین خود رجوع خواهیم کرد

من بهمراهی صمیمانه سفیر روس بسعد الدوله فهمانیدم که دولت اعلیحضرتی انتظار دارند دولت ایران امتیاز خط آهن از محمره الی خرم آباد را همانوقتیکه امتیاز راه آهن جلفا را میدهند اعطا نمایند وباو خاطر نشان نمودم که وزیر امور خارجه حالیه مکرراً بمن اطمینان داده است که امتیاز مذکور داده خواهد شد سعد الدوله در جواب گفت بخوبی آگاه است که اعطای امتیاز خط آهن مذکور قبول شده است

نمره ٤١٣

(مکتوب سر والتر تنلی بسراد وارد کری)

طهران ۲٦ آ کتوبر ۱۹۱۲ —

آقا — افتخار دارم شما را اطلاع دهم که روز ٢٤ ماه جاری ببانك شاهنشاهی تعلیم دادم که مبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا بقیه ۲۵۰۰۰ لیراثیرا که دولت اعلیحضرتی اخیراً بدولت ایران مساعده داده اند باختیار خزانه داری کل نگاهدارد و حسب الحواله او بپردازند

همینکه اینمطلب را باطلاع مسیو مرنارد رسانیدم باو اظهار داشتم که از طرف دولت اعلیحضرتی اجازه دارم که این مساعده جدید را بدهم مشروط بانکه بمصارف ژاندارمری که حالیه در ایالت فارس است با ژاندارمری که بنا بر نقشه کلنل یالمارسن بهار آینده بانجا فرستاده خواهد شد برسد

من کلنل یالمارسن را نیز اطلاع دادم که مساعده جدیدی داده شده و طریقه مصرف آنرا نیز باو گفتم

مسیو مرنارد مرا اطمینان داد که وجه مذکور بطوریکه معین شده بمصرف خواهد رسید

اینك مفتخراً سواد مکتوبیرا که همانروز بوزیر امور خارجه نوشته و جناب معظم را اطلاع دادهام که مبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا بخزانه داری کل داده شدهاست لفاً انفاد میدارم

(امضاء) والتر تنلی

ملفوف نمره ٣١٤
(مکتوب سروالتر تنلی بعلاء السلطنه)
طهران ٢٤ آکتوبر ١٩١٢ —

حضرت اشرفا — راجع به مراسله ٨ اوت من و جوابیکه حضرت اشرف در تاریخ ١٢ اوت دادید در موضوع ١٠٠٠٠ لیرائیکه من حسب التعلیم وزارت امور خارجه دولت اعلیحضرتی قرار بود برای مصارف لازمه ایالت فارس بدولت ایران بدهم افتخار دارم حضرت اشرف را اطلاع دهم که امروز ببانك شاهنشاهی ایران تعلیم دادم که مبلغ ١٥٠٠٠ لیرا بخزانه داری کل به پردازد

مبلغ اخیر بقیه مساعده ٢٥٠٠٠ لیرائی است که دولت اعلیحضرتی اخیراً راضی شدند بدولت ایران بدهند

من مسیو مرنارد را از اینمسئله مستحضر داشته بعلاوه باو نوشته‌ام که از دولت اعلیحضرتی اجازه دارم این مساعده را بدهم مشروط باینکه برای ژاندارمری که تا کنون بفارس فرستاده شده یا بنا بر نقشه کلنل یالمارسن قرار شده است در بهار آینده بان ایالت فرستاده شود بمصرف برسد

اکنون برای اطلاع اولیاء مالیه دولت علیه با کمال افتخار حضرت اشرف را اطلاع میدهم که این ١٥٠٠٠ لیرا بتامین گمرکات جنوب داده میشود و شرایط و میزان منافع ان مثل ١٠٠٠٠ لیرائی است که در ماه اوت مساعده داده شد و در تحت شرایط مساعده ایست

که دولت اعلیحضرتی در ماه مارس بدولت علیه قرض داده اند

(امضاء) والترتنلی

نمره ٤١٤

مکتوب سروالتر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۲۹ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم خلاصه وقایع چهار هفته گذشته ایرانرا بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والترتنلی

ملفوف نمره ٤١٤

خلاصه وقایع ماه اکتوبر ایران

(طهران)

کابینه — کابینه صمصام السلطنه هنوز مشغول رتق وفتق امور مملکتی است لیکن بر همه معلوم است که بهمین زودیها تغییری حاصل خواهد شد زیرا که صدر اعظم سعد الدوله را دعوت نموده است بطهران بیاید صدر اعظم روز ۲۰ اکتوبر بسعد الدوله تلگراف نمود و جواب او روز ۲۲ رسید

سالار الدوله — چنانچه در مراسله علیحده مفصلا راپورت داده شده سالار الدوله روز ۱۸ اکتوبر با قشون کمی تا ۳۰ میلی طهران آمد تا یکی دو روز تصور میشد او خیال دارد بشهر حمله نماید و تهیه دفاع شهر با عجله تمام دیده میشد لکن شاهزاده بشهرستانك که در شمال کوهستانی طهران واقع است رفته و روز ۲۲ و ۲۳

آکتوبر را آنجا بود و بعد از طرف شمال بمازندران رفت دولت اقدام مهمی برای تعاقب او ننمودند تا روز ۲۷ و ۲۸ آکتوبر انوقت قشون کمی مرکب از ۳۰۰ نفر بختیاری و ۱۰۰ نفر سوار عصانلو و ۵۰ نفر قزاق و دو عراده توپ بعقب اوفرستادند شخص موسوم بحیدر قلیخان روز ۲۵ آکتوبر بسفارت متحصن شد و تصور میشد یکی از طرفداران سالار الدوله است لیکن خود او اینمسئله انکار رانمود

محبوسین پلتیکی — محبوسین پلتیکی را که در خلاصه وقایع ماه مه مذکور داشتم روز ۱۹ آکتوبر از قم بطهران آوردند و فعلا در باغ شاه محبوس میباشند سردار محیی و برادران اووسلیمان میرزا لیدر حزب دموکرات جزو آنها هستند

انتخابات مجلس — کمیته که در خلاصه وقایع سپتامبر بدان اشاره شد چندی بعد اظهار داشتند که بعقیده آنها مسئله لزوم تغییر قانون انتخابات را باید بهیئتی که بیشتر سمت نمایندگی داشته باشند رجوع نمود بنا بر این کمیته بزرگتری مرکب از ۵۶ نفر از منتخبین تمام طبقات تشکیل گردید و سردار اسعد را بریاست انتخاب نموده ودر ماه آکتوبر چند دفعه جلسه نمودند و باکثریت آراء تصمیم شد که قانون انتخابات مصوبه مجلس سابق را با اوضاع حاضره نمیتوان متوقع اجرا گذارد سپس کمیته تشکیل شد که قانون انتخابات جدیدی تدوین نماید و فعلا کمیته مذکور مشغول کاراست

(تبریز)

چون اقدامات نظامی برضد شاهسونها علی العجالة بمهنده تعویق میباشد روسها عده زیادی از عساکر خودرا از ناحیه اردبیل عودت داده اند بعض از عساکر مذکور بروسیه عودت نموده وبعضیرا بناحیه ارومیه فرستاده اند

(مشهد)

باستثنای راه ازمشهد الی عشق آباد که روسها آنرا محافظت میکنند درعرض ماه کذشته تمام راههای خراسان برای ایاب و ذهاب قوافل مسدود بوده است

بترکمنها که در خلاصه وقایع ماه گذشته راپورت داده شد درحوالی شاهرود مشغول شرارت میباشند دستجات دیگر ازهمان ایل ملحق شده و عده حالیه آنها بقریب ۱۰۰۰ نفر تخمین شده است راه تا طهران مسدود است و پسته را از راه روسیه حمل میکنند

(اصفهان)

در اوضاع راههای معظم این ولایت اخیراً قدری بهبودی حاصل شده است لیکن از قراریکه راپورت داده شده چند دسته سارقین نواحی خارج شهررا اشغال نموده اند

شهر بطور معمول ارام بوده لیکن شبها کاهکاهی کلوله خالی میشد شب ششم و هفتم اکتوبر بواسطهٔ ورود عده سارقین مسلح دربعض نقاط شهر تیر اندازی زیادی بوقوع رسید و چون

بعضی از کلوله‌ها از نزدیك مریضخانه انکلیس عبور نمود جنرال قونسول اعلیحضرتی مجبور شد مکتوبی به‌مامورین محلی نوشته و آنهارا متنبه سازد

اسکادرن سواره هند مرکزی روز ۵ اکتوبر بطرف شیراز حرکت نمود

(یزد)

اسدالله میرزا حکمران سابق روز ۱۹ اکتوبر پس از آنکه زمام اموررا بدست نایب الحکومه داد از یزد حرکت کرده بطرف طهران رهسپار کردید نایب حسین وماشاء الله پسر او که‌با ۴۰۰ نفر سوار روز ۴ اکتوبر به‌یزد وارد شدند پس از حرکت اسدالله میرزا زمام حکومت شهر را بدست کرفته و بهمراهان خود که درقم و کاشان بودند تعلیم داد در یزد باو ملحق شوند که با عزم راسخ با حکمران جدید در مقام مقابله برآید

روز ۲۵ همینکه از طهران تلکراف تعیین سردار فاتح بختیاری بحکومت آنجا رسیدماشاء الله خان ازشناختن اقتدار حکومت مرکزی امتناع نموده و شروع بتهیه نمود که بورود سردار فاتح با او مخالفت ورزد و محبوسین را مستخلص و مسلح نموده و از دهات دور و حوالی چند نفر از اشرار را خواسته و اعلان کرد که میخواهد بانك شاهنشاهی و ویس قونسولکری انکلیس و آژانس قونسولکری روس را حمله و غارت نماید

شهر بکلی در قبضه اختیار او بود و چندین نفر ازتجار وغیره

در ویس قونسولگری تحصن اختیار نمودند و همینکه از مقامات مختلفه باو فشار داده شد طریقه اعتدال پیش گرفته و روز ۲۹ آکتوبر از یزد حرکت کرد

سردار فاتح روز ۲۵ آکتوبر با دویست سوار و دو توپ از اصفهان برای یزد حرکت کرد

مستر لبین یکی از اجزاء اداره تلگرافی هند و اروپا را سارقین بوئر احمدی روز ۲۷ آکتوبر در راه نزدیك نائین غارت نمودند و تفنکچیهائی که همراه بودند در موقع حمله در مقام مدافعه برنیامدند

(شیراز)

مخبر السلطنه ایالت جدید فارس روز ۱۶ آکتوبر بشیراز وارد شد

از مدت زمانی باینطرف بین قشقائیها نفاق بوده وصولت‌السلطنه باتفاق صولت الدوله و بعضی از ایلات جزو اسباب استعفای سردار احتشام ایلخانی سابق ایل را فراهم نموده بودند

دسته مرکب از چند نفر اروپائی و بعضی از اجزاء سواره هند مرکزی روز ۲۴ آکتوبر از شیراز بطرف بوشهر حرکت کردند و مخبر السلطنه تعهد نمود که آنها را سالماً ببوشهر برساند

(کرمان)

امیر مفخم ایالت جدید روز ۳۰ سپتامبر بکرمان وارد شد از زمان ورود او شهر و حوالی ان آرام بوده است و راه یزد که قراولان بختیاری آنرا محافظت میکنند برای ایاب و ذهاب قوافل مفتوح کردیده است

کرمانشاه

سالار الدوله و یار محمد خان با قریب ۱۰۰۰ نفر روز سوم آکتوبر
ز کرمانشاه بمیان کتل وارد شد و بملاحظه مکتوب متحد المآلی
ه قونسول روس و انکلیس باو نوشته و خواهش کردند جنك را
در خارج شهر قرار دهد راضی شد دو روز صبر کنند تا آنکه
فرمانفرما از کرمانشاه خارج شده و با او مقابله نماید

فرمانفرما بقشون خود امر داد که روز ٦ آکتوبر از شهر خارج
شوند ولی در ساعت دو بعد از نصف شب روز پنجم آکتوبر که
در ارك بودند بانها هجوم آوردند و در ان جنك یار محمد مقتول
و همراهانش از ترس دیکر تاب مقاومت نیاورده فرار اختیار
نمودند و بختیاریها و مجاهدین آنهارا تعاقب نمودند

در این جنك از طرف یاغیان ۲۵ نفر مقتول و مجروح هشت
نفر اسیر کردید

سالار الدوله که خود در آنجنك شرکتی نداشت از دست عساکر
دولتی بدر رفته و با ۲۵ نفر از همراهان خود از کرمانشاه حرکت
نمود حرکات بعداو رادراین خلاصه درضمن اخبار طهران راپورت داده‌ام

(نمره ٤١٥)

(مکتوب سر والتر تنلی بسرادوارد کری)

طهران ۲۹ آکتوبر ۱۹۱۲ — آقا — از مدتی با ینطرف
حکومت مرکزی در صدد تحصیل کاندیدای مناسبی برای حکومت
یزد بوده اند عاقبت تصمیم نمودند که سردار فاتح بختیاری را تازمان

ورود لمیر مجاهد بختیاری که فعلا کفالت حکومت بهبهان بعهده او است و بودن او در آنجا لازم است برای حکومت یزد بقمر ستند

در این اثناء نایب حسین متمرد مشهور با پسرش ماشاء الله وقریب ۵۰۰ سوار بطرف یزد حرکت کرده در انجا نفوذ و قدرت کامل حاصل نموده و حاضر شد که با هر حکمرانی که تعیین شود در مقام مخالفت بر آید و بنای مالیات گذاری نموده وشروع بساختن و تعمیر قلاع نمود

روز ۲٤ ماه جاری بوصول خبر تعیین سردارفاتح کارسخت شد وماشاء الله محبوسین را مستخلص نموده با اسلحه تمام بشهر وارد شده و اهالی شهر و گبرها را تهدید نمودند و از قراریکه راپورت داده شد تهدید بقتل ویس قونسول انکلیس و آژانس روس ورئیس بانك شاهنشاهی و غارت تمام ادارات اروپائی نمود و تا اندازه مقصودش این بود که دولت ایران را با دول خارجه مشغول و سرکرم بدارد

از قرار معلوم تمام شهر بکلی منقلب شده عده کثیری از تجار و غیره بسر کردگی علمای بزرکشان حرکت کردند که در ویس قونسولکری انکلیس و اداره تلکرافخانه هند و اروپا پناهنده شوند و از همه طرف ارائه طریق میشد که با دولت ایران در باب تعیین ماشاء الله خان بحکومت مذاکره شود که شهر از این انقلابات وتهدیدات آسوده و مستخلص شود

پس از تفکر زیاد و از روی دقت کامل جسارت اقدام و اعمال ماشاء الله بر من معلوم شده دریافتیم که بوسیله تهدیدات جسارت

آمیز خود میخواهد دولت را قهراً مجبور بقبول حکومت خود بنماید
و در حالتیکه اهمیت موقع را بخوبی درك کرده و دولت ایرانرا از
جزئیات ان مطلع مینمودم ملاحظه نمودم که برای من بهیچوجه
ممکن و میسر نیست که با شخص متمرد یاغی برای تحصیل حکومت
ولایتی همراهی نمایم و البته همراهی من با او باعث سلب اعتبار
دولت اعلیحضرتی میگردید

پس از مشورت با همکار روسی خود بویس قونسول انکلیس تعلیم
دادم که در غیاب مامورین دولتی ماشاء اللّه را ملاقات نموده و باو بگوید
که چون بقوه قهریه یزد را اشغال نموده سفیر روس و من شخص او
را مسئول جان و مال اجانب یزد میدانیم تا زمانیکه حکمران جدید برسد
و بویس قونسول تعلیم دادم که قرار بدهد اژانس روس هم باتفاق او برود

از قرار معلوم این اظهارات بی ثمر نماند و چنانچه در تلگراف ۲۸
اکتوبر خود راپورت دادم ماشاء اللّه طریقه اعتدال و حسن رفتار پیش
گرفته و تصمیم نمود از یزد حرکت کند و برای انچه تاکنون کرده
بود بوزیر داخله تلگراف نموده و متعذر بمعاذیری چند شده

سردار فاتح حکمران روز ۲۶ اکتوبر با ۲۰۰ نفر سوار و ۲ توپ
و ده نفر توپچی بطرف یزد حرکت کرد (امضاء) والترتنلی

(نمره ٤١٦)

(مکتوب سر والترتنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۲۹ اکتوبر ۱۹۱۲ ــ اقا افتخار دارم سواد تلگراف کفیل

قونسولگری شیراز را در باب پروگرامی راجع بامور مالیه که ایالت اجرای آنرا برای اداره امور فارسی لازم میشمارد لفاً ایفاد دارم من با خزانه داری کل در باب مطالب تلگراف مستر اسمارت مذاکره نموده ام و میگوید حتی المقدور حاضر است باتقاضاهائیکه درقسمت اول درج است موافقت نماید درصورتیکه اوراز اقداماتیکه بعمل میاید متدرجا و متوالیا مستحضر بدارند مسیو مرنارد بمن اطلاع داد که یك نفر ایرانی لایق کافی را تازگی برای مالیه شیراز فرستاده و در نظر دارد مسیو استاس را بهمین زودی به شیراز بفرستند

اما از بابت قسمت دوم پروگرام مذکور مسیو مرنارد اظهار داشت که حتی المقدور سعی خواهد نمود که باتقاضای مخبر السلطنه موافقت نماید لیکن بفقر حالیه ملی جلب توجه نموده و اشعار نمود که ۳۰۰۰۰۰ تومان برای مصارف ماهیانه حکام ایالات بسیار زیاد بنظر میاید و اظهار داشت برای دولت ایران هرقدر هم مایل باین کار باشند ممکن نیست برای مصارف تمام ایالات و ولایات که باید مبالغ زیاد برای خزانه دولتی پول بفرستند (در عوض آنکه این ایالات و ولایات تحمیلی درعایدات ملی باشند) مشار الیه وعده داد که کوشش نموده و با بانك شاهنشاهی ترتیبی بدهد عایدات و شیراز را محل تامین قرار دهد و قرار بدهد که تمام عایدات ایالت فارس ببانك شاهنشاهی درشیراز سپرده شود

مسیو مرنارد نیز اظهار داشت که بعقیده وی این پلتیك خوی

نیست که در افکار و اذهان حکام ایالات و ولایات جایگیر شود که آنچه در ماه ازمصارف اداری و حکومتی خود کسر بیاورند دولت انرا خواهد پرداخت در صورتیکه چنین فکری در اذهان آنهاجایگیر شود دیگر برای وصول مالیات از ایالات متمرد خودرا بزحمت جنك وجدال نخواهند انداخت و بضرر دولت شهرت پیدا میکنند کادر حکومت انها جنك و جدال‌روی نداده و نظم و امنیت تامه حکمفرما بوده است مسیو مرنارد تصور میکرد که محتمل است مخبر السلطنه فعلا چندان از تزئید عایدات آتیه ایالت فارس اطلاعی نداشته باشند و خود مسیو مرنارد هم در این موضوع چندان اطلاعی نخواهند داشت تا انکه وکیل اروپائی او بانجا رفته و از روی دقت تام در امور مالیهٔ انجا تدقیق نماید

من توجه مسیو مرنارد را بفقره سوم تقاضاهای مخبر السلطنه جلب نموده و اورا متذکرساختم که چنانچه آگاه است دولت اعلیحضرتی بتوسعه و ترقی ژاندارمری اهمیت زیاد میدهندیا مخصوصا تاآن‌اندازه که براههای جنوب مربوط است الحال که مذاکره در این موضوع میشود من جنابعالی را بتلگراف ۲۲ شهر جاری خود متذکرمینمایم در تلگراف مذکور راپورت دادم که چنانچه مستر اسمارت بمن اطلاع داد مخبر السلطنه عدهٔ ژاندارم و تفنکچی محلی فرستاده است که راه از زرقان الی کازرون راکه از دو منزلی شمال شیراز الی کازرون باشد متصرف شوند از قراریکه از کلنل یالمارسن استفسار نموده ام او پس از انکه از صاحب منصب فرمانده دسته ژاندارم

شیراز تحقیق نموده است که رؤسای ایلات این قسمت راه بایالت اطمینانات لازمه داده اند که بدون احتمال خطر بیجهته میتوان قشون فرستاد ژاندارمهارا فرستاده است کلنل پالمارسن بعلاوه اظهار داشت که امر نموده است یکنفر صاحب منصب سوئدی بهمراه قشون زرقان و دو نفر بطرف کازرون بروند و ماژر سیفورت را در شیراز بگذارند چرا که بواسطه زخمی که در جنگ پنجم اوت گذشته با همراهان صولت الدوله باو وارد شد هنوز صحت نیافته است

ممکن نیست بتوان چندان بنتایج اقدامات مخبر السلطنه که در اول وهله اقدام متهورانه بنظر میاید امیدوار بود لیکن جناب معظم بعقیده من آن قدر آدم با حزم و محتاطی است که نمیتوانم امید وار نباشم باینکه بدلایل صحیحه بقول و اطمینان اشخاصیکه چنانکه از مراسلات و مکاتبات اخیره معلوم میشود فوق العاده در این مدت گذشته مشغول اغتشاشات بوده اند اعتماد نموده است از تلگراف مستر اسمارت که در جوف است بر جنابعالی مکشوف خواهد شد که اوهم طبعا از پیشرفت و موفقیت نقشه های مخبر السلطنه تردید داشته است

گمان میکنیم خیلی اسباب امید واری است که مخبر السلطنه پس از ورود بشیراز خواسته است قوام الملك درشیراز بماند چرا که امید هست حضور و نصایح قوام الملك برای جناب معظم مفید باشد مخبر السلطنه صولت الدوله را نیز بشیراز خواسته است و در نظر دارد تعیین ایلخانی جدیدی را بجای سردار احتشام که استعفا نموده به تعویق اندازد تا بعد از زمستان که با وقت زیادتر مدعیات کاندید های

رقیب ایلخانی کری‌را در تحت ملاحظه آورده وشخصی را انتخاب نماید که‌مورد قبول‌تمام باشد

چنانچه ملاحظه میفرمائید که بعقیده مستراسمارت کارمخبر السلطنه بسیار سخت و مشکل‌است وفقط چیزی که وسیله پیشرفت کار او شود تقویت کامل ماالست و چنانچه بطور وضوح مبرهن گردیده است انتظار کمك مالی از طرف ما میرود قبل از حرکت مخبر السلطنه از طهران من نتوانستم عقیده قطعی اورا در این باب بفهمم‌لیکن دیروز در این موضوع با خزانه داری کل مذاکره نمودم که درصورت امکان کمك مالی بهترین طریقه برای انجام انچیست بطوریکه اسباب کدورت دولت ایران نشود عقیده مسیو مرنارد بر این بود که بهترین طریقه برای انجام این امر اجرای نقشه ایست که در باب ان به بانك شاهنشاهی مذاکره شده و در فوق این مراسله اشاره‌بدان شد و اگر دولت اعلیحضرتی صلاح بدانند با مدیر کل بانك در لندن میتوان قراری داد که بدانوسیله در مقابل تامین عایدات شیراز پول بمخبر السلطنه رسانیده شود بنظر من اینکار را رسماً باید درتحت مراقبت وسرپرستی خزانه داری کل بانجام‌رسانید و وکیل مالی او که بلجیکی خواهد بود ... مصارف انرا تاحدی کنترل بنماید

اگردر کار ایالت پیشرفت حاصل شود عایداتی که وصول آن ممکن خواهد بود بیش از ان مبالغی خواهد بود که برای مصارف و احتیاجات حکومتی لازم میباشد و در ظرف یکسال یاچند ماه‌جناب

معظم قادر خواهد بود که بدون اشکال عایدات مکفی برای مصارف حکومتی بدست آورد

مستر اسمارت اظهار نمیکنند که پول جداً لازم شده و لی خیلی احتمال میرود که ایالت بهمین زودیها تقاضای پول خواهد کرد و پول هم درخزانه موجود نیست مگر آنکه مساعده ۲۵۰۰۰ لیرای اخیر۱۰۰۰۰۰لیرا بالغ شود دولت ایران انتظار دارند که در صورتی که امتیاز خط آهن از جلفا الی تبریز داده شود مساعده مطلوب داده خواهد شد و غیر محتمل نیست که طولی نکشد بتوان بر اجرای این نقشه فایق آمد

(امضا) والتر تنلی

ملفوف نمره ٤١٦

تلگراف کفیل قونسلگری اسمارت بسر والترتنلی

شیراز ۲۷ آکتبر ۱۹۱۲

نقشه ایالت را برای حفظ راه از زرقان تا کازرون وژاندارمها وتفنگ چیان ملی تحت امر ژاندارمری مخبر السلطنه تلگرافا برای دولت ایران توضیح نموده است و نیز تلگرافا نقشه خود را برای تهیه قشون منظمی که بتواند در بهار آتیه جلو گیری از اغتشاش ایلات نماید برای دولت مشار الیها توضیح نموده است این قشون باید مرکب از ۱۸۰۰ نفر باشد

مخبر السلطنه انجام شرایط ذیل را برای اجرای نقشه خود لازم میداند: —

۱ — بوکیل خزانه داری کل در شیراز اجازه داده شود که بتصویب ایالت و بدون رجوع بطهران عمل مالیات سنوات گذشته را با ایلاتی که مبلغی از ان را نرسانیده اند از روی انصاف و بر حسب اقتضای موقع فیصله نماید جهته اینکه ایالت میخواهد بدون رجوع بطهران این عمل بگذرد بواسطه ان است که رجوع بطهران سبب تاخیر زیاد و اختلاف آرا بین اولیاء امور طهران که از اوضاع محل ربط صحیحی ندارند میشود و نتیجه این خواهد شد که حتی ان مبلغ جزئی مالیات هم که حالا بدست میاید دیگر وصول نخواهد شد

۲ — برای پرداخت ماهیانه ۳۰۰۰۰ تومان ببانك شاهنشاهی اعتبار داده شود وبایالت اجازه داده شود که درمقابل این اعتبار ببانك حواله داده وصورت مصارف را بوکیل خزانه داری که در شیراز ست ارائه دهد وتمام مالیاتی که وصول میشود برای استردادوجوهی که حواله شده ببانك داده شود واگر چیزی باقی بماند دولت از ببانك بپردازد ایالت امیدواراست که متدرجاً همینکه نظم اعاده‌شد وبرعایدات مالیاتی افزوده شد درمدت کمتراز یکسال دیگر کسری باقی نخواهد ماند

۳ — حکومت مرکزی باید مصارف استعداد ژاندارمری حاضره ومصارف عده‌ را که فیما بعد بر آن افزوده میشود منظماً بپردازد

قبول تقاضای اولی ممکن است اسباب بی نظمی وبی ترتیبی شود یکن من بتقویت آن مبادرت میورزم واگرچه تقاضای سومی هم

موجب بی نظمی و بی ترتیبی خواهد بود لیکن چون مدتی است به دولت از ایالت فارس پول نرسیده است آن بی ترتیبی چندان قابل اهمیت نخواهد بود

درباب تقاضای دوم از آن میترسم که بیشتر آن پول تلف خواهد شد مگر آنکه از طرف اروپائیان کنترل شود و غیر محتمل نیست که حتی درصورتیکه پول بمخبر السلطنه برسد بکار خود موفقیت حاصل نتوان نمود جناب معظم ظاهراً منتظر است که مبلغ مذکور را ما قرض بدهیم درباب کسر بودجه ماهیانه نمیتوانم مبلغ آنرا حالا تعیین کنم و نمیدانم تا چه وقت دیگر کسری باقی نخواهد ماند

فقط امید پیشرفت کار ایالت همراهی ماست و اینمسئله را باید تصدیق کرد که درهرصورت امیدی برای پیشرفت کار او نیست مخبر السلطنه اصرار دارد براینکه بفوریت ترتیبی داده شود محض آنکه درشروع باجرای نقشه او تاخیری بوقوع نرسد

من مبادرت ورزیده وقت جنابعالی را بتقاضای دوم جلب نموده وصلاح میدانم که وجه مذکوررا خودتان قرض بدهیم و نیز توجه جنابعالی را بمضرات اینکار جلب مینمایم

(نمره ٤١٧)[۱]

(مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری)

طهران ۳۰ اکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا راجع بمراسله ۲۵ سپتامبر من افتخار دارم اینک سواد مراسله کفیل قونسولگری شیراز را که در جوف ان مراسلات تیراکه

بین او وصولت الدوله یاغی ردو بدل شده ونتیجه مکاتبات مذکور استرداد نصف اموال غارت شده قافـله سوار هند مرکزی بوده است لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والترتنلی

(ملفوف اول نمره ۴۱۷)

مکتوب اسمارت کفیل قونسولگری بسرو التر تنلی

شیراز ۱۰ سپتامبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم اینك ترجمه مکاتباتیرا که مابین من و صولت الدوله ردوبدل شده ایفاد دارم قبل از انکه کاغذ خودرا بفرستم مسوده انرا برای مامورین محلی فرستـاده توضیح نمودم که عدم توانائی آنهـا در استرداد اموالیـکه سرخی ها غارت نموده اند مرا مجبور نمود کـه باصولت الدوله مستقیماً دراینباب مذاکره نمایم و مامورین محـلی هم باین امر موافقت نمودند نتیجه مذاکرات من این شد که حسن خان سرکـرده قشون صولت الدوله که درسیاخ بود قریب نصف اسبابها ئیراکه ازقافله سواره هند مرکزی غارت شده بود مسترد داشت

من هر قدر توانسته ام مراسلات صولت الدوله را برای آنـکه درخواندن آسان باشد مختصر نموده ام آنچه راکه درباب قشونی که میگوید برای جنك با او فرستاده شده نوشتـه است من نمی فهمم زیراکه قشونی فرستاده نشد با اوجنـك کنند تا آنـکه خود اوشروع بخصومت ورزی نمود وواضح نیست که آنچه درباب معایب وارد کردن ایلیاتیها بشهر نوشته بدوست خود نظام السلطنه یا دشمن

او قوام الملك است   (امضاء)   اسمارت

ملفوف دوم نمره ٤١٧

مکتوب صولت الدوله باسمارت کفیل قونسولگری

(بدون تاریخ)   پس از آنکه قوام الملک تحریک بضبط تمام
املاک من نمود من محض اینکه کاری نکرده باشم که برای انجام مقاصد
شریرانه او بهانه باشد از پس گرفتن املاک خود احتراز نموده و تامدتی
در گوشه انزوا اختیار نمودم قوام الملک همینکه مرا آرام دید قانع بغارت اموال
من نشده چندی قبل قشون بزرگی برای غارت و قتل ایلیاتیها که نزد من مانده
بود فرستاد ولی چون خدا همیشه حافظ بیگناهان است قشون او شکست
خورده و فرار کردند و چنانچه دیده شده جمعی اراذل و اوباش را
دسته دسته درمیان بستگان خود فرستاده که مردم را در هرجا غارت
نمایند علیهذا اینک بموجب این نوشته بقونسولخانه اطلاع میدهم
که با این اوضاع برای آنکه از اقدامات مخالفت آمیز قوام الملک
جلوگیری شود و محض استقرار امنیت برای محافظت تجار و قوافل
من حاضر هستم که اقدامات برای آسایش و امنیت اهالی بدبخت نمایم
البته شما سواد این مراسله رانزد حکومت مرکزی خواهید فرستاد که
اگر بخواهید بنابر آنچه در این مراسله ذکر شده اقدامات بعمل آید
مرحمت نموده همیشه از سلامتی حالات خود مرا مستحضر بدارید

ملفوف سوم نمره ٤١٧

مکتوب صولت الدوله باسمارت کفیل قونسولگری

٣٠ اوت ١٩١٢ —

وظیفه هر ایرانی عموماً واین خادم دولت وملت خصوصاً آن است که اینمسئله را باطلاع مامورین دولت انکلیس که دعوی دوستی ووداد با ایران میکنند وباطلاع شما که بمقام نمایندکی درفارس وجنوب بایران معرفی شده‌اید برسانند اکرقصد اعلیحضرت امپراطوری و مامورین آن این است که این قسمت مملکت را جزو متصرفات دولت انکلیس قرار دهند هیچ طریقی برای انجام اینکار بهتراز طریقه که اتخاذ شده که عبارت‌از تصمیم همراهی باشخص خائنی وعزل وتضعیف شخص خادمی نمیباشد اکر مقصود شان غیراز این است واکر میخواهند مال التجاره شان سالماً بمقصد برسد این طریقه خوب نیست مقصود اصلی دنیای متمدن امروزه تزئید وتوسعه تجارت است بنابر این انهدام شخصی که‌دوستی وخدمت‌خودرا بثبوت‌رسانیده وباید ازاو همه کونه خدمت بخواهند واورا تقویت کامل نمایند بکلی خلاف تعلیمات تجربی‌وطبیعت وعقل است‌وبهمینطور تقویت ازکسی که قادر بر حفظ مال التجاره داخله وخارجه نمیباشد و حتی از حفظ خود هم عاجزاست خلاف عقل وطبیعت است وقتیکه راه بوشهر بامن بود واسماً ماهی هزار تومان بمن داده میشد آیامال التجاره سالماً وبدون خسارت وارد نمیشد آیا کرایه هرصدمنی ۱۷ تومان نبود آیاقوافل بوقت نمیرسیدند باوجود تمام این خدمات کسی قدر مرا ندانسته ازروی بی انصافی بامن عمل نمودند من‌تااندازه که ممکن بود از ایلات قشقائی و سایر ایلات جلوکیری کردم آیا پس چه‌واقع شد که میخواهند از اقتدار من بکاهند طبیعی است که وقتیکه ایلات وحشی می‌بینند ار

آنها جلو گیری نمیشود وایلات با آنها همراهی کرده و آنهارا بشهر وارد کرده تحریك باغتشاش درشیراز مینماید ومال التجاره مردم را دربازارها غارت میکنند ودور وحوالی شهر بنای غارت رامیگذارند البته تمام نقاط مغشوش میشود ومیزان کرایه صد من پنجاه تومان میشود وراهها مسدود میکردند تقویت بجبهة و بیفایده بخائنین دولت همین نتایج را خواهد داشت بعلاوه همینکه ایل خود را که بجای بچههای من محسوب میشوند از دست داده ام اوقات خودرا درقشلاق بسر بردم و املاك و بستکان من بغارت رفتند وباز هم مرا آرام و آسوده نگذاردند و قشونی بجنك ایل من بسیاخ فرستادند همراهان من این قشون را از هم متفرق نمودند و مواظب سیاخ بودند بعد ژاندارمری بجنك آنها فرستاده شد همراهان من مجبور بدفاع شده این قشون را نیز منهزم نمودند ابتداء نمیدانستند مخالف آنها کیست ولی همینکه دریافتند که ژاندارمری با آنها طرف شده است با کمال ملاطفت با آنها رفتار کردند چرا باید اتصالا قشون بجنك ایلات بیطرف فرستاده شود خائنین ظاهراً میخواهند دولت را بخرجهای گزاف بیندازند وهمینکه یکدفعه پول بدست آوردند باز هم خواهند خواست و اینکار را بهانه پول گرفتن قرار داده اند مقصود آنها خدمت بدولت نیست بلکه همان است که گفته شد الحال بشرط تقویت و همراهی با من رفع تمام سهوهای پلتیکی سهل است من حاضرم که آنچه انسانیت بمن حکم میکند در راه خدمت و استقرار نظم بانجام

رسانیده و تلافی مافات را کرده و اسباب آسایش و آسودگی شمارا فراهم آورم بدون اینکه پولی بخائنین دو دولت (دولت انکلیس و ایران) داده شود منتظر جواب هستم

ملفوف چهارم نمره ٤١٧

مکتوب اسمارت کفیل قونسولگری بصولت الدوله

۳ سپتامبر ۱۹۱۲ —

مراسلات شما واصل و از مضامین آنها مستحضر گردیدم شما خودتان مینویسید که من بدولت ایران معرفی شده ام همین مطلب جواب من است شما البته خودتان میدانید که مامورین انکلیس که بنا بقول شما بدولت ایران معرفی شده اند نمیتوانند با مامورین محلی مخالفت نمایند بلکه باید هرکه را که از طرف دولت ایران مصدر امور باشد تقویت نمایند یقین دارم شما آنقدر از مناسبات بین المللی اطلاع دارید که این جواب برایتان مکفی باشد اما در باب آنچه راجع بحفظ مال التجاره نوشته اید البته شما شنیده اید که سرحدها که قسمتی از قشون حسن خان در سیاخ میباشند قافلهٔ را که ۳٦ بار برای قونسولخانه میاورده است غارت نموده اند اگر شما بقدریکه ادعا میکنید میتوانید مال التجاره خارجه و داخله را حفظ کنید خوب است این اموال را گرفته و مسترد دارید من صورت جزئیات اموال مسروقهٔ را نزد حسن خان فرستاده ام که شما هرگونه اقدامیرا که لازم میدانید برای استرداد آنها بنمائید دیگر زیاده بر این چیزی نمی نویسیم و

امیدوارم که شما چنانچه وظیفه هر ایرانی وطن خواهی است لزوم اطاعت دولت خود و سختی حالیه امور مملکت خود را بخوبی خواهید فهمید

(نمره ٤١٨)

مکتوب وزارت خارجه باداره هند

وزارت خارجه ۱۸ نوامبر ۱۹۱۲ —

آقا از طرف سراد وارد گری وزیر امور خارجه تعلیم دارم که رجوع بمخابرات تلگرافی با سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران در موضوع مساعده بایالات شیراز بنمایم سواد اینمخابرات و مذاکرات که انتها آن تلگراف ۱۶ ماه جاری سروالترتنلی است برای اداره شما تا کنون فرستاده شده است

در صورتیکه وزیر امور خارجه تصویب نماید پیشنهاد شده است که مساعده دیگری بمبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا برای دوماه ونیم پرداخته شود ومن باید استدعا کنم که از آنوزارت خانه مبلغ ۷۵۰۰ لیرا بحساب سفارت اعلیحضرتی یا بانك شاهنشاهی ایران منتقل شود از اینجا هم مبلغ ۷۵۰۰ لیرا داده خواهد شد

امضاء لوئیس ملت

(نمره ٤١٩)

تلگراف سرجارج بوکانان بسراد وارد گری

سنت پطرز بورغ ۱۹ نوامبر —

راجع بتلگراف ۱۷ نوامبر از طهران —

وزیر امور خارجه تصور میکنند که خوب است ما بنایب السلطنه ارائه طریق کنیم سعدالدوله را بریاست وزرا تعیین نماید اگر نایب السلطنه از اینکار امتناع نماید وزیر خارجه تصورمیکنند خوب است رئیس الوزرای حالیه سعد الدوله را تعیین نماید که پس از او مقام ریاست وزراء را اشغال نماید

وزیر امور خارجه بمن اظهار داشت که چون شاه مخلوع قصد دارد تا مدت دو ماه بخارجه برود یکی از مامورین بزرك را بادسا فرستاده است جناب معظم خیلی مایل است که شاه مخلوع در همان محلی که هست بماند چرا که ممکن است اقدامات سال گذشته خودرا تکرار نماید ومایل است بشاه مخلوع گفته شود که خوب است خیال عودت بسریر سلطنت را از سر بدر کند مگر آنکه قبلا از طرف دولتین انگلیس و روس با او همراهی شود

(نمره ٤٢٠)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرزبورغ ١٩ نوامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ١٤ نوامبر من —

وزیر امور خارجه مرا اطلاع میدهد که دولت روس نمیتوانند تعهد تادیه قرضهٔ یا پر داخت هر گونه مساعده بدولت ایران بنمایند تا آنکه دولت مشارالیهما امتیـاز احداث خط آهن جلفا را بدهند

(نمره ٤٢١)

تلگراف سر والترتنلی بسراد وارد گری

طهران ۲۰ نوامبر ۱۹۱۲ —

پیشنهاداتیراکه شماموجب تلگراف ۱۳ نوامبر خودبسنت پطرز بورغ کرده بودید از سنت پطرز بورغ برای سفیر روس مخابره شده است عقیده او بر این است که اگر دولتین مایل دادن قرضه هستند باید حاضر برای دادن قرضه بزرگتری شوند چرا که بنظر او تامینات قرضه مذکور موجب خطری برای دولتین نمیباشد و تعهد دادن چنین قرضهٔ فواید مالی برای ایران خواهد داشت که حصول فواید مذکوررا از راه دیگری نمیتوان امیدوار بود و در صورتیکه اسرار بنظارت وصول ومصرف آنوجه شود من موافقت مینمایم

مصارف یك قشون کوچکی سالیانه به ۳،۵۰۰،۰۰۰ تومان تخمین شده و مصارف ژاندارمری به ۱،۰۰۰،۰۰۰ تومان بطوریکه تمام وجه قرضه در ظرف یکسال بمصرف خواهد رسید و با این مالیه جلب صاحبمنصبان خارجی چندان صلاح نخواهد بود

وضعیت ژاندارمری خیلی غیر معلوم و مبهم میشود تا کنون مصارف آن از پولهای مساعده ها داده شده وحال که غیر از عایدات مملکتی از محل دیگر بخزانه داری کل پول نمیرسد از بابت حقوق ماه گذشته ژاندارمری مبلغ ۵۰۰۰ لیرا عقب افتاده و از بابت مصارف ماه جاری هم چیزی داده نشده است اگر چه باید قبل از وقت داده شود

(نمره ٤٢٢)

تلگراف سروالترتنلی بسراد وارد گری

طهران ۲۰ نوامبر ۱۹۱۲ —

از قرار معلوم اطلاعی که بموجب تلگراف ۱۷ نوامبر خود داده ام صحیح نیست سر کرده قشونی سالار الدوله گرفتار و مقتول گردیده لیکن خود شاهزاده در جنك نبوده است

(نمره ٤٢٣)

تلگراف سراد وارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه بسرجارج بوکانان

فقط چیزی که مارا باقدام برای تعیین سعدالدوله بمقام ریاست وزرا وامیدارد این است که پول کال لزوم را برای دولت ایران پیدا کرده و ظاهراً امکان ندارد کسی دیگر را باینمقام منصوب نمود تا دولتین بتوانند مساعده بدولت ایران بدهند و بعد از آن سرمایه داران قرضه بزرگتری بدهید

چنانچه ما فهمیده ایم امتیاز خط آهن جلفا را دولت روس تقاضا نموده اند که بشرط پرداخت مساعده بدولت مشار الیها داده شود دولت اعلیحضرتی انتظار دارند که امتیاز خط آهن محمره هم در موقع امتیاز خط آهن مذکور بروس بما داده‌خواهدشد بنا بر این اگر سعد الدوله این دو امتیاز را بدهد گان می کنم دولتین روس و انگلیس تعهد تحصیل یاپرداخت‌قرضه بمبلغ ۱۰۰۰۰۰۰ لیرا تحت شرایط صحیح بنمایند که بمصارف معینه برسد

و گمان میکنم دولتین نیز باید با نظریات سعد الدوله از بابت انعقاد مجلس و تشکیل مجلس سنا همراهی نمایند (رجوع بتلگراف ۱۷ نوامبر کنید)

میخواهم بدانم که آیا دولت روس هم باین نظریات موافقت دارند یا نه اگر موافقت دارند ما بوزیر مختار اعلیحضرتی مقیم پاریس تعلیم خواهیم داد که با همکار روسی خود متفقاً از نایب السلطنه استدعا نمایند سعد الدوله را بمقام ریاست وزرا تعیین نمایند

لطف نموده تلگرافا راپورت بدهید

(نمره ٤٢٤)

(مکتوب اداره هند بوزارت خارجه)

اداره هند ۲۱ نوامبر ۱۹۱۲ — آقا در جواب مراسله ۱۸ نوامبر ۱۹۱۲ شما درباب مساعده ۱۵۰۰۰ لیرا ازطرف دولت اعلیحضرتی بدولت ایران برای مصارف ایالت فارس تعلیم دارم بشما اطلاع دهم که وزیر هند حاضر خواهد بود که نصف اینمبلغ را بحساب سفارت اعلیحضرتی یا بانك شاهنشاهی منتقل نماید و اینکار را پس از انکه دولت اعلیحضرتی نصف دیگر را بحساب سفارت یا بانك منتقل نمودند خواهد کرد

تصور میشود که شرایط این مساعده تماما شبیه بمساعده ۲۵۰۰۰ لیرائی خواهد بود که در مراسله ۱٤ اوت این اداره اشاره بدان رفته است

(امضاء) هادرنس

(نمـره ٤٢٥)

(تلگراف سروالتر تنلی بسراد وارد گری)

(طهران ۲۱ نوامبر ۱۹۱۲

ــ راجع بتلگراف ۱۷ نوامبر من ــ بسیار مطلوب است که بدون تاخیر محقق شود که آیا اگر صدر اعظم استعفا کند نایب السلطنه حاضر خواهد بود سعد الدوله را بجای او تعیین کند

(نمره ٤٢٦)

(تلگراف سر جارج بوکانان بسراد وارد گری)

(سنت پطرز بورغ ۲۱ نوامبر ۱۹۱۲)

ــ راجع بتلگراف دیروز شما ــ بعلت شورای کابینه وزرا مسیو سازانف تا فردا نمیتواند مرا ملاقات نماید من اینمسئله را تذکار مینمایم که جناب معظم تاکنون بهیچوجه بطور قطع اظهار نداشته است که در صورتیکه امتیاز احداث خط آهن جلفا داده شود دولت روس مساعده را که پیشنهاد شده بدولت ایران خواهند داد یا تعهد پرداخت آنرا خواهند نمود مسیو سازانف فقط اظهار داشت (رجوع بتلگراف ۱۹ نوامبر من کنید) که تا زمانیکه این امتیاز داده نشود دولت روس اینمسئله تحت ملاحظه نتوانند آورد

(نمـره ٤٢٧)

(تلگراف سراد وارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۲۳ نوامبر ۱۹۱۲

— راجع بتلگراف ١٦ نوامبر شما — آیا کلیه مبلغی که دولت روس امسال مساعده داده اند چقدر است و چقدر از آن مسترد شده است بخزانه اجازه داده شد که مساعده بدولت ایران بدهد بشرط آنکه تمام وجوهات باتفاق دولت روس با المناصفه و تحت شرایط مشابه داده شود

در باب مراسله ١٢ سپتامبر شما آیا عایدات دیگری که بتوان محل تامین قرار داد بدست میاید

(نمره ٤٢٨)

(تلگراف سروالتر تنلی بسراد وارد گری)

طهران ٢٤ نوامبر ١٩١٢

— قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز تازگی راپورتی از بابت اوضاع امور شیراز برای من نفرستاده لیکن از اطلاعاتیکه از منابع موثقه برای من رسیده اوضاع روز بروز بدتر میشود پول برای ایالت اینجا موجود نمیشود و تا پول نرسد ایالت نمیتواند از تجدید اوضاع مغشوش سابق جلوگیری نماید

لطف نموده بتلگراف ٥ نوامبر من رجوع بفرمائید من اصرار میکنم که هر قدر زودتر که امکان دارد باید اقدامات بشود که بایالت اطمینان داده شود ماهیانه ٣٠٠٠٠ توسط بانک بشرایطی که پیشنهاد شده است پرداخته شود

اگر در این کار تاخیری واقع شود دیگر امیدی برای موفقیت ایالت نیست

(نمره ۴۲۹)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲۵ نوامبر ۱۹۱۲

ـ راجع بتلگراف ۲۳ نوامبر شما ـ دولت روس مبلغ ۱۲۵۰۰۰ لیرا امسال بدولت ایران بطور مساعده داده است دولت روس اضافه عایدات گمرکات شمال را تا ۱۴ ژوئیت گذشته که ۴۰۰۰۰ لیرا میشود برای استرداد مساعده اولی که در ماه مارس گذشته مساعده داد برداشت بنا بر این قرض دولت ایران بروس از بابت مساعده های امساله قریب ۸۵۰۰۰ لیرا است

صورتیکه جوف مراسله ۳۱ اوت خود فرستادم تمام عایدات را بغیر از مالیات که خزانه داری کل انرا برای تامین قروض نگاه خواهد داشت نشان میدهد ممکن نیست که از بابت فقرات وجوهاتیکه در آن صورت مذکور است بطور تحقیق چیزی فهمید

(نمره ۴۳۰)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۲۵ نوامبر ۱۹۱۲ —

اطمینان دارم که وزارت خارجه بخوبی اینمطلب رادرك میکنند که برای کسی ممکن نیست اداره حکومتی را بگرداند مگر انکه فوراً باو پول برسد که بمصارف لازمه رسانیده و حکومت مستحکمی برقرار داشته و اعاده انتظامات در ایالتی بنماید اینها مقدمات لازمه قرضه بزرگتری خواهد بود ما برای بتعیین کسی بمقام ریاست وزرا اصرر

نتوانیم نمود مگر انکه اطمینان داده شود که وجوهات لازمه در تحت شرایط و تامینات صحیحه داده خواهد شد ومن بسیار میترسم که اگر بگذاریم اوضاع الم انگیز حالیه دوام کند بر هرج ومرج عمومی ایران افزوده خواهد شد من صمیمانه اعتماد دارم که دولت روس بطریقیکه از طرف دولت انگلیس پیشنهاد شده راهی برای رفع اشکالات موقع حالیه پیدا خواهند کرد

(نمره ٤٣١)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ٢٥ نوامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ٢٠ نوامبر شما —

گفتگو در این است که آیا بچه وسیله میتوان وجه مکفی تهیه نمود که دولت ایران‌را قادر باداره کردن امور مملکتی بنماید وبچه وسیله وجوهاتیکه دولتین انگلیس و روس مساعده داده‌اند مسترد خواهد گردید

هرقسم اقدامی که برای نیل باین‌مقصود بشود اززمان اصلاح چرخهای امور مملکتی تاوقتیکه عایدات بخزانه ایران وارد شود مدتی خواهد گذشت

در این مدت برای استقرار انتظامات پول لازم خواهد بود وتا آنوقت ممکن نیست قرضهٔ داد

اینطور پیشنهادشده است که‌دولتین انگلیس و روس مبلغ ١٠٠٠٠٠٠ لیرا بتامین جواهرات‌دولتی مساعده بدهند تا آنکه‌درمدت

مذکور امور اداره‌شود شما بایددراین‌باب‌بامسیو پوکلیوسکی‌مذاکره‌نموده وراپورت دهید که آیا هنوز بهمان عقیده باقی هستید که پول‌کافی نیست

(نمره ٤٣٢)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ٢٦ نوامبر ١٩١٢ —

کاپنل دوکلاس بتاریخ ٢٥ نوامبر از شیراز تلگراف ذیل را مخابره نموده است : —

در ضمن ملاقاتی که دیروز از ایالت کردم او بمن اظهار داشت که تا پول نرسد نمیتواند مالیاتهای عقب افتاده‌را وصول کند ونه‌هم‌میتواند مقاصد خودرا برای اعاده انتظامات بعمل آورد فقط جوابیکه از برای دولت ایران برای او رسیده است این است که مسیو استاس بورود خود بشیراز در این مسئله تحقیقات خواهد نمود رؤسای ایلات از ضعف مالی ایالت واقف میباشند و همین مسئله مانع از مذاکره وقرار داد باانها میباشد

ایالت از من خواهش نمود که این مسئله را با طلاع شما برسانم و گفت که‌هیچکس دراینجاازحرکت مسیو استاس خبری ندارد

(نمره ٤٣٣)

تلگراف سرجارج بوکانان بسراد وارد گری

سنت پطرزبورغ ٢٦ نوامبر ١٩١٢ —

وزیر امور خارجه دیروز یاد داشتی بمن داد مشعر بر اینکه دولت روس بانظریات مندرجه در تلگراف ۲۰ نوامبر شما د رباب پرداخت مساعده بدولت ایران نمیتوانند موافقت نمایند وبتصور دولت روس مقصود اول این است که در ایران حکومتی تاسیس شود که قادر بر اداره کردن امور مملکت باشد بطوریکه دولتین روس و انگلیس بدون خوف یاس بتوانند بر ان اعتماد نمایند این مسئله واضح است که هیچ قسم حکومتی بدون پول نمیتواند در ایران کاری از پیش ببرد بلکه ابتداءً باید حکومتی تشکیل شود وچنین حکومتی هم پول لازم دارد مسئله مساعده باید پس از تشکیل کابینه جدیدی در طهران مطرح مذاکره شود و دولت روس نظر یات خودرا در باب انمسئله بعد بمن اظهار خواهند داشت دولت روس پیشنهاد میکند که بدون تاخیر بوزرای مختار انگلیس و روس مقیم پاریس تعلیم داده شود کهاز نایب السلطنه استدعا کنند که سعد الدوله را مامور تشکیل کابینه نمایند اگر شما قبول میکنید که باین طور بسر برتی تعلیم بدهید تعلیمات مشابه به مسیو الیولسکی داده خواهد شد

دولت روس خاتمة اظهار امید واری نمودند که در این باب تاخیر نخواهدشد وفورا با نایب السلطنه در این باب مذاکره خواهد شد

من جناب معظم را متنبه نمودم که شما فقط باین شرط وعده داده بودیددرباب تعیین سعدالدوله با نایب السلطنه مذاکره نمائید

که دولت روس طرفدار نظریات مندرجه در تلکراف فوق ا لذکر شما باشند

جناب معظم در جواب اظهار داشت که همینکه دولت ایران امتیاز احداث خط آهن جلفا را دادند او مسئله مساعده را باوزیر مالیه ترتیب خواهد داد همینکه سئوال نمودم آیا دولت روس باما شرکت در تعهد پرداخت قرضه ۱۰،۰۰۰،۰۰۰ لیرا خواهند نمود یانه جناب معظم اظهار داشت که این مبلغ خیلی زیاد است و گذشته از ان دولت ایران نمیخواهند جواهرات دولتی را محل تامین قرضه قرار دهند فقط کاری که دولت روس میتواند بکند این است که راضی به پرداخت مساعده شود که بوسیله ان دولت‌ایران بتواند تامدتی امور خود را اداره کند جناب معظم این مطلب‌را میتوانست بمن اظهار کند که نماینده روسی کمیته دتود نقشه برای تادیه قرضه بزرکی که میخواهد با وزیر مالیه پس از یکماه دیکر بسنت پطرز بورغ میاید مذاکره نماید طرح نموده است

(نمره ٤٣٤)

(تلکراف سر جارج بوکانان بسر اداورد کری)

(سنت پطرز بورع ۲٦ نوامبر ۱۹۱۲)

راجع بتلکراف ۱۹ نوامبر من — وزیر امور خارجه بمن نوشته است که‌مسیو پرسیانی ماموریکه از طرف وزارت خارجه بادسا فرستاده شد اطمینانات از شاه مخلوع بدست آورده است که رفع تشویش خیال را میکنند شاه مخلوع بایران وعده میدهد که

دیگر بایران مراجعت نخواهد کرد مگر انکه تمام اهالی اورا بخواهند و دولتین انگلیس و روس رضایت داشته باشند ثانیا انکه بدون رضایت دولت روس در اروپای غربی مسافرت نخواهد کرد شاه مخلوع امید وار است که باو اجازه داده خواهد شد هر زمان که دولت روس مناسب بدانند — مثلا بهار اینده — بخارجه برای معالجه برود

(نمره ٤٣٥)

(تلگراف سرادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ٢٦ نوامبر ١٩١٢

راجع بتلگراف ٢٤ نوامبر شما — ١٥٠٠٠ لیرا توسط بانك شاهنشاهی بحساب شما منتقل شده است

طریقه پرداخت و نظارت مصارف آن از طرف قونسول اعلیحضرتی و منافع و تامین و استرداد آن بموجب تعلیمات سابقه است

(نمره ٤٣٦)

مکتوب وزارت خارجه باداره هند

وزارت خارجه ٢٦ نوامبر ١٩١٢ —

آقا از طرف سر ادوارد گری وزیر امور خارجه تعلیم دارم وصول مراسله ٢١ شهر جاری شمارا در باب مساعده ١٥٠٠٠ لیرا بدولت ایران برای مصارف ایالت شیراز اطلاع بدهم

و شمارا مستحضر بدارم که امروز نصف این مبلغ بموجب حواله که بخزانه دار اعلیحضرتی شده توسط بانك شاهنشاهی

ایران بحساب سفارت اعلیحضرتی منتقل شده است

در باب قسمت آخر مراسله شما تعلیم دارم که توجه شمارا بسواد مراسله ۲۶ آکتبر برجوف جلب نمایم که در آن شرایطیکه در مقابل ان مساعده ۱۵۰۰۰ لیرا روز ۲۴ اکتوبر بدولت ایران داده شد نوشته شده است و نیز تعلیم دارم سواد تلکرافی را که امروز در باب شرایط پرداخت ۱۵۰۰۰ لیرابسروالتر تنلی مخابره شده است انفاد دارم

سواد تلکراف ۲۴ شهر جاری سروالتر تنلی که در آندلایل پرداخت فوری وجه مذکور نوشته شده است سابقا برای شما ارسال شد

(امضاء) لوئیس ملت

(نمره ۴۳۷)

تلکراف سر والترتنلی بسراد وارد کری

طهران ۲۷ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع به تلکراف ۲۶ نوامبر من — کانل یالمارسن بمن اطلاع داده است که از صاحب منصب فرمانده ژاندارمری در شیرازراپورتی رسیده است که‌چون مخبرالسلطنه‌قلعه هائیراکه وعده داده بود درشمال شیراز بسازد نساخته است صاحب منصب ژاندارمری مجبور شده است پست های ژاندارمری را که تازکی در ان نقطه تاسیس نموده موقوف بدارد

من از اینکار تعجبی ندارم چرا که این اقدام بنظر من زود

و بموقع میآمد لیکن اینکار اسباب زحمت ایالت و ژاندارمری خواهد شد مخبرالسلطنه اخطاری بمن نموده است که اگر مبلغ ۲۰۰۰۰ تومان فوراً برای او نرسد مجبور است استعفا کند من از مسیو مرنارد درخواست میکنم که کوشش نموده و این وجهرا بایالت برساند

(نمره ۴۳۸)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۲۷ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف امروز شما —

شما میتوانید رفع اشکالات حالیه‌را بوسیله پولی که بحساب شما منتقل شده بنمائید (رجوع بتلگراف دیروزمن کنید)

(نمره ۴۳۹)

تلگراف سروالتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۸ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۱ نوامبرمن —

ازقرار معلوم سعد الدوله بکلی نتوانسته است کابینه تشکیل دهد اثرات غیر معلومی پیش آمد امورات حکومتی الم انگیزاست و اگر اوضاع حالیه بیش ازاین بطول انجامد در حقیقت اوضاع ایالات و ولایات سخت خواهد شد

چون تصمیمی تا کنون نشده این‌مسئله اسباب تشویش صدر اعظم حالیه شده و سعی میکند در عوض اعضای غیر مطلوب

حالیه کابینه اشخاص بهتر از قبیل عین الدوله وغیره منصوب شوند

تصور میکنم برای مصالح نظم و امنیت ما حالا بایداقدام قطعی دراین باب بنمائیم

واضح است که ممکن نیست بدون اینکه اقدام خلاف قوانین مشروطیت که منجر باغتشاشات گردد بتوان عمل تعیین سعد الدوله را بانجام رسانید و من نمیتوانم مسئولیت بعهده گرفته و توصیه تقویت تعیین اورا از طرف دولت اعلیحضرتی بنمایم

(نمره ٤٤٠)

تلگراف سراد وارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۲۸ نوامبر ۱۹۱۲ —

برای دولت اعلیحضرتی امکان ندارد که بطور غیر محدود اتصالا پول بدولت ایران بدهند وقتیکه پولی که بحساب شما منتقل شده با تمام رسید بسیار خوب خواهد بود که شما ترتیبی بدهید که مبلغ ۳۰۰۰۰ تومان چنانچه در تلگراف ۲٤ نوامبر خود پیشنهاد کرده اید بایالات داده شود

(نمره ٤٤١)

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۹ — نوامبر ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل از طرف نماینده انگلیس مقیم بوشهر مخابره شده است : —

روز ۲۲ نوامبر قافله که از بوشهر میامد بین میان کتل

و دشت ارجن حمله شد یکی از تفنکچیان محلی بقرار راپورت واصله مقتول گردیده هفت بار مال التجاره متعلق بکمپانی ساسون غارت شد تصور میشود سارقین از سرخهٔ ها بوده اند

(نمره ۴۴۲)

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۲۹ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۸ نوامبر شما —

چون دولت اعلیحضرتی را عقیده بر این است که تاسیس حکومت محکمی در تحت ریاست سعد الدوله بیشتر محتمل است تا آنکه کسی دیگر بمقام ریاست وزرا منصوب شود با کاندیدا بودن او برای اینمقام همراهی میکنند اگر کابینه بریاست او تشکیل شود مساعده مکفی میتوان داد تا آنکه از طرف سر مایه داران قرضه داده شود

و اینطور تصور نمودیم که اگر وعده کمك مالی ندهیم حق نخواهیم داشت از نایب السلطنه در خواست نمائیم سعدالدوله را تعیین نماید تلگرافات سرجارج بوکانان که عین آن ها برای شما مخابره شده البته بشما واضح نموده است که اینطریقه را دولت روس تصویب نخواهند نمود و فقط وعده کمك مالی اقدام دیگری را در اینباب از طرف ما ممتنع میدارد بعلاوه از مطالبیکه شما میگوئید ما را یقین حاصل است که برای آنکه ایرانیان سعد الدوله را قبول نمایند اعمــال قوه لازم است و دولت اعلیحضرتی باین امر بهیچوجه

من‌الوجوه رضا نتوانند داد

بنا بر این کار دیگری نمیتوان کرد مگر آنکه سعی کرده و کوشش نمائیم که بوسائلی دیگر هر قدر زودتر حکومت لایق کافی تشکیل دهیم و شما باید باتفاق همکار روسی خود در اینباب اقدام بنمائید

« اگر یك حکومت مقتدر کافی زمام اموررا بدست گیرد من مجدداً با دولت روس در باب پرداخت مساعده بشرایط مناسبی مذاکره خواهم نمود

(نمره ٤٤٣)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۲۹ نوامبر ۱۹۱۲

لطف نموده مسیو سازانف را از مطالب تلگرافی که امروز بطهران مخابره نمودم اطلاع دهید

نمره ٤٤٤

تلگراف سرجارج بوکانان بسر ادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۳۰ نوامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۹ نوامبر شما بطهران —

وزیر امور خارجه از من استدعا نمود شما را اطمینان بدهم که دولت روس قصد ندارد سعدالدوله را جبراً بایرانیها بقبولانند و او موافقت داشت با اینمسئله که هر دو سفرا باید در اینباب مشورت نموده و ازیکدیگر خبردارباشند وزیرخارجه از من استدعا نمود بشما

اطلاع دهم که تا نماینده اولی کمیته دتود وارد نشود هیچ کاری نمیتواند بکنند و اگر امتیاز احداث خط آهن جلفا داده شود او ترتیب مساعده کوچکی را خواهد داد در باب اوضاع جنوب ایران جناب معظم اظهار داشت که در عایدات گمرکی دوازده ماهه آنجا از قرار محاسبات رسمی — ۱۰۰۰۰۰ تومان افزوده شده است

(نمره ۴۴۵)

تلگراف سرجارج بوکانان بسر ادوارد گری

سنت پطرز بورغ غره دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگرافات ۱۳ و ۲۰ نوامبر شما —

یاد داشتی که از طرف دولت روس رسیده مشعر است باینکه دولت روس با نظریات دولت اعلیحضرتی کمال موافقت را دارند که تعیین شخص با جدیت فعالی بریاست کابینه مملکت بدون رسانیدن پول برای اصلاحات لازمه مکفی نخواهد بود دولت روس تصور میکنند که لازم است با دولت ایران برای تحصیل قرضهٔ پنج یا شش ملیون لیرا همراهی شود مساعدهٔ بمبلغی که دولت اعلیحضرتی پیشنهاد کرده اند فقط اسباب تاخیر اتمام عمل قرضهٔ بزرگی خواهد شد و دولت روس بعلاوه نمیتوانند مبلغ زیادی را که پیشنهاد شده است بدولت ایران مساعده بدهند

دولت روس تصور میکنند که فقط راهی که برای رفع احتیاجات ایران باز است این است که حتی المقدور عمل راه آهن سرتاسر ایران بین دولت مشار الیها و سسیته دتود با تمام برسد

چنانچه بر دولت روس معلوم شده است سسیته مذکور چند نفر نماینده انتخاب نموده که بهمین زودیها بطهران رفته و بهمراهی سفارتین با دولت ایران برای تحصیل امتیاز احداث خط آهن مذکور و تحصیل اجازه شروع باقدامات مقدماتی که در عوض آن قرضه بزرگی بایران داده شود مذاکره نمایند امید است که این نمایندگان ازوثیقه هائی که دولت ایران میدهند راضی خواهند شد و برای آنها لازم نخواهد شد که از دولتین روس وانگلیس تقاضای وثیقه دیگری بنمایند محتمل آنوقت سرمایه داران تعهد تادیه قرضهٔ نمودهٔ و فوراً مبلغی بدولت ایران مساعده بدهند دولت روس بنا براین تصور میکنند که خوب است بسر برتی و وزیر مختار روس مقیم پاریس فوراً تعلیم داده شود که بامدیران سسیته مذکور مذاکره بنمایندبرای اینکه حرکت نمایندگان خودرا بطهران هر قدر زودتر که ممکن است تسریع نمایند و دولت روس حاضر است که همینکه امتیاز احداث خط آهن جلفا اعطا گردد مساعده بدولت ایران بدهد که دولت مشار الیها بتواند تا وقتیکه ترتیبی باسسیته مذکور داده شود امور خودرا اداره نماید و بالاخره دولت روس امید وار است که چنانچه در فوق ذکر شده بسر برتی تعلیم داده شود

(نمره ٤٤٦)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲ دسامبر ۱۹۱۲ —

سعد الدوله امروز ازمن ملاقات نموده اظهار داشت که از سنت پطرز بورغ برایش خبر رسیده است که از لندن راپورت داده شده است که او بامن در باب محمد علی میرزا بطوری حرف زده که از آن مفهوم شده است او برای رجعت و اعاده محمد علی میرزا کار میکرده است سعد الدوله از من درخواست نمود این خبررا تصحیح نمایم

من اظهار داشتم که بامیل تمام این کار را خواهم کرد بهمین دلیل بسیار خوب که هیچیك از ما درضمن صحبت اسمی از محمد علی میرزا نبردیم وبعلاوه باو اظهار داشتم که گمان نمیکنم این خبر از منبع رسمی بمخبراو رسیده باشد

سعد الدوله از انتریك هائی که برضداو شده ومیشود شکایت زیاد نمود

(نمره ۴۴۷)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۹ نوامبر شما — وزیر امورخارجه امروز ازسفیر روس ومن ملاقات نمود وبما پیشنهاد کرد که خیلی مطلوب است بحکومت حاضره یاتقویت بشود ویاانکه تغییر یابد لیکن دراینمسئله تاکید داشت که سعدالدوله راهیچکس قبول نمیکند وزیر خارجه تصور میکرد شاید ممکن باشد اورا جزو کابینه کرد حضرت معظم مرا اطمینان داد که احساسات اوشخصاً برضد سعد الدوله نمیباشد و از

گفتن اینکه سعدالدوله را کسی قبول نمیکند اوفقط نظریات افکار عامه را اظهار داشته است حضرت معظم اظهار داشت که اگر لازم باشد تایکروز دیگر میتوان بجلب همراهی تمام اشخاص خوب مملکت موفق گردید واظهار داشت که کابینه مصمم شده است حتی‌المقدور درمقابل تعیین سعدالدوله‌مقاومت نماید تاانکه مجلس افتتاح بشود و انوقت هیئت وزرا استعفای خودرا تقدیم بدارند

چون بهمکار روسی من‌تعلیم نرسیده بود که رویهٔ خودرا تغییر دهد من فقط بوزیر امور خارجه اطلاع دادم که دولت اعلیحضرتی اوضاع حاضره را تحت ملاحظه آورده اند وقصد ندارند مردم را مجبور بقبول او بنمایند

(نمره ٤٤٨)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲ دسامبر ۲۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۷ نوامبر شما — من‌بوزیر امور خارجه اطلاع داده‌ام که دولت اعلیحضرتی بمن تعلیم داده‌اند که مبلغ ۱۰۰۰۰لیرای دیگر برای احتیاجات مالی‌فارس بدولت ایران مساعده بدهم ومن به خزانه داری کل قرار داده‌ام که حساب علیحده دربانك برای این پول نگاهداشته شود وفقط برای مصارفی داده شود که ایالت و قونسول انگلیس ووکیل مالیه خزانه داری ازبابت مصرف‌ان اتفاق آراء حاصل کرده باشند وپس از انکه خزانه داری کل ومن انرا تصویب کرده باشیم

وزیر امور خارجه از این حسن نیت دولت اعلیحضرتی نیز تشکر کرده وگفت یقین است که مخبر السلطنه بوسیله این کمك مالی بموقع میتواند درکار خود موفقیت حاصل نماید جناب معظم این ترتیبات را قبول نموده وگفت بروی معلوم است که مساعی بکاربرده خواهد شد که اسباب رنجش و کدورت دولت ایران فراهم نیاید

نمره ٤٤٩

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ٢ دسامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف ٣٠ نوامبر شما — امروز در ضمن صحبت باکنت بنگندورف من اظهار داشتم که اعتراضی برتعیین سعدالدوله بمقام ریاست وزرا ندارم لیکن حاضر نیستم برای تعیین او اعمال قوه نمایم وچنانچه بمن اطلاع رسیده است برای تعیین و ابقای او اعمال قوه لازم میاید

واظهار داشتم بنظر من بهترین طریقه آن است که بدو سفیر مقیم طهران تعلیم داده شود که تحقیق کنند چه قسم کابینه بیشتر طرف قبول ایرانیان میباشد ونظریات خودرا تلگراف کنند

نمره ٤٥٠

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ٣ دسامبر ١٩١٢ —

راه آهن ازمحمره الی خرم آباد — وزیر امورخارجه درضمن صحبت دیروز بمن اطمینان داد که امتیاز خط آهن فوق در حقیقت داده

شده است تمام وزرا قرار داده‌اند که دو امتیاز خط آهن بدهند وچیزی که فقط لازم است تصمیم قطعی ایشان است و آنهم درطرف چند روزی باتمام خواهد رسید

من درجواب گفتم که اگر اطمینـــان کتبی ازبابت اعطای امتیازات مـــذکور داده شود دولت اعلیحضرتی بسیـــار خوشوقت خواهند گردید و اگر امتیازات بطور قطع داده شود جزئیـــات آنرا میتوان ترتیب داد

نمره ٤٥١

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دوم دسامبر شما وتلگراف ۲۸ نوامبر من — امیدوارم بتوانید ترتیبی بدهید که ماهیانه مطمئناً اقلا مبلغ ٦۰۰۰ لیرا بایالات دادهشود بطوریکه دیگر محتاج بوصول پول بدفعات از دولت اعلیحضرتی نباشد نظر باینکه امنیت حاصل نمودن جنوب برای ماو دولت ایران اهمیت دارد ایمسئله ایست که میخواهم شما برای آن تاکید نمائید

نمره ٤٥۲

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

رجوع بتلگراف ۳ دسامبر سروالترتنلی که عین آن برای شما مخابره شده بنمائید :—

البته نایب السلطنه از تعیین سعدالدوله امتناع خواهد نمود بعلت اینکه چون او قبول عامه ندارد ممکن است اغتشاشی بظهور رسد درجواب اینمسئله ماچیزی نداریم بگوئیم چرا که اطلاعات واصله از طهران این امر را تصدیق میکنند اگر سعدالدوله تعیین گردد ظاهراً لازم خواهد بود که مقابل احساسات ایرانیها ازاو همراهی بشود یقین دارم وزیر امورخارجه روس میل ندارد چنین اوضاعی پیش آید من پیشنهاد میکنم که ازسفرای انگلیس وروس مقیم طهران استفسار شود که آیا عقاید ونظریات آنها درخصوص تاسیس حکومت مقتدرتری درطهران چه میباشد وچه نصیحتی دراینباب میتوانند بکنند چنان بنظر میاید که تشکیل کابینه که سعدالدوله هم جزو باشد ولی نه بمقام ریاست وزرا حل اشکال را خواهد نمود

(نمره ۴۵۳)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع غره دسامبر شما — دولتین اتفاق آرا حاصل نموده‌اند که آخر الامر قرضه پنج‌یاشش ملیون برای دولت ایران لازم خواهد بود که بتواند امور خودرا بطور صحیح اداره کرده قروض موجوده خودرا مسترد بدارد لیکن چون سرمایه‌داران انجا نمیتوانند قرضه بدهند تاآنکه اقدامات برای حصول انتظامات ووصول عایدات بعمل آید دولتین انگلیس وروس باید مقدمتاً وجهی بطور مساعده بدولت مشارالیها بدهند وتازمانیکه دولتین اساساً دراین امرمتفق

میباشند که اولین مقصود که باید بدان نائل شد همراهی با دولت ایران است که بتواند امور را طوری اداره بنماید که ترتیب مساعدی برای تأمین قرضه بزرگتری بدهد من نمیخواهم که زیاده بر آنچه لازم است مساعده داده شود و راضی میشوم که هریك ازدولتین مبلغ ۲۵۰۰۰۰ لیرا مساعده بدهند واین وجه هم پس از اعطای امتیازات هردوخط آهن باقساط ودر موقع لزوم داده شود

(نمره ٤٥٤)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٤ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف دیروز شما —

کمك مالی بایالت فارس — اگر پولی که برای فارس تخصیص میشود بوسیله آن مخبر السلطنه می‌تواند درعرض سه چهار ماه دیگر در اوضاع آنجا بهبودی دهد گمان میکنم. ممکن باشد با بانك ترتیبی داد که منظماً وجه باو داده شود

(نمره ٤٥٥)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ٤ دسامبر ۱۹۱۲ —

بواسطه هجوم ترکمنها ایاب و ذهاب در راه از طهران الی مشهد مقطوع شده است

مرتین یکی از مفتشین اداره تلگراف هند و اروپا دیروز نزدیك میامه دستگیر و باو بد سلوکی نمودند یکی از غلامهای

ایرانی که همراه او بود و درشکه‌چی او مقتول کردیدند او دیروز ساعت ٦ بعد از ظهر به میامه رسید نلسن از اجزاء بانك شاهنشاهی با اهل خانه او که بطرف مشهد میرفتند از شاهرود نمیتوانند جلوتر بروند

مامورین محلی میکویند نمیتوانند اقدام مساعدی بنمایند

من در اینباب بدولت ایران اظهار میکنم چون دولت نمیتوانند مساعدت بقاعده بکنند من برئیس بانك تعلیم میدهم که بنلس بکوید باینجا مراجعت نموده و از راه رشت و خط آهن ما وراء بحر خزر به مشهد برود

(نمره ٤٥٦)

(تلکراف سر جارج بوکانان بسراد وارد کری)

سنت پطز بورغ ٤ دسامبر ١٩١٢ —

راجع بتلکراف ٢ و ٣ دسامبر شما — وزیر امور خارجه اظهار داشت نمیخواهد سعد الدوله را جبراً بمقام ریاست وزرا تعیین نماید و جناب معظم بسفیر روس تعلیم خواهدداد که با سروالتر تنلی درخصوص بهترین طریقه که اتخاذ شود مشورت نماید بتصور او ممکن است بتوان ترتیبی داد که سعدالدوله بمقام وزارت داخله منصوب کردد او فقط شخص کافی لایقی است که بتواند نفوذ خود را محسوس بدارد و اغتشاشات حالیه را مبدل بنظم و امنیت نماید دولت روس قبل از حرکت سعد الدوله از سویس اورا متنبه نموده بودند که نباید تصور کنند مراجعت او بایران برای تامین رجعت دادن شاه مخلوع

است و جناب معظم اظهار داشت که از تعیین سعد الدوله بمقام ریاست وزرا بهیچوجه خطر رجعت شاه مخلوع متصور نمیباشد و در صورتیکه شخص مقتدری مثل او داخل کار باشد شاید برای دولت روس امکان متدرجا داشته باشد که قشون خود را عودت دهند لکن تا زمانیکه اوضاع حاضره دوام داشته باشد اشغال شمال ازطرف روس تا زمان غیر محدودی بطول خواهد انجامید واگر قشون روس در آن نقطه حضور نداشت تجارت امکان نمیداشت

(نمره ۴۵۷)

(تلگراف سراد وارد گری بسروالتر تنلی)

(وزارت خارجه ۵ دسامبر ۱۹۱۲)

ـــ راجع بتلگراف ٤ دسامبر سرجارج بوکانان بنظر میرسد که تعیین سعد الدوله برای عضویت در کابینه ولی نه بمقام ریاست وزرا بهترین طریق برای حل مشکل خواهد بود شما باید در باب وزارت داخله سعد الدوله را با همکار روسی خود مشورت نمائید و به بینید آیا وسیلهٔ دیگری برای تقویت حکومت موجود میشود

(نمره ۴۵۸)

(تلگراف سراد وارد گری بسر جارج بوکانان)

(وزارت خارجه ۵ دسامبر ۱۹۱۲)

ـ راجع بتلگراف ٤دسامبر شما ـ شما باید برای رویه که وزیرامور خارجه اتخاذ نموده از طرف من اظهار تشکر و قدر دانی بنمائید شاید او تعلیمات شبیه بتعلیماتی که من امروز برای سروالتر تنلـی

که میفرستیم برای سفیر روس خواهد فرستاد آیا وزیر امور خارجه مایل است که بنماینده دولت روس اجازه دهد که امیدواری بدهد که در صورتیکه بعضویت سعد الدوله در کابینه حکومت بهتری تاسیس شود عساکر روس متدرجاً عودت داده خواهند شد

(نمره ۴۵۹)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

(طهران ۵ دسامبر ۱۹۱۲)

ـ وزیر امور خارجه دیروز مرا اطلاع داد که کابینه قبول نموده است که امتیازات خطوط آهن را بدهند جناب معظم مرا اطلاع داد که اگر دولتین رضا بتجدید کابینه حالا بدهند او مرا میتواند اطمینان بدهد که تمام امتیازاتیکه تقاضا شده داده خواهد شد

(نمره ۴۶۰)

(تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری)

سنت پطرز بورغ ۶ دسامبر ۱۹۱۲

ـــ راجع بتلگراف ۵ دسامبر شما ـــ وزیر امور خارجه تعلیمات شبیه بتعلیماتیکه شما موجب تلگراف نمره ۷۰۹ پنجم دسامبر برای سروالتر تنلی فرستاده اند برای سفیر روس مقیم طهران خواهد فرستاد و او نیز سفیر روس را اجازه خواهد داد که بدولت ایران اطلاع دهد همینکه حکومت مقتدری بر قرار گردید و انتظامات شمال اعاده شد دولت روس شروع بعودت عساکر خود خواهند کرد

جناب معظم اظهار داشت که علت اینکه ارائه طریق برای تعیین سعدالدوله بمقام ریاست وزرا نموده این است که بعقیده او سعدالدوله بهترین شخصی است که لیاقت اینکار را داشته باشد لیکن چندان میل باینکار نخواهد داشت و اگر ایرانیان اورا نخواهند هر کسیرا که حقیقتاً مناسب اینمقام بدانند او قبول خواهد کرد

(نمره ۴۶۱)

(تلگراف سرادوارد گری بسر والتر تنلی)

وزارت خارجه ۶ دسامبر ۱۹۱۲

ـ راجع بتلگراف ۵ دسامبر شما — شما باید از طرف دولت اعلیحضرتی برای اظهاری که وزیر امور خارجه بشما کرد تشکر نمائید و اظهار امیدواری بنمائید که کابینه کافی لایقی تشکیل خواهد شد

(نمره ۴۶۲)

(تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۰ دسامبر ۱۹۱۲

— پس از مشورت با خزانه داری کل و موافقت وزیر امور خارجه من دیروز برئیس بانک شاهنشاهی تعلیم دادم که ۱۵۰۰۰ لیر ائی را که در تلگراف ۲۶ نوامبر خود رجوع بان کرده بودید بحساب قران تحت عنوان خزانه داری کل در دفتر خود منتقل نماید

خزانه داری کل در صورتی میتواند از بابت اینوجه حواله بدهد که من تصویب نموده باشم و همینکه از طرف ایالت بمشورت باقونسول

انگلیس مقیم شیراز و وکیل مالیه لزوم وجه برای مصارف ایالتی معین کرده‌اند از این پول میتواند در یافت نماید

قونسول انگلیس مقیم شیراز مرا اطلاع میدهد که ایالت این طریقه نظارت را قبول نموده است

(نمره ۴۶۳)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۱ دسامبر ۱۹۱۲

ـ وصول تلگراف ذیل از شیراز بسیار اسباب تعصب گردید است .. ـــ

دسته بزرگی از ایلیاتیها که تخمیناً عده انها از ۲۰۰ الی ۳۰ نفر بود بدسته ۶۲ نفر از سوار های هند مرکزیکه باتفاق ماژر کتل ول و کاپیتان اکفورد بقصد شکار بطرف دشت ارجن میرفتند صبح ۱۱ دسامبر بین خانه زینان و دشت ارجن قریب ۳۰ میلی شیراز حمله نمودند با کمال تاسف راپورت میدهم که کاپیتان اکفورد مقتول شد ویکی از سواره ها کمی مجروح گردیده نه راس قاطر متعلق برژیمان برده شد وتمام قافله مال التجاره که حرکت کرده بود بغارت رفت این هیئت با رضایت ایالت حرکت کرده بودند ودر حدود نقاطی بودند که ژاندارمری محافظت میکرد ماژر کتل ول ودسته او فعلا در خانه زینان هستند و بواسطه ترتیباتیکه گـلنل دو کلاس داده است فردا مراجعت خواهند کرد هنوز معلوم نشده است که سارقین از چه محل بوده اند لیکن بعد جزئیات واقعه را تلگرافا

خبر خواهم داد

من اخبار این حادثه فجیعه را بوزیر امور خارجه داده‌ام او ازمن استدعا نمود که اظهار تاسف فوق‌العاده نمایم جناب معظم ازاین میترسید که مبادا این خبر اثرات بدی در لندن داشته باشد مخصوصاً درموقعیکه قتل مامور کمرك بلجیکی در سرحد خاك ایران و عثمانی بوقوع رسیده است جناب معظم اظهار داشت که باز هم بدوستی ثابت و تحمل دولت اعلیحضرتی اعتماد کامل دارم

(نمره ٤٦٤)

یاد داشت مستر شوستر در باب وقایع تبریز در عرض ماه دسامبر ۱۹۱۱ و ژانویه ۱۹۱۲ حسب المراجعه به کتابچه که پر فسر بردن تالیف نموده و در ماه آکتوبر ۱۹۱۲ بطبع رسانیده است

در صفحه پنجم این کتابچه در باب اقداماتیکه شجاع الدوله از ماه اوت ببعد برای استیلای به تبریز نمود مسطوراست که عساکر روس که دور تبریز بودند ظاهراً اظهار بیطرفی مینمودند این مطلب تفصیل صحیح اقدامات روسها را نمیرساند حقایق و اقعات بقراری است که ذیلا نگاشته میشود

همینکه شجاع الدوله در ماه اوت بنزدیك تبریز رسید روسها اعلان نمودند که تا زمانیکه عساکر انها بحال بیطرفی باقی است چون خودرا مسئول امنیت عمومی شهر میدانند نمیگذارند در شهر تبریز جنگی روی دهد — ما بمقاصدی که روسها از بابت شجاع الدوله در نظر داشته کار نداریم — میتوانیم بگوئیم که همین اعلان ا

طرف روسها بعقیده من یکی از علل و اسباب عمده بود که شجاع الدوله را در مدت قریب چهار ماهی که تبریز را محاصره کرده بود از ورود بشهر بقوه قهریه مانع آمد نه من تنها بلکه سایرین هم علت ابقای شهر را بدست اهالی حمل به بیطرفی روسها مینمایند با وجود چهار پنج ماهی که مشروطیین فرصت داشته که در مقابل شاه مخلوع مقاصد مشروطیت را پیشرفت بدهند در این مدت ازطهران قشونی فرستاده نشد که کشایشی دراوضاع تبریز بدهند و از طرف حکومت مرکزی اقدامی برای عقب نشاندن شجاع الدوله به عمل نیامد در اینصورت عدم اقدامات دولت ایران را نمیتوان به علت موانعی از طرف روسها دانست

در صفحه پنجم کتابچه مذکور اظهار دیکری شده است که روسها مصمم بخلع اسلحه نمودن فدائیان شده اند و اینها این کار را پس ازانکه بواسطه سوء اداره امور فدائیان در مقام مدافعـه بر آمده بودند بانجام رسانیده بودند انچه در این باب میتوان کفت این است که اکرهم روسها درنظر داشته چنین اقدامی بنمایند قبل از اینکه جنك واقع شود انها فدائیان را خلع اسلحه ننمودند اکر چه فدائیان خود میدانستند که دیر یا زود چنین اقدامی باید بشود بعلاوه اکر چه بواسطه حوادثیکه متعاقـب حوادث سابقـه بوقوع پیوست ممکن نشد تحقیقات رسمی بعمل آید از اطلاعات غیر مستقیمی کـه بمن رسید دیکر جای شبهه و تردید برای من نماند کـه اول کلوله که فردای روز نزاع بین پلیس و مستحفظین سیار کـه روز

بیستم دسامبر باشد انداخته شد از طرف فدائیان بود و روسها در تمام نقاط محالت دفاع بودند

نزاع بین پلیس و مستحفظین سیار که در فوق ذکر شد بطور تحقیق منشاء جنك بعد بود این حادثه که مسئولیت انرا نمی توان بکه نسبت داد بیمقدمه نبود وغفلتاً بوقوع پیوست بطوریکه دیکر هیچ قسم تحقیق یا مداخله امکان نداشت میتوان تصور کرد که فدائیان مصمم شده بودند کاررا بجای نازکی برسانند واین مسئله‌را هم باید تحت توجه و ملاحظه قرار داد که از ابتدای امر این مقدمه بین فدائیان و بعضی از پلیسها از یکطرف و عساکر روس از طرف دیکر واقع شد و عموم اهالی تبریز بدون اینکه بخواهند به فدائیان همراهی نمایند یا اینکه کشمکش فدائیان را برای استخلاص خود از تعدیات خارجه تصور نمایند نه فقط از ابتدا تا انتها دراین کشمکش خودرا شریك و دخیل نمیمودند بلکه همینکه از طغیان فدائیان جلو گیری شد اعمال و کردار این فدائیان متفرق شده را تقبیح نموده و برای تفتیش اسلحه مساعدت نمودند به عقیده من علل و اسباب جنك عمیق تر از این میباشد و بعقیده من بواسطه نفوذ بیجهتی است که فدائیان و نظمیه بواسطه ضعف حکومت مرکزی متدرجا حاصل نموده بودند و همین نفوذ بجهته انها بود که نه فقط منشاء و مبداء آنتریك و انقلاب شهر کردیده بلکه‌اسباب مصادمه دائمی باروسها شده بود این مسئله را باید متذکر شد

که از ماه فوریه ۱۹۱۰ محسوس گردید که حضور دائمی ستارخان
و باقرخان سرکرده فدائیان باحسن اداره و حکومت شهر موافقت
نخواهد داشت و اگرچه این دو نفر آخر الامر با اشکال زیاد از
تبریز خارج شدند عدهٔ زیادی از طرفداران انها باقی ماندند در آن
موقع برای دولت ایران پلتیك خوبی بود که از مفارقت انها استفاده
نموده و از این فدائیان خلع اسلحه نمایند و در عوض قشون
نظامی مستقلی تشکیل دهند که بتوان بر اطاعت و فرنفرمانبرداری
انها اعتماد نمود و قشونی باشد که بدون ملاحظات خارجی بطرفا
جلوگیری از هرگونه اغتشاش بپردازند مامورین دولتی ایران
چنین قشونی تشکیل نداده و اقدامی برای خلع اسلحه فدائیان
بعمل نیامد و کاری که کردند این بود که عدهٔ از فدائیان را
جزو نظامیه نمودند لکن خود نظمیه که هرروزه نسبت پول گرفتن
بزور سوء اعمال رژیم سابق باجزاء آن مخصوصاً بمظنونین بتمایلات خارجی ان
میدادند از ابتداء طرف عدم اعتماد اهالی واقع شده بود و عوض انکه
در ناامنی و احتمال اغتشاشات که اهالی از وقوع آن در خوف
و هراس بودند تخفیفی دهد باعث تزئید ان گردند چیزی که
سبب عودت ندادن عساکر روس گردید این بود که دولت ایران
نمیتوانست در تبریز امنیت بدهند چنانچه مسیو نیکلاس همکار
فرانسوی من هم چندین دفعه بمن اظهار داشت که اگر عساکر
در شهر حضور نمیداشت اغتشاشات بسیار سخت بوقوع میرسید
وهیچیك از اروپائیان هم که در شهر اقامت داشته بمن اظهار نکردند

که وقت ان رسیده است که عساکر را بتوان عودت داد

اینکــه من تا اندازه در این باب شرح داده ام بجهته اناست کــه بلا شك وضعیت انها بی ترتیب و غیر منظم بود و عودت انها حسب الامکان مطلوب بود حضور انها در تبریز نظر بمناسبات بین مامورین محلی واهالی البته اسباب تشویش خیال مامورین محلی بود و نظر بسوء ظنی که ایرانیها از زمان مراجعت شاه مخلوع در تابستان سال ۱۹۱۱ حاصل کرده بودند بودن این قشون در تبریز بیشتر اسباب سوء ظن انها از بابت مقاصد و خیالات روس بود لیکن ـــ دلایل و جهاتی که ایرانیان برای سوء ظن بردن اقامه مینمودند بکنار ـــ هیچ اقدامی از طرف روسها نشد که اسباب سوء ظن آنها بشود تا آن اندازه که برمن معلوم شده روسها اقدامی نمودند که نگذارند ایرانیها ازلزوم نگاهداشتن فدائیان صرف نظر نموده ودرعوض قشونی بطریقیکه در فوق ذکر شد تشکیل دهند یا انکه قشون ملی دیگری تشکیل نمایند بدبختانه اثرات این اوضاع امور ناچار باعث تولیـد خصومت و عداوت بین نظمیه وفدائیان از یکطرف وروسها ازطرف دیگر شد (در میان فدائین عده از رولیسیونرها از جان گـذشته قفقازی ضد روس بودند) و اگر علت دیگری برای خصومت ورزی نداشتند همین مسئله که حضور عساکر روس مانع از سوء اعمال انهامیشد کفایت میکرد که انهارا وا دار بمخالفت نماید هر کــه از رفتار و کردار اجزاء نظمیه ایران باخبر و بصیر باشد انکار نخواهدکرد که یکقسم جلو گیری از انهابسیار لازم بود لکن

اگر چه ممکن است روسها در تمام اقدامات خود از روی صحت عمل نموده یا آنکه طریقه رفتار آنها مصالحت آمیز نبوده است بایستی متذکر شد که جلوگیری آنها از فدائیان و اقداماتیکه برای امنیت عمومی شهر نمودند واز روی کمال لزوم احتیاطاً در نقاطیکه بیم وقوع اغتشاش میرفت مستحفظ سیار قرار دادند تمام نظر باقتضای موقع بودو بالاتر ازهمه ضعف اداره کردن امور ازطرف ایرانیها دولت روس را مجبور باین اقدامات نمود

درمدت فرمانروائی مخبر السلطنه بواسطه نفوذ شخصی او کار بجای نازکی نرسید و ممکن است که اگر مخبر السلطنه در تبریز بود چنین اتفاقی بوقوع نمیرسید زیرا که گذشته از فدائیان و نظمیه از طرف عموم اهالی علائم خصومت و مخالفتی دیده نمیشد و سربازان روسی با آنها بد سلوکی نمی نمودند همینکه در بهار سال ۱۹۱۲ مخبر السلطنه از تبریز رفت وشجاع الدوله درماه اوت نزدیک آن شهر رسید جزئی احترامی که برای مامورین دولتی باقی مانده بود بکلی محو وزایل گردید و امامقلی میرزا و ضیاء الدوله که بجای مخبر السلطنه باقی مانده بودند آلت دست نظمیه وفدائیان وسرکردگان آنها که بعضی از آنها از اشخاص ناشناخت بودند شده بودند

این شهر که عده ساکنین آن قریب ۲۵۰۰۰۰ نفر بود بحال خود واگذار شد وچنان در اساس حکومت آن اختلال و اغتشاش راه یافت (مخصوصاً درماه نوامبر و اوایل دسامبر) که ممکن نبود درهر آنی منتظر وقوع اغتشاشات بسیار سخت نباشیم

اضطراب و تشویش خیال آنوقت عمومرا فرا گرفته بود و فقط عنصر مقتدر در آن نقطه عساکر روس بودند وحتی اشخاصی که من نمی‌توانستم بانها سوء ظن همدردی باروسهارا ببرم تصدیق داشتند که حضور عساکر روس یکی از خوش بختی‌های شهر بود.

الحال لازم است مختصری درباب خسارتی که بواسطه طول مدت محاصره شهر ازطرف شجاع الدوله وموقوف شدن تجارت به تجار وارد آمد و صدماتی که از گران شدن قیمت ماکولات باهالی شهر وارد آمد نگاشته شود اثرات این اوضاع این شد که اهالی بکلی خسته شده و حاضر گردیدند هر قسم حکومتی اکه بتواند ازاین هرج ومرج جلو گیری نماید قبول نمایند وهرطریقی که برای حل این اشکال پیشنهاد شود بپذیرند

اگرچه این فدائیان درمقابل شجاع الدوله از شهر دفاع میکردند بعد از واقعات اهالی شهر نسبت بانها بسیار اظهار تغیر وتنفر نمودند و بااجساد ثقة الاسلام و سایرین کهباو بقتل رسیدند رفتار بسیار وقاحت آمیز نمودند و این مسئله میل یاعدم میل اهالی را نسبت بوقوع حادثه فوق الذکر بخوبی نشان میدهد

باین ترتیبی که درفوق ذکر شد فدائیان که اگر بواسطه حضور قشون روس نبود در شهر فاعل مختار میشدند صبح روز ۲۱ دسامبر اموررا درقبضهٔ اختیار خود گرفتند و عقایدی که

آنهارا وادار باین اقدامات نمود بکنار — وحشی گری وبی‌رحمی که
آنها درجنك بخرج دادند بهیچوجه آنهارا معذور نتواند داشت‌ازبابت
وحشیگری وبی‌رحمی انها زیادة ازاندازه درکتابچه که بطبع رسیده
سهل انکاری شده واگرچه اینمسئله راست است وبرای ان باید
فدائیان راتمجید نمود که بهیچوجه‌سوء قصدی نسبت بحال ومال
اروپائیان ننمودند لیکن باوجود این فراموش شدنی نیست که‌ازابتدای
امر بهیچوجه بروسهائیکه بدون الت دفعیه بودندترحم ننموده و بانها
منزل نمیدادند وسربازهائیراکه میگرفتند کشته واعضای بدن آنهاراقطعه
قطعه نمودند وروسهاسوءظن زیاد برده بودند که دربعضی موارد
قبل‌از کشتن آنهارا درمعرض شکنجه وعقوبات دیگر قرار میدادند
حقیقت مسئله قطع اعضاکه خبران قبلا ازطرف ایرانیان بمن داده شد
ازعکس‌های اجسادی‌که پس‌از جنك برداشته شده بود برمن ثابت
گردید واگرچه ازبابت تسبق که درابتدا بروسهاداده شدکه ٥٠٠ نفر
پیرمرد وزن وبچه راقتل عام نموده‌اند چندان چیزی نوشته نشد،
لیکن من میخواهم بگویم که درهمانوقت مستریداك همکار اتازونی من
هم اینمسئله راتکذیب نمود درباب نسبتهای دیگری که بروسهاداده‌اند
که بدون فرق وامتیاز درموقع جنك زنها وبچهارا کشته‌اند نه درموقع
جنك ونه‌بعد ازآن چیزی که اینمسئله راثابت کند برمن معلوم نشد،
من این نسبت رابکلی بی‌اساس میدانم اگرچه ممکن است درموقع
بمباردمان خانهائیکه از آنجاها فدائیان بروسها شلیك میکردند عده
زن وبچه تلف شده باشند درمدت جنك فقط دونفر از اشخاص

خارج از جنـك بودند ازطرف روسها مقتول گردیدند لیکن همین دوفقره اتفاق افتاد که من از وقوع آن مطمئنم وازتحقیقا تیکه بعـد بعمل آوردم یقین نمودم که حکایاتیکه ازقتل عام بدون‌فرق وامتیـاز روسها نقل میکنند خالی‌ازحقیقت میباشد اینمسئله‌را نباید فراموش کرد (چونکه ازروی آن‌میتوان صدق وکذب این نسبتها را فهمید) که عده از زنها وبچهای ایرانی دراردوی روسها پناهنده شدندوروسها با آنهـا بطور مهربانی رفتـار نمودند بهترین دلیـل برای ثبـوت مبـارزت طلبی رولوسیئرها این بود که یکی ازصاحب منصبان‌روس را هنکامیکه درنهایت صلح و آرامی مشغول حرکت دادن این زنان وبچها بود بضرب کاوله مقتول نمودند دراینجا باید اینمسئله‌را ذکر نمایم که‌درمیان فدائیان تااندازه که من اطـلاع دارم‌رولیوسیئرارمنی نبود وآنها کمی قبل ازوقوع جنك ازشهر خارج شده بودند

درباب عکسهای اشخاصیراکه بامر محکمه نظـامی روس بقتـل رسانیده اند وخانهائی که بامر محکمه مذکور خراب شده است که درآن کتابچه الصاق شده است من نمیتوانم بکویم که این عکسهارا برداشته لیکن راست است که بعضی ازخانهای معتبرین را که‌روسها محرك طغیان میدانستند بوسیلهٔ نارنجك منهدم نمودند وقریب چهل نفر که در عرض ماه ژانویه امسال بقتل رسیدند قتل آنها بوسیله دار بعمل آمد واجساد آنها را مثل جسد ثقةالاسلام و کسانیکه بااو دستکیر شده بودند درمعرض نظاره عموم قرار دادند وراپورت‌وقایعی

که ملازم قتل این اشخاص بود درهمانوقت راپورت داده شد اینمسئله را نیز باید بگویم که چون من در محاکمات محکمه نظامی دخالتی ننمودم برای من ممکن نیست بگویم که آیا فتوای قتل آنها بامر محکمه نظامی از روی عدالت بوده است یانه وبهمین طور مخصوصاً درباب فتوای قتل اشخاصیکه محرك جنك بودند هم نمیتوانم تنقیدی بنمایم بعضی را عقیده براین بود که از روی بیعدالتی فتوای قتل بعضی ها داده شد و قتل هائی که بعد بعمل آمد تولید احساس در میان اروپائیان مقیم تبریز بر ضد روسها نمود و تصور میکردند که روسها در قتل آنها زیاد روی و در بعضی موارد سختی بی جهة نموده بودندو از وضع کشتن و در نظاره کذاردن اجساد مثل جسد ثقة الاسلام اظهار تغیر و تنفر مینمودند و همین اظهار تغیر اقداماتیرا که رولیو سینرها نموده و اسباب خشم و تغیر زیاد و من غیر حق روسها را فراهم آورده بودند از نظر اروپائیان محو و زایل کردانید لازم نیست بکویم که من باتفاق همکار روسی خود حتی المقدور سعی داشتیم در مورد اهالی بی انصافی و بی رحمی نشود و در مورد پطرس ارمنی بمن کوشش نموده و کار اورا بتاخیر انداختیم تا آنکه رفقای او بتوانند سه روزه بسنت پطرز بورغ مراجعه نمایند و فقط میتوانم در مسئله او اظهار همکار روسی خود را تکرار نمایم که کفت شهادت هائی که بر علیه او داده شده است آنقدر زیاد و موجب ثبوت تقصیرات او است که نمیتوان از رای محکمه نظامی صرف نظر نمود

در باب ورود شجاع الدوله به تبریز و بدست کرفتن زمام امور

ایالتی در ماه ژانو یه امسال چنانچه حقایق مسطور ذیل کمان میکنم
نشان میدهد شجاع الدوله اینکار هارا بموافقت من نمود لکن من
اقدامات اورا تصویب ننمودم من در اواخر ماه نوامبر
اوایل دسامبر ۱۹۱۱ قریب سه یاچهار هفته قبل از وقوع حوادث
راپورت دادم که اکثر تجار حاضر شده‌اند تعیین شجاع الدوله را
قبول نمایند و بعلاوه اظهار داشتم که در صورتیکه حکومت مرکزی
بتعیین او رضا دهند حل اشکال ظاهراً خواهد شد در همانوقت اوضاع
شهر بسیار یاس آمیز بود و تجارت با خارج شهر بکلی مقطوع و
آذوقه فقط باجازه شجاع الدوله وارد شهر میشد در حقیقت خود
اهالی کار را بدست گرفته و برای ورود شجاع الدوله او داخل
مذاکرات شده بودند ولی در باب عده همراهان او که بشهر ورود
نمایند هنوز گفتگو قطع نشده بود وضع کردار و رفتار شجاع الدوله
چنانچه درتبریز شهرت داشت و اشخاصیکه اورا خوب میشناختند
اظهار مینمودند که اگر چه در مورد اعدای خود بی انصاف بود
لیکن بهیچ وجه راضی بغارت و اغتشاش نبود واین‌راهم بایدمتذکر
شد که در موقعیکه عساکر دولتی تبریز را محاصره نموده بودند
شجاع الدوله با انکه طرفدار عساکر دولتی بود اجازه بعساکر خود
نمیداد زیاد روی و اجحاف بنمایند دراین موقع وجود شخص
مقتدری لازم بود و اهالی تبریز این مسئله را احساس مینمودند
اشخاصیکه از اهمیت موقع باخبر بودندمکرراً بمن اشعار مینمودند که
شجاع الدوله فقط کسی است که بتواند نه فقط شهر را منظم بنمایند

بلکه در حدود تبریز راههای تجارتی‌را امنیت بدهد فقط راه جلفا که در تحت کنترل روسها بود باز مانده بود — در اواخر ماه دسامبر همینکه از اغتشاش جلو گیری شد آثار و علائم اقتدار دولت ایران در تبریز محو گردیدو ضیاء الدوله نماینده اخری اسمی دولت قبل از وقوع جنگ در قونسولخانه ما تحصن اختیار نموده بود و میگفت که هیچ کس از او اطاعت نخواهد کرد و قشونی موجود ندارد که بدان اتکاء نماید با این ترتیبات اگر میخواستیم که اهالی مشغول امور عادیه خود شوند و بکسب وکار مشغول گردند حتما لازم بود که شخص مقتدری تعیین شود که هم بتواند حکومت شهر را اداره کند وهم طوری رفتار نماید که اوامر اورا محترم داشته و اطاعت نمایند علت اینکه من با پیشنهاد همکار روسی خود موافقت نمودم که این کار بشجاع الدوله سپرده شود این بود که شخص دیگری یافت نمیشد و دیگر آنکه چاره دیگری هم نبود غیر از آنکه خود روسها اینکار را بعهده گیرند وحتی اگر موقتاً این کار بآنها سپرده میشد بنظر من مورد اعتراض بسیار واقع میگردید در باب ظلم و تعدیات شجاع الدوله اوضاع فوق العاده شهر آنوقت طوری بود که من نمیتوانستم تحقیقات کامل بعمل آورم ولی همینکه راپورت کارهای او بمن داده شد نزد همکار روسی خود رفته و با کمال شدت باو اصرار نمودم که باید از این وحشیگریها جداً جلو گیری شود اظهارات همکار روسی من بشجاع الدوله تا اندازه‌که در خاطر دارم مؤثر واقع گردید و تازمانیکه من در تبریز توقف

داشتم یعنی تا ۸ فوریه امسال دیگر اعمال او تکرار نشد

قسطنطنیه ۱۱ دسامبر ۱۹۱۲ (امضا) شیپلی

نزاع بین قراولان سیار روسی و نظمیه تبریز در شب

۲۰ دسامبر ۱۹۱۲

تا اندازه که توانسته ام تحقیق بنمایم چه از روسها وچه از ایرانیها
بر من معلوم میشود که در شب ۲۰ دسامبر یکی از قراولهای روسی بین
ساعت ٦ و ۷ بعد از ظهر فرستاده شد که تلفون بین اردوی
روسها و سایر مقامات آنهارا تعمیر نماید برای انجام این کار
لازم بود که در یك نقطه بالای بام یکی از استاسیونهای نظمیه
بروند همیکه پلیس که انجا کشیك میکشید از اجازه بالا رفتن باو
امتناع ورزید فوراً قراول مذکور خبر بژنرال قونسولگری روس
رسانید جنرال قونسول روس بکار گذار رجوع کرده وازاو اجازه
خواست و کار گذار هم شخصی را به استاسیون نظمیه فرستاد و
امر نمود که بلا مانع بگذارند قراول روسی بالای بام برود بد
بختانه درفاصله بین فرستادن فرستاده کار گذار و ورود او به آنجا
بین قراول روسی و پلیس مذکور نزاعی واقع شد ودر آن نزاع
دو نفر پلیس مقتول گردید همان شخصی‌را که کار گذارفرستاده
بود که پلیس‌را مانع از جلوگیری قراول روسی شود بمترجم من
گفته بود که کار گذار اورا برای این کار فرستاد قراول‌روسی
اظهار داشته بود که ازعقب یکی از قراولان روسی حمله شدوچون
تاریك بوده شخص حمله کننده معلوم نشده است و روسها مجبور

بدفاع از خود شده بودند لیکن بغیراز این دومسئله بواسطه جنکی که روز بعد بوقوع پیوست واوضاع مهم تبریز باعث وقوع این جنك کردید مانع ازتحقیقات رسمی کردید دیکر شهودی بدست نیست که بتوان مبدء ومنشاء جنك‌را بطور تحقیق دانست

قسطنطنیه ۱۱ دسامبر ۱۹۱۲ — (امضاء) شیپلی

تلکراف سراسپر نیك رایس بسراد وارد کری

استخهلم ۱۱ دسامبر ۱۹۱۱ —

بموجب مطبوعات انجا ریاست نظمیه طهران رادولت ایران یکی ازاتباع سوئد موسوم بوزدال داده‌اند وازقرار مذکور بهمین زودیها بطرف طهران رهسپار خواهد شد

نمره ۴۶۶

تلکراف سرادوارد کری بسر جارج بوکانان

وزارت خارجه ۹۱ دسامبر ۱۹۱۲ —

از رویه و وضع سلوك مسیو سازانف بقراریکه در تلکراف ششم دسامبر خود راپورت داده اند از طرف من اظهار تشکر و قدر دانی بنمائید

نمره ۴۶۷

تلکراف سر والترتنلی بسرادوارد کری

طهران ۱۲ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع به تلکراف دیروز من — و زیر امور خارجه امروز صبح شخصا برای ملاقات من آمده از طرف شخص خودو تمام‌اعضای

کابینه اظهار تاسف فوق العاده نمود و صمیمانه اظهار میل نمود که راپورت این مسئله بطوری داده خواهد شد که حتی المقدور افکار عامه انگلستان کمتر بهیجان بیاید

جناب معظم اظهار داشت که دولت ایران بی اندازه بصبر و تحمل امتحان شده دولت اعلیحضرتی اعتماد دارند و از صبر وتحمل که سابقا بخرج داده اند بسیار متشکر میباشند

من اظهار داشتم که این واقعه نا مساعد واقعه ایست که برای من ممکن نیست پیش گوئی کنم که دولت اعلیحضرتی چه قسم اقدام خواهند نمود لیکن یقین دارم که دولت ایران میتوانند اطمینان داشته باشند که دولت اعلیحضرتی ساعی باستقرار رویه دوستانه تاریخی خود میباشند حتی در صورتیکه او ضاع مستلزم اقدام جدی باشد من نیز مکتوبی بدولت ایران نوشته و صمیمانه اظهار امیدواری نمودم اقدامات فوری برای دستگیری و تنبیه مقصرین بعمل خواهد آمد

از طرف قونسول انگلیس دیگر راپورتی نرسیده و لی کانل رمانده ژاندار مری بمن اطلاع میدهد که ماژور فرمانده دسته ژاندارم شیراز راپورت قضیه را داده و بعلاوه میگوید که دو نفر ژاندارم مقتول و یکی از تفنگ چیان محل مجروح گردیده است

نمره ۴۶۸

تلگراف سرادوارد گری بسروالتر تنلی

وزارت خارجه ۱۲ دسامبر ۱۹۱۲ ـــ

راجع به تلگراف ۱۱ دسامبر خود —

شما باید وزیر امور خارجه‌را اطلاع بدهید که اخبار قضیه الم انگیز ۱۱ دسامبر بسیار اسباب تالم و تاثر دولت اعلیحضرتی گردید قتل یکی از صاحب‌منصبان انگلیسی بتفصیلی که ذکر شده یکی از آن چیزهائی است که دولت اعلیحضرتی نمیتوانند از آن چشم پوشی بنمایند دولت اعلیحضرتی باید از دولت ایران استدعا نمایندکه بدون تاخیر بگویند چه‌قسم میتوانند جبران نمایند و یکی از شرایط جبران باید تنبیه سخت ایلیاتیها باشد اگر خوددولت ایران نمیتوانند جبران لازمه‌را بنمایند دولت اعلیحضرتی بایداقداماتیرا که برای انجام آن مقصود لازم است تحت ملاحظه قرار دهند

(نمره ۴۶۹)

تلگراف سروالترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل ازقونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز رسیده است من‌از اوخواهش نموده‌ام که راپورت مفصل تر بدهد :—

دسته امروز بعداز ظهر تحت امر ماژرکنل ول سالماً وارد شدند حادثه دیگری رخ نداد

جزئیات حمله بقرار ذیل است :—

سارقین ازطرفین‌راه بنای شلیک سخت گذارده ومحلی که از آنجاتیر میانداختند جنگل پردرختی بود صاحب‌منصبان وعساکر شلیک آنهارا جواب داده ودونقطه راازدست آنها گرفتند لیکن چون

سارقین از اطراف میامدند وعبور ومرور هم مشکل بود سارقین بعضی از قاطرهارا بردند تشییع جنازه کاپیتان اکفوردفردا بعمل خواهند آمد

سایر تلفات سه‌نفر ژاندارم بود که مقتول شدند ایالت امروز بملاقات کلنل دوکلاس ومن آمد واز وقوع این حادثه اظهار تاسف زیاد نموده اطمینان داد که اقدامات جدی برای دستگیری وتنبیه مقصرین ازطرف او بعمل خواهد آمد

(نمره ٤٧٠)

تلگراف سرادوارد گری بسرو الترتنلی

وزارت خارجه ١٤ دسامبر ١٩١٢ —

راجع بتلگراف١٠دسامبر شما — مساعده بایالت فارس — ترتیبی را که داده شده تصویب میکنم

(نمره ٤٧١)

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ١٥ دسامبر١٩١٢ — تلگراف ذیل در ١٤ دسامبر از شیراز رسیده است :—

کلنل دوکلاس راپورت مفصل قضیه که ماژرکتل‌ول نوشته بمن داده است ومن خلاصه انرا ذیلا عرض میکنم :—

دسته‌ما مرکب بوداز کتل ول واکفورد ویکی ازصاحب منصبان هندی و ٢٦ نفر سوار و ١٧ نفر اجزاء و١٧ قاطر بنه اینها در ساعت ٧ قبل ازظهر روز ١١ دسامبر نیم‌ساعت پس‌از حرکت

قریب ۱۵۰ نفر سربازان ایرانی حرکت کردند دوازده نفررا برای حفاظت بنه تعیین نمودند و بقیه باصاحب منصبان آنهادرجلوحرکت کردند همینکه به پل رود خانه قره آقاج رسیدند صاحبمنصب ایرانی ژاندارمری بادو نفراز ژاندارمهای سواره که تا رودخانه همراه کلنل رفته بودند بجلو تاخت کردند که پست ژاندارمری را که دربرج تنوی که بالای گردنه سینه سفید ساخته شده بود سرکشی نمایند کلنل نیز صاحبمنصب هندی را بادو سوار بجلوفرستاد که در دشت ارجن منزل تهیه نمایند ودر کوههای جنگلی طرف دست چپ قراول مخفی قرارداد ند پس از جزئی توقف دسته حرکت کردند راه ازاین نقطه تاقریب یک میل وربع ازوسط جنگل است دونفر صاحبمنصب باتفاق شش یاهفت نفر ازسوارهای تازه ازجنگل خارج شده بودند وهمینکه قاطرهای اولی ازجنگل بیرون آمدند عدهٔ ازکوههای طرف دست چپ بنای شلیک بسیار سخت گذارد دسته که پیش رفته بودند بجلو تاخت کرده و همینکه بنقطه که گلوله رس نبود رسیدند از اسبهای خود پیاده شده و شروع ببالا رفتن کوه نمودند کشف خصم در جنگل پر درخت مشکل بود لیکن از طرفین شروع به تیر اندازی شد و دراین نقطه گلوله بقلب کاپیتان اکفورد رسیده و مقتول گردید چند دقیقه بعداز آن کلنل از بالای کوه ۱۵۰ الی ۲۰۰ نفر را دید که از پائین دره بطرف ساحل رود خانه بالا آمدند عساکر او بر این عده شلیک کردند لیکن این ۱۵۰ الی ۲۰۰ نفر فوری در جنگلها مخفی شدند در این اثناء سوار های

مستحفظ بنه از ساحل شمالی رود خانه عبور نموده و در درهای
کم ارتفاع جایگیر شدند این سواران راپورت میدهند که دسته
کوچکتر سارقین از طرف شمال بسایر دزد ها ملحق و درحمله
شریك شدند کتل‌ول در این‌موقع مردان خودرا جمع‌نموده ازکوه‌ها
پائین آمده و ازبستر رودخانه عبور کرده جسد اکفورد را باخود
برد وبعد بدسته دیگر ملحق شده ودر این‌نقطه صاحب‌منصب هندی
ودو نفر ازسوارها که جلو رفته بودند بدسته عساکر ملحق شدند
در این اثنا ظاهراً سارقین با یغمای خود بطرف کوههای شمالی
رفتند بعد تمام دسته ازطرف ساحل‌شمال رودخانه حرکت‌کرده
وبخانه زنیان مراجعت کردند وقتیکه در حال حرکت بودند قریب
۱۵ یا ۲۰ نفر سوار در کوههای شمال دیده شد وبین آنها تبادل
کلوله شد کتل‌ول اظهار میدارد که او قافلهٔ در کاروانسرای
خانه زنیان یا در راه ندیده بود دسته کوچکی از ایرانیان
باسه یا چهار راس قاطر که پس از حرکت سوار هاازکاروانسراحرکت
کردند غارت شدند وقاطرهای آنها برده شد و بعد پیاده بکاروانسرا
مراجعت نمودند وکتل ول آنهارا آنجا دید لیکن در راه
آنها را ندیده بود

کتل ول نیز اظهار میدارد که سارقین بغیراز شلیك چند کلوله
قصد حمله بدسته کوچك اورا ننمودند از قرار معلوم سارقین برای
غارت آمده بودند و همینکه قاطرهارا بردند فرار کرده رفتند
اما از بابت "راندرمها از قراریکه معلوم میشود که صاحب منصب

ایرانی آنها همینکه به برج رسید ژاندرمها را در امتداد سر کوه عقب آورد ودر آنجا آنها مجروح شدند کپتن ول وقتیکه بطرف خانه زینان مراجعت میکرد آنها را از دور دیده بود که از روی کوه ها بطرف شمال میرفتند سواد راپورت مفصل واقعه را که کپتن ول نوشته دوگلاس بسته برای شما خواهد فرستاد

(نمره ٤٧٢)

(تلگراف سر والتر تنلی بسراد وارد گری)

طهران ١٥ دسامبر ١٩١٢ —

تلگراف ذیل در ١٤ دسامبر از شیراز رسیده است ! —

در تلگراف قبل من که امروز مخابره شد تمام جزئیاتی را که کلنل دوگلاس و ماژور کپتن ول نه فقط قصد نداشته است که همراه قافله برود بلکه حتی آگاه هم نبوده است که قافله در انحدود بوده است

از بابت تحقیقات دیگر شما بقرار ذیل عرض میکنم —

١ — محققاً معلوم نشده که آیا ایلیاتیها مسئول هستند یا نه دیروز منشی ایالت مرا اطلاع داد که سارقین از طایفه بوئر احمدی بودند لیکن از اطلاعات دیگر معلوم میشود که از طایفه دشمن زیادی بوده اند و بعضی میگویند از طایفه ممسنی میباشند که در تحت امر محمد علیخان کشکولی هستند و بعضی از همراهان محمد علیخان همینکه اطلاعات قطعی دیگر رسید برای شما تلگراف خواهم کرد

٢ — تلفات ژاندارمها — ماژر سیفورث حالا مرا اطلاع میدهد که چهار نفر از ژاندارمها و یك نفر تفنگچی مجروح

شـده اند

۳ ـــ در باب قافله اخبار مختلف است ولی بقرار اطلاعات اخیره عده کلیه قاطرها قریب ۱۴۰ راس بوده است کـه فقط ۳۰ راس از انها ببار غارت شد لیـکن ماژر کتل ول بهیچوجه انهارا ندید و درست نمیداند در چه نقطه بانها حمله شده است

٤ ـــ از قراریکه ماژر کتل ول نقل میکـنند سارقین قصد حمله بسوارها و صاحبمنصبان نداشته اند بلکه فقط بقصد غارت حمله نمودند واین حمله بادهفقره حملاتی کهدر عرض دوازده ماه اخیراً به صاحبمنصبان انگلیس و سواران انها نمودند تفاوت دارد

نمره ٤٧٣

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۵ دسامبر ۱۹۱۲ ـــ

تلگراف ذیل از صاحب منصب قونسولگری شیراز در ۱۵ دسامبر رسیده است :ـــ

کلنل دوکلاس از من خواهش میکـنند کـه تلگراف ذیل را برای شما مخابره بنمایم : ـــ

در عرض سال گـذشته من صاحبمنصبان و افراد قشونی را اجازه نمیدادم کـه دور از حدود شیراز بروند یا انکه پس ازمشورت با قونسول اعلیحضرتی و مامورین محلی ایرانی تا مسافتی کـه صلاح میدانستم بانها اجازه میدادم بروند تا همـین اواخر من صلاح دانسته بودم کـه نگـذارم آنها از حدود شیراز دور شوندو اگر

چه اثرات معنوی اینکار بحال رؤسای مضر بود من بملاحظات پلتیکی اعتراض ننموده‌ام

پس از ورود ایالات همینکه موقتاً امنیت روبازدیاد گذارد و ژاندار مری شروع بقراولی راه ها و اطراف کرد من بعساکر اجازه دادم دور تر بروند و تصویب نموده‌ام که تا دشت ارجن بروند وموقع را مغتنم شمرده و در تحت نظارت کاپیتان اکسفورد که خود او باعلم مساحت آشنا بود آنها را بدستجات کوچك برای مساحت میفرستادم نظر به نتیجه این اقدام من بسیار متأسف میباشم لیکن میخواهم عرض کنم که خطر اینکار زیاد تر خطر فرستادن آنها بمسافت چند میلی شیراز برای شکار نبود که تاکنون چندین مرتبه به دستجات کوچك صاحب منصبان و افراد شلیك شده وانتظار می رفت که در هر لحظه دست بزرگی بانها حمله وهجوم بیاورند

از چندی باینطرف این مسئله واضح شده بود که صاحب‌منصبان و افراد قشونی دیگر بیش از این نمیتوانستند تحمل اوضاع شیراز را بنمایند لیکن من درست نفهمیده بودم که اوضاع بقراریکه در تلگرافیکه عین آن برای شما مخابره شده شرح داده شده است بد است از قراریکه مستر اسمارت بمن اظهار داشته عموماً از طرف دهاتیان بانها شلیك میشده و علت شلیك آنها این بوده است که چون ایالات بکلی مغشوش بوده دهاتیان هر دسته را که میدیدند به تصور اینکه دزد میباشند بانها شلیك میکرده اند و در هرموردیکه معلوم میشد که دهاتیان عمداً بصاحب‌منصبان و سواران شلیك کرده‌اند

اند مجازات در حق آنها بعمل آمده است

(نمره ٤٧٤)

(مکتوب سروالتر تنلی بسراد وارد کری)

طهران ۲۰ نوامبر ۱۹۱۲ — آقا

— راجع بمراسله غره ماه گذشته من که در آن راپورت بهبودی مناسبات بین شیخ محمره و بختیاریها را داده‌ام اینك مفتخراً سواد مراسله را که قونسول اعلیحضرتی مقیم محمره نوشته وشرح اختتام قرار داد رضایت بخش بین آنها را گذاشته است لفاً ایفاد میدارم

اگرچه خوانین بختیاری مقیم طهران از مواد قرار دادی‌که بعمل آمده مستحضر نمیباشند آنها اظهار داشته‌اند که حاضراند هرقسمی که سردار جنك عمل را تمام نموده است قبول نمایند

(امضاء) والترتنلی

ملفوف نمره ٤٤٧

مکتوب— قونسول هادرست بسر والتر تنلی

محمره ۹۱ آکتوبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم‌شمارا اطلاع دهم که آقا رحیم روز ١٤ ماه جاری بانجا وارد شدکه درباب اختلافات بختیاریها با شیخ‌مذاکره نماید نتیجه مذاکرات انها این است : —

املاك جراحی را که اخیراً بختیاریها خریده اند باید مجدداً بهمان قیمت خرید که پانزده هزار تومان باشد بشیخ بفروشند

در باب املاك عقیلی اگر بختیاری ها بتوانند بثبوت برسانند

که بعضی از املاك انهارا اعراب تصرف کرده اند این املاك مسترد نخواهد شد در باب این مسئله مراجعه نخواهم نمود

تمام قرار دادهائی را که با امیر مجاهد بعمل آمده و امضا شده است باید تمام خوانین آنرا تصدیق نموده و امضا کنند

شیخ بشرایط ذیل راضی میشودکه دست از تمام دعاوی شوشتر خود بکشد

حکمرانی که از طهران تعیین میشود باید بیطرف باشد و حالیه آقا رحیم بنمایند کی شیخ و بختیاریها معاون او خواهد بودولی نه حکمران و نه رحیم خان هیچکدام حق فرستادن مامور نزد اعرابیکه ازدزفول تا حسین آباد در شمال الی آخرین نقطه جنوبی قلم وحکومت عربستان سکنی دارند ندارند وخط فرستادن مامور به اراضی بیلیق (انطرف رودخانه شوشتر) وگندزلو وخاران ندارند هرگاه ازعراب یا هریك ازساکنین این نقاط خطائی سر زند باید بشیخ رجوع شود واووعده میدهد که اقدامات لازمه برای تنبیه آنها بنماید

بختیاریها درخواست استخلاص باقرخانرا میکنند بشرط آنکه مجدداً بشوشتر مراجعت ننماید و نیز خواهش میکنند که بگذارند خانواده کلانتر بشوشتر مراجعت کنند شیخ اینکاررا قبول کرده ودر عوض بختیاریها قرار دادهاند که بطرفداران شیخ که در اینمدت برضد بختیاریها اقدام نمودهاند صدمه نزنند ولی این قرار راجع بخطاهای آتیه انها نخواهد بود

پس از ورود سرداد جنك باب بید او ومرتضی قلیخان وامیر مجاهد درویس شیخ را ملاقات خواهند نمود ودرباب کلیه مسائل آنجا مذاکره خواهند نمود وامور متنازع فیه را تصفیه نموده و قرار دادرا بامضا خواهند رسانید

ازبابت املاك عقیلی که بدان اشاره شد پس ازاجلاس فوق الذکر نظر باینکه درمسئله عقیلی بعضی ازچادرهاو اسباب خوانین ازمیان رفته است شیخ مبلغ سه هزار تومان بخوانینی که اسبابشان ازمیان رفته خواهد داد شیخ قبول تادیه غرامتی نمود ولذاکار باصلاح کذشت این ترتیبات ازهرجهة رضایت بخش میباشد ووسیله خاتمه‌دادن بکدورتی است که ازمدتی باینطرف بین این دوایل بوده است

درجائیکه اراضی واهالی دوایل ودوطایفه انقدر بهم متصل و مربوط است ممکن نیست امور متنازع فیه را طوری فیصل داد که دیکر بهیچوجه بعدازاین کفتکوئی پیدانشود وهرکاه طرفین متعاهدتین پای‌بند بقرارداد های خود نباشند احتمال وقوع کفتکو درآتیه میرود لیکن چنانچه معلوم میشود طرفین مایل بصلح میباشند واز هرجهة امیدوارم که تصفیه اموراینددفعه طوری باشد که‌دیکر تامدتی مدید مشاجره بین‌انها واقع نشود

یکی ازشرایطی که شیخ مقرر داشته این است که قرار دادپس از امضا باید درقونسولکری انکلیس ثبت‌شود

حاجی رئیس امروز برای اهواز حرکت کرد که امیر مجاهد

مذاکره نماید ومحتمل برامهرمز هم خواهد رفت

(امضاء) ماژرهاورت

(نمره ٤٧٥)

(مکتوب سرو الترتنلی بسر ادوارد کری)

طهران ٢٧ نوامبر ١٩١٢ —

آقاافتخار دارم خلاصه وقایع چهار هفته اخیر ایرانرابطریق معمول ماهیانه لفاً انفاد دارم

(امضاء) والترتنلی

(ملفوف نمره ٤٧٥)

خلاصه وقایع چهار هفته ایران لغایت ٢٧ نوامبر

(طهران)

کابینه وسعدالدوله — سعد الدوله روز ٩ نوامبر وارد طهران شد ولی چون تاکنون نتوانسته است کابینه تشکیل دهد کابینه صمصام السلطنه هنوز مشغول رتق وفتق امورات مملکتی است

سالار الدوله — قشونی که بجنگ سالارالدوله درآخر ماه فرستاده شد اقدام مهمی برای تعاقب او رو بشمال نمود بقرار اخبار اخیره شاهزاده مذکورباهمراهان قلیل خود درناحیه استراباد دیده‌شده است ومشغول است بادولت ایران اصلاح نماید

محبوسین پلتیکی — محبوسین پلتیکی که در خلاصه آخری ذکر کردم در محبس باغ شاه هستند مستخلص شده‌اند

انتخابات مجلس — کمیته‌جزوی که برای تدوین قانون‌جدید

انتخابات تشکیل گردیده بود هنوز جلسات دارد و هنوز پیشنهادات قطعی ننموده است

(رشت و قزوین)

در عرض ماه گذشته در قشون روس ساخلو قزوین و رشت بعضی تغییرات داده شده است از عده عساکر رشت ۳۰۰ نفر کم شده و ۲۰۰ نفر بقشون قزوین اضافه شده است و ۱۰۰ نفرهم بقشون طالش افزوده شده است

منصور الملك یکی از عمال شاه مخلوع که ازمدتی باینطرف در تبریز اقامت داشت الحال در رشت سکونت اختیار نموده است

(مشهد)

اکثر راههای خراسان برای ایاب و ذهاب مسدود است

مسیوللو وکیل خزانه‌داری کل ۲۰۰ نفر ژاندارم برای همراهی نمودن در وصول مالیات تشکیل داده است

(اصفهان)

شهر اصفهان و توابع آن ظاهراً از سابق بدتر است در شهر شب و روز شلیك تفنك میشود و سرقت هم زیاد به وقوع میرسد

به لیوتنان بولاك متعلق بدسته سوار هندی و دسته قشون او که از اهواز باصفهان میرفتند شب ۲۷ و ۲۸ اکتوبر گهکلوئیها وبختیاریها زده و اموالشان را بردند خود لیوتنان بولاك وملازم هندی او و دو نفر از قاطرداران مجروح شدند ملازم هندی او

از زخمهای خود مرد لیکن باقی آن هیئت بدون انکه حادثهٔ دیگری رخ دهد روز ۷ نوامبر وارد اصفهان گردیدند

حکومت مرکزی تصمیم نموده اند که سردار اشجع را بجای حکمران حالیه بفرستند

(یزد)

سردار فاتح حکمران جدید روز ۷ نوامبر وارد یزد شد

نایب حسین وماشاء الله پسر او که وقتی تهدید می نمودند در اردکان با سردار فاتح مخالفت خواهند نمود همینکه سردار فاتح نزدیك شد یزدرا تخلیه نموده و بکاشان مراجعت نمودند تجار وسایر مردم که زمانیکه نایب حسین شهررا اشغال نموده بود بقونسولخانه پناهنده شده بودند بمدت کمی پس از حرکت نایب حسین از آنجا خارج شدند

(شیراز)

راه عمده ازشیراز ببوشهر درمدت چهار هفتهٔ اخیر برای دستجات مسافری که با مستحفظین زیاد حرکت میکردند امن بود دسته اروپائیها و اجزاء دسته سواره هند مرکزی که مریض بودند و در ۲٤ اکتوبر از شیراز حرکت نمودند بدون آنکه حادثه رخ دهد ببوشهر وارد شدند

یك اسکادرن سواره هند مرکزی که روز ٥ اکتوبر حرکت کردند روز ۲۲ بشیراز وارد شدند

(کرمان)

عده کثیری از اهالی شهر بابك که شهر عمده سیرجان است تازه کی برضد امیر امجد نایب الحکومه آنجا قیام نمودند و از غیاب موقتی او استفاده نموده دروازه‌هارا بروی او بسته و از شناختن وی بایالت امتناع ورزیدند ایالت کرمان همینکه این خبررا شنید قشونی بسر کردهٔکی سردار نصرت بمعاونت امیر امجد بسیرجان فرستاد بقرار راپورتهای اخیره بین سیرجانیها و عساکر دولتی جنك بوقوع رسیده لیکن جزئیات جنك مذکور بدست نمیباشد

کرمانشاه

اگر چه سالار الدوله از ناحیه کرمانشاه خارج شده و دور خود کسیرا ندارد در حدود کرمانشاه ناامنی برقرار است

خود شهر آرام است لیکن مردم از آتیه اطمینان ندارند چرا که در صورتیکه حکمران قشون مکفی نداشته باشد نمیتواند در حدود شهر امنیت برقرار دارد

قونسول اعلیحضرتی راپورت میدهد که پولی که برای قراولان راه گرفته میشود بسیار زیاد است و تجارت که بسیاری از آن راجع بانکلیسها است از آن بابت خسارت وارد آمده است

(نمره ٤٧٦)

مکتوب سروالترتنلی بسراد وارد گری

طهران ۲۷ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقا با کمال تاسف راپورت میدهم که اوضاع شیراز ظاهراً
بدتر شده است واز روی دلیل باید بیم داشت از آنکه اغتشاشات
سابق در بهار آتیه مجدداً عود نماید وشاید بدتر شود چنانچه
موجب تلگراف امروز خود جنابعالی را اطلاع دادم صاحبمنصب
فرمانده ژاندارمری شیراز راپورت داده است که چون ایالت
بایفای مواعید خود درباب بنای قلاع در راه بین زرقان وشیراز موفق
نشده است او مجبور شده است ژاندارمهائی را که در زرقان قرار
داده بود عودت دهد من بهیچوجه از این اقدام بقهقرا تعجبی ندارم
چونکه پس از ورود مخبرالسلطنه بشیراز همینکه برای فرستادن
ژاندارمری بدان نقطه اقدام شد من پیشگوئی نمودم که اینکار زود
و بیموقع است و قوه ژاندارمری در شیراز مکفی نمیباشد که این
کاررا بعهد گیرد از قرار معلوم بواسطه مخالفت ایلیات نیز انجام
و اجرای کلیه و ژاندارمری بین شیراز و کازرون صورت نگرفته
است و ایلت هم نتوانسته است از محل تفنگچی بدهد از قرارمعلوم
در گرفتن افراد برای ژاندارمری‌هم باشکال برخورده اند

بهیچوجه غیر محتمل نیست که ژاندار مهای راه جنوب
شیراز را نیز عودت بدهند و اینمسئله اسباب بدبختی است‌که قبل از
آنکه این قشون قوائی حاصل نماید دست بکار زدند اگر ژاندارمهای
جنوب شیراز را نیز عودت دهند البته عودت آنها لزوما بر اقتدار
ایالت و ژاندارمری لطمه خواهد زد و البته باید از این پیش امد
متاسف بود

مخبر السلطنه همینکه وارد شد در اصلاح امور مختلفه متضاده ظاهراً موفق گردید و زمانی چنین بنظر میامد که او بتواند اوضاع بهتری بوجود آورد و اگر چه مستر اسمارت شك وشبهه داشت از اینکه اقدامات او آخرالامر نتیجه حقیقی خیلی خوبی داشته باشد عقیده من بر این است که ایالت با کمال استقامت برای اعاده امنیت و اصلاح امور مساعی بکار برده لیکن از همان ابتدا عدم پول کار را برای او مشکل ساخته است و مساعی اورا خنثی نموده واو را بالغ از ایفای وعده های خود نموده است رؤسای رقیب ایلات از فقر خزانه او استفاده نموده و بتدریج از دوستی و رفاقت خود کاسته و در کمك و همراهی سست شده اند و یحتمل کمك و همراهی که سابق مینمودند بامید پول بوده است

باید امید وار بود که همراهی مالی که دولت اعلیحضرتی میخواهند بکنند دیر نشود که مخبرالسلطنه بتواند حکومت خود را مستحکم نموده و قشونی تشکیل دهد که در صورتیکه تشکیل نشود برای او بهیچوجه فایده ندارد که در صدد وصول مالیاتها بر آید و مقام خودرا محترم نماید مخبر السلطنه برای من پیغام فرستاده که چون پول نمیرسد باید استعفا نماید

(امضاء) والترتنلی

(نمره ٤٧٧)

تلگراف سر والترتنلی بسرادوارد گری

طهران ١٥ دسامبر ١٩١٢ —

حادثه شیراز —

در تلگرافات سابق خود جزئیات اخباری که از منابع انکلیسی از شیراز رسید راپورت داده شده است دولت ایران راپورتیرا که در این باب ایالت بر ایشان فرستاده است برای من فرستاده اند مطالب مهمه آن راپورت تماماً با راپورتی که از منابع انکلیسی رسیده مطابق است لیکن اینمسئله را مکشوف میکنند که قافله حرکت کرده بوده که ماژر کنتل‌ول از وجود آن بکلی بیخبر بوده است بموجب راپورتیکه ایالت داده است بخوبی واضح میشود که سارقین از عبور ۱۰۰ نفر سربازان ایرانی و ۳۰ نفر ژاندارم و ۱۰ نفر توپچی با یك نفر صاحب‌منصب سوئدی و چند نفر از صاحب‌منصبان ایرانی مانع نشده و بعساکر انکلیسی حمله نمودند بخیال انکه قشون مزبور برای حفظ قافله که انها قصد حمله آنرا داشتند حرکت کرده است

مخبرالسلطنه می‌نویسد که سارقین بلاشبهه از طایفهٔ بوئر احمدی بودند و ۱۲ نفر از آنها مقتول شدند و تمام قاطرهای محمول باستثنای ۳ راس آنها مسترد گردیدند اونیز میکوید که جنك تا ٥ ساعت طول کشید تا انکه تاریکی شب و خستکی ژاندارمها وسوارانرا مجبور نمود دست از جنك بردارند من الحال بشیراز تلگراف میکنم ودراین‌باب تحقیقات بعمل خواهم آورد واز بابت عده ژاندارمها وکم وکیف سوارها ئی که جنك کرده‌اند کسب‌اطلاع خواهم نمود اینمسئله واضح است که فقط کسیکه مقتول کردید

کاپیتان اکفورد بود. اگرچه بقراریکه راپورت داده شد چهار نفر ژاندارم ویکنفر تفنکچی مجروح شد

ایالت درصدد فرستادن قشونی بتعاقب راهزنان مذکور میباشد ولی برف کردنه‌ها اسباب اشکال هرقسم اقدامات نظامی خواهد بود واوامر مؤکده برای حکمران بختیاری بهبهان و سردار جنك فرستاده‌شده است که‌قشون معظمی‌از بختیاریها تشکیل داده وطایفه‌بوئر احمدیرا بسختی تنبیه نمایند وازدوطرف آنها حمله خواهد شد

از آن میترسم که ازاین اقدامات نتایج رضایت بخشی بظهور نرسد

(نمره ٤٧٨)

(تلکراف سروالتر تنلی بسراد وارد کری)

طهران ١٥ دسامبر ١٩١٢ —

راجع به تلکراف امروز من —

من ازروی زمینه مطالب تلگراف ١٢ دسامبر شما روز ١٣ دسامبر مکتوبی برای دولت ایران نوشتم امروز جوابی برای من رسیده و کیفیت واقعه را بقرار راپورت ایالت توضیح نموده و وعده میدهند که‌بهمین زودیها طریقه‌را که دولت ایران برای تنبیه مرتکبین و جبران این حادثه اتخاذ خواهند نمود بشما ارائه خواهندنمود

دراین یادداشت دولت ایران اظهار تاسف فوق العاده از وقوع این حادثه فجیعه نموده اند و صدر اعظم و وزیر جنك که

مخصوصاً برای این کار ازمن ملاقات نمود اظهار تاسف فوق ـ العاده نمود

نظر باوضاع شیراز که ازمدت زمانی باینطرف دوام داشته وبحملات مکرره کوچکتر برصاحب‌منصبان انکلیسی و اتباع آن دولت ووقوع حادثه اخیره منجر کردیده است عقیده قطعی من براین‌است که هیچ چیز کفایت نخواهد کرد مکر انکه مرتکبین طوری تنبیه شوند که اعبرت سایرین شود

دولت ایران خودرا حاضر و مصمم تنبیه مرتکبین این قضیه میدانند و اوامر مؤکده لازمه داده اند که مرتکبین مزبور را بطوری سرکوبی دهند که درواقع آنهارا معدوم نمایند

من بدولت ایران اشعار نموده‌ام که نه فقط باید طایفه مذکور تنبیه بشوند بلکه کدخداهای دهاتیکه درانجا این حادثه رخ داده است باید تنبیه سخت شوند چرا که کدخداهای ان دهات لبته ازحضور این دسته بزرك سارقین اطلاع داشته‌اند

بواسطه سردی و سختی هوا مجبوریم که دوسه‌ماهی بدولت ایران مهلت بدهیم که بتوانند قدامات خودرا بانجام رسانند اکر نتوانند اقدامات مذکوره‌را بانجام برسانند عقیده قطعی‌من براین است که اقدامات برای تهیه قشونی بشود که بدانجا فرستاده واعاده انتظامات بنماید ودرصورت لزوم مرتکبین را درراه شیرازالی بوشهر تنبیه نماید

(نمره ۴۷۹)

مکتوب سراوالتر تنلی بسراد وارد گری

طهران ۲۹ نوامبر ۱۹۱۲

راجع به تلکرافات غره و ۱۲ شهر جاری من افتخاردارم که اینك سواد دو مراسله را که جنرال قونسول اصفهان نوشته و جزئیات حمله بر لیوتنان بولاك و همراهان اورا در راه بین‌اهواز و اصفهان در ۲۸ آکتوبر و فوت مامور خدمت لیوتنان بولاك را در مریضخانه نوشته است لفاً ایفاد دارم

بنا بر تعلیمات تلکرافی ۱۳ ماه جاری شمامن برای قتل‌مامور خدمت لیوتنان بولاك یك هزار لیراغرامت مطالبه نموده ام

در باب اسباب هائی که از مسافرین غارت شده من مسئله را باطلاع صدر اعظم رسانیده ام و او وعده داده است که به سردار جنك که راه‌بختیاری سپرده به اوست تلکرافاً دستورالعمل دهد که برای استرداد آنها اقدامات مجدانه نماید صمصام السلطنه بعلاوه اظهار داشت که در صورتیکه سردار جنك در این کار کوتاهی کنند باید مبلغی‌را که تقاضا شده است بدهد

اگر از این کار نتیجه مطلوبه حاصل نشد من قیمت اموال مزبوره‌را از دولت ایران مطالبه خواهم نمود

خیلی خوشوقت خواهم شد اگر بمن تعلیم بدهید که آیا باید صورت علیحده برای دولت ایران بفرستم و مبلغی برای جبران مطالبه نمایم چنانچه در ماه ژانویه گذشته در مورد حمله بمقدمه

بر مستر اسمارت در موقعیکه همین راه برضایت دولت اعلیحضرتی و اطلاع مامورین محلی سفر میکرد مبلغی مطالبه شد

(امضاء) والترتنلی

ملفوف اول نمره ۴۷۹

مکتوب کریم جنرال قونسول بسروالترتنلی

اصفهان ۹ نوامبر ۱۹۱۲ —

آقا در تعقیب مراسلات و مکاتبات سابقه در موضوع حمله که بر لیوتنان بولاك (۲۷ سنجابیها) و همراهان او درموقعیکه از اهواز به اصفهان میرفتند روز ۲۸ ماه گذشته در سرد آب به وقوع پیوست افتخار دارم سواد راپورت مفصلی را که دیروز مستر بولاك بمن داد بانضمام تصدیق نامه که دکتر مرابل ازبابت صحت کلاب خان سپاهی (۲۷سنجابیها مامور خدمت مستر بولاك که در مریضخانه دعاة مسیحی تحت معالجه است بمن داده است لفاً ایفاد دارد

و نیز سواد مراسلاتی راکه در این موضوع باسردار جنك رد وبدل شده لفاً ایفاد میدارم

از قراریکه فهمیده ام از چند هفته باینطرف قوافل مال التجاره و مسافرین بدون اینکه کسی در راه بانها مزاحم شود ایاب وذهاب مینمودند

مسئله که طبعاً بنظر انسان میاید این است که در صورتیکه اموال زیاد تری را سارقین میتوانستند غارت نمایند چرا باید دسته

غیر مهم مستر بولاك را مورد حمله قرار دهند

غیر محتمل نمیباشد که نقشه این حمله را بعضی از خوانین بختیاری که خواسته اند سردار جنگ را بی اعتبار کنند کشیده باشند من سواد این مراسلات و ملفوفات جوف را برای قونسول اعلیحضرتی مقیم اهواز میفرستم

(امضاء) کریم

ملفوف دوم نمره ٤٧٩

راپرت لیوتنان بولاك در خصوص حمله ۲۸ آکتوبر نزدیك سرداب

قریب سه ساعت و نیم از ظهر گذشته روز ۲۸ آکتوبر دسته من که مرکب بود از خودم و سپاهی هندی اجودان و یك نفر نوکر ایرانی و دو نفر مکاری عرب در راه بین شلیل و دوپلان که قریب سه فرسخ از دوپلان مسافت دارد میرفتیم تمام افراد این هیئت پهلوی هم از نقطه موسوم بسرداب در حرکت بودند ماشش راس قاطر و دو راس الاغ همراه داشتیم از سنگری قریب سیصد ذرع بالای سر ما از طرف راست غفلتاً شلیك شد من ببالا نگاه کرده از بیست الی سی نفر را دیدم تمام آنها مسلح و اتصالا شلیك میکردند دو نفر مکاری هاهم با تفنك های مارتین خود شلیك کردند و سعی داشتند قاطرهارا برانند طولی نکشید که یکی از آنها با مامور خدمت هندی من مجروح گردیدند من بطرف مامور خدمت که یك طرف راه افتاده بود دویدم و همینکه دیدم کاری نمیتوان کرد فریاد کرده باعراب گفتم دست از شلیك بکشید بعد سارقین

بطرف ما حمله نموده و لباس های مارا بدر آورده وهکاری ومامور خدمت مجروح را در راه انداخته باقی مارا محاصره نموده و مارا به طرف کوهی که از انجاشلیك کرده بودند رانده و قاطرها و الاغهارا با خود بردند جعبه های غارتی خودرا در انجا باز نکرده و عجله داشتند که مارا بجائی ببرند که دور از نظر باشد و برای انکه حرکت مارا بطرف بالای کوه تصریع نمایند نوکر ایرانی مرازده و ارسی های اورا از پایش بدر اوردند ابتدا بامن خوش رفتاری نمودند لیکن پس از مدت کمی یکی از سارقین نزد من آمده و با تفنك خود مرا زد من هم اورا با مشت زده بزمینش انداختم آن وقت سه چهار نفر مرا احاطه نمودند و من با آنها تا مدتی جنك کردم و بعد سنك بزرکی بمن زده افتادم قبل از انکه بتوانم بر خیزم یکی از انها با سر تفنك خود بسر من زده و من قدری کیج شدم و خون از سرم جاری شد بعد سعی کردم بدوم پایم بمانعی بر خورده افتادم وقتیکه افتاده بودم سارقین سه چهار سنك بزرك برمن زدند بعد مرا تا دومیل برده در وقتیکه هوا تاریك بود تمام انها پهلوی نهر آبی توقف نمودند در این جا سه نفر رعیتی راکه سارقین روزقبل درسرداب کرفته بودند دیدم درانجا باسارقین مشورت میکردند که باما چه کنند بعضی از انها میکفتند که این شخص فرنکی است و باید اورا کشت و تفنك خود را بمن نشانه مینمودند آخر الامر تمام رفتند و قاطرها و اولاغهارا برده و

مارا بحال خود گذاردند هوا بسیار سرد بود در موقع کشمکش ارسی و جوراب مرا از پایم بدر آورده بودند و چیزی که برایم باقی مانده بود یك پیراهن نازك خاکی بود و یك شلوار سواری خون الود یکی از اینها کبریت همراه داشت و ما در تمام شب آتش روشن نموده و همینکه آفتاب طالع شد شروع بحرکت نمودیم و تصور میکردیم بطرف دو پلان میرویم من شخصا با نوکرم و مکاری باهم میرفتیم نمیدانم بر سه نفر ایرانی دیکر چه واقع شد پاهای ما از سنك وخار مجروح شد و نزدیك بود که بکلی بی حال شویم که بعضی از اهل کنبدم کارمان‌را دیده و بخانه خود بردند و بما کاغذ داده جراحات مارا شستند دو روز بعد قاطرها از دوپلان‌رسیدند ومکاری دیکر بامامور خدمت‌هندی که قافله‌دیکر آنهارا روز بعد از حمله حرکت داد بود وارد شدند هردو بایشان‌مجروح شده بود من قاصدی از کنبد مکار برای جنرال قونسول‌مقیم اصفهان فرستاده و اورا از قضیه مطلع ساختم و بعات فرستادن‌این قاصد دو روز بعد دسته سواری با قاطرهای سواری برای ما بدو پلان رسید و ما با این ها تاخانه مرتضی قلی‌خان که پنج فرسخ مسافت داشت رفتیم و در انجا دوروز ماندیم و از ما پذیرائی کامل نمودند از این نقطه‌مامور خدمت با دو نفر مکاری سوار قاطر باصفهان رفتند و خود من با نوکر ایرانی با درشکه بمقر سردار جنك رفته‌یك روز در انجا ماندیم و با کمال محبت از ما پذیرائی‌نمودند و من راپورت واقع را بسردار جنك دادم در این نقطه دسته

سوار دیگر با آذوقه و لباس و دوا از اصفهان رسیدند و اینها را سردار ظفر حسب الخواهش جنرال قونسل فرستاده بود

مابعد بطرف اصفهان حرکت کرده و سه روز بعد بانجا رسیدیم (۷ نوامبر) و نزد مستر گریهم جنرال قونسل رفتیم مامور خدمت من با دو نفر مکاری همانروز وارد شده و فوراً بمریضخانه دعاة مسیحی رفتند که زخمهایشان را معالجه کنند درباب تفنکچی ها یا قراولان راه لازم است بگویم که فقط دریك مورد آنها را مشغول قراولی دیدم و در قراولخانها دور مسافرین وعابرین جمع میشوند و انعام مطالبه میکنند و اگر داده نشد برای شخص مسافر اشکال فراهم میاورند

ملفوف سوم نمره ۴۷۹

راپورت دکتر مرابل

گلاب خان که حالیه در مریضخانه دعاة مسیحی در اصفهان است از زخم گلوله که باستخوان رانش خورده بستری است این گلوله درجلو مفصل ازپهلوی استخوان ران گذشته و از قسمت سفلای مثانه عبور نموده واز مفصل استخوان ران طرف دیگر بیرون آمده است زخم او اگرچه سخت است فعلا خطرناك نمیباشد (امضاء)

مرابل در مریضخانه اصفهان

ملفوف چهارم نمره ۴۷۹

۹ نوامبر ۲۱۹۱

مکتوب گریهم جنرال قونسول بسردار جنك

افتخار دارم اینك ترجمه راپورت مورخه ۲۸ آکتبر را که

دیروز صبح لیوتنان بولاك برای من نوشته ودرخصوص حمله که درشب ۲۷ و ۲۸ آکتوبر در نزدیکی سرداب باو وقافله اش شد شرح داده است لفاً ایفاد دارم ونیز سواداظهاراتیرا که علی اکبر کنندم کاری همان قاصدی که مکتوب لیوتنان بولاك را برای من آورد درحضور من نمود لفاً ارسال میدارم

بوصول راپورت فوق الذکر من فوراً مطالب را بسفیراعلیحضرتی تلگرافاً خبر دادم وجناب سردار ظفر را نیز ازاین واقعه مستحضر داشتم دیشب از طرف جناب سفیر برای من جواب رسید که با سردار ظفر مشورت نموده هرگونه اقدامی که برای معاونت لیوتنان بولاك لازم باشد بموقع اجرا بگذاریم

جناب سردار ظفر امروز صبح مرا اطلاع داد که دیشب در اینموضوع بشما نوشته وامروز هم مجدداً بشما خواهد نوشت جناب معظم صلاح میداند که خود من نیز شرحی بشما بنگارم

این مکتوب را دسته از سوارهای بختیاری که جناب سردارظفر امروز صبح بدهکرد میفرستند بشما خواهند داد من بزرگتر انها یك مکتوب ویك کیسه لاك کرده محتوی لباس ودوا وسایر ملزوماتیرا که لیوتنان بولاك خواسته بود میفرستم و از جنابعالی خواهش میکنم که این کیسه ومکتوب را بفرمائید بلیوتنان بولاك برسانند

لیوتنان بولاك ازمن خواهش کرده بود پول برایش بفرستم ولی بنا برنصیحت سردار ظفر در عوض آنکه خودم اینکار را بکنم از جنابعالی خواهش میکنم که هرقدر پول لازم داشته باشد باوبدهید و

بوصول رسید پول از طرف لیوتنان بولاك من وجهش را خواهم پرداخت

اینمطلب را نیزعرض میکنم که سفیر اعلیحضرتی در تلگراف فوق الذکر خود میگوید که بخوانین بختیاری اعتماد دارد که اقدامات لازمه برای تنبیه مقصرین واسترداد اموال مسروقه خواهنـد نمود امیدوارم که جنابعالی بزودی ترتیبی خواهیدداد تا آنکه من از بابت اسـترداد اموال مسروقه و تنبیـه مرتـکبین بجنـاب سفیر راپورت بدهم

اصفهان دوم نوامبر ۱۹۱۲

ملفوف پنجم نمره ٤٧٩

مکتوب سردار جنك بکریم قونسول جنرال

مکتوب دوم نوامبر شما واصل گردید از حادثه که برای مستر بولاك رخ داده بسیار متالم شدم از زمان ورود بخاك بختیاری تاکنون من مشغول تنظیم و تامین راه قافله رو بوده و در تمام نقاط بقدر کفایت قراول گذارده ام که اتصالا همراه قوافل و مسافرین میروند بدبختانه این حادثه در سردآب نزدیك دوبلان بوقوع پیوست و این نقطه چون امن و محفوظ بود قراولان بامنیت آن اطمینان نموده و همراه آنها نرفته بودند

بوصول اخبار من فوراً عدهٔ سوار ومبلغی پول با چند راس قاطر باری فرستادم ومستر بولاك ودسته او برآنها سوار شده وقبل از وصول مکتوب شمـا آمدند وکسانی که از جانب من در پل دوبلان

بودند از آنها مواظبت و پذیرائی نموده و بعد آنهارا نزد مرتضی قلیخان بشلمزار فرستادند ودر انجا مرتضی قلیخان کمال مواظبت را از آنها نموده و خود او آنهارا بدهکرد آورد

چون مستر بولاك میل وافر داشت که هرقدر زودتر باصفهان برود من مبلغ کمی برای مصارف آنها دادم ومستر بولاك را بادرشکه و همراهان اورا با قاطر فرستادم امیدوارم که بزودی وارد شوند

مکتوبی هم بسهام السلطنه برادر زاده خود نوشته ام که باعده زیادی بطرف خاك کهگلوئیه حرکت کرده ومرتکبین این حمله را تنبیه سخت بنماید امیدوارم مجدد او بهمین زودیها تنبیهات لازمه درحق مرتکبین مجری داشته و اسبابهای مستر بولاك را از آنها مسترد خواهد داشت

شما مطمئن باشید حتی اگر رفتن خودمن هم لازم باشد خواهم رفت وآنها را طوری تنبیه خواهم کرد که بعد از این جرات ورود بخاك بختیاریرا نداشته باشند. بدهکرد ٤ نوامبر ١٩١٢

ملفوف ششم نمره ٤٧٩

مکتوب گریهم جنرال قونسول بسردار جنك

درباب حمله روز ٢٨ اکتوبر برمستر بولاك درسردآب افتخار دارم که وصول مراسله‌شمارا که امروز صبح رسید درجواب مراسله ٤ نوامبرمن نوشته‌بودید اطلاع داده و برای کلیه اقداماتیکه جنابعالی بموجب مراسله خودبرای تنبیه مرتکبین حمله‌واسترداد اموال مستر بولاك نموده ومینمائید اظهار تشکر بنمایم

از قراریکه لیوتنان بولاك میگوید اوصورت اموال خودرا در دهکرد بشما داده است الحال صورت دیگریرا که مستربولاك حسب الخواهش من نوشته لفا ایفا دمیدارم دراین صورت قیمت تخمینی اسبابهای خودرا مبلغ ۱۲۶ لیرا و ۱۶ شلینك نوشته که ششصد و هشتاد و چهار تومان وهفت قران ویك عباسی میشود سیاهه دیگری هم برای اسبابهای مامور خدمت خود کلانخان نوشته است که مبلغ آن پنجاه یك تومان وهشت قران ونهصد دینار میشود و قیمت اسبابهای میرزا اسمعیل نوکر او هفتاد ویك تومان ویکهزارو ششصد دینار میشود خود مستر بولاك مکتوبی بجنابعالی و جناب مرتضی قلیخان نوشته است وازاظهار محبت اجنابان عالی‌ظهار تشکر نموده است من هم از جنابعالی استدعا میکنم که تشکراتم را قبول فرمائید

ملفوف هفتم نمره ۴۷۹

مکتوب گریهم جنرال قونسول بسروالترتنلی

اصفهان ۱۱ نوامبر ۱۹۱۲ —

آقا درتعقیب مراسلات ومکاتبات سابق در موضوع حمله بمستر بولاك ودسته او در ۲۸ آکتوبر اکنون افتخار دارم که سواد تصدیقنامه فوت سپاهی کلانخان مامور خدمت مستر بولاك را که بامضای دکتر مرابل رسیده است لفاً ایفاد دارم

درصورت اسبابهائی که ازقرار مذکور از میرزا محمد اسمعیل نوکر مستر بولاك بسرقت رفته ومبلغیکه او نوشته است ۷۷ تومان

و ششهزارو ششصد دینار است ومبلغ ۷۱ تومان و یکهزارو ششصد دینار که‌درصورت ۹ ماه جاری نوشته شده بود و جوف مکتوب همان تاریخ ارسال شده بود اشتباه‌است

اکنون سواد این مراسله‌را با سواد ملفوفات برای‌ویس‌قونسول اعلیحضرتی مقیم اهواز میفرستم

(امضا) کریم

(ملفوف هشتم نمره ٤۷۹)

سپاهی کلاب‌خان مامور خدمت مستر بولاک روز ۱۱ نوامبر درمریضخانه دعاة مسیحی دراصفهان وفات‌نمود

علت مرك‌او ضعف قلبی‌بود که پس‌ازذات الریه وورم صفاق وبا عارض شد وعلت مرض‌او زخم‌گلوله‌بود که مثانه‌اورا مجروح ساخته‌بود وبموقع معالجه نشده‌بود (امضاء) مرابل جراح مریضخانه دعاة مسیحی در اصفهان

اصفهان ۱۱ نوامبر ۱۹۱۲

نمره ٤۸۰

مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۹ نوامبر ۱۹۱۲

آقا افتخار دارم شرح حرکات اخیره عساکر روس را در شمال ایران بقراریکه ویس‌قونسول اعلیحضرتی مقیم رشت راپورت داده بعرض برسانم

دردوم ماه نوامبر ۲۰۰ نفر قزاق باهشت واکن وچهار عرابه

محتوی مهمات جنگی و آلات وادوات نظـامی ازرشت بطرف قزوین حرکت داده شد

قریب همانوقت چندشب متوالیاً عده غیرمعلوم شبانه از قزوین باتومبیل و ۲٤ عرابه محتوی آلات وادوات ومهمات جنگی وارد شد

قریب غره نوامبر ٦۰ نفرقزاق با ۳ نفر صاحبمنصب از طالش برشت مراجعت نمودند ودر بزرگه تارشت دومیـل مسـافت دارد ودر امتداد راه پیربازار واقع است اردو زدند

در پنجم نوامبر ۱٦۰ نفر قزاق بطرف روسیه رفتند وقزاقهای دیگر بجای انها آمدند ازقرار معلوم قزاقهائی که رفتند با آنهائی که در بزربود ملحق شده و ۱۵۰ نفر در ۱۱ نوامبر بطرف طالش حرکت کردند یـکصد نفرقزاق دیگر بادو نفر صاحبمنصب روز ۲۸ نوامبر بطرف طالش رفتند

در ۱۱ نوامبر ٤۵ نفر پیاده نظام روس از قزوین برشت وارد شد و روز ۲۱ نوامبر بطرف روسیه حرکت کرد روز ۲۷ نوامبر ۲۰۰ نفر پیاده نظام و چند نفر قزاق از روسیه بانزلی وارد شد ولی قونسول روس مقیم رشت روز ۳ نوامبر مستر ورالو را اطلاع داد که آنچه را تا کنون در عده عساکر کم یا زیاد شده از قشون یك محل بمحل دیگر انتقال داده‌شده است و نیم اسکادرن قزاق ازطالش بقزوین عودت داده شده اند ونیم اسکادرن ازقزوین‌هم‌مقررشده‌است بمرکزقفقاز بروند

کفیل قونسلگری اعلیحضرتی مقیم تبریز در تاریخ ۲٤ نوامبر راپورت

میدهد که رژیمانی که بخوی فرستاده شده بودبجای آن ده دسته از رژیمان ۸۱ آپشرن (قریب ۷۰۰ نفر) که از آنجا آمده بودفرستاده شد

یکی از اقدامات اولیه کلنل جدید که فرمانده قشون تبریز است این بود که دار های روسی را که در ارك نصب نموده بودند برداشت (امضاء) والترتنلی

مجدداً عرض میکنم که رئیس بانك شاهنشاهی در قزوین در ۲۷ نوامبر راپورت داد که قزاق هائیکه بکلی عودت داده شده بودند الحال باضافه ۳۲۵ نفر مراجعت نموده اند بنظر او تازگی عده صاحب‌منصب روس هم وارد شده اند

جنرال قونسل اعلیحضرتی مقیم مشهد راپورت میدهد که عساکر روس که در قره سو اردو زده بودند باستراباد مراجعت کرده‌اند

نمره ۴۸۱

(مکتوب سروالترتنلی بسراد وارد گری)

طهران ۵ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقاچون راپورت های عدیده دراین‌تازگی ازبابت اوضاع امور کرمانشاه ودور وحوالی آنجا برای من رسیده که تجارت تقریباً بکلی مقطوع گردیده است من‌دیروز بطور سخت دراین‌باب بوزیر امور خارجه اظهاراتی نمودم واشعار داشتم که‌راه ازبغدادالی کرمانشاه یکی ازراههائی است که برای وارد نمودن مال التجاره انگلیس درایران مفتوح است واغتشاشاتی که راپورت داده شده خسارت بسیاربر تجارت انگلیس وارد کرده است

علاء السلطنه درجواب گفت که عـدم پول علت تمام این اغتشاشات میباشد وخزانه داری میگوید که نمیتواند برای حکمران پول بفرستد وچون پول خیلی لازم دارد ونمیرسد استعفای خودرا بدولت علیه تقدیم نموده است

من درجواب اظهـار داشتم که مسیو مرنارد تا اندازه حق دارد زیاد براین پول برای فرمانفرما نفرستد چرا که نمیداند این پول را بمصرف صحیح خواهد رسانید یانه امضاوالترتنلی

نمره ٤٨٢

تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری -

طهران ۱۸ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۱۵ دسامبر من —

دیشب از طرف دولت ایران مکتوب دیگری برای من رسید و شرح اقداماتیرا که حکومت مرکزی و ایالت فارس برای تنبیه مرتکبین حمله که منجر بقتل کاپیتان اکفورد گردید نموده اند نگاشته بودند از جمله اقدامات مذکور یکی اعزام قشونی است که مرکز خودرا در کازرون قرار داده که حکومت بهبهان و رؤسای بختیاری وحکومت اصفهان هم بانها کمك خواهند کرد دولت ایران اظهار امیدواری نموده اندکه درظرف یکماه مرتکبین حمله باسمارت و حمله اخیر دستگیر وتنبیه خواهند شد

وزیر امور خارجه که من اورا امروز ملاقات خواهم کرد ضمن مخصوصاً خواهش نموده است که فوراً شمارا از اقداتیکه

برای تنبیه سارقین کـه حالیه ۳۰۰ نفر سوار بتعاقب آنهـا حرکت کرده است مستحضر بدارم

واضح است که برای تنبیه مقصرین اقدامات مجـدانه میشود لیکن اینموسم مقتضی اینکار نیست و نمیتوان انتظار داشت کـه یکماه برای انجام این مقصود کافی باشـد از آن میترسم کـه مبادا مامورین مختلفه که بانها امر شده است متفقاً اقدام ننمایند طوری اقدام ننمایند که موفقیت حاصل گردد

از قرار معلوم ایالت قصـد دارد حـتی المقدور برای جبران کوشش نماید وقونسول انگلیس مقیم شیراز تاکید میکنند که باید بایالت فرصت داد که نقشه های خود را تکمیل نماید نظر بکم و کـیف واقعه شاید انصاف باشد که بایالت برای ابراز کفایت او مهلت داده شود اگر ایالت با قشون معظمی بسرکوبی اشرار موفق گردد نفوذ معنوی او مستقر گردیده و انتظامات عموماً اعاده خواهد شد

نمره ٤٨٣

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۸ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف امروز من —

وزیر امور خارجه همین حالا از منزل من رفت جناب معظم له صمیمانه اظهار امیدواری نمود که دولت اعلیحضرتی بایالت مهلت خواهند داد که اقدامات خودرا برای سرکوبی اشرار بانجام برساند و اطمینان داشت که اقدامات ایالت موفقیت حاصل خواهد نمود

نمره ٤٨٤

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۸ دسامبر ۱۹۱۲ —

صمصام السلطنه تلگرافاً استعفای خودرا بنایب السلطنه تقدیم نموده است جواب نایب السلطنه هنوز نرسیده است الحال محتمل بنظر میاید که کابینه مقتدرتری بصدارت علاءالسلطنه تشکیل گردد

نمره ٤٨٥

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۸ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف امروز من —

از وزیر امور خارجه ایران درخواست خواهد شد که بوزارت خارجه آمده وغرامت نقدی قتل کاپیتان اکفورد را بنام دولت ایران بدهد

نمره ٤٨٦

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۰ دسامبر ۱۹۱۲ —

تلگراف ذیل در ۱۹ دسامبر از قونسول شیراز رسیده است : —

دیشب صحبت مفصلی با مخبرالسلطنه نمودم واورا مجدداً اطمینان داد که هرگونه اقدامات ممکنه برای دستگیری وتنبیه مقصرین شده ومیشود ازقراریکه میگوید اویك نفر آدم درست کاریرا بعده قلیلی

سوار باردکا و جاهای دیگر فرستاده است و آن شخص جداً در صدد کشف سارقین و اموال مسروقه میباشد بعلاوه دریابکی فوراً بطرف کازرون حرکت خواهد کرد ودر آنجا قریب ٦٠٠ نفر از اهل محل کرد جمع آوری خواهد کرد و در کمارج نیز عده بر آنها افزوده خواهد شد این دوقوه دو تکلیف دارند اولا راهرا برای قوافل محافظت نمایند ومخصوصاً دسته ژاندارمری را که بهمین زودیها با اسلحه و مهمات از بوشهر مراجعت مینمایند وثانیاً آنکه هر زمانیکه ایالت تهیات را مکفی وکامل بداند اقدامات سخت برعلیه محمد علی خان کشکولی خواهند نمود ایالت با صولت الدوله نیز در اینباب مذاکره مینماید واز اوهم منتظر همراهی میباشد محتمل نیست که از این اقدامات نتیجه قطعی بظهور رسد ولی در هر صورت قصد انجام این اقدامات بطور عموم خوب است و اگر در آتیه ایالت تهیه تشکیل قشون منظمی به بیند میتوان امید وارشد باینکه تا اول بهار قوت او باندازه خواهد بود که اقدامات قاطعی برضد محمدعلی خان و مرتکبین حمله اخیر بنماید (ایالت محمدعلی خان را یکی از مقصرین عمده میداند)

ایالت بمن اظهار داشت که بودجه مصارف خودرا که ١٥٠٠٠٠ لیرا میشود تهیه نموده و بهمین زودیها بمن ارائه خواهد داشت ولی گمان نمیکنم تا وکیل جدید مالیه ازطرف مسیو مرنارد. نرسد پیشرفتی در هیچ قسم مسائل مالیه امکان داشته باشد

در همان تاریخ تلگراف دیگری هم ازقونسول شیراز رسیده

است : —

درباب کشف سارقین در عرض چند روز اخیر از منابع مختلفه در اینباب برای من اطلاعات رسیده است و تمام مخبرین در اینمسئله متفق اند که در جزو سارقین عده هم از طایفه ممسنی بوده اند و صورت اسامی اشخاص عمده که در اینکار شرکت داشته اند دارم واز قرار تقریر ایلات امکان دارد که طایفه بوئر احمدی نیز در اینکار شرکت کرده باشند ولی مسلم است که ممسنی هـا با آنهـا همراهی کامل نموده اند و بهمچنین قشقائیهـا نیز با آنها همدستی داشته اند من دیشب در اینباب با ایالت مذاکره نمودم وعقیده او نیز این امر که ممکن ودر حقیقت محتمل است که عـلاوه بوئر احمدیها در این جماعت عده از ممسنی ها وسایر ایلات بوده اند در هرصورت او مایل تنبیه محمدعلی خان و دستگیری مرتکبین حمـله باسمارت میباشد و اینکار را اولین اقدام پروگرام خود قرار داده است وقتیکه اینکار تمام شد اقدام در مورد سـایر مقصرین خواهد بود بمن اطلاعات موثقه رسیده که دونفراز سارقین مقتول وسـه نفر مجروح گردیده اند

نمره ٤٨٧

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۰ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲۰ نوامبر من —

اکنون با سالارالدوله در باب حقوق ۱۲۰۰۰ تومان مذاکره

در میان است که تمام اموال شخصی اورا که ضبط شده مسترددارند و در کمال بیطرفی مسئله املاکی که در مالکیت آنها گفتگواست تمام کنند و بگذارند شاهزاده در طهران بماند لیکن فعلا بحکومت محلی منصوب نشود سالار الدوله باین شرایط رضا نداده است

دولت روس تصور میکنند که شرایط مذکوره از روی انصاف مقررشده وبقونسول‌روس‌مقیم استراباد تعلیم‌داده شده که بسالارالدوله بگوید اگر شرایط مذکوررا قبول ننماید دولت روس نفوذ خود را بکار خواهد برد که ترکمنهائی که دور او هستند متفرق شوند

نمره ٤٨٨

مکتوب سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۲۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقا سفیر ایران روز ۱۹ دسامبربوزارت خارجه آمده سرمات را از اقداماتیکه دولت ایران در نظر دارند برای تنبیه بوئر احمدیها بنمایند مستحضر داشت

سرمات اظهار داشت که در اینباب از طرف شما برای من اطلاع رسیده قتل یکنفر از صاحبمنصبان انکلیسی را در مملکتی که از بابت اوضاع ان مکرراً اظهارات شده است طبعاً دولت اعلیحضرتی یکی از مسائل مهمه میدانند

سفیر ایران اظهار داشت که دولت ایران اینمسئله را بخوبی درک مینمایند ومصمم اصلاح آن هستند واستدعا میکرد که برای انجام اقدامات مهلت داده شود (امضا) گری

نمره ٤٨٩

مکتوب سرادوارد گری بسرو لترتنلی

وزارت خارجه ٣٢ دسامبر ١٩١٢ —

سفیر ایران روز ١٦ ماه جاری باین وزارتخانه آمده که حسب التعلیم از طرف دولت متبوعه خود از بابت قتل کاپیتان اکفورد اظهار تاسف بنماید مستر نارمن که از سفیر ملاقات نمود از این اظهار تاسف و تشکر نمود

از سفیر درخواست شد بخانواده کاپیتان اکفورد هم همینطور اظهار تاسف بنماید و ادرس آنرا خواست

(امضاء) گری

نمره ٤٩٠

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ٤٢ دسامبر ١٩١٢ —

تلگراف ذیل در ٢٣ دسامبر از قونسول شیراز رسیده : —

در باب اقدامات نظامی برعلیه سارقین —

دریا بیگی روز ٢٢ تاقریب یکصد نفرسرباز بطرف کازرون حرکت کرده چنانچه راپورت دادم قشون دیگری در انجا تشکیل خواهد داد نایب الایاله امروز صبح مرا اطلاع داد که بموجب اطلاعات اخیره خیال میکنند که اگرچه اصلا دسته سارقین ازطایفه بویراحمدیها مرکب بود به تحریك محمدعلیخان عده از ممسنی‌ها به آنها ملحق شدند این مطلب با اطلاعاتی که من ازمنابع دیگر بدست آورده‌ام مطابقت دارد اقداماتی

که فعلا میخواهند برعلیه محمد علیخان نمایند باید دو مقصود را انجام دهد اول انکه اشخاصی را که درحمله باسمارت دخیل بوده‌اند دستگیر نموده ولااقل بعضی از مقصرین حملهٔ اخیررا تنبیه بنمایند

(نمره ٤٩١)

طهران ٢٤ دسامبر ١٩١٢ —

مالیه فارس — نایب الایاله فارس از قونسول انکلیس استفسار نموده است که آیا مصارفیرا که برای اقدامات نظامی میشود میتوان از ١٥٠٠٠ لیرائیکه دولت اعلیحضرتی مساعده داده اند بر داشت قونسول درجواب گفته است که این پول را مخصوصاً برای مصارف ایالتی داده اند و صحیح نیست بمصارف دیگر برسد و ارائهٔ طریق مینماید که بدولت ایران فشار آورده شود که وجوهات لازمه تهیه نمایند که مصارف تهیات نظامی از آن داده شود.

چون خزانه بکلی خالی است خیلی مشکل است بتوان از حکومت مرکزی برای این مقصود پول بدست اورد واگردراینباب اظهاری بشود جواب خواهند داد که میتوان قسمتی از ١٥٠٠٠ لیرارا صرف اینکار نمود وهرگاه با این امر موافقت نشود اسباب تاخیر اجرای اقدامات نظامی فراهم خواهد آمد

چون اقدام برای تنبیه مرتکبین بسیار مطلوب است من میخواهم ارائه طریق بنمایم که بمجرد آنکه فهمیدیم تخمین مصارف اردو کشی چقدر است باید مبلغی پول بدهیم اگرچه محتمل است که این پول هم تلف شود

هرگاه دستور العملی ازطرف شمـا برسد اسباب مسرت من خواهد گردید

نمره ۴۹۲

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۲۴ دسامبر ۱۹۱۲ — چنانچه درقسمت اخیرمراسله ۲۹ نوامبر خود ارائه طریق نموده اید باید مبلغ دیگری ازدولت ایران مطالبه نمائید لطف نموده راپورت دهید مبلغی که‌میخواهند مطالبه نمائید چقدر است

اقدامیکه دراینمورد نموده‌اید صحیح است و‌همچنین اقدام کریم جنرال قونسول را نیز تصویب میکنم

نمره ۴۹۳

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۵ دسامبر ۱۹۱۲ —تلگراف ذیل دیروز از تبریز رسیده است :—

درمکتوبی که‌امروز سپهدار برای من فرستاده اومرا اطلاع میدهد که تمام طبقات اهالی تبریز تارکی اجلاساتی نموده واز کابینه حاضره و اقدامات پلتیکی بختیاریها اظهار عدم رضایت نموده‌اند و بعلاوه میگوید که‌اهالی حاضر اند که اعتمادی بحکومت حاضره‌ننمایند لیکن تغییر حکومت را درتحت صدارت سعدالدوله ترجیح میدهند سپهدار درخاتمه مراسله مذکور میگوید که مراتب فوق باعقیده‌شخص او موافقت دارد

گمان میکنم که مکتوبی شبیه باین هم برای همکار روسی من رسید
مسلم است که سپهدار وشجاع الدوله بانی وموسس هرگونه
اجلاسی که منعقد شده است بوده‌اند درانیها احساسات اهالی
طرفدار سعدالدوله نیست مگر عده ازهمراهان آنها

ازمنبع صحیحی برای من خبررسیده که تلگرافی ازسعدالدوله
برای سپهدار رسیده مشعر براینکه بایکدیگر متحداً اقدام بنمایند
پس ازرسید این تلگراف درخانه سپهدار اجلاسی منعقد گردید و
شجاع الدوله وسایر ارتجاعیون ونمایندگان اسمی تمام طبقات حضور
بهمرسانیدند نتیجه این اجلاس این شد که رای بتقویت سعد الدوله
داده شده وازقراریکه فهمیده‌ام روز ۱۷ دسامبر تلگرافی برای
نماینده آذربایجان فرستاده شد اینمسئله واضح است که حضور
سعدالدوله را درمملکت آلت وبهانه برای انتریکهای ارتجاعی قرارمیدهند

نمره ٤٩٤

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۵ دسامبر ۱۹۱۱ — راه آهن محمره الی خرم
آباد ــ اگرچه حالیه مشکل است کسی پیدا شود که با این ابهام
وغیر معلومی امور پلتیکی اقدام قطعی بنماید لیکن فقدان پول ممکن
است دولت ایران رامجبور سازد که‌در هروقت امتیاز خط‌آهن ر
امضا بنمایند

غیر محتمل نیست که بتوان دولت راترغیب نمود که امتیاز رابهمین
ترتیب حالیه امضا نمایند خیلی مسئوالات وتحقیقات ازبابت آن میشود

وکسی نیست که جواب بگوید اگر شخص کافی ولایقی نباشد که در باب جزئیات آن مذاکره کند بنظر من بهیچوجه نمیتوان انتظار اختتام مذاکرات را داشت با این ترتیبات گمان میکنم بهترین طریقه این است که ازدولت ایران تعهد کتبی گرفته شود که بسندیکا اجازه احداث خط آهن مذکور داده شود ودرباب شرایط آن فیمابعد قرار بدهند

چون بقرار اظهاردولت ایران کسیکه دراین معامله ممکن است متحمل خطر وخسارات مالی شود خودشان خواهند بود لذا لازم است که قبل از اعطای امتیاز از جزئیات بخوبی مستحضر کردند و از این سبب اعتراض دولت مشارالیها مسموع است

نمره ٤٩٥

طهران ۲۵ دسامبر ۱۹۱۲ —

دیروز بعداز ظهر درمنزل صدراعظم منظره غیر محترمانه جلوه گزشد و خزانه دار بعلت عدم پرداخت حقوق عقب افتاده مورد اعتراض تهدید آمیز بختیاریها واقع شد واضح است که صدراعظم و وزیر جنگ از آنچه واقع شد واقف بودند وصدر اعظم مسیو مرنارد را با تلفون بمنزل خود احضار نمود

سفارتین اعتراض سخت بصدر اعظم نموده اند واو وعده داده است جبران این بی احترامی را بنماید

وضع و رویه بختیاریها ممکن است موجب اغتشاشات بشود و تا اندازه میترسم از آنکه مبادا مصادمه بین آنهاو ژاندارمهاواقع شود

در نظر دارم بخوانین اظهار بنمایم که هرقسم اغتشاشی که
از طرف همراهان و بختیاریهای خودسر آنها بشود موجب سلب
حسن نیت دولت اعلیحضرتی از آنها خواهد شد

نمره ٤٩٦

مکتوب مسروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱٦ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقا درباب مخابرات تلگرافی که در موضوع حادثه تالم انگیز
نزدیك دشت ارجن رد وبدل شده افتخار دارم که اینك سواد بعضی
مراسلاتیرا که در تلگرافات فوق الذکر اشاره بآنها شده ومن لازم
ندانستم تلگرافاً آنها را برای شما مخابره نمایم ایفاددارم

خبر حمله تاسف انگیز که منجر بقتل کاپیتان اکفورد شد
روز ۱۱ ماه جاری قریب ساعت هفت بعداز ظهر در وقتیکه من تازه
از ملاقات وزیر امور خارجه در روز معمول پذیرائی او مراجعت
نموده بودم بمن رسید وفوراً مستر اسمارت را بخانه شخص وزیر
امور خارجه فرستادم که اورا از این خبر مستحضر بدارد وزیر
امور خارجه بسیار متاثر گردید و از مستر اسمارت خواهش نمود
که از من استدعا نماید که اظهار تاسف اورا از بابت واقعه بشما
ابلاغ نمایم او از اثراتی که ممکن بوداز اینخبر درلندن حادث شرد
مخصوصاً پس از راپورت قتل یکی از مامورین بلجیکی در سرحد
عثمانی وبلغار بسیار مضطرب بود ولی محتمل امتحان شده وبدوستی
ثابت دولت اعلیحضرتی اطمینان کامل داشت کهرای اقدامی نخواهند داد

تا آنکه تمام حقایق مسئله تحقیق برسد و ملاحظات کامل در اینموضوع بشود

صبح روز بعد علاء السلطنه شخصاً از من ملاقات نموده وبنام خود ودولت ایران از وقوع اینحادثه که منجر بقتل یکی از صاحبمنصان انگلیسی شد اظهار تاسف فوق العاده نمود و اظهار داشت که این موقع که دولت ایران میتوانست امیدوار باتیه مشعشعی برای ایالت فارس شود وقوع این حادثه بسی اسباب نگرانی است جناب معظم مرا اطمینان داد که ازهر گونه اقدامی برای کشف و تنبیه مرتکبین این حمله جدید مضایقه وکوتاهی نخواهد شد ومجدداً صمیمانه اظهار امیدواری نمود که دولت اعلیحضرتی یکمرتبه دیگر صبر و تحمل را از دست ندهند و بدولت ایران مهلت دهند که هرگونه اقداماتیرا که برسرکوبی آنها مقتضی میدانند بانجام رسانند

من برای اظهار تاسفی که ازطرف دولت ایران نمود از وزیر امور خارجه تشکر نمودم و گفتم که مطالب اورا بشما ابلاغ خواهم نمود که بدولت ایران مهلت داده شود که اقدامات خودرا برای سرکوبی اشرار بموقع اجرا گذارند و بجناب معظم اشعار نمودم که این قضیه آن قدر مهم است که برای من امکان ندارد پیشگوئی نمایم که دولت اعلیحضرتی چه اقدامی را دراینمورد لازم خواهند دانست وجناب معظم را متذکر نمودم که این قضیه جدید یکی از حوادث متعدده ایست که دولت ایران از وقوع بعضی از آنها بی اطلاعند ووقوع این حوادث معلوم میکنند که مأمورین محلی فارس

نمیتوانند جان‌ومال اتباع خارجه را حفظ نمایند من بعلاوه اظهار داشتم برمن حتم‌است اگر چه‌دولت اعلیحضرتی بی‌میل به اقدام مجدانه در محل باشند لیکن برای استقرار رویه دوستانه تاریخی بین خود و دولت ایران بهیچوجه کوتاهی نخواهدشد وسپس مکتوبی‌را که سواد آن درجوف است برای دولت ایران نوشته و در باب قضیهٔ مذکور راپورت دادم

بمجرد وصول تلگراف ۱۲ شهر جاری شما من مکتوب دیگری که (سواد آن در جوف است) برای دولت ایران نوشتم ودیروز علاء السلطنه جواب آن‌را برای من فرستاد (ترجمه آن در جوف است) در این مراسله خلاصه تلگرافاتیکه در این باب از طرف ایالت مخابره شده مندرج است وسواد آن درجوف است و نیز مرقوم‌است که دولت ایران مکتوب دیگری برای من خواهند فرستاد و کیفیت جبرانی را که دولت مشار الیها حاضرند بنمایند شرح خواهند داد

یك نظر در راپورتی که مخبرالسلطنه داده است برما معلوم میدارد که راپورتهای او چندان تفاوتی با راپورتهائی که قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز داده است (ومن آنهارا مفتخراً بوسیلهٔ تلگراف باستحضار جنابعالی رسانیدم) ندارد از راپورت های‌ایالت هنوز درست معلوم‌نمیشود که آیاقافلهٔ هم در آنوقت حرکت کرده بوده‌یانه وشاید مقصوداز لفظ کاروان قافله بوده است که اسباب و لوازم دستهٔ را که برای شکار حرکت کرده بودند حمل نموده است

در راپورت های مخبرالسلطنه اسمی از قافله کوچکی برده شده مثل آنکه این قافله وقتی همراه سربازان و ژاندارمهای ایرانی که مربوط بدسته عساکر انگلیسی نبوده اند بوده و در موقعیکه با عساکر انگلیسی مخلوط شده اند

ماژور کنل ول راپورت میدهد که در آنوقت او بهیچوجه خبر نداشت که قافلهٔ در راه بود و حال آنکه از تلگراف ۱٤ ماه جاری ماژر اکونر معلوم میشود که قافلهٔ در آن نقطه بوده است اگر چه راپورت راجع بعده آنها مختلف است در هر صورت این مسئله بخوبی واضح است که دسته عساکر انگلیسی مشغول حفاظت قافله مذکور را نموده است همان قشون زیاد ایرانی بوده اند که از قرار معلوم بمسافت کمی در جلو دستهٔ عساکر انگلیس حرکت کرده بودند .

از قرار معلوم سارقین بدون مزاحمت این قافله را گذارده اند عبور کنند و بمجرد آنکه قاطرهای دستهٔ عساکر انگلیسی پدیدار گردیده اند بآنها حمله نموده اند از راپورت ماژر اکونر درست معلوم نمیشود که در موقعیکه بواسطه شلیك اول سارقین کاپیتان اکفورد مقتول گردید چه واقع شد اگرچه در این باب شرحی در راپورت ایالت مسطور است و عده تلفات ژاندارمها که در ان راپورت مذکور است صحیح نیست بقرار اطلاعات اخیره از ژاندارمها کسی مقتول نگردید لیکن چهار نفر از انها مجروح شدند شاید ژاندارمها که بمسافت کمی با یکصد نفر سربازان ایرانی جلودستهٔ

عساکر انکلیسی بودند همینکه صدای شلیك را شنیدند برای کمك عساکر انکلیسی مراجعت نمودند زیرا که مخبر السلطنه اظهار میدارد که این جنك تا پنج ساعت طول کشید و شب باختتام رسید و تمام قاطرهائی را که سارقین برده بودند باستثنای سه راس مسترد کردید و دو نفر از بویر احمدی ها مقتول کردیدند

برای کلنل ژاندارمری نیز از صاحب منصب فرمانده شیراز اطلاع رسیده که ژاندارمها نیز دراین جنك شرکت نمودند و راپورت میدهد که سربازان ایرانی همینکه صدای شلیك را شنیدند فوراً فرار نمودند سواد دو مراسله که از کلنل یالمارسن رسیده و خلاصه تلکرافات ماژور سیفورت را که از شیراز مخابره نموده در ان نوشته است در جوف است

چنانچه ملاحظه خواهید فرمود ایالات بطور قطع میکوید که سارقین از طایفهٔ بویر احمدی میباشند و او اردوئی بتعاقب انها فرستاده است و نیز ارائهٔ طریق مینماید که بحکمران بهبهان ورؤسای بختیاری وسردار جنك ومرتضی قلی خان که فعلاً در مالمیر هستند اوامر فرستاده شده که بر علیه ایل مذکور اقدام بنمایند و دولت ایران اعتماد دارند که نتیجه اقداماتی که برای سرکوبی آنها میشود در واقع اعدام طایفهٔ بوئراحمدی که دائماً منشأ اغتشاش در راههای تجارتی اصفهان ویزد وکازرون بوده‌اند خواهد بود

من برای این اقدامات مجدانه که خواهد شد اظهار تشکر نمودم لکن اشعار داشتم که در این موسم سال اعمال و اجرای اقدامات

مذکوره بی اندازه مشکل است و بعقیده من نه فقط مقصرین و اقعی باید
تنبیه شوند بلکه کدخداهای دهات در راه نیز باید مجازات شوند
چرا که حتماً آنها از حضور این عده راهزنان در حوالی دهات خود
با اطلاع بوده اند و بمأمورین محلی خبر نرسانیده اند و لذا
تقصیر دارند امضاء (والترتنلی)

(ملفوف اول نمره ٤٩٦)

(مکتوب سروالترتنلی بعلاء السلطنه)

طهران ۱۲ دسامبر ۱۹۱۲ —

حضرت اشرفا — باکمال تأسف توسط حضرتعالی بدولت
ایران اطلاع میدهم که از قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز تلگرافی برای
من رسیده مشعر براینکه دستهٔ مرکب از ۲٦ نفر سوار متعلق
بسواره هندمرکزی که همراه ماژر کیتل ول و کاپیتان اکفورد حرکت
کرده بودند وبرای شکار بطرف دشت ارجن میرفتند روز ۱۱
ماه جاری بین خانه زینان ودشت ارجن دسته بزرگی از ایلیاتیها
تخمیناً ۲۰۰ الی ۳۰۰ نفر به آنها حمله نمودند بدبختانه کاپیتان اکفورد
مقتول گردید ویکی از سوارهای کمی مجروح شد و نه رأس قاطر
محمول بند رژیمان مذکور بغارت رفت این هیئت بتصویب ایالت حرکت
کرده بودند و در حدودی بودند که تحت حفاظت ژاندارمری است

فعلا معلوم نیست که سارقین متعلق بکدام یك از طوایف
بوده اند ورایورت دیگری راجع باین قضیه مؤلمه برای من نرسیده است
من مراتب فوق را به اطلاع دولت اعلیحضرتی رسانیده ام و جلب

توجه جدی حضرتعالی را بوقوع این حادثه جدید در راه مهم تجارتی جنوب و باینکه شذب مزبور باطلاع وتصویب ایالت برای شکار حرکت کرده بودند جلب نمایم .

تازمانیکه تعلیمات از طرف دولت اعلیحضرتی نرسیده تأکید مینمایم که بایدفوراً عددرا برای کشف مقصرین فرستاد و مرتکبین این حمله متهورانه برمسافرین بی‌تقصیر انکلیسی‌را تنبیه نمود من اطمینان دارم که حضرت عالی اهمیت این قضیه بسیار مهم‌را بخوبی درك فرموده اقدامات فوری برای جبران کامل ومناسب بموقع اجرا خواهید گذارد

(ملفوف دوم نمرهٔ ٤٩٦)

﴿ مکتوب سر و لتر تنلی بعلاء السلطنه ﴾

طهران ۱۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

حضرت اشرفا — درتعقیب مکتوبی که دیروز در موضوع قضیه مؤلمه دشتارژن که منجر بقتل کاپیتان اکفورد گردید بحضرت عالی نوشتم الحال دولت علیه را برطبق تعلیماتی که از وزارتامور خارجه برای من رسیده مستحضر میدارم که وصول اخبار این حادثه فجیعه بسیار اسباب تألم وتأثر دولت اعلیحضرتی گردید برای دولت مشار الیها ممکن نیست از پیش آمد قتل یکی از صاحبمنصبان انکلیسی بااین اوضاعی که راپورت داده شده صرف نظر نماید

من باید اظهار بدارم که از دولت علیه استدعا میشود که بدون فوت وقت ما را ازکیفیت جبرانی که حاضرند بنمایند مستحضر بدارند و نیز باید بعلاوه بگویم که یکی از شرایط جبران باید تنبیه سخت

مقصرین باشد

(ملفوف سوم نمره ٤٩٦)

(تلگراف مخبرالسلطنه مورخه ۲۲ قوس ۱۳۳۱)

روز ۲۷ ماه ذیحجه قونسولگری اعلیحضرتی مرا اطلاع داد که دو نفر از صاحب منصبان انگلیس عنقریب بهاتفاق بیست نفر سوار برای شکار بطرف دشت ارجن حرکت خواهند نمود و از من درخواست نمودند که اقدامات لازمه برای تسهیل حرکت آنها بنمایم چون دیدم راهها از دوماه باینطرف امن بود و قوافل هر روزه ایاب وذهاب مینمودند حرکت آنها اسباب تعجب من نشد ودلیلی نداشتم که از حرکت آنها مانع شوم وتعلیمات لازمه بسواران و ژاندارمها که وظیفه آنها حفاظت خط سیر آنها بود دادم و بعلاوه دو نفر از سواران صدونفرا بایکنفر صاحب منصب ایرانی همراه صاحبمنصبان انگلیسی مذکور فرستادم این صاحبمنصبان روز دوشنبه حرکت کردند درصورتیکه روز شنبه قبل یکصد نفر از رژیمان ملایر ومنتصرالممالك ومحمدعلیخان و صاحب منصب توپخانه و دو نفر صاحب منصب دیگر باده نفر توپچی و کاپیتان نیستروم با ۳۰ نفر ژاندارم بطرف کازرون حرکت کرده بودند کاپیتان نیستروم باحکمران کازرون در جلو قافله کوچکی حرکت کردند لیکن سربازان وتوپچیها اتفاقاً عقب آن قافله بودند روز چهار شنبه سربازان جلورفتند و در راه بکسی برنخوردند قافله بعقب آنها میرفت بین خانه زنیان و دشت ارجن دسته قراول سوارهٔ دولتی قریب نیم کیلو متر جلو قافله بودند

قافله و سواران هندی و یکنفر از صاحب منصبان انکلیسی عقب
پیش قراول بودند ژاندارمهاهم کسی را ندیدند یکی ازصاحبمنصبان
انکلیسی با یکنفر از سواران هندی و ۳ نفر از ژاندارمها و یکنفر
سوار بین پیش قراول وقافله بودند واینها بسارقین بر خوردند و
سارقین بنای شلیك را گذاردند صاحبمنصب انکلیسی و ۳ نفر
ژاندارم مقتول گردیدند و یکی از سواران مجروح گردید سپس
سوارها و ژاندارمها بعقب آمده آنهائیکه عقب بودند بجلوآمدند جنك
بوقوع رسید و شجاعت طول کشید ازقرارمذکور عده سارقین که از
طایفه بوئر احمدی بودند متجاوز از ۲۰۰ نفر بود وعده آنهاقریب
۳۰۰ نفر پیاده و سواره بود بصاحبمنصب انکلیسی که در عقب بود
و بسوارها صدمه وارد نیامد قافله هم مستخلص شد ازبوئر
احمدیها ۱۲ نفر مقتول گردید چند راس از قاطر هارا با بار مال
التجاره گرفتند ژاندارمها وسواران این اموال را از آنها پس گرفتند
روبهم رفته ۳ بار مال التجاره بدست سارقین افتاد همینکه شب شد
ژاندارمها وسواران در یافتند که پیش از این مداومت در جنك
امکان نخواهد داشت قونسولکری دولت اعلیحضرتی و کلنل ه
این تفصیل را تصدیق میکنند صاحبمنصب مقتول تهور بخرج داد
همراهان خودرا ول کرده وبجلو رفته است اگر چه اورا هم نباید
زیاد ملامت کرد چرا که هیچ دلیلی برای تصور عدم راه در دست
نداشته است این قضیه بسیار موجب تاسف است لیکن این حوادث

چیزهائی است که پیشگوئی وقوع آنها غیرممکن است ومثل طوفان ناگهانی بظهور میرسد

آیامن بیش از این چه میتوانستم بکنم آیا در این خاك پر از راهزنان وسارقین است باچه وسائل دیگر میتوانستم اقدام بتمام آنچه درقوه داشتم بانجام رسانیدم لیکن راهزنی این ایالات مشهور است ویکی از آنهاراه از آباده الی سرحد را اشغال نموده ودر آنجامشغول شرارت است دیگری راه بوشهر رامسدود مینمایدمن مشغول تهیه قشونی هستیم مرحمت نموده تلگرافاً حکمران بهبهان را تعلیم دهید که ۲۰۰ نفری را که برای حمله بایاز کیخا حاضر دارد برای سرکوبی بوئر احمدیها بفرستند طایفه بوئر احمدی درواقع متعلق بناحیداتی است که تحت حکومت حکمران بهبهان میباشدمن شب وروزهم خودرا مصروف تنظیم این ایالت وتشکیل قوه مسلحی میدارم وبانصاف وعدالت شما اعتماد دارم که حق مرا ادا نمائید البته وقوع این حادثه مخصوصاً برای من بسی تاسف انگیز است لیکن هرکسی که انصاف داشته باشد ملاحظه خواهد نمود که این حادثه بود که پیشگوئی در باب وقوع آن امکان نداشت باوضاع حالیه مملکت وقوع اینقسم حوادث امکان دارد خیلی اسباب بدبختی است که سارقین درهمان وقتیکه صاحبمنصب انگلیسی وژاندارمها درحال عبور بودند شلیك کردند من از صمیم قلب امیدوارم وانتظار دارم که درظرف مدت قلیلی بتوانم مرتکبین این حمله وحمله برمستر اسمارت رابتنبیه تمام چنانچه بماژر آکونر اظهار داشتیم این اول دفعه نیست کـه این آقاین

بحدود شیراز آمده‌اند یکدفعه‌هم بتخت جمشید امدند ووقتی بعنوان خرید پوست گوسفند به‌بند امیر آمدند وحرکت آنها برای شکار دفعه سوم بود .

نمره ٤٩٦

ملفوف چهارم

ترجمه مکتوب علاء السلطنه بسروالتر تنلی

١٤ دسامبر ١٩١٢ —

جناب اجل — دوفقره مراسلات ١٢ و ١٣ شهر جاری جنابعالی درموضوع قضیه مولمه کاپیتان اکفورد که اسباب تاثر فوق العاده دولت ایران گردیده است واصل شد محترماً جنابعالی را ازتفصیل قضیه که بمن راپورت داده شده است مستحضرمیدارد :—

نظر بامنیتی که ازدوماه باینطرف دراین حدود بر قرار بوده وقوافل محمول مال التجاره درکمال امنیت ایاب وذهاب مینمودند صاحبمنصبان خواستند باطمینان کامل برای شکار حرکت کنند در وقتیکه ١٠٠ نفر سرباز ودونفر صاحبمنصب و ١٠ نفر توپچی باتوپ باتفاق کاپیتان نیبرم ٣٠ نفر ژاندارم بکازرون اعزام شدند سربازان وتوپچیان فوق‌الذکر باقافله محمول مال التجاره درراه میرفتند بین خانه زینان ودشت ارجن کاپیتان اکفورد باتفاق یکی از سواران هندی وسه‌نفر ژاندارم ویك تفنکچی ازاین دسته جداشده و بطرف قافله مال التجاره بجلو میروند غفلتاً وبدبختانه مقصرین بنای حمله و شلیك بانها میگذارند

سپس سربازان از عقب و ژاندارمها از جلو بمحل وقوع جنك آمده و شروع بجنك باسارقین مینمایند و از سارقین ۱۲ نفر مقتول میشود قافله را باستثنای چند باری که سارقین میبرند عساکر مذکور حرکت میدهنــد

دولت ایران اهمیت فوق العاده باین قضیه میدهند و حاضرند که تلافی کامل بنمایند و تفصیل انرا هر قدر زودتر که امکان دارد برای جناب عالی خواهم نوشت

(امضاء) محمد علی علاء السلطنه

ملفوف پنجم نمره ٤٩٦

مکتوب کلنل یلمارسن بسراوالترتنلی

طهران ۱۲ دسامبر ۱۹۱۲ —

جناب سفیرانکلیس افتخار دارم ترجمه دو تلکرافیرا که از شیراز برای من رسیده برای جنابعالی ایفاددارم این دو تلکراف دیروز که ۱۱ دسامبر بود یکی ساعت دو بعد از ظهر و دیکری ساعت سه بعد از ظهر از شیراز مخابره شده بود بدبختانه مضامین این دو تلکراف در باب اعمال رضایت بخش ژاندارمری بایکدیکر وفق نداشت

میخواهم برای این مصیبت اظهار تاسف فوق العاده بشما بنمایم

(امضاء) یلمارسن رئیس تعلیمات ژاندارمری دولتی

ملفوف ششم نمرهٔ ٤٩٦

ترجمه مکتوب ماژر سیفورت به کلنل یلمارسن

شیراز ۱۱ دسامبر ۱۹۱۲ —

قافله که تازه وارد شده است راپورت میدهد که ژاندارمری مستحفظ بین کازرون وشیراز وظایف خودرا بر وفق دلخواه بانجام میرسانند تفنگچی هاهم راهداری نمیکردند و باژاندارمها متفقاً عمل میکنند ایالت اقدامات صحیحه نموده و از روی عقل و احتیاط عمل میکنند گاه گاهی سارقین دستگیر میشوند و جنك مختصری هم بوقوع بیوسته چند نفر از انها مقتول گردیده اند لیکن ما باید منتظر حملات واغتشاشات مهمه باشیم ماژر براندل سرکشی و تحقیقات خوب از بابت راه نموده وراپورت بسیار مفیدی با نقشه فرستاده است سفر اول او بسیار سخت و مشکل بود وارد وکشی نیسترم دلوند برك (برای حفاظت ایالت از ایزد خاست بشیراز) پر از اشکالات بود و با بعضی از رؤسای دهات جنك نمودند راپورت مفصل با نقشه آن راه بمن رسیده است

(امضا) سیفورت

سواد مطابق با اصل است (امضا) یالمارسن رئیس تعلیمات ژاندارمری دولتی

ملفوف هفتم نمره ٤٩٦

ترجمهٔ مکتوب ماژر سیفورت بکلنل یالمارسن

شیراز ١١ دسامبر ١٩١٢ —

دسته سواره مرکب از ماژرکتلول و کاپیتان اکسفورد ٢٤ نفرسوار هندی را چندین صد نفر سارقین بین خانه زینان و دشت ارجن حمله نموده اند اکسفورد مقتول ویکنفر هندی مجروح و دونفر ژاندارم مقتول ویکنفر تفنکچی مجروح گردیده است قافله مرکب از سی راس

قاطر نیز بغارت رفته است   امضاء سیفورت

سواد مطابق با اصل است (امضاء) یالمارسن رئیس تعلیمات ژاندارمری دولتی

ملفوف هشتم (نمره ٤٩٦)

ترجمه مکتوب کلنل یالمارسن بسروالترتنلی

طهران ١٥ دسامبر ١٩١٢ — جناب اجل سفیر انکلیس — در باب مراسله ١٢ ماه جاری من افتخار دارم اینك خلاصه مراسله ماژر سیفورت را در باب حمله در حدود شیراز لفاً ایفاد دارم و توجه جنابعالیرا میخواهم باین مسئله جلب نمایم نه مدت تعیین ژاندارمری در راه انقدر کم بود که نمیتوان انتظار داشت بهتر از این بتوان راه را حفاظت بنماید بعلاوه اشکالاتی را نه بعضی از مامورین محلی ایرانی تولید نموده‌اند مانع کردید از اینکه حتی قشونی که مقرر بود برای قسمت اول تشکیلات ژاندارمری در این ایالت فراهم شود جمع کردد ومتجاوز ازیك ثلث این استعداد هنوز ناقص است

ماژر نرن براندل فعلا درراه بوشهر است وازانجا بایکصد نفر ژاندارم جدید و اسلحه‌هائی که تازه وارد شده ومدتی در انجا مانده است مراجعت خواهد نمود

پس ازورود قشونیکه حالیه درطهران جمع میشود بشیراز که عبارت باشد ازقشونیکه سه‌ربع آن تا کنون جمع شده من یقین کامل دارم که‌دیگر دراین راهی‌که سپرده بژاندارمری‌است ازاین کونه حوادث رخ ندهد

مجدداً میخواهم برای وقوع این حادثهٔ فجیعه اظهار تاسف نمایم (امضاء) یالمارسن رئیس تعلیمات ژاندارمری دولتی

ملفوف نهم نمرهٔ ٤٩٦

ترجمه مکتوب ماژر سیفورت به کلنل یالمارسن

شیراز

کاپیتان لوندبرك بهمراهی یك قافلهٔ بزرگی مراجعت نموده‌است وراپورت میدهد که مکاریان جرئت اینکه بگویند سارقین کی هستند ندارند لکن جلد چرمی طپانچهٔ آنها که گرفته شـده است سـاخت ترکی است ومکاریان شنیده‌اند که سواران آنها ترکی حرف میزدند واز قراریکه راپورت داده شده یکی از کشکولیها وهمراهان او که شب قبل بیرون دشت ارجن بوده اند صبح سواره بطرف اردکان رفت وبعداز ظهر مراجعت نموده گفت که ازبابت حمله که صحبت آن‌شده بود اوهم چیزی شنیده‌است ژاندارمری مستحفظین درامتـداد جاده قرار داده بودند وانکلیسها میکویند که ژاندارمها بسیار خوب رفتـار کردند وسواران هندی هم قبـل از وقوع حمله در اطلاع بهم رسانیدن ازحضور سارقین قصور ورزیده بودند ٥ نفر از ژاندارمها مجروح‌شدند زخم ۲ نفر آنهـا بسیار سخت بود بعضی ژاندارمها و تفنکچیها بعضی از جاهای مرتفع را سنکر قرار داده بودند لیکن سواران هندی نیز اشتباهاً بانها شلیك نمودند صد نفر از سربازان ایرانی‌هم‌حضور داشتند وفوراً فرارکردند کاپیتان‌لوندبرك درمراجعت درتمـام کوههای مرتفع که ازانجا تمام نقاط دیده‌میشد

ژاندارمهـــای قراول‌ژا دیدند — (امضا) سیفورت

سواد مطابق با اصل است (امضا) یالمارسن رئیس تعلیمات ژاندارمری دولتی

نمره ۴۹۷

(مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۱۶ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقا درباب مراسله امروز من راجع به‌حادثه‌اخیر درحدود شیراز افتخار دارم که اینك سواد تلگرافی‌را که قونسول شیراز برای من فرستاده وعقاید خودرا در خصوص اقداماتیکه باید بعمـــل آید شرح داده است لفاً ایفاد دارم

امضاء (والترتنلی)

ملفوف نمره ۴۹۷

تلگراف قونسول اکونر بایوتنان کلنل کاکس

شیراز ۱۶ دسامبر ۱۹۱۲ —

درباب مسئله تنبیه طائفهٔ که مسئول حمله به ماژر کتل‌ول ودستهٔ او بوده‌اند چنانچه در تلگراف ۱۴ دسامبر خود ذکر نموده‌ام این حمله ازقرار معلوم عمداً بصاحب منصبـــان و سواران ما بعمل نیامد بلکه ازطرف دستهٔ راهزنانی شد که‌عموما برای غارت اینطرف وآنطرف در حرکت هستند.

بنابراین برمن معلوم میگردد کـــه این حملهٔ اخیر بهیچوجه اوضاع پلتیکی جنوب ایران‌را تغییر نمیدهد و لزوما محتـــاج به‌تغییر پلتیك‌ازطرف دولت اعلیحضرتی نمیباشد دولت اعلیحضرتی خود شان

لازم ندانسته درمورد حمله بستر اسمارت یا آنکه برای حملاتیکه بعد از آن بصاحب‌منصبان آنها شد مرتکبین‌را تنبیه نمایند و این حمله‌اخیر اتفاق مخصوص تازهٔ نیست که مستلزم تغییر پلتیك حالیه باشــد البته قتل کاپیتان اکفورد باین حملهٔ اخیر اهمیت زیادی میدهد که حمــلات سابق خوش بختانه دارای این اهمیت نبوده اند لیکن‌این‌هم یکی از آن اتفاقات نا مساعدی است که ممکن بود در مورد صاحب‌منصبانی که بدفعات بر آنها حمله شده است و اقع شده باشد

بنــا براین عقیــده من براین است که اگر دولت اعلیحضرتی نظر بحملات مکرره واوضاع مغشوش جنوب ایران بخواهند قشونی برای اعاده انتظامات بایران بفرستند جهة ندارد که این حمله اخــیر مستلزم این اقــدام باشــد از قراری که فهمیــده ام پلتیك دولت مشارالیها مبنی بر استقرار حکومت حاضره است تا مدتی که امکان داشته باشد ونظر باینمقصود شمــا برای فارس بهترین حکمرانی را بدست آورده اید ودولت اعلیحضرتی بوسائل مالی وغیره اورا تقویت وهمراهی مینمایند که وظایف مشکله خودرا در اعاده انتظامات این ایالت بانجام برساند البته تجربه نزدیك بعدم امیدواری است لیــکن اگر دولت اعلیحضرتی خواهند در پلتیك خود مــداومت نمــایند بهیچوجه جهتی ندارد که حالا دست از پلتیك خود بردارند

لیــکن چون فعلا اینمسئله مطرح مذاکره است من محترماً مبادرت ورزیده وجلب توجه شمارا بحــقایق این امر مینمایم همه میدانند که تمام این قسمت ایران مغشوش وبرای ورود وخروج مال

التجاره مسدود بود واز مدتی باینطرف هرج ومرج در این قسمت شیوع داشته که روز بروز عوض انکه کمتر شود زیاد تر میشده برای اعاده انتظامات وحفظ منافع خارجه ها واتباع آنها دولت اعلیحضرتی بوسایل مالی بایالات کمك نموده و تا اندازه کنترل موثری بر مصرف این وجوهات قرار داده اند نظر باین ترتیبات بنظر من میرسد که دولت اعلیحضرتی مسئولیت های قطعی و معین در جنوب ایران بعهده گرفته اند واگر حالا بخواهند در پالتیك خود پیشترفتی حاصل نمایند و در تحت حکومت حاکم ایرانی باعاده انتظامات موفق شوند وبالاخره رژیمان سوار خودرا عودت دهند بدون انکه مجبور باعزام قشون معظمی بایران شوند باید خودرا مهیای اتخاذ یك خط سیر وپلتیك قطعی تر از آنچه تا کنون تعقیب نموده اند بنمایند مقصود من کنترل موثر تری بر مالیه وتشکیل قوه نظامی است که چنانچه سابقاً راپورت داده ام ایالات در تصدد تشکیل آن میباشد

نمره ٤٩٨

مکتوب سر والترتانلی بسر ادوارد گری

طهران ١٧ دسامبر ١٩١٢ —

آقا افتخار دارم که اینك سواد مکتوب مفصل کاملی را که مستر اسمارت کفیل قونسولگری اخیر شیراز برای من فرستاده وشرح مفصلی از اوضاع ششماهه گذشته فارس را یعنی قبل از ورود ایالات جدید بان نقطه نوشته است لفاً انفاذ دارم

اجازه می طلبم که توجه شمارا جلب بنمایم باینکه مستر اسمارت دراین مراسله بطور واضح و نخواتم شرح مقاصد و آمال و آرزوهای چندین قوای عامله فارس راکه باهم در جنـك و نزاع هستند بطور اختصار نوشته است این مراسله برای کسانیکه میخواهند بعلل و اسباب این رقابتها که پیشکوئی حل مسئله فارس را ممتنع میدارد بسی ذیقیمت میباشد مخصوصاً تازمانیکه دولت بواسطه عـدم حل مسئله نمیتواند بقوه قهریه اقدامات متهورانه بنماید

(امضاء) والترتنلی

ملفوف نمره ٤٩٨

مکتوب اسمارت کفیل قونسولگری بسروالترتنلی

شیراز ۳۰ آکتوبر ۱۹۱۲ —

در این موقع آرامی و عدم اغتشاش پس از مهاجرت ایلات بطرف جنوب و ورود ایلات جدید موقع مناسبی است که شرح مفصلی از اوضاع فارس در این ششماهه اخیر نوشته شود

از طرف دوماهه پس از شکست صولت الدوله ومراجعت اودر اراضی غیر مرتفعه دور فیروز آباد آرامی وسکون فوق العاده در حدود شیراز بر قرار بود در حقیقت در مدت دو دفعه اقامت خود در شیراز حدود شهررا آنقدر آرام و امن ندیده بودم باوجود آن بهبودی اوضاع داخل وحدود شیراز موجب بهبودی راههای تجارتی یانواحی دور دست نگردید

این سکون و امنیت غیر منتظره تا اندازه بواسطه تسکین نزاع

بین قشقائیها وایلات خمسه وتا اندازه بعلت حسن اداره قوام الملك
و تا اندازه هم بسبب سابقه اقتدار یکی از رؤسا بود که دور اورا
جماعتی تشکیل داده بودند که بسیار برای دولت مضر بود لیکن
پس از مدت قلیلی معلوم شد که این سکون را دوامی نه واین امنیت
را اساسی نخواهد بود قوای عامله برهم خوردن این سکون وامنیت
حمله بر عساکر ما و تقاضاهای محمد علیخان کشکولی بود ایلخانی در
شمال بطورسخت کوشش داشت که کنترل حقیقی بر ایلات را
تحصیل نماید و ایاز کیخا کلانتر طایفه دره شولی قشقائیها رادستگیر و
محبوس نموده بود و این سرکرده که مسئول بسیاری از سرقتهای
قشقائی در این سنوات اخیره بود آخرین کلانتری بود که از صولت
الدوله دست کشید وآخرین دفعه که مطیع او گردید صولت الدوله
از اطاعتش سوء ظن داشت بجای او علی پناه کیخا تعیین گردید اوهم
یکی از طرفداران قوی ایلخانی بود باینطریق ایل مهم دره شولی
ربقه اطاعت را بگردن نهادند

اگر طایفه شش بلوکیها که راه سرحد را خوب محافظت مینمودند
مطیع بودند وحتی مالیاتهم میدادند رؤسای ایل فارسیمدان که نزدیك
شیراز بودند نیز مطیع بودند ولی چندان بر ایل خود که درست
مطیع نبودند کنترل نداشتند. کشکولیها که قسمت فوقانی راه بوشهر
سپرده بانها بود محتمل طرفدار قوی دولت بودند وایلات جزو را
ممکن بود باسانی تحت اطاعت آورد متدرجاً ایلخانی مشغول استحکام
مقام خود و وصول مالیات گردید وظاهراً سعی داشت که ایلات

قشقائیرا تحت اطاعت دولت قرار دهد لیکن دولت قادر نبود باینکه برای نیل بابنمقصود با او تقویت لازمهٔ بنماید

احتمال میرود که بعضی از کلانترها ازدیاد اقتدار و استحکام مقام ایلخانی را نمیخواستند و ازدیاد این اقتدار مخصوصاً یکی از کلانتران را بسیار تهدید مینمود کلانتر مذکور محمد علیخان بود محمد علیخان از مدتی باینطرف یکی از حامیان بزرك صولت الدوله بود وعدم تقویت او صولت الدوله را اسباب سلب اقتدار او گردید او فعلا یکی از کلانتران بسیارمقتدر قشقائیها محسوب میشود اگرچه عده کثیری مخصوصاً از کشکولیها باو دشمن هستند ' محمد علی خان بزودی فهمید که استحکام و تزئید اقتدار ایلخانی نه فقط بامقام او مخالف ومضر است بلکه متضمن خطر جانی بسیار برای او میباشد قوام الملك و ایلخانی باو فشار سخت برای دستگیری و تسلیم مقصرین حملات بمسا کرما میاوردند و اگر قوت واقتدار ایلخانی زیادتر ازاین میشد این فشار مبدل به اعمال قوه قهریه میگردید محمدعلی خان از این مسئله مضطرب شد و استخلاص ایاز کیخا را تقاضا نمود و میدانست که این اقدام ضربت بزرگی باقتدار ایلخانی خواهد زد سردار احتشام وقوام الملك تقاضای اورا باوجود چندفقره مراسلات تهدید آمیز و تهدید به ویل کردن صولت‌الدوله نپذیرفتند

من تصور میکنم که‌چون دولت ایران تمام اقدامات خودرا موکول بورود ایالت نمودند موقع بسیار خوبی را از دست دادند اگردر اخرماه ژون وقتیکه معلوم شد که محمد علیخان مقصرین را

دستگیر وتسلیم نخواهد کرد دولت ایران بقوام الملك و ایلخانی امر داده بودند برای تهدید وتخویف درصدد فرستادن اردوئی برای اشرار برآید ممکن بود که ازاین اقدامات نتیجه مطلوبه گرفته شود محمدخان پسر عمووزقیب قوی محمد علیخان دراواخر ماه اوت هنگامیکه مرا ملاقات نمود عقیده خودرا اینطور اظهار داشت که لازم ترین اقدام دراینمورد این است که اقدامی برعلیه صولت الدوله نشود بلکه محمد علیخان راطرف توجه قرار دهند چنانچه بعد معلوم شد این عقیده اگرچه اساس آن برعداوت شخصی فیمابین این دو نفر بود لیکن صحیح بود دراوایل ژوییت ازاقتدار محمدعلیخان بسیار کاسته شده بودمحمد خان بلاشبهه میتوانست قسمت عده ازکشکو لیها را از تحت امرمحمد علیخان مجزی سازد وسایر ایلات راهم به تفوق وبرتری گشکولیها حسد میبردند ممکن بود برضد محمدعلیخان برانگیز انیدچ ن موقع مساعد ازدست داده شد بمحمد علیخان فرصت داد که نقشه خودراتهیه نماید واقتدار مسلوبه خودرا دوباره بدست آورده اسباب سلب اقتدار ایلخانی رافراهم آورد

دراین اثنا قوام الملك درتهیه سرکوبی ایلات خمسه که بی قانونی وبی نظمی آنها ازحد گذشته بود برآمدمن شبهه دارم دراینکه قوام الملك توسط میرزا فضل اللهخان وکیل خودتولیدنفار ونفاق بین طوایف جباره وشیبانی اعراب مینمود برای آنکه بسهولت بتواند برای سر کوبی آن ایلات اردوئی بفرستد بدبختانه چون دولت ایران تاچندی اورا مانع شدند کهاز شیراز حرکت کنند بواسطه پیش آمدن

صولت الدوله حرکت او دیگر امکان پذیر نبود

قریب اواسط ژوییت علائم انقلاب و هیجان درمیان همراهان صولت الدوله پدیدار گردید ودستجات اوشروع بهجوم بکوارد و حمله بقوافل محمول محصولات محلی که بشیراز اياب وذهاب مینمودندکردند دسته کوچکی ازفارسیمدانیها تحت امرمسیح خان رئیس خود بکوار فرستاده شد که مواظب این دستجات باشند درآخر ماه ژوییت قشون مخلوطی بعده ۵۰۰ نفر مرکب ازسرخهٔ هاوکمرهیهای دهات فیروز آباد وغیره تحت امر حسن خان کشکولی برادرزن صولت الدوله از خجه پیشقدمی نموده ۵۰۰ نفر از قشــون دواتی را که در تحت امر غلامحسین خان کشکولی بودند از دزکان خارج نمودند این پیش آمد باعث مسدود گردیدن منزل از چنار راهدار الی خانه زینـــان راه بوشهر گردید و دره شیراز نیز درمعرض هجومهای کاهگاه واقع شد

قوام الملك شروع بجمع آوری قشونی نمود که سیاح را مجدداً قبضه نماید و در صورت امکان هجوم آورندکانرا تافیروز آبادتعاقب کنند و بر حسب دعــوت او قریب ۸۰۰ نفر از اعراب تحت امر محمد علیخان برادر عسکر خان شیبانی و ۲۰۰ نفر از باصری ها به شهر وارد شدند عقب اینها ۲۰۰ نفر از قشقائیهای فارسیمدانی و کشکولی نیز در شهر بودند و ۲۰۰ نفر از قشقــائیهای تحت امر صمصام السلطان نیز وارد شدند و ترتیباتیهم برای جمع اوری قشون دیگر از کشکولی ها و فارسیمدانهای دورخانه زینان داده شد در موقعی که این قشون تشکیل میگردید ماژر سیفورت با ۲۶۰ نفرژاندارم

چنار راهدار را در قبضه داشت بقصد انکه اول منزل راه بوشهر را محافظت نموده و مانع از هجوم اشرار از سیاخ بدره شیراز شود و درصورتیکه صلاح باشد فیما بعد با عساکر دولت متفقاً بسیاخ حمله اورند من اقدامی را که ماژر سیغورت بتنهائی بر علیه سیاخ نموده تلگرافاً راپورت داده ام که قشون او را قشون حسن خان که در کوه های مستحکم درنکان قرار داده شده بودند شکست دادند عده زیادی از این ژاندارم ها بدون معطلی تسلیم اشرار شده بودند و ماژر سیغورت و کاپیتان نیسترم با عده قلیلی اخر الامر مجبور شدند باکمال عجله مراجعت نمایند و خوش بختانه فرار کردند اگر چه‌شکم ماژرسیغورت قدری مجروح گردید خصم تمام‌ژاندارمهائی را که دستگیر کرده بودند پس از لخت کردن مستخلص داشتند قریب ۱۵۰ قبضه تفنك و ۱۶۰۰۰ هزار فشنك بدست خصم افتادیك توپ کوهستانی نیز که جای باروط ان ترکیده بود نیز درمیدان جنك ماند تلفات خیلی کم بود دو نفر از ژاندارم ها مقتول وقریب دوازده نفر مجروح شدند و ازمجروحین دو نفر بعد ازان درشهر مردند صولت الدوله بعد ازان واقعه اظهار تاسف نمود وعده داد که اسلحه ومهماتی را که از دست داده بودند پس بگیرد ولی تاکنون بوعده خود وفا نموده است

این مصیبت تاثیرات مؤلمی داشت اگر ماژر سیغورت درچنار راهدار توقف نموده بود میتوانست بوسیلهٔ حفاظت قوافل تا اولین منزل خطرناك راه بوشهر وازجلوگیری هجوم همراهان حسن خان به دره شیراز خدمت صحیحی بوقت بکنند پس از عودت ژاندارم ها

قوافل مجبور شدند با مخارج گزاف برای گرفتن مستحفظ از بیراهه از میان تنگ سرخ ایاب و ذهاب نمایند و دریك موقع همراهان حسن خان بدره شیراز بین شهر وچنار راهدار هجوم اوردند گذشته از این شکستی که برقشون دولت وارد امد بسیار اسباب جسورت و نفوذ معنوی یاغیان مذکور گردید .

در این منوال نقار و کدورت بیموقعی در میان اعراب حادث گردید متجاوز از نصف قشون عرب از شیراز برای حضور در معرکه حرکت نمود این دو دسته اعراب جباره وشیبانی تامدت زیادی دور مرغاب جمع میشدند که با هم جنك نمایند لیکن طرفین احتیاط را شعار خود نموده و علاوه بر انچه در ابتدای نزاع بوقوع رسید دیگر اقدامات خصومت امیزی بعمل نیامد .

اعراب جباره وشیبانی که خودرا همواره مسلح داشته و در کمال بی اطمینانی مواظب کار بودند بطرف جنوب حرکت کرده و متدرجا هرقدر که راه حرکت انها از هم دور میشد از یکدیگر جدا شدند این نقار تولید احساسات سوئی درمیان اعراب نمود و تولید این نقار را نسبت بمیرزا فضل الله خان نایب الحکومه قوام الملك میدادند نتیجهٔ این اغتشاش بموقع این شد که دیگر اعراب بکلی سلب همراهی از او نمودند که بتوانند قشونی اعزام بنماید .

در اخر ماه اوت محمد خان کشکولی بشیراز وارد شد و حضور او بسیار لازم بود که قشون اعزامی را حرکت دهد حرکت او به واسطه نزاع با محمد علیخان بتاخیر افتاده بود روز دویم سپتامبر

قشون دولتی که اکثر انها از قشقائیها بود و باعده از سواران وسرباز محلی ویك عراده توپ خارج شدند قریب همانتاریخ صولت الدوله شخصا بدرنکان آمد من شبهه دارم دراینکه عده تمام قشون دولتی بیش از ۶۰۰ نفر بود و عده انها اتصالا کم وزیاد میشد چرا که بسیاری از ایلیاتیها بمناسبت کارهای شخصی متصل خو ـ میامدندومیرفتند این قشون از چناراهدار خارج نشد وتوسط قشونی که در شمال جمع میگردید مرکزرا از سیاخ به بیضا انتقال داد .

ایلخانی مشغول جمع آوری قشونی بود وبطرف جنوب حرکت نمود صولت السلطنه برادر صولت الدوله دربهار گذشته پس از تردید زیاد با سردار احتشام متحد گردیده و بمقام ایل بکی گری تعیین شده بود اطاعت و امانت او مشکوك بود و از قرارمعلوم میخواست ایلخانی بشود .

در اوایل ماهسپتامبر بر ایلخانی مکشوف گردید که صولت السلطنه مشغول طرح نقشهٔ بود که بدانوسیله بعضی از ایلات را وادارد به صولة الدوله ملحق شوند سالار حشمت برادر ایلخانی نزدیك اسپاس بصولت السلطنه حمله برده و اورا شکستی فاحش داد صولت السلطنه با اشکال زیاد تا بیضا فرار کرد و در آنجا چند ایلات جزو ئه بر علیهٔ وصول مالیات طغیان نموده بودند دور او جمع شدند در این موقع باریك ایلخانی بی عزمی وعدم قابلیت تام انگیزی بروز داد اگر او فوراً بطرف بیضا حرکت کرده بود محتمل میتوانست با قدری اشکال عده قلیلی را که همراه صولت السلطنه بودند متفرق نماید

بعوض آنکه با سرعت تمام باین اقدام بپردازد با نهایت تانی حرکت کرده و به محمد علیخان که از اردکان حرکت کرده بود فرصت داد که بصولت السلطنه ملحق شود بعد مذاکرات صلح در میان آمد و محمد علی خان در تمام این مدت خودرا بیطرف جلوه میداد و نشان میداد که میخواهد دوستانه ذات البین را اصلاح نماید چیزی نگذشت که معلوم شد که محمد علیخان بکمك حاجی محمدکریم خان شریر کل قشقائیها طرح نقشهٔ انهدام سردار احتشام را میریخت او و چند تن از رؤسای جزوی که دور صولت السلطنه بودند به دولت ایران و مخبر السلطنه تلگراف کردند که سردار احتشام را نمیخواهند و اظهار داشته که بهیچوجه با صولت الدوله همراهی ندارند و میخواهند که صولت السلطنه بمقام ایلخانیگری منصوب شود محمد علیخان درضمن مذاکره با سردار احتشام مؤکداً برای استخلاص ایاز کیخا اصرار نمود و آخر الامر ایلخانی باین امر رضا داد قبول این امر ازطرف ایلخانی اثرات وخیم داشت قشقائیها دیدند که محمد علیخان اهمیت و نفوذ تامی پیدا کرده بود و شروع کردند که از صولت الدوله طرفداری نمایند .

مذاکرات تا مدتی درمیان بود و محمد علیخان پس از آنکه قشون‌دولتی را درچنار راهدار ول کرد برای تقویت ایل خانی بطرف بیضا حرکت نمود بنابخواهش محمد علی خان و صولت‌السلطنه قوام الملك مدیر السلطنه نایب الایاله را به بیضا فرستاد که طرح صلح و آشتی فیما بین بریزد مستشیر الملك هم که تبعهٔ انکلیس است

و مکرر سمت منشی گری ایلخانیهای سابق‌را داشت همراه او رفت و چون وضع‌سلوك و رویه محمد علی‌خان وصولت‌السلطنه باعث اطمینان آنها نبود از قیوم خارج نشدند همینکه بطرف شیراز میامدند حسن علی خان یکی از رؤسای جزو کشکولی بانها حمله نمود مدیر السلطنه تنها بفرار موفق گردید و اسلحه سوارهایش گرفته شد و مستشیر الملك دستگیر گردید و بصولت الدوله تسلیم شد و چون صولت الدوله میخواست اورا وادار نماید که املاك دور فیروز آباد خود را قانوناً باو واگذار نماید اورا در قلعه نزدیك فیروز آباد محبوس نمود

الحال ازقراری که‌معلوم‌بود از سردار احتشام بکلی سلب امیدواری شده بود و او غفلتاً بدون آنکه بطرفداران خود خبر دهد از اردوی خود خارج شد و سالار حشمت برادرش ایلات مذکور را بصولت السلطنه واگذار نمود سردار احتشام روز ۲۹سپتامبر بشیراز وارد شد وگفت شرایطی را که محمدعلی‌خان وسایر کلانتران میخواستند او قبول نماید اگر قبول میکرد مثل این بود که طوق غلامی آنها را بگردن انداخته باشد و اظهار داشت که اگر دولت قشون کمی بدهند او بکمك طرفداران خود برای قلع و قمع محمد علی خان حرکت خواهد نمود و اگر اینکار را بانجام نرساند دیگر توقف او برای خودش یا دولت صرفه نخواهد داشت

اقداماتیکه صولت الدوله در پیش امد های بیضا نمود درست معلوم و اشکار نیست شکی نیست که او یك قسم قراری با

صولت السلطنه داده بود لیکن واضح است که محمد علی خان و حاجی کریم خان وسایر رؤسای قشقائی امیدوار بودند صولت السلطنه را بطور ایلخانی اسمی مستقر بدارند

بواسطهٔ بی کفایتی صولت السلطنه آنها از این امیدواریها محروم کردیدند سپس بین او وصولة الدوله ومحمد علیخان نزدیك خانه زنان ملاقاتی شد وصولة السلطنه راضی شد که تا جره همراه برادرش برود محمد علیخان ومحمدخان بایکدیگر آشتی نمودند وهردو بطرف شاه پور رفتند و اگرچه صولة السلطنه را دولة ایران ریاست ایل قشقائی برقرار نمودند صولة الدوله در ایل مذکور تفوق ورجحان پیدا کرده واقتدار خودرا برایل مذکور اعمال می نمود بعلی پناه کیخا و صمصام السلطنه صدمات زیاد وارد آمد واملاکشان را ایاز کیخا غارت نمود زکی خان کلانتر فارسیمدانیها راصولت السلطنه و صولت الدوله اخراج نمودند وباعده که همراه داشت بکمارج رفته است مسیح خان کلانتر دیگر فارسیمدانیها ودرنفر دیگر از خوانین جزو کشکولی با سردار احتشام باستقبال ایالت به تخت جمشید رفتند

سردی هوا تا اندازه باعث حرکت معجل عناصر اغتشاش طلب از حدود شیراز کردید وعلت دیکر هم این بود که صولت الدوله وصولة السلطنه ومحمد علیخان نمیتوانستند در موقع ورود مخبر السلطنه درحدود شیراز باشند چرا که در وقتیکه آنقدر نزدیك شیراز بودند اگر ازملاقات ایالة امتناع میورزیدند وباحترام او بشهر نیامدند مثل این بود که علم طغیان بلند کرده وباو طرف

شده باشند .

اخبار مراجعت سردار احتشام وفقدان پول اسباب تفرقه عساکر دولتی که درچنار راهدار بودند گردید این قشون اعزامی معروف پس از مصرف مبلغ زیادی از بیست هزار تومان بدون آنکه کار مفیدی صورت داده باشند متفرق شدند

اوضاع دره شیراز پس ازحرکت حسن خان دراواخر ژویت بطرف سیاح روز بروز بدتر شد ضرر تفنکچیان ایلات قشقائی و خمسه که برای تشکیل این اردو احضار شده بودند بدره شیراز خیلی زیادتر ازاشراری بود که اینها برای دفعشان آمده بودند این تفنك چیان در داخل وخارج شهر مشغول غارت شدند وچنانچه معلوم میشد رؤسای آنها نمیتوانستند جلوگیری کنند و نفوذ قوام الملك در جلوگیری آنها روز بروز ضعیف تر میشد و دراینمدت چند دفعه ازروی جسارت باروپائیهائی که ظاهراً ایلیاتیها آنها را محترم نمیدانستند حمله آوردند واکر بواسطه حسن سلوك ومودت رؤسای ایلات نسبت بقونسولخانه نبود البته درمدت مهاجرت ایلات واقعات مهمه برای ما دست میداد ازاوایل ماه سپتامبر من باتباع انگلیس اخطار نمودم که پس ازمغرب از خانهای خود بیرون نمانند هجوم همراهان حسن خان از سیاخ درگرم ترین موسم سال مانع از آوردن برف بشهر شد و برای اروپائیان و اهالی شهر خطر داشت که تا مسافتی از شهر دور شوند این اوضاع تا زمان حرکت ایلات از شیراز دوام داشت

همینکه قشقائیهـا بطرف جنوب حرکت کردند راه سرحد که در تمام تابستان امن بود طبعاً مسدود گردید چند قافله بهمراهی ایالت و اسکادرن سواره هند مرکزی که از اصفهان بشیراز اعزام شد حرکت کردند بغیر از این چند قوافل دیگر از اواسط ماه سپتامبر ایاب و ذهاب نشده است

ازاواخر ماه ژوییت مسدود شدن راه بوشهر بیشتر از سابق شده و علت سد این راه تا اندازه بواسطه مسدود شدن منزل از چنار راهدار بخانه زینان پس از قبضه سیاخ از طرف حسن خان بوده و تا اندازه هم بواسطه مجادلات و مخاصمـات پائین جاده بین علی محمد کازرونی یکی از محرکین حمله بعساکر ما که هنوز راهدار را در تصرف دارد و کازرونیها که کمارجیها هم با آنها کمك میکنند و بین کمارجیها که طایفه شبانکاره نیز با آنها تقویت میکنند و هم دستان نور محمد خان دالـکی تحت امر برادرش حسین بیك که کـنار تخته را در تصرف دارد بوده است حسین بیك از فوت خورشید خان استفاده نموده جیرم را که دهی است متعلق بکمارج و در امتداد راه بین کمارج و کنار تخته واقع است ضبط نمود و البته ۷۰۰۰۰ هزار فشنگی را که متعلق بدولت بود و حسـین بیك در ماه اوت ضبط نمود در این مخاصمات و مجادلات دور جیرم بسیار برای او مفید بود خلاصه کمارجی ها دو مرتبه بتصرف جیرم موفق گردیدند وفعلا اگر چه بطور موقت هم باشد بین دو طرف متخاصم اصلاحی شده است

پولهای گزافی را که کدخدایان و قراولان راه از قوافل میگرفتند کمتر نشده ومیزان کرایه هم کما فی السابق گزاف است پس از مراجعت سردار احتشام راه تا چند هفته مسدود بود و هیچکس مسئول حفاظت آن نبود

نواحی و نقاطیکه برای تجارت شیراز انقدر دارای اهمیت بود مسدود گردیده و در طرف جنوب شرقی فارس که یکی از مراکز عمده فروش مال التجاره ورودی بشیراز است بواسطه قطع مراوده باشیراز دیگر مال التجاره وارد نمیشود و از بندر عباس مال التجاره وارد مینمایند نتیجه این اوضاع امساله ازسالهای پیش برای تجار خیلی بدتر بوده و نتوانسته اند با این میزان کرایه اجناس خود را که از بوشهر آورده میشد بفروش برسانند

البته مدیر اداره تلگراف هند و اروپا شما اطلاع داده است که چندین دفعه سیمهای تلگراف را قطع نموده اند قطع این سیمها و حملات بردسته جاتی که برای تعمیر آنها میرفتند و غارت اسباب آنها از سال پیش بیشتر واقع شد اگر چه مقطوع بودن مخابرات در پائیز امساله کمتر از دوسال طول کشید

حوادث شش ماهه اخیر اسباب بدتر شدن اوضاع فارس بطور عموم گردیده است و اقتدار دولت تقریباً بکلی از میان رفته و مهمتر از همه تجزیه اقتدار ایلات بود و اقتدار رؤسای ایلات بر ایلاتشان کم و غیر موثر شده بطوری که دیگر نمیتوانند از آنها جلوگیری نمایند ایلات خمسه باستثنای قسمتی از اعراب شیبانی

تحت امر عسکر و محمد قلیخان بکلی خودرا ازتحت اختیار کلانتر های خود خارج نموده اند وقشقائیها که همیشه بیش از ایلات عرب مطیع بودند حالا تا اندازهٔ مطیع کلانتران خود میباشند لیکن روز بروز میخواهند خود را از تحت اختیار آنها خارج نمایند و کلانتران چنان استقلالی پیدا کرده اند که هیچ ایلخانی با این اوضاع نمیتواند بر آنها فایق آید (امضاء) اسمارت

(نمره ٤٩٩)

مکتوب سر والتر تنلی بسرادوارد کری

طهران ۱۷ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقا افتخار دارم که اینك دو مراسله را که مستر اسمارت کفیل اخیر قونسولگری انگلیس در شیراز برای من فرستاده و از خدماتیکه کلنل دوگلاس وعسا کراو و مستر اسمیت واجزاء اداره تلگراف خانه هند و انگلیس بقونسولخانه فارس نموده اند تمجید و تحسین نموده است لفاً ایفاد دارم .

چنانچه کفیل قونسولگری سابق بشما اطلاع داده است مستر اسمیت در اغتشاشات تابستان سال ۱۹۱۱ در شیراز خدمات نمایان نموده است و در آخر سال هم خدمات او در موقع حمله بعساکر بسیار ذی قیمت بود (امضا) والتر تنلی

(ملفوف اول نمره ٤٩٩)

مکتوب اسمارت کفیل قونسولگری بسر والتر تنلی

شیراز ٤ نوامبر ۱۹۱۲ — اقا قبل از حرکت از شیراز

میخواهم شرحی ازبابت کمك ومعاونتی که کلنل دو کلاس با عساکر تحت امر خود بمن نموده است اظهار تشکر وقدردانی نمایم
وضعیت عساکر در اینجا بهیچوجه سهل ومطبوع نبوده است اززرنکی و تحملی کلنل دو کلاس توام باتجربیات کاملی که در ایران حاصل نموده است کمك زیاد در رفع اشکالات و دفع حوادث تاسف انکیزنموده است و در تمام مسائل جزئیه که مذاکره انها با مامورین محلی لازم بوده او بواسطه اعتدال ومیانه رویکار را بر من سهل و اسان نموده است چند دفعه اتفاق افتاد که افراد عساکر با صاحب منصبان آنها مورد شلیك دهاتیان یا تفنکچیان محلی واقع شده اند که از روی ترس به انها شلیك نموده اند در اینکونه موارد چون میدانستند که از روی ترس به انها شلیك میشود در مقام تلافی بر نیامده اند و هرکاه افراد قشون و صاحب منصبان در چنین موارد شلیك میکردند ممکن بود تولید اشکالات زیادبشود و در اینکونه موارد متحمل خطرات نشده و راه مراوده را با دهاتیان یا تفنکچیان مذکور باز و خود را با انها آشنا مینمودند و بدینواسطه از خونریزی بیجهة جلو کیری میشد کلنل دوکلاس همیشه باینکونه حوادث چندان اهمیتی نمیدهد .

بعلت وضع مغشوش دره شیراز درمدت قسمت عمده ده ماه اکر قشون بالانفراد یا مجتمعاً بطور آزاد درحدود شیراز کشت و کذار میکردند احتمال قوی میرفت که حوادث تاسف انکیز رخ دهد کلنل دوکلاس با وجود آنکه هیچ مایل باینکار نبود حرکات

عساکر وصاحب منصبان خود را بر وفق مقتضیات متغیره اوضاع محل مقرر نموده بود و باینوسیله از حدوث اینوقایع جلوگیری شد

اگرچه تا اندازه از طرف من جسارت میشود لیکن الحال که در اینموضوع مینویسم نمیتوانم از وضع سلوك صاحبمنصبان وافراد عساکر نسبت باهالی شهر تمجید و اظهار تشکر وقدر دانی ننمایم بواسطه خوشروئی وصبرو تحملی که صاحبمنصبان و افراد قشون بخرج دادند احساسات اهـالی شهر نسبت بعساکر بسیار دوستانه بوده است

(امضاء) اسمارت

ملفوف دوم نمره ٤٩٩

مکتوب اسمارت کفیل قونسولگری بسروالترتنلی

شیراز ٤ نوامبر ١٩١٣ —

آقا اینك که در شرف حرکت از شیراز هستم میخواهم از معاونت و همراهی که دراین دومسافرت مستر اسمیت معاون مدیر اداره تلگراف هند و اروپا واجزاء او درفارس بمن نمودند اظهار تشکر نمایم

کفیل قونسولـگری سابق ومن در چندین مواقـع بفوایدو منافعی که در تجربیات سابقه مستر اسمیت باین قونسولگری میرسیده اشاره نموده ایم اینشخص همیشـه با کمال میل در مورد معـاملات و مذاکرات با روسای ایلات یا دهات همراهی داشته و وسایل تسهیل مسافرین انگلیسی را فراهم میـاورده و قونسولـگری را همیشه

از پیش آمدهای نقاط مختلفه ایالات واقف ومستحضر میداشته است و همینکه اغتشاشات زیاد تر میشده همراهی ومعاونت او بیشتر قیمت پیدا میکرده است گذشته از اینها بواسطه اعتدال و فطانت مستر اسمیت همراهی خودرا قابل اعتماد ساختـه است و در مواردیکه بر اشکالات امور ادارهٔ او بواسطه اغتشاشات وقطع سیمها از طرف ایلات افزوده میشد کفایت وحسن سلوك اونسبت بروسای محل وسیله این بوده است که دراغلب موارد قونسولگری مداخله ننماید

و نیز باید از بابت مستر کریستماس شرحی بنویسم اینشخص مفتش ادارهٔ تلگراف هند واروپا است وچون ایلیاتیها اورا دوست میداشتنـد همراهی اودر مورد ترتیب عبور ومرور مسافرین انگلیس وسایر اموراتی که مستلزم مذاکره بارؤسای ایلات بود بسیار زیادبود

من سابقاً هم ازهمراهی زیاد مستر اسمیت واجزاء اودرحرکات قشون شرحی نوشته‌ام این همراهی دراین اواخر در موقع حرکت اسکادرن از اصفهان بشیراز ودرترتیب عبور ومرور قوافلی که آذوقه ومهمات برای عساکر بوشهر میبردند بسیار زیادبود

امیدوارم که جنابعالی مفاد این مراسله را باطلاع اولیاء لایقه برسانید

(امضاء) اسمارت

نمره ٥٠٠

مکتوب سروالترتانلی بسرادواردگری

طهران ۱۷ دسامبر ۱۹۱۲ —

راههای کرمانشاه — دولتین روس وایران ترتیبی داده‌اند که

ماهیانه مبلغ ۳۰۰۰۰ تومان بانک روس بضمانت دولت روس بحکمران کرمانشاه تامدت غیرمعینی برای مصارف حکومتی و استقرار قوه نظامی بدهد

امیداست که با این وجهی که مطمئناً ماهیانه داده میشود حکمران آنجابتواند راههای آنجارا که فعلا برایاب وذهاب مال التجاره مسدود است منظم نماید نظر بکسرمقدارمال التجاره انکلیس که از کرمانشاه وارد ایران میشود بسیار لازم است که راههای ولایت مذکور منظم شود

پولیکه بطریق فوق الذکر پرداخته میشود از مساعده دیکری که داده خواهد شد مسترد میشود یاازعایدات کمرکات شمال پس از آنکه مساعده های حالیه مسترد کردید

نمره ۵۰۱

تلکراف سرو الترتنلی بسرادوارد کری

طهران ۲۷ دسامبر ۱۹۱۲ —

سالارالدوله راجع بتلکراف ۲۰ دسامبرمن — سالارالدوله جواب داده است که چون اویکی ازشاهزاده کان قاجاریه است نمیتواند از بختیاریها شرایطی را قبول نماید وبنابراین شرایطیراکه باو پیشنهاد شده ردکرده است سالارالدوله اظهار داشته است که اکرسعدالدوله صدر اعظم بشود مسئله دیکری است

چراکه اومیتواند بسعدالدوله اعتماد داشته باشد که حکومت هرمحلی را که بخواهد باوتفویض نماید

ازقراریکه راپورت داده شده شاهزاده مذکور بطرف مازندران حرکت کرده است

نمره ۵۰۲

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۸ دسامبر ۱۹۱۲ —

تبریز وحکومت مرکزی — راجع بتلگراف ۲۵دسامبرمن — تلگراف ذیل‌در تاریخ ۲۷ دسامبر ازکفیل قونسولگری اعلیحضرتی مقیم تبریز رسیده است :—

مکتوبی بامضای سه‌نفر ازعلمای بزرك برای من‌رسیده ولی چون اکثر اهالی ازکم وکیف اجلاسی که‌در خانه ایالت منعقد گردید ودر تلگراف ۲۴ دسامبر خود راپورت دادم بیخبرانه نمیتوان آنرا نماینده افکار عموم اهالی تبریز دانست صاحبان امضای این تلگراف مرا ازمضمون تلگرافیکه بطهران مخابره نموده و سوادآن برای شما فرستاده شد مطلع مینمایندو میگویند اگراعضای حالیه‌کابینه درعوض استعفا تغییر شغل بدهند اهالی تبریز انهارا نخواهندشناخت دراین تلگراف بختیاریها ونایب السلطنه وکابینه حاضره حمله شده ودرخاتمه مذکور است که علاج تمام این معایب تعیین سعد الدوله است تااندازه که برمن مکشوف گردید فقط سه‌نفر ازامضا کنندگان این تلگراف مردمان مهمی هستند؟

علاء السلطنه دیروز توسط شخص ثالثی برای من پیغام داده که این تلگراف مسئله تشکیل کابینه را بامضاعف سخت مینماید

اوعقیده مرا نیز درباب آن تلگراف استفسار نموده

من درجواب گفتم که این علامتی است که کابینه اویدون یك روز تاخیر باید علان بشود ونباید کاررا بیش ازاین بتعویق اندازند وبعلاوه اظهار داشتم که یقین دارم دولتین کابینه راکه مرکب از بعضی ازمردمان بزرك امروزه باشد تقویت خواهند نمود وفرستاده اورا متذکر ساختم که تا امتیازات داده نشود مساعده داده نخواهد شد

وقتیکه فرستاده مذکور بمن اطمینان داد که عین الدوله و وثوق الدوله ومستوفی الممالك هم وعده داده اند که جزو کابینه بشوند من اظهار داشتم هرسه نفر اینها برای کابینه مناسب میباشند لیکن چون مؤتمن الملك ومشیرالدوله طرف اطمینان قسمت زیادی ازمردم میباشند عضویت یکی از آنها بسیار قدر وقیمت خواهد داشت واظهار داشتم که درصورتیکه این قبیل اشخاص درکابینه باشند و یك پروگرام استعماری صحیح شروع بکار کنند کار پیشرفت خواهد کرد وممکن است که دولت ایران استقراضی تحصیل نماید که برای مصارف مشخصه تخصیص شود

نمره ٥٠٣

تلگراف سرو الترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۹ دسامبر۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۲٤ دسامبر شما —

حمله بر لیوتنـان بوهنك — گمان میکنم ٥٠٠ لیرا مبلغ کافی خواهد بود آیا شما تصویب میکنید

نمره ٥٠٤

مکتوب سرو التر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ١٨ دسامبر ١٩١٢ —

آقا در تعقیب مراسله ١٦ شهر جاری خود در موضوع حمله بدسته عساکر انگلیس نزدیك خانه زینان در راه شیراز الی بوشهر که بدبختانه منجر بقتل کاپیتان اکفورد گردید افتخار دارم اینك سواد مراسلات دیگری راکه دراینباب نوشته شده لفاً ایفاد دارم

دیشب ازدولت ایران مکتوبی (ترجمه آن درجوف است) بانضمام خلاصه مذاکرات تلگرافی که بین ایالت فارس ووزیر امور خارجه ووزیر داخله بعمل آمده بود برای من رسید (سواد خلاصه نیز درجوف است) ازترجمه مکتوب مذکور معلوم خواهد شد که در آن چیز دیگری غیراز خلاصه مذاکرات تلگرافی راجع باقداماتیکه میخواهند برای جبران حمله بعساکر بنمایند مندرج نیست اقداماتیکه درنظر دارند بنمایند خوب وکامل است واحتمال قوی میرود موفقیت حاصل نماید لیکن چون این موسم برای اقدامات نظامی در کوهها مساعد نیست

و مهمتر از همه چون اعتماد بهمراهی صادقانه کسانیکه معاونت شان لازم است مشکوك است به پیشرفت اقدامات مذکور نمیتوان یقین حاصل نمود گمان میکنم اینرا باید نتیجه کفایت مخبرالسلطنه دانست که وقت را از دست نداده و اردوئی تهیه نموده و بحکومت مرکزی تاکید نموده است که بختیاری هارا بکمك او بفرستند که از طرف

بهبهان اقدامات برعلیه ایلی که مظنون است بنمایند از قرار معلوم او از روی کمال امیدواری معتقد محصول جبران برای حمله اخیر وحمله یکسال قبل مستر اسمارت تا یکماه دیگر میباشد

چون مخبرالسلطنه چنین عزم قابل تمجیدی برای حصول جبران ابراز مینماید تصور میکنم انصاف است که تامدت صحیحی مثلا چهار ماه باو فرصت داده شود که اقدامات خودرا بانجام برساند اگر جناب معظم موفق گردد بدانوسیله اقتدار کاملی حاصل خواهد نمود و بواسطه آن اقتدار میتواند نظم وامنیت در این ایالت مستقر بدارد قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز بسیار مایل است که بمخبرالسلطنه مهلت صحیحی داده شود

علاء السلطنه امروز از من ملاقات نمود و تحقیق نمود به بیند شما عقاید خودرا بمن مخابره نموده اید که آیا دولت اعلیحضرتی بمناسبت وقوع این قضیه تاسف انگیز چه رویه اتخاذ خواهند نمود چنانچه برمن مفهوم گردید دولت ایران خیلی میترسند از اینکه مبادا دولت اعلیحضرتی تصمیم نموده اقدامات فوریه برای حصول جبران بنمایند و تصور کنند که دولت ایران خود قادر بانجام آن نمیباشد وزیر معظم‌له جزئیات اقدامتیرا که ایالت درصدد است بنماید بیان کرد و صمیمانه اظهار امید واری نمود که دولت اعلیحضرتی مهلت صحیحی خواهند داد که مخبرالسلطنه بتواند نقشه اردو کشی خودرا که بموفقیت آن او کمال امیدواری را داشت بانجام برساند وزیر معظم بعلاوه اظهار داشت که بسفیر دولت ایران مقیم لندن

تعلیم داده خواهد شد که اظهار بنماید که دولت ایران حاضر است از عهده غرامت پولی هم برآید واوپشمادرباب مبلغی که مناسب است داده شود مشورت خواهد نمود و بسفیر معظم له نیز تعلیم داده شده است که از طرف دولت ایران برای اینواقعه بخانواده کاپیتان اکفورد اظهار تاسف فوق العاده بنماید

من در جواب گفتم یقین دارم شما این ارائه طریقی را که دولت ایران از روی میل برای غرامت پولی نموده اند بسیار قدر خواهید دانست از بابت مسئله سابق اظهار داشتم که علاوه بر نظریه که شما بمن تعلیم دادید کتباً برای دولت ایران ابلاغ نمایم نظریات دیگری از طرف شما برای من مخابره نشده است

(امضاء) والترتنلی

ملفوف اول نمره ٥٠٤

ترجمه مکتوب علاء السلطنه بسر والترتنلی

دسامبر ١٧ ١٩١٢ —

جناب اجل —

در تعقیب مراسله ٤ ماه جاری خود (١٤ دسامبر١٩١٢) در خصوص حادثه تاسف انگیز کاپیتان اکفورد افتخار دارم جنابعالی را اطلاع دهم که در ٦ ماه جاری من و وزیر داخله مذاکرات تلگرافی با ایالت فارس داشتیم باینمقصود که تاکید باجرای اوامری که برای تهدید و تنبیه مقصرین صادر شده بود بنمائیم — ایالت فارس میگوید که حالیه ٣٠٠ نفر از تفنگچیان شهری دولت ودر امتداد

راه بتعاقب مقصرین فرستاده شده است و بتمام مامورین دولتی که در آن نواحی هستند او امر فرستاده شده وایالت نقشه کاملی برای تشکیل قشون ومحاصره سارقین مذکور کشیده وآن نقشه را قونسول انکلیس هم تصویب نموده است از اینجا هم تعلیمات تلگرافی مؤکد بحکام بهبهان و اصفهان داده شده است که سوار و استعداد برای محاصره و تنبیه کامل راهزنان مذکور بفرستند چنانچه ایالت امیدوار است تا یکماه دیگرهم مقصرین حمله بمستر اسمارت وهم مقصرین قضیه حالیه تنبیه خواهند شد ایالت منتظر ورود توپها و تفنگهائی است که ببوشهر وارد شده اند کاپیتان نرن راندل از شیرازحرکت کرده است که این اسلحه ها را از بوشهر بشیراز بیاورد و وقتیکه اسلحه های قشون تکمیل شد ایالت میتواند اردورا حرکت بدهد

با این تهیاتی که نقشه آن ریخته وبزودی بموقع اجرا گذارده خواهد شد من امید کامل دارم که جبران کاملی برای این قضیه بعمل خواهد آمد (امضاء) علاء السلطنه

ملفوف دوم نمره ٥٠٤

خلاصه جواب مخابرات حضوری با وزیر امور خارجه و وزیر داخله از طرف مخبر السلطنه بتاریخ ١٦ دسامبر ١٩١٢

مستر اسمارت گواه است که بورود من بشیراز شهر درحقیقت محاصره و راهها مسدود بود الحال راهها برای ایاب و ذهاب مفتوح است که قوافل یومیه از بوشهر حرکت میکنند پس ازچهل روز که سکون و آرامی مستقر گردید وپستهای ژاندارمری در

کازرون بر قرار شد بعضی از صاحب‌منصبان انگلیسی خواستند برای شکار حرکت کنند چون امنیت موجود بود من علتی برای ممانعت از این کار نداشتم و ارائه طریق نمودم که استعدادی همراه آنها حرکت کنند لیکن بعلت آنکه سواران خودشان را همراه داشتند استعدادی نخواستند وقوع این قضیه تنها بواسطه آن بود که صاحب‌منصب از دسته‌قشون جدا شده و خیلی بجلو میرفت و بصاحب‌منصبی که با سوارها بعقب بود [illegible] وقوع این حادثه را بواسطه عدم امنیت راهها نمیدانند لیکن آنرا فقط یکی از حوادث نامساعد غیر مترقبه میدانند من در مقام ایالت از وظایف خود غفلت ننموده ام و اقدامات بسیار سخت نموده ام لیکن حصول نتیجه رضایت بخشی از این اقدامات بسته باین است که از روی نقشه کاملی بانجام برسد و هنوز درست معین نیست که آیا این اقدامات را باید تنها برعلیه طایفه بویر احمدی نمود یانه البته مرکز اقدامات را باید کازرون قرار داد فعلا تمام هم من مصروف بوارد نمودن اسلحه و مهماتی است که در بوشهر است و بتمام مامورین محلی تعلیم داده ام و مشغول جمع آوری تفنگچیان قابل اعتماد میباشم و برای مداقه دراین امر امروز با عده مشورت میکنم این کاری نیست که در آن بشود با عجله اقدام کرد من با قونسول دراین باب صحبت نموده‌ام واوهم با نقشه اردو کشی من کمال موافقت را دارد و برای جمع آوری قشون لازم ازاینجا واز بهبهان یکماه وقت لازم است که از روی نقشه صحیح معین تهران بجنگ بفرستیم امید وارم

وارم که تا آنوقت جبران کافی برای حمله باسمارت واین قضیه بعمل آید این قضیه آخری یکی از حوادثی است که معمولا در تمام نقاط دنیارخ میدهدبمجرد آنکه اخبار وقوع آن از طرف قونسول باتلفون بمن رسید من سوار بتعاقب سارقین فرستادم و کتباً اظهار تاسف نمودم وخودم شخصاً صبح روز بعد برای اظهار تاسف رفتم خود قونسول تصدیق داشت که با این اوضاع هرج ومرج حالیه مملکت ممکن نبود انتظار داشت که انقلاب چهل روز قبل غفلتاً طور دیگر شود که دیگر بهیچوجه غارت وحمله بوقوع نرسد در ایالتی که نصف اهالی آن ایلات وحشی متمرد هستند هیچکس نمیتواند افکار کنند که کار عجیب وغریبی تا کنون بانجام رسیده و با این ترتیب وقتی خواهد رسید که نظم وامنیت وآرامی کامل بر قرار گردد بمرار راپورتی که بهمین تازگی رسیده یقین است که سارقین ازطایفه بوئر احمدی بوده اند وبطرف دشمن زیاریها رفته اند یکی از آنها همانجا کشته شده لیکن از کلانتر محل هنوز راپورتی برای من نرسیده است ۳۰۰ سوار بتعاقب سارقین رفته اند بدلایل صحیحه مرکز اقدامات را باید کازرون قرار داد من مشغول جمع آوری قشون کافی هستم و رفع اضطراب دولت راخواهم نمود باید امیر مجاهد را متنبه نمود که از قشقائیها استعانت نماید

اقداماتیکه در طهران بعمل آمده است

تعلیمات مؤکده تلگرافی از طرف دولت بسردار جنگ وسایر سرداران در اصفهان و بامیر مجاهد در بهبهان داده شده که فورا

بمناسبت اقداماتیکه مخبرالسلطنه درشیرازنموده قشون بفرستندوحرکات قشون مذکور باید ازروی نقشه مخبرالسلطنه باشد واین‌قشون رااز سه طرف برای سرکوبی کامل بوئراحمدیها فرستاده طوری آنهارا تنبیه نمایند که موجب عبرت سایرین کردد سردار اسعد هم همین قسم تلکرافاً تعلیم داده است

ملفوف سوم نمره ٥٠٤

تلکراف قونسول اکنور بسروالترتنلی

شیراز ۱۷ دسامبر ۱۹۱۲ —

همین حالا باایالت ملاقات نمودم جناب معظم له بمن اظهارداشت که ازطهران بو تاکید نموده فوراً هرکونه اقدامیکه ممکن‌است برعلیه سارقین بنماید که‌درهیجانی که‌درلندن وکلکته‌پدیدار شده تسکینی‌حاصل کردد نظریات اودرباب اوضاع عمومی بانظریات من موافقت دارد ایالت ازوقوع این حادثه مولمه کاپیتان اکفورد واین سرقت‌های متوالی درراهها بسیار متالم است لیکن اظهار میدارد که انتظامات فارس قطعاً بهتراز زمان قبل از ورود اوست واین اتفاقات و سرقتهای کاهکاه بهیچوجه اوضاع پلتیکی راکه از دو هفته قبل موجود شده تغییر نمیدهد بهیچوجه صلاح نمیداند که مجبوراً قبل‌از طرح نقشه صحیح اقدامی برعلیه سارقین‌بعمل آید میکوید البته برای اوسهل‌است که قشون مرکب ازسربازان وسواران بیمصرف ایرانی‌را جمع نموده وبکوهستان بفرستند لیکن چنانچه اشعار مینماید نتیجه چنین‌اقدامی معلوم وواضح است والبته‌چنین اقدامات بی‌ترتیب وآزروی بیفکری موفقیت حاصل نتواند نمود و در صورتیکه موفقیتی حاصل نشود

اوضاع بدتر ازسابق شده ومستلزم اشغال خارجی خواهــد شد او علیهذا پیشنهاد میکنـد اگر بواسطــه اصرار دولت ازروی بیمیلی مجبور باقدامات نشود دنباله تهیات با اساس خودرا در تشکیل قشون کم کافی بطریقیکه در تلگرافات ســابق شرح آن داده شده خواهــد گرفت وقریب ۱۰۰۰ نفر اشخاص جنگی جمع آوری خواهد نمود وامیدوار است که آنهارا تادوماه دیگر مسلح وحاضر برای جنگ کنند

این نقشه عمومی اواست ودر صورتیکه تصویب بفرمائیــد من محترماً تاکید میکنم که خوب است اینکار رابموقع تجربه و امتحان بگذاریم چنانچه سابقاً تاکید کرده‌ام قضیه آخری اساساً اوضاع موجوده راتغییر نمیدهد

ملفوف چهارم نمره ۵۰۴

تلگراف قونسول اکنور بسر والترتنلی

شیراز ۱۷ دسامبر ۱۹۱۲ —

چنانچه در تلگراف ۱۴ دسامبر خود راپورت دادم فقط سه‌نفر ژاندارم سواره جلوتر ازدسته ماژر کیتل‌ول حرکت کردند صاحبمنصب سوئدی باتوپخانه همراه آنهانبود مسئله تشخیص سارقین هنوز غیر معلوم‌است اطلاعاتی که‌از منابع دیگر بدست آمده تصدیق قول ایلات که‌سارقین ازطایفه بوئراحمدی بوده اندنمیکنند رجوع بتلگراف سابق من در اینموضوع بنمائید عده مقتولین آنهـا غیر معلوم است ولی بقرار راپورت های مختلفــه ازیکی‌الی دوازده نفربوده است وعلت این اختلاف این است که هیچکس بطوریقین نمیداند هیچیك ازقاطرهای

مسروقه مسترد نشده است لیکن بعضی از بارهائیرا که سارقین
ول کرده بودند بدست آمد درباب شرکت ژاندارمها دراین جنگ
جزئیات ذیل ازکاپیتان لوندبر که‌درموقع جنگ برای تحقیقات رفته
بود بمن داده شده اوراپورت ماژرکتــل‌ول را تصــدیق میکند
لیکن اظهار میدارد که بعلاوه سه‌نفر ژاندارمی که صبح بجلورفتند
وآنهائیکه بعداز آن ببرج سینله سفید رفتند ژاندارمهای دیگرهم که
هرروز در راه ازخانه زینان گردش میکنند بودند این ژاندارمهای
اخیردر ساحل شمالی رودخانه محلی رادرکوه‌هــا سنگر قرار داده
وازآنجا بسارقین شلیك نمودند وچهار نفر ازژاندارمهامجروح‌شدند
بعضی از آنها ظاهراً سارقین را تامسافتی تعاقب نموده وغروب مراجعت
نمودند لیکن بهیچوجه جنگی باسوارها واقع نشد ماژرسیفورت‌تخمین
میزند که عده ژاندارمهائی که جنگ کردند رویهم رفته قریب ۲۰ نفر
بود این‌را باید ذکر نمایم که ژاندارمها ازقرار معلوم خوش‌رفتاری
نمودند وهر قدر میتوانستند باتفاق همراهان ماژر کتل‌ول برای
رفع سارقین اقدام نمودند

نمره ۵۰۵

تلگراف سرادوارد گری بسرو التر تنلی

وزارت خارجه ۳۰ دسامبر ۱۹۱۲ — ۰

راجع بتلگراف ۲۵ دسامبر شما — اقدامیرا که شماپیشنهاد
نموده اید که‌بمناسبت اعتراض برعلیه مسیومرنارد بشود کاملاً تصویب میکنم

نمره ۵۰۶

تلگراف سرو الترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۳۱ دسامبر ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف ۳۰ دسامبر شما — ترتیب آن مسئله بطور دلخواه داده شده است ـ مقصرین تنبیه شدند وانکسانیکه حمله نموده بودند غرامت گرفته‌شدو پیغام تاسف آمیزی‌راصدراعظم توسط سردار اشجع که‌در شرف‌حرکت برای حکومت اصفهان‌است برای مسیوم‌رناورد بـلاغ نمود

خوانین وعده داده‌اند که فیمابعد خودشان حقوق سوارها را بدهند وآنوقت ازدولت پول بگیرند

نمره ۵۰۷

تلگراف سرو الترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲ ژانویه ۱۹۱۲ —

آذربایجان ـ راجع بتلگراف ۲۸ دسامبر من — ازتبریز بمن خبر رسیده که علماء وتجار تلگراف دیگری برای کابینه مخابره نموده وتقاضا نموده اند که نایب السلطنــه دیگر بایران مراجعت ننماید وکابینه حالیه منفصل گردد وکابینه جدید بصدارت سعدالدوله تشکیل شود وبختیاریها رااخراج نمایند آنها اخراج مامورین مالیــه بلجیکی رانیز تقاضا نموده‌اند

کفیل قونسولگری انگلیس بعلاوه اظهار میدارد که‌اوازروی دلیل میتواند بگوید که‌شجاع الدوله این نقشه‌را طرح نموده و باطناً

طرفدار این اقدام است مسترکوان از اداره کردن مالیه توسط بلجیکیها تمجید وتحسین زیاد میکنند

همکار روسی‌من تلکراف سختی بسپهدار مخابره خواهد نمود که‌در جلو بلجیکیها مانع تراشی ننماید کمان‌میکنم همکار‌من ترجیح میدهد که‌عمل اینکاررا خود اصلاح نماید ومحض نیل باینمقصودمن بکفیل قونسولکری تعلیم میدهم که اقدامی ننماید مکر آنکه ایالت مستقیماً بااوطرف شود ودر اینصورت باید با اقدامات سفیر روس همراهی نماید

نمره ۵۰۸

تلکراف سروالترتنلی بسرادوارد کری

طهران ۲ ژانویه ۱۹۱۳ —

آذربایجان — راجع بتلکراف سابق امروزمن — وزیر امور خارجه برای من پیغام فرستاد استدعا میکنند که بدولت اعلیحضرتی اظهار نمایم که اوضاع آذربایجان آنقدر مهم شده که اومیترسد اکر اقدامات برای جلوکیری مؤسسین این انقلابات که شجاع الدوله درعقب آن است بعمل نیاید

این اوضاع در تمام مملکت سرایت کرده وهرج ومرج بظهور خواهد رسید

جناب معظم له پیشنهاد میکنند که توسط دولت روس بقونسول روس مقیم تبریز تعلیمات داده شود که اقدامات برای جلوکیری این هیجان بنماید وامید وار است که دولت اعلیحضرتی مناسب خواهند

دانست که برای انجام اینکار اظهارات لازمه به‌سنت پطرز-
بورغ بشود
از قراریکه فهمیده ام همکار روس من راضی شد که تلگرافی
باین مضمون بدولت متبوعه خود مخابره نماید

(نمره ۵۰۹)

تلگراف سراد وارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ٤ ژانویه ۱۹۱۳ —
راجع بتلگراف ۲٤ دسامبر شما —
نظر بعقیده شما که از فرستادن اردوئی که دولت ایران در
مد نظر دارند بفرستند نتیجه حاصل نخواهد شد من صلاح نمیدانم
توصیه نمایم که مساعده برای انجام این مقصود داده شود بعلاوه
دولت اعلیحضرتی در صورتیکه برای این اردو کشی پول بدهند ممکن
است مسئولیت هائی را بعهده گیرید که دیگر نتوانند خودرا از
آن بری الذمه سازند

(نمره ۵۱۰)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ٤ ژانویه ۱۹۱۳ -
راجع بتلگراف ۳ ژانویه سروالترتنلی —
از مسیوسازانف استفسار نمائید که آیا میل دارد تعلیماتیرا که
وزیر امور خارجه مایل است فوراً برای قونسول روس مقیم تبریز
فرستاده شود

از قرار معلوم در صورتیکه از این انتریك ها جلوگیری نشود اوضاع مهمتر حادث خواهد گردید

(نمره ۵۱۱)

طهران ۵ ژانویه ۱۹۱۳ —

آذربایجان —

راجع بتلگراف دوم ژانویه من —

قونسول اعلیحضرتی مقیم تبریز در ٤ ژانویه بقرار ذیل تلگراف میکند : —

پیغام تلگرافی ۲ ژانویه شمارا بایالت ابلاغ نمودم جناب معظم در طی ملاقات درخصوص اوضاع پلتیکی صحبت نمود و استفسار کرد که آیا دولت اعلیحضرتی چه رویه اتخاذ خواهند نمود چون سوء ظنی که درحق او برده بودند باینکه در تهیج هیجان حاضره شرکت دارد اسباب حیرت او شده بود من باو اظهار داشتم که چون افکار عمومی اورا تا اندازه در تهیج این انقلاب شریك میدانند تعجبی نیست که در حق اوسوء ظن داشته باشند زیرا که هیچ اقدامی برای تکذیب این مسئله ننموده است و بجناب معظم ارائهٔ طریق نمودم که فوراً اقدام نموده و اعلان کند که اومایل باقدامات مهیجین نیست وهیچ ارتباطی با آنها ندارد او بطور اشاره گفت که اگر اینکار را نکنید جانش در خطر خواهد بود وبنا براین اقداماتیرا که من پیشنهاد نموده بودم نخواست اجرا نماید و آخرالامر از من در خواست نمود که تلگراف ذیل را برای شما مخابره نمایم : —

با آنکه من مخالف اقتدار بختیاریها هستم طرفدار سعــدالدوله هم نمیباشم و با بلجیکیها عداوتی ندارم و بلکه برعکس با تمام قوا با آنها همراهی دارم

اگر چند هفته قبل از این بود میتوانستم بشما اطمینان بدهم که آیا قسمت آخر این تلگراف صحت دارد یا نه وباوجود آنــکه عقیده قونسول روس برخلاف این استممکن است هنوز همهمینطور باشد مطالب باقی تلگراف چندان قابل اهمیت نیست دشمن عــده بلجیکیها در اینجا شجاع الدوله است

اگر چه سپهدار قدرتی ندارد اسم او تا اندازه اهمیت دارد آیا ممکن نیست توسط وزیر داخله برای او تمامیات فرستاده شود که خودرا در هیجان شریک ننماید

او راپورتیرا که انتشار داشت که قرار شده اردوئی بسمت طهران اعزام شود تکذیب نمود ـ از قراریکهاطلاع حاصل نمودهام انقــلابی کــه برای نان شــــده بود پیشرفتی حاصل ننموده است

(نمره ۵۱۲)

مکتوب سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقا حادثه ناساعد اخیر در راه بوشهر الی شیراز وقتی بوقوع رسید که ایالات شروع بطرح نقشه هائی نموده بود که اگر چه باهم مختلف بود تمام برای نیل بیك مقصود کشیده شده بود کــه

عبارت باشد از اعاده انتظامات و وصول مالیات ایالت بطریق بهتری یکی از نقشه ها برای تشکیل قوه نظامی است ونقشه دیگری برای بودجه چون قوه نظامی برای وصول عایدات بکار برده خواهد شد این دو نقشه خیلی بهم مربوط میباشند لیکن گمان میکنم اگر در ضمن دو مراسله من شرح هریك از این نقشه هارا بدهم مقاصد مخبرالسلطنه بهتر و بیشتر مفهوم خواهد شد وسعی خواهم کرد که اقداماتیرا که موقتاً برای تنبیه مرتکبین حمله بعساکر ما که در ۱۱ ماه جاری واقع شد بعمل میاید از اقدامات دائمی مخصوص حکومتی مجزا نمایم

بمجرد ورود مخبرالسلطنه بشیراز او بزودی دریافت که امکان ندارد اقتدار خودرا در آن ایالت مستقر داشته و مالیاتهارا وصول نماید مگر آنکه بتشکیل قوه نظامی پردازد که قادر بررفع اغتشاشات باشد وعده آنها باندازه باشد که برحسب لزوم و اقتضا بهریك از ایلات نامطیع سرکوبی دهد که برای سایرین هم درسی باشد جناب معظم تخمین زد که قشونی مرکب از ۱۵۰۰ الی ۲۰۰۰ نفر لازم دارد که از بهترین اشخاص انتخاب شده باشند وبکلی از ژاندارمری مستقل باشند وفقط در مواردی که لازم باشد بانها همراهی بنمایند برای حفظ مقام شخص خویش هم طبعاً ایالت ترجیح میدهد که چنین قوه درتحت امر مستقیم خود او باشند و مواظب اجرای اوامر او

بموجب تلگرافیکه از طرف قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز

برای من رسیده مخبرالسلطنه حالیه خیلی مشغول تهیه و اجرای این نقشه نظامی خویش است وظاهراً ملاکین عمده هم با او در اینکار همراهی دارند والبته طبعاً آنها ترجیح میدهند که ازطرف دولت بوسیله قوه نظامی نظم مستقر گردد تا آنکه اینکار را از ایلات مقتدر انتظار داشته باشند قونسول مذکور میگوید که ایالت حالیه در نظر دارد قشونی مرکب از ۱۰۰۰ نفر اشخاص نخبه تشکیل دهد و آنهارا در نقاطیکه از آنجا باید عایدات وصول شود قرار دهد و بتواند عده آنها را بمناسبت وجوهاتیکه موجود میشود اضافه نماید ماژر اکونر تصور میکنند کـه مخبرالسلطنه دارای افکار و مقاصد عالیه است ولی در مطالب جزئیه محتاج بمستشار با تجربه کافی میباشد

من درباب ژاندارمری فارس با کامل یالمارسن مذاکره نموده ام و اومرا اطلاع میدهد که فعلا عده زیادی از صاحبمنصبان ایرانی در جزو قشون و خارج از قشون موجود دارد کـه خیلی خوب تعلیم یافته وبا کفایت هستند و میگوید که همیشه در نظر داشته است قشونی مرکب از ۳۰۰۰ الی ۴۰۰۰ نفر در فارس تشکیل دهد ودر صورتیکه وجوهات لازمه برسد عـده زیادی صاحبمنصب موجود دارد که بتوانند بمدت کمی قشونی را که لازم است تشکیل وتعلیم دهند مخصوصاً در صورتیکه مخبرالسلطنه صادقانه همراهی بنماید که او بتواند اشخاص بهتر از آنهائی که تا کنون برای قشون شیراز جمع آوری شده انتخاب بنماید

باین ترتیب .... ممکن خواهد داشت که قشون مکفی زیادی تحت تعلیمات سوئدیها تشکیل داد که قسمتی از آن تنها برای احتیاجات ایالات تخصیص شود وبقیه وظایف معموله ژاندارمری را بانجام رسانند قشون مرتب منظمی مرکب از ۴۰۰۰ نفر کافی خواهد بود که انتظامات کامل درایالات اعاده نماید مخصوصاً درصورتیکه افراد ان از ایلیات جنگی انتخاب شوند .

بدبختانه فقدان پول اجرای چنین نقشه را بسیار مشکل مینماید حالیه برای حقوق همین ماه مبلغ هفتاد هزار تومان باید باداره ژاندارمری داده شود خزانه بکلی خالی است و تلاش مسیومرنارد برای استقراض وجه بیهوده است رئیس بانك شاهنشاهی درنظر دارد که بمسیومرنارد مبلغی قرض بدهد اگرچه محل تامینی موجود نیست و فقط اضافه عایدات گمرکات جنوب باقی است که خزانه دار باید آنرا برای پرداخت وجوهات زیاد درماه مارس کنار بگذارد و حتی در صورتیکه پول برسد هیچ احتمال نمیرود که تا ماه دیگر موجود شود زیرا که منبع عایدات معین نیست که خزانه دار کل بتواند بر آن متکی شود (امضاء) والتر تنلی

(نمره ۵۱۳)

تلگراف سر والتر تنلی بسرادواردگری

طهران ۶ ژانویه ۱۹۱۳ – اوضاع طهران – اگرچه اطمینان دارم که برای تسهیل تشکیل کابینه جدید و تسکین احساسات اهالی آذربایجان برعلیه بختیاری ها صدر اعظم ووزیر جنگ بطورقطع

استعفا نموده اند باز هم بحران کابینه دوام دارد .

برای تاخیر در تشکیل کابینه علل و اسباب مختلفه مذکور شده است مثلا میگویند یکی از وزراء بعلت آنکه رفیق شخصی او جزو کابینه نمیشود حاضر قبول نیست و دیگری برای این که اطمینانی بحصول قرضه نیست جزو کابینه نمیشود بعقیده من علت واقعی این است که سیاسیون میترسند مبادا کابینه جدید بواسطهٔ دادن امتیازات راه آهن طرف بی میلی اهالی واقع شوند .

علاء السلطنه پروگرام رفورمهائی را که در مد نظر دارد بانجام برساند برای من فرستاده در این پروگرام استقراض قریب ۳۵۰۰۰۰۰ لیرا که در مدت پنج سال بمصرف پرداخت مصارف ژاندارمری و تاسیس ادارات صناعتی در چندین نقاط شهر در تحت راهنمائی خارجه ها وتبدیل حقوقات برسد مذکوراست و تا زمانیکه اطمینان از بابت حصول استقراض از خارجه حاصل نشود بعضی ازعناصر مهمه بی میل انداز اینکه جزو کابینه شوند از فقره اول وسوم پروگرام مذکور ممکن است نتایج مستحسنه بدست آید لیکن مشکل است که با خیال تاسیس کارخانجات تحت کنترل دولت همراهی وهمدردی بتوان نمود چراکه تجربهٔ اینکار حتی درممالک متمدن تراز ایران هم باندازهٔ لزوم موفقیت حاصل ننموده است

(نمره ۵۱٤)

تلگراف سرجارج بوکانان بسرادوارد گری

سنت پطرزبورغ ۶ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ٤ ژانویه شما — آنتریك های تبریز — مسیو سازانف بمن اظهار داشت که مضمونیکه ارائه طریق شده بقونسول روس تعلیم داده خواهد شد و از من خواهش نمود که بشما اطمینان دهم که افکار عمومی ایران است که مخالف بختیاریها است و دولت روس مخالف نمیباشد بموجب اخباراتی که برای او رسیده سپهدار در پرده با این هیجان همراه است و دولت روس بهیچوجه برای آن مسئول نمیباشد .

جناب معظم له خیلی از بابت اوضاع عمومی ایران بطور بدبینی صحبت مینمود و گفت که مامورین نظامی میخواهند که مقداری از عساکر روس را عودت دهند لیکن اوضاع هرج و مرج حالیه اینکار را غیر ممتنع میدارد و نمیتوان گفت امروزه در ایران حکومتی هست و پیشرفتی در امر امتیازات راه آهن ممکن نیست وماه دیگر وقتیکه نمایندگان کمیته دتود بطهران میروند می بینند کسی نیست که با او دراین باب مذاکره نمایند .

جناب معظم له اصرار داشت بر اینکه امورات ایران در تحت کنترل شخص مقتدری قرار داده شود .

(نمره ٥١٥)

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۷ ژانویه ۱۹۱۳ — اوضاع طهران — راجع بتلگرافات ۲۸ دسامبر و ٦ ژانویه من — مؤسس نقشه استعماری رفورمهائی که برای اجرای آن استقراض خارجی لازم است

مؤتمن الملك رئیس سابق مجلس است من امروز بنا بخواهش وزیر امور خارجه باو مذاکره طولانی نمودم مقصود از احداث ادارات جدید (نه کارخانجات چنانچه سابقا راپورت داده شده) درنقاط مختلفه شهر دو چیز است اولا آنکه ادارانیکه برای عموم لازم است تاسیس شود و ثانیا اشخاصیرا که زمانیکه حقوقشان تبدیل میشود وسیله‌معاشی ندارند در آنجا ها بکار وادارند خزانه دار کل صمیمانه با این نقشه همراه است و سفیر روس هم نکات حسنه در آن مشاهده مینماید اگر چه‌اوشبهه‌دارد از اینکه ایرانیها بتوانند بطور کامل‌کاری را انجام بدهند عقیده شخصی من این است که این‌پروگرام علامت و آثار ترقی است و امیدوارم که درصورتیکه کابینه مقتدر وکافی قابل اعتمادی پیدا شود که بتواند آنرا با تقویت معنوی‌دولتین اجری و اعمال نماید دولت اعلیحضرتی با آن تقویت صمیمی‌خواهند نمود مؤتمن الملك محوری است که بر روی آن موفقیت یا عدم موفقیت تشکیل کابینه کافی ازطرف علاء السلطنه دور میزند و اگر او راضی بعضویت در کابینه شود تمام‌اشخاص خوب داخل خواهند شد لیکن اگر او امتناع نماید تشکیل هیئت صحیحی غیر محتمل است تردید او در اینکار بعلت این است که میخواهد سفارتین اطمینانی برای دادن قرضه پنج یا شش ملیون لیرا بفوریت بدهند که بمصرف اجرای پروگرام رفورمها و سایر مطالبات برسد و به مجرد آنکه امتیازات راه آهن بامضا برسد مساعده ازبابت استقراض بزرك بمبلغ پانصد یا ششصد هزار لیرا داده شود اینطور مقرراست

که نصف این مبلغ برای مصارف ژاندارمری و نصف برای شروع اجرای نقشه تبدیل حقوقات و پرداخت حقوقات عقب افتاده برسد زیرا که محسوس است که درصورتیکه برای این مقصود تا اول سال ایرانی پول نرسد داد وفریاد مردم انقدر زیاد خواهد بود که هیچ کابینه نمیتواند زیاد بر سرکار دوام نماید .

اگر کابینه‌که علاء السلطنه درمد نظر دارد تشکیل دهد تشکیل نشود آتیهٔ ایران بسی تیره و تاریك استاز بختیاری هاکلی سلب اعتبار شده و هیجان ارتجاعی آذربایجان درتمام شمال ایران شیوع پیدا خواهد نمود و اسما مقصود ازاین هیجان تشکیل کابینه تحت صدارت سعد الدوله است لیکن مقصود عمده آن رجعت محمد علی میرزا شاه مخلوع است این هیجان که البته بدون وقوع اغتشاشات سخت نمی تواند تا طهران منبسط شود انتریك های شبانه روزی سعد الدوله انرا تر وتازه نگاه میدارد و دلایل فراوان برای مشغول بودن و اقدامات سعدالدوله بدست هست اگر اغتشاشی درطهران رخ دهد ممکن است نتایج دور و دراز داشته باشد .

چنانچه آگاه هستید مؤتمن الملك یکی از اشخاص کافی و تربیت شده مملکت است و بجهات فوق من صمیمانه با او مذاکره نمود و اظهار داشتم که دولتین نمیتوانندبکابینه‌که وجود ندارد اطمینانات مطلوبه از بابت قرضه بدهند و اورا اطمینان دادم که در اینباب فوراً باشما مذاکره خواهد شد و بعلاوه اظهار داشتم که یقین دارم اگر پروگرام استعماری بدست او و همکارهایش ـــــ که بع

انتخاب شوند وا کذار شود از روی تدبن اجرا خواهـد شدا و میدانم که جناب معظم میتواند اعتماد کامل بطرفداری دولت اعلیحضرتی از اینکونه پروکرام ها که وعده داده است اجرا نماید داشته باشد

من صمیمانه میخواهم اظهار امید واری نمایم که این مسئله جالب توجه دقیق و مساعد دولت اعلیحضرتی خواهد شد چراکه بعقیده من موقع خیلی باریك است

نمره ۵۱٦

تلکراف سر والترتنلی بسر ادوارد کری

طهران ۷ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع به تلکراف ۵ ژانویه من – سفیر روس بقونسول روس امقیم تبریز تلکراف نموده اورا تعلیم داده است که بسپهدار وشجاع لدوله بکوید باید از این هیجان خانه خراب کن در آذر بایجان جلو کیری نموده متظلمین را از تلکرافخانه خارج نموده نکذارند تلکرافات مهیجه بطهران بفرستند

نمره ۵۱۷

تلکراف سرادوارد کری به سر والترتنلی

وزارت خارجه ۸ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلکراف ۷ ژانویه – این مسئله البته اسباب تشویق عـلاء السلطنه خواهد شد و شما باید بایشان تاکید نمائید که بلاتاخیر کابینه خودرا تشکیل و اعلان نمایند

نمره ۵۱۸

مکتوب سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۲۳ دسامبر ۱۹۱۲ ——

آقا افتخار دارم اینك خلاصه وقایع چهارهفته اخیر ایرانرا بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاد دارم (امضا) والتر تنلی

ملفوف نمره ۵۱۸

خلاصهٔ وقایع چهارهفته ایران لغایت ۲۳ دسامبر ۱۹۱۲

طهران

کابینه و سعد الدوله — مساعی سعدالدوله برای تشکیل کابینه فعلا پیشرفت ننموده است و مساعی مطوله سیاسیون معتبر ایرانی برای تشکیل کابینه بدون او که نماینده بهترین عناصر موجوده باشد و بختیاری هاهم دران عضویت نداشته باشند تاکنون موفقیت حاصل ننموده و زمام امور هنوز بدست کابینه صمصام السلطنه است

سالار الدوله — دولت ایران با سالار الدوله مشغول مذاکره اند که مطیع دولت بشود و سالیانه مبلغ ۱۲۰۰۰ تومان باو داده شود و املاك ضبط شده او هم مسترد شود و خود شاهزاده در طهران اقامت نماید ولی حالیه حکومت محلی بوی تفویض نشود شاهزاده از این شرایط نا راضی است لیکن بقونسول روس مقیم استراباد تعلیم داده شده است که برای قبولانیدن شرایط مذکور بشاهزاده فشار آورد

حکومت طهران صدر الممالك که سابقا متولی باشی حضرت

رضا در مشهد بود بجای یمین الممالك که بحکومت مازندران منصوب گردیده حکومت شهر را بعهده گرفته است

گرانی قیمت نان — در شهر تدری اغتشاش برای گرانی قیمت نان بظهور رسید متین السلطنه که خزانه‌اورا برای اداره کردن آردی که دولت به نانواها میدهد تعیین نموده متهم شده است باینکه با نانواها برای گران کردن قیمت گندم اتحاد نموده است

انجمن داشناکسیون — این انجمن رولسیونی ارامنه اعلانی انتشار داده که بیش از این با حکومت ار تجاعی حاضره همراهی نخواهد نمود

قزوین

قشون قزاق در قزوین که در عده انها خیلی تخفیف داده شده بود تا ۳۲۵ نفر زیاد شده است

۳۰۰ نفر ژاندارم تحت امر دو نفر از صاحبمنصبان سوئدی فعلا در راه از قزوین الی همدان مشغول محافظت راه میباشند

مشهد

روز ۳ دیسمبر مستر مرتین یکی از اجزا اداره تلگرافی هند و اروپا همینکه برای کار از مشهد بطرف طهران میامد ترکمنها نزدیك میمه باو حمله نمودند دالسکچی و نوکر اداره تلگراف مقتول گردید و قافله بکلی بغارت رفت و مستر مرتین تامیمه بسلامت رسید یکی از راهزنان موسوم بجهانگیر از تمام مسافرین در میان

دشت که درهمان راه واقع است بزور پول میگیرد

بقراریکه راپورت داده شده در ناحیه تربت اموال معادل ۵۰۰۰
پیرا بسرقت رفته است

استراباد

سالار الدوله روز ۱۱ نوامبر بخچه نجف وارد شد و برای رؤسای ترکمنها مکتوب نوشت که آمده و بمقاصد او همراه هستند عساکر روس که در تابستان در قره سوجمع شده بودند باسترآباد مراجعت نموده اند

اصفهان

شهر در عرض ماه آرام تر بود لکن چندین دسته سارقین در حدود شهر مشغول غارت بودند بقراریکه راپورت داده شده دسته از بختیاریها که حکمران فرستاده بود در راه شیراز با کهکلوئیها مصادف شده و ده نفر از انها مجروح و مقتول گردیده اند خوانین بختیاری مقیم طهران میگویند که از وقوع این حادثه خبری ندارند

در تمام ماه راه طهران امن بود و قوافل با مال التجاره ایاب و ذهاب مینمودند

دسته از طایفه بوئر احمدی از قراریکه راپورت داده شد برای جلب اعتماد دولت باچندین از رؤسای خود برای حفظ قوافل باز خواست آمده اند

نایب حسین مجدداً بحکومت کاشان منصوب شده است

یزد

حکمران یزد اردوئی بطرف مروس فرستاده که دستجات سارقین را که در آنجا هستند سرکوبی دهد

مسافرین راپورت میدهند که قراولان راه در راه اصفهان پول زیاد بزور میگیر ند ودر یك مورد برای یك روز مسافرت ٤ لیرا مطالبه نمودند

کردن

امیر مفخم در این ماه چندین دفعه استعفای خود را اعلام نموده است ومیگوید که حکومت مرکزی نه پول و نه فشنك برای او نمیفرستند چندی بعداز استعفایش مبلغ ۲۰۰۰۰ تومان باو داده شد

بقراریکه از سیرجان راپورت داده شده (رجوع بخلاصه ۲۷ نوامبر بنمائید) بین سردار نصرت وبهار لوها وفارسیهای متحده جنك بسیار سختی بوقوع پیوست از قرار مذکور قشون ایلات آخر الذکر متجاوز از ۶۰۰۰ نفر بوده است

سعید خان بمی قشونی جمع آوری نموده است که بانواب خان رئیس ایل بهمه جنك کنند نواب خان قشون خودرا در دلبند نزدیك بمپور جمع نموده است

کرمانشاه

در عرض ماه در این شهر نارضایتی عامه وسرقتهای متوالیه روز افزون بوده است و قیمت ارزاق هم بتدریج زیاد میشده و

شهرت داشت که سارقین نقشه حمله بشهررا ریخته اند اوضاع ولایت هم روز بروز بدتر شد ایل بلوند در نواحی جنوب مشغول هجوم بوده اند یك طایفه از ایل کلخانی گوران در تحت امر قنبر سلطان مقامی را درراه بغداد متصرف شده وقوافل را تاراج مینمایند قسمت دیگر از همان ایل کمپانی نفت قصر شیرین را تهدید نموده اند

برای رفع این اغتشاشات هیچ اقتداری موجود نیست در ۳۰ نوامبر فیرمانفرما رسما بقونسول اعلیحضرتی اعلام نمود که بعلت احضار ۱۵۰ نفر قزاق بطهران که فقط قشونی بود که باقیمانده بود او استعفای خودرا تقدیم داشته است قونسول اعلیحضرتی میترسد بواسطه احضار آنها بطهران درشهراغتشاشی رخ دهد

سیستان

روز ۱۷ دسامبر قریب ۱۰۰ نفر سرباز خواسته در قونسولخانه تحصن اختیار نمایند شکایت اینها این بود که حقوق شان عقب افتاده و دولت ایران تلگرافا امر صادر نموده و بسیاری ازانها را بدون حقوق اخراج نموده وحقوق سایرین را تخفیف داده است درمیان عساکری که اخراج شده اند پنجاه شتر سوار برای حفظ راه کوه ملك سیاه بودند سفارت در این باب بدولت ایران اظهاراتی نمود که این این پنجاه نفر را اخراج ننمایند و قرار حقوق عقب افتاده انهارابدهند

ماژر پریدوپس از حرکت کاپیتان هنتر زمام امور قونسولگری را بدست گرفت

شیراز

ماژور کونتر قونسول اعلیحضرتی روز پنجم دسامبر بجای مستر اسمارت که بطهران فرستاده شده بشیراز وارد شد
روز ۱۱ دسامبر دسته را مرکب ازماژر کندول و کاپیتان اکفورد متعلق بسواره هند مرکزی باتفاق ۲۶ نفر سوار و بنه انها که برای شکار حرکت کرده بودند سارقین بین خانه زینان و دشت ارجن در راه بوشهر حمله نمودند در جنکی که واقع شد کاپیتان اکفورد مقتول کشت باقی ان دسته سالماً بشیراز مراجعت نمودند
مخبر السلطنه صولت الدوله را بمقام ایلخانی کری ایل قشقائی منصوب نموده است

اهواز

اهالی بهبهان امتناع نمودند از انکه بکذارند سوارهای حکمران جدید امیر مجاهد وارد شهر شود تا انکه کاغذی بانهـا نشان داده شد که امیر مجاهد تحت حفاظت و حمایت شیخ محمره است
بقراریکه راپورت داده شده تمام ایل کهکیلوئی با حکومت بختیاری در خاك کهکلوئیه مخالف میباشندو اموال خودرا بنقاطیکه دست رست نیست انتقال میدهند

نمره ۵۱۹ —

مکتوب سروالتر تنلی بسراد وارد کری

طهران ۲۳ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقا بوصول تلکراف ۲۶ ماه کذشته شما مشعر بر اینکه

مبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا در بانك شاهنشاهی ایران بحساب من محسوب‌شده که بدان وسیله با مالیه حکومت فارس کمك نمایم من با خزانه‌داری مشورت نمودم که به بنیم بهترین طریقی برای امانت گذاردن این وجه در بانك بطوریکه بمصارف صحیحه برسد و اسباب کدورت ایرانیها فراهم نیاید چیست (که هرزمان که اقدامی برای کنترل مصرف پولی که بدولت ایران مساعده داده میشود منافعش گرفته میشود کدورت حاصل مینمایند

پس از تبادل نظریات شفاهی با مسیو مرنارد و تبادل‌مراسلات خصوصی که منتهی بمراسلات غره‌ماه جاری او گردید وسواد ان درجوف است‌من مذاکره‌خصوصی در این باب با وزیر امورخارجه نمودم سپس کاغذی بحضرت معظم روز ۱۰ ماه جاری نوشته سوادش در جوف است) و ایشانرا اطلاع دادم که دولت راضی شده اند مساعده دیگری بمبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا تحت شرایط مساعده‌هائی که در عرض سال داده شد بدولت ایران بدهند که بمصرف احتیاجات ایالات فارس برسانند بر حسب قراری که بعلاء السلطنه داده بودم من یادداشت خصوصی هماروز برای‌وزیر امور خارجه فرستاده و ترتیبی را که برای کنترل مصرف پول مذکور با مسیومرنارد داده بودم بایشان توضیح نمودم و هماروز نیز مکتوبی برای مسیو مرنارد فرستاده و این قرارداد را تصدیق نمودم سواد درجوف است) و تعلیمات لازمه ببانك شاهنشاهی دادم من شمارا نیز از اقداماتیکه بعمل آمده وقبول نمودن ایالات این ترتیب را درتلگراف

۱۰ دسامبر خود مستحضر نمودم بنا بر نصیحت مدیر بانک شاهنشاهی من بعد از ان حواله ۱۵۰۰۰ لیرا برای خزانه دار کل فرستادم اینک مفتخراً سواد جواب اورا که وصول پول را اطلاع داده است برای شما میفرستم

بمجرد ورود ماژرا کونر بشیراز او فوراً شروع بمذاکره درباب اوضاع مالی با ایالت نمود .

از تلگراف ماژر اکونر مورخه ۲۰ شهرجاری که سواد آن در جوف است و راپورت مذاکره با نماینده ایرانی خزانه داری کل رامیدهد معلوم میشود ماژر اکونر حسن عقیده نسبت باین شخص پیدا نموده و باو نصیحت نموده است که چطور مالیه ایالت باید بمصرف برسد من آنچه راکه ماژر اکونر دراین باب گفته است تصویب میکنم بیست هزار تومان که رجوع به آن نمودم اولین قسط از بابت ۱۵ ۰۰۰ (۸۲ ۰۰۰ تومان) لیرائی است که دولت اعلیحضرتی مساعده داده اند من بنا بر خواهش مسیو مرنارد که دولت باو فشار میاورند برای مصارف اردو برای سر کوبی مرتکبین قضیه دشت ارجن پول بشیراز بفرستند تصویب نمودم که این مساعده ببانک شیراز انتقال داده شود و بماژر اکونر اطلاع داده ام که این وجه را فقط بتصویب او میتوان بمصرف رسانید (امضاء) والبرتنلی

(ملفوف اول نمره ۵۱۹)

مکتوب مسیو مرنارد به سر والتر تنلی

طهران غره دسامبر ۱۹۱۲ — دوست من مستر تنلی —

مکتوب شما واصل گردید مشعر براینکه دولت اعلیحضرت مساعده دیگری بمبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا بدولت ایران خواهند داد که بمصرف فوری تشکیل قشون برای اعاده انتظامات فارس برسد

شرایطی را که سر ادوارد گری میخواهد تحت آن این پانزده هزار لیرا بمصرف برسد مرقوم داشته بودید مسرور شدم

در باب مسئله دوم با شما همعقیده هستم که اقدامات لازمه برای تامین مصرف این وجه بشود که در حقیقت بمصارف لازمه برسد برای نیل باین مقصود من طریقه ذیلرا توصیه مینمایم

ایالت باید بودجه خود را برای سه ماه تهیه نماید بطوری که مخارج ماهیانه او متجاوز از ۳۰۰۰۰ تومان نباشد

وکیل خزانه داری کل مقیم شیراز پیشنهادات ایالت را تحت مداقه قرار داده و آنرا بقونسول انگلیس ارائه میدهد و او هم در صورت لزوم اگر اعتراضی بر آن داشته باشد بشما اطلاع خواهد داد من تا با شما مشورت نکنم اجازه تادیه ۳۰۰۰۰ تومان ماهیانه یا ۱۵۰۰۰ هر دو هفته یك مرتبه نخواهم داد و این پول در تحت عنوان حساب خزانه داری کل در فارس در بانك امانت گذارده خواهد شد و حساب آن علیحده خواهد بود

این نقشه در واقع شبیه بهمان نقشه ایست که شما توصیه نموده اید و فرقی که دارد این است که از مداخله قونسول شیراز شاید در ظاهراً میکاهد و بهمین واسطه اسباب کدورت اشخاصیکه در آن نقطه هستند و من اصلاح به آنها را مطلوب میدانم فراهم

نخواهد آمد .

بمجرد آنکه وجه مذکور موجود شد من ۱۰۰۰۰ تومان آنرا برای جناب مخبر السلطنه خواهم فرستاد (او اخیراً ۲۰۰۰۰ تومان گرفته است) (امضاء) مرنارد

(ملفوف دوم نمره ۵۱۹)

مکتوب سر والتر تنلی بعلاء السلطنه

طهران ۱۰ دسامبر ۱۹۱۲ — حضرت اشرفا — چنانچه چند روز قبل شفاها بحضرت اشرف عرض کردم دولت اعلیحضرتی چون شنیدند ایالت فارس محتاج بمعاونت مالی است که ایشان را قادر بانجام وظایف خود نماید مرا اجازه داده اند که مبلغ ۱۵۰۰۰ لیرا بدولت علیه برای احتیاجات مخصوص آن ایالت که منافع انگلیس در آن جا بسیار است بدهم .

پس از مشورت با خزانه داری کل من دیروز بمدیر بانک شاهنشاهی تعلیم دادم که معادل همین مبلغ را بحساب قران در تحت عنوان حساب خزانه داری کل فارس در دفاتر خود انتقال ندهد از طرف وزارت امور خارجه تعلیم یافته ام که حضرت اشرف را اطلاع دهم که دولت اعلیحضرتی این مساعده را هم از بابت منافع و تامین و طریقه استرداد بهمان شرایطی که برای مساعده هائی که درعرض سال جاری تادیه شده مقرر گردیده است داده اند (امضاء) والتر تنلی

(ملفوف سوم نمره ۵۱۹)

مکتوب سر والتر تنلی بمسیو مرنارد

طهران ۱۰ دسامبر ۱۹۱۲ — درخصوص مکاتبات نیم رسمی که مبادله شده در موضوع مساعده جدید ۱۵۰۰۰ لیرا که دولت اعلیحضرتی راضی شده اند بدولت علیه برای مساعدت مالیه فارس بدهند جنابعالی را اطلاع میدهم که دیروز بمدیر بانک شاهنشاهی تعلیم دادم که وجه مذکور در حساب مخصوص تحت عنوان حساب خزانه دار کل ـ فارس در دفاتر خود انتقال دهد این را بعلاوه اظهار میدارم که سرادوارد گری مرا تعلیم داده است که دولت ایران را اطلاع دهم که این پولرا داده اند که فقط بمصرف اداره حکومت فارس برسد و میزان منافع و تامین و طریقه استرداد آن تحت شرایط مساعده های دیگری است که دولت بریطانیای عظمی درعرض سال جاری بدولت ایران داده اند

در خصوص طریقه مصرف این وجه افتخار دارم اظهار نمایم که با نقشه که در مراسلهٔ نیم رسمی غره دسامبر خود شرح داده اند موافقت دارم و پیشنهادات شمارا برای قونسول اعلیحضرتی مخابره خواهم نمود که باتفاق نماینده شما که در شیراز است در نقشه که نماینده شما و ایالت تهیه میکنند مداقه نمایند

من مسرور خواهم شد از اینکه در بودجه که بشما رائه میشود بکمک هر قسم ملاحظاتیکه قونسول انگلیس صلاح میداند اظهار بدارد ومطالعه ومداقه نمایم و آنوقت شما اجازه

پرداخت وجه را برحسب احتیاجات وقت خواهید داد .

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف چهارم نمره ۵۱۹)

ترجمه مکتوب مسیو مرنارد بسروالترتنلی

طهران ۱۷ دسامبر ۱۹۱۲ — افتخار دارم وصول مراسلات ۱۰ و ۱۱ شهر جاری شما را با حواله ۱۵۰۰۰ لیرا که درجوف مراسله اخیر بود اطلاع دهم

بنا بمیل جنابعالی اینوجه را بحساب مخصوص در تحت عنوان حساب خزانه دار کل ــ فارس انتقال داده و پرداخته‌ام و انچه مستقیما باداره مالیه شیراز برای مصارف حکومتی ایالات مذکور داده میشود یعنی انوجوهاتیکه سفارت انکلیس لزوم پرداخت انرا قبلا تصدیق نماید در حساب مذکور ثبت خواهد شد

این را لازم نیست عرض کنم که با عقاید جنابعالی که در مراسله ۱۰ دسامبر دراین موضوع مندرج است کمال موافقت رادارم

(امضا) مرنارد

ملفوف پنجم نمره ۵۱۹

تلکراف قونسول اکونر بسروالتر تنلی

شیراز ۲۰ دسامبر ۱۹۱۲ —

مسئله مالیه میرزا مصطفی خان مفتش مالیه فارس دیشب از من ملاقات نموده تلکرافی از مرنارد بمن ارائه داد که بموجب آن بان دستور العمل داده شده است که به نقشه مصرف وجهی که استقراض

شده و برای دوسه ماهه بعد توسط ایالت طرح شده رسیدگی نموده و قبل از انکه انرا بمسیو مرنارد مخابره نماید بقونسول ارائه دهد در این تلگراف نیز مذکور است که مبلغ ۲۰۰۰۰ هزار تومان فرستاده خواهد شد مصطفی خان از بابت این مبالغ خبری ندارد لیکن تصور میکند که باید برای مصارف فوق العاده اقداماتیکه ایالت در مد نظر دارد برای تنبیه مرتکبین حمله اخیر بنماید بمصرف برسد

مفتش مذکور خلاصه بودجه ایالت را هم بمن ارائه نمود این بودجه متضمن صورت وجوهات کلی در تحت عنوانات مختلفه است که مبلغ آنها به ۹۹۰۰۰ تومان میرسد و مفتش نمیداند که چطور جمع آنها باینمبلغ بسته شده و نیز نمیداند کـه ایا ایالت جزئیات این فقرات وجوهاتیکه در بودجه خودذکر نموده دارد یاخیر؟ مفتش بنا بر این درنظر دارد که تا چند روز دیگر خودش بودجه مفصل مشروحی تهیه نماید مشار الیه مرا اطلاع داد که مبلغ زیادی از بابت حقوق عساکر و نظمیه عقب افتاده است که از من استفسار نمود که آیا صحیح است مبلغهای مذکور جزو بودجه محسوب شود؟ من اظهار داشتم گمان میکنم صحیح نباشد چرا که مقصود از پرداخت این مساعده در ابتدا این بود که بوسیله ان ایالت بتواند آن نقطه را منظم نماید که تا سه ماه دیگر در سال جاری باچنان قدرتی شروع باداره امور مرحکومتی کند که بتواند عایدات را وصول و انتظامات دررا ایالت مستقر بدارد بنا بر این من بمفتش نصیحت نمودم که بودجه را طوری ترتیب دهد که فقرات آن فقط متضمن مصارف عمده

دعاوی باشد که تصور میشود برای اداره حکومت ایالات کمال لزوم را دارد بطوری که نمونه برای سالهای بعدهم با شد بودجه الحاق دیکر هم برای مصارف فوق العاده از قبیل حقوق عقب افتاده و مصارف اردو برای سرکوبی اشرار تهیه نماید بری پرداخت مصارف اخیر وجه داده خواهد شد قسمتی از آن ۲۰۰۰۰ تومانی که خزانه داری کل وعده داده است و قسمتی از عایدات ایالات و ولایات که قبل از اختتام سال جاری وصول میشود تادیه خواهد شد و اگر این وجوهات مکفی نباشد بازهم ازطهران در خواست خواهد شد که وجه بفرستند

مفتش با این مراتب موافقت نموده و وعده داده است که به استطریق بودجه را تهیه نماید از قرار معلوم او آدم چیز فهمی ست بنظر من آدم خوبی آمد

همینکه از جزئیات مسئله رسماً مستحضر شدم البته تلگرافاً بشما خبر خواهم داد و امیدوارم که شما نصیحتی را که بمفتش نموده ام تصویب خواهید فرمود کمان میکنم که اگر بگذاریم این ۱۵۰۰۰ لیرا یا قسمت عمده از آن بمصارف مختلفه برسد که برای ایالات نفعی نداشته باشد این پول هم تلف خواهد شد و وضع فارس بهتر از سابق نخواهد شد و حال آنکه اگر مصارف این وجه طوری مرتب شود که اساس محکمی برای آتیه مالیه قشون فارس تشکیل دهد و نمونه برای آتیه باشد بنیان برای پلتیك استعماری حقیقی برای سنوات آتیه تاسیس خواهد شد

(نمره ۵۲۰)

مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲٤ دسامبر ۱۹۱۲ — آقا افتخار دارم راپورت دهم که دولت ایران ترتیبی‌را قبول نموده اند که بر عده بریگاد قزاق تحت امر صاحب منصبان روسی افزوده خواهد شد تا به ٤۳۰۰ نفر بالغ شود . عده حالیه آنها در طهران ۱۸۰۰ نفراست و درتبریز هم ٦۵۰ نفر تشکیل شده است این ترتیب مستلزم استخدام دو یا سه نفر دیگر صاحب منصبان روسی است اینکار بموقع اجرا گذارده نخواهد شد تا زمانیکه قرضه مهمی بعمل آید ووجوهات لازمه برای اینکار داده شود و بحقوق افراد قزاق هم افزوده‌شده بطوریکه با ژاندارمهـا مساوی شود این اضافه حقوق‌از ابتدای ماه ژانویه داده خواهد شد (امضاء) والتر تنلی

(نمره ۵۲۱)

مکتوب سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲٤ دسامبر ۱۹۱۲ — آقا افتخار دارم [illegible] مراسلهٔ را که قونسول اعلیحضرتی مقیم کرمانشاه برای [illegible] و در باب اوضاع راه بین سرحد خاك عثمانی و کرمانشا[illegible] کرمانشاه و همدان راپورت داده است لفاً ایفاد دارم

بوصول مکتوب قونسول مکدول من درموضوع اوضـاع مغشوش راه های مذکوره با همکار روسی خود مذاکره نمودم و در صورتیکه مبلغهائی را که مستر مکدول ذکر نموده‌داشته

باشد اجحافاتیکه شده و پولهائیکه گرفته شده است خیلی زیادتر از راه از بوشهر الی بشیراز است من بعد فهمیدم که قرار دادی همین تازه گی بین دولتین روس وایران باتمام رسید که بانك روس ضمانت میکنند مبلغ ۳۰۰۰۰ تومان ماهیانه تا مدت غیر محدودی برای استقرار قوه نظامی و مصارف حکومتی بحکمران آنجا بدهد این پول از مساعده بعد یا از عایدات گمرکات شمالی بعد از تادیه مساعده های موجوده مسترد خواهد شد

امید است که بوسیله این وجه ماهیانه که مطمئناً داده میشود حکمران بتواند آن انتظاماتی را که انقدر برای تجارت انگلیس دارای اهمیت است اعاده نماید (امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ۵۲۱)

مکتوب قونسول مکدول بسروالتر تنلی

کرمانشاه ۵ دسامبر ۱۹۱۲ — آقا افتخار دارم راپورت دهم که فعلا پولهائیکه در راههای از سرحد تا کرمانشاه و از آنجا تا همدان گرفته میشود بسیار زیاد است و راهها امنیت ندارد با دلیل عقیده ام این است که درصورتیکه دیگر پول از مکاریان گرفته بشود حاملین مال التجاره با کمال خوشی مبلغ کمتری خواهند داد در مدت سال گذشته تخمین شده است که قراولان راه از ۱۵۰۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰۰ تومان بین سرحد و کرمانشاه وصول نموده اند یکی از اتباع انگلیس که دارای ۱۹ شتر بوده برای هر شتری ۱۸ شیلنك در تمام راه داده است

راهداری که سابقاً گرفته میشد حالا مرفوع شده لیکن غیر ممکن بنظر میرسد که از وصول وجوهات بعنوان قرا سورانی یا سلامت روی از قاطر داران ممانعت نمود و از مرفوع داشتن راهداری این باج مرفوع نمیشود

عدهٔ از حاملین اتباع عثمانی میباشند یکی از آنها تبعه انگلیس است و باقی ایرانی هستند در عرض سال تنکوز ئیل بموجب احصائیه کمرکات که بطبع رسیده است ۷٦٦ ۲۲۰ ٤ من مال التجاره به کرمانشاه واردشده اکثر حیوانات باری قاطر هستند و از ٤۰ الی ٦۰ بار حمل میکنند و عده شتر هم تا ۷۰ من والاغها از ۲۰ الی ۳۰ من میتوانند حمل کنند اگر روی هم رفته هر باری را چهل من حساب کنیم تخمیناً باید ۰۰۰ ۱۰۰ حیوان باری در کار باشد در مراجعت اکثر این حیوانات خالی میآیند فرض کنیم که برای هر حیوانی در مسافرت بکرمانشاه مبلغ سه قران و نیم ودر مراجعت مبلغ یك قران و نیم دریافت شود ممکن است مبلغ ۰۰۰ ۵ تومان وصول نمود و ازهمدان الی کرمانشاه نیز همین مبلغ را میتوان وصول نمود فرض کنیم که عده حیواناتی که در آن راه ایاب و ذهاب مینمایند ۰۰۰ ۷۰ رأس باشد و جمع مبلغیکه میتوان وصول نمود ۰۰۰ ۸۵ تومان خواهد بعلاوه مبلغ دیگری که از مسافرین سواره و ایاب و ذهاب اهالی داخله گرفته میشود این یکی از راههای معظم زوار است پولی که از بابت هر راس شتر یا قاطر یا الاغ گرفته میشود باید علیحده حساب

هر یك‌را کمرد لیکن اکر برای هر رأس حیوانی ٤٠ من محسوب داریم حساب آن درست میشود

چنانچه تخمین شده مبلغ ۸۰۰۰۰ تومان برای حقوق‌مستحفظین از سرحد تا همدان مکفی خواهد بود و تشکیل مستحفظین این راه را باید بدست یکنفراروپائی یا صاحبمنصب ژاندارمری سوئدی واکذارد که ازمحل قراول بکیرد لیکن عده هم از جاهای دیکر باید جمع آوری نماید و آنچه وصول و بمصرف میرسد باید طبعا تحت کنترل مدیر کمرکات عایدات باشد و وجوهاتیرا که باید اخذ شود باید در نقطه معینی ماخوذ داشت مثلا برای راه سرحد در پل ذهاب و برای راه همدان در پل قراسو بکیرند برای هر فقره وجهیکه وصول میشود قبض رسید چاپی داده خواهد شد و اجازه به آنها داده نخواهد شد که بغیرازحق مرتع پول دیکری بکیرند مشکل است بتوان ترتیب اینکار را داد تا آنکه حکمران بتواند بر ایلاتیکه فعلا خود را مستقل نموده اند اعمال اقتداری بنماید (امضاء) مکدول

(نمره ٥٢٢)

تلکراف سر ادوارد کری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۹ ژانویه ۱۹۱۳ — راجع بتلکراف هفتم ژانویه شما — شما باید برای مؤتمن‌الملك توضیح نمائید که مسئله‌قرضه بزرکی را با سرمایه داران باید تحت ملاحظه خود قرار دهند و دولت اعلیحضرتی خود نمیتوانند وعده تادیه این قرضه را بنمایند

هنگامیکه کابینه متدین مقتدری زمام امور را بدست گرفت دولت اعلیحضرتی حق‌القوه برای تسهیل قرضه کار خواهند کرد و از بابت آن وجهی بطور مساعده خواهند پرداخت شما نباید اشکالی داشته باشید در این که او را از حسن نیت دولت اعلیحضرتی مطمئن سازند .

من آنچه را که شما در اینموضوع صحبت نموده و در تلگراف خود راپورت داده اید تصویب میکنم و نیز نقشه اصلاحات را هم تصویب میکنم تبدیل حقوقات تصور میکنم قسمتی از رفورم عمومی مالیه را تشکیل میدهد

(نمره ۵۲۳)

تلگراف سر ادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت‌خارجه ۹ ژانویه ۱۹۱۳ — لطف نموده مفاد تلگرافی را که امروز بطهران مخابره نمودم بمسیو سازانف ابلاغ نمائید

نمرهٔ ۵۲٤

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکان

وزارت خارجه ۱۰ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ٦ ژانویه شما —

لطف نموده برای تعلیماتیکه مسیو سازانف برای قونسول تبریز فرستاده از او اظهار تشکر نمائید شما باید اورا اطلاع دهید که من با نظریات او در خصوص وضعیت مهم ایران که ری دولتین انگلیس و روس لازم میدارد فورا از بابت پولتیک آتیه

خود تصمیمی بنمایند موافقت دارم و یقین دارم که مسیو سازانوف هم باندازهٔ من مایل است که دولتین برای استقرار و حفظ تمامیت و استقلال ایران متفقاً عمل نمایند برای انجام این مقصود فعلا بهترین طریقه برای ما این است که هرقدر ممکن است با علاء السلطنه همراهی نموده و موتمن الملك و کسانیرا که مثل او هستند تشویق بنمائیم بکابینه حاضره داخل شوند امید واریم که مسیو زانوف مایل خواهد بود که بسفیر روس مقیم طهران بلا تاخیر تعلیم دهد که اطمینانا ت شبیه باطمینانا تی کهدر تلگراف دیروز من بسر والترتلی مندرج بود بدهد و بطور عموم با علاء السلطنه و مؤتمن الملك همراهی و تقویت نماید

همینکه این کابینه بطور قطع تشکیل گردید خوب است دولت روس ابراز همدردی با آن نموده باین وسیله که عده از عساکر خود را از ایران خارج نمایند و بفهمانند که بقیه هم پس ازاعاد انتظامات عودت داده خواهند شد من یقین دارم این کار اثر خوبی تولید خواهد نمود

نمره ٥٢٥

مکتوب لیوتنان کلنل کاکس بسرادوارد گری

بوشهر ۱٦ دسامبر ۱۹۱۲ —

آقا در تعقیب مراسله ۱۱ سال ۱۹۱۲ خود افتخار دارم برای اطلاع شما یاد داشتی را که مستر چیك راجع باوضاع حالیه راه بوشهر الی شیراز مخصوصا در خصوص میزان کرایه حمل و نقل اجناس و

وجوهاتیکه در راه ها اخذ میشود نوشته است لفاً ایفاددارم

این یادداشت حالیه که مسئله‌راه در میان است خیلی بموقع نوشته شده که اشکال حمل و نقل مال التجاره داخله و خارجه را بنمایاند

چون این نوشته در موقعی رسیده که من در شرف حرکت هستم شخصاً چیزی در آن باب ننوشته‌ام و مطالب لازمه از خود آن نوشته معلوم و مکشوف میگردد

سوادی از این نوشته را برای سفیر اعلیحضرتی و نسخه را برای اداره خارجه حکومت هندوستان بانضمام سواد همین مراسله خواهم فرستاد

امضا کاکس قونسول جنرال اعلیحضرتی مقیم بوشهر وقونسول مقیم اعلیحضرتی در خلیج فارس

ملفوف نمره ۵۲۵

یادداشت در خصوص راه از بوشهر الی شیراز ازماه اوت الی اکتوبر ۱۹۱۲

در این نوشته اوضاع راه تجارتی از بوشهر الی شیراز از زمانیکه یاد داشت آخری را فرستادم تازمان ورود ایالت فارس مندرج است و بعضی ملاحظات از بابت احتمالات آتیه نزدیک هم بان منضم شده چنانچه در یادداشت آخری خود بخوبی توضیح نموده‌ام مسئله راهداری بهر عنوان واسم که گرفته میشود یکی از مهمترین اشکال و صور اوضاع مغشوشی است که از هرج و مرج حالیه و خسارت وارده بانکلیس خودرا جلوه گر میسازد و تا زمانیکه

ریشه این رسم کنده نشود و ایلات چادر نشین و رؤسای انها از ماخوذ داشتن آن ممانعت نشوند امنیت موجوده دوام خواهد داشت اینمسئله متدرجا بر تمام ایرانیان و بر دولت ایران توسط انکلیسها و حکام حالیه شیراز و بوشهر معلوم و مکشوف شده خلاصه در مدتی که راپورت آرا میدهم علاوه بر علل مذکوره قوای عامله دیگری نیز برای از دیاد اوضاع هرج و مرجی که از اخذ راهداری پیش آمده و تزئید اشکال وضعیت تجارت جنوب در کار بوده است از جمله علل مذکوره یکی مخاصمات بین نواحی در امتداد راه و میزان کرایه و عدم کفایت حیوان بازی و اوضاع راه از شیراز الی اصفهان واز اهواز الی اصفهان بوده است

راهداری

بموجب ثبتی که در یاد داشت سابق خود ارائه دادم جمع مبالغ ماخوذات خوانین و تفنکچیان بطریق ذیل زیادتر شده است

از —	هر راس قاطر
ماه ژون ۱۹۰۷	۷۰ — ۳ قران
ماه ژانویه ۱۹۱۰	۱۵ — ۱۱ «
ماه فوریه ۱۹۱۰	۷۵ — ۹ «
ماه مارس ۱۹۱۰	۳۵ — ۹ «
ماه آوریل ۱۹۱۰	۱۰ — ۷ «
الی —	
ماه سپتامبر ۱۹۱۱	۹۵ — ۱۷ «

ماه ژانویه ۱۹۱۲	۲ — ۲۸ قران
ماه مارس ۱۹۱۲	۳۵— ۲۱ «
ماه مه ۱۹۱۲	۵۰ — ۲۷ «

بموجب تحقیقات دقیق شخصی که از ماه اوت از قاطر داران شده وجوهاتیکه کرفته شده از سابق خیلی زیاد تر بوده است

بعضی سیاهه هائیرا که در آن جزئیات مبلغهائی که درهر نقطه در ماه اوت و سپتامبر و اکتوبر ماخوذ شده ثبت است نیز لفاً ارسال میشود از این سیاهه ها معلوم خواهد شد که در چهار تای آنها برای هر راس قاطر متجاوز از چهار تومان کرفته شده جمع آن بقراری است که ذیلا نکاشته میشود

ماه اوت ۱۹۱۲	۴۰ — ۳۱ قران
ماه سپتامبر ۱۹۱۲	۸۵ — ۴۴
۱۳ آکتوبر ۱۹۱۲	۲۰ — ۴۷
ماه آکتوبر ۱۹۱۲	۷۰ — ۴۸
۲۲ اکتوبر ۱۹۱۲	۲۰ — ۴۰

بنا بر این مسئله راهداری تا زمان ورود مخبرالسلطنه بشیراز از سابق خیلی مهم تر شده بود و نسبت به بهار سال ۱۹۱۲ مبلغ آن دو مقابل شده بود

پس از هجوم ایلات صولت الدوله براه قریب ۲۰ میلی‌شیراز قوام الملك امر نمود که قوافل از راه دورتری از شیراز تا نزدیك

هشت ارجن بروند لیکن خوانین کشکولی که این قسمت کوتاه راه به آنها سپرده بود قوافل را مجبور نمودند که در موقع عبور برای هر راس قاطری مبلغ پنج الی هفت قران بدهند

یك کار بد دیگری هم این است که در خود شیراز قوام الملك و کشکولیهائی که بااو هستند برای هر راس قاطری از سه الی چهار قران میگیرند وحکمران بوشهرهم حالیه بعنوان اینکه اداره گمرك بعضی پولها را باو نمیدهد دم دروازه هر راس قاطری پانزده شاهی میگیرد و حکمران مذکور پس از اصلاح عمل مالیه خود با اداره گمرك متروك خواهد داشت وجوهاتیکه باین اسم و رسم درشیراز و بوشهر گرفته میشود سرمشق مضری است برات رؤسائیکه در راه هستند و باین واسطه نمیخواهند دیگر دست از این منبع پر مدخول بر دارند

همینکه مخبر السلطنه در اواسط اکتوبر بشیراز رسید مسئله ترك و توقیف راه داری را اولین فقره پروگرام اعاده انتظامات راه قرار داد و فوراً دو نفر از صاحبمنصبان سوئدی را باقریب ۱۵۰ نفرژاندارم تاکازرون فرستاد و اینها ماموربودند که تا ۱۰۰ نفر ازتفنگچیهای عرض راه گرفته و اداره ژاندارمری به آنهاحقوق بدهد و اخذ راهداری را در تمام نقاط بین شیراز و کازرون موقوف و مرفوع بدارند

ایالت در نظر نداشت که اقدام مهمی در این باب در راه بین کازرون و بوشهر نماید چرا که مقام ایلات آنجا خیلی محکم تر

از ایلات شمال کازرون است لیکن یك نفر مامور نزد خوانین ایلات مذکور فرستاده امر نمود که اخذ راهداری را موقوف بدارند از هر دو این اقدامات نتیجه بظهور نرسید دراواسط نوامبر ژاندارمری سوئدی عودت داده شد و بقرار اظهار خود ایلات آنها نتوانسته بودند رؤسای محلی ازدشت ارجن الی کازرون را مانع از اخذ راهداری بشوند یا آنکه تفنگچیهای خودرا در راه قرار دهند و از قرار مذکور اخذ راهداری از دشت ارجن الی شیراز موقوف گردید لیکن مشکوك است که آیا هنوز هم راهداری میگیرند یا نه ؟

اما درباب مامورمخصوصی که برای موقوف داشتن راهداری بین کازرون و بوشهر رفته بود اولا این شخص یکی از اجزاء معزول توپخانه بوشهر وشخص سست عنصری بود و از مراسلاتی که از طرف ایالت برای رؤسای ایلات راه میبرد معلوم میشدکه ایالت از اوضاع محلی آنجا ها واقف و باخبر نبوده است

(میزان کرایه قاطر الی شیراز)

البته بواسطه پولهای گزافی که دراین چند ماهه اخیر ماخوذ میشد قوافل خیلی متضرر شده اند از آنطرف محض تلافی خسارات راهداری و علافی تجار بوشهر را وادار بدادن کرایه زیادتر نموده اند در این اواخر میزان خیلی زیاده از اندازه و مهمل شده است .

(ارقام ذیل اضافه شدن میزان کرایه‌را نشان میدهد)
(میزانی که نوشته شده از برای هر یکصد من است)
(که تخمینا باندازه یك بار میشود)

(قران)

مارس ۱۹۰۷ الی ۱۹۰۸	۱۴۰ — ۹۰ — ۱۱۰ — ۱۲۰ ۱۶۰
مارس ۱۹۰۸ الی ۱۹۰۹	۲۲۰ — ۱۷۰ — ۱۶۰ — ۱۴۰
مارس ۱۹۰۹ الی ۱۹۱۰	۲۰۰ — ۲۴۰ — ۳۱۰ — ۳۰۰ — ۲۵۰ — ۲۰۰
مارس ۱۹۱۰	۱۴۵ — ۲۱۰ — ۱۵۰ — ۳۰۰
ژانویه ۱۹۱۱	۱۵۰ — ۱۲۰ — ۱۱۰
ماوس ۱۹۱۱	۱۲۰ — ۱۳۰
آوریل ۱۹۱۱	۱۶۰
مه الی ژون ۱۹۱۱	۱۹۰ — ۱۷۰
ژویت الی اوت ۱۹۱۱	۲۰۰ — ۱۸۰ — ۱۹۰
ژانویه ۱۹۱۲	۳۲۰ — ۳۱۰
فوریه الی مه ۱۹۱۲	۲۹۰ — ۳۱۰
ژون ۱۹۱۲	۳۴۰
ژویت ۱۹۱۲	۴۸۰ — ۴۴۰ — ۴۱۰
اوت الی سپتامبر ۱۹۱۴	۵۰۰ — ۴۸۰
اکتوبر ۱۹۱۲	۴۲۰ — ۴۴۰

باینطریق در مدت پانزده ماه گذشته میزان کرایه تا بیست تومان رسیده تاماه اوت ۱۹۱۱ دیده نشده بود که میزان کرایه از بیست

تومان تجاوز کند و تا ماه ژانویه ۱۹۱۲ بهیچوجه از سی تومان تجاوز نکرده بود و تا ماه ژون ۱۹۱۲ از چهل تومان تجاوز نکرده بود

نه فقط میزان کرایه برای مال التجاره های معمولی به پنجاه تومان رسیده بلکه در ماه آکتوبر مکاریان برای حمل و نقل آذوقه ومهمات سواره هند مرکزی برای ۱٦۰ راس قاطر از قرار باری ۳۲ تومان کرایه میخواستند که جمع کل آن کرایه اگر قدری تخفیف داده نشده بود قریب ۱۰۰۰ لیرا میشد نظر باینکه رژیمان مذکور محتاج باذوقه است ملاحظه خواهید فرمود که میزان گزاف کرایه و هرج ومرجی که بعث آن شده است چقدر موجب خسارت برای دولت اعلیحضرتی است

اما خسارتی که از این باب بصاحبمنصبان اعلیحضرتی و سایر اروپائیان وارد میاید همینقدر کفایت میکنند که بگوئیم قاطرداران دو بار ونیم شراب را بکرایه کمتر از هفتاد تومان نمیگرفتند که برای مستر اسمارت بشیراز ببرند

با این کرایه گزاف در مدت شش ماهه گذشته که عبارت باشد از چهل تومان برای هر هیجده من نیم بار از بوشهر بشیراز و برای هر هیجده من ونیم بار از شیراز باصفهان سی وهشت تومان معلوم میشود که چطور امکان نداشته است

از جنوب برای بازارهـای اصفهـان اجناسی فرستاد که فایده از فروش آنها برده شود و حق حمل اقسام بسیاری از مال التجاره

۳ اوت — روز ۲۷ ژوئیه قافله بزرگی که عـده حیوان باری آنها ۶۰۰ الی ۷۰۰ راپورت داده شـد با قند و غـیره از رشت وارد شدند

۱۰ اوت — قوافل بزرگی قریب ۱۰۰۰ راس حیوان باری در عرض هفته از اصفهـان بطرف رشت حرکت کردند اکثر بار آنها پنبه بود .

۱۷ اوت — روز ۱۶ ماه جاری قافله محمـول نقدینه برای بانك روسی وارد شد

۲٤ اوت — روز ۲۱ اوت ۲۳ عرابه در تحت حفـاظت قزاقان ایرانی از طهران وارد شـد ۲۱ از این عرابه هـا محمول اقمشه روسی بود (۳۳۵ لنکه)

در همان روز ۸۰ قاطر که با امتعه روسی محمول بودند واردشدند

۳۱ اوت — پنج عرابه دیگر دوتای آنها محمول امتعه روسی برای تجار ایرانی و یکی محمول اجنـاس عطاری وارد شد از شمال قوافل متعدده با قند وارد شدند

٦ سپتـامبر — در اوایل هفتـه باز هم مقـداری قند از قزوین وارد شد

۱٤ سپتامبر — قوافل بسیار بزرك که از قراریکه راپورت داده شد مرکب از دو هزار الی سه هزار شتر و ٤۰۰ الی ۸۰۰ قاطر و الاغ بودند از رشت و قزوین با قند و نفت و پارچهای ابریشمی وارد شدند

٤ سپتامبر — قوافل دیگر هم از رشت و قزوین با قند و نفت وارد شدند

٢٨ سپتامبر — قوافل بزرك با قند و نفط از رشت ونقاط دیگر اتصالا وارد میشوند

٥ آکتوبر — مقدار کثیری نفط و قند متوالیا از شمال وارد می شود

٢ نوامبر — قریب ٥٣ لنکه اقمشه پنبه روسی برای سمسارهای ایرانی وارد شد باز هم مقداری قند و چای وارد شد من تصور میکنم که میزان کراف کرایه و قصور دولت ایران در اصلاح این امر بیشتر باعث تولید این اوضاع مهم راه از بوشهر الی اصفهان گردیده است تا عدم امنیتی که در راه تلگرافی بین شیراز و اصفهان وجود داشته است

(مخاصمات ومجادلات درامتداد راه ازبوشهر الی شیراز)

در ماه اوت متعاقب پیش آمدن و اقدامات صولت الدوله و غارت قوافل کوچك نزدیك چنار راهدار تصورشد که منزل بین خانه زینان و چنار راهدار امنیت ندارد در همان وقت ازکازرون تا تنك ترکان بین علی محمد متمرد کازرجی که کشکولیها حامی او بودند و درحمله ماه دسامبر بر سواره هند مرکزی شرکت داشت و کلانتر کازرون و تفنکچیهای شبانکاره و کازرج که ناحیه کازرج را در تصرف داشتند جنك درکار بود

بمجرد آنکه مخاصمات درطرف کازرون تنك ترکان باتمام رسید

تفنگچیهای کازرج و شبانکاره شروع بجنك مطولی که درمدت
ماه سپتامبر و قسمتی از ماه آکتوبر طول کشید با خان دالکی و
ناحیه کنار تخته نمودند

اهالی کنار تخته جیرم را که دهی است متعلق به کازرج و در
پای کتل کازرج واقع است قبضه نمودند   اهالی کازرج ده مذکور
را دراواسط سپتامبر دوباره متصرف شدند لیکن از بالای برجهائی
که بر ده مذکور مسلط بود بقوافل شلیك میکردند که متجاوز از
یك نفر قاطر دار حمله شد و مقتول گردید و قوافل تا مدتی
میترسیدند از اینکه از این نقطه عبور کنند تا ۱۴ روز در ماه
سپتامبر هیچ قاطری بوشهر وارد نشد بعد از آن در دشت کنار
تخته قسمتی از طایفه قشقائیها با کشکولیها و شبانکاره ها متحد شده
و از طرف مخالف هم خان برازجان ۱۰۰ نفر را فرستاد که مر
دست خود ه در دالکی بود کمك نماید .

دهات جعفرجن و بانکی که در دشت کنار تخته واقع اند .
مخصوصاً برای سوء رفتار نسبت بقوافل و اجحافات و انقلاب طلبی
و بی‌احترامی کردن باروپائیان مشهور شده‌اند مفتش اداره تلگراف
و یکی از تجار آلمانی و صاحبمنصبان انگلیسی و افراد سواره هند
مرکزی تمام از سوء رفتاری که در سال ۱۹۱۲ به آنها در آنجا
شده شکایت نموده اند   این ناحیه با نضمام ناحیه دشت کازرون
نزدیك محل وقوع حمله ماه دسامبر گذشته محتاج به اقدامات فوری
سخت می باشد

درغره ماه آکتوبر خان برازجان عدهٔ را که مقداری آذوقه و مهمات برای سواره هندی گزی میبرد در برازجان چندروزی نگاه داشت و با انکه میدانست مامورین دولت انگلیس کرایه نموده اند آنهارا ازحرکت مانع آمد این خان از سال ۱۹۰۹ در هر موقعی که پیدا کرده نسبت بعساکر و منافع انگلیس خصومت ورزیده است و بعلاوه نظر بمنازعات او باناحیه شبانکار و سوء رفتارش خارج نمودن او برای امنیت راه بسیار مطلوب است

قوافل دیگررا هم درهمین وقت توقیف نمودند وخان براز جان اظهار میداشت که این اقدام را برای انتقام کازرونیهائی که در نزدیکی کازرون غارت شدند ومخصوصاً برضد قاطرداران کازرونی بعمل میاورد وبرای آنکه گذارده اند دشمنان شبانکاره او مقام خودرا در کمارج بالای راه مستحکم نمایند

کلانتر کازرون هم درعوض تمام قاطرهائی را که بانجا رفتند تادوازده روز توقیف نمود تاآنکه خان برازجان روز ۱۴ اکتوبر قوافلی را که معطل نموده بود مستخلص داشت

درعرض ماه اکتوبر قسمت راه بین برازجان ودالکی خطرناك بود واهالی شبانکاره هجوم آورده وکله ورمه دالکی را بردند از همراهان خان دالکی درشبی که خان دالکی برای بردن کله ورمه شبانکاره ها هجوم آورد سه نفر مقتول گردیدند کدخدای یکی از دهات برازجان وچندنفر شبانکاره وبرازجان درهمین قسم حملات

شبانه مقتول گردیدند

در آخر ماه اکتوبر ودر آوایل ماه نوامبر قریب ۲۰ میلی بوشهر بعلت انتقام خون بین اهالی دوده که یکی از انها در تنکستان وکمی بطرف راست راه قافله‌رو واقع است جنك بوقوع رسید

در ۱۵ نوامبر نوبت به منزل اول بین بوشهر واحمدی رسید ورؤسای عمده تنکستان که میخواستند از خان دالکی انتقام خون بکشند وحکمران بوشهر هم بانها اذیت میکرد در آنطرف مشیله نزدیك بوشهر قشونی جمع آوری نموده و عده از تفنگچیهای تنکستانی قریب ده میلی بوشهر جلو راه قافله رو را گرفته و امر داشتند نگذارند قوافل عبور کنند بین انها و طرفداران احمدیها از دور مقداری شلیك شد و قوافل با مال التجارهای پر قیمت و تمام قاطرهای بوشهر بانضمام دسته نظامی تا بحروز نتوانستند حرکت کنند

دولت تصویب نموده بود که عساکر اعلیحضرتی که در بوشهر هستند همراه این دسته نظامی از مشیله با حمدی بروند آنوقت بواسطه اقداماتیکه از محل بعمل آمد تنکستانیها به تنکستان مراجعت نمودند

ایالت جدید فارس از حکمران بنادر خلیج درخواست نموده است که حکومت دشتی و دشتستان را که شامل قسمت بزرکی از خاك طرف ساحل بوشهر میباشد بعهده کیرد چون حکمران بنادر خلیج قشونی ندارد که اقتدار خود را براین رؤسای مستقل که از چند

سال بایتطرف مالیات نداده اند اعمال نماید محتمل است که تعیین این دو محل برای حکمرانی او صرف اسمی باشد (امضاء) چیك

جنرال قونسولگری انگلیس در بوشهر — ١٥ دسامبر ١٩١٢

ملحقات ماخوذات راهداری

	شهباز ١٨ اوت ١٩١٢ قران	بهروز کازرونی ١٧ سپتامبر ١٩١٢ قران	مشهدی عوض بولوندی ١٣ اکتوبر ١٩١٢ قران
شیراز	٤	٤	٤
قهوه خانه	٢٥ —	—	—
عفیف آباد	٥٠ —	—	—
چنار رهدار	٥٠ —	—	—
پول بردکار	٥٠ —	—	—
برج ماسرم	٥٠ —	—	—
ملی خرنه	٥٠ —	—	—
قلعه نو	٥٠ —	—	—
زینان کهنه	٥٠ —	—	—
زنیان نو	٥٠ —	—	—
سرپل قره قاج	٥٠ —	—	—
ازتنك سرخ تادشت ارجن (غلامحسین خان)			
	—	— ٥	— ٥
سوارهای کشکولی	—	— ٢	—

	شهباز	بوروز کازرونی	مشهدی عوض بولوندی
	١٨ اوت ١٩١٢	١٧ سپتامبر ١٩١٢	١٣ اکتوبر ١٩١٢
	قران	قران	قران
برج سینه سفید	— ٥٠	— ٥٠	—
قلعه مشیری	— ٥٠	— ٥٠	١ —
سرچنگک	— ٥٠	١ —	١ —
کاروانسرا میان کتل	— ٥٠	١ —	—
دشت برم	— ٥٠	—	٤ —
عبد وئی	— ٥٠	١ —	—
سر کتل دختر	— ٥٠	— ٥٠	—
زیر کتل دختر	—	— ٥٠	١ —
پل آبگینه	٥٠	— ٢٥	—
قلعه شعاع السلطنه	٥٠	— ٥٠	— ٥٠
برج کمان کشی	٥٠	— ٥٠	— ٥٠
کازرون —	—	—	—
باغ سید محمد	٥٠	—	—
باغ شیخ حاجی	—	—	— ٥٠
قهوه خانه	٥٠	—	— ٥٠
دیریس	١ —	١ — ٢٥	— ٥٠
کاروانسرا راهدار	٢ —	١ —	١ —
تنگ ترکان	— ٢٠	١ —	١ -

	شهباز	بهروز کازرونی	مشهدی عوض بولوندی
	١٨اوت١٩١٢	١٧سپتامبر ١٩١٢	١٣ اکتوبر ١٩١٢
	قران	قران	قران
کاروانسرا حکیم باشی	— ٢٠	— ٥٠	— ٥٠
کمارج	٢ —	—	١ — ٢٠
علافی	—	—	—
کتل کمارج	— ٢٠	— ٥٠	٢ —
در بانو	—	— ٥٠	— ٣٠
چیرم	— ٥٠	١ —	١ —
دوراه خشت	—	١ —	— ٢٥
تختکی	—	١ —	١ —
جعفر جن	١ —	١ —	— ٥٠
کمان کشی	— ٢٥	— ٥٠	١ — ٢٥
بانکی	١ —	١ —	— ٥٠
دوا گونی	— ٧٥	١ —	١ — ٥٠
سر کتل ملو	— ١٥	— ٢٥	١ —
تنکردی	— ٢٠	— ٢٥	— ٢٥
پل دالکی	— ٥٠	— ٥٠	— ٢٠
نماز که	— ٥٠	— ٥٠	١ —
دالکی	١ —	— ٥٠	— ٥٠
(نور محمد خان)	—	١ —	١ —

	شهباز	بهروز کازرونی	مشهدی عوض بولندی
	١٨ اوت ١٩١٢	١٧ سپتامبر ١٩١٢	١٣ اکتوبر ١٩١٢
	قران	قران	قران
علافی	—	— ٣	— ٣
تفنکچی	—	—	— ٥٠ —
آب کندو	٥٠ —	—١٥	—
قراول خانه	٢٥ —	—	— ٥٠
جته	— ٢٥	—	— ٥٠
براز جان	١—٥٠	١ —	— ٥٠
علافی	—	٢ —	—
دیوانی	—	—	٥ —
چاه خانه	—	—	—
قصار	—	—	—
خوشات	— ١٠	٣ —	— ٥٠
عیساوند	— ١٠	—	—
قهوه خانه	—	—	—
احمدی	١—	١ — ٥٠	١ —
چغاده	— ١٥	— ٦٠	— ٦٠
بوشهر	— ١٥	— ١٥	— ١٥
جمع	٣١ — ٤٠	٤٤—٨٥	٤٧ — ٣٠

	حسین داونی	باقر کازرونی	شهباز
	ماه آکتوبر	۲۲ آکتوبر	۱۸ نوامبر
	قران	قران	قران
شیراز	۴ —	۴ —	۴ —
آسیای قوام	۵ —	۷ —	—
دشت ارجن	۷ —	۷ —	—
سرچنگك	—	—	۲۵ —
میان کتل	۲ —	—	
کاونی	۳ —	۲ —	
کتل دختر	—	—	
پل آبگینه	۵۰ —	۸۰ —	
قلعه شعاع السلطنه	۵۰ —	۴۰ —	
باغ سید	۵۰ —	۵۰ —	
برج نزدیك کازرون	۵۰ —	—	
قهوه خانه	۵۰ —	۵۰	
دریس	۱ —	۵۰	
تل دریس	—	—	
رماسکی	۵۰ —	۵۰	
جادیس	۵۰ —	—	
کاروانسرا	۵۰ —	۶۰ —	
راهدار	۵۰ —	۵۰ —	

	حسین داونی ماه آکتوبر	باقر کازرونی ۲۲ آکتوبر	شهباز ۱۸ نوامبر
تنگ ترکان—			
» شمال	۵۰ —	۵۰—	
» جنوب	۵۰ —	۲۰ —	
ده کهنه	۵۰ —	۲۰—	
کارج	—۲	— ۲	
راه‌دار	۵۰	—	
سرکتل	—	۲۰—	
در بانو	—	۱	
چیرم	— ۱	۲۰ —	۵۰ —
دوراه‌خشت	— ۱	— ۱	۵۰ —
تختکی	۵۰ —	۵۰ —	—
تختکی جنوب	۵۰ —	۵۰ —	—
جعفر جن	— ۱	۵۰ — ۱	— ۱
پل بردی	— ۱	۵۰ — ۱	—
خانم کشی	۵۰ —	۵۰ —	۵۰—
بانکی	— ۲	۵۰ — ۱	۵۰—
دواکونی	— ۱	۵۰ —	۲۵—
سرکتل	۲۵ —	۱۵ —	—

	حسین داونی ۱۰ اکتوبر	باقر کازرونی ۲۲ اکتوبر	شهباز ۱۸ نوامبر
	قران	قران	قران
بن کردی	— ۲۵	— ۱۵ —	—
پل دالکی	— ۵۰	— ۵۰	— ۲۵
نمازگاه	— ۵۰	—	—
دالکی —			
» علافی	۲ —	۳ — ۵۰	— ۲۵
» دیوانکی	—	۱ —	۲ —
» تفنگچی	—	— ۵۰	—
آب گندو	— ۵۰	— ۵۰	—
قراولخانه	— ۵۰	—	— ۵۰
جته	— ۵۰	—	— ۵۰
برازجان	۲ —	۱ —	۲ —
» علافی	—	— ۷۵	—
عیساوند	— ۱۰	— ۲۵	—
خوشاب	— ۱۰	— ۲۵	— ۲۵
باغ هزار	—	— ۳۰	—
احمدی	۱ —	۱ —	۱ —
چغاده	— ۱۵	— ۶۰	— ۶۰

بوشهر	۱۵—	— ۷۵	— ۱۵
جمع	۴۸—۷۰	۴۰ — ۲۰	۲۵ — ۱۵

نمره ۵۲۶

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۱ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۹ ژانویه شما — علاء السلطنه موفق شده است بتشکیل کابینه مرکب از عین الدوله وزیر داخله و و ثوق الدوله وزیر امور خارجه و مستوفی الممالک وزیر جنگ و قوام السلطنه وزیر مالیه موتمن الملک وزیر تجارت و مشیر الدوله وزیر معارف ممتاز الدو وزیر عدلیه مستشیر الدوله و زیر پست این دونفر آخری جزو کابینه سابق بودند و کارهای خوب نمودند

این کابینه مقتدرین کابینه ایست که بتوان تشکیل داد و دلیل صحیح بدست است که امیدوار باشیم که در صورتیکه وجوهات لازمه بانها برسد و دولتین با انها همراهی داشته باشند بتوانند بانجام اصلاحات استعماری مهمه موفق شوند

(نمره ۵۲۷)

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۱۱ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۱۵ دسامبر شما — قتل کاپیتان اکفورد —
ازمدتی بانتظار مسئلهٔ اینکه درصورتیکه دولت ایران نتوانند

مقصرین‌را تنبیه نمایند چه پلتیکی‌را باید ما تعقیب نمائیم جلب توجه مرا نموده و باکمال دقت توصیه شمـــا را تحت ملاحظه قرار داده‌ام که در آن‌صورت مهیـــای اعزام قشونی بجنوب ایران برای حصول جبران بشویم

بعقیده من این پیشنهاد محل اعتراضات مهمه است

اعزام چنین قشونی موجب مصارف بسیـار زیاد خواهد بود زیرا که برای آنکه از موفقیت آنها یقـــین باشیم عدهٔ آن قشون باید زیاد باشد و البته قشون مذکورمتحمل تلفات و نقصانات‌زیاد خواهد شد اعتراض مهمتر دیگر اینست که محتمل ما پس از انجام اقدامات نظامی مجبور شویم که بطور دائم یا لا اقل تا مدت زیادی قسمت بزرگی از ایران را اشغال نمائیم وعاقبت استقلال ایران معدوم خواهد شد و اقدام‌ما سبب مستقیم تقسیم آن‌مملکت خواهد گردید

من جداً مخالف این پلتیك میباشم و گمان نمیکنم و فعلا جهت و سبب کافی برای عدم‌امیدواری بحفظ‌استقلال‌ایران‌باشد و گمان‌میکنم نظر بمصالح خودمان و نظر به تعهداتیکه شده بیشتر مقتضی باشد که تمام مساعی خود را برای تاسیس حکومت مقتدری در ایران و همراهی با ژاندارمری که وظایف خود را بطور کامل انجام دهد معطوف داریم

ممکن است حکومت مذکور تا مدتی آنقدر اقتدار نداشته باشد که بتواند در میان‌ایلات انتظامات بر قرار دارد و تنبیهات لازمه در حق آنها مجرا نماید لکن هر گاه ما مقصود خود را با مداومت تعقیب نمائیم آنچه را که در نظر داریم آخرالامر بوجود خواهد آمد و

بمقام ما از این تاخیر لطمهٔ وارد نخواهد شد

و نباید بایالت فارس برای اعزام قشون تاکید زیاد کرد تا آنکه او از مهلتی که برای تهیه آن داده میشود راضی است و از موفقیت حاصل نمودن آنها خاطر جمع است

اما در باب ژاندارمری آیا وجوهاتیکه من شنیدم برای آن لازمست داده شده بهتر است که برای استحکام این قوه پول بمصرف برسد تا آنکه یك قشون غیر منظم غیر مرتبی اعزام شود من خیال میکنم که چون وجهی که لازم است نسبتاً کم است برای نیل باینمقصود اقدام مخصوصی خواهد شد

نمره ۵۲۸

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۲ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ٤ ژانویه شما ـ چنانچه انتظار میرفت از زمان حمله بدسته عساکر انگلیسی نزدیك دشت ارجن که منجر بقتل کاپیتان اکفورد گردید یکماه گذشته است و ایالت فارس هنوز نتوانسته است مقصرین را تنبیه نماید گمان نمیکنم جناب معظم را باید برای قصور اینکار مورد سرزنش و ملامت قرار داد زیرا که در ظرف یکماه آنهم در این موسم سال انجام اینکار یکی از ممتنعات محسوب بود

بموجب اخبار تلگرافی که از بوشهر و شیراز رسیده واضح میگردد که ایالت باتفاق ژاندارمری مشغول اقداماتی هستند که قشونی

تهیه نمایند که بتواند در موقع بر علیه مقصرینی که مورد سوءظن واقع شده اند اقداماتی بنمایند فرمانده قوای نظامی ایالت با قشون کمی بکازرون رفته و از آنجا برای جمع آوری قشون دیگر به برازجان رفته است ودر کازرون و کارج ۲۰۰ نفر تهیه نموده و آنها را بسر کردههای معتبر سپرده است

یکی از مقاصد این اقدامات این است که راه بوشهر را برای حمل مقداری اسلحه ومهمات که دو نفر از صاحب منصبان سوئدی برای حمل آن ببوشهر رفته اند امر نمایند این اسلحه هارا از اروپا برای ژاندار مری وارد نموده اند و خیال دارند هر دفعه نصف انهارا حمل کنند و صاحب منصبان سوئدی تا زمانیکه عده قشون جمع آوری نشود و بطور کفایت تعلیم نیابد که بتوان در صورت وقوع حمله بانها اعتماد نمود نمیتوانند با قافله از بوشهر حرکت کنند ونیز میخواهند که انهارا بار کردن وخالی کردن دو توپهای ماکزیم که همراه دارند آشنا سازند محتمل بنظر میرسد که تازمانیکه قشونی که جمع آوری میشود حاضر برای حرکت باشند یکماه طول بکشد

در بوشهر ابتدا جمع آوری قشون اشکال داشت لکن معلوم میشود که همراهیهای سرکاکس نتیجه تسکین آمیزی داشت وحالا دیگر اشکالی ندارد

ایالت خیلی میل دارد که برای قشونی که تشکیل میدهد اسلحه برسد لکن صاحب منصب فرمانده ژاندارمری شیراز بنا بر

تعلیمات مرکز بعنوان انکه این اسلحه متعلق ژاندار مری است و به کسانیکه خارج از ژاندارمری باشند داده نخواهد شد با این امر موافقت نمی کند ظاهراً اعتراض او صحیح باشد ولی اگر قسمتی از این اسلحه بایالات داده نشود مساعی او بهدر خواهد رفت چه که بوسیله دیگر نمیتواند قشون خودرا مسلح نماید

نمره ۵۲۹

تلگراف سروالترتنلی بسراد وارد گری

طهران ۱۲ ژانویه ۱۹۱۲ —

راجع بتلگراف امروز من — وزیر امور خارجه دیروز صبح ازمن ملاقات نموده نقشهٔ برای حفاظت راه از بوشهر الی ازدخواست را که کانل سوئدی ژاندارمری طرح نموده بمن ارائه نمود در این نقشه طرح تشکیل دستجات سیارهم ریخته شده وتصور میشود که بدون این قوه سیار اعاده انتظامات فارس امکان پذیر نخواهد بود

علاء السلطنه اشعار داشت که در این موسم سال امکان ندارد بتوان اقدامات مؤثره برای مرتکبین حمله دشت ارجن نمود لکن ایالت هر گونه اقدامات یکه بتواندهمینکه هوا گرم تر شد حسب الامکان برای تنبیه مرتکبین بعمل خواهد آورد

جناب معظم بعلاوه اظهار داشت که عقیدهٔ دولت ایران بر این است که فقط راهی که برای استقرار دائمی انتظامات متصور است اجرای نقشهٔ کانل سوئدی است که در آن مقرر است قریب

۱۸۰۰ نفر درراه تعیین شوند علاء السلطنه اظهار داشت که از این عده تا کنون جمعی اسمشـان نوشته شده ومشغول تعلیم آنهـا هستند بطوریکه قریب ۱۰۰۰ نفر آنها در بهار آتیه حاضر برای حرکت بطرف جنوب باشند اینطور تصور میشود که دستهٔ اول انهـا بتواند قریب یکماه دیگر حرکت کنند

علاء السلطنه اظهـار نمود فقدان پول اشکال بزرگی است که دولت ایران‌را مانع از ایجاد این قوه که مخـارج سه‌سـاله‌اش به ۳۵۰۰۰۰ لیرا تخمین شده میباشد علت تعیین این مدت این است که هیئت دولت مطمئن میباشند که در صورتیکه امکان داشته باشد تا آن‌زمان درفارس قوه نگاه‌داشت در ایالات مذکور امنیت کاملااعاده خواهد شـد و آنوقت عایدات خود ایالات زیادتر از احتیـاجات آن خواهد بود

جنـاب معظم سپس باقدری تردید طبیعی ازمن درخواست نمود که ازدولت اعلیحضرتی استفسار نمایم که آیا حاضرند دفعهٔدیگر بادولت ایران همراهی نموده و این‌مبلغ را قرض بدهند که‌ازوجوهات استقراضی که بهمین زودیها عمل آن باتمـام خواهد رسیـد مسترد گردد وزیر امور خارجه بعلاوه اظهار داشت که‌متجاوز ازنصف این مبلغ را فوراً لازم نخواهند داشت لکن اگر دولت ایران بداند که مصـارف سه سال آنها خواهد رسیـد نقشه را نمی‌تواند بموقع اجرا گذارد

جناب معظم بمن فهمانید که هرگونه شرایطی که برای تامین مصرف این وجه در محل صحیح لازم تصور بشود قبول خواهد شد و ارائه طریق نمود که اینوجه باید توسط خزانه داری کل تماما بدست فرمانده ژاندارمری داده شود و بالتمامه برای احتیاجات تامین فارس تخصیص شود

عقیده من بر این است که ژاندارمری تحت امر صاحب منصبان سوئدی فقط قوه ایست که میتوانیم از ان اعاده انتظامات و امنیت راههای بزرك ایران انتظار داشته باشیم در راههائیکه فعلا تحت حفاظت انها است کاملا برقرار شده و یا انکه علامات بهبودی معینی نمودار است عقیده من بر این است که در آتیه در صورتیکه پول برای تشکیل قوه نظامی برای حفظ راهها رسد مبلغ ۱۰۰۰۰۰ لیرا که ماهیانه یا بر حسب احتیاجات کامل داده شود برای مخارج نه یا ده ماه کافی خواهد بود من با کمال احترام از دولت اعلیحضرتی ملاحظه در این امر را درخواست نموده و تقاضای قبول آنرا دارم

نمره ۵۳۰

تلگراف سر جارج بوکانان بسر اداورد گری

سنت پطرز بورغ ۱۳ ژانویه ۱۹۱۳

راجع بتلگراف ۱۰ ژانویه شما — وزیر امور خارجه امروز در جواب مراسله که بایشان نوشتم یاد داشتی بمن دادند و مطالب ذیل از آن استخراج شده :

دولت روس با آنکه بسیار مایل باستقرار حکومت مقتدری میباشند هنوز از کفایت کابینه جدید یقین حاصل ننموده اند بنا بر این رویه دولت روس بسته بنتایجی است که کابینه جدید ابراز خواهد داشت وحسن سلوك آن نسبت بروسیه دولت روس هنوز خیال میکنند که استقراض بزرك لازم است وبرای انجام عمل آن تحت وثیقه های لازمه همراهی خواهند داشت ونیز راضی میباشند که پس از آنکه امتیازات راه آهن ها قبول شود او بابت استقراض بزرك مبالغی مساعده بدهند لکن مبلغ آنرا تعیین نمیکنند میل صمیمی دولت روس این است که عساکر خود را عودت دهند لکن با اوضاع موجوده چون عساکر مذکور فقط وثیقه تأمین اتباع و تجارت روس میباشد فعلا نمیتوانند از عده آنها بکاهند و نه هم می توانند تاریخی برای عودت آنها معین کنند و عودت آنها بسته به اعاده و استقرار انتظامات است در خصوص پروگرام اصلاحاتی که صدراعظم طرح نموده چون هنوز آنرا ندیده اند نمیتوانند اظهار عقیده بنمایند

وزیر امور خارجه در ضمن صحبت اظهار داشت که چنانچه ملاحظه میکنید سلوك دولت روس دوستانه است ودرصورتیکه کابینه حالیه توانست با این اوضاع مقابله نماید او باکمال میل از آن تقویت خواهد نمود من نتوانستم اورا ترغیب نمایم که راضی بعودت قسمت کمی از عساکر روس شود درخصوص شجاع لدوله جناب معظم اظهار داشت که حق المقدور سعی در ابقای او خواهد نمود چرا که اوزمان

آمدن او به تبریز اغتشاشی بظهور نرسیده و به تجارت روس خسارتی وارد نیامده است

(نمره ۵۳۱)

تلکراف سر ادوارد کری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۱۴ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلکراف ۲۹ دسامبر شما —

حمله بر لیوتنان بولاك — وجه غرامت باید چنانچه پیشنهاد نموده اید ۵۰۰ لیرا باشد بعلاوه سایر دعاوی که درمراسله ۲۹ نوامبر خود ذکر نموده اید

بدولت ایران باید اطلاع داده شود که صورت ادعای دیگری برای این مبلغ بصورت دعاوی معوقه علاوه خواهد شد

نمره ۵۳۲

تلکراف سر ادوارد کری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۱۴ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلکراف ۱۲ ژانویه شما —

شما باید بدولت ایران اطلاع دهید که از صمیم قلب از اقداماتیکه درنظر دارند برای اعاده و استقرار انتظامات در جنوب بعمل آورند بسیار مسرور هستم و باکمال دقت ملاحظه خواهم نمود که دولت اعلیحضرتی بچه قسم میتوانند برای این کار کمك مالی بنمایند پس از آنکه امتیازات راه آهنها داده شود

قسمت عمده از هر مبلغ مساعده که ما بدهیم گمان میکنم ممکن

است برای اعادهٔ انتظامات فارس بمصرف برسد ومبلغ مذکوررا
چنانچه درخواست شده است میتوان بقونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز
داد وباو دستور العمل داد که آنرا طوری بمصرف برساند که
ثمری از آن حاصل گردد

(نمره ۵۳۳)

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۱۴ ژانویه ۱۹۱۳ —

لطف نموده مسیو سازانف را از مفاد تلگراف ۱۱ ژانویه طهران مستحضر داشته بگوئید من صمیمانه امیدوارم جناب معظم بوزیر مختار روس مقیم پاریس تعلیم خواهد داد که باتفاق سر برتی ازنایب السلطنه خواهش نمایند که هرقدر زودتر که امکان دارد کابینه جدید ایران‌را تصویب نمایند

من درنظر دارم که بسفیر اعلیحضرتی مقیم طهران تعلیم دهم که پیغام تشویق آمیزی بعلاء السلطنه و همکارهای‌او بفرستد و امیدوارم مسیو سازانف هم همین قسم اقدام خواهد نمود

نمره ۵۳۴

تلگراف سر ادوارد گری بسر برتی

وزارت خارجه ۱۴ ژانویه ۱۹۱۳

وقتیکه تعلیمات بهمکار روسی شما میرسد شما باید بطوریکه در تلگراف امروزمن بسر جارج بوکانان ارائهٔ طریق شده با نایب السلطنهٔ ایران مذاکره نمائید

(نمره ۵۳۵)

تلگراف سراوالترتنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱۵ ژانویه ۱۹۱۳ —

مالیه فارس — وکیل مالیه باجیکی خزانه بشیراز وارد شده و صحبتهای طولانی رضایت بخش با قونسول انگلیس نموده است و اظهار داشته‌است که اگرچه درصورتیکه ۱۰۰۰۰ لیرائیکه دولت اعلیحضرتی مساعده داده اند ازروی عقل بمصرف برسد ایالترا ممکن است قادر نماید که تا آخر سال جاری ایرانی امور حکومتی خودرا اداره نماید لکن در ابتدای سال جدید که اواخر ماه مارس باشد وضعیت او از حالیه بدتر خواهد شد باین دلیل که آنوقت قوهٔ نظامی تشکیل شده که وجه برای پرداخت حقوق آنها موجود نخواهد بود عایدات ایران دراول سال نو وصول میشود لکن عایدات فارس در ماه آوریل ومه وبعضی اوقات هم درماه ژون درموقعیکه ایلات سیار ازبعضی نقاط عبور میکنند و دسترسی وصول کنندگان مالیات بآنها بیشتراست وصول میشود اگر ایالت نتواند حقوق عساکر خودرا بدهد آنوقت بتظلمات آنها طرف خواهد شد بسهولت ممکن است که تظلمات آنها منجر بغتشاش گردد وآنوقت دیگر قشون نخواهد داشت که برای وصول مالیات ازایلات بران اتکا نماید

وکیل خزانه داری مصارف حکومتی را ماهیانه به ۴۰۰۰۰ تومان تخمین میکنند وعقیده قونسول انگلیس برین است که وجه برای گردانیدن چرخهای حکومت ازچهارالی ششماه لازم است اگرچه

تصور میشود که در صورتیکه امور در مجرای صحیح بگذرد در عرض سال آتیه میشود قریب ۹۰۰۰۰ لیرا عایدات وصول نمود من اصرار دارم براینکه مصادر حکومتی هرقدر که ممکن است کم بشود امنیت وسعادت این ایالت درمدت کمی که برای ایالت باقی است باندازه بهبودی حاصل نخواهد شد که بتوان بطریقیکه درمراسله ۳ دسامبر خود ارائه طریق نموده اید قراری بابانك داد

من پیشنهاد میکنم که بسیار لازم است که درنقشه اداره نمودن امور ایالت که فعلا طرح شده مداومت بشود

و در صورتیکه از پیشرفت آن حتی تا مدت قابلی هم بعلت فقدان وجوهات جلوگیری شود مضار ترمیم نشدنی در آن بظهور خواهد رسید عقیده من بر این است که ۳۰۰۰۰ لیرا مکفی خواهد بود که بوسیله آن ایالت بتواند حکومت خودرا بر اساس صحیحی قرار دهد چرا که باینطریق تا آخر ماه ژون پول خواهد داشت من امید وارم که شما قبول بفرمائید که وجه فوق الذکر بهمان شرایطی که ۱۵۰۰۰ لیرای سابق داده شد بدولت ایران داده شود یا آنکه مبلغ مذکور از مساعده دیگر که داده خواهد شد برای مقصود فوق الذکر کنار گذارده شود

نمره ۵۳۶

تلگراف سر والتر تنلی بسر ادوارد گری

طهران ۱٦ ژانویه ۱۹۱۳

راجع بتلگراف ۱٤ ژانویه شما بپاریس نایب السلطنه کابینه

جدیدرا تصویب نموده است و وزرا در ۱۸ ژانویه بشاه معرفی خواهند شد

نمره ۵۳۷

تلگراف سرادوارد گری بسرجارج بوکانان

وزارت خارجه ۱۶ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۱۳ ژانویه شما ـ متاسف هستم از اینکه وزیر امور خارجه ممکن نمیداند بطریقیکه در تلگراف دهم ژانویه‌خود پیشنهاد نمودم عمل نماید لیکن امید وارم که بتواند لا اقل پیغام تشویق آمیزی بکابینه جدید ایران بفرستد

از اطمینانی که مسیو سازانف میدهد که دولت روس همینکه امتیاز دوخط آهن که مذاکره آن فعلا در میان است داده شد در پرداخت مساعده شرکت خواهند نمود اگر از این‌مساعده که داده میشود باید نتیجه و فایده گرفت باید مبلغ آن زیاد باشد و امید وارم که دولت روس راضی خواهند شد مبلغ ۲۵۰۰۰۰۰ لیرا داده شود

خیلی اهمیت دارد که دولت ایران پول داشته باشد که بتواند در فارس انتظامات را اعاده نموده و مقصرین قتل کاپیتان اکفوردرا تنبیه نماید بنابراین من در مراعات ملاحظات مسیوسازانف پیشنهاد میکنم که در صورتیکه انتظار تعویقی برود پس از آنکه دو فقره امتیاز داده شدسهم مساعده انگلیس داده‌شود

نمره ۵۳۸

تلگراف سرادوارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۱۶ ژانویه ۱۹۱۳ راجع بتلگراف ۱۵ ژانویه شما — مالیه فارس — لطف نموده رجوع بتلگراف امروز من که بسنت پطرزبورغ مخابره نموده‌ام بنمائید این مسئله ایست که پس از تادیه ۲۵۰۰۰۰ لیرا قرار آن رامیتوان داد

(نمره ۵۳۹)

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۷ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۱۱ ژانویهٔ شما — اوضاع جنوب ایران — حالا که اعزام اردوئی‌را مطلوب نمیدانید من عرض میکنم که پلتیك دیگری را باید باکمال جدیت تعقیب نمود که هرقدر ممکن است ژاندارمری‌را تقویت نمود و حکومت مرکزی ومحلی را که مخصوصاً بامنافع ما ارتباط دارد مؤثراً تقویت نمائیم

این مسئله‌را باید تاکید نمائیم که تازمانیکه پول زیاد بایالات و ژاندارمری داده نشود بهیچوجه پیشرفتی حاصل نخواهد شد واکر اینکار ازقول بفعل برسد یقین‌دارم که درقلیل مدتی بتوان انتظامات درفارس اعاده نمود

اوضاع ایالات مذکور فعلا الم انگیز است و شاید از سایر قسمتهای ایران بدتر است ایلات از مدتی باینطرف مالیاتهای بدهی خودرا نپرداخته اند و اکر باید آنهارا وادار باطاعت قانون و

محترم داشتن اقتدار ایالت نمود واجب است که وجوهات کافی برای احتیاجات حکومتی و استقرار قوهٔ نظامی بزرگی داده شود اگر علاوه این دولت اعلیحضرتی بایالت تقویت معنوی ومالی بنمایند یقین دارم که روسای مقتدر ایالات که با او رقابت دارند و آنقدر اسباب درهم برهمی اوضاع میباشند با او همراه خواهند شد حالیه کافی نخواهد بود که ایالت را از اشکالات مالی مستخلص نموده واورا ویل کنیم بلکه لازم است که آنقدر پول باو بدهیم تا انکه بتواند مقام خودرا مستحکم نماید و در صورتیکه اقتداری حاصل نماید کمان میکنم عایدات ایالتی بزودی اورا قادر تواند نمودکه وجوهاتیرا که مساعده داده میشود مسترد بدارد

در خصوص ژاندار مری در این نه ماهه اخیر ترقی بینی در جثه و هیکل افراد ژاندار مریها پدیدار شد و بمرور ایام صاحب منصبان انها بیشتر تجربه برای سلوک با عساکر مشرق زمین حاصل خواهند نمود و البته در کار خودموفقیت حاصل خواهند نمود چراکه تمام انها صاحب‌منصبان زرنك کار کنی هستندلکن با این خزانه خالی این قوه را که عده شان فعلا به ۲۸۰۰ نفر میرسد درست نمیشود نگاهداشت اگرچه بکمك و همراهی بانك شاهنشاهی تمام مصارف (پس از تاخیر و تعویق ناچار) تاکنون داده شده است

نمره ۵٤۰

تلگراف سرجارج بوکانن بسراد وارد کری

سنت پطر بورغ ۱۷ ژانویه ۱۹۱۳

راجع بتلگراف ۱۶ ژانویه شما —

مسیو سازانف مرا اطلاع میدهد که حاضر است بگذارد کابینه جدید ایران امتحان خودرا بدهند و تلگراف تشویق آمیزی بانها مخابره خواهد نمود

در باب پیشنهاد شما باینکه دولت انگلیس سهم مساعده خودرا مستقلا بدهد مسیو سازانف قبل از رضا دادن باین امر میخواهد در این مسئله مذاقه نماید من باو اظهار داشتم تنها چاره کار این است که دولت روس با ما اتفاق نموده و فوراً مساعده را بدهیم جناب معظم اظهار داشت که بهتر است دولتین بالا تفاق عمل نمایند و دلایلی را که دولت اعلیحضرتی برای پرداخت فوری پول بدولت ایران ارائه نموده اند تصدیق میکنند

نمره ۵٤۱

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۱ ژانویه ۱۹۱۳ —

سالار الدوله راجع بتلگراف ۲۷ دسامبر من —

سالار الدوله ترتیب رضایت بخشی را که سفارت روس و دولت ایران داده اند مبنی براینکه سالار الدوله در طهران اقامت نماید وحقوق باو داده شود و املاکی که ضبط شده باو مسترد گردد قبول نموده است روسها میخواهند که او تحت حفاظت آنها باشد بنظر من میاید که چنین ترتیبی وثیقه خوبی برای حسن رفتار او است لیکن دولت ایران تا اندازه مخالف این عقیده هستند

نمره ۵٤۲

مکتوب وزارت خارجه باداره هند

وزارت خارجه ۲۱ ژانویه ۱۹۱۳ —

آقا از طرف سرادوارد گری وزیر امور خارجه تعلیم دارم که سواد مراسله سفیر اعلیحضرتی مقیم طهرانرا که جوف آن سواددوراپور تیست که ازمستراسمارت کفیل قونسولگری اعلیحضرتی مقیم شیرازرسیده و از حسن خدمات کلنل دوکلاس وعساکر تحت فرمان او و مستر اسمیت و اجزاء اداره تلگرافخانه هند و انگلیس درفارس بقونسولگری اعلیحضرتی تمجید و تحسین نموده است لفاً انفاددارم من‌لازم است اظهار بنمایم که شهادت خدمات اشخاص محترم مذکور بانهایت مسرت در این اداره قرائت شد و از طرف سراد وارد گری اظهار امید واری مینمایم که مارکس اف کرو بتواند شناسائی و قدر دانی خدمات انهارا بمقامات صحیحه توصیه نماید

(امضاء) لوئیس ملت

نمره ۵٤۳

مکتوب اداره هند بوزارت خارجه

اداره هند ۲۳ ژانویه ۱۹۱۳

از طرف وزیر هند تعلیم دارم که برای استحضار خاطر سراد وارد گری سواد تلگرافیرا که از طرف حکومت هندوستان در باب جبران حمله که بصاحبمنصبان انکلیسی نزدیك شیراز شده باید بعمل آید مخابره شده است لفاً انفاد دارم

من تعلیم دارم اظهار نمایم که چون مسئله پلتیکی را که دولت اعلیحضرتی باید در موضوع جنوب ایران تعقیب نمایند تحت ملاحظه و مذاکره کابینه است مارکس اف کرو در نظر ندارد که ملاحظاتی در خصوص تلگراف جوف اظهار بنماید

(امضاء) هلدرنس

ملفوف نمره ۵۴۳

تلگراف حکومت هندوستان بمارکس اوف کرو

۱۷ ژانویه ۱۹۱۳ —

شیراز ما تاکید میکنیم که جبران حمله بصاحبمنصبان انگلیسی باید بعمل آید لکن تصور میکنیم که باید مدت طولانی با یالات مهلت داده و پولهم باو رسانید و پیشنهاد میکنیم که مسئله اعزام اردو تا پائیز آینده بعهده تعویق انداخته شود

نمره ۵۴۴

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۶ ژانویه ۱۹۱۳ —

بموجب اخبار جدیده از تبریز سپهدار تاچند روز دیگر بطرف اروپا رهسپار خواهد شد دو ماه اجازه مرخصی گرفته است

در نظر است که در غیاب سپهدار شجاع الدوله برتق وفتق امور مشغول باشد

نمره ۵۴۵

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۲٦ ژانویه ۱۹۱۳ —

وزیر امور خارجه من اطمینان میدهد که مسئله امتیازات راه آهن باید تا یك هفته یا زودتر فیصله شود درباب ان در جلسات یومیه کابینه مذاکره مینمایند

جناب معظم بمن موکداً اظهار داشت که مبلغ ٦۰۰۰۰۰ لیرا از بابت استقراضی که بعد خواهد شد بسیار لازم است دولت ایران امیدوارند که مبلغ استقراض ٦۰۰۰۰۰۰ لیرا خواهد بود که در پنج قسط سالیانه پرداخته شود

در جواب سؤال من که آیا ۳۰۰۰۰۰۰ لیرا که سهم دولت انگلیس میشود متضمن مبلغی خواهد بود که برای ژاندارمری فارس خواسته شده وزیر امور خارجه توضیح نمود که دولت ایران امیدوار است که این مبلغ را مساعده علیحده تصور خواهند نمود که از قسط دوم استقراض مسترد شود واین ٦۰۰۰۰۰ لیرا علاوه برای مصارف عمومی فوری لازم است و بطور مساعد از بابت نصفه قسط اول محسوب خواهد بود

نمره ٥٤٦

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۲۷ ژانویه ۱۹۱۳ —

قونسول انگلیس مقیم شیراز تلگراف میکند که ایالت ۱۰۰۰ تفنك و ۵۰۰۰۰۰ فشنك برای قشون جدید خود جداً لازم دارد و پیشنهاد میکند که حکومت هندوستان ممکن است بتواند تفنك

های کوتاه طرز جدید که بجای تفنگهای بلند لی انفلیلد استعمال میشود بدهد وزیر امور خارجه وساطت مرا در این امر درخواست نموده است و تفنگی را که ایالات ارائه طریق مینماید مناسب میداند در صورتیکه قیمت آن از تفنگهای موزر حالیه گرانتر نباشد

ایالت بدون اسلحه نمیتواند در تشکیل قشون جدید خود پیشرفت بدهد اگر این پیشنهادقبول شود من ارائه طریق میکنم که قونسول مقیم بوشهر بهتر از کسی دیگر میتواند با حکومت هندوستان ترتیب اینکار را بدهد

از قراریکه از مامورین محل عن اطلاع رسیده ممکن است ترتیبی داد که اسلحه و مهمات سالماً وارد شود

نمره ۵۴۷

تلگراف سرو الترتنلی بسر اد وارد گری

طهران ۲۷ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۲۶ ژانویه من وود شرایطی را که درتحت آن دولت ایران حاضرند نوشته را امضا نمایند که سندیکای راه آهن ایران حق احداث خط آهن از محمره الی خرم آباد را داشته باشد تلگرافا بطور مفصل خبر میدهد نظر بغیر معلومی مصارف احداث این خطوط و احتمال مفید بودن این اقدام از حیث منافع مالی یاعدم آن دولت ایران این حق را برای خود محفوظ میدارند که پس از اتمام عمل مساحت یاعقد کنترات نمایند یا انکه امتیاز آنرا بدهند

بنظر من این پیشنهاد با احتیاجات دولت اعلیحضرتی موافق باشد

نمره ۵٤۸

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۳۰ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۷ ژانویه من —

تلگراف ذیل از نماینده اعلیحضرتی در ۲۹ ژانویه از تبریز رسیده است : —

انقلاب تبریز — جمعیت حالا از مسجد خارج شده اند

نمره ۵٤۹

تلگراف سر والترتنلی بسر ادوارد گری

وزارت خارجه ۳۰ ژانویه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۲۶ ژانویه شما — ما حاضریم مبلغ ۱۰۰۰۰۰ لیرا برای ژاندارمری فارس بدهیم بشرط آنکه همینکه ۱۵۰۰۰ لیرائیکه در ماه دسامبر گذشته‌داده شد باتمام رسیده مصرف آن کنترل داشته باشیم من در نظر دارم که مبلغ هشت هزار لیرا ماهیانه داده شود تا ۱۰۰۰۰۰ لیرا بالتمامه پرداخته شود که برای حفظ راههای تجارتی جنوب بمصرف برسد (رجوع بقسمت آخر تلگراف ۱۲ ژانویه خودتان کنید) در باب مساعده برای مصارف عمومی باید صبر کنیم به بینیم دولت روس چه مبلغی خواهند داد و آنوقت همینکه دولت‌ایران امتیاز دو خطوط آهن را داد بالتساوی مبلغی مساعده خواهیم داد

نمره ۵۵۰

مکتوب وزارت خارجه باداره هند

وزارت خارجه ۳۰ ژانویه ۱۹۱۳ —

از طرف سراد وارد گری تعلیم دارم که سواد تلگرافیرا که از سفیر اعلیحضرتی مقیم طهران در باب رسانیدن اسلحه از طرف حکومت هندوستان برای قشونی کـه ایالت فارس میخواهـد تشکیل دهد مخابره نموده لفاً ایفاد دارم

من لازم است ارائه طریق نمایم که در صورتیکه مارکس اف کرو اعتراض ننماید باید حکومت هندوستان را تشویق نمود که بطور مساعد اینمسئله را تحت ملاحظه خود قرار دهد

(امضاء) لوئیس ملت

نمره ۵۵۱

تلگراف سروالترتنلی بسراد واردگری

طهران ۲ فوریه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۳۱ ژانویه من —

سالار الدوله بدون اینکه صبر کند تا آنکه ترتیبی که بدخالت سفارت روس داده شده باتمام برسد با ۲۰۰ نفر وعده از ترکمنها بطرف ناردین حرکت کرده است نتیجه حمله اوغیر معلوم است لکن سفیر روس دیشب بمن اظهار داشت که بعقیده وی سالار الدوله بحدود استراباد مراجعت نموده است

نمره ۵۵۲

ترجمه مراسله مسیو دتر در ٤ فوریه ۱۹۱۳

از قرار معلوم هیئت انگلیسهای سینیه دتود مردد میباشند
در اینکه در مذاکرات هیئت فرانسوی در موضوع استقراض شرکت
نمایند و دولت انگلیس هنوز باعضاء انگلیسی شرکت مذکور
نظریات خودرا در خصوص مطلوب بودن اعزام نمایندگان بطهران
ابلاغ ننموده است

نظر باینکه شروع بتبادل نظریات درباب استقراض ومخصوصاً
فرستادن نمایندهٔ بطهران اهمیت دارد یحتمل برای دولت انگلیس امکان
خواهد داشت که به هیئت انگلیسها نصیحت نمایند که از مذاقه
در اینمسئله با هیئت فرانسوی در پاریس امتناع ننمایند

سفارت روس درلندن ٤ فوریه ۱۹۱۳

نمره ۵۵۳

تلگراف سراد وارد گری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۵ فوریه ۱۹۱۳ —

سندیکای راه آهن ایران امروز تلگراف ذیل را در باب
راه آهن از محمره الی خرم آباد بمسترود مخابره مینمایند : —

راجع بتلگرافات ۲۸ ژانویه و ۳ فوریه شما —

اگر دولت ایران بطور قطع راضی میشوند که حق کنترات
یا امتیازیما بدهند ما رضابه پیشنهاد دولت مینمائیم بشرط آنکه اولا
عمل شرایط کنترات یا امتیاز قبل از آنکه وجهی مصرف مساحت

برسد قطع شود و ثانیاً دولت ایران برای دستجاتی که برای مساحت میروند مستحفظ تعیین نموده مخارج آنها را خود شان بدهند وزارت خارجه برطبق این بسفیر اعلیحضرتی تلگراف مینماید برطبق نظریات او عمل نمائید

مقصود از این شرایط این است که سندیکا مخارج بیهوده نماید شما باید مؤکداً بدولت ایران اصرار نمائید که بدون تاخیر کتباً باین امر رضا دهند پس از حصول حق انتخاب میتوانیم بادولت روس در باب شرایط کنترات یا امتیاز مذاکره نمائیم

شما ممکن است همکار روسی خودرا از این مقدمه مستحضر بدارید

نمره ۵۵٤

تلگراف سروالتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۷ فوریه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۵ فوریه شما

امتیاز راه آهن روس دیروز بامضا رسید و وزیر امور خارجه را ملاقات نموده است و وزیر معظم اظهار داشته است نمیتواند پیشنهادات سندیکای انگلیس را قبول نماید امید وارم امروز بعد از ظهر وزیر امور خارجه را ملاقات نمایم

نمره ۵۵۵

تلگراف سر والتر تنلی بسرادوارد گری

طهران ۷ فوریه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۵ فوریه شما —

وزیر امور خارجه فردا پیشنهادات سندیکارا بکابینه ارائه میکند و گمان میکنند قبول بشوند جناب معظم اشعار میدارد که قبول نمودن آنها مسئله راه آهن را پیشرفت نمیدهد چرا برای دولت ایران امکان ندارد رضا بشرایط متنرات بدهند تا آنکه بعضی اطلاعات در خصوص جزئیات مسئله با نها داده شود و چنانچه سندیکا اظهار میدارند دادن این قبیل اطلاعات تا زمانیکه مساحت باتمام رسیده امکان ندارد

میل صمیمی دولت ایران این است که بزودی شروع به عملیات راه آهن شود

نمره ۵۵۶

تلگراف سرجاج بوکانن بسرادوارد گری

سنت پطرز بورغ ۸ فوریه ۱۹۱۳

مسیو سازانف همین الآن تلگراف کرده است که وزیر مالیه راضی است مبلغ ۲۰۰۰۰۰ لیرا بدولت ایران مساعده داده شود

نمره ۵۵۷

تلگراف سر ادوارد گری بسر والتر تنلی

وزارت خارجه ۸ فوریه ۱۹۱۳ —

راه آهن محمره الی خرم آباد از شنیدن اینکه دولت ایران با وجود دادن امتیاز راه آهن از جلفا به تبریز پیشنهادات سیار معتدل سندیکارا برای حق امتیاز قبول ننموده اند دولت اعلیحضرتی متعجب ومتاسف گردیدند این قسم سلوك از روی عدم تساوی نظر به صبر وتحملی که دولت اعلیحضرتی نسبت بدولت ایران ابراز نموده اند

بسیار تاسف انگیز است شما باید اصرار کنید که حق امتیازی را که سندیکای مذکور میخواهد بلا تاخیر بدهند وقتیکه داده شد عمل جزئیات امتیاز یا کنترات بفوریت تسویه خواهد شد چرا که یقین دارم سندیکا که مایل به تسویه عمل ان هستند تاخیری را روا نخواهند داشت

نمره ۵۵۸

تلگراف سروالترتنلی بسراد واردگری

طهران ۹ فوریه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۸ فوریه شما —

وزیر امور خارجه مکتوبی بقرار ذیل بوو نوشته است : —

دولت ایران حق احداث خط آهنی از محمره تا نقطه نزدیک آنجا الی خرم آباد بسندیکای خط آهن ایران میدهند باین معنی که سندیکای فوق الذکر یا بوسیله استقراض بشرایطیکه ترتیب آن فیما بعد داده خواهد شد راه آهن مذکور را بپول دولت ایران خواهد ساخت یا آنکه دولت ایران بسندیکای مزبور امتیازی برای احداث خط آهن مذکور خواهند داد بشرایطیکه بعد از این مقرر شود درصورت ثانی سندیکا راه آهنرا با پول خود ساخت و مسئولیت آن بعهده آنها است برای آنکه بتوان یکی از دو ترتیب فوق الذکر را اختیار نمود و شرایط لازمه را روی کاغذ آورد مساحت مقدماتی لازم است دولت ایران حاضر اند که با سندیکا متفقاً شروع بمساحت نماید و مخارج آنرا دولت متحمل خواهد شد بشرط انکه اگر پس از اتمام مساحت دولت ایران بموجب حق اختیاریکی ازدوطریقه فوق الذکر نخواهندامتیازی بسندیکای

مذکور بدهند سندیکا مصارف مساحترا که دولت ایران متحمل
میشود مسترد نماید
بدیهی است دولت ایران مصارف ترتیب محافظت مهندسین و مساحین
را خواهد داد
مدت حق گرفتن امتیاز از تاریخ این نوشته تا دوسال
دیگر خواهد بود
رئیس کابینه که این مراسله را بمن داده تعلیم داده شده بود که
اظهار امیدواری بنماید که سندیکا هر قدر زودتر که ممکن است
صورت امتیاز را بنویسد محض آنکه شرایط پیشنهادات طرفین را
تحت ملاحظه و مداقه فوری قرار دهند بطوریکه در انتخاب یکی از
این دو طریقه احداث خط آهن وقت تلف نشود

نمره ۵۵۹

تلگراف سروالترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۹ فوریه ۱۹۱۳ —

راه آهن محمره الی خرم آباد — ظاهراً مفهوم تلگراف ۷
فوریه من از بابت رویه دولت ایران در خصوص این مسئله بر شما
مشتبه شده باشد من خیلی از این مسئله تأسف دارم قبل از آنکه
امتیاز خط آهن جلفا بامضا رسد وثوق الدوله مکرراً از من استفسار
نمود به بیند جواب پیشنهادت او بمن رسیده است چرا که از قراریکه
او میگفت بسیار مایل بود که عمل امتیاز بانگلیسها اول باتمام برسد
وزرای حالیه بخوبی قدروقیمت تقویت دولت اعلیحضرتی را

میدانند ومشار الیهم درضمن مذاکرات ثانوی ابراز میل صمیمانه نموده‌اند فورمولی طرح نمایند که علاوه برآنکه شروع سریع بکار راتامین نماید مقبول سندیکاو دولت اعلیحضرتی واقع گردد

نمره ۵۶۰

مکتوب سرو الترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱۶ ژانویه ۱۹۱۳ —

آقا افتخار دارم اینك سواد راپورتی را که ماژرکنتل‌ول در خصوص حمله که بدسته ازسواره هند مرکزی نزدیك خانه زینان در ۱۱ دسامبر واقع ومنجر بقتل کاپیتان اکفورد گردید نوشته‌است لفاً ایفاد دارم (امضاء والترتنلی)

ملفوف نمره ۵۶۰

راپورت ماژرکنتل ول درباب حرکت هیئتی ازدسته ۳۹ سواره هندمرکزی که روز۱۱دسامبر۱۹۱۲ازخانه زینان بدشت‌ارجن رفته‌اند (دسته‌مرکب بوداز‌ماژرکنتل‌ول وکاپیتان‌اکفورد وجا‌مه‌دارسرایان سنك‌و دوازده‌نفر‌باانضمام‌یکنفر‌مساح‌اسکادرزنمره‌یك‌ودو زمه‌نفر‌متعلق باسکادران نمره۲ودونفرمامورخدمت‌صاحب‌منصبان‌و۱۷نفرهمراه‌و۱۷ راس‌قاطربنه)

من‌ساعت ۷ قبل‌از ظهر نیم ساعت بعداز حرکت دسته قریب ۱۵۰ نفر سربازهای ایرانی که بطرف‌جنوب میرفتند حرکت کردم

من ۱۲ نفر اسکادرن نمره یك‌را برای حفظ بنه تعیین نمودم که همراه قاطرهابیایند وآنهائیراکه متعلق باسکادرن نمره‌دو بودند برای پیش قراولی تعیین نمودم

ازوقتیکه ازکاروانسرا تارود خانه قره آقاج میرفتیم من پیش قراول بکوههای طرف دست راست راه فرستادم وبانها امر دادم که دوباره سرپل بدسته ملحق شوند واینکار راکردند

تانزدیك رود خانه صاحبمنصب ایرانی ژاندارمری بادوسوار از خانه زینان همراه من بودند اینها بجلوتاخت کردند که قراولخانه خودرا نزدیك برجی که قله گردنه سینه سفید ساخته شده بود تفتیش نمایند

تقریبا پس‌از آنکه ژاندارمها حرکت کردند من‌چون‌میدانستم تهیه منزل دردشت ارجن اشکال داشت جامه‌دار سرایان سنك را بادونفر سوار فرستادم که بتاخت بانجا رفته وقبل‌از آنکه سر ازها برسند منزل تهیه نمایند

من‌سپس ازرود خانه گذشته ودونفر سوار جاسوس بیکی از کوههای کوچك دور (بارتفاع قریب ۳۰۰ پا) که قریب ۷۰۰ذرع بطرف جنوب غربی پل واقع است فرستادم

من بعداز ده الی پانزده دقیقه دوراز ساحل توقف نمودم که دسته تماماً جمع‌شده وازجنگل خار وبته های سبزکه تایك میل وربع امتداد دارد عبور نمائیم

من‌مجدداً ساعت ۸ قبل ازظهر حرکت کرده ویکنفررا فرستادم که درامتداد رشته کوه (قریب ۲۰۰ پا بالای جاده) که تاکوهی که درفوق ذکر کردم ٤۰۰ ذرع مسافت دارد سواره حرکت کنند ودونفر دیکررا فرستادم که بالای کوه دیکری که

دورتر ازاین رشتـــه کوه بود برود و دونفر دیگر فرستادم که جلو
روند دونفری که روی کوه اول بودند بعد بمن ملحق شدندودسته
که حالا بجلو رفته بودیم مرکب ازکاپیتان اکفورد وخودمن و چهار
نفر مامور خدمت وپنجنفر از اسکادرن دوم بود درساعت هشتو
بیست دقیقه قبل ازظهر این‌دسته که بجلو رفتـــه بود بمسافت قریب
۲۰۰ ذرع ازجنگل خارج شده وقاطرهای بنه تازه پیداشده بودند
که ازکو ههای طرف دست چپ بمســافت ۳۰۰ ذرع بنای شلیك
سخت بماشد دسته که بجلو میرفت بطرف کوهی که ۱۵۰ ذرع‌فاصله
داشت بتاخت‌رفتند که پناه گاهی تحصیل نمایند وچهــار راس قاطر
های بنه وچهار نفر ازهمراهان خودرا بانجارسانیدند‌وضع کوه‌طوری
است که پناه گاه‌خوبی تشکیل میدهد وتمام کوههــائی که نزدیك
آنجابودند‌بسته پوشیده بودبطوریکه‌تاحالا‌ماحمله کنند کانرا مشاهده‌ننمودیم
همینکه پای اینکوه رسیدیم پیاده شدیم و دونفر را پهلوی اسبهــای
خود گذاردیم وخودمان شروع ببالا رفتن کوه که یخ سخت آنرا
پوشانیده ولغزنده بودکردیم ماقریب ٤۰ ذرع ازکوه بالارفتیم و من
شخصاً هیچیك از حمله کنند کانرا ندیدیم لکن کویا بعضی از افراددسته
دشمن رادیده بودند ودرجواب گلوله آنها شلیك میکردند
دراین موقع کاپیتان اکفورد میخواست بارولور خود قراول
برود که غفلتاً صدائی کرده وافتاد او ازمن یك ذرع مسافت‌داشت
وطرف دست چپ من بود من‌سپس نزد اورفتم واو بااشکال کفت
مراکلوله زدند وبیهوش شد من‌دونفر ازهمراهان را نزداو گذارده

ونوکرش هم که پائین بود بالا آمد

بعد باسه نفری که مانده بودند کمی بالاتر بطرف مشرق تیزه کوهی که انوقت روی آن بودیم رفتیم واز آنجا (از میان دره جنگلی) بعضی از خصم راروی کوه طرف مخالف میدیدم (این انتهاء رشته کوهی بود که یکنفر ازسواران را فرستادم که در امتداد آن حرکت کند) وهمینکه بکنار کوه رسیدیم از ۱۵۰ الی ۲۰۰ نفر از خصم رادیدم ازته دره حمله نموده و قریب ۳۰ ذرع مسافت راطی نموده درجنگل عقب ناپدیدشدند پنجاه نفراولی این دسته تفنگ داشته و باقی ظاهراً اسلحه نداشتند

من وکسانیکه بامن بودند به آنهاشلیك نمودیم لکن ندیدیم کسی از آنکه کاوله بردارد

تاانوقت نمیدانستم چه اتفاقی برای افراداسکادرن اول وقاطرهای بنه رخ داده بود لکن چندنفراز همراهانرا دیدم که پس از شلیك بجنگل ها رفتند واز محلی که ایستاده بودم بعضی ازقاطرهارا میدیدم که ازجنگل بیرون آمده ودربستر رود خانه حرکت میکردند بعد ایرانیها آنهارا محاصره نموده واز نظر محوشدند یکی دونفرازافراد اسکادرن اول را نیز دیدم که درکوههای کم ارتفاع طرف شمال رودخانه رفته بودند ازبالای کوههای پهلوی ماهنوز شلیك میشد مقصودمن حالا این بود که سعی کرده تمام قشون خودرا جمع کنم وکاپیتان اکفورد راحرکت بدهم ونزد اورفته واورا مدهوش یافتم لکن هنوز نفس میکشید من اورا بپائین کوه برده واورا جلو یکنفر برروی اسب

گذاردم و سه نفر را امر دادم که عقب بیایند و همینکه تا مسافت ۴۰۰ ذرع دور شدم بتاخت خود را بمن ملحق سازند و خودم با قاطر ها و سایر همراهان بسرعت تمام طرف راست رود خانه رفتیم در راه جامه دار سرایان سنك و دو نفری که با او رفته بودند بمن ملحق شدند و او راپورت داد در نیمه راه تا برج روی تنگه سینه سفید (قریب دو میل بجلو) سربازهای ایرانی را دیده بود و آنوقت صدای شلیك را شنیده بود و از صاحبمنصب ایرانی سرباز ها در خواست نموده بود مراجعت کند و او از اینکار امتناع نمود آنوقت خودش بتاخت در امتداد رود خانه مراجعت نمود بود .

همینکه بساحل طرف راست رود خانه رسیدم یکی از افراد سکادرن اول بتاخت نزد من آمده راپورت داد که دسته همراه او با عده از همراهان وقاطرها درکوه جلو بودند من بآنها ملحق شده و دیدم که یکی از سائس ها و چند رأس قاطر مفقود الاثر شده است از قراریکه راپورت داده شد پوران سنك سوار هم مفقود شده بود (این پیش قراولی بود که پس از حرکت از رود خانه بعد از توقف من بکوه فرستاده بودم)

همینکه دستهٔ خودرا جمع نمودم همراهان را با اسبها و قاطرها بجامه‌دار سرایان سنك سپرده باو امر دادم که ازطرف دست چپ رودخانه حرکت کند و دنبال من بیاید . در این نقطه از طرف شمال پناه گاه داشتند وازطرف جنوب هم تا اندازه ازنظر محو بودند وتپه‌های سبزی که‌در بستر رودخانه بود آنهـا را ازنظر

پنهان میداشت

این خاك بطرف شمال تا چندین میل مشتمل است بر کوههای ناهموار کم ارتفاع و روی آنها گاهگاه تپه دیده میشود لیکن مجاری آبهائیکه برودخانه میریزد پر از درختهای کوچك است

من با کسان خود درامتداد این کوههای کم ارتفاع حرکت کرده کسان خودرادو دسته نموده و هریك‌را بنوبت بجلو میفرستادم و باین‌طریق در ساعت ۱۱ و ۲۰ دقیقه براهی که آنطرف پل‌است رسیدیم در راه قریب ۱۵ الی ۲۰ نفر سوار روی یك کوهی قریب ۱۵۰۰ ذرع طرف شمال و چند نفر پیاده که در درههای نزدیك ترديدم و با آنها تبادل شلیك نمودم و یکی از آنها را دیدم گلوله برداشت و نیز ۵۰ یا ۶۰ نفر را روی پل با تفنك دیدم لکن آنها را نشناختم و آخرالامر ناپدید شدند از کوههای جنوب رود خانه متصل گلوله میباريد و سه سوار را دیدم از طرف تنگه سینه سفید در امتداد کوهها حرکت میکردند پس از قلیل مدتی معلوم شد که ژاندارم بودند همینکه به پل نزدیك شدم ۳۰ الی ۴۰ نفر را که بعضی از آنها تفنك داشتند روی یکی از کوههای کم ارتفاع ۴۰۰ ذرع جلو خود دیدم و میخواستم به آنها شلیك کنم لکن فرار کردند کمی بعد از آن قریب بیست نفر بدون اسلحه ظاهر شدند و من بطرف آنها رفتم اینها از خانه زنان آمده بودند و غلام تلگراف خانه هم با آنها بود بمجرد اینکه اسبهای من از پل گذشتند صاحب منصب ژاندارمری بمن ملحق شد و گفت که سه یا چهار نفر

ژاندارمها مجروح شده اند و از من کمك خواست که آنها را حرکت بدهد و بعد بعضی از دهاتیان و تفنکچیان را برد و آنوقت رفت و تا ساعت ۵ بعد از ظهر او را ندیدم در این وقت کسان خود را سوار نموده و حرکت کردیم و قراول در کوههای طرف شمال عقب کاروانسرای خانه زنیان فرستادیم

همینکه بکاروانسرا رسیدم در یافتم که یکی از اسبها بسینه اش کلوله خورده و پاشنه یکی از کسان مجروح شده و یکنفر از سائین ها مفقود الاثر بود سائین مذکور دو بعد از ظهر پیدا شد و کفت که در جنکلی دویده و خود را آنجا پنهان نموده بود نه قاطر با بار برده شده بودند و بعضی از همراهان را سرا پا لخت کرده بودند همینکه صبح از کاروانسرای مذکور حرکت کردیم دستهٔ کوچکی از ایرانیان (مرکب از سه نفر زن و دو بچه یکی بادو نفر نوکر و دو جفت کجاوه و سه قاطر بنه) حاضر برای حرکت بودند اینها با انکه فوراً عقب من حرکت کردند با وقتیکه من توقف نمودم بمن رسیدند (اکرچه من آنها را ندیدم) چرا که سارقینی که مارا حمله نمودند آنها را غارت نموده و قاطرهایشان را برده بودند همینکه برود خانه رسیدیم من چند نفر از سرباز ها ئیرا که جلو تر حرکت کرده بودند دیدم که در ساحل رود خانه توقف نموده بودند و وقتیکه من از رود خانه عبور کردم آنها ناپدید شدند و هیچکس دیکر را در راه ندیدم که بیاید یا برود فقط کسانیکه شب قبل در کاروانسرا بودند چند نفر چاروادار با قافله کوچکی بودند که بطرف شیراز میرفتند

همینکه بکاروانسرا رسیدیم سیم تلفون خود را بسیم تلگراف وصل نموده وسعی کردم که با شیراز مخابره نمایم لکن کامیاب نشدم و تا ساعت دو بعد از ظهر توقف نمودم و میدانستم آنوقت موقع امتحان خط است و آنوقت ماوقع را راپورت دادم

درعرض بعد از ظهر ٤ نفر ژاندارم مجروح را بکاروانسرا آوردند تا اندازهٔ که توانستم تحقیق بنمایم اینها در کوههای ساحل طرف راست رودخانه تیر خورده بودند و اسلحه و مهمات جنگی آنهارا هم غارت نموده بودند ووقتیکه درامتداد ساحل چپ رودخانه حرکت میکردم من ردهٔ دستهٔ که بمن حمله نمودند دیدم پس از اتمام حمله بطرف شمال رفته بودند

و خدار محمدزمان صاحب‌منصب غیر مامور که حفظ بنه‌سپرده باو بود اینطور اظهار میدارد :—

بمجرد انکه شلیک شروع شد و ـاثیس‌ها فرار کرده‌بودند من کسان خودرا جمع نموده و سعی کردم قاطرهارا به پناه کاهی برانم لکن فوراً قریب ۱۹۰ نفر از ایلیاتیهــا مرا محاصره نمودند وازبالای کوه سرعت تمام بپائین آمـده بعضی ازقاطرهارا گرفتند ۱۵ الی ۲۰ نفر سوارهم از عقب آمدند من بعد با چند قاطری که بدستم آمد کسان خودرا از رودخانه عبوردادم همینکه از رودخانه عبور میکردم قریب ۳۰ الی ٤۰ نفر سوار از ساحل طرف دیگر امدند من بعد کسان خودرا بالای کوه کوچکی قرار دادم وبر خصم شلیک نمودم وبعضی از آنها خواستند برمن حمله نمایند برای انکه

قاطرهای مرا ببرند لکن بواسطه شلیک من بعقب رفتند و بعد بدرهٔ طرف شمال رفتند وسایرین که اول قاطرهارا کرفته بودند فوراً همراه آنها رفتند ومن دیدم که ٤ نفر را که کلوله خورده بودند میبردند سارقین جمعاً قریب ١٤ راس قاطر بردند باین معنی که ٥ راس زیاده بر آنچه ازمن کرفته بودندبردند منقاطردیکری در آن حدود ندیدم مدت کمی بس از آنکه آنها رفتند شما بمن ملحق شدید

نمره ٥٦١

مکتوب مرو الترتنلی بسراد وارد کری

طهران ٢٢ ژانویه ١٩١٣ —

افتخار دارم خلاصهٔ وقایع چهار هفته ایرانرا بطریق معمول ماهیانه لفاً ایفاد دارم

(امضاء) والتر تنلی

(ملفوف نمره ٥٦١)

(خلاصه وقایع چهار هفته طهران)

(لغایت ٢٢ ژانویه ١٩١٣)

(طهران)

کابینه — پس از اشکال زیاد و تاخیر و تعویق متواتر علاء السلطنه عاقبت موفق بتشکیل کابینه شده است و مرکب از اعضاء ذیل است این کابینه روز ١٨ ژانویه بشاه معرفی شدند:—

علاء السلطنه صدر اعظم

عین الدوله	وزیر داخله
وثوق الدوله	وزیر خارجه
مستوفی الممالک	وزیر جنگ
قوام السلطنه	وزیر مالیه
مؤتمن الملک	وزیر تجارت
مشیر الدوله	وزیر معارف
ممتاز الدوله	وزیر عدلیه
مستشار الدوله	وزیر پست و تلگراف

نایب السلطنه تلگرافاً در این هفته این کابینه را تصویب نمود

خزانه‌دار کل — روز ۲۴ دسامبر مورد تعرض متمردانه گردید درموقعیکه صدر اعظم با تلفون اورا احضار نموده بود دسته از بختیاریها بطور تهدید اورا محاصره نموده و تادیهٔ حقوق عقب افتاده خودرا ازاو مطالبه نمودند وبه تهدید تنها کفایت نکرده نوکرهای شخصی مسیو مرنادرا حمله نمودند

بحکمک سفارتین ترتیب این کار بطور رضایت بخش فیصله یافت

نظمیه — روز ۱۷ ژانویه اجزاء نظمیه بطور عموم دست از کار کشیدند وچون میخواستند ژاندارمهارا مجبور کنند بآنها ملحق شوند قدری اغتشاش بظهور رسید وبعد ازبابت حقوق عقب افتاده مبالغی بآنها داده شد

قانون انتخابات — کمیتهٔ قانون انتخابات تصمیم نموده اند که

منتخب باید معادل ۱۰۰ لیرا دارائی داشته باشد و معادل ۱۰ شلینك مالیات بده باشد

(رشت)

در ناحیه طالش صلح و آرامی موقتاً اعاده شده است

هرهاز معلم نظامی آلمانی دولت ایران روز ۳۱ دسامبر با مهمات جنگی از اروپا مراجعت نمود و چند توپ ماکزیم برای ژاندارمری همراه آورد

با خوستاریان کنتراتی شده که در راه از رشت الی طهران دستگاه اتومبیل راه بیندازد وانتظار میرود که تا ششماه دیگر این کار باتمام برسد

(استرآباد)

عساکر روس که فعلا درخانه حکمران جمع شده‌اند عده‌شان به ۲۸۰ نفر میرسد و چهار عراده توپ دارند

سالار الدوله روز ۱۲ ژانویه بنجیه نجف رسید

(سیستان)

ماژور پریدو قونسول اعلیحضرتی روز ۲۶ نوامبر وارد شد

دربیرجند هیجانی بر علیه مامورین مالیه برپا است و پس قونسول اعلیحضرتی مقیم آنشهر راپورت میدهد که مدیر مالیه محلی از خانواده پستی است و پست‌ترین اشخاص بیرجندرا استخدام نموده است

(کرمان)

ماژور لارمر قونسول اعلیحضرتی روز ۱۰ ژانویه وارد گردید اردوئی که ایالت بسیرجان فرستاده بود روز ۸ دسامبر مراجعت نمودند ازراپورتهائیکه رسیده ظاهر میگردد که قشون غیر منظم بختیاری در غارت وچپاول بیداد نموده دهات‌را با خاک یکسان و اهالی‌را مورد بی شرافتی‌های سخت قرار دادند

ایالت بعلت فقدان پول از قصد دیدن بلوچستان ایران صرف نظر نموده است

سردار سعید خان و نواب خان بلوچ تهیهٔ جنک می بینند

(شیراز)

مسیو استاس وکیل مالیه دولت ایران روز ۱۱ ژانویه وارد شد برای جمع آوری افراد که باتفاق ژاندارمری قافله محمول اسلحه و مهماتی را که از اروپا برای ژاندارمری به بوشهر وارد شده بشیراز برسانند

او ظاهراً در مساعی خود موفقیت حاصل ننمود است ماژر سیفورت تصمیم نموده است که حالیه اقدامی برای آوردن قافله مذکور ننماید

از کازرون چند فقره سرقت قوافل راپورت داده شده و قراول راه درتنکه ترکان هنوز از قوافل پول های گزاف میکیرند و بیارها دست درازی میکنند و مسافرین را صدمه میزنند

روز ۲۲ دسامبر محمدعلی‌خان کشکولی بده نزدیك کازرون

حمله برده آنجـا را قبضه نمود در جنکی که واقع شد قریب ۳۰ نفر ازطرفین مقتول گردیدند

(اصفهان)

سردار ظفر روز ۲۹ دسامبر بطرف طهران حرکت نمود که به اروپا برود و امیرجنك (یکی از پسران سردار اسعد) در غیاب سردار اشجع زمام اموررا بدست گرفت

دراوضاع شهردرماه گذشته بهبودی بینی حاصل شده ووجوهات مالیات بطوررضایت بخش باداره مالیه میرسدومناسبات بین نایب الحکومه ووکیل مالیه بسیار خوب است

قوافل در راه اصفهان الی شیر ازعبور ومرورمینمودند امنیت حالیه را میتوان بواسطه سختی هوا دانست که ایلات راهزنرا ازراه بدر برده است

راپورتهای از آباده معلوم میدارد که ایالت فارس باروسای بویر احمدی مشغول مذاکره است وآنها بشهر آمدند که درخصوص قراولی قسمتی از راه بین آباده وامین آباد بااو قراری بدهند

(یزد)

اردوئی که بمروس فرستاده شده بود ظاهراًچند ان موفقیتی حاصل ننمودند روز ۷ ژانویه ۲۰۰ نفرقشون امدادی بطرف ناحیهٔمذکور رهسپارشدند

کفیل قونسولکری انکلیس راپورت میدهد یکی از واقعات سال کذشته کمی قوافلی بوده است که ازبندر عباس وارد میشدند و مال التجاره شمال متدرجاً جای مال التجاره انکلیس را دربازار میکیرد

(کرمانشاه)

صمصام‌الممالك بزرگتر سنجابیها از مدتی به اینطرف بواسطه مزاوجت وانتریك اتحاد خودرا باایلات محلی مستحکم میساخت که تمام ایلات کرمانشاهرا بر علیه کلهرها متحد نماید اتحاد اینها دراوایل سال گذشته شروع شد ودرجریان پلتیك آن محل اتحاد مذکورنفوذ کاملی اعمال نموده است حالیه ظاهر میگردد که ایلات متحده مذکور خود را بطوری قوی میدانند که شروع بمجادلات نمایند وعقیده قونسول اعلیحضرتی بر این است که ایلات کلهر نمیتوانند باقشون آنها مقاومت نمایند صمصام‌الممالك چندنفر از متمردین‌مشهور را نیزبااین هیئت متحدنموده ودرجزوآنها محمودخان حکمران بیستون است ومستر مکدول میترسد از اینکه مبادا او درصورتیکه برسنجابیها غالب شود راه بغدادرا اشغال نماید

فرمانفرما در شهراست لیکن خود را از هرگونه مسئولیت رسمی بری ساخته است

راههای اطراف تمام ناامن میباشند ومال‌التجاره کم حمل میشود حفاظت راه همدان به‌ایل گتومند که از راهزنان مشهور کردستان میباشند سپرده شده است

(بوشهر)

در اوایل نوامبر کلانتر بوشهر که درتمام مدت دەسال خدمت خودرا دائما باشکال تراشی و ضدیت با منافع انگلیس معرفی‌نموده از طرف حکمران دستگیر گردید طرفداران او برای استخلاص او

هیجانی بر پا نمودند ووقتیکه از انتریکهای انها ثمری حاصل نشد دو
دسته مسلح اعزام شدندکه جلو راه شیراز را در خارج بوشهر
بگیرند و ایاب وذهاب قوافل را تا چند روزی مانع شدند چون
بیم شیوع و توسعهٔ این اغتشاش میرفت قونسول جنرال اعلیحضرتی
پیشنهاد کرد که برای بازکردن راه عساکر بکار برده شود دراین بین
کسان حکمران به سد راه آذوقه برای شورشیان و ترغیب آنها به
مراجعت موفق شدند

(اهواز)

اخبار واصله از بهبهان مینمایاند که امیر مجاهد بغیر از گرفتن
وجوهات زیاد از اهالی شهر کار دیگری صورت نداده است قونسول
اعلیحضرتی اظهار میدارد که دیگر نمیتوان حالیه امید داشت که او
میتواند کنترلی بر ایل کهکلوئی داشته باشد بواسطه اقدامی که
برای گرفتن مالیات از ناحیهٔ لیراوی که جزو قلمرو حکومت او نیست
نموده اشکالات تولید شد و شیخ محمره علیهذا تهدید نموده است که
دیگر امیر مجاهد را تقویت نخواهد نمود

(محمره)

امیر خان یکی از اتباع هندی انگلیس برای مفتشی مالیهٔ عربستان
تعیین شده ودر آخر نوامبر وارد طهران خواهد شد

(نمره ۵۶۲)

(مکتوب سرو الترتنلی بسرادوارد گری)

طهران ۲۲ ژانویه ۱۹۱۳ —

آقا — افتخار دارم راپورت دهم که کفیل قونسولگری اعلیحضرتی مقیم رشت حرکات عساکر روس‌را بطریق ذیل راپورت داده است : —

در ۸ ژانویه ۱۰۰ نفر ازپیاده نظام رژیمان‌شماسکینسکی روس از قزوین برشت آمده وروز بعد ازانزلی بطرف روسیه رفتند

روز ۱٤ ژانویه ۳۰۰ نفر از پیاده نظام روس از روسیه برشت وارد وروز ۱۵ ژانویه بایکصد نفر دیگر که روز ۱۵ ژانویه آمده بودند بطرف قزوین‌حرکت کردند امضاء (والترتنلی)

(نمره ۵٦۳)

(تلگراف سروالتر تنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۰ فوریه ۱۹۱۳ —

بدولت ازحیث پول خیلی سخت میگذرد وزیر امور خارجه اظهار امید واری صمیمانه نموده است که شما وساطت نموده دولت روس‌را ترغیب خواهید نمود که درعوض امتیاز خط آهن جلفا الی تبریز مساعده صحیحی بدهند جناب منظم امیدوار است که دولت اعلیحضرتی مساعده که وعده داده اند بتاخیر نخواهند انداخت چرا که دولت بحسن نیت ایشان اعتماد دارد

(نمره ۵٦٤)

(تلگراف سروالترتنلی بسرادواردگری)

طهران ۱۰ فوریه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۲۱ ژانویه من — ترتیبی که برای سالار

الدوله داده‌شده بموقع اجرا گذارده نشده چرا که کابینه جدید وقتیکه امور را بدست گرفت تصمیم نمود که چنین شخص انتریك‌چی خطرناکی را با این اوضاع نباید گذارد در طهران اقامت نماید و پس از مذاکرات زیاد بنا براراثه طریق دولت روس تصمیم شد که بسمت حکومت گیلان فرستاده شود در این بین سالار الدوله قشونی تشکیل داده واز استراباد برای غارت وچپاول حرکت نمود وبعضی‌را عقیده براین‌است که بطرف مشهد درحرکت‌است وبسبزوار رسیده‌است

نمره ۵۶۵

تلگراف سروالترتنلی بسراد واردگری

طهران ۱۰ فوریه ۱۹۱۳ —

کابینه مجدداً درخصوص تشکیل قشون کوچکی باب مذاکرات رامفتوح نموده اند وتصور میشود که حکومت مرکزی بدون قوه نمیتوان اقتدار خودرا درایالات وولایات محسوس بدارد حالیه فقط پیشنهاد شده است که قشونی مرکب ازقریب ۶۰۰۰ یا ۷۰۰۰ نفر تشکیل شود ۸۰ نفر صاحب‌منصبان خارجی برای تعلیم آنهـا لازم است حکومت صاحب‌منصبان سوئدی را ترجیح میدهد برای آنکه قشون ژاندارمری بیشتر بهم مربوط بشوند لکن بانهـا مفهوم شده که تحصیل صاحب‌منصبان باندازه که برای ژاندارمری لازم‌است اشکال خواهد داشت

نمره ۵۶۶

تلگراف سروالترتنلی بسراد وارد گری

طهران ۱۱ فوریه ۱۹۱۳ ——
اطلاع ذیل‌را درباب امتیاز خط آهن ازجلفا الی‌تبریز بدست آورده امروکمان میکنم صحیح باشد

این امتیاز برای مدت ۷۵ سال‌است ودولت ایران پس از ۳۵ سال حق خریدن انرادارند وهرگونه خطری یاخسارتی در احداث آن وارد شود بعهده صاحبان امتیاز است ونه‌دولت روس ونه دولت ایران هیچکدام وثیقه مالی نداده‌اند

این امتیاز تبدیل امتیاز سابق راه است که مدت آن منقضی شده ومتضمن حق‌حفرو استخراج کلیه معادن نفت و ذغال سنـک تامسافت ٤۰ میلی درطرفین خط مذکور میباشد منافع دولت ایران بقرار ذیل است :—

(۱) شرکت متساوی درمنافع خط آهن پس‌از تادیه صدی هفت درسر مایه که بکاربرده میشود

(۲) صدی پانزده ازخالص منافع معادن اراضی خالصه که در ٤۰ میلی طرفین خط مذکوز واقع است

این امتیاز متضمن حق‌احداث شعبه تاانتهاء شمالی دریاچه ارومی میباشد وحق‌رجحان بکمپانی مذکور میدهد برای ساختن خطی بین‌قزوین وتبریز بهرقسم شرایطی که کمپانی دیگری در آتیه پیشنهاد نماید وبعلاوه امتیاز قدیم راه هـم درتحت بعضی شرایط راجع بمدت ساختن آن تجدید میشود

حق‌رجحان مال‌التجاره ازحیث میزان قیمت حمل ونقل در

این خط داده نشده است

نمره ٥٦٧

تلگراف سرادواردگری بسروالترتنلی

وزارت خارجه ۱۱ فوریه ۱۹۱۳ —

ازتلگراف ۸ فوریه سنت پطرزبورغ برشما معلوم خواهدشد که دولت روس راضی شده‌اند مبلغ ۲۰۰۰۰۰ لیرا بدولت ایران قرض بدهند من باخزانه مذاکره خواهم نمود که مبلغی بهمین میزان از طرف دولت اعلیحضرتی داده شود

شما باید درباب تامین ومنافع واسترداد وجه مذکور باسفیر روس مشورت نمائید وهرقدر زود ترکه ممکن است مرا از نظریات خود تلگرافاً مستحضر بدارید

شما البته میدانید که این مساعده بکلی ازمساعده که برای فارس داده خواهد شد وتعلیمات علیحده درخصوص ان بشما داده شده است مجزی میباشد

نمره ٥٦٨

تلگراف سرادواردگری بسروالتر تنلی

وزارت خارجه ۱۲ فوریه ۱۹۱۳ —

راجع بتلگراف ۳۰ ژانویه من ــ شما مجاز هستید که بدولت ایران اطلاع دهید که دولت اعلیحضرتی بسیار مایلند دولت مشارالیها را بوسیله ژاندارمری دراعاده انتظامات فارس همراهی نمایند وحاضر اند علاوه برمبلغی که ازبابت استقراض میدهند پول برای اداره

کردن امور فارس بشرایط ذیل بدهند :ـــ

۱ـ آنکه شرایط قسمت دوم تلگراف دهم دسامبر شماملحوظ و منظور گردد

۲ — آنکه تحت هرگونه ملاحظاتی که شما بخواهیـــد ارائه نمائید بودجه ژاندارمری را صـــاحب منصب فرمانده شیراز بموافقت قونسول اعلیحضرتی و مشورت وکیل مالیه تهیه نماید و وقتیکه این کار باتمـــام رسید تمـــام پولهـــائی را که باید پرداخته شود صاحب منصب سوئدی بپردازد

۳ — که تمام لوازمات ژاندارمری خریده شود

٤ — و ترتیب تامین و منافع صحیح داده شود

آیا میتوان ترتیبی داد که این مساعده علیحده را در مقـــابل عایدات ایالت داد (رجوع بتلگراف ۱۵ ژانویه خـــودتان نمائید در قسمت دوم) درباب منافع چه میتوان کرد

خیلی مسرور خواهم شد که شما عقیده قطعی خود را درباب مبلغی که تشکیل و توسعه تدریجی قوهٔ ژاندارمری را تامین نماید و بهمین طور مبلغی را که ایالت برای اداره کردن امور لازم دارد اظهار بدارید تصور میکـــنیم ۸۰۰۰ لیرا ماهیانه برای تمام مقاصد و مصارف مکـــفی خواهد بود

نمره ۵٦۹

تلگراف سر والترتنلی بسرادوارد گری

طهران ۱٤ فوریه ۱۹۱۳ ـــ کابینه چنـــد فقره تلگراف نه

نایب‌السلطنه مخابره نموده و اصرار بمراجعت او بایران نموده اند لکن جواب های ایشان مبهم و بلا تصمیم بوده است

نمره ۵۷۰

تلگراف سر جارج بوکانان به‌سرادوارد گری

سنت پطرز بورغ ۱۴ فوریه ۱۹۱۳ — وزیر امور خارجه از نمایندهٔ هیئت مالیه روس شنیده است که موقع حالیه برای مذاکر استقراض بزرك ایران مساعد است جناب معظم علیه‌ذا امیدوار است که شما هیئت انکلیسی را ترغیب خواهید نمود نماینده بپاریس بفرستند

نمره ۵۷۱

مکتوب وزارت خارجه با اداره هند

وزارت خارجه ۱۴ فوریه ۱۹۱۳ —

آقا راجع بمراسلات سابقه در خصوص لزوم پرداخت مساعده از طرف بریطانیای عظمی و روسیه بایران قبل از انکه‌استقراض بزرکی از طرف‌سرمایه‌داران‌شرکت دنود راه‌آهن سر تاسر ایران داده شود ز طرف سرادوارد گری وزیر امور خارجه‌تعلیم‌دارم اظهار نمایم که اوزیر مختار دولت اعلیحضرتی مقیم سنت پطرزبورغ حالیه بموجب تلگرافی او را اطلاع داده است (سواد آن در جوف است) که دولت روسیه حالا حاضرند مبلغ ۴۰۰۰۰۰ مشترکه بدولت ایران بدهند

بنا بر این لازمست برای دولت اعلیحضرتی که مبلغ ۲۰۰۰۰۰

لیرا سهم خود را حاضر نمایند و چنانچه .در اداره شما مسبوق است وصول این وجه را کابینه تصویب نموده اند

نظر بلزوم و اهمیت انکار من از طرف سرادواردگری اظهارامیدواری مینمایم‌که لرد کرو نیز موافقت خواهد داشت که نصفه انکلیس نیز باید داده شود در این مورد جناب ایشان رضا خواهند داد که سهمیه مساعده انکلیس از عایدات هندوستان داده شود و تعلیم خواهند داد که ۱۰۰۰۰۰ لیرای آنرا فوراً حاضر نمایند که بدولت ایران داده شود

و نیز تعلیم دارم اظهار امید واری بنمایم‌که جناب ایشان رضا خواهندداد‌که مبلغ ٥۰۰۰۰ هزار لیرانصفه ۱۰۰۰۰۰ لیرای دیگر را که تادیه آن تصمیم شده است از قرار ماهیانه ۸۰۰۰ لیرا برای اعاده انتظامات جنوب ایران بپردازند که باین وسیله اعزام عساکر اعلیحضرتی برای انجام آن مقصود لازم نگردد و اقدام در این کار فقط چاره پر خرجی است‌که درصورت‌عدم تادیه پول تصور میشود

(امضاء) اوئیس ملت

نمره ٥۷۳

مکتوب وزارت امور خارجه بخزانه

وزارت خارجه ١٥ فوریه ۱۹۱۳ — آقا چنانچه لرد کمیسیونرهای خزانه اعلی حضرتی البته آگاه میباشند مسئله پرداخت مساعده معتنابه بشراکت دولت روس با ایران جلب توجه کابینهٔ را نموده‌است وتصمیم نموده اند که وقتیکه دولت روس حاضر پرداخت آن شد

دولت اعلیحضرتی آنرا بپردازند برای آنکه دولت ایران بتوانند عراده اموررا بکار اندازند تازمانیکه ازسر مایه داران شرکت دتود راه‌آهن سرتاسر ایران استقراض کلی بشود

وزیر مختار اعلی حضرتی مقیم سنت پطرزبوغ حالا راپورت داده‌است که‌وزیر امور خارجه روس حالا اورا اطلاع داده است که دولت روس حاضر پرداخت ۲۰۰۰۰۰لیرابدولت ایران میباشند و سرادوارد کری‌وزیر امور خارجه علیهذا مایل است که تصمیم کابینه بموقع اجری کذارده شود که هرقدر زودترکه امکان داشته باشد مبلغ معتنابهی داده شود ومن اظهار امید واری میکنم که بنظر باین ترتیبات لردهای معظم بتوانند نصف لیرابپردارند ونصف دیکررا وزیر هندوستان خواهد داد

ونیز توجه لردهای معظم را باید باوضاع جنوب ایران که اسباب تشویش مخصوص دولت اعلی حضرتی و حکومت هندوستان کردیده است جلب مینمایم

البته لردهای معظم میدانند که در سال ۱۹۱۱ بمستر اسمارت کفیل قونسولکری اعلیحضرتی مقیم‌شیراز هنکام مراجعت بهشیراز با صد نفر مستحفظ از طرف ایلات راه شیراز حمله شد و مجروح کردید و تاچند روزی نمی‌دانستیم که آیا او یاقشون هندی که‌برای استخلاص او فرستاده شده بود میتوانند مراجعت بشیراز کنند یانه وکیفیت حمله‌مذکور فرستادن اردوئی‌مرکب‌از چندین هزار نفررا برای تنبیه ایلیات وافتتاح راهها لازم میداشت

سرادوارد گری مخالف این اقدام بود چرا که بعقیده وی این پلتیکی است که ممکن است باعث اشغال دائمی جنوب ایران و تقسیم مملکت بشود و دولت اعلیحضرتی را مجبور بمصارف فوق العاده نماید حوادث ایام عدم صحت واساس توهم وتوحش ابتدای امر را ثابت نمود و همینکه مستر اسمارت ودسته او سالماً بشیراز وارد شدند عاقبت تصویب شد که دولت اعلیحضرتی اطمینان دولت ایران را قبول نموده و بمساعی آنها و تشکیل قوه ژاندارمری تحت امر صاحبمنصبان سوئدی برای اعاده انتظامات اعتماد نماید

از آنتاریخ تاحال ژاندارمری ترقی زیادی کرده ولی هنوز طوری نیست که بتواند اقتدار خودرا محسوس بنماید بموجب اخبار واصله از طرف قونسول خانه اعلیحضرتی راه های تجارتی جنوب درحقیقت مسدود اند و موجب خسارت زیاد بتجارت انگلیس شده است وواردات مال التجاره در بنادر جمع شده و ممکن نیست آنهارا بداخله حمل نمود

مسافرین انگلیسی بانضمام مامورین دولتی انگلیس نمیتوانند مسافرت کنند و بانهائیکه مجبور بمسافرت شده اند حملات مختلفه شده است

حادثه که تازگی بوقوع رسیده وبسی الم انگیز است یعنی قتل کاپیتان آکفورد ازطرف ایلات دردشت ارجن جلب توجه عامه را برای لزوم اقدامات جدی درهمراهی برای اعاده انتظامات جنوب نموده است ودر بعضی مراکز اشغال نظامی راه بوشهر الی شیراز و

کازرون الی شیراز را فقط وسیله اعاده انتظامات راههای تجارتی جنوب میدانند وسر والتر تنلی این عقیده را اظهار داشته واگرچه ماژر کونر قونسول اعلیحضرتی مقیم شیراز کمتر از بابت نتایجی که ممکن است دولت ایران بهمراهی وکمك دولت اعلیحضرتی بدست اورند بدبین است واضح است که او تصور میکنند امیدزیادی نیست مگر آنکه دولت اعلیحضرتی حاضر شده وبلا تاخیر اقدامی نموده ووجوهات کافی برای اداره نمودن امور ایالات داده واستقرار وتوسعه ژاندارمری را تامین نموده وایالات را بپرداخت مصارف حکومتی قادر سازند

دولت اعلیحضرتی که درمدت زمانی باینطرف خودرا مقابل با اختیار یکی ازدوشق می بینند وتصمیم نموده اند که شقی را اتخاذ نمایند که کمتر آنها رامشغول بنماید نباید درتصمیم خود مرددباشند که قبل از ۲۱ مارس اقلا مبلغ ۱۰۰۰۰۰ لیرا قرض بدهند که برای جنوب تخصیص شود بعلاوه ۲۰۰۰۰۰ لیرا برای مصارف معمولی

از تلگرافیکه سراد وارد گری در ۲۱ شهر جاری بسر والتر تنلی مخابره نموده برشما مکشوف خواهدشد کهوزیر معظم درخصوص تامین قرضه مذکور تحقیق میکند و عایدات ایالتی را برای ان ارائه طریق نموده است لکن او منتظر شنیدن جواب نا مساعدی است واگرچه شکی ندارد از اینکه این وجه عاقبت از دولت ایران گرفته خواهدشد عقیده اش براین است که دولت اعلیحضرتی باید دراین موقع درباب تامین آن چندان دقیق نشوند بلکه توجه خودرا مصروف بکنترل صحیح مصرف از بنمایند طریقهٔ که انها برای کنترل مصرف این وجه میخواهند اتخاذ نمایند در تلگراف ۱۰ دسامبر

گذشته سروالتر تنلی و تلگراف فوق الذکر ۱۲ شهر جاری ۵ ماوسچاپره شده است مذکور میباشد

سرادوارد گری اطمینان دارد که لردهای معظم علل واسبابی که اورا بحصول این نتایج مذکوره دراین مراسله سوق داده است بخوبی درك خواهند نمود و یقین دارد که در صورتی که اوضاع هرج ومرج حالیه را بگذارند دوام کند امورات از بد بدتر شده و برای دولت اعلیحضرتی غیر ممکن خواهد شد که جلوگیری از اعزام اردوی مهم نظامی بجنوب ایران و تمام نتایج و عواقب ممکنه آن بنمایند و تصور میکنند که فقط وسیله رفع این حاجت اینستکه هر طوری که ممکن است اقتدار دولت ایران را حفظ بنمائیم و او بنابر این از روی بیمیلی مجبور شده است که از لرد کمیسیونرهای معظم خواهش نماید که با کمترین تاخیری که امکان دارد پرداخت مساعده هائیرا که او تقاضا مینماید تصویب نمایند (امضاء) لوئیس ملت

حسب الامر بنده گان حضرت مستطاب اشرف آقای
سردار اسعد دامت شوکتهم العالی بسعی و اهتمام
اقل بنده گان معتمد همایون جواد سامانی

در مطبعه برادران باقرزاده بطبع رسید